

I V S T I N I

EX TROGI POM-
PEII HISTORIIS EX-
ternis Libri XLIII.

Accessit

De vita & moribus omnium Impe-
ratorum S. Aurelio Victori
addita Epitome, ex va-
riis iisq; probatis.
autoribus col-
lecta.

*

L V G D V N I,
Apud Antonium Vincentium,

1558.

DE UTILITATE LEGENDÆ HISTORIÆ SIMON GRINÆUS LECTORI.

I QVAM certa habet ad vitam documenta historia, tam ea sit excerpere & usurpare cuius expeditum, mortalibus omnibus recta proximâque in uberrimos & fructuosissimos historiae campos sine mora irrumpendum iudicaremus. Quid enim vel iucundius vel utilius cogitari potest, quàm in humana vita theatro, quod illa partibus omnibus mirè instructum habet, sedentem, periculis aliorum sine suo periculo, cautum sapientemq; fieri: exempla capere omnigena, quæ ad usum tuum utiliter qualibet in re traducas: cumq; maximorum hominum de summis rebus maximis consilijs interfueris, id quod cupidissimè homines auemus, eorundem etiam euentibus interesse: & quod per angustiam vita hominum impossibile sit alioqui, secula tota memoria coniungere: maximorum imperiorum auspicia, progressus, & finem videre: malorum seu priuatorum seu publicorum causas liquidè cognoscere: in omni ardua magnaq; re qui ante te periclitetur, qui in discrimine te precedat, habere: nec usquam experimento certo destitui: ac, ut in summa dicam, è retroactis (quod propriè sapientis viri officium est) futura scienter in omnes euentus prospicere: presentia iudicare? Sed enim cum tanto instructiores accedere deceat, quanto fructibus uberioribus grauior historia est, & fecundior: cumq; difficultas sit eadem &

a a de sua

de sua, & de aliorum vita rectè iudicandi: nec
alienam quisquam, quantumvis perspicaces hic si-
mus, intueri rectè possit, qui non potest suã: utrun-
que intelligitur, & summam hinc difficultatè ver-
sari, & multò antequam huc accedamus, non so-
lum prudentia quadam civili tinctos, sed vita to-
tius certo proposito firmatos esse oportere: ni flu-
ctuare animis, & miserè spectris vitæ inanibus cir-
cunduci perpetuò velimus. Quemadmodum enim
in amplissimo, maximeq; multiplici, & omnigenis
cupedijs referto conuiuio sit, ut quanquam aliud
alijs, paucis eadem, sua cuique voracibus omnia
probenitur, ac prout quisque palato est, sic presen-
ti lautitia afficiatur: tamen & modus sit aliquis,
quem posuit natura, & alimenti genus certum,
simplexque & incorruptum maxime, maxime
corporibus idoneum, à quorum alterutro quisquis
discedit, & ultra vel modum, vel iudicium na-
tura sibi indulget, incommodi plus ex ista volu-
ptatibus, quàm voluptatis reportet. Sic in illa to-
tius vitæ humane diuersitate, quanquam mille
species, mille proposita sunt, ac qualiter est animo
quisque & iudicio comparatus, sic de vita vel
sua vel aliena sentiat: tamen unica virtutis ve-
ra callis est, quam qui scienter tenet, rectè vita so-
lus utitur: ceteri, quemadmodum illi in cœna du-
bia, cum omnia inuitent, quid potissimum sequan-
tur, quò tendant, nec in sua ipsius, nec in aliena in-
uenire vita possunt unquam. At si quicquam est
natura datum homini, quo cum rectè uti contrã-
ue liceat, hac uti circumspectissimè decebat. Quo-
tus autem quisque est, obsecro, qui in omnia di-
sta, facta vel sua, vel aliena, regula virtutis ad-
hibita, cautius quàm in cibos positos animaduer-
tat, quiq; se in isto quidem negotio non satis putet
doctum.

doctum? Qua quidem in re mirum est quàm se
fallant homines, dum historiam putant esse quæ
doceat legentem: quum ea materiam discendi tan-
tum suppenditans, sic, quemadmodum conuiuium
illud, talem unicuique præbeat usum, qualiter
ipsus est animo affectus. Alios igitur suauitate
lectionis abduci videmus, & voluptatem secu-
tos, fructus illos pulcherrimos amittere. Ius ex o-
mni historia non amplius queritur, quàm quod
ad cithara cantum ocia fallentibus, scilicet mole-
stiam temporis discutunt, maiori cum molestia
mox conflictaturi. Nulla enim voluptas est, quæ
non respicit virtutem. Alios illa fulgens gloriæ
species tantum sollicitat, ac (quæ cæteris in rebus
animi flexibilitas est) in omnem eminentem & ex-
cessivam imaginem frustra transformat, obliuos, non
alio gloriæ exempla scriptoribus posita, quàm
ut virtutem secuti, gloriæ ipsi quoque (si nulla
offeratur) contemnere: sin comes addatur, non in-
solentibus animi perferre queamus. Ac cum ad
similem gloriæ aspirare, sine simili virtute, ne-
mo nisi stultus instuat: plerosque tamen vide-
mus, tantum quia præclaræ res legerunt, ar-
duum quiddam sapere, multum sibi arrogare, tra-
gædis istis similes, qui personarum quas ampli-
mas præferbant, etiam posito habitu mores imi-
tantur. Sunt etiam, atq; hi non pauci, quos noua
miræque sola oblectant, plebeijs animis homines,
qui Imperatorum more per sæpe pluri purpuram
quàm virum, emblemata quàm opus ipsum fa-
ciunt. Adeo miram vim in animis legentium
historia exercet. Iam cum excitare socordiam hu-
manam, & aduersus pericula communire, vel
maximè propositum historia sit: & exemplorum
(quibus ad suadendum nihil potentius est) vis eò

Vide Eras. in
Chil.

maximè tendat : securitate hominum, nihil ad se
aliena pericula pertinere credentium, fit, ut sur-
da iacentèque aure memorabilissimæ res audian-
tur leganturque. Denique sunt etiam, qui, quod
minime putes, in illam ipsam seuerioris lectionis
partem delinquant : quasi non ut gesta sunt, sed
ut geri oportebat res, sic scribi quoque debeat. Igi-
tur ex illa securitate partim, partim crapula le-
ctionis promiscue, & temerariæ, fit, velut ex hu-
moribus corruptis, ut quadam iudicij, xaxix, &
opinionis, quam de vita rectissimam & sanam
esse maximè decebat, $\delta\upsilon\sigma\upsilon\pi\alpha\sigma\iota\alpha$ lubricumque
vita propositum contrahatur : ac ut intemperan-
tibus nil proficit alimentum, sic ad nos lectionis
utilitas prorsus veniat nulla. Vides, arbitror,
quoram pacto legendi historiam, & vitam cui-
que suam inspiciendi, ratio sit propemodum par.
Ac prima quidem hæc difficultas est, iudicij no-
stri peruersitas inquam : quæ facit, ut non quæ
maximam ex sese vim habere exempla decet,
sed quæ maximè inclinât, propendètique animus,
impellamur. Est verò & illa non minor, quòd res
gestas sic scriptores apponunt, ut non solum gra-
tiam aliquam caprent, sed palatum ipsi quoque
suum secuti, ac veluti structores quidam, iudi-
cium suum interponentes, ultro quadam laudi-
bus tollant, ac quicquid videtur ipsis, nobis quo-
que sectandum putent. Quod quidem si facerent
simpliciter, consentire, dissentirève facilius sit.
Nunc quemadmodum coqui gulam sepius, quam
commodum heri spectant, ita lectorem etiam hi-
storicus, vinam non magna ex parte captaret.
Igitur bisariam iam, & nostro iudicio, & præ-
iudicio scriptorum, persæpe circunducimur, ut
qui non nudas res scribant : Interpret enim gesta-

rum rerum historicus est, cuius iudicium si vitio laborat, perinde fit, ut cum vinum ex sese generosum & nobile, graueolentiam vel è vase contrahit, vel aliqui lenocinio deprauatur: quae res vel impostura, vel inscitia maxima est, & intoleranda. Videre vno tantum exemplo licet, quid intersit iudicium scriptoris. Prophanus consilio & industria hominum magnarum rerum euenta tribuens, quanquam mentiri se tot euentibus expertus, in miram stultitiam conijcit homines: us quorum omnis notitia vix oculis subiectarum rerum considerationi sufficiens, vis autem & robur non longè vermiculos supergrediens: ab uno leuisque successu, terrarum orbis administrationem arroget sibi. Sed initiatus ille secus: humano consilio geri res quidem, sed diuino moderari docens, & stultitia liberat homines & superstitione, malo non minore. Per caetera quid inter se generibus officiorum distent, debet esse bonis quidem (quorum sacra omnia studia sunt) non ignotum. Haec primum eò moneo, ut cum censeam id genus autores, vel propter immensam exemplorum innumerabilium vim quem maxime legendos, etiam hoc iuuenes cogitent, quam velint circumspecte sollicitèque legi, propositis tantis vel fructibus, vel periculis. Perinde enim euenit, si quis vel historiam obiter adeundam, vel vitam ipsam temere, & citra exactam officiorum omnium conseruationem transigendam ducat: quod rusticis, qui cum vicinæ urbis populatione, pharmacopolium quoddam instructissimum diriperent: & suauitate bellariorum aromatumque, in qua primum inciderant illecti, caeteraque generis eiusdem rati, omnia haurirent, sorberent, vorarent, glutirent, alij correpti morbo, alij phre-

neſi, plerique exanimati ſint, nemo non miris mor-
dis affectus, riſus exercitu toto obortus. Ae-
que enim commodis, incommodis, ut vi-
ta, ſic vite imago hiſtoria ſcetet:
in uſu tantum vite, ſita vi-
ta prudentia totius
eſt. Vale, &
his bene
frue-
re.

1481

IUSTINI HISTORICI Clarissimi in Trogi Pompeij historias exordium ad Antoninum Imperatorem.

QUUM multi ex Romanis etiam
Consularis dignitatus viri, res
Romanas Græco, peregrinorūq; ser-
mone in historiam contulissent:
seu amulatione gloria, seu varietate
& nouitate operis delectatus,
uir prisca eloquentiæ Trogi Pompeius, Græcas,
& totius urbis historias Latino sermone compo-
suit: ut cum nostra Græcè, Græca quoque nostra
lingua legi possent, prorsus rem magni & animi
& corporis aggressus. Nam cum plerisque auto-
ribus, singulorum regum vel populorum res ge-
stas scribentibus, opus suum ardui laboris videa-
tur, nonne Pompeius nobis Herculeam audaciam or-
bem terrarum aggressus videri debet, cuius libris
omnium seculorum, regum, nationum, populorumq;
res gestæ continentur? Et quæ historici Græcorum,
prout commodum cuique fuit, inter se * gregatim * certatim
occupauerunt, omisso quæ sine fructu erant, ea om-
nia Pompeius diuisa temporibus, & serie rerum
congesta composuit. Horum igitur quatuor &
quadraginta voluminum (nam totidem edidit)
per osum, quo in urbe versabamur, cognitione
quæque digna excerpssi. Et omisso his quæ nec co-
gnoscendi voluptate iucunda, nec exemplo erant
necessaria, breue veluti corpusculum florum feci:
ut haberent & qui Græca didicissent, quo admo-
nerentur: & qui non didicissent, quo instrueren-
tur.

19
tur. Quod ad te Imperator Antonine non tam co-
gnoscendi, quàm emendandi causa transmissi: se-
mul ut ocij mei, cuius & Cato reddendam
rationem putat, apud te ratio constā-
ret. Sufficit enim mihi in hoc tē-
pore iudicium tuum, apud
posteros, cum obtre-
tationis invidia
decesserit,
indu-
bria testimonium
habituro.

IVST

IUSTINI HISTORICI
in Trogi Pompeij historias
Liber I.

PRINCIPIO rerum, gentium, nationumque imperium penes reges erat: quos ad fastigium huius maiestatis non ambitio popularum, sed spectata inter bonos moderatio prouehabat. Populus nulli legibus tenebatur:

*Imperat gentes
nec populum*

arbitria principum, pro legibus erant. Fines imperij tueri magis, quam proferre, mos erat. Intra suam cuique patriam regna finiebantur. Primus omnium Ninus, rex Assyriorum veterem, & quasi **Ninus,** auitum gentium morem noua imperij cupiditate mutauit. Hic primus intulit bella finitimis: & rudes adhuc ad resistendum populos ad Libyae terminos usque perdomuit: Fuere quidem temporibus antiquiores, Sesostris rex Aegypti, & Scythiae rex Tanais: quorum alter in Pontum, alter usque Aegyptum excessit. Sed longinqua, non finitima bella gerebant: nec imperium sibi: sed populi suis gloriam quarebant, contentique victoria, imperio abstinebant: Ninus magnitudinem quaesita dominationis continua possessione firmavit. Domitis igitur proximis, cum accessione virium fortior ad alios transfret, & proxima quoque victoria instrumentum sequentis esset, totius Orientis populos subegit. Postremum illi bellum cum Zoroastre, rege Bactrianorum fuit, qui primus dicitur artes magicas inuenisse, et mundi principia, siderumque motus diligentissime spectasse. Hoc

*se. Hoc occiso, & ipse deceſſit, relicto impubere ad-
Semiramis. huc filio Nino, ex uxore Semiramide. Hac nec
immaturo puero auſa tradere imperium, nec ipſa
imperium palam tractare, tot ac tantis gentibus
vix patienter uni viro, nedum ſcæminæ parituris,
ſimulat ſe pro uxore Nini, filium: pro ſcæmina,
puerum. Nam & ſtatura utrique mediocris, &
vox pariter gracilis, ſigna, forma, lineamentorum
æqualitas matri ac filio ſimilis. Igitur brachia
ac crura velamentis, tiara caput tegit: & ne no-
uo habitu aliquid occultare videretur, eodem
ornatu & populum veſtiri iubet: quem morem
veſtis exinde gens vniuerſa tenet. Sic primis
initijs ſexum mentita, puer credita eſt. Magnas
deinde res geſſit: quarum amplitudine, ubi in-
uidiam ſuperatam putat, que ſit fatetur, quem-
ue ſimulaſſet. Nec hoc illi dignitatem regni ad-
emit, ſed admirationem auxit, quod mulier non
ſcæminas modò virtute, ſed etiam viros anteiret.
Hac Babyloniam condidit, murumque urbis co-
cto latere circundedit, arena, pice, bitumine in-
terſtrato: qua materia in illis locus paſſim è ter-
ra exaſtuat. Multa alia præclara huius reginæ
fuerunt. Siquidem non contenta acquiſitos à viro re-
gni terminos tueri, Aethiopiam quoque regno
ſuo adiecit. Sed & Indiæ bellum intulit: quò præ-
ter illam & Alexandrum Magnum, nemo in-
trauit. Ad poſtremum eum concubitum filij pe-
tiffet, ab eodem interfecta eſt, duos & X L. an-
nos poſt Ninum regno potita. Filius eius Ni-
nus contentus elaborato à parentibus imperio,
belli ſtudia depoſuit, & veluti ſexum cum ma-
tris mutaffet, rarò à viris viſus, in ſcæmina-
rum turba conſenuit. Poſteri quoque eius ex-
empla ſequuti, reſponſa gentibus per internun-*

**Exinde, p in
huc vſq; diè.**

**Iacû Asphalt-
titem intelli-
git, de quo
Plin. lib. 7.**

**Semiramis
xlii. annos re-
gno potita.**

eos dabant. Imperium Assyrii, qui postea Syrii dicti sunt annos M. CCC. tenuere. Postremus apud eos regnavit Sardanapalus, vir muliere corruptior. Ad hunc videndum (quod nemini ante eum permissum fuerat) praefectus ipsius, Medus praepositus; nomine Arbactus, cum admitti magna ambitione aegre obtinisset, inuenit eum inter scortorum greges purpuram colorem: & muliebri habitu, cum mollitia corporis, & oculorum lasciuia omnes foeminas anteiret, pensam inter virgines partientem. Quibus visis, indignatus tali foemina tantum virorum subiectum, tractantique lanam, ferrum & arma portantes parere, progressus ad socios suos, quid viderit refert. Negat se ei parere posse, qui se foeminam malit esse, quam virum. Fit igitur coniuratio: bellum Sardanapalo inferitur: quo ille audito, non ut vir regnum defensurus, sed ut metu mortis mulieres solent, primo latebras circumspicit, mox deinde cum paucis & incompositis, in bellum progreditur. Victus, in regiam se recipit, ubi extructa pyra, se & diuitias suas in incendium mittit, hoc solo imitatus virum. Post haec statuitur rex, interfector eius Arbactus, qui praefectus Medorum fuerat. Is imperium ab Assyriis ad Medos transfert. Post multos deinde reges, per ordinem successionis, regnum ad Astiagen descendit. Hic per somnium vidit ex naturalibus filia, quam unicam habebat, vitam enatam, cuius palmitibus omnis Asia obumbrabatur. Consulti harioli, ex eadem filia nepotem ei futurum, cuius magnitudo praeannuncietur, regni-que ei amissionem portendi, responderunt. Hoc responso perterritus, neque claro viro neque ciui dedit filiam, ne paterna maternaque nobilitas nepotis animo extolle

Assyrii regna
 uerunt annos
 M. CCC.

Sardanapali
 mors virilis.
 Vide Val.
 max.

Cyrus natus.
traditur Har
pago occiden
dus.

extolleret: sed de gente obscura tunc temporis Persarum, Cambysi mediocri viro, in matrimonium tradidit. Ac ne sic quidem somnii metu deposito, gravidam ad se filiam accersit, ut sub auri potissimum conspectu fœtus necaretur. Natus infans datur occidendus Harpago, regis omnium conciliorum participi, Is veritus, si ad filiam mortuo rege venisset imperium, eò quòd nullum Astyages virili sexus genuerat, ne illa necati infantis ultionem, quàm à patre non potuisset, à ministro exigeret, pastori regii pecoris puerum exponendum tradidit. Fortè eodem tempore & ipsi pastori filius natus erat. Eius igitur uxor audita regii infantis expositione, summis precibus rogat, sibi afferri ostendique puerum cuius precibus fatigatus pastor, reuersus in syluam, inuenit iuxta infantem canem fœminam, paruulo ubera præbentem, & à feris & alitibus defendentem. Motus etiam ipse misericordia, qua motam ipsam canem viderat, puerum defert ad stabulum, eadem cane anxie prosequente: quem ut in manum mulier accepit, veluti ad notam puer allusit, tãtusque in illo vigor, & dulcis quidam blandientis risus apparuit, ut pastorem uxor ultro rogaret, quò suum partum pro illo exponeret, permitteret que sibi, siue fortunæ ipsius, siue spei suæ puerum nutrire. Atque ita permutata sorte paruulorum, hic pro filio pastoris educatur ille pro nepote regis exponitur. Nutrici Spao postea nomen fuit, quia canem Persæ sic vocant. Puer deinde curæ inter pastores esset, Cyri nomen accepit. Mox rex inter ludentes sorte delectus, cum per lasciuiam contumaces flagellis cecidisset, à parentibus puerorum querela est regi delata, indignantibus à seruo regio ingenuos

genuos homines seruilibus verberibus affectos. Ille accersito puero & interrogato, cum nihil mutato vultu, fecisse se ut regem respondisset: admiratus constantiam, in memoriam somnij responsique reuocatur. Atque ita cum & vultus & similitudo, & expositionis tempus, & pastoris confessio conuenirent, nepotem agnouit. Et quoniam defunctus sibi somnio videretur, agitato inter pastores regno, animum minacem duntaxat in illo fregit. Caterum Harpago amico suo infestus, in ultionem seruati nepotis, filium eius interfecit, epulandumque patri tradidit. Sed Harpagus ad presens tempus dissimulato dolore, odium regis in vindictæ occasionem distulit. Interiecto * demum tempore cum adoleuisset Cyrus, dolore orbitatis admonitus, scribit ei, ut relegatus in Persas ab auo fuerit, ut occidi eum paruulum auus iusserit, ut beneficio suo seruatus sit, ut regem offenderit, ut filium amisserit. Hortatur exercitum paret, & pronam ad regnum viam ingrediatur, Medorum transitionem pollicitus: epistolæque, quia palam ferri nequibat, regis custodibus omnem aditum obsidentibus, exenterato lepori inseritur, lepúsque in Persas Cyro ferendus, fido seruo traditur: addita sunt retia, ut sub specie venationis dolus lateret. Lectis ille literis eandem viam somnio aggredi iussus est: sed præmonitus, ut quem primum postera die obuium haberet, socium captus assumeret. Igitur antelucano tempore ruri iter ingressus, obuium habuit seruum de ergastulo cuiusdam Medi, nomine Sybarem. Huius requisita origine, ut in Persis genitum audiuit, demptis compedibus, assumptoque comite, Persepolim urbem regreditur. Ibi conuocato populo,

Attiagis selus
nefandis.

* deinde

iubet omnes praesto cum securibus esse, & sylvam
 via circumdatam excindere. Quod cum strenue ef-
 fecissent, eosdem postera die apparatus epulis inui-
 tat: deinde cum alacriores ipso conuiuio factos vi-
 deret, rogat, ut si conditio proponatur, utrius
 vitae sortem legant, hesternine laboris, an presen-
 tium epularum, praesentium ut acclamauere om-
 nes, ait: Hesterno similem labori omnem vi-
 tam acturos, quoad Medis pareant, se secutos, ho-
 diernis epulis. Letis omnibus, Medis bellum infert.
 Astyages meritis sui in Harpago oblitus, sum-
 mam belli eidem committit: qui exercitum acce-
 ptum statim Cyro per deditioem tradidit, regis
 crudelitatem perfidia defectionis ulciscitur. Quod
 ubi Astyages audiuit, contractis undique au-
 xilijs, ipse in Persas proficiscitur: & repetito
 alacrius certamine, pugnantibus suis, partem
 exercitus a tergo ponit, & in tergiuersantes ferro
 agi ut in hostes iubet: ac denunciaturus, ni vi-
 cerint, non minus fortes etiam post terga inuentu-
 ros, quam a frontibus viros: proinde videant su-
 gientibus hac, an illa pugnantibus acies rumpen-
 da sit. Ingens post necessitatem pugnandi animus
 exercitui eius accessit. Pulsa itaque cum Persarum
 acies paulatim cederet, matres & uxores eorum
 obuiam occurrunt, orant in praeliu reuertantur:
 cunctantibus, sublata veste, obscena corporis osten-
 dunt, rogantes num in uteros matrum vel uxorum
 velint refugere? Hac repressi castigatione, in pra-
 elium redeunt, & facta impressione, quos fugiebant,
 fugere compellunt. In eo praelio Astyages capitur:
 cui Cyrus nihil aliud nisi regnum abstulit, nepo-
 temque in illo magis, quam victorem se gessit.
 eumque magime gentis Hyrcanorum praepsuit:
 nam ipse reuerti in Medos voluit. Hic finis
 Medo

Perfarum mu-
 lierum forti-
 tudo.

Medorū imperij fuit. Regnauerunt annis CCCL.
 In initio regni, Cyrus Cybarem, quem iuxta no-
 sturnum visum ergastulo liberauerat, comi-
 tēque ceptorum in omnibus rebus habuerat,
 Persis praposuit: sororēque suam ei in matrimo-
 nium dedit. Sed ciuitates Medorum, quae tribu-
 taria fuerant, mutato imperio, etiam conditio-
 nem suam mutatam arbitrantes, à Cyro defece-
 runt quæ res multorum bellorum Cyro causa &
 origo fuit. Domitius demum plerisque, cum aduer-
 sus Babylonios bellum gereret, Babilonijs rex Ly-
 dorum Cræsus, cuius opes & diuitiæ insignes ea
 tempestate erant, in auxilium venit: victusque
 iam de se sollicitus, in regnum refugit. Cyrus
 quoque post victoriam, compositis in Babylonia
 rebus, bellum transfert in Lydiam. Ibi fortuna
 prioris prælij perculsum iam Cræsi exercitum,
 nullo negotio fundit. Cræsus ipse capitur. Sed
 quanto bellum minoris periculi, tanto & mitior
 victoria fuit. Cræso & vita, & patrimonij par-
 tes, & vrbs Barca concessa sunt: in qua eisi non
 regiam vitam, tamen proximam magestati re-
 giæ degeret. Hac clementia non minus victori,
 quam victo utilis fuit. Quippe ex vniuersa Græ-
 cia, cognito quòd illatum Cræso bellum esset, auxi-
 lia velut ad commune extinguendum incendium
 confluebant. Tantus Cræsi amor apud omnes vr-
 bes erat, ut passurus Cyrus graue bellum Græciæ
 fuerit, si quid in Cræsum crudelius consulisset.
 Interiecto deinde tempore, occupato in alijs bel-
 lis Cyro: rebellauere Lydi quibus iterum victi, ar-
 ma & equi adempti: iussique cauponias, ludicras
 artes, & lenocinia exercere. Et sic gens indu-
 stria quondam potens, & manu strenua, effæ-
 minata mollitiæ, luxuriæque, virtutem pristinam

Cræsus rex
Lydorum.

Arma ademp-
ta Lydis. Hæ-
res nimirum
in prouerbiū
ablit, Lydus
cauponatur.

Reticenda
multa in ma-
trimonio.

Thomyris Scy-
tharum regi.
32.

De Cyri ca-
ris nonni-
hil à Iustino
variat Cur-
tius lib. 3.

perdidit: & quos ante *Cyrum* inuictos bella præ-
stiterant, in *luxuriam* lapsos, otium ac *desidia* su-
perauit. Fuere *Lydis* multi ante *Cræsum* reges
varijs casibus memorabiles, nullus tamen for-
tune *Candaulis* comparandus: cui cum uxorem
suam quam propter pulchritudinem nimium
diligebat, omnibus prædicaret, non contentus vo-
luptatum suarum tacita conscientia, nisi etiam
matrimonij reticenda publicaret, prorsus quasi
silentium damnnum pulchritudinis esset: ad po-
stremum ut affirmationi suæ fidem faceret, cara
Gygi sodali suo nudam demonstrauit. Quo fa-
cto & amicum in adulterium uxoris illicitum,
hostem sibi fecit, & uxorem ueluti tradito aliq̃
amore, à se alienauit. Nam breui post tem-
pore cades *Candaulis* nuptiarum præmium fuit.
Uxor mariti sanguine dotata, regnum uiri &
se priter adultero tradidit. *Cyros* subacta
Asia, & uniuerso Oriente in potestatem reda-
cto, *Scythis* bellum intulit. Erat autem eo tempore
Scytharum regina *Thomyris*, que non multo
briter aduentu hostium territa, cum prohibere
eos posset, vadum *Araxis* fluminis transire per-
misit, & sibi feliciorem pugnam intra regni
sui terminos rata, & hostibus obiectu flumi-
nis fugam difficiliorem. Itaque *Cyros* transiectis
copijs, cum aliquantisper in *Scythiam* proces-
sisset, castrametatus est. Deinde postera die,
cum simulato metu, & quasi refugiens castra
deserisset, vinum affatim, & ea quæ erant epu-
lis necessaria, reliquit. Quod cum nuntiatum
regine esset, adolescentulum filium, ad insequen-
dum eum cum tertia parte copiarum mittit.
Cum ventum ad *Cyri* castra esset, ignarus rei mi-
litaris adolescens, ueluti ad epulas, non ad prælium
uenisse

venisset, omiſſis hoſtibus, inſuetos barbaros vine onerare ſe patitur: priuſque Scythæ ebrietate, quàm bello vincuntur. Nam cognitſ his, Cyrus reuerſus per noctē, ſecuros opprimit, omneſque Scythas cum regina filio interficit. Amiſſo tanto exercitu, & quod grauius dolendum, unico filio, Thomyris orbitatuſ dolore non in lacrymas effundit, ſed in ultionis ſolatia intendit, hoſteſque recenti victoria exultanteſ, pari inſidiarum fraude circumuenit. Quippe ſimulata diffidentia, propter vulnuſ acceptum refugiens, Cyrum ad uſque anguſtias perduxit: Ibi compoſituſ in montibus inſidijs, ducenta millia Perſarum cum ipſo rege trucidauit. In qua victoria etiam illud memorabile fuit, quòd neque nuntiuſ tanta cladiſ quidem ſuperſuit. Caput Cyri amputatuſ in utrem humano ſanguine repletuſ conijci regina iubet, cum hac exprobratione crudelitatiſ: SATIA TE SANGVINE, inquit, QVEM SITISTI CVIVS QVE INSATIABILIS SEMPER FVISTI. Cyrus regnauit annis XXX. non initio tantuſ regni ſed continuoſ totiuſ temporis ſucceſſu, admirabiliter inſignis. Huic ſucceſſit filiuſ Cambyſeſ, qui imperio patris Aegyptum adiecit: ſed offenſuſ ſuperſtitioſ nibuſ Aegyptiorum, Apis, caterorūque Deorum ædeſ dirui iubet. Ad Ammonis quoque nobiliſſimuſ templuſ expugnanduſ, exercituſ mittit: qui tempeſtaribuſ & arenarum moliſ oppreſſuſ, interiit. Poſt hac per quietem vidit fratrem ſuum Smerdem regnaturuſ: quo ſomnio exterrituſ, nō dubitauit poſt ſacrilegia etiā parricidiuſ facere. Erat enim difficile ut parceret ſuiſ, qui contemptu religioniſ, graſſatuſ etiam contra Deoſ fuerat. Ad hoc tam crudele miniſteriuſ

Cyri mors
Vide Herod.

Cyrus regna
uit annis. 30.

Aegyptii ſa-
pernitioſ.

Magum quendam ex amicis delegit, nomine Comarim: Interim ipse gladio sua sponte euaginato, in femore grauer vulnere occubuit: pœnasque luit seu imperati parricidij, seu sacrilegij perpetrati. Quo nuncio accepto, Magus ante favam amissi regis occupat facinus: prostratoque Smerde, cui regnum debebatur, fratrem suum subiecit Oropasten. Erat enim oris & corporis lineamenti persimilis: ac nemine subesse dolum arbitrante, pro Smerde rex Oropastes constituitur. Quae res eò occultior fuit, quòd apud Persas persona regis sub specie maiestatis occultitur. Igitur Magi ad fauorem populi conciliandum, tributa & militia vacationem in triennium remittunt: ut regnum quod fraude quasierant, indulgentia, & largitionibus confirmarent. Quae res suspecta primo Otani viro nobili, & in coniectura sagacissimo fuit. Itaque per internuntios querit a filia, quae inter regias pellices erat, an Cyri regis filius rex esset. Et illa nec se scire ipsam ait, nec ex alia posse cognoscere: quia singule separatim recludantur. Tum pertrectare dormienti caput iubet: nam Mago Cambyfes aures virasque præciderat. Factus deinde per filiam certior sine auribus esse regem, optimatibus Persarum rem indicat: & in eadem falsi regis impulsos sacramento religionis obstringit. Septem tantum conscij fuere huius coniurationis, qui ex continenti, ne dato in pœnitentiam spatio, res per quenquam narraretur, occultato sub veste ferro, ad regiam pergunt: Ibi obujs interfectis, ad Magos perueniunt: quibus ne ipsis quidem animus in auxilium suum defuit. Siquidem stricto ferro, duos de coniuratis interficiunt. Ipsi tamen corripuntur à pluribus: quorum alterum Gobryas amplexus

Septem in
Magum con-
iuratio.

Magum, cunctantibus socijs, ne ipsum pro Mago transfoderent, quia res obscuro loco gerebatur: vel per suum corpus adigi. Mago ferum iussit: fortuna tamen ita regente, illo incolumi Magus interficitur. Occisus Magus, magna quidem gloria recuperati regni principum fuit: sed multo maior in eo, quod cum de regno ambigerent, concordare potuerunt. Erant enim & virtute & nobilitate ita pares, ut difficilem ex his populo electionem aequalitas faceret. Ipsi igitur viam inueniunt, qua de se iudicium religioni & fortuna committerent. Pacti inter se sunt, die statuta omnes equos ante regiam primo mane perducerent: & cuius equus ante solis ortum hinnitum primus edidisset, is rex esset. Nam & Solem unum Deum Persae esse credunt: & equos eidem Deo sacros ferunt. Erat inter conuertos Darius Hyſtaspis filius, cui de regno sollicito, equi custos ait, si ea res victoriam moraretur, nil negotij superesse: proinde nocte equam pridie ante constitutam diem ad eundem locum ducit, ibique equa equum admittit, ratus ex voluptate Veneris futurum quod euenit. Postera die cum ad statutam horam omnes venissent, Darium equus cognito loco ex desiderio foeminae hinnitum statim edidit: & segnis alijs felix auspiciu domino primus emisit. Tanta moderatio ceteris fuit, ut audito auspicio, confestim equus desilierint, & Darium regem salutarint: populus quoque uniuersus, secutus iudicium principum, eundem constituit regem. Sic regnum Persarum, septem nobilissimorum virtute quaesitum, tam leui momento in unum collocatum est. Incredibile prorsus hoc tanta pietate gessisse eos: quod ut eriperent a Magis, mori non recusarint: quanquam prater formam, virtutemque hoc imperio dignam,

Darius Hyſtaspis filius.

& cognatio Dario iuncta cum pristinis regibus
 fuit. Principio igitur regni, Cyri regis filiam, rega-
 libus nuptijs regnū firmaturus, in matrimonium
 recepit: ut non tam in extraneum translatum,
 quam in familiam Cyri reuersum videretur. In-
 teriecto deinde tempore, cum Assyrii descuissent,
 & Babyloniam occupassent, difficilisque urbis ex-
 pugnatione esset, æstuante rege, vnus de interfectori-
 bus Magorum, Zopyrus nomine, demi se verbera-
 turus lacerari toto corpore iubet: nasum, & labia,
 & aures sibi præcidi: atque ita regi inopinanti
 se offert. Attonitum, & querentem Dariū cau-
 sas, auctoremque tam foeda lacerationis, tacitus
 quo proposito fecerit, edocet, formatoque in futu-
 rum consilio, transfuga titulo Babyloniam profici-
 scitur: ibi ostendit populo laniatum corpus. Queri
 *sortitione. tur crudelitatem regis, à quo in regni * portione,
 non virtute, sed auspicio: non iudicio hominum,
 sed hinnitu equi superatus sit. Iubet illos ex ami-
 cis exemplum capere, quid hostibus cauendum sit.
 Hortatur ne mœnibus magis quam armis confi-
 dant, patianturque se commune bellum recentiore
 ira gerere. Nota nobilitas viri pariter & virtus
 omnibus erat: nec de fide timebant, cuius veluti pi-
 gnora, vulnera corporis, & iniuria notas habebant.
 Constituuitur ergo dux omnium suffragio, & acce-
 pta parua manu semel atque iterum cedentibus
 consultò Persis, secunda prælia fecit. Ad postre-
 mum vniuersum sibi creditum exercitum regi
 prodidit, urbemque ipsam in potestatem eius re-
 degit. Post hæc Darius rex bellum Scythis infert,
 quod sequenti volumine referretur.

Iustini Lib. II.

IN relatione rerum à Scythis gestarum, que satis amplè magnificèque fuerūt, principium ab origine repetendum est. Non enim minus illustria initia, quàm imperium habuere: nec virorum magis, quàm fœminarum virtutibus claruere. Quippe cùm ipsi Parthos, Bactrianosque, fœmina autem eorum Amazonum regna condiderint, prorsus ut res gestas virorum mulierumque considerantibus incertum sit uter apud eos sexus illustrior fuerit. Scytharum gens antiquissima semper habita: quanquam inter Scythas & Aegyptios diu contentio de generis vetustate fuerit: Aegyptijs predicantibus, initio rerum cùm alia terræ nimio feruore solis arderent, alia rigerent frigoris immanitate, ita ut non modo generare homines, sed ne aduenas quidem recipere ac tueri possent, priusquam aduersus calorem vel frigus velamenta corporis inuenirentur, vel locorum vitia quasitis arte remedijs mollirentur, Aegyptum ita temperatâ semper fuisse, ut neque hyberna frigora, nec æstiuæ solis ardores incolas eius premerent: Solum ita fœcundum, ut alimenterorum nulla terra feracior sit in usus hominum. Iure igitur ibi primum homines natos videri debere, ubi educari facillime possent. Contrâ, Scythæ cœli temperamentum nullum esse vetustatis argumentum putabant. Quippe naturam cùm primum incrementa caloris & frigoris regionibus distinxerit, statim ad locorum patientiam, animalia quoque generasse: sed & arborum atque frugum pro regionum conditione, aptè genera variata. Et quâto Scythis sit cœlum asperius quàm Aegyptijs, tantò & corpora & ingenia esse duriora.

Hæc aliter
Herod.

Aegypti cœ-
li clementia.

Ignis mundū
genuit.

riora. Ceterum si mundi, quæ nunc partes sunt, aliquando unitas fuit: siue illuvies aquarum principio rerum terras obrutas tenuit: siue ignis, qui & mundum genuit, cuncta possedit: utriusque primordij Scythas origine præstare. Nam si ignis prima possessio rerum fuit, qui paulatim extinctus, sedem terris dedit, nullam prius quam Septentrionalem partem hyemus frigore ab igne secretam, adeo ut nunc quoque nulla magis rigeat frigoribus. Aegyptum verò, & totum Orientem tardissimè temperatum, quippe qui etiam nunc torrèti calore Solis exæstuat. Quòd si omnes quondam terræ summersæ profundo fuerunt, profectò editissimam quanque partem decurrètibus aquis prius detectam, humilimo autem solo eandem aquam diutissimè immorata: Et quantò prior queque pars terrarum siccata sit, tantò prius animalia generare cœpisse. Porro Scythiam adeo editiorem omnibus terris esse, ut cuncta flumina ibi nata in Meotida, tum deinde in Ponticum, & in Aegyptium mare decurrant. Aegyptum autem (quæ tot regum, tot seculorum cura impensaque munita sit, & aduersus vim decurrentium aquarum tantis instructa molibus, tot fossis concisa, ut cum his arceantur, illis recipiantur aquæ, nihilominus coli, nisi expulso Nilo, non potuerit) nec posse videri hominum vetustate ultima, quæ siue exaggerationibus regum, siue Nilis trahentis limum, terrarum recentissima videatur. His igitur argumentis superatis Aegyptijs, antiquiores semper Scythæ visi. Scythia in Orientem porrecta, includitur ab uno latere Ponto, & De his Curt. ab altero montibus Rhiphæis: à tergo Asia & lib. 7. Phasi flumine: multum in longitudinem & latitudinem patet. Hominiibus inter se fines nulli: neque

neque enim agrum exercent, nec domus illis ulla, aut tectum, aut sedes est, armenta & pecora semper pascentibus, & per incultas solitudines errare solitis. Vxoribus liberisque secum in plaustris vehunt: quibus corvis imbrium hyemisque causa tectis, pro domibus utuntur. Iustitia gentis ingenis culta, non legibus. Nullum scelus apud eos furto grauius. quippe sine tecto, munimentoque pecora & armenta habentibus quid saluum esset, si furari liceret? Aurum & argentum perinde aspernantur, ac reliqui mortales appetunt. Lacte & melle vescuntur. Lanae usus ac vestium ignotus: & quanquam continuis frigoribus urantur, pellibus tamen ferinis aut murinis* vestiuntur.*

Apud Scythas scelus nullum furto grauius.

Cultiores Scytharum mores quam Graecorum.

neque enim agrum exercent, nec domus illis ulla, aut tectum, aut sedes est, armenta & pecora semper pascentibus, & per incultas solitudines errare solitis. Vxoribus liberisque secum in plaustris vehunt: quibus corvis imbrium hyemisque causa tectis, pro domibus utuntur. Iustitia gentis ingenis culta, non legibus. Nullum scelus apud eos furto grauius. quippe sine tecto, munimentoque pecora & armenta habentibus quid saluum esset, si furari liceret? Aurum & argentum perinde aspernantur, ac reliqui mortales appetunt. Lacte & melle vescuntur. Lanae usus ac vestium ignotus: & quanquam continuis frigoribus urantur, pellibus tamen ferinis aut murinis* vestiuntur.*

Apud Scythas scelus nullum furto grauius.

Cultiores Scytharum mores quam Graecorum.

Tantum per omnia secula terris omnibus continuaretur, neque plus hominum ferrum & arma, quam naturalis factorum conditio raperet. Prorsus ut admirabile videatur, hoc illis naturam dare, quod Graeci longa sapientum doctrina, praecipisque philosophorum consequi nequeunt, caltosque mores incultae barbariae collatione superari. Tanto plus in illis proficit vitiorum ignoratio, quanto in his cognitio virtutis. Imperium Asiae ter quaesiuere Scythae, ipsi perpetuo ab alieno imperio aut intacti, aut inuicti mansere. Darium regem Persarum, turpi a Scythia summouere fuga: Cyrum cum omni exercitu trucidarunt: Alexandri Magni ducem Zopyronem pari ratione cum copiis vniuersis deleuerunt. Romanorum audiuere, non sensere arma. Mox Parthicam &

Bactrianum imperium ipsi condiderunt. Gens & laboribus & bellis aspera, Vires corporum immensa, nihil parare, quod amittere timeant, nihil victores præter gloriam concupiscunt. Primus Scythus bellum intulit Sesostris rex Aegyptius, missis prius legatis, qui hostibus parere di legem dicerent. Sed Scythæ iam antea de aduentu regis à finitimis certiores facti, legatis respondent: Miramur tam opulenti populi ducem, stolidè aduersus inopes occupasse bellum, quòd magis domi fuerit illi timendum, quòd belli certamen anceps, præmia victoriæ nulla, damna manifesta sint. Igitur non expectaturos Scythas ut ad se veniatur, cum tanto sibi in hoste plura concupiscenda sint, utroque prodituros obviam. Nec dictum res morata: quos cum tanta celeritate venire rex didicisset, in fugam vertitur, & exercitu cum omni apparatu belli relicto, in regnum trepidus se recepit. Scythas ab Aegypto paludes prohibuere. Exinde reuersi Asiam per demitam, vestigalem fecerunt, modico tributo magis in titulum imperij, quàm in victoriæ præmium imposito, quindecim annis pacanda Asia morati, uxorum flagitatione reuocantur, per legatos denuntiantium, ni redeant, sobolem se ex finitimis quaesituras, nec passuras ut in posteritatem Scytharum genus per feminas interciderat. His igitur Asia per mille quingentos annos vestigalis fuit. Pendendi tributii finem Ninus rex Assyriorum imposuit Sed apud Scythas medio tempore duo regij iuuenes, Plinos & * Scholpythus, per factionem optimatum domo pulsi, ingentem iuuentutem secum traxere, & in Cappadociæ ora, iuxta amnem Thermoodonta conserere, subiectosque Themiscyreos campis occupauere. Ibi per multos tot annos spoliare finitimos

Hoc erat hamo aureo piscari, ut August. Cæsar dicere solebat.

Asia Scythis per 1500 annos vestigalis.

* Scolopitrus

Meminit Themiscyræ regionis Plin. lib. 6. cap. 3.

finitimos consueti, conspiratione populorum, per in-
 sidias trucidantur. Horum uxores, cum viderent
 exilio suo additam orbitatem, arma sumpsere, si-
 nesque suos summonentes primo, mox inferentes
 bella, defendunt, nubendi quoque finitimis ani-
 mum omisere, seruitutem, non matrimonium ap-
 pellantes, singulare omnium seculorum exemplum.
 Auxere rem publicam sine viris, iam etiam cum
 contemptu virorum se tuantur: & ne feliciores alie
 alijs viderentur, viros qui domi remanserant, in-
 terficiunt. Vtitionem quoque casorum coniugum
 excidio finitimorum consequuntur. Tunc pace ar-
 mis quesita, ne gens interiret, concubitus finiti-
 morum ineunt. Siqui mares nascerentur, interfi-
 ciebantur. Virgines in eundem ipsum morem, non
 otio, neque lanificio, sed armis, equis, venationibus
 exercebant, inuistis infantium dexterioribus mam-
 mis, ne sagittarum iactus impediretur, unde
 Amazones dictæ sunt. Duæ regina his succe-
 Marpesia & Lampedo, quæ in duas partes agmi-
 ne diuiso, inclytæ iam opibus vicibus gerebant
 bella, sollicitè terminos alternis defendentes: & ne
 successibus deesset autoritas, generatas se Mar-
 te prædicabant. Itaque maiore parte Europæ
 subacta, Asia quoque nonnullas ciuitates occupa-
 uere. Ibi Epheso, multisque alijs urbibus conditis,
 partem exercitus cum ingenti præda domum re-
 mittunt, reliquæ quæ ad tuendam Asiæ imperium
 remanserant, concursu barbarorum cum Marpe-
 sia regina interficiuntur. In cuius locum filia eius
 Orithya regno succedit. Cui præter singularem
 belli industriam, eximia seruatæ in omne æuum
 virginitatis admiratio fuit. Huius virtute tan-
 tum additum gloriæ & famæ Amazonibus est,
 ut Herculi rex, cui XII. stipendia debebat, quasi

Vnlmãne in-
 de dictæ. Ser-
 uius in Virg.

**Hercules quo
aflu Amazo-
nes vicerit.**

**Balceum fuis-
se dicunt Poë-
tae.**

**Amazones
ab Athenicis
victi.**

impossibile imperauerit, ut arma regina Amazonum sibi afferret. Igitur eò profectus longis no-
uem nauibus, comitante principum Gracia iuuen-
tute, inopinates aggreditur. Duæ ex quatuor nunc
sorores Amazonum regna tractabant, Antiopæ
& Orithyæ, quarum Orithyæ foris bellum gere-
bat. Igitur cum Hercules ad litus Amazonum
applicuisset, infrequens multitudo cum Antiopæ
regina nihil hostile metuente, erat. Quare effe-
ctum est, ut pauca repentino tumultu excitata,
arma sumerent, faciliemque victoriam hostibus
darent. Multa itaque caesa, captaque: In his duæ
captae sunt Antiopæ sorores, Menalippe ab Her-
cule, Hippolyte à Theseo. Sed Theseus obtenta in
premium captiua, eandem in matrimonium assu-
mit: ex ea genuit Hippolytum. Hercules post vi-
ctoriam, Menalippen captiuam sorori reddidit,
& pretium arma regina accepit. Atque ita im-
perio functus, ad regem reuertitur. Sed Orithyæ
ubi comperit bellum sororibus illatum, & rapto-
rem esse Atheniensem principem, hortatur comi-
tes in vltionem, frustra que & Ponti sinum, &
Asiam domitam esse dicit, si Græcorum non tam
bellis, quam rapinis pateant. Auxilium deinde à
Sigillo rege Scytharum petit. Genus se Scytharum
esse, cladem virorum, necessitatē armorum,
belli causas ostendit: affectasque virtute ne se-
gniores viris fœminas habere Scythæ videantur.
Motus ille domestica gloria, mittit cum ingenti
equitatu filium Penaxagoram in auxilium. Sed
ante prælium dissensione orta, ab auxilijs deser-
ta, bello ab Atheniensibus vincuntur. Receptacu-
lum tamen habuere castra sociorum, quorum au-
xilij intacta ab alijs gentibus, in regnum reuer-
tuntur. Post Orithyiam, Penthesilea regno potita
est.

est, cuius Troiano bello inter fortissimos viros, cum
 auxilium aduersus Gracos ferret, magna virtu-
 tis documenta exiit. Interfecta demum Pen-
 thefilea, exercitūque eius absumpto, pauca qua re
 manserant, agrē se aduersus finitimos defenden-
 tes, usque ad tempora Alexandri magni dura-
 uerunt. Harum Minthia, siue Thalestris regina
 concubitu Alexandri per dies XIII. ad sobo-
 lem ex eo generādam obtento, reuersa in regnum,
 breui post tempore cum omni Amazonum nomi-
 ne intercidit. Scythia autem tercia expeditione
 Asiana, cum annis VII. à coniugibus & liberis
 abfuisset, serui bello domi excipiuntur. Quippe
 coniuges eorum longa expectatione virorum fes-
 sa, nec iam teneri bello, sed deletos rata, seruis ad
 custodiam pecoris relictis nubunt: qui reuersos cū
 victoria dominos, velut aduenas armati finibus
 prohibent. Quibus cum varia victoria fuisset, ad-
 monentur Scythia mutare genus pugnae, memores
 non cum hostibus, sed cum seruis praeliandum, nec
 armorum, sed dominorum iure vincendos: verbe-
 ra in aciem non tela ferenda, omissoque ferro, vir-
 ga & flagella, caeteraque seruilis metus paranda
 instrumenta. Probato omnes consilio, instructi si-
 cut praeceptum erat, postquam ad hostes accesser-
 e, inopinantibus verbera intentant, adeoque illos
 perturbant, ut quos ferro non poterant, metu ver-
 berum vincerent, fugamque non ut hostes victi,
 sed ut fugitiui serui capesserent: quicumque capi
 potuerunt, supplicia crucibus luerunt. Mulieres
 quoque malè sibi conscia, partim ferro, partim su-
 spendio vitam finierunt. Post hoc apud Scythas
 pax fuit, usque ad tempora Lanthini regis. Huic
 Darius rex Persarum, sicut supra dictū est, cum
 filia eius nuptias non obtinisset, bellum intulit: &
 armatis

XIII. ex
 Curt. lib. 6.

Scytharū ad-
 uerſus seruos
 praelium.

Darius Peg-
 sarum rex.

armatis septingentis millibus hominum Scythiam
 ingressus: non facientibus hostibus pugna potesta-
 tem, metuens ne interrupto ponte Isthri, reditus sibi
 intercluderetur, anisus nonaginta millibus homi-
 num trepidè refugit: quæ iactura abundante mul-
 titudine inter damna numerata non est. Inde
 Asiam & Macedoniã domuit. Ionas quoque na-
 uali praelio superat. Demum cognito, quòd Athe-
 nienses Ionibus auxilium cõtra se tulissent, omnem
 impetum belli in eos conuertit. Nunc quoniam ad

**Atheniẽsium
 mobilis origo.**

**Vide Cic. pro
 L. Flacco.**

**Cecropẽ cur
 antiquitas bi
 formẽ finxe-
 rit.**

**Cranaus.
 Amphitrien.**

Deucalion.

bella Atheniensium ventũ est, quæ non modò ul-
 tra spem gerẽdi, verum etiam ultra. gesti fidẽ pa-
 trata sunt, operãque Atheniensium effectu maio-
 ra quàm voto fuerunt: paucis verbis origo repe-
 tenda est, quia nõ ut cetera gentes à sordidis ini-
 tijs ad summa creuere. Soli enim præterquàm in-
 cremento, etiam origine gloriantur. Quippe nõ ad-
 uene, neque passim collecta populi colluuiæ origi-
 nem urbi dedit: sed in eodem nati solo, quod incol-
 lunt, & quæ illis sedes, eadem origo est. Primi la-
 nificij & olei & vini usum docuere. Arare quo-
 que, & serere frumenta, glande vescentibus mon-
 strauerunt. Litera certè ac sacundia, & hic ciui-
 lis ordo disciplina veluti templum Athenas ha-
 bent. Ante Deucalionis tempora regem habuere
 Cecropem: quem, ut ornis antiquitas fabulata
 est, biformem prodidere, quia primus marem fec-
 mina matrimonio iunxit. Huic successit Cranaus,
 cuius filia Atthis regioni nomen dedit. Post hunc
 Amphitryon regnavit, qui primus Mineruæ ur-
 bem sacrauit & nomen ciuitati Athenas dedit.
 Huius temporibus aquarum illuuiæ maiorem
 partem Graciæ absumpsit. Superfluere quos refu-
 gia montium receperunt, aut ad regem Thessaliæ
 Deucalionem ratibus vecti sunt: à quo propterea
 genus

genus hominum conditum dicitur. Per ordinem
 deinde successionis regnum ad Erichtheum descen- **Erichtheus**
 dit, sub quo frumenti satio, apud Eleusin à Tri-
 ptolema reperta est, in cuius muneris honorem no-
 mnes initiorum sacrae. Tenuit & Aegeus Thesei
 pater Athenis regnum, à quo per divorcium de-
 cedens Medea, propter adultam priuigni atate,
 Colchos cum Medo filio ex Aegeo suscepto, con-
 cessit. Post Aegeum Theseus, ac deinde post The-
 seum filius Demophoon, qui auxilium Graecis ad-
 uersus Troianos tulit, regnum possedit. Erant in-
 ter Athenienses & Dorienses simultatum vete-
 res offensa, quas vindicaturi bello Dorienses, de
 euentu belli oracula consuluerunt. Responsum,
 superiores fore, ni regem Atheniensium occidis-
 sent. Cum ventum esset in praelium, militibus an-
 te omnia, custodia regis praecipitur. Atheniensibus
Codrus rex
Athemensium
 eo tempore rex Codrus erat qui & responso dei, &
 preceptis hostium cognitus permutato regis habi-
 tu, pannosus sarmenta collo gerens, castra hostium
 ingreditur: ibi in turba obfistentium, à milite,
 quem falce astu vulnerauerat, interficitur. Co-
 gnito regis corpore, Dorienses sine praelio disce-
 dunt. Atque ita Athenienses virtute ducis, pro
 salute patrie morti se offerentis, bello liberantur.
 Post Codrum nemo Athenis regnauit, quod me-
 morie nominis eius tributum est. Administratio
 Reipub. annuis magistratibus permissa est. Sed ci-
 uitati nulla leges tunc erant: quia libido regum
 pro legibus habebatur. Eligitur itaque Solon, vir
Solon legum
conditor.
 iustitia insignis, qui velut nouam ciuitatem le-
 gibus conderet, qui tanto temperamento inter ple-
 bem Senatúmque egit ut siquid pro altero ordi-
 ne petulisset, & alteri displiciturum videretur, ab
 utrisque parem gratiam traheret. Huius viri
 inter

Carmina scri-
pta sūt apud
Diogenē laër-
tium.

Pisistrati fo-
lertia in op-
primendis ho-
ribus.

Pisistratus ty-
rannidē occu-
pat.

inter multa egregia, & istud memorabile fuit. Inter Athenienses & Megarenses de proprietate Salaminae insulae, propè usque ad interitum armis dimicatum fuerat. Post clades multas capitale esse apud Athenienses cepit, si quis legem de vindicanda insula tulisset. Solicitus igitur Solon, ne aut tacendo parum Reip. consuleret, aut censendo periculum sibi afferret, subitam dementiam simulat, cuius venia non diciturus modo prohibita, sed facturus erat. Deformis habitu, more vecordium in publicum euolat, factoque concursu hominum, quò magis consilium dissimularet, insolitis sibi versibus suadere populo cepit, quod vetabatur: omniumque animos ita cepit, ut extemplo bellum aduersus Megarenses decerneretur, insulæque deuictis hostibus Atheniensium fieret. Interea Megarenses memores illati ab Atheniensibus belli, & veriti ne frustra arma mouisse viderentur, matronas Atheniensium in Eleusinis sacris noctu oppressuri, naues conscendunt. Qua re cognita, dux Atheniensium Pisistratus iuuentutem in insidijs collocat, iussu matronis solito clamore, ac strepitu, etiam in accessu hostium, ne intellectos se sentiãt, sacra celebrare, egressosque nauibus Megarenses inopinantes aggressus, deleuit, ac protinus classe captiuam intermixtis mulieribus, ut speciem captiuarum matronarum præberent, Megaram contendit. Illi cum & nauium formã, & petiam prædam agnoscerent, obuñ ad portum procedunt: quibus casis, Pisistratus paululum à capienda urbe absuit. Ita Megarenses suis dolis hosti victoriam dedere. Sed Pisistratus quasi sibi, non patriæ vicisset, tyrannidem per dolum occupat. Quippe verberibus volutaris domi affectus, laceratoque corpore in publicum progreditur, & aduocata

aduocata concione, vulnera populo ostendit, de
 crudelitate principum, à quibus hoc se passum si-
 mulabat, queritur: adduntur uocibus lacrymæ, &
 inuidiosa oratione multitudo credula incenditur,
 amore plebis inuisum se Senatui affirmat, obtinet
 ad custodiam corporis sui satellitum auxilium,
 per quos occupata tyrannide per annos XXX-
 IIII. regnauit. post cuius mortem Diocles, alter
 ex filijs, per vim stuprata uirgine, à fratre puel-
 la interficitur. Alter Hippas nomine, cum impe-
 rium paternum teneret, interfectorem fratris com-
 prehendi iubet, qui cum per tormenta conscios ca-
 dis nominare cogeretur, omnes amicos tyranni no-
 minauit: quibus interfectis, querenti tyranno, an
 adhuc reliqui conscij essent: nemo, ait, superest,
 quem amplius mori gestiam, quam ipsum tyran-
 num: qua uoce eiusdem tyranni se victorem, post
 uindictam pudicitie sororis ostendit. Huius uir-
 tute cum admonita ciuitas libertatis esset, tan-
 dem Hippas regno pulsus, in exilium agitur: qui
 profectus in Persas, ducem se Dario, inferenti
 Atheniensibus bellum, sicuti supra significatum
 est, aduersus patriam suam offert. Igitur Athe-
 nienses audito Darij aduentu, auxilium à Lace-
 demonijs socia tum ciuitate petierunt. Quos ubi
 uiderunt quatridui teneri religione, non expecta-
 to auxilio, instructus decem millibus ciuium, &
 Plateensibus auxiliarijs mille, aduersus sexcenta
 millia hostium in campos Marathonios in præ-
 lium egrediuntur. Mulciades & dux belli erat, &
 autor non expectandi auxilij, quem tanta fiducia
 ceperat, ut plus præsidi in celeritate, quam in so-
 cys duceret. Magna igitur currētibz in pugnam
 alacritas animorum fuit, adeò, ut cum mille pas-
 sus inter duas acies essent, citato cursu ante iactus
 sagittarum.

Fortissimi eu-
 iusdam in tor-
 mentis facti.

sagittarum ad hostem venirent: nec audacia eius
 Perse victus defuit. Pugnatum est enim tanta virtu-
 Milciadz A- te, ut hinc viros, inde pecudes putares. Victi Per-
 thenicf. ducc. sa in naues confugerunt, ex quibus multa suppres-
 sa multa capta. In eo pralio tanta virtus singulo-
 rum fuit, ut cuius laus prima esset difficile iudi-
 cium videretur. Inter ceteros tamen Themisto-
 clis adolescentis gloria emicxit, in quo iam tunc in-
 Cynegiri vlr- doles futura Imperatoria virtutu apparuit. Cyne-
 sus mirabilis. giri quoq; militis Atheniensis gloria magnis scri-
 ptorum laudibus celebrata est: qui post praliū in-
 numeras cades, cum fugientes hostes ad naues egis-
 set, onustam nauem dextra manu tenuit: nec prius
 dimisit, quam manus amitteret. Tum quoque
 amputata dextra, nauem sinistra comprehendit,
 quam & ipsam cum amisisset, ad postremum mor-
 su nauem detinuit. Tantam in eo virtutem fuisse,
 ut non tot cadibus fatigatus, non ambabus ma-
 nibus amissis victus, ad postremum truncus, &
 veluti rabida fera dentibus dimicauerit. Ducenta
 millia Perse eo pralio sine nauigio, amiserunt. Ce-
 cidit & Hippias tyrannus Atheniensis, autor &
 concitator eius belli, dŷs patrie vltioribus pœnas
 repetentibus, Interea & Darius cum bellũ restau-
 raret, in ipso apparatu decidit, relictu multis filijs,
 & in regno, & ante regnum susceptis. Ex his Ar-
 tabazanes maximus natu etatis privilegio, regnũ
 sibi vindicabat: quod ius & ordo nascendi, & na-
 tura ipsa gentibus dedit. Porrò Xerxes contro-
 uersiam non de ordine, sed de nascendi felicitate
 adferebat. Nam Artabazanem primum quidem
 Dario, sed priuato prouenisse, se regi primum na-
 tum. Fratres itaq; suos qui antè geniti essent pri-
 uato, priuatum patrimoniũ, quod eo tempore Da-
 rius habuisset, non regnum sibi vindicare posse, se
 esse

esse primum quem in regnum rex pater sustulit. Huc accedere, quod Artabazanes non patre tantum, sed & matre priuata adhuc fortune, auo quoque materno priuato, creatus sit: se verò & matre regina natum, & patrem non nisi regem vidisse, auum quoque maternum Cylum regem habuisse, non heredem, sed conditorem tanti regni. Itaque etsi aequo iure utrunque fratrem pater reliquisset, materno se tamen iure & auito vincere. Hac certamen concordiam animo ad patruum suum Artaphernem, veluti ad domesticum iudicem deferunt, qui domi cognita causa Xerxem proposuit: adeoque fraterna contentio fuit, ut nec victor exultauerit, nec victus indoluerit, ipsorumque litis tempore inuicem munera miserint, & inuicem quoque inter se non solum credula conuiuia habuerint: iudicium quoque ipsum sine arbitris, siue conuictio fuerit. Tanto moderatius tum fratres inter se regna maxima diuidebant, quanto nunc exigua patrimonium patiuntur. Igitur Xerxes bellum a patre coeptum aduersus Graciam, per quinquennium instruxit. Quod ubi primò didicit Demaratus rex Lacedaemoniorum, qui apud Xerxem exulabat, amicior patriae post fugam, quam regi post beneficia, ne inopinato bello opprimeretur, omnia in tabellis ligneis magistratibus perscribit, easdemque cera superinducta delet, ne aut scriptura sine tegmine iudicium daret, aut recens cera dolum proderet. Fido deinde seruo perferendas tradit, iussu magistratibus Spartanorum tradere. Quibus perlatis, Lacedaemone quaestioni res diu fuit, quòd neque scriptum aliquid viderent, nec frustra missas suspicarentur, tantoque rem maiorem, quanto sit occultior, putabant. Haerentibus in coniectura viris, soror regis Leonidae consilium

Demarati Lacedaemoniorum regis solertissimum factum.

Xerxis ad
Thermopylas
pugna.

scribentis inuenit. Erasa igitur cera, belli consilia deteguntur. Iam Xerxes septingenta millia de regno armauerat, & trecenta millia de auxilijs parauerat: ut non immerito proditum sit, flumina ab exercitu eius siccata, Graciaeque omnem vix capere exercitum eius potuisse. Naves quoque decies centum millia numero habuisse dicitur. Huic tanto agmini dux defuit. Ceterum si regem spectes, diuitias, non ducem laudes, quarum tanta copia in regno eius fuit, ut cum flumina multitudine consumerentur, opes tamen regiae superessent. Ipse autem primus in fuga, postremus in proelio semper visus est: in periculis timidus: sicubi metus abesset, inflatus. Denique ante experimentum belli, fiducia virium, veluti natura ipsius dominus, & montes in planum deducebat, & conuexa vallium aequabat, & quadam maria pontibus sternebat, quadam ad navigationis commodum, per compendium ducebat: Cuius introitus in Graciam quam terribilis, tam turpis ac foedus discessus fuit. Namque cum Leonides rex Spartanorum cum quatuor millibus militum angustias Thermopylarum occupasset, Xerxes contemptu paucitatis, eos pugnam capessere iubet, quorum cognati Marathoniam pugna interfecti fuerant: qui dum vlcisci suos querunt, principium cladis fuere succedente deinde inutuli turba, maior caedes editur. Triduo ibi cum dolore & indignatione Persarum dimicatum: quarto die, quum nuntiatum esset Leonida à X. millibus hostium summum cacumen teneri, tunc hortatur socios recedant, & se ad meliora patria tempora referuent, sibi cum Spartanis fortunam experiendam, plura patriae quam vite debere, ceteros ad praesidia Graeciae seruandos. Audito regis imperio discessere ceteri, soli Lacedaemones

monij remanserunt. Initio huius belli sciscitanti-
 bus Delphis oracula, responsum fuerat, aut regi
 Spartanorum, aut urbi cadendum. Et idcirco cum
 rex Leonides in bellum proficisceretur, ita suos fir-
 mauerat, ut ire se parato ad moriendum animo
 scirent. Angustias propterea occupauerat, ut cum
 paucis aut maiore gloria vinceret, aut minore da-
 mno Reip. caderet. Dimisis igitur sucys, hortatur
 Spartanos, meminerint, qualitercumq; preliaren-
 tur, cadendum esse: cauerent, ne fortius mansisse,
 quam dimicasse videantur: nec expectandum ut
 ab hoste circumuenirentur, sed cum nox occasionem
 daret, securis & latis superueniendum, nusquam
 victores honestius, quam in castris hostium peri-
 tuos. Nihil erat difficile persuadere persuasis mo-
 ri: statim arma capiunt & sexcenti viri in ca-
 stra quingentorum millium irrumpunt, statimq;
 regis pratorium petunt, aut cum illo, aut si ipsi op-
 pressi essent, in ipsius potissimum sede morituri. Tu-
 mulus totis castris oritur. Spartani postea quam
 regem non inueniunt, per omnia castra victores
 vagantur, cadunt, sternuntq; omnia, ut qui sciant
 se pugnare non spe victoria, sed in mortis ultione.
 Prælium à principio noctis in maiorem partem diei
 tractum. Ad postremum non victi, sed vincendo
 fatigati, inter ingentes stratorum hostium cater-
 uas occiderunt. Xerxes duobus vulneribus terrestri
 pralio acceptis, experiri Martis fortunam statuit.
 Sed Atheniensium dux Themistocles, cum ani-
 maduertisset Ionas, propter quos bellum Persa-
 rum rex susceperat, in auxiliū regis classe venis-
 se, sollicitare eos in partes suas statuit. Et cum col-
 loquendi copiā non haberet, quò applicaturi erant
 symbolos proponi, & saxis proscribi curat. Quæ vos
 Iones dementia tenet? quod facinus agittari? bel-

lum inferre olim conditoribus vestris, nuper etiam vindicibus cogitatis? An ideò mœnia vestra condidimus, ut essent qui nostra delerent? quid si non hæc & Dario prius, & nunc Xerxi belli causa nobiscum foret, quòd vos rebellantes non destruissetis? quin vos in hac nostra castra ex ista obsidione transitis? Aut si hoc parum tutum est vos commisso pralio ite cessim, inhibete remos, & à bello discedite. Ante naualis pralijs congressionem miserat, Xerxes quatuor millia armatorum Delphos, ad templum Apollinis diripiendum, prorsus quasi non cum Græcis tantum, sed cum dijs immortalibus bellum gereret: quæ manus tota imbribus, & fluminibus deleta est, ut intelligeret,

Appollinis templum diripit Xerxes.

QUANTO GRAVIOR OFFENSA DEORVM ESSET, TANTO NULLAS ESSE HOMINVM ADVERSUS DEOS VIRES. Post hæc Theſpias,

Xerxes Athenas incendit.

& Plateas, & Athenas hominibus vacuas incendit: & quoniam ferro non poterat in homines, in ædificia igne grassatur. Namque Athenienses post pugnam Marathoniam, præmonente Themistocle victoriam illam de Persis, non finem, sed causam maioris belli fore, CC. naues fabricauerunt. Aduentante igitur Xerxe, consulentibus Delphi oraculum, responsum fuerat salutem muris ligneis tuerentur. Themistocles nauium præsidium demonstratum ratus, persuadet omnibus, patriam municipales esse, non mœnia, ciuitatèmq; non in ædificijs, sed in ciuibus positam. Melius itaque salutem nauibus, quàm urbi commissuros: huius sententiæ etiam Deum autorem esse. Probato consilio, coniuges liberòsq; cum præciosissimis rebus abditis insulis relicta urbe demandant. Ipsi naues armati conscendunt, exemplum Athenien-

Themistoclis consilium.

sum & alia urbes imitata. Itaque cum adunata
 omnis sociorum classis, & intenta in bellum naua-
 le esset, angustiâsque Salaminij freti, ne circumue-
 niri à multitudine possent, occupassent. dissensio in-
 ter ciuitatum principes oritur: qui cum deserto
 bello ad sua tuenda dilabi uellent, timens The-
 mistocles, ne discessu sociorum vires minuerentur,
 per seruum fidum Xerxi nunciat, uno in loco eum
 contractam Græciam posse capere facilius. Quod
 si ciuitates quæ iam abire uellent, dissipentur,
 maiore labore ei singulas consecutandas. Hoc dolo
 impellit regem signum pugnae dare. Græci quoque
 aduentu hostium occupati, prælium collatis viri-
 bus capessunt. Interea rex uelut spectator pugnae
 cum parte nauium in littore remanet. Artemi-
 sia autem regina Halicarnassi, quæ in auxilium
 Xerxi uenerat, inter primores duces bellum a-
 cerrimè ciebat. Quippe ut in viro muliebrem ti-
 morem, ita in muliere virilem audaciam cerne-
 res. Cum anceps prælium esset, Iones iuxta prae-
 ceptum Themistoclis, pugnae se paulatim subtrahere
 cœperunt: quorum defectio animos cæteris fre-
 git. Itaque circumspectantes fugam pelluntur Per-
 se, & mox prælio victi, in fugam uertuntur. In
 qua trepidatione multæ summersæ naues, mul-
 ta captæ sunt: plures tamen non minus sanctitiam
 regis quàm hostem timentes, domum dilabuntur.
 Hac clade percussus, & dubium consilij
 Xerxem Mardonius aggreditur. Hortatur ut
 in regnum abeat, ne quid seditionis moueat fra-
 gna aduersi belli, & in maius, sicuti mos est,
 omnia extollens, sibi CCC. milia armatorum
 lecta ex omnibus copijs relinquunt, qua manu
 aut cum gloria eius perdomiturum se Græciam,
 aut si aliter euentus ferat, sine eiusdem infamia

Themistoclis
calliditas.

Xerxis timidi-
tas notatur.

Xerxis fuga-
turpissima.

**Themistoclis
prudens calli-
ditas.**

hostibus cessurum. Probato consilio, Mardonio exercitus traditur, reliquas copias rex ipse reducere in regnum parat. Sed Græci audita regis fuga, consilium ineunt pontis interrumpendi: quem ille Abydo velut victor maris fecerat, ut intercluso aditus, aut cum exercitu deleteretur, aut desperatione rerum, pacem victus petere cogeretur. Sed Themistocles timens, ne interclusi hostes desperationem in virtutem verterent, & iter quod aliter non pateret, ferro patefaceret, satis multos hostes in Græcia remanere dictitans, nec augeri numerum retinendo oportere, cum vincere consilio ceteros non posset, eundem seruum ad Xerxem mittit, certiorémque consilij facit. & occupare transitum matura fuga iubet. Ille percussus nuncio, tradit ducibus milites perducendos, ipse cum paucis Abydon contendit. Vbi cum solum pontem hybernis tempestatibus offendisset, piscatoria scapha traiecit trepidus. Erat res spectaculo digna, & ad æstimationem rerum humanae sortis varietate miranda, in exiguo latentem videre navigio, quem paulò antè vix aquor omne capiebat: carentem etiam omni seruorum ministerio, cuius exercitus propter multitudinem, terra graues erant. Nec pedestribus copijs, quas ducibus assignauerat, felicius iter fuit. Siquidem quotidiano labori (neque enim vlla est metuentibus quies) etiam fames accesserat. Multorum deinde dierum inopia contraxerat & pestem, tantaque foeditas morientium fuit, ut via cadaueribus implerentur, alitesque & bestia esca illecebris sollicitata exercitum sequerentur. Interim Mardonius Olynthum in Græcia expugnat. Athenienses quoque in spem pacis, amicitiamque regis sollicitat. Stans incense eorum urbis etiam maius re-

stitutionem.

stitutionem. Posteaquam nullo pretio libertatem
 vidit his venalem, incensis quæ redificare cœpe-
 rāt, copias in Bœotiam transfert. Eo & Græcorum
 exercitus, qui centum millium fuit, sequutus est.
 Ubique prælium commissum, sed fortuna regis cum
 duce mutata non est. Nam victus Mardonius,
 veluti ex naufragio cum paucis profugit, castra
 referta regalis opulentia capta. Unde primum
 Græcos, diuiso inter se auro Persico diuitiarum
 luxuria cepit. Eodem forè die quo Mardonij co-
 piæ deletæ sunt, etiam nauali prælio in Asia sub
 monte Mycale aduersus Persas dimicatum est.
 Ibi ante congressionem, cum classes ex aduerso
 starent, fama ad utrumque exercitum venit, vi-
 cisse Græcos, & Mardonij copias occisione occi-
 disse. Tantam famæ velocitatem fuisse, ut cum
 matutino tempore prælium in Bœotia commisi-
 sum sit, meridianis horis in Asiam, per tot ma-
 ria, & tantum spatij, tam breui horarum mo-
 mento, de victoria nunciatum sit. Confecto bel-
 lo, cum de præmijs ciuitatum ageretur, om-
 nium iudicio Atheniensium virtus cæteris præla-
 ta. Inter duces quoque Themistocles princeps ciui-
 tatum testimonio iudicatus, gloriam patriæ suæ
 auxit. Igitur Athenienses aucti & præmijs belli,
 & gloria, urbem ex integro condere moluntur.
 Cum mœnia maiora complexi fuissent, suspecti es-
 se Lacedæmonijs cœpere, recte reputantibus, qui-
 bus ruina urbis tantum incrementi dedisset,
 quantum sit datura munita ciuitas. Mittunt er-
 go legatos, qui monerēt ne munimenta hostibus &
 receptacula futuri rursus belli extruant. Themis-
 tocles ut vidit spei urbis inuideri, non existimās
 abruptè agendum, respondit legatis, ituros Laca-
 dæmona, qui de ea re pariter cum illis consultant.

Græcorum
 auaritia vnde
 primum.

Themistocles
 præ cæteris
 laude corona-
 tur.

Themistocles.
 prudens calli-
 ditas.

*Sic dimissis Spartanis hortatur suos, ut opus ma-
 turent. Deinde ipse interiecto tempore in legatio-
 nem proficiscitur, & nunc in itinere infirmitate
 simulata, nunc tarditatem collegarum accersans,
 sine quibus agi iure nihil possit diem de die prese-
 rendo, spatium consummando operi quarebat: cum
 interim nunciatur Spartanis, opus Athenien-
 sium maturari, propter quod denuo legatos mit-
 tunt ad inspiciendam rem. Tum Themistocles
 per seruum magistratibus scribit Atheniensium,
 Lacedemonum legatos vinciant: pignusque te-
 neant, ne in se grauius consulatur: adit deinde
 concionem Lacedamoniorum, indicat perimuni-
 tas Athenas esse, & posse illatum bellum non ar-
 mis tantum, sed etiam muris sustinere. Si quid
 ob eam rem de se crudelius statuerent, legatos eo-
 rum Athenis in hoc pignus retentos. Grauius de-
 inde castigat eos, quod non virtute, sed imbecilli-
 tate sociorum potentiam quererent. Sic dimissus,
 veluti triumphatis Spartanis, à ciuibus excipi-
 tur. Post hac Spartani, ne vires ocio corruppe-
 rent, & ut bis illatum à Persis Gracia bellum vl-
 cisceretur, vltro fines eorum depopulantur, Ducem
 suo, sociorumque exercitui deligunt Pausaniam,
 qui pro ducatu regnum Gracia affertans, proditio-
 nis premium cupi Xerxe, nuptias filia eius pa-
 nescitur, redditus captiuus, ut fides regis aliquo be-
 neficio obstringeretur. Scribit praterea Xerxi,
 quoscunque ad se nuncios misisset, interficeret, ne
 res loquacitate hominum proderetur. Sed dux
 Athenensium Aristides belli socius electus, col-
 lega conatibus obuiam eundo, simul & in rem
 sapienter consulendo, proditionis consilia discus-
 sit. Nec multo post accusatus Pausanias dam-
 natur. Igitur Xerxes cum proditionis dolum pu-
 blica*

Pausanias.

**Cogylus Cre-
 tensis literas
 pertulit. Pro-
 bus.**

Aristides.

blicatum videret, ex integro bellum instituit. Græci quoque ducem instituant Cimonem Atheniensem, filium Milciadis, (quo duce apud Marathonem pugnatum est) iuuenem, cuius magnitudinem futuram pietatis documenta prodiderunt. Quippe patrem ob crimen peculatus in carcerem coniectum, ibique defunctum, translatis in se vinculis ad sepulturam redemit. Nec in bello iudicium diligentium sefellit. Siquidem non inferior virtutibus patris, Xerrem terrestri, navalique bello superatum, trepidum se recipere in regnum coegit.

Cimon dux
eligitur.

Iustini Lib. III.

Xerxes rex Persarum terror antea gentium, bello in Græcia infelicitè gesto, etiam suis contemptui esse cepit. Quippe Artabanus præfectus eius, deficiente quotidie regis maiestate, in spem regni adductus, cum septem robustissimis filijs regiam vesperi ingreditur: nam amicitia iure semper illi patebat: trucidatq; rege, voto suo obsistentes filios eius, dolo aggreditur. Securior de Artaxerxe puero admodum, fingit regem à Dario, qui erat adulescens, quo maturius regno potiretur, occisum: impellit Artaxerxem parricidum parricidio vindicare. Cum ventum esset ad domum Darij, dormiens inuentus, quasi somnum fingeret, interficitur. Deinde cum unum ex regis filijs sceleris suo superesse Artabanus videret, metueretque de regno certamina principum, assumit in societatem consilij Baccabasum, qui presenti statu contentus, rem prodit Artaxerxi, ut pater eius occisus sit, ut frater falsa parricidij suspitione oppressus, ut denique ipsi pararentur insidia. His

Artabanus.

Hic Logimanus dictus fuit.

coigni

cognitis Artaxerxes verens Artabani numerum
 filiorum in posterum diem paratum esse exerci-
 tum, armatumque iubet, recogniturus & nume-
 rum militum, & in armis industriam singulo-
 rum. Itaque cum inter ceteros & ipse Artabanus
 armatus assisteret, rex simulat se breviorum lo-
 ricam habere, iubet Artabanum secum commu-
 tare: exuentem se, ac nudatum gladio traiecit.
 Tum & filios eius corripit iubet: atque ita egre-
 gius adolescens, & cadem patris, & necem fratris,
 & se ab insidijs Artabani vindicauit. Dum
 hæc in Persis geruntur, interea Græcia omnis du-
 cibus Lacedæmonijs & Atheniensibus in duas di-
 uisa partes, ab externis bellis, velut in viscera sua
 arma conuertit. Fiunt igitur de vno populo duo
 corpora, & eorundem castrorum homines in duos
 hostiles exercitus diuiduntur. Hinc Lacedæmonij
 communia quondam ciuitatum auxilia ad vires
 suas trahebant. Inde Athenienses & vetustate gen-
 tis, & gestis rebus illustres proprijs viribus confi-
 debant. Atque ita duo potentissimi Græcia popu-
 li institutis Solonis & Lycurgi legibus pares, ex
 emulatione virium in bellum ruebant, Namque
 Lycurgus cum fratri suo Polibite Spartanorum
 regi successisset, regnumque sibi vendicare potuis-
 set, Charilao filio eius, qui natus posthumus fue-
 rat, cum ad ætatem adultam venisset, regnum
 summa fide restituit, ut intelligerent omnes, quan-
 to plus apud bonos pietatis iura, quam omnes opes
 valerent. Medio igitur tempore dum infans con-
 ualescit, tutelamque eius administrat, non haben-
 tibus Spartanis leges instituit, non inuentione ea-
 rum magis, quam exemplo clarior. Siquidem nihil
 lege vlla in alios sanxit, cuius non ipse primus in
 se documenta daret. Populum in obsequia princi-
 pum,

Legulatores
 quid præstare
 debeant.

pum, principes ad iustitiam imperiorum forma-
 uit. Parsimoniam omnibus iussit, existimans la-
 borem militiae assidua frugalitatis consuetudine
 faciliorem fore. Emi singula non pecunia, sed com-
 pensatione mercium iussit: auri argentique usum
 velut omnium scelerum materiam sustulit. admi-
 nistrationem Reip. per ordines diuisit. Regibus
 potestatem bellorum, Magistratibus iudicia &
 annuas successiones. Senatui custodiam legum, Po-
 pulo sublegendi Senatam, vel creandi quos vellet
 magistratus, potestatem permisit. Fundos om-
 nium equaliter inter omnes diuisit, ut aequata pa-
 trimonia neminem potentiorum altero redderent.
 Comuvari omnes publicè iussit, ne cuius diuitis,
 vel luxuria in occulto essent. Iuuenibus uò amplius
 una veste uti toto anno permissum, nec quèquam
 cultius quàm alterum progredi, nec epulari opu-
 lentius, ne imitatio in luxuriam uerteretur. Pue-
 ros puberes non in forum, sed in agrum deduci præ-
 cepit, ut primos annos non in luxuria, sed in opere,
 & in laboribus agerent. Nihil eos somni causa sub-
 sternere, & vitam sine pulmèto degere, neq; prius
 in urbem redire, quàm uiri facti essent. Statuit
 uirgines sine dote nubere: iussit ut in uxores elige-
 rentur, non pecunia: seueriusque matrimonia sua
 uiri coërcerent, cum nullis dotis frenis tenerentur.
 Maximum honorem non diuitem & potentium,
 sed pro gradu ætatis searum esse uoluit. Nec sanè us-
 quam terrarum locum honoratiorum senectus ha-
 bet. Hac quoniam primo, solutis antea moribus, di-
 ra uidebantur esse, autorem eorum Apollinem
 Delphicum fingit, & inde se ea ex præcepto numi-
 nis detulisse, ut consuescendi tedium metus religio-
 nis euincat. Deinde ut æternitatè legibus suis da-
 ret, iurciurando obligat ciuitatem, nihil eos de eius
 legibus

Monarchia
 Oligarchia.
 Democratia.

Abiit hoc in
 prouerbum,
 In sola Sparta
 expedit se
 nescere.

legibus mutaturus, priusquam reuerteretur: & simulat se ad oraculum Delphicum proficisci, consulturum quid addendum, mutandumque legibus videretur. Proficiscitur autem Cretam ibique perpetuum exilium egit, abijcique in mare ossa sua moriens iussit, ne relatis Lacedaemona, solutos se Spartani religione iurisiurandi in dissolvendis legibus arbitrarentur. His igitur moribus ita breui civitas ^{*conualuit}, ut cum Messenijs propter stupratas virgines suas, in solenni Messeniorum sacrificio bellum intulissent, grauisima se execratione obstringerent, non prius quam Messeniam expugnassent, reuersuros, tantum sibi vel de viribus suis vel de fortuna spondentes: Quae res initium dissentionis Graeciae, & intestini belli causa & origo fuit. Itaque cum contra praesumptionem suam annis decem in obsidione urbis tenerentur, & querelis uxorum post tam longam viduitatem reuocarentur: veriti ne hac perseverantia belli grauius sibi, quam Messenijs nocerent: quippe illis quantum iuuentutis bello intercidat, mulierum foecunditate suppleri: sibi & belli damna assidua, & foecunditatem uxorum absentibus viris nullam esse. Itaque legunt iuvenes ex eo genere militum, qui post iurandum in supplementum venerant: Quibus Spartam remissis promissuos omnium foeminarum concubitus permisere, maturiorem futuram conceptionem rati, si eam singulae per plures viros experirentur. Ex his nati, ob notam materni pudoris, Parthenij sunt vocati: qui cum ad annos XXX. peruenissent, metu inopia (nulli enim pater existerat, cuius in patrimonium successio speraretur) ducem Phalantum assumunt, filium Araci, qui antor Spartanis fuerat, iuuentutis ad generandam sobolem domum re-

*conualuit.

Parthenii vn
de sic dicti.

mittenda: ut sicuti dudum patrem eius nascendi habuissent autorem, sic ut ipsum spei ac dignitatis sua haberent. Itaque nec salutatis matribus è quarum adulterio infamiam collegisse videbantur, ad sedes requirendas proficiscuntur, diuque & per varios casus tactati, tandem in Italiam deferuntur, & oppugnata arce Tarentinorum, expugnantis veteribus incolis, sedem sibi constituunt. Sed post annos plurimos dux eorum Phalantus, per seditionem in exilium perturbatus, Brundisium se contulit, quò expulsi sedibus suis veteres Tarentini concesserant. Is moriens persuadet, ut ossa sua, Postremasque reliquias conterant, & tacite spargi in foro Tarentinorum curent. Hoc enim modo recuperare illos patriam suam posse, Apollinem Delphis cecinisse. Illi arbitantes eum in ultionem sui, fata ciuium prodidisse, preceptis paruerunt: sed oraculi diuersa sententia fuerat: perpetuitatem enim urbis, non amissionem hoc factò promiserat. Ita ducis exulis consilio, & hostium ministerio possessio Tarentina Parthenijs in æternum fundata, ob cuius beneficij memoriam Phalanto diuinos honores decreuere. Interea Mesenij cum virtute non possent, per insidias expugnantur. Deinde cum per annos LXXX. graua seruitutis verbera, plerunque vincula, cateraque captiuitatis mala perpessi essent, post longam pœnarum patientiam, bellum restaurant. Lacedamonij quoque eò conspirati ad arma concurrunt, quò aduersus seruos dimicaturi videbantur. Itaque cum hinc iniuria, inde indignitas animos acueret, Lacedamonij de belli euentu oraculo Delphis consulto, iubentur ducem belli ab Atheniensibus petere. Porro Athenienses cum responsum cognouissent, in contemptum Spartanorum Tyrtaeum poetam claudum pede

Messenii per
insidias expu-
gnantur. 1

Tyrtaeus Poëta.

pede misere, qui tribus prælijs fusus, eo usque desperationis Spartanos adduxit, ut ad supplementum exercitus, seruos suos manumitterent: hisque interfectorum matrimonia pollicerentur, ut non numero tantum amissorum ciuium, sed & dignitati succederent. Sed reges Lacedæmoniorum ne contra fortunam pugnando maiora detrimenta ciuitati infunderent, reducere exercitum uoluerunt, ni interuenisset Tyrtaeus, qui composita carmina exercitui pro concione recitauit, in quibus hortamenta virtutis, damnorum solatia, belli consilia conscripserat. Itaque tantum ardorem militibus iniecit, ut non de salute, sed de sepultura solliciti, tesseras, insculptis suis & patrum mominibus, dextro brachio deligarent: ut si omnes aduersum prælium consumpsisset, & temporis spatium confusa corporum lineamenta essent, ex indicio titulorum tradi sepultura possent. Cum sic animatum reges exercitum viderent, curant rem hostibus nuntiare. Messenys autem non timorem res, sed amulationem mutuam dedit. Itaque tantis animis concursus est, ut raro unquam cruentius prælium fuerit. Ad postremum tamen victoria Lacedæmoniorum fuit. Interiecto tempore tertium quoque bellum Messenys reparauere: in cuius auxilium Lacedæmonys inter reliquos socios etiam Athenienses adhibuere, quorum fidem cum suspectam haberent, supernacuos eos simulantes, à bello eosdem demiserunt. Hanc rem Athenienses grauius ferentes, pecuniam quæ erat in stipendium Persici belli ab uniuersa Græcia collata, à Delo Athenas transferunt, ne deficietibus à se societatis Lacedæmonys, præda ac rapina esset. Sed nec Lacedæmonys quiescere: qui cùm Messeniorum bello occupati essent, Peloponenses immisere, qui bellum

Erat enim Delus communis prætorio, ut auctor est Probus in vita Arist.

bellum Atheniensibus facerent. Parua tunc temporis, classe in Aegyptum missa, vires Atheniensibus erant. Itaque nauali praelio dimicantes, facile superantur. Interiecto deinde tempore, post reditum sociorum aucti, & classis, & militum robore, praelium reparant. Iam & Lacedaemonij omis-
 sis Messenijs, aduersus Athenienses arma vertent. Diu varia victoria fuit: ad postremum aequo Marte utrinque discessum. Inde reuocati Lacedaemonij ad Messeniorum bellum, ne medium tempus otiosum Atheniensibus relinquerent, cum Thebanis paciscuntur, ut Bœotiorum imperium his restituerent, quod temporibus Persici belli amiserant, ut illi cum Atheniensibus bella susciperent. Tantus furor Spartanorum erat, ut duobus bellis impliciti, suscipere tertium non recusarent, dum modo inimicis suis hostes acquirerent. Igitur Athenienses aduersus tantam tempestatem belli, duos duces deligunt. Periclem spectata virtutis virum, & Sophoclem scriptorem tragœdiarum, qui diuerso exercitu, Spartanorum agros vastauerunt, & multas Achaiae ciuitates Atheniensium imperio adiecerunt. His malis fracti Lacedaemonij, in annos xxx pepigerunt pacem, sed tam longum otium inimicitiae non tulerunt. Itaque intra quindecim annos rupto foedere, cum contemptu Deorum hominumque fines Atticos populantur. Et ne praedam potius, quam pugnam expectasse viderentur, hostes ad praelium vocant. Sed Athenienses, consilio Periclis ducis, populationis iniuriam differunt in tempus ultionis, superuacua pugnam existimantes, cum ulcisci hostem sine periculo possent. Deinde interiectis diebus, naues conscendunt, & nihil sentientibus Lacedaemonijs, totam Spartam depredantur, multoque plura au-
 d. ferunt.

Athenienses
 à Peloponnesi-
 bus victi.

Pericles de
 cuius laudi-
 bus. Thucidi-
 des lib. 2.

ferunt, quàm amiserant. Prorsus in comparatione damnorum, longè plurimi fuerit ultio, quàm ira. Clara quidem hac Periclis expeditio habita, sed multò clarior privati patrimonij contemptus fuit. Huic agros in populatione caterorum intactos hostes reliquerant, sperantes acquirere se illi posse, aut periculum ex inuidia, aut ex suspitione proditionis infamiam. Quòd antè prospiciens Pericles, & futurum populo pradiixerat, & ad inuidia impetum declinandum agros ipsos dono Reip. dederat. Atque ita unde periculum quasitum fuerat, ibi maximam gloriam inuenit. Post hac interiectis diebus, nauali pralio dimicatum est: victi Lacedemonij fugerunt. Nec cessatum deinceps est, quin aut terra, aut mari varia praliorum fortuna inuicem se trucidarent. Denique fessi tot malis, pacem in annos quinquaginta fecere, quam non nisi sex annis seruauerunt. Nam inducias, quas proprio nomine condixerant, ex sociorum personarumpebant: quippe quasi minus periurij contraherent, si ferentes socys auxilia potius, quam si aperto pralio dimicassent. Hinc bellum in Siciliam translatum: quod prius quàm exponam, de Sicilia situ pauca discenda sunt.

Idem fecisse Annibalè narrat Liuius Decad. 3. lib. 2 in prædiis Diætoris Fabij Maximi estque Periclem imitatus Fabius. pretiū enim prædiorū venditorū in redemptionem captiuorū conuertit.

Iustini Lib. IIII.

Siciliam ferunt angustis quondam faucibus Italiam adhaesisse, direptamque velut à corpore, maiore impetu superioris maris, quod toto undarum onere illuc vehitur. Est autem ipsa terra tenuis ac fragilis, & cauernis quibusdam fistulisque ita penetrabilis, ut ventorum tota ferme flatibus pateat, necnon & ignibus generandis, nutriendisque, soli ipsius naturalis & vis.

* materia

Quippe

Quippe intrinsecus stratum sulphure & bitumi-
 ne traditur: quæ res facit, ut spiritu cum igne in- Vide Pli. li. 35.
 ter interiora luctante, frequenter & compluribus cap. 35.
 locus nunc flammam, nunc vaporem, nunc fumum
 eructet. Inde denique Aetna montis per tot secula
 durat incendium. Et ubi acrior per spiramenta
 cauernarum ventus incubuit, harenarum moles
 egeruntur. Proximæ Italiae promontorium Rhe-
 gium dicitur, idè quòd Græcè abrupta hoc no-
 mine pronuntientur. Nec mirum si fabulosa est lo-
 ci huius antiquitas, in quem res tot coiere mira.
 Primum quod nusquam aliàs tam torrens fre-
 tum, nec solum citato impetu, verum etiam seuo:
 neque experientibus modo terribile, verum etiam
 procul visentibus. Vndarum porrò inter se cõcur-
 rentium* tanta pugna est, ut aliàs veluti terga
 dantes vorticibus in imum desiderere, aliàs quasi
 victrices sublimè ferri videas. Nunc hic fremi-
 tum feruentis æstus, nunc illic gemitum in vo-
 ragine desidentis exaudias. Accedunt vicini, &
 perpetui Aetna montis ignes, & insularum Aeoli-
 dum, veluti ipsis undis alatur incendium. Neque
 enim in tam angustis terminis aliter durare tot
 seculis tantus ignis potuisset, nisi & humoris nu-
 trimentis aleretur. Hinc igitur fabula Scyllam &
 Charybdim peperere: hinc latratus auditos, hinc
 monstri credita simulacra, dum navigantes ma-
 gnis vorticibus pelagi desidentis exterriti, latrare
 putant undas, quas sorbentis æstus vorago colli-
 dit. Eadem causa etiam Aetnae montis perpetuos
 ignes facit. Nam aquarum ille cõcursus raptum
 secum spiritum in imum fundum trahit, atque ibi
 suffecatum tam diu tenet, donec per spiramenta
 terra diffusus, nutrimenta ignis incondat. Iam ipsa
 Italiae, Siciliaeque vicinitas, iam promontiorum

*vorticibus
mergi ac in
imum.

Scylla Cha-
rybdis. Vide
proverbium
de Scylla &
Charybdi a-
pud Eras. in
Chil.

A Theucydi
de autore pli
nio. Trique-
tra etiam di-
cta.

* Michillo

altitudo ipsa ita similis est, ut quantum nunc ad-
miracionis, tantum antiquis terroris dederit, cre-
dentibus, coeuntibus in se promontorijs, ac rursus
discedentibus, solida intercipi, absumique navigia.
Neque hoc ab antiquis in dulcedinem fabulae
compositum, sed metu & admiracione transeun-
tium. Ea est enim procul insipientibus natura lo-
ci, ut sinum maris, non transitum putes: quo cum
accesseris, discedere, ac seiungi promontoria, quae
antea iuncta fuerant, arbitrere. Sicilia primo Tri-
nacia nomen fuit: praeterea Sicania denomina-
ta est. Hac à principio patria Cycloporum fuit qui-
bus extinctis, Aeolus regnum insulae occupavit:
post quem singulae ciuitates in tyrannorum impe-
rium concesserunt, quorum nulla terra feracior
fuit. Horum: ex numero Anaxilaus iustitia cum
ceterorum crudelitate certabat: cuius moderatio
haud mediocrem fructum tulit. Quippe decedens
cum paruulos filios reliquisset, tutelamque eorum
* Micyntho, spectata fidei seruo commississet, tantus
amor memoriae eius apud omnes fuit ut parere
seruo, quam deserere regis filios mallerent: princi-
pesque ciuitatis obliti dignitatis suae, regni maie-
statem administrari per seruum paterentur. Im-
perium Siciliae etiam Carthaginenses tentauere,
diuque varia victoria cum tyranno dimicatum
est. Ad postremum amisso Hannibale imperatore
cum exercitu, aliquantisper quieuerunt victi. Me-
dio tempore cum Regini discordia laborarent,
ciuitasque per diffusionem diuisa in duas partes
esset, veterani ab altera parte ab Himera urbe
in auxilium vocati, pulsae ciuitate, contra quos im-
plorati fuerant, & mox casis, quibus tulerant au-
xilium, urbem cum coniugibus & liberis socio-
rum occupauerunt, arsi facinus nulli tyranno coparandum

randum: quippe ut *Rheginis* melius fuerat vincere, quam vicisse. Nam siue victoribus captiuitatis iure seruissent, siue amissa patria exulare necesse habuissent, non tamen inter aras & patrios lares trucidati, crudelissimus tyrannis patriam cō coniugibus ac liberis pradam reliquissent. *Catanenses* quoque cum *Syracusanos* graues paterentur, diffisi viribus suis, auxilium ab *Atheniensibus* petiere: qui seu studio maioris imperij, quod *Asiam* *Graciamque* penitus occuparant, seu metu facta pridem à *Syracusanis* classis, ne *Lacedaemonijs* illa vires accederent, *Lamponium* ducem cum classe in *Siciliam* misere, ut sub specie ferendi *Catanensibus* auxiliū, tentarent *Siciliae* imperium. Et quoniam prima initia frequenter casis hostibus prospera fuerant, maiore denuo classe, & robustiore exercitu. *Lachete* & *Cariade* ducibus, *Siciliam* petiuere: sed *Catanenses* siue metu *Athenensium*, siue tadio belli pacem cum *Syracusanis*, remissis *Athenensium* auxilijs, fecerunt. Interiecto deinde tempore, cum fides pacis à *Syracusanis* non seruetur, denuo legatos *Athenas* mittunt, qui sordida veste, capillo barbāque proluxu, & omnium squalloso habitu ad misericordiam commouendam* acquisito, concionē deformes adeunt. Ad* accersito duntur precibus lacrymae, & ita misericordem populum supplices mouent, ut damnarentur duces, qui ab his auxilia deduxerant. Igitur classis ingens decernitur: creantur duces *Nicias*, & *Alcibiades*, & *Lamachus*: tantisque viribus *Sicilia* repetitur, ut ipsis terrori essent, in quorum auxilia mittebantur. Breui post tempore reuocato ad reatum *Alcibiade*, duo praelia pedestria secunda *Alcibiades*, *Nicias* & *Lamachus* faciunt: munitionibus deinde circumdati, hostes etiam marinis comitatibus

Gylippus.

in urbe clausos intercludunt. Quibus rebus fracti Syracusani, auxilium à Lacedæmonijs perierunt. Ab his mittitur Gylippus, solus quidem, sed in quo instar omnium auxiliorum erat. Is audit genere belli iam inclinato statu, auxilijs partim in Græcia, partim in Sicilia miserè contractis, opportunè bello loca occupat. Dubus inde prælijs victus, congressus tertio, occiso Lamacho & hostes in fugam compulit, & socios obsidione liberauit. Sed cum Athenienses à bello terrestri in nauale se transfulissent, Gylippus classem à Lacedæmonie cum auxilijs accersit: quo cognito, & ipsi Athenienses in locum amissi ducis Demosthenē Eurymedonta cum supplemento copiarum mittunt. Peloponnesij quoque communi civitatum decreto ingentia Syracusanis auxilia misere, & quasi Græcia bellum in Siciliam translatum esset, ita ex utraque parte summis viribus dimicabatur. Prima igitur congressione naualis certaminis Athenienses vincuntur. Castra quoque cum omni publica, ac priuata pecunia amittunt. Super hac mala, cum etiam terrestri prælio victi essent, tunc Demosthenes censere cœpit, ut abirent Sicilia, dum res, quãuis afflictæ, nondum tamen perditæ forent, neque in bello malè auspiciato amplius perseuerandum esse: domi grauiora, & forsitan infeliciora bella esse: in qua reseruare hos urbis apparatus oporteat. Nicias seu pudore malè actæ rei, seu metu destitutæ spei ciuium, seu impellente fato manere contendit. Reparatur igitur nauale prælium, & à nimia prioris fortune procella ad spem certaminis reuocantur: sed inscitia ducum, qui inter angustias maris tuentes se, Syracusanes aggressi sunt, facile vincuntur. Eurymedon dux in prima acie fortissimè dimicans, primus cadit: triginta

Demosthenes.

Eurymedon.

triginta

triginta naues, quibus præfuerat, incéduntur. Demosthenes & Nicias etiam ipsi victi, exercitum in terram deponunt, tutiorē fugam rati itinere terrestri. Ab his relictas centum triginta naues Gyppus inuasit: ipsos deinde insequitur fugientes: partim capit, cedit partim. Demosthenes, amisso exercitu à captiuitate, & gladio, voluntaria morte se vindicat. Nicias autem ne Demosthenis quidem exemplo, ut sibi consuleret, admonitus cladem suorum auxit dedecore captiuitatis.

Iustini Lib. V.

Dum Athenienses in Sicilia bellum per biennium cupidius, quam feliciter gerunt, interim cōcitor & dux eius Alcibiades absens Athenis insimulatur, mysteria Cereris, Initiatorum sacra, nullo magis quam silentio solennia enunciauisse. Reuocatusque à bello ad iudicium siue conscientiam, siue indignitatem rei non ferens, tacitus in exiliū Eledem profectus est. Unde ubi nō damnatum se tantum, verumetiam dijs per omnium sacerdotum religiones deuotum cognouit, Lacedamona se contulit: ibique regem Lacedamoniorū impellit, turbatis Atheniensibus aduerso Sicilia prælio vitro bellum inferre. Quo factō omnia Græcia regna, velut ad extinguendum commune incēdium, concurrunt. Tantum odium Athenienses immoderati imperij crudelitate cōtraxerant. Darius quoque, rex Persarum memor paterni auitique in hanc urbem odij, facta cum Lacedamonijs per Tissafernem, præfectum Lydia societate, omnem sumptum belli pollicetur. Et erat hic quidem titulus cum Græcis cōeundi: re autem vera timebat, ne

Festa Adonia appellat Plutarchus.

Olympiadæ sacerdotes appellatur à Probo. Deuotionis exemplum in pila lapidea positū in publico positū fuit. Probus.

victis Atheniensibus ad se Lacedamonij arma transferrent. Quis igitur miretur, tam florentes Atheniensium opes ruisse, cum ad opprimendam unam urbem totius Orientis vires concurrerent? Non tamen inerti, neque incruento cecidere bello, sed praeliati ad ultimū victores etiam interdum, consumpti magis fortuna varietate, quam vi victi sunt. Principio belli omnes etiam ab his socij desciverant, ut fit. QVO SE FORTVNA, EODEM ETIAM FAVOR HOMINVM INCLINAT. Alcibiades quoque motum aduersus patriam bellum, non gregarij militis opera, sed Imperatorijs virtutibus adiuebat. Nempe acceptis quinque nauibus in Asiam contendit, & tributarias Atheniensium ciuitates auctoritate nominis sui ad defectionem compellit. Sciebant enim domi clarum, nec exilio videbant factum minorem, nec tan ablatum Atheniensibus ducem, quam Lacedamonijs traditum, partaque cum amissis imperia persabant. Sed apud Lacedamonios virtus Alcibiadis plus inuidia, quam gratia cōtraxit. Itaque cum principes velut emulum glorie sue interficiendū insidijs mandassent, cognita re Alcibiades per uxorem Agidis regis, quam adulterio cognouerat, ad Tissefernem praefectum Darij regis profugit. Cui se celeter officij comitate, & obsequendi gratia insinuauit. Erat enim & etatis flore, & forma ueneratione, nec minus eloquentia etiam inter Athenienses insignis: sed in reconciliandis amicitiarum studijs, quam in retinendis vir melior: quia morum vitia sub umbra eloquentiae primò latebant. Igitur persuadet Tisseferni, ne tanta stipendia classi Lacedamoniorum praberet. Vocandos enim in portionē muneris Ionios, quorum pro libertate,

Ioniam enim
 à societate
 auertat.

A facilitate
 morū appel
 latur à Plu
 tarcho Camz
 leon.

cum tributa Atheniensibus penderent, bellum susceptum sit. Sed nec auxilijs nimis enixè Lacedæmonios iuandos. Quippe memorem esse debere, alienam se victoriam, non suam instruere, & eatenus bellum sustinendum, ne inopia deseratur. Nam regem Persarum, dissentientibus Græcis, arbitrum pacis ac belli fore, & quos suis non possit, ipsorum armis victurum: perfectò autem bello, statim ei cum victoribus dimicandum. Domesticis itaque bellis Græciam obterendam, ne externis vacet, exaquantasq; vires partium, & inferiores auxilio leuandos. Non enim quieturos post hanc victoriam Spartanos, qui vindices se libertatis Græcia professi sunt. Grata oratio Tissufernè fuit. Itaque commeatus malignè præbere, classem regiam non totam mittere, ne aut victoriam totam daret, aut necessitatem deponendi belli imponeret. Interea Alcibiades hanc operam ciuibus vendicabat: ad quem cum legati Atheniensium venissent, pollicetur his amicitiam regis, si Respub. à populo translata ad senatum foret, sperans ut aut concordante ciuitate, dux belli ab omnibus legeretur, aut discordia inter ordines facta, ab altera parte in auxilium vocaretur. Sed Atheniensibus imminente periculo belli, maior salutis, quam dignitatis cura fuit. Itaque permittente populo, imperium ad Senatum transfertur. Qui cum insita gentis superbia crudeliter in plebem consuleret, singulis tyrannidis sibi potentiam vendicantibus, ab exercitu Alcibiades exul reuocatur, duxque classi constituitur. Statim igitur Athenas mittit excontinenti se cum exercitu venturum, recepturumque à quadringentis iura populi, nisi ipsi redderent. Hac denunciatione optimates territi, primo urbem prodere Lacedæmonijs tentauerunt

deinde cum id nequiuissent, in exilium profecti sunt. Igitur Alcibiades intestino malo patria liberata, summa cura classem instruit, atque ita in

* Mindarus bellum aduersus Lacedamonios pergit. Iam * Zestromidarum & Pharnabazus, Lacedamoniorum duces, instructis nauibus expectabant: pralio commisso, victoria penes Athenienses fuit. In eo pralio maior pars exercitus, & omnes ferme hostium duces cæsi, naues LXXX. captæ: interiectis quoque diebus cum bellum Lacedamonij à mari in terram transfuissent, iteratò vincuntur. His malis fracti, pacem petiere: quam ne acciperent, opera eorum effectum est, quibus ea res quæstum præstabat. Interca & Syracusanorum auxilia illatum à Carthaginensibus Siciliae bellum domum reuocauit: quibus rebus destitutus Lacedamonij, Alcibiades cum classe victrici Asiam vastat, multis locis pralia facit, ubique victor, recepit ciuitates que defecerant, nonnullas capit, & imperio Atheniensem adijcit. Atque ita prisca nauali gloria vindicata, adiecta etiam laude terrestris belli, desideratus ciuibus suis Athenas reuertitur. His omnibus pralijs ducentæ naues hostium, & præda ingens captæ: ad hunc redeuntis exercitus triumphum, effusa omnis multitudo obuiam procedit, & vniuersos quidem milites, præcipuè tamen Alcibiadem mirantur. In hunc oculos ciuitas vniuersa, in hunc suspensa ora conuertit. Hunc quasi de cælo missum, & ut ipsam victoriam contuentur, laudant que pro patria, nec minus admiranantur que exul contra gesserit, excusantes ipsi iratum prouocatumque fecisse. Enimvero tantum in uno viro fuisse momenti, ut maximi imperij subuersi, & rursus recepti autor esset: & unde sterisset, eò se victoria transferret, fieretque cum

xxx. naues
habet Plutar-
chus.

eo mira quædam fortuna inclinatio. Igitur omnibus non humanis tantum, verumetiam & diuinis eum honoribus * honorant: certant secum ipsi, utrum contumeliosius eum expulerint, an reuocauerint honoratius. Ipsos illi deos gratulantes tulerre obuiam, quorum execrationibus erat deuotus. Et cui paulò antè omnem humanam opem interdixerant, eum, si queant, in cælo posuisse cupiunt. Explent contumelias honoribus, detrimenta muneribus, execrationes precibus. Non Sicilia illis aduersa pugna in ore est, sed Græciæ victoria: non classes per illum amissa, sed acquisitæ: nec Syracusarum, sed Ionæ, Hellespontique meminerunt. Sic Alcibiades nunquam mediocribus, nec in offensam, nec fauorem studijs suorum exceptus est. Dum hæc aguntur à Lacedæmonijs, Lysander classi bel-
 Lyfander,
 lóque præficitur, & in locum Tissafernis Darius rex Persarum filium suum Cyrum Ionæ Lydiæque præposuit: qui Lacedæmonios auxilijs opibusque ad spem fortuna prius erexit. Aucti igitur viribus, Alcibiadem cum centum naubus in Asiã profectum, dum agros, longa pace diuites, securus populatur, & prædæ dulcedine sine insidiarum metu sparsos milites haberet, repentino aduentu oppressere: tantæque cædes palantium fuit, ut plus vulneris eo prælio Athenienses acceperint, quam superioribus dederant: & tanta desperatio apud Athenenses erat, ut ex continen-
 Conon,
 ti Alcibiadem ducem Conone duce commutarent: arbitantes victos se non fortuna belli, sed fraude Imperatoris: apud quem plus prior offensa valuisset, quam recentia beneficia. Vicisse autem eum priore bello ideo tantum, ut ostenderet hostibus, quem ducem spreuissent, & ut carius eis ipsam victoriam venderet. Omnia enim credi-

En vitis & virtutibus nihil fuit Alcibiades excellens.

Atheniense
miseria
dicitur.

Euagoras.

bilia in Alcibiade, vigor ingenij, & vitiorum amor, & morum luxuria faciebat. Veritus itaque multitudinis impetum, denuo in voluntarium exilium proficiscitur. Itaque Conon Alcibiadi suffectus, habens ante oculos cui duci successisset, classem maxima industria adornat: sed nauibus exercitus deerat, fortissimis quibusq; in Asia populatione amissis. Armantur tamen senes, aut impuberes pueri, & numerus militum sine exercitus robore expletur. Sed non magnam bello moram atas fecit. Imbelles aut caduntur passim, aut fugientes capiuntur: tantaq; strages aut occisorum, aut captiuorum fuit, ut Atheniensium delictum non imperium tantum, verum etiam nomen videretur. Quo praelio perditis & desperatis rebus, ad tantam inopiam rediguntur, ut consumpta militari atate, peregrinis civitatem, seruis libertatem, damnatis impunitatem darent. Ex eaq; collusione hominum, domini anteà Græciæ, conscripto exercitu, vix libertatem tuebantur. Iterum tamen fortunam maris experiendam decernunt. Tanta virtus animorum erat, ut cum paulò ante salutera desperauerint, nunc non desperent victoriam. Sed neq; his miles erat, qui nomen Atheniense tueretur: neq; ea vires, quibus vincere consueuerant: neq; ea scientia militaris in his, quos vincula, non castra continuerant. Itaq; omnes aut capti, aut occisi, cum dux Conon eo praelio supersuisset, solus crudelitatem civium metuens, cum octo nauibus ad regem Cypri contendit Euagoram. At dux Lacedæmoniorum rebus feliciter gestis, fortuna hostium insultat, captiuas naues cum præda bellica, in triumphum modum ornatas mittit Lacedæmona, ac tributarias Atheniensium civitates, quas metus dubia belli fortuna in fide tenuerat, voluntarias recepit.

nec aliud ditioni Atheniensium præter urbem ipsam reliquit. Quæ cuncta cum Athenis nunciata essent, omnes relictis domibus, per urbem discurrere pauidi, alius alium sciscitari, auctore nuncij requirere: non pueros imprudentia, non senes debilitas, non mulieres sexus* imbecillis domi tenet: adeo * imbecilli ad omnem ætatem tanti mali sensus penetrauerat. In foro deinde cœunt, atq; ibi perpeti nocte fortunam publicam quaestibus iterant. Alij fratres, aut filios, aut parentes deflent: cognatos alij, alij amicos chariores cognatis, et cum priuatis casibus querelam publicam miscent. Iam seipsos, iam ipsam patriam perituram, miseriorẽque incolumium, quàm amissorum fortunam iudicantes, sibi quisq; ante oculos obsidionem famem, & superbum victoremq; hostem proponentes: Iam ruinam urbis & incendia, iam omnium captiuitatem & miserriam seruitutẽ recordantes: feliciores prorsus prioris urbis ruinas ducentes, quæ incolumibus filijs parentibusque, tectorum tantum ruina taxatæ sint. Nunc autem non classẽ, in quam sicuti pridem confugiant, superesse: non exercitum, cuius virtute seruati pulchriora possent mœnia extruere. Sic deflēt ac propè perditæ urbi hostes superueniunt, & obsidione circumdatos & obsessos fame urgent. Sciebant enim neq; ex aduectis copijs multum superesse, & ne noua aduehi possent, prouiderant: quibus malis rebus Athenienses fracti, post longam famem, & assidua suorum funera, pacem petiuere: quæ an dari deberet, diu inter Spartanos, sociosque deliberatum. Cum multi delendum Atheniensium nomen urbemque incendio consumendam censerent, negarunt se Spartani, ex duobus Græciæ oculis alterum eruturos: pacem polliciti, si demissa Pyreum versus muri brachia deiecerint,

Athenienses
res in extre-
mum discrimẽ
adduxerunt.

nauésque qua reliqua forent, traderent, resq; pu-
 blica ex semetipsis x x x. rectores acciperet. In-
 has leges traditam sibi urbem Lacedæmonij for-
 mandam Lysandro tradiderunt. Insignis hic annus
 & expugnatione Athenarum, & morte Darij re-
 gis Persarum, & exilio Dionysij Sicilia tyranni
 fuit. Mutato statu, Athenarum etiam ciuium
 conditio mutatur. Rectores x x x. Reip. consti-
 tuuntur, qui fiunt tyranni: quippe a principio tria
 milia sibi satellitum statuunt, quantum ex tot cla-
 dibus propè nec ciuium superfuerat: & quasi par-
 uus hic ad continendam ciuitatem exercitus esset,
 septingentos milites à victoribus accipiunt. Cæ-
 des deinde ciuium ab Alcibiade auspicantur, ne
 iterum Rempublicam sub obtentu liberationis in-
 uaderet. Quam cum profectum ad Artaxerxem
 Persarum regem comperissent, citato itinere mi-
 serunt, qui eum interciperent, à quibus occupa-
 tus, cum occidi aperte non posset, viuus in cubicu-
 lo, in quo dormiebat, crematus est. Liberati hoc
 ultoris metu tyranni, miseræ urbis reliquias ca-
 dibus & rapinis exhauriunt. Quod cum displice-
 re uni ex numero suo Therameni didicissent, ip-
 sum quoque ad terrorem omnium interficiunt.
 Fit igitur ex urbe passim omnium fuga, reple-
 turgue Græcia Atheniensium exulibus, quod cum
 etiam ipsum auxilium unicum à miseris eriperet-
 tur: (nam Lacedæmoniorum edicto, ciuitates exu-
 les recipere prohibebantur) omnes se Argos &
 Thebas contulere: ibi non solum tutum exilium e-
 gerunt, verum etiam spem recuperanda patriæ re-
 ceperunt. Erat inter exules Thrasibulus vir stre-
 nuus, & domi nobilis, qui audendum aliquid pro
 patria, & pro salute communi etiam cum pericu-
 culo, ratus, adunatis exulibus castellum Phylem
 Atticor

Alcibiadis
mors.

Non crematū
Plutar. scri-
bit: sed erupit
se, & telorum
copia obrutū.

Thrasibulus
cuius x x x. e-
rant focii.
Prob.

Atticorum finium occupat: nec deerat quarundam civitatum tam crudelis casus miserantium favor. Itaque eos * Menias Thebanorum princeps, * Ismenias, etsi publicus non poterat, privatus tamen viribus adiuuabat: & Lysias Syracusanus orator, exul tunc, quingentos milites stipendio suo instructos, in auxilium patriæ communis eloquentiæ misit. Fit itaque asperum prælium: sed cum hinc pro patria summis viribus, inde pro aliena dominatione incurius pugnaretur, tyranni vincuntur: victi in urbem refugerunt, quam exhaustam cadibus suis, etiã armis spoliant. Deinde cum omnes Athenienses proditionis suspectos haberent, demigrare eos ex urbe iubent, & in brachijs muri que diruta fuerant, habitare, extraneis militibus imperium tuentes. Post hæc Thrasibulum corrumpere, imperij societatem pollicentes, conatur: quod cum non contigisset, auxilia à Lacedæmonijs petiuerunt. Quibus accitis, iterato præliantur. In eo bello Critias & * Hippolochus omnium tyrannorum * Hippomachus, ex quibus maior pars Atheniensium erat, fugeret, magna voce Thrasibulus exclamat: Cur se victorem fugiant potius, quàm ut vindicem communis libertatis adiuvent. Civium illam meminere aciem, non hostium esse: nec se ideo arma cepisse, ut aliqua victis adimat, sed ut adempta restituat. X X X. se dominis, non civitati bellum inferre. Admonet deinde cognationis, legum, sacrorum communium: tum vetusti per tot bella commilitij, orat, ut misereantur exulum civium: si tam patienter ipsi seruiant, reddant sibi patriam, accipiant libertatem. His vocibus tantum promotum est, ut reuersus in urbem exercitus, X X X. Prætores e-

decem,

decem, qui Rempub. regerent: qui nihil exemplo prioris dominationis territi, eandem viam crudelitatis aggressi sunt. Dum hac aguntur, nuntiatur Lacedaemone in bellum Athenienses exarsisse: ad Pausanias, quod comprimendum, Pausanias rex mittitur: qui misericordia exulis populi permotus, patriam miseris ciuibus restituit, & decem tyrannos ex urbe Eleusina migrare ad ceteros iubet. Quibus rebus cum pax statuta esset, interiectis diebus repente tyranni non minus restitutos exules, quam se in exilium actos indignantur, quasi vero aliorum libertas sua seruitus esset, & bellum Atheniensibus inferunt: sed ad colloquium veluti dominationem recepturi, progressi, per insidias comprehensi, ut pacis victima trucidantur: populus quem emigrare iusserant, in urbem reuocatur. Atque ita per multa membra ciuitas * diuisa, in unum tandem corpus redigitur: & ne qua dissensio ex ante actis nasceretur, omnes iureiurando obstringuntur, discordiarum obliuionem fore. Interea Thebani, Corinthiæq, legatos ad Lacedaemonios mittunt, qui ex manubijs portionem prada, communis belli periculiq, peterent, quibus negatis, non quidem aperte bellum aduersus Lacedaemonios decernunt, sed tacitis animis tantam iram concipiunt, ut subesse bellum intelligi posset. Eodem fere tempore Darius rex Persarum moritur, Artaxerxes & Cyro filijs relictis. Regnum Artaxerxi, Cyro ciuitates, quarum praefectus erat, testamento legauit. Sed Cyro iudicium patris iniuria videbatur. Itaque occulte aduersus fratrem bellum parabat. Quod cum nuntiatum Artaxerxi esset, accersitum ad se fratrem & innocentiam dissimulatione belli simulantem, compeditibus aureis vincit: interfecissetq, ni mater prohibuisset. Dimissus igitur

* dissipata
Ea fuit lex
obliuionis.

Lydiam & ma
ritimas ciuita
tes. Plutarc.

igitur Cyrus, iam non occultè bellum, sed palam:
 nec per dissimulationem, sed aperta professione pa-
 rare cœpit: auxilia undique contrahit. Lacedæmo-
 nî memores Atheniensi bello enixè se eius opera
 adiutos, velut ignorantes contra quem bellum pa-
 raretur, decernunt auxilia Cyro mittenda, ubi res
 eius exegisset: quarètes & apud Cyrum gratiam,
 & apud Artaxerxem si vicisset, venia patrocini-
 a, cum nihil aduersus eum apertè decreuissent.
 Sed cum in bello fors prælii utrunque fratrem pu-
 gna obtulisset, prior Artaxerxes a fratre vulne-
 ratur: quem cum equi fuga periculo subtraxisset,
 Cyrus à cohorte regia oppressus, interficitur: sic vi-
 ctor Artaxerxes, & præda fraterni belli, & exer-
 citu potitur. In eo prælio decem millia Græcorum
 in auxilio Cyri fuere: quæ & in cornu in quo ste-
 terant, vicerunt, & post mortem Cyri neque ar-
 mis à tanto exercitu vinci, neque dolo capi potue-
 runt: reuertentésque inter tot indomitas nationes
 & barbaras gentes: per tanta itineris spatia vir-
 tute se usq; terminos patriæ defenderunt.

Iustini Lib. VI.

LACEDÆMONII more ingenij Oros. lib. 3. ca.
 humani, quò plura habent, eò ampliora 3. & 4.
 cupientes, non contenti accessione Athe-
 niensium opum vires sibi duplicatas, to-
 tius Asia imperium affectare cœperunt: sed ma-
 ior pars sub regno Persarum erat. Itaque * Her- * Dercilli-
 cylides dux in hanc militiam electus, cum videret des.
 sibi aduersus duos præfectos Artaxerxis regis,
 Pharnabazum & Tissafernem, maximarum gen-
 tium viribus succinctos, dimicandum, pacificari
 cum altero statuit. Aptior visus Tissafernes, vir
 & industria potior, & militibus Cyri quondam

* Miffo de
hac re lega-
to Conone.
Aemil.

regis instructior, in colloquium vocatur: & statu-
tus conditionibus, ab armis dimittitur. Hanc rem
Pharnabazus apud communem regem * crimi-
natur, ut Lacedamonios Asiam ingressos non re-
pulerit armis, sed impensis regis aluerit, merce-
turq; ab his, ut differant bella, quae gerantur, tan-
quam non ad unius summam imperij detrimentum
omne perueniat: indignum ait bellum non perfici,
sed redimi: hostem pretio, non armis summoneri.
His vocibus regem Tissufeni alienatum horta-
tur, ut in locum eius naualis belli ducem eligant
Cononem Atheniensem, qui amisso bello, patria
Cypro exulabat: quippe Atheniensibus etsi fracta
sint opes, manere tamen naualem usum: nec si eli-
gendus sit ex vniuersis, meliorem alium esse. Ac-
ceptis igitur quingentis talentis, iussus est Conona
classi praeficere. His cognitis Lacedamonij & ipsi

* mercimo- à rege Aegypti * Hercymone in auxilium naua-
nia auxilia lis belli per legatos petunt, à quo centum triremes,
naualis belli. & sexcentum millia modiorum frumenti missa, à
eaq; est vera cateris quoque socijs ingentia auxilia contracta
lectio. sunt. Sed tanto exercitui, & contra tantum ducem
deerat dignus imperator. Itaque postulantibus so-

Agefilaus. cys Agefilaum ducem, regem tunc Lacedamo-
niorum, propter responsum oraculi Delphici, diu
Lacedamonij, an eum summa rei proponerent,

* distulerunt * deliberauerunt: quibus futurum imperij finis de-
nunciabatur, cum regium claudicasset imperium:
erat enim pede claudus. Ad postremum statue-
runt, melius esse incesse regem, quam imperio re-
gnum claudicare. Posteaquam Agefilaum cum
ingentibus copijs in Asiam misere, non facile di-
xerim, quod aliud par ducum tam bene compara-
tum fuerit: quippe etas, virtus, consilium, sapien-
tia vtriq; propè una, gloria quoque rerum gesta-

rum eadem: quibus cum paria omnia fortuna de-
 derit, inuictum tamen ab altero utrunque serua-
 uit. Magnus igitur amborum apparatus belli, ma-
 gna rex gesta fuerunt. Sed Cononem seditio mili-
 tum inuadit, quos praefecti regis fraudare stipendio
 soliti erant, eo * constantius debita poscentibus,
 quo grauiorem sub magno duce militiam prae-
 sumebant. Itaque Conon diu rege per epistolas fru-
 stra fatigato, ad postremum ipse ad eum pergit:
 cuius aspectu & colloquio prohibitus est, quod eum
 more Persarum, adorare nollet, agit tamen cum
 eo per internuncios, & queritur opulentissimi re-
 gis bella inopia delabi: & qui exercitum parem
 hostibus habeat, pecunia uinci, qua praestet: infe-
 riorémque eum ea parte virium inueniri, qua lon-
 gè superior sit: postulat dare sibi ministerium im-
 pensa, quia pluribus id mandari perniciosum sit,
 dato stipendio ad classem remittitur, nec moram
 agendus rebus facit: multa fortiter, multa feliciter
 agit. Agros hostiles vastat, urbem expugnat, &
 quasi tempestas quadam cuncta prostermit. Qui-
 bus rebus territi Lacedaemonij, ad patria subsi-
 dium reuocandum, ab Asia Agesilaum decernunt.
 Interim Lysander ab Agesilao proficiscente dux
 patriae relictus, ingentem classem summis viribus
 instruit, fortunam belli tentaturus. Necnon & i-
 pse Conon nunc primum cum hostium exercitu
 concursurus, magna cura suos ordinat. Summa igi-
 tur non tam ducum in eo praelio, quam militum
 emulatio fuit. Nam ipse dux Conon non tam Per-
 sis, quam patriae studebat: & sicuti afflictis Athe-
 niensium rebus autor amissa dominationis fuerat,
 sic volebat idem haberi reddita: patriamque vin-
 cendo recipere, quam victus amiserat: eo specio-
 sius, quod ne ipsorum quidem Atheniensium, sed

* instantius

Perfici reges
 adorantur, quæ
 προσκυνοῦν
 vocat Plutarchus.

alieni imperij viribus dimicet: & pugnaturus pe-
 riculo regis, victurus premio patriæ, gloriâ-
 que diuersis artibus, quàm priores ciuitatis
 suæ duces, consecuturus. Quippe illos vincendo
 Persa patriam defendisse: Persas victores fa-
 ciendo, restitutum patriam esse. Perro Ly-
 sander præter coniunctionem Agesilai, etiam
 virtutum amulator erat, contendebatque ne à
 rebus gestis eius, & gloriæ splendore decederet,
 ne vetot bellis ac sæculis questum imperium,
 breuissimi momenti culpa subuerteret. Eadem
 militum & omnium regum cura erat, quos ma-
 ior sollicitudo cruciabat, non tam ne ipsi questas
 opes amitterent, quàm ut pristinas Athenienses
 reciperent. Sed quanto maius prælium fuit, tanto
 & clarior victoria Cononis. Victi Lacedæmonij
 fugam capessunt, præsidia hostium Athenas dedu-
 cuntur, populo restituta dignitate conditio serui-
 lis eripitur: multæ quoque ciuitates recipiuntur.
 Hoc initium Atheniensibus resumendæ potentie,
 & Lacedæmonijs habendæ finis fuit. Nanque ve-
 luti cum imperio etiam virtutem perdidissent,
 contemni à finitimis cœpere. Primi igitur Theba-
 ni auxiliantibus Atheniensibus, bellum his intule-
 re, quæ ciuitas ex* finitimis incrementis, virtute
 Epaminudæ. Epaminondæ ducis, ad spem imperij Græciæ erecta
 est. Fit itaque terrestræ prælium eadem Lacedæ-
 moniorum fortuna, qua pugnatum aduersus Co-
 nona nauali prælio fuerat. In eo bello Lysander,
 quo duce Athenienses victi à Lacedæmonijs fue-
 rant, interficitur. Pausanias quoque alter dux
 Lacedæmoniorum proditoris accusatus, in exilium
 abiit. Igitur Thebani potiti victoria, vniuersum
 exercitum ad urbem Lacedæmoniorum ducunt, sa-
 silem expugnationē rati, quoniam deserti à socijs
 omni

* Prof. lib. 3.
 cap. 5

* infimis
 Epaminudæ.

omnibus erant: quod metuentes Lacedæmonij, regem suum Agesilaum ex Asia, qui ibi magnas res gerebat, ad defensionem patriæ accersunt. Occiso enim Lyfandro, nullius alterius fiduciam duci habebant, cuius quoniam serus aduentus erat, conscripto exercitu, obuiam hosti procedunt. Sed victis aduersus paulò antè victores nec animi, neque vires pares fuere. Prima igitur congressione funduntur. Deletis iam suorum copijs, superuenit rex Agesilaus, qui restituto prælio, non difficulter, recenti & multis expeditionibus indurato milite, hostibus victoriam eripuit, ipse tamen grauitè sauciatur. Quibus rebus cognitis, Athenienses verentes, ne iterum Lacedæmonijs victoribus in pristinam sortem seruitutis redigerentur, exercitum contrahunt, eumque in auxilium Bæotiorum per Iphicratem, viginti Iphicrates quidem annos natum, sed magnæ indolis iuuenem duci iubent. Huius adolescentis supra ætatem virtus admirabilis fuit nec unquam ante eum Athenienses inter tot tantosque duces aut spei maioris, aut indolis maturioris imperatorem habuerunt, in quo non imperatoris tantum, verum etiam oratoris artes fuere. Conon quoque audita reditu Agesilai, & ipse ex Asia ad populandos Lacedæmoniorum agros reuertitur: atque ita undique belli formidine circunstreptente, clausi Spartani ad summam desperationem rediguntur. Sed Conon vastatis hostium terris, Athenas pergit: ubi magno ciuium gaudio exceptus, plus tamen tristitia ipse & ex incensa, & diruta à Lacedæmonijs patria, quam læticia ex recuperata post tantum temporis, cepit. Itaque quæ incensa fuerant, prædærum sumptu & exercitu Persarum restituit: quæ diruta fuerat reficit. Fatū illud Athenarum fuit, ut an

Athenæ incensa à Persis à Lacedæmonijs diruta.

ut antè à Persis cremata, manubÿs eorum, & nunc à Lacedamonÿs diruta, ex spolijs Lacedamoniorum restituerentur: versa quoque vice, nunc haberent socios, quos tunc hostes habuerunt, & hostes nunc paterentur, cum quibus iuncti tunc erctis finis societatis vinculis fuerant. Dum hac aguntur, Artaxerxes rex Persarum legatos in Græciam mittit, per quos iubet omnes ab armis discedere: qui aliter fecisset, eum se pro hoste habiturum: ciuitatibus libertatem suamq; omnia restituit: quod non Græcia laboribus, assiduisque bellorum inter ciues odÿs consulens, fecit: sed ne occupato sibi Aegypto bello, quod propter auxilia, aduersus praefectos suos Lacedamonÿs missa, susceperat, exercitus sui in Græcia detinerentur. Fessu igitur tot bellis Græci cupidè paruere. Hic annus non eo tantum insignis fuit, quòd repentiè pax in tota Græcia facta est, sed etiam eo quòd eodem tempore urbs Romana à Gallis capta est. Sed Lacedamonÿ securi, insidianter absentiam Arcadum speculati, castellum eorum expugnant, occupatoque praesidiu imponunt. Itaque armato instructoque exercitu, Arcades adhibitis in auxilium Thebanis, amissa bello repetunt. In eo praelio Archidamus dux Lacedamoniorum vulneratur: qui cum cædi suos iam ut victos videret, per praconem corpora interfectorum ad sepulturam poscit. Hoc est enim signum apud Græcos victoriæ tradita. Qua confessione contenti Thebani, signum parcendi dederunt. Paucis deinde post diebus neutris quicquam hostile facientibus, cum quasi consensu tacito induciæ essent, Lacedamonÿs alia bella aduersus finitimos gerentibus, Thebani Epaminonda duce, occupanda urbis eorum spem ceperunt. Igitur principio noctis, taciti Lacedamona proficiscuntur: non tamen aggredi

Archidamus.

incautos potuerunt. Quippe senes, & cetera im-
 bellis aetas, cum aduentum hostium praesensissent,
 in ipsis portarum angustijs armati occurrunt: &
 aduersus quindecim millia militum, non amplius
 centum iam effeta aetatis viri, pugna sese offe-
 runt: tantum animorum viriumque patria, &
 penatum conspectus subministrat: tantoque praesentia,
 quam recordatione sui maiores spiritus
 largiuntur. Nam ut viderunt intra qua, &
 pro quibus starent, aut vincendum sibi, aut mo-
 riendum censuerunt. Pauci igitur sustinere senes
 aciem cui par ante diem vniuersa iuuentus esse
 non potuit. In eo praelio duo duces hostium cecide-
 re, cum interim Agesilai aduentus nuntiatur, The-
 bani recessere, nec bellum diu dilatum. Siquidem
 Spartanorum iuuentus, senum virtute & gloria
 incensa teneri non potuit, quin excontinenti acie
 decerneret, cum victoria Thebanorum esset. Et Epa-
 minondas dum non ducis tantum, verum etiam fortis
 simi militis officio fungitur, grauius vulnera-
 tur. Quo audito, his ex dolore metus, & illis ex gau-
 dio stupor incutitur, atque ita veluti ex placito co-
 sensu a praelio disceditur. Post paucos deinde dies
 Epaminondas decedit, cum quo vires quoque Reipub-
 licae ceciderunt. Nam sicuti telo si primam aciem
 perfrigeris, reliquo ferro vim nocendi sustuleris:
 sic illo velut mucrone teli ablato duce Thebano-
 rum, Reipublicae vires hebetatae sunt, ut non tam
 illum amisisse, quam cum illo interyisse omnes vi-
 derentur. Nam neque ante hunc ducem ullum me-
 morabile bellum gessere, nec postea virtutibus,
 sed cladibus insignes fuisse, ut manifestum sit, patriae
 gloriam & natam, & extinctam cum eo fuisse.
 Fuit autem incertum, vir melior, an dux esset:
 nam & impersura non sibi semper, sed patriae quae-
 sit, &

Apud Mantineam Cic. lib. 5.
 epistol.

De his Pre-
 bus.

uit: & pecunia adeò parcus fuit, ut sumptus funeri defuerint: gloria quoque non cupidior, quam pecunia: quippe recusanti omnia imperia ingesta sunt. Honorésque ita gessit, ut ornamentum non accipere, sed dare ipse dignitati videretur. Iam literarum studium, iam philosophiæ doctrina tanta ut mirabile videretur, unde tam insignis militiæ scientiæ homini inter literas nato. Neque ab hoc vitæ proposito mortis ratio dissensit. Nam

Cic. Tuscul. I. ut relatus in castra semianimus, vocem spiritumque collegit, id unum à circumstantibus requisivit. Num cadenti sibi scutum ademisset hostis: quod ut seruatum audiuit, allatum velut laborum, gloriæque socium osculatus est. Iterum quæsiuit utri vicissent: ut audiuit Thebanos, bene habere se rem, dixit: atque ita velut gratulabundus patriæ, expirauit. Huius morte etiam Atheniensium virtus intercidit: siquidem amisso cui emulari consueuerant, in segnitiam, torporémque resoluti, non ut olim in classem exercitúsque, sed in dies festos, apparatusque ludorum redditus publicos affundunt, & cum * autoribus nobilissimis poëtis que theatra celebrant, frequentius scenam quàm castra visentes: versificatores, oratorésque meliores, quàm duces laudantes. Tunc vestigal publicum, quo antè milites & remiges alebantur, cum urbano populo diuidi cœptum. Quibus rebus effectum est, ut inter otia Græcorum, sordidum & obscurum antea, Macedonum nomen emergeret. Et Philippus obses triennio Thebis habitus, Epaminunda & Pelopidarum virtutibus eruditus, regnum Macedonia, Græcia & Asia cervicibus, veluti iugum seruitutis imponeret.

* auctoribus

Ab Alexandro fratre datus. Orofius.

Iustini Lib. VII.

Macedonia antè nomine Emathionis regis, cuius prima virtutis experimenta in illis locis extant, Emathia cognominata est. Huius sicuti incrementa modica, ita termini perangusti fuere. Populus Pelasgi, & regio Bœotia dicebatur. Sed postea virtute regum & gētū industria, subactis primò finitimis, mox populus, nationibusque, imperiū vsque ad extremos Oriētis terminos prolatum est. In regione Pœoniæ, quæ nunc portio est Macedonia, regnasse fertur Telegonus, pater Astriopai, cuius Troiano bello inter clarissimos vindices urbis nomen accepimus. Ex alio latere in Europa. Europus nomine regnum tenuit. Sed & Caranus cum magna multitudine Græcorum, sedes in Macedonia responso oraculi iussus querere, cum in Emathiam venisset, urbem Edyssam non sentientibus oppidanis, propter imbrium & nebulae magnitudinem, gregem caprarum imbrem fugientium, secutus, occupauit: reuocatusque in memoriam oraculi, quo iussus erat, ducibus capris imperium quærere, regni sedem statuit: religioseque postea obseruauit, quocumque agmen moueret, ante signa easdem capras habere, cœptorum duces habiturus quas regni habuerat autores. Urbem Edyssam ob memoriam muneris Aegæam, populum Aegæades, vocauit. Pulso deinde Mida (nam is quoque portiones Macedonia tenuit) aliisque regibus pulsus, in locum omnium solus successit, primisque adunatis gentibus variorum populorum veluti unum corpus Macedonia fecit, crescentique regno, valida incrementorū fundamenta constituit. Post hūc Perdicas regnauit, cuius vita illustris, & mortis po-

Telegonus.

strema veluti ex oraculo precepta memorabilia
 Vide Herod. *fuere. Siquidem senex moriens, Argæo filio mon-*
stravit locum, quò condi vellet, ibique non sua tan-
tum, sed etiam succedentium sibi in regnum ossa po-
ni iussit: præfatus, quoad ibi conditæ posterorum
reliquiæ forent, regnum in familia mansurum: cre-
duntque hac superstitione extinctam in Alexan-
dro stirpem quia locum sepultura mutauerit Ar-
gæus moderatè, & cum amore populi administra-
to regno, successorem filium Philippum reliquit,
qui immatura morte raptus, Europam parvulum
admodum instituit heredem. Sed Macedonibus
assidua certamina cum Thracibus & Illyrijs fue-
re, quorum armis veluti quotidiano exercitio indu-
rati, gloria bellicæ laudis finitimos terreabant. Igi-
tur Illyrii infantiam regis pupilli contennentes, bel-
lo Macedonas aggrediuntur: qui pralio pulsî, rege
suo in curiis prolato, & pugna antè aciem posito,
acrius certamen repetiuerunt: tanquam ideo victi
fuisissent antea: quò bellantibus sibi regis sui auspiciâ
defuisissent: futuri vel propterea victores, quòd ex
superstitione animum vincendi ceperat: simul &
miseratio eos infantis tenebat, quem si victi forent,
capiuum de rege facturi videbantur. Conserto
itaque pralio, magna cade Illyrios fudere, ostèn-
deruntque hostibus suis, priore bello regem Mace-
donibus, non virtutem defuisse. Huic Amyntas suc-
cedit, & propria virtute, & Alexandri filij egre-
gia indole insigniter clarus: cui Alexandro tanta
omnium virtutum naturæ ornamenta extitere, ut
etiam Olympio certamine vario ludicrorum ge-
nerè victor contenderit. Cum interim Dari-
us rex Persarum, turpi à Scythia fuga sum-
motus, ne ubique deformis militia damnus ha-
beretur, mittit cum parte copiarum Mega-
balum

*bazum ad subigendam Thraciam, cateraque eius tractus regna: quibus pro ignobili momento erat accessura Macedonia. Qui brevi tempore executo regis imperio, legatus ad Amyntam regem Macedonia missis obsides in pignus futura pacis sibi dari postulabat. Sed legati benignè excepti, inter epulas ebrietate crescente, rogant Amyntam, ut apparatus epularum adijciat ius familiaritatis, adhibitis in conuiuium suum filijs & vxoribus & filiabus: id apud Persas haberi pignus ac fœdus hospitij. Qui ut venerunt, perulantius Persis eas contrectantibus, filius Amyntæ Alexander rogat patrem respectu ætatis ac grauitatis suæ abiret è conuiuiis, pollicitus se hospitium * tentaturum iocos. Quo digressio mulieres quoque paulum è conuiuiis euocat, cultius exornaturus, gratioresque reducturus. In quarum locum matronali exornatos habitu iuuenes supponit, eosque petulantiam legatorum ferro quod sub veste gerebant, compescere iubet. Atque ita interfectis omnibus, ignarus rei Megabazus, cum legati non redirent, mittit eò cum exercitus parte Bubarem, ut in bellum facile & mediocre, dedignatus ipse ire, ne dehonestaretur pralio tam fœdæ gentis. Sed Bubares ante bellum, amore filia Amyntæ captus, omisso bellanuprias facit, depositisque hostilibus animis, in affinitatis iura succedit. Post discessum à Macedonia Bubaris, Amyntas rex decedit, cuius filio & successori Alexandro cognatio Bubalis non Darij tantum temporibus pacem præstitit, verum etiam Xerrem conciliauit, adeò ut cum Græciam veluti tempestas quadam occupasset, inter Olympum Hæmumque montes totius regionis eum imperio donauerit. Sed nec virtute minus, quam Persa-*

Persarum fœdus hospitij.

**temperatum.*

Aridemū le-
gunt Euseb.
& Oros.

rum liberalitate regnum ampliavit. Per ordinem
deinde successionis, regnum Macedonia ad Amyn-
tam fratris eius Menelae filium pervenit. Hic quo-
que insignis industria, & omnibus imperatorum
virtutibus instructus fuit: qui ex Eurydice tres
filios sustulit, Alexandrum, Perdiccam, & Phi-
lippum, Alexandri magni Macedonis patrem,
& filium Euryonem. Ex Cygea autem Arche-
laum, Archideum, Menelaum, qui cum Illyris,
deinde cum Olynthiis gravida bella gessit. Insi-
dijs autem Eurydices uxoris, qua nuptias generi
pacta, occidendum virum regnumque adultero
tradendum susceperat, occupatus fuisset, ni filia
pellicatum matris & sceleris consilia prodidisset.
Functus itaque tot periculis, senex decepsit, regno
maximo ex filijs Alexandro tradito. Igitur Ale-
xander inter prima initia regni, bellum ab Illy-
rijs pacta mercede, & Philippo fratre dato obsi-
de, redemit. Interiecto quoque tempore per eundem
obsidem cum Thebanis gratiam paci reconciliat:
que res Philippo maxima incrementa egregie
indolis dedit. Siquidem triennio Thebis obses habi-
tus, prima pueritia rudimenta, in urbe severitatis
antiqua, & in domo Epamirunde, summi & Phi-
losophi & Imperatoris, deposuit. Nec multo post
Alexander insidij Eurydices matris appetitus oc-
cumbit, cui Amyntas in scelere deprehensa, propter
communes liberos, ignarus eisdem quandoque exitio
satis fore, pepercerat. Erater quoque eius Perdicca
pari insidiarum fraude decipitur. Indignum pro-
fus libidinis causa liberos a matre vita priuatos,
quam scelerum suorum supplicij liberorum con-
templatio vindicauerat. Perdicca hoc indignior cæ-
des videbatur, quod ei apud matrem misericordiam
nec parvulus quidem filius conciliauerat. Itaque
Phili

Philippus diu non se regem, sed tutorem pupilli egit. At ubi grauiora bella imminebant, seruumque auxilium in expectatione infantis erat, compulsus à populo, regnum suscepit. Ut est ingressus imperium magna de illo spes omnibus fuit, & propter ipsius ingenium, quod magnum spondebat virum & propter vetera Macedonia fata, quae cecinerant, uno ex Amyntæ filijs regnante, florentissimum isore Macedonia statum: cui spei scelus matris hunc residuum fecerat. Principio regni cum hinc caedes fratrum indignè peremptorum, inde hostium multitudo, hinc insidiarum metus, inde inopia continui belli & exhausti regni immaturam etatem tyronis urgeret, bellaque veluti conspiratione quadam ad opprimendam Macedoniam, multarum gentium ex diuersis locis vno tempore confluebant, quoniam omnibus par esse non poterat, dispensanda ratus, alia interposita pactione componit, alia redimit facilimis quibusque aggressis, quorum victoria & militum trepidos animos formaret, & contemptum sibi hostium demeret. Primum illi cum Atheniensibus certamen fuit: quibus per insidias victis metu belli grauior, cum interficere omnes posset, incolumes sine pretio dimisit. Post hac bello in Illyrios translato, multa millia hostium cedit. Urbem nobilissimam Larissam capit, hinc Thessaliam, non praeda cupiditate, sed quod exercitui suo robur Thessalorum equitum adiungere gestiebat, nihil minus quam bellum metuentem, improvisus expugnat: unumque corpus equitum pedestriumque copiarum inuicti exercitus fecit. Quibus rebus feliciter proueniētibus, Olympiada * Neoptolemi regis Molossorum filiam, uxerem ducit, conciliante nuptias fratre patruelis, * altore virgi-

* Euruchæ
habet Oros.
* tutora

nis, *Arysba* rege *Molossorum*, qui sororem *Olym-*
piadis Troadam in matrimonium habebat, qua
 causa illi exitij, malorumque omnium fuit. Nam
 dum regni incrementa affinitate *Philippi* acquisi-
 turum se sperat, proprio regno ab eodem priuatus,
 in exilio consensit. Hu itaque gestis, *Philippus* ur-
 iam non contentus summouere bella ultro etiam
 quietos lacepsit. Cum *Methonam* urbem oppugna-
 ret, in pretereuntem de muris sagitta iacta, dex-
 trum oculum regis effodit: Quo vulnere nec segnio,
 in bellum, nec iracundior aduersus hostes factus est
 adeo ut interiectis diebus, pacem deprecantibus
 dederit: nec moderatus tantum, verum etiam mi-
 sis aduersus victos fuerit.

Iustini Lib. VIII.

GRACIA ciuitates dum imperare singula
 cupiunt, imperium omnes perdiderunt.
 Quippe in mutuum exitium sine modo
 ruentes, ab omnibus victa periere. Quid
 singula amitteret, non nisi oppressa senserunt. Siqui
 de *Philippus* rex *Macedonia*, velut è specula qua-
 dam, libertati omnium insidiatus, dum contentiones
 ciuitatum alit, auxilium inferioribus ferendo, vi-
 ctos pariter victoresque subire regiam seruitutem
 coegit. Causa & origo huius mali *Thebani* fuere.
 Qui cum rerum potirentur, secundam fortunam
 imbecillo animo ferentes, victos armis *Lacedaemo-*
nios & Phocenses, quasi parua supplicia cadibus
 & rapinis luissent, apud commune *Gracia* concilium
 superbe accusauerunt. *Lacedaemonijs* crimini
 datum, quod arcem *Thebanam* induciarum tem-
 pore occupassent: *Phocensibus*, quod *Bœotiam* depo-
 pulati essent: prorsus quasi post arma & bellum
 locum legibus reliquissent. Cum iudicium arbitrio
 victo

victorum exercebatur, tanta pecunia damnantur,
 quanta exolui non posset. Igitur Phocenses, quum
 agris, liberis, coniugibusque priuarentur, despera-
 tus rebus, Philomelo quodam duce, velut deo ira-
 scentes, templum ipsum Appollinis Delphis occu-
 pauere. Inde auro, & pecunia diuites, cōducto m. r-
 cenario milite, bellum Thebanis intulerunt. Fa-
 ctumque Phocensium, tametsi omnes execraren-
 tur, propter sacrilegium, plus tamen inuidia The-
 banis, a quibus ad hanc necessitatem compulsi
 fuerant, quam ipsis intulit. Itaque auxilia hu &
 ab Atheniensibus, & a Lacedamonijs missa, Pri-
 ma igitur congressione Philomelus Thebanos ca-
 stris exiit. Sequenti praelio primus inter. confertis-
 simos dimicans cecidit, & sacrilegij pœnas impio
 sanguine luit. In huius locum dux* Oenomachus
 creatur. Aduersus quem Thebani Theffalique nō
 ex ciuibus suis, ne victoris potentiam ferre non pos-
 sent, sed Philippum Macedonia regem, ducem eli-
 gunt, & externa dominationi, quam in suis ti-
 muerunt, sponte succedunt. Igitur Philippus quasi
 sacrilegij, non Thebanorum ultor esset, omnes mi-
 lites coronas laureas sumere iubet, atque ita ve-
 uti deo duce, in praelium pergat. Phocenses insigni-
 bus dei conspectis, conscientia delictorum territi,
 abiectis armis fugam capessunt, pœnasque viola-
 ta religionis sanguine & cadibus suis pendunt.
 Incredibile quantam ea res apud omnes nationes
 Philippo gloriam dedit. Illum vindicem sacrile-
 gij, illum ultorem religionum, quod orbis viribus
 expiari debuit, solum qui piacula exigeret exti-
 tisse dignum. Itaque aÿs proximus habetur per
 quem deorum maiestas vindicata sit. Sed Athe-
 nienses audito belli euentu, ne in Graciam Phi-
 lippus transfret, angustias Thermopylarum pari
 f 4 ratione.

Delphicum
 oraculum a
 Phocensibus
 occupatū spo-
 liatumque.

* Onomar-
 chus

ratione, sicut ante aduenientibus Persis, occupare: sed nequaquam simili aut virtute, aut causa. Siquidem tunc pro libertate Græcia, nunc pro sacrilegio publico: tunc à rapina hostium templa vindicaturi, nunc aduersus vindices templorum raptores defensuri: aguntque propugnatores sceleris, cuius turpe erat alios vindices fuisse: immemores prorsus, quòd in dubijs rebus suis, illo Deo etiam consiliorum autore usi fuerant: quòd illo duce tot bella victores inierant, tot vrbes auspicatò condiderant, tantum imperium terra marique quaesierant: quòd nihil sine maiestate numinis eius aut priuata unquam, aut publica rei gesserant. Tantum facinus admisisse ingenia omni doctrina exulta, pulcherrimis legibus institutisque formata, ut quid vnde posthac succedere iure barbaris possint, non haberent. Sed nec Philippus melioris fidei aduersus socios fuit: quippe veluti timens, ne ab hostibus sacrilegij scelere vinceretur: ciuitates, quarum paulò antè dux fuerat, quæ sub auspicijs eius militauerant, quæ gratulata illi, sibi que victoriam nata fuerant, hostiliter occupatas diripuit. Coniuges, liberòsque omnium sub corona vendidit, non deorum immortalium templis, non adibus sacris, non dijs penatibus publicis priuatisque, ad quos paulò ante ingressus hospitallyter fuerat, pepercit: prorsus ut nò tam sacrilegij ultor existisse, quàm sacrilegiorum licentiam quassisse videretur. Inde veluti rebus egregiè gestis, in Cappadociam traiecit: ubi bello pari perfidia gesto, captisque per dolum & occisis finitimis regibus, vniuersam prouinciam imperio Macedonia adiungit. Deinde ad abolendam inuidia famam, qua insignis præter ceteros tunc semperis habebatur, per regna mittit, & opulentissimas

Hæc egit anno 25 tanquam iratus diis. Oros.

tissimas ciuitates, & phana ac templa, qui opinio-
 nem sererent, regem Philippum magna pecunia
 locare: & muros per ciuitates, & phana & tem-
 pla facienda, & ut per praconē, susceptores solici-
 tarentur. Qui cū in Macedoniam venissent, va-
 rīs dilationibus frustrati, vim regia maiestatis
 timentes, taciti proficiscebantur. Post hac Olyn-
 thios aggreditur. Receperant enim per misericor-
 diam post cadem vnus duos fratres eius, quos
 Philippus ex nouerca genitos, veluti participes
 regni interficere gestiebat. Ob hanc igitur cau-
 sam urbem antiquam & nobilem excindit, & fra-
 tres olim destinato supplicio tradit, praedāque in-
 genti pariter & parricidij voto fruitur. Inde
 quasi omnia, quae agitasset^{*} animo, ei licerent, au-
 raria in Thessalia, argenti metalla in Thracia
 occupat. Et ne quod ius vel phas inuiolatum pra-
 termitteretur, piraticam quoque exercere insti-
 tuit. His itaque gestis, forte euenit, ut eum fratres
 duo reges Thracia, non contemplatione iustitiae
 eius, sed inuicem metuentes, ne alterius viribus
 accederet, disceptationum suarum iudicem elige-
 rent. Sed Philippus more ingenij sui, ad iudicium
 veluti ad bellum, inopinantibus fratribus, instru-
 cto exercitu superuenit, regno utrunque non iudi-
 cis more, sed fraude latronis ac scelere spoliavit.
 Dum hac aguntur, legati Atheniensium peten-
 tes pacem ad eum venerunt. Quibus auditis, &
 ipse legatos Athenas cum pacis conditionibus misit:
 ubique ex commodo utrorumque pax facta. Ex
 ceteris quoque Graeciae ciuitatibus, non pacis amo-
 re, sed belli metu legationes venire. Siquidem cru-
 descente ira, ^{*}Thessali, Βωοτῆς, orant, ut pro-
 fessum se aduersum Phocenses ducem, Graeciae ex-
 hibeat: tanto odio Phocensium ardentes, ut obli-
 f s cladium

Olynthus à
 Philippo ex-
 cisa.

* omnino

Etiā vita spe
 liatos Orof.
 scribit.

* Theban̄

cladium suarum, perire ipsi, quàm non perdere eos
 præoptarent: expertamque Philippi crudelitatem
 pati, quàm parcere hostibus suis mallent. Contrà
 Phocensium legati adhibitis Lacedæmonijs, &
 Atheniensibus, bellum deprecabantur: cuius ab eo
 dilationem ter iam emerant. Fœdum prorsus mi-
 serandumque spectaculum, Græciam etiam nunc
 & viribus, & dignitate orbis terrarum princi-
 pem, regum certè gentiùmque semper victricem,
 & multarum adhuc urbium dominam alienis
 excubare sedibus: aut rogantem bellum, aut de-
 precatem in alterius ope omnem spem posuisse:
 orbis terrarum vindices eoque discordia sua,
 ciuilibusque bellis redactos, ut adulentur ultro
 sordidam paulò antè clientela suæ partem: &
 hoc potissimùm facere Thebanos, Lacedæmoniõsque
 antea inter se imperij, nunc Græciæ imperantis
 amulos. Philippus inter hæc, vendicatione gloria
 suæ, tantarum urbium fastigium agitatur, atque
 utros potius dignetur, æstimat. Secretò igitur au-
 ditis utriusque legationibus, his veniam belli
 pollicetur, iureiurando adactis, responsum nemini
 prodituros: illis contrà venturum se, auxiliùmque
 laturum. Utrosque vetat parare bellum, aut me-
 tuere. Sic variato responsò, securus omnibus, Thera-
 mopylarum angustias occupat. Tunc primum
 Phocenses, se captos fraude Philippi animaduertentes,
 trepidi ad arma confugiunt. Sed neque spa-
 tium erat instruendi belli, nec tempus ad contra-
 henda auxilia, & Philippus excidium minaba-
 tur, ni fieret deditio. Victi igitur necessitate, pa-
 cta salute se dedunt. Sed pactio eius fidei fuit, cu-
 ius ante fuerat deprecati belli promissio. Igitur
 caduntur passim, rapiunturque: non liberi paren-
 tibus, non coniuges maritis, non Deorum simula-

era templis suis relinquuntur. Vnum tantum mi-
 seris solatium fuit, quod cum Philippus portione
 prae da socios fraudasset, nihil rerum suarum apud
 inimicos viderunt. Reuersus in regnum, ut pe-
 cora pastores nunc in hybernos, nunc in aestiuos
 saltus traiciunt, sic ille populos & vrbes: ut illi
 vel replenda, vel derelinquenda quaque loca vi-
 debantur, ad libidinem suam transfert. Miseran-
 da ubique facies, & excidio similis erat. Non qui-
 dem pavor ille hostilis, nec discursus per urbem
 militum erat, non tumultus armorum, non bono-
 rum atque hominum rapina: sed tacitus mæror
 & luctus verentibus ne ipsa lacryma pro contu-
 macia haberentur. Crescit dissimulatione ipsa do-
 lor, hoc altius demissus, quò minus profiteri li-
 cet. Nunc sepulcra maiorum, nunc veteres pena-
 tes, nunc tecta, in quibus geniti erant, in quibusque
 genuerant, considerabant: miserantes nunc vicem
 suam, quòd in eam diem vixissent: nunc filiorum,
 quòd non post eam diem nati essent. Alios popu-
 los in finibus ipsis hostibus opponit: alios in ex-
 tremis regni terminis statuit: quosdam bello ca-
 ptos in supplementis urbium diuidit. Atque ita
 ex multis gentibus nationibusque vnum regnum
 populùmque constituit. Compositis ordinariisque
 Macedonia rebus, Dardanos, ceterosque finitimos
 fraude captos expugnat. Sed nec à proximo ma-
 nus abstinet. Siquidem Arymbam regem Epi-
 ri, uxori suae Olympiadi arctissima cognatione
 iunctum, pellere regno statuit: atque Alexan-
 drum priuignum eius, uxoris Olympiadis fra-
 trem, puerum honesta pulchritudine, in Macedo-
 niam nomine sororis accersit, omnique studio soli-
 citatum, in spem regni, simulato amore ad stupri
 consuetudinem perpulit, maiora in eo obsequia
 habet

In mercedē
perpetrati Ru
pri.

habiturus, siue conscientia pudore, siue regni beneficio. Igitur cum ad XX. annos peruenisset, ereptū Arymba regnum puero admodum tradit, sceleratus in utroque. Nam nec in eo ius cognationis seruauit, cui ademit regnum: & eum cui dedit, impudicum fecit antè, quàm regem.

Iustini Lib. IX.

Constantino-
polis acinde
diſta.

IN Graciam Philippus cum uenisset, sollicitatus paucarum ciuitatum direptione, & ex praeda modicarum urbium, quanta opes uerſarum essent, animo prospiciens, bellum toti Gracia inferre statuit. Ad cuius emolumentum egregie pertinere ratus, si sibi Byzantium, nobilem & maritimam urbem, receptaculum terra marique copijs suis futurum, in potestatem redegisset. Eandem claudentem sibi portas obsidione cinxit. Hæc nanque urbs condita primo à Pausania rege Spartanorum, & per VII. annos possessa fuit: Deinde variante victoria, nunc Lacedæmoniorum, nunc Atheniensium iuris habita est. Quæ incerta possessio effecit, ut nemine quasi suâ auxilijs iuuante, libertatem constantius tueretur. Igitur Philippus longa obsidionis mora exhaustus, pecuniâ commercium de piratica mutuatur. Captus itaque centum septuaginta nauibus mercium, & distractis, anhelantem inopiâ paululum recreauit. Deinde, ne unius urbis oppugnatione tantus exercitus teneretur, profectus cum fortissimis, multas Chersonensium urbes expugnat. Filium Alexandrum, decem & octo annos natum, ut sub militia patris tirocinij rudimenta deponeret, ad se accersit. In Scythiam quoque prædandi causa profectus est more negotiantium, impensas belli alio bello refecturus. Erat eo tempore rex Scytharum

Scytharum *Mattheas, qui cum bello Istriariorum *Eteas
 premeretur, auxilium à Philippo per Apollonien- Orofius. Ie-
 ses petit, in successione eum regni Scythia adopta- git.
 turus, cum interim Istriariorum rex decedens, &
 metu belli, & auxiliorum necessitate Scythas sol-
 vit. Itaque Mattheas remissis Macedonibus re-
 nunciari Philippo iubet, neque auxilium eius se
 petisse, neque adoptionem mandasse. Nam neque
 vindicta Macedonum egere Scythas, quibus me-
 liores forent: neque heredem sibi incolumi filio de-
 esse. Hu auditu, Philippus legatos ad Mattheam
 mittit, impensa obsidionis portionem petentes, ne
 inopia bellum deserere cogatur. Quod eò prom-
 ptius eum facere debere, quòd missis à se in auxi-
 lium eius militibus, ne sumptum quidem via, non
 modò officij pretia dederit. Mattheas inclemen-
 tiam cœli & terra sterilitatem causatus, qua non
 patrimonij dicit Scythas, sed vix alimenta ex-
 hibeat, respondit nullas sibi opes esse, quibus tan-
 tum regem expleat: & turpius putaret paruo de-
 fungi, quàm totum abnuere, Scythas autem vir-
 tute animi, & duritia corporis, non opibus cense-
 ri. Quibus derisus Philippus, soluta obsidione By-
 zantij, Scythica bella aggreditur, præmissis lega-
 tis, quò securiores faceret, qui nuncient Matthea,
 dum Byzantium obsidet, vovisse statuam Her-
 culi: ad quam in ostio Istri ponendam se veni-
 re, pactum accessum ad religionem dei petens,
 amicus ipse Scythis venturus. Ille, si voto fungi
 velit, statuam sibi mitti iubet, non modò ut pon-
 tur, verum etiam ut inviolata maneat, pollice-
 tur. Exercitum autem fines ingredi, negat se pas-
 surum. Ac si inuitus Scythas statuam ponat, eo di-
 gressi sublaturum, versurumque eam statuam in acu-
 teos sagittarum. His utrinque irritatis animis
 prælium

Scythæ per
bella fœmi-
nis vti ma-
lunt, quonia
vrinam cur-
su non impe-
dito reddūt,
Plin. lib. 8.

prælium committitur. Quum virtute, & numero præstarent Scythæ, astutia Philippi vincuntur. Viginti millia puerorum ac fœminarum capta, pecoris magna vis, auri argentique nihil. Ea primùm fides inopia Scythica fuit. Viginti millia nobilium equarum ad genus faciendum in Macedoniam missa, Sed reuertenti à Scythia, Triballî Philippo occurrunt, negant se transitum daturus, ni portionem accipiant prædæ. Hinc iurgium, & mox prælium: in quo ita in femore vulneratus est Philippus, ut per corpus eius equus interficeretur. Cum omnes occisum putarent, prædæ amissa est. Ita Scythica velut deuota spolia penè luctuosa Macedonibus fuere. Vbi verò ex vulnere primùm conualuit, diu dissimulatum bellum Atheniensibus infert: quorum cause Thebani se iunxere, metuentes ne victis Atheniensibus, veluti vicinum incendium belli ad se transfret. Facta igitur inter duas paulò antè infestissimas ciuitates societate, legationibus Græciam fatigant, cõmunem hostem putant communibus viribus summouendũ. Neque enim cessaturum Philippum, si prosperè prima successerint, nisi omnem Græciam domuerit. Motæ quædam ciuitates Atheniensibus se iungunt: quasdam autem ad Philippum belli metus traxit. Prælio commisso, cum Athenienses longè maiore militum numero præstarent, assiduis bellis indurata virtute Macedonum vincuntur, non tamen immemores pristina gloriæ cecidere. Quippe aduersis vulneribus, omnes loca, quæ tuenda à ducibus acceperant, morientes corporibus texerunt. Hic dies vniuersæ Græciæ & gloriæ dominationis, & vetustissimam libertatem finit. Huius victoriæ calidè dissimulata latitia est. Denique non solita sacra Philippus illa die fecit, non in conuiuio risit.

non ludos inter epulas adhibuit, non coronas aut
 unguenta sumpsit: & quantum in illo fuit, ita vi-
 cit, ut victorem nemo sentiret. Sed nec regem se
 Græciæ, sed ducem appellari iussit. Atque ita in-
 ter tacitam lætitiæ & dolorem hostium tempe-
 ravit, ut neque apud suos exultasse, neque apud
 victos insultasse videretur. Atheniensibus, quos
 passus infestissimos fuerat, & captiuos gratis re-
 misit, & bello consumptorum corporum sepultura
 reddidit, reliquiasque funerum ut ad sepulchra
 maiorum deferrent, ultro hortatus est. Super hæc
 Alexandrum filium cum Amico Antipatro, qui
 pacem cum his, amicitiamque iungeret, Athenas
 misit. Thebanorum porro non solum captiuos, ve-
 rumetiam interfectorum sepulturam vendidit.
 Principes ciuitatis alios securi percussit, alios in
 exilium redegit, bonæque omnium occupauit: *pul- * Pulsos à
 sos deinde per iniuriam in patriam restituit. Ex ciuibus in
 horum numero CCC. exules iudices, rectorésque patriam re-
 ciuitati dedit: Apud quos cum potentissimi quique stituit, legit
 rei eius ipsius criminis postularétur, quod per in-
 iuriam se in exilium egissent, huius constantiæ fue-
 runt, ut omnes se autores faterentur, meliusque cum
 Repub. actum cum damnati essent, quam cum re-
 stituti contenderent. Mira prorsus audacia: de iu-
 dicibus vita necis suæ, quemadmodum possunt,
 sententiam ferunt, contemniuntque absolutionem,
 quam dare inimici possunt: Et quoniã rebus ne-
 queunt ulcisci, verbis usurpant libertatem. Com-
 positis in Græciæ rebus, Philippus omnium ciui-
 tatum legatos ad fermandum rerum presentium
 statum, euocari Corinthum iubet: Ibi pacis legem
 vniuersæ Græciæ pro meritis singularium ciuitatum
 statuit, conciliũque omnium veluti unum sena-
 tum ex omnibus elegit. Sedi Lacedæmonij & legem
 & regens

Hoc erat à
 mortuis tri-
 butum exige
 re.

* Pulsos à
 Orosius.

& regem contempserunt, seruitutem non pacem
 * *Quid si le* rati, qua non ipsis ciuitatibus conueniret, sed à vi-
gas pro? store ferretur. Auxilia deinde singularum ciuita-
 tum describuntur, sine adiuuandus ea manu rex
 oppugnante aliquo foret, seu duce illo bellum infe-
 rendum: Neque enim dubium erat, imperium Per-
 sarum his apparatibus peti Summa auxiliorum
 ducenta millia peditum fuisse, & equitum quin-
 decim millia. Extra hanc summam & Macedo-
 nia exercitus erat, & cōsibus domitarum gentium
 barbaries. Initio veris tres duces in Asiam Per-
 sarum iuris pramittit, Parmenionem, Amyntam,

Olympias p-
 pter stupri
 suspitionē à
 Philippo ex-
 pulsa.

& Attalum, cuius sororem nuper expulsa Ale-
 xandri matre Olympiade, propter stupri suspi-
 cionem, in matrimonium acceperat. Interea dum
 auxilia à Gracia cōeunt, nuptias Cleopatra fi-
 liae, & Alexandri, quem regem Epiri fecerat, ce-
 lebrat. Dies erat pro magnitudine duorum re-
 gum, & collocantis filiam, & uxorem ducentis, ap-
 paratibus insignis. Sed nec iudorum magnificen-
 tia deerat: ad quorum spectaculum Philippus
 cum sine custodiibus, medius inter duos Alexan-
 dros, filium generumque concederet, Pausanias no-
 bilis ex Macedonibus, nemini suspectus adolescēs,

Philippus ob
 truncatur.

occupatum angustijs Philippum in transitu
 obruncat: diemque letitiā destinatum, sœdum
 luctu funeris facit. Hic Pausanias primis puber-
 tatis annis stuprum per iniuriam passus ab Atta-
 lo fuerat: cuius indignitati hæc etiam sœditas ac-
 cesserat. Nam perductum in cōuiuio, solutumque
 micro Attalus, non suæ tantum, verum & coniu-
 uarum libidini, velut scortum vile subiecerat, lu-
 dibriumque omnium inter coequales reddiderat.
 Hanc rem agrè ferens Pausanias, querelam Phi-
 lippo sepe detulerat. Cum varijs frustrationibus

non sine risu deferretur, & honoratum in super ducatu aduersarium cerneret, iram in ipsum Philippum vertit, ultionemque quam ab aduersario non poterat, ab iniquo iudice exegit. Creditum est etiam immissum ab Olympiade matre Alexandri fuisse, nec ipsam Alexandrum ignarum paternæ cædis extitisse: Quippe non minus Olympiadem, repudium, & prælatam sibi Cleopatram, quam stuprum Pausaniam doluisse: Alexandrum quoque regni amulum, fratrem ex nouerca susceptum timuisse, eoque actum, ut in conuiuio antea primum cum Attalo, mox cum ipso patre iurgaret, adeo ut etiam stricto gladio eum Philippus consecutus sit, egregie à filij cæde amicorum precibus exoratus. Quamobrem Alexander ad auunculum se in Epirum cum matre, inde ad regem Ilyriorum contulerat: vixque reuocanti mitigatus est patri, precibusque cognatorum egre redire compulsus. Olympias quoque fratrem suum Alexandrum Epiri regem in bellum subornabat, peruicissetque, ni filie nuptijs pater generum occupasset. His stimulis irarum utriusque Pausaniam de impunitate stupri sui querentem, ad tantum facinus impulisse creduntur. Olympias certe fugienti percussori, equos quoque præparatos habuit. Ipsa deinde audita regis nece, cum titulo officij ad exequias cucurrisset, in cruce pendentis Pausaniæ capiti, eadem nocte qua venit, coronam auream imponit: quod nemo alius audere, nisi hæc, superstite Philippi filio, potuisset. Paucos deinde post dies, reflexum corpus interfectoris super reliquias cremavit, & tumulum ei eodem fecit in loco, parentarique eidem quotannis, incussa populo superstitione, curauit. Post hæc Cleopatram, à qua pulsa Philippi matrimonio fuerat, in gremio eius prius filia interfecta, finire vitam suspendio

Olympiadis
facinora.

coëgit, spectaculoque pendentis ultio petita est, ad quam per parricidium festinauerat. Nouissimè gladium illum, quo rex percussus est, Apollini sub nomine Myrtalis consecrauit. Hoc enim nomen antè Olympiadis paruule fuit. Quæ omnia ita palàm facta sunt, ut timuisse videatur, ne facinus ab ea commissum, non probaretur. Deceßit Philippus XI. & VII. annorum, cum annis XXXV. regnasset. Genuit ex Larissæ saltatrice filium Ardeum, qui post Alexandrum regnauit. Habuit & multos alios filios ex varijs matrimonijs regio more susceptos, qui partim fato, partim ferro, perire. Fuit rex armorum, quàm conuiuiorum apparatibus studiosior, cui maxima opes erant instrumenta bellorum, diuitiarum quæstus, quàm custodia solertior. Itaque inter quotidianas rapinas semper inops erat. Misericordia in eo & perfidia pari iure dilectæ, nulla apud eum turpis ratio vincendi, blandus pariter, & in gratia offensam simulare: insidiosus alloquio: qui plura promitteret, quàm præstaret. In serâ & iacos artifex. Amicitias utilitate, non fide colebat. Gratiam fingere in odio, infringere inter concordantes odia, apud utrumque gratiam querere, solennis illi consuetudo. Inter hæc eloquentia, & insignis oratio acuminis & solertia plena, ut nec ornatui facilitas, nec facilitati inuentio deesset ornatus. Huic Alexander successit, & virtute & vitijs patre maior. Itaque vincendi ratio utriusque diuersa: Hic aperta vis, ille artibus bella tractabat: Deceptis ille gaudere hostibus, hic palam suis. Prudentior ille consilio, hic animo magnificentior: Iræ pater dissimulare plerunque & vincere: hic ubi exarsisset, nec dilatio ultionis, nec modus erat. Vini nimis uterque auidus, sed ebrietatis diuersa vitia. Patri mos erat &

Alexander magnus.

Comparatio
Phillippi & Alexandri.

erat & de conuiuio in hostem procurrere, manum conferere, periculis se temere offerre: Alexander non in hostem, sed in suos sauebat. Quamobrem Philippum saepe vulneratum praelia remisere: hic amicorum interfector conuiuio frequenter excessit. Regnare ille cum amicis volebat, hic in amicos regna exercebat. Amari pater malle, hic metui. Literarum cultus utriusque similis. Solertia pater maioris, hic fidei. Verbis atque oratione Philippus, hic rebus moderatior. Parcendi victis filio animus & promptior, & honestior: frugalitati pater, luxuria filius magis deditus erat. Quibus artibus orbis imperij fundamenta pater fecit, operis totius gloriam filius consummauit.

Iustini Lib. X.

ARtaxerxi regi Persarum ex pellicibus CXV. filij. fuere, sed tres tantum iusto matrimonio suscepti, Darius, Ariarates, & Ochus. Ex his Darium contra morem Persarum, apud quos rex non nisi morte mutatur, per indulgentiam pater regem viuis fecit, nihil sibi ablatum existimans, quod in filium contulisset, sincerumque gaudium ex procreatione capturum si insignia maiestatis sua viuis in filio conspexisset. Sed Darius post noua paterne pietatis exempla, interficiendi patris consilium cepit. Sceleratus fuisset, si solus parricidium cogitasset: tanto sceleratior, quod in societatem facinoris assumptos quinquaginta fratres fecit parricidas. Ostenti prorsus genus, ubi in tanto populo non solum sociari, verum etiam sileri parricidium potuit, ut ex L. liberis nemo inuentus sit.

Vide Plutarchum.

Consilia occidendi patris Ochū agitasse p Aroffam scribit Plutar.

quem aut paterna maiestas, aut veneratio senis, aut indulgentia patris, à tanta immanitate reuocaret. Adcõne vile paternum nomen, apud tot numero filios fuit, ut quorum prasidio tutus etiam aduersus hostes esse debuerat, eorum insidijs circumuentus, tutior ab hostibus, quàm à filijs fuerit? Causa parricidij sceleratior ipso parricidio fuit. Occiso quippe Cyro fraterno bello, cuius mentio supra habita est, Aspasiam pellicem eius rex Artaxerxes in matrimonium receperat. Hanc pa-

* credere trem * cedere sibi sicuti regnum, Darius postulat: qui pro indulgentia sua in liberos, primo facturum se dixerat: mox pœnitentia ductus, ut honestè negaret, quod temere promiserat, Solis eam sacerdotio prefecit, quo perpetua illi ab omnibus viris pudicitia imperabatur. Hinc exacerbatus iuuenis, in iurgia primò patris erupit, mox facta cum fratribus coniuratione, dum patri insidias parat, deprehensus cum socijs, pœnas parricidij dñs paternæ maiestati ultoribus dedit. Coniuges quoque omnium cum liberis, ne quod vestigium tanti sceleris extaret, interfectæ sunt. Post hac Artaxerxes morbo ex dolore contracto decedit. Rex quam pater felicior. Hereditas regni Ocho tradita, qui timens parem coniurationem, regiam cognatorum cede & strage principam replet, nulla, non sanguinis, non sexus, non ætatis misericordia permotus: scilicet ne innocentior fratribus parricidis haberetur. Atque ita veluti purificato regno, bellum Armenijs infert. In eo cum aduersus provocatorem hostium Codomanus quidam cum omnium favore processisset, hoste caso, victoriam suis pariter, & propè amissam gloriam restituit. Ob hæc decora idem Codomanus proficitur Armenijs. Interiecto deinde tempore, post mortem

Vide Plutarchum.

Ochi regis ab memoriam pristinae virtutis rex à populo constituitur, Darij nomine, ne quid regia maiestatis deesset, honoratus: bellumque cum Alexandro Magno, diu variante fortuna, magna virtute gessit. Postremo victus ab Alexandro, & à cognatis occisus, vitam pariter cum Persarum regno finiuit.

Iustini Lib. XI.

IN exercitu Philippi, sicuti varia gentes erant, ita eo occiso diuersi motus animorum fuere. Alij quippe iniusta seruitute oppressi, ad spem se libertatis erigebant: alij tadio longinqua militia, remissam sibi expeditionem gaudebant: nonnulli facem nuptijs filiae accensam, rogo patris subditam dolebant. Amicos quoque, tam subita mutatione rerum, haud mediocri metus ceperat, reputantes nunc prouocatam Asiam, nunc Europam nondum perdomitam, nunc Illyrios, & Thracas, & Dardanos, ceterasq; barbaras gentes fidei dubia, & mentis infida: Qui omnes populi se pariter deficient, resisti nullo modo posse. His rebus, veluti medela quadam, interuentus Alexandri fuit: qui pro concione, ita vulgus omne consolatus, hortatusque pro tempore est, ut & metum timentibus demeret, & in spem sui omnes impelleret. Erat hic annos XX. natus, in qua etate ita moderatè de se multa pollicitus est, ut appareret plura eum experimentis reseruare. Macedonibus immunitatem cunctarum rerum, præter militiae vacationem dedit, quo factò tantum sibi fauorem omnium conciliauit, ut corpus hominis, non virtutem regis mutasse se dicerent, Prima illi cura paternarum exequiarum fuit: In quibus ante omnia,

Ab.Vrb.conc.
526.

cadis conscios ad tumultum patris occidi iussit, soli Alexandro Lyncistarum fratri pepercit, seruans in eo auspiciam dignitatis suae. Nam regem eum primus salutauerat. Aemulum quoque imperij Caranum fratrem ex nonerca susceptum, interfici curauit. Inter initia multas gentes rebellantes compefcuit. Orientes nonnullas seditiones extinxit. Quibus rebus erectus, tacito gradu in Graciam contendit: ubi exemplo patris Corinthum euocatus, ciuitatibus dux in locum eius substituitur. Inchoatum deinde à patre Persicum bellum aggreditur, in cuius apparatu occupato, nuntiat Athenienses, Thebanos, & Lacedaemonios ab eo ad Persas defecisse, autoremque eius defectionis magno auri pondere à Persis corruptum Demosthenem oratorem extitisse, qui Macedonum deletas omnes cum rege cogias à Triballis affirmauerit, producto in concionem autore, qui in eo pralio, in quo rex ceciderat, se quoque vulneratum diceret. Qua opinione mutatos omnium ferme ciuitatum animos esse, praesidia Macedonum obsideri. Quibus moribus occursum, tanta celeritate instructo, paratoque exercitu Graciam oppressit, ut quem venire non senserant, videre se vix crederent. In transitu hortatus Thessalos fuerat, beneficiorumque Philippi patris, maternaque suacum his ab Aeacidarum gente necessitudinis admonuerat. Cupidè hæc Thessalis audientibus, exemplo patris dux uniuersa gentis creatus erat, & vectigalia omnia, reditus suos ei tradiderant. Sed Athenienses, sicuti primi defecerunt, ita primi pœnitere ceperunt, contemptum hostis in admirationem conuertentes, pueritiãque Alexandri spectam antea, supra virtutem veterum ducum extollentes. Missis itaque legatis bellum deprecant-

Demosthenes
orator.

tur. Quibus auditis, & grauiter increpatis, Alexander bellum remisit. Inde Thebas exercitum conuertit, eadem indulgentia vsurus, si parem poenitentiam inuenisset. Sed Thebani armis, non precibus, nec deprecatione vsi sunt. Itaque victi grauisima quaque supplicia miserrima captiuitatis experti sunt. Cum in concilio de excidio Urbis deliberaretur, Phocenses, & Plateenses, & Thespienses, & Orchomeny, Alexandri socij, victoriaeque participes, excidium urbium suarum, crudelitatemque Thebanorum referebant, studia in Persas non praesentia tantum, verumetiam & vetera aduersus Gracia libertatem increpantes. Quamobrem *odium eos omnium populorum esse, vel ex eo manifestari posse, quod iureiurando se omnes obstrinxerint, ut victis Persis Thebas diruerent. Adijciunt & scelerum priorum fabulas, quibus omnes scenas repleuerant, ut non praesenti tantum perfidia, verum & vetere infamia inuisi forent. Tunc Eleadas vnus ex captiuis data potestate dicendi, non a rege se defecisse, quem interfectum audierint, sed a regis haeredibus: quicquid in eo sit admissum, credulitatis, non perfidia culpam esse, cuius tamen iam magna se supplicia pependisse. Deleta iuuentute, nunc senum foeminarumque sicuti infirmum, ita innoxium restare vulgus, ipsumque stupris contumeliosum ita vexatum esse, ut nihil amarius unquam sint passi: nec iam pro ciuibus se, qui tam pauci remanserint, orare: sed pro innoxio patria solo, & pro urbe, quae non viros tantum, verumetiam Deos genuerit. Priuata etiam regem superstitione deprecatur, geniti apud ipsos Hercules, unde originem gens Aeacidarum trahat: actaque Thebis a patre eius Philippo pueritia, rogat, urbi parcat, quae

maiores eius partim apud se genitos deos adoret, partim educatos summa maiestatis reges viderit. Sed potentior fuit ira, quam preces. Itaque urbs diruitur, agri inter victores diuiduntur, captiui sub corona venduntur, quorum pretium non ex elementium commodo, sed ex inimicorum odio extenditur. Miseranda res Atheniensibus visa. Itaque portas refugijs profugorum contra interdictum regis aperuere. Quam rem ita grauiter tulit Alexander, ut secunda legatione denuo bellum deprecantibus, ita demum remisit, ut oratores & duces quorum fiducia toties rebellent, sibi dedantur: paratisque Atheniensibus, ne cogantur subire bellum, eò res deducta est, ut retenti oratoribus, duces in exilium agerentur: qui ex continenti ad Darium profecti, non mediocri momentum Persarum viribus accessere. Proficiscens ad Persicum bellum, omnes nouerca sua cognatos, quos Philippus in excelsiorem dignitatis locum prouehens, imperijs praeferat, interfecit: sed nec suis, qui apti regno videbantur, pepercit, ne qua materia seditionis, procul se agente, in Macedonia remaneret: & regis stipendiarios conspectiorum ingenij, ad comitum secum trahit, seniores ad tutelam regni relinquit. Adunato deinde exercitu naues onerat: unde conspecta Asia, incredibili ardore mentis

Vide apologum de canibus, ouibus & lupo apud Plutarc.

Ioui, Herculi & Mineræ sunt aræ in ripa Pirami. Gurr.

accensus, duodecim aras deorum in belli vota statuit. Patrimonium omne suum, quod in Macedonia, Europaque habebat, amicis diuidit, sibi Asiam sufficere praeferat. Priusquam vlla nauis listore excederet, hostias cedit, petens victoriam bello, quo toties à Persis petita Graecia vltro relictus sit: quibus longa iam satis, & matura imperia contigisse, quorumque tempus esset vices excipere melius acturos. Sed neque exercitus eius

alia,

*alia, quàm regis animorũ præsumptio fuit. Quippe oblitus omnes coniugum, liberorumque, & longinquæ à domo militiæ, Persicum aurum & totius Orientis opes, iam quasi suam prædam ducebant: nec belli periculorum, sed diuitiarum meminerant. Cùm delati in continentem essent, primus Alexander iaculum velut in hostilerem terram iecit, armatusque de nauis tripudianti similis profuit, atque ita hostias cadit, precatus, ne se regem illæ terræ inuitæ accipiant. Inibi quoque ad tumulos eorum, qui Troiano bello ceciderant, parentauit. Inde hostem petens, milites à populatione Asiæ prohibuit, parcendum suis rebus præfatus, nec perdenda ea, quæ possessuri venerant. In exercitu eius fuere peditum XXX duo millia, * equitum quatuor millia quingenti, naues centum LXXXII. Hac tam parua manu uniuersum terrarum orbem utrum sit admirabilius, vicerit, an aggredi ausus fuerit, incertum est: cùm ad tam periculosum bellum exercitus legeret, non iuuenes robustos, nec primo flore ætatis, sed veteranos plerosque etiam emerita militiæ, qui cum patre, patrisque militauerant, elegit, ut non tam milites, quàm magistros militiæ electos putares. Ordines quoque nemo nisi sexagenarius duxit, ut si principia castrorum cerneret, senatum te alicuius prisca Reipublicæ videri diceret: itaque nemo in prælio fugam, sed victoriam cogitauit: nec in pedibus cuiquam spes, sed in lacertis fuit. Contra rex Persarum Darius, fiducia virium nil astu agere, affirmans suis occulta consilia victoriæ surtiæ non conuenire, nec hostem à regni finibus arceri, sed intimum regnum accipere: gloriosius ratus repellere bellum, quàm non admittere. Prima igitur congressio in campis Adraastijs fuit.*

Hoc erat fe-
 cialium iure
 defungi. Vide
 Macrobius.

* Equitum
 non supra
 quinque mil-
 lia.

Hic Q. Curt.
aliter.

* Gordium

Gordij Herus.

In acie Persarum sexcenta millia militum fuerunt, que non minus arte Alexandri, quam virtute Macedonum superata, terga verterunt. Magna itaque cades Persarum fuit. De exercitu Alexandri nouem pedites, centum x x. equites cecidere, quos rex impense ad ceterorum solatia humatos, statuis equestribus donauit, cognatisque eorum immunitates dedit. Post victoriam maior pars Asia ad eum defecit. Gessit & plura bella cum profectis Darij, quos iam non tam armis, quam terrore nominis sui vicit. Dum hec aguntur, interim indicis captiuus ad eum defertur, insidias ei ab Alexandro Lyncistarum genero Antipatri, qui prepositus Macedonia erat, parari. Ob quam causam timens, ne quis interfecto eo in Macedonia motus oriretur, in vinculis eum habuit. Post hec * Gordium urbem petit, qua posita est inter Phrygiam maiorem & minorem: cuius urbis potiunde non tam propter predam cupido eum cepit, sed quod audierat in ea urbe in templo Iouis iugum plaustrum Gordij positum, cuius nexum si quis soluisset, eum tota Asia regnaturum, antiqua oracula cecinisse. Huius rei causa & origo illa fuit: Gordius cum in his regionibus bobus conductus araret, aues eum omnis generis circumuolare ceperunt: profectus ad consulendos augures vicina urbis, obuiam in porta habuit virginem eximia pulchritudinis: percunctatusque eam, quem potissimum augurem consuleret: Illa audita causa consulendi, gnara artis ex disciplina parentum, regnum ei portendi, respondit: polliceturque se & matrimonij, & spei sociam. Tam pulchra conditio, prima regni felicitas videbatur. Post nuptias inter Phrygas orta seditio est. Consulentibus de fine discordiarum

cordiarum, oracula responderunt, regi discordijs opus esse. Iteratò querentibus de persona regis, iubentur eum regem obsruare, quem reuersi primum in templum Iouis euntem plaustrum reperissent. Obuius illis Gordius fuit, statimque eum regem consalutant: ille plaustrum, quo uehenti regnum delatum fuerat in templo Iouis positum, maiestati consecrauit regis. Post. hunc filius Mida regnauit, qui ab Orrheo sacrorum solennibus initiatus, Phrygiam religionibus impleuit. quibus tutior omni vita, quam armis fuit. Igitur Alexander capta vrbe cum in templum Iouis venisset, iugum plaustrum requisit: quo exhibitio, cum capita loramentorum intra nodos abscondita reperire non posset, violentius oraculo usus, gladio loramenta cedit: atque ita resolutus nexibus, latentia in nodis capita inuenit. Hoc illi agenti nuntiatum Darium cum ingenti exercitu aduentare. Itaque timens angustias, magna celeritate Taurum transcendit, in qua festinatione quingenta stadia cursus fecit. Cum Tarsum venisset, captus Cydni fluminis amœnitate, per mediam urbem influentis proiectus armis, plenus pulueris ac sudorus, in præfrigidam nudum undam se proiecit. Tum repente tantus nervos eius occupauit rigor, ut interclusa voce non spes modo remedij, sed nec dilatio periculi * interueniret. Vnus erat ex medicis nomine Philippus, qui solus remedium polliceretur. sed & ipsum Parmenionis pridie à Cappadocia misse epistole suspectum faciebant, qui gnarus infirmitatis Alexandri, scripserat, a Philippo medico ut caueret: Nam corruptum illum à Dario ingenti pecunia esse. Tutius tamen est ratus, dubitè se fidei medici credere, quam indubitato morbo perire. Accepto igitur poculo epistolas

Mida.

Gordius ille
nodus abiit
in prouerbij.

* inuenirent

Valer. Max.
lib. 3. cap. 8.

stolas medico tradidit, atque ita inter bibendum oculos in vultum legentis intendit. Vt securum conspexit, letior factus est, sanitatēque quarta die recepit. Igitur Darius cum CCC. millibus peditum, & centum millibus equitum in aciem procedit. Mouebat hæc multitudo hostium, respectu paucitatis suæ, Alexandrum: sed interdum reputabat, quantas res cum ista paucitate gessisset, quantosque populos sudisset: Itaque cum spes metum vinceret, periculosius differre bellum ratus, ne desperatio suis cresceret, circumuectus suos, singulas gentes diuersa oratione alloquitur. Illyrios & Thracas opum ac diuitiarum ostentatione, Græcos veterum bellorum memoria, æternique cum Persis odij accendebat. Macedones autem nunc Europa victæ admonet, nunc Asia expetita, nec inuentas illis toto orbe pares vires gloriatur. Caterum & laborum finem hunc, & gloriæ cumulum fore. Atque inter hæc identidem consistere aciem iubet, ut hac mora consuescant oculis turbam ho-

Darii diligentia in ordinanda acie. *stium sustinere. Nec Darij segnis opera in ordinanda acie fuit: Quippe omisso ducum officijs ipse omnia circumire, singulos hortari, veteris gloriæ*

Alexandri dextrum femur leuiter perstrixi. *Perfarum, imperiique perpetuæ à Dijs immortalibus date possessionis admonere. Post hæc prælium ingentibus animis committitur. In eo uterque rex vulneratur: tandiu certamen anceps fuit quoad fugeret Darius. Exindæ cades Perfarum secuta est, Cæsa sunt peditum vnum & sexaginta millia, equitum decem millia, capta quadraginta millia.*

Aliter Curt. *Ex Macedonibus cecidere pedestres CXXX. equites CL. In castris Perfarum multum auri, caterarumque opum iuentum. Inter captiuos castrorum mater, & uxor, eademque soror, & filia duæ Darij fuere. Ad quas visendas hortari*

hortandâsque cum Alexander venisset, conspectis
 armatis inuicem se complexa, velut statim mori-
 turâ complorationem ediderunt. Prouoluta dein-
 de genibus Alexandri, non * vitam, sed ut Da- * mortem
 riy corpus sepeliant, dilatione mortis deprecantur.
 Motus tanta mulierum pietate Alexander, &
 Darium viuere dixit, & timentibus mortis me-
 tum dimisit, eâsque haberi & saluari, ut regi-
 nas præcepit. Filias quoque non sordidius digni-
 tate patris sperare matrimonium iussit. Post hæc
 opes Darij, diuitiarumque apparatus contem-
 platus, admiratione tantarum rerum capitur.
 Tunc primum luxuriosa conuiuia, & magnificen-
 tiam epularum sectari, tunc * Marfinem capti. * Barsenem
 uam diligere propter formæ pulchritudinem cœ-
 pit. Aqua postea susceptum puerum Herculem
 vocauit. Memor tamen adhuc Darium viuere,
 Parmenionem ad occupandam Persicam classem,
 aliosque amicos ad recipiendas Asia ciuitates mi-
 sit: quæ statim audita fama victoriæ ipsius, Da-
 riy præcitis cum auri magno pondere tradentibus
 se, in potestatem victorum venerunt. Tunc in
 Syriam proficiscitur: ubi obuios cum infulis multos
 reges Orientis habuit. Ex his pro meritis singulo-
 rum alios in societatem recepit, alijs regnum ade-
 mit, suffectus in loca eorum nouis regibus. Insignis * Abdoloni
 præter ceteros fuit * Abartionius, rex ab Ale- nus.
 xandro Sidoniæ constitutus. Quem Alexander
 cum operam ablocare ad puteos exhauriendos,
 hortosque irrigandos solitus esset, miserè vitam * exigentem
 exhibentem regem fecerat, spretis nobilibus, ne
 generis id, non dantis beneficium putarent. Ty-
 riorum ciuitas cum coronam auream magni
 ponderis per legatos in titulum gratulationis
 Alexandro misisset, gratè munere accepto, Ty-
 rum se

Erat hæc ex-
tra urbem in
fedo, quam
Patetyron vo-
cant. Q. Cur.
lib. 4

Aliter Curt.

De his Val.
34 ax.

rum se ire velle, ad vota Herculi reddenda, dixit. Cum legati rectius id eum in Tyro vetere, & antiquiore templo facturum dicerent, inde deprecantes eius introitum, ita exarsit, ut urbi excidium minaretur: confestimque exercitu infula applicato, non minus animosis Tyrus fiducia Carthaginensium belli excipitur. Augebat enim Tyrus animos Didonis exemplum, qua Carthagine condita, tertiam partem orbis quasisset, turpe ducentes, se facinus suis plus animi fuisset in imperio quarendo, quam sibi in tuenda libertate. Amota igitur imbecilli etate Chartaginem, & accersitu mox auxilijs, non magno post tempore per proditionem capiuntur. Inde Rhodum Alexander, Aegyptum, Ciliciamque sine certamine recepit. Ad Iouem deinde Hammonem pergit, consulturus & de euentu futurorum, & de origine sua. Nanteque mater eius Olympias confessa viro suo Philippo fuerat Alexandrum non ex eo se, sed ex serpente ingentis magnitudinis concepisse. Denique philippus ultimo propè vite sue tempore filium suum non esse palam predicauerat. Qua ex causa Olympiada velut stupri compertam repudio dimiserat. Igitur Alexander cupiens originem diuinitatis acquirere, simul & matrem infamia liberare, per premissos subornat Antistites, quid sibi responderi velit. Ingredientem templum statim Antistites ut Hammonis filium salutant. Ille letus Dei adoratione, hoc se patre censeri iubet. Rogat deinde, an omnes interfectores patris sui sit vultus: respondent patrem eius nec posse interfici, nec mori, regis Philippi peractam plenè ultionem esse. Tertiam interrogationem poscèti, victoriam omnium bellorum possessionemque terrarum dari respondent. Comitibus quoque suis responsum, ut Alexan-

drum pro Deo, non pro rege colerent. Hinc illi aucta insolentia, mirusque animo increuit tumor, exempta comitate, quam & Græcorum literis, & Macedonum institutis didicerat. Reuersus ab Hammone Alexandriam condidit, & coloniam Macedonum caput esse Aegypti iubet. Darius cum Babyloniam profugisset, per epistolas Alexandrum deprecatus redimendarum sibi captiuarum potestatem faciat, inque eam rem magnam pecuniam pollicetur. Sed Alexander in pretium captiuarum regnum omne, non pecuniam petit. Interiecto tempore alia epistola Darij Alexandro redduntur, quibus filia matrimonium & regni portio offertur. Sed Alexander sua sibi dari rescripsit, iussitque supplicem venire, & regni arbitria victori permittere. Tum spe pacis amissa, bellum Darius reparat. CCC. millibus peditum, & centum millibus equitum obuiam vadit Alexandro. In itinere nunciatur uxorem eius ex collisione abiecti partus decepsisse, eiusque mortem illacrymatum Alexandrum, exequiasque benignè profecutum, idque eum non amoris, sed humanitatis causa fecisse. Nam semel eam tantum Alexandro visam esse, cum matrem, paruulâsque filias eius frequenter consolaretur. Tunc Darius se ratus vere victum, cum post tot praelia, & beneficijs ab hoste superare tur, gratumque sibi esse, si vincere nequeat, quod à tali potissimum vinceretur. Scribit itaque & tertias epistolas, & gratias agit, quod nihil in suos hostile fecerit. Offert deinde maiorem partem regni usque ad flumen Eufratem, & alteram filiam uxorem pro reliquis captiuis triginta millia talentorum. Ad hoc Alexander gratiarum actionem ab hoste superuacuanam esse respondit, nec à se qui

Q. Curt. lib. 4. Itineris cōtinui labor e, animiq; ægritudine fatigatam diem suū obisse scribit.

Hæc eadem Val. Max.

à se quicquam factum in hostis adulationem, nec
 quod in dubios belli exitus aut in leges pacis sibi
 lenocinia quaereret: sed animi magnitudine, qua
 didicerit aduersus vires hostium, non aduersus
 calamitates contendere: polliceturque se præstatu-
 rum ea Dario, si secundus sibi, non par haberi ve-
 lit. Caterum neque mundum posse duobus solibus
 regi, neque orbem summa duo regna saluo statu
 terrarum habere: Proinde aut deditioem eadem
 die, aut in posteram aciem paret, & nec pollicea-
 tur sibi aliam, quam sit expertus victoriam. Pos-
 ttera die aciem producunt, cum repente ante præ-
 lium confectum curis Alexandrum somnus arri-
 puit. Cum ad pugnam solus rex deesset, à Parme-
 nione agrè excitatus, querentibus somni causas
 omnibus inter pericula, cum etiam in otio semper
 parciore fuerit, magno se metu liberatum, ait som-
 numque sibi à repentina securitate datum, quod
 liceat cum omnibus Darij copijs cõfligere, veritè
 se longam belli moram, si Persæ exercitum diuisis-
 sent. Ante prælium utraque acies hostibus specta-
 culo fuit. Macedones multitudinem hominum, cor-
 porum magnitudinem, armorumque pulchritudi-
 nem mirabantur. Persæ autem à tam paucis victa
 suorum tot millia stupebant. Sed nec duces circum-
 mire suos singulos cessabant, Darius vix denis ar-
 maris singulos hostes, si diuisio fieret, euenire dice-
 bat. Alexander Macedonas monebat, ne multitu-
 dine hostium, ne corporis magnitudine, vel coloris
 nouitate mouerentur: tantum meminisse iubet,
 cum iisdem se tertio pugnare, nec meliores factos
 putarent fuga, cum in aciem secum tam tristem
 memoriam cadum suarum, & tantum sanguini-
 nis de duobus prælijs fusi ferrent: & quemadmo-
 dum Dario maiorem turbam hominum esse, sic vi-
 rium

vium sibi. Hortatur, spernant illam aciem auro & argento fulgentem, in qua plus præda quam periculi sit, cum victoria non ornamentorum decore, sed ferri virtute queratur. Post hac prælium committitur, Macedones in ferrum cum contemptu roties à se victi hostis ruebant: contra Persæ mori quam vinci præoptabant, Rarò etiam ullo prælio tantum sanguinis fufum est. Darius cum vinci suos videret, voluit mori & ipse: sed à proximis fugere compulsus est. Suadentibus deinde quibusdam, ut pons * Cydni fluminis ad iter hostium impediendum intercluderetur: non ita saluti suæ velle consultum ait, ut tot millia sociorum hostibus obijciat, debere & alijs fuga viam patere, quæ patuerit sibi. Alexander autem periculosissima quaque aggrediebatur: & ubi confertissimos hostes acerrimè pugnare conspexisset, eò se semper ingerebat, periculâque sua esse, non militum volebat. Hoc prælio Asia imperium rapuit, quinto post acceptum regnum anno, cuius felicitas tanta fuit, ut post hoc nemo rebellare etiam ausus sit, patienterque Persæ post imperium tot annorum, iugum seruitutis acceperunt. Donatis relictisque militibus. XXXIII, continuis diebus prædam cognoscit. In urbe deinde clausa XL millia talentorum inuenit. Expugnat & Persèpolim caput Persici regni, urbem multis annis illustrem, refertamque orbis terrarum spolijs, quæ interitu eius primum apparuerunt. Inter hæc DCCC. admodum Græci occurrunt Alexandro, qui pœnam captiuitatis truncata parte corporum tulerant, rogantes ut sicuti Græciam, se quoque ab hostis crudelitate vindicaret. Data potestate redeundi, agros recipere maluerunt, ne non tam gaudium parentibus, quam detestandum sui

* Lyci armis ex Q. Curtij lib. 4

XXXIIII. ut Orofius alij xl.

Abesso & Na-
barzane vt
scribit Q
Curt.

Polystrato ei
non fuit.
Platare.

Darii moritu-
ri vltima ver-
ba.

conspectum reportarent. Interea Darius in gra-
tiam victoris à cognatis suis aureis compedibus,
catenisque in vico Parthorum Tanea vincitur.
Credo ita djs immortalibus vindicatis, vt in
terra eorum, qui successuri imperio erant, Persa-
rum regnum finiretur. Alexander quoque citato
cursu postera die superuenit, ibique cognouit Da-
rium clauso vehiculo per noctem exportatum. Ius-
so itaque exercitu subsequi, cum VII. millibus
equitum fugientem insequitur: in itinere multa
& periculosa praelia fecit. Emensus deinde mul-
ta millia passuum, cum nullum Darij indicium
reperisset, respirandi equis data potestate, vnus
ex militibus dum ad fontem proximum pergit,
in vehiculo Darium multis quidem vulnibus
confossum, sed spirantem adhuc inuenit: qui appli-
cito captiuo cum ciuem ex voce cognouisset, id sab-
tem presentis fortuna solatium se habere dixit,
quòd apud intellecturum locuturus esset, nec in-
cassum postremas vocas emissurus. Perserri hæc
Alexandro iubet, se nullis in eum meritorum offi-
cijs, maximorum illi debitorum mori, quòd in ma-
tri liberisque suis regium eius non hostilem ani-
mum expertus, feliciusque hostem, quam cognatos
sortitus sit: quippe qui matri ac liberis suis ab eo-
dem hoste vitam datam, sibi à cognatis ereptam,
quibus & vitam & regna dederit. Quamobrem
gratiam illi eam futuram, quam ipse victor volet,
Alexandro referre se quam solam moriens potest
gratiam, precari superum & inferum numina, &
regales deos, vt illi terrarum omnium victori con-
tingat imperium, pro se iustam magis, quam gra-
uem sepultura veniam orare. Quod ad vltionem
pertineat, iam non suam, sed exempli, communem-
que omnium regum esse causam, quam negligere, illi
& inde

& indecorum esse, & periculosum: Quippe cum in altero iustitia eius, in altero etiam utilitatis causa versetur. In quam rem unicum pignus fidei regia dextram se ferendam Alexandro dare. Post hæc porrecta manu expiravit. Quæ ubi Alexandro nuntiat a sunt, viso corpore defuncti, tam indignam illo fastigio mortem lacrymis profecutus est, corpusque regio more sepeliri, & reliquias eius maiorum tumulus inferri iussit.

*Et enim si
dei sacra est.
Plin. lib. II.*

Iustini Lib. XII.

Alexander in persequendo Dario, amissos milites magnis funerum impensis extulit, reliquis expeditionis eius socijs XV. millia talentorū diuisit. Equorum maior pars astu amissa, inutilisque etiam qui supersuerant, facti. Pecunia omnis CLIII. millia talentorum ex victoria nuper congesta, ei que Parmenio proficitur. Dum hæc aguntur, epistola Antipatris à Macedonia redduntur, quibus bellum Agidis regis Spartanorum in Grecia, Alexandri regis Epiri in Italia, bellum Zopirionis prefecti eius in Scythia continebatur. Quibus variè affectus plus tamen lætitiæ cognitis moribus duorum emulorum regum, quàm doloris amissi cum Zopyrione exercitus suscepit. Nanque post profectionem Alexandri, Grecia ferme omnis in occasionem recuperandæ libertatis, ad arma concurrerat, auctoritatem Lacedæmoniorum sequuta, qui Philippi, Alexandrique pacem sibi spreuerant, & leges respuerant, Dux huius belli Agis, rex Lacedæmoniorum fuerat, quem motum Antipater contra Artaxerxes militibus, in ipso ortu opressit: magna tamen utrinque cedes fuit. Agis rex cum suis terga dantes videret, dimissis satellitibus, ut Alexander

vide Curt.

xandro si non felicitate par, virtute non inferior
 videretur, tantastreges hostium edidit, ut ag-
 mina interdum figaret. Ad extremum etsi à
 multitudine victus, gloria tamen omnes vicit.
 Porro Alexander rex Epiri, In Italiam à Ta-
 rentinis, auxilia aduersus Brutios deprecantibus,
 sollicitatus, ita cupidè profectus fuerat, ut in diui-
 sione orbis terrarum Alexandro Olympiadus soror-
 ris suæ filio Oriens, & sibi Occidens sorte contigis-
 set: non minorem rerum materiam in Italia, Africa,
 Siciliaque, quàm ille in Asia, & in Persis ha-
 biturus. Huc accedebat, ut sicut Alexandro ma-
 gno Delphica oracula insidias in Macedonia, ita
 huic responsum Dodonai Iouis urbem Pando-
 siam amnemque Acherusium prædixerant. Quæ
 utraque cum in Epiro essent, ignarus eadem &
 in Italia esse, ad declinanda fatorum pericula pe-
 regrinam militiam cupidius elegerat. Igitur
 cum in Italiam venisset, primum illi bellum cum
 Appulis fuit: quorum cognito urbis fato, breui post
 tempore pacem & amicitiam cum rege eorum
 fecit. Erat nanque tunc temporis urbs Appulis
 Brundisium, quam Aetoli sequuti, fama rerum in
 Troia gestarum, clarissimum ac nobilissimum du-
 cem Diomedem, cõdiderant. Sed pulsi ab Appulis,
 consulentes oracula, responsum acceperant, locum
 quem reperissent, perpetuò possessuros. Hac igitur
 ex causa, per legatos sub belli comminatione, resti-
 tuti sibi ab Appulis urbem postulauerant. Sed ubi
 Appulis oraculum innotuit, interfectos legatos in
 urbe sepeliunt, perpetuò ibi sedem habituros. At-
 que ita desuncti: responsò, diu urbem possederunt.
 Quod cum factum cognouisset Alexander, Epi-
 ri antiquitatis fata veneratus, bello Appulorum
 abstinuit. Gessit & cum Brutijs Lucanisque bel-
 lum.

lum, multasque urbes cepit: tum & cū Metapon-
 tinis, ac Rutilis, & Romanis fœdus, amicitiamq;
 fecit. Sed Brutū, Lucanūque cum auxilia à fini-
 timis contraxissent, acrius bellum repetiuere. Ibi
 rex iuxta urbem Pandosiam & flumen* Ache- * Acherōta
 rufum, non prius fatalis loci cognito nomine, quam
 occideret, interficitur: Moriēnsque, non in patria
 fuisse sibi periculosam mortem, propter quam pa-
 triam sugerat, intellexit. Corpus eius Tyrū publi-
 cè redemptum, sepultura tradiderunt. Dum hac
 aguntur in Italia, Zopyrion quoque prefectus
 Ponti ab Alexandro magno relictus, *occisum se * otiosum
 ratus, si nihil ipse gessisset, adunato xxx. mil-
 lium militum exercitu, Scythis bellum intulit.
 Casus cum omnibus copijs, pœnas temerè illati
 belli genti innoxia luit. Hac cū nunciata in
 Parthiam Alexandro essent, simulato mœrore,
 propter Alexandri cognationem, exercitus suo tri-
 duo luctum indixit. Omnibus deinde velut Da-
 rū morte, perpetrato bello, reditum in patriam
 expectantibus, coniuges & liberos suos animo iam
 quodammodo complectentibus, ad cōcionem exer-
 citum vocat. Ibi nihil actum tot egregijs pralijs
 ait, si incolumis Orientalis barbaries relinquatur:
 Nec se corpus, sed regnum Darū petisse, persequen-
 dosque esse, eos qui a regno defecerint. Hac oratio-
 ne, velut ex integro incitatis militū animis, Hyr-
 caniam, Mardosque subegit. Ibi ei occurrit Tha-
 lestris, siue Minothœa Amazonum regina, cum
 *ccc. millibus mulierum. xxv. dierum inter *ccc. mu-
 infestissimas gentes iuinere confecto, ex rege li-
 beros quasitura: cuius conspectus aduentūque
 admirationi fuit: & propter insolitum sœminis
 habitum, & propter expetitum concubitum. Ob
 hoc *xxx. diebus ocio datus, à rege ut visa est *xiii.

uterum implēsse, discessit. Post hęc Alexander
 habitum regum Persarum, & diadema, insolitum
 antea in regibus Macedonicis, velut in leges eo-
 rum quos vicerat, transferebat, assumit. Quae
 inuidiosius & in se vno conspicerentur, amicos
 quoque suos longam vestem auream purpure-
 amque sumere iubet, ut luxum quoque, sicuti
 cultum imitaretur Persarum. Inter pellicum re-
 giarum greges electa pulchritudinis, nobilitatis-
 que, noctium vices diuidit. His rebus ingentes
 epularum apparatus adiecit, ne ieiuna & destru-
 cta luxuria videretur. Conuiuium quoque iux-
 ta regiam magnificentiam ludis exornat: im-
 memor prorsus, tantas opes amitti his moribus,
 non quari solere. Inter hęc indignatio omnium
 totis castris erat, illum à Philippo patre tantum
 degenerauisse, ut etiam patri nomen euitaret,
 moresque Persarum assumeret, quos propter ta-
 les mores vicerat. Sed ne solus vitis eorum, quos
 armis subegerat, succubuisse videretur, militibus
 quoque suis permisit, si quarum captiuarum con-
 suetudine tenerentur, ducere uxores: existimans
 minorem in patriam reditus cupiditatem futu-
 ram, habentibus in castris imaginem quandam
 larium, ac domestica sedis, simul & laborem mili-
 tia molliorem fore dulcedine uxorum. In supple-
 menta quoque militum, minus exhausti posse Ma-
 cedoniam, si veteranis patribus tyronis succede-
 rent, militaturi in vallo, in quo nati essent: constan-
 tioresque futuri, si non solum tyrocinia, verum-
 etiam incunabula in ipsis castris posuissent: quae
 consuetudo in successores quoque Alexandri mansit.
 Igitur & alimenta pueri statuta, & instrumenta
 armorum, equorumque iuuenibus data, & patri-
 bus pro numero filiorum praemia statuta, Si quorum
 patres

Vide Curt-
 lib. 6.

patres occidissent, nihilominus pupilli stipendia patrum traherent, quorum pueritia inter varias expeditiones militia erat. Itaque à paruula etate periculis laboribusque indurati, inuicti exercitus fuere: neque castra aliter, quam patriam: neque pugnam aliud unquam, quam victoriam duxere. Hæc soboles nomen habuit Epigoni. Parthis deinde domitus, præfectus his statuitur ex nobilissimis Persarum Andragoras, unde postea originem Parthorum reges habuerunt. Interea Alexander non regio, sed hostili odio saure in suos capit. Maximè indignabatur carpi sermonibus suorum, patris Philippi, patriæque mores subuertisse. Propter quæ crimina, Parmenion quoque senex, dignitate regi proximus, cum Philota filio de utroque prius quæstionibus habitis, interficiuntur. Fremere itaque omnes uniuersis castris cœpere, innoxij senis, filijque casum miserantes, interdum se quoque non debere melius sperare dicentes. Quæ cum nunciata Alexandro essent, uerens, ne hæc opinio etiam in Macedoniam divulgaretur, & ne victoria gloria seuitia macula offuscaretur, simulat se ex amicis quosdam in patriam victoriarum nuncios missurum. Hortatur milites suis scribere, rariorem habituros occasionem, propter militiam remotiorem. Datos fasces epistolarum ad se tacitè deferri iubet: ex quibus cognito de se singulorum iudicio, in unam cohortem eos, qui de Rege durius opinati fuerant, con-

Epigoni.

Parthorū regum origo.

* Paropamisadæ
De supplicij genere quo Bessus affectus fuerit uariè auctores scribunt.

diderat, verum etiam interfecerat. Quem in ultionem perfidia, excruciantium fratri Darj tradidit, reputans non tam hostem suum fuisse Darium, quam amicum, à quo esset occisus. Et ut his terris nomen relinqueret, urbem Alexandriam super amnem Tanaim condidit, intra diem septimumdecimum muro v. i. millium passuum consummato, translatis eò trium ciuitatum populis, quas Cyrus condiderat. In Bactrianis quoque Sogdianisque XII. urbes condidit, distributis his, quoscunque in exercitu seditiosos habebat. His ita gestis, solennit die amicos in conuiuium vocat. Vbi orta inter ebrios rerum à Philippo gestarum mentione, praefere se patri ipse, rerumque suarum magnitudinem extollere caelo tenus coepit, assentante maiore conuiuarum parte. Itaque cum unus ex senibus Clythus, ductus fiducia amicitiae regiae, cuius palmam tenebat, memoriam Philippi tueretur, laudaretque eius res gestas, adeò regem offendit, ut telo à satellite raptò, eundem in conuiuio trucidauerit. Qua cade exultans, mortuo patrociniam Philippi, laudemque paterna militia obiectabat. Postquam satiatus cade animus quieuit, & in locum ira successit existimatio, modo personam occisi, modo causam occidendi considerans, pigere eum facti coepit, qui paternas laudes tam iracundè accepisset, quam nec conuitia debuisset: amicumque senem, & innoxium, à se occisum inter epulas & pocula, dolebat. Eodem igitur furore in poenitentiam, quo pridem in iram, versus, mori voluit. Primum in fletus progressus, amplecti mortuum, vulnera tractare, & quasi audienti confiteri dementiam, arreptum telum in se vertit: peregrissetque facinus, ni amici interuenissent. Mansit hac voluntas moriendi etiam sequentibus

Clythus ab
Alexandro
trucidatus.

quentibus diebus. Accesserat enim ad pœnitentiam, nutricis suæ, & sororis Clythi recordatio, cuius absentis eum maximè pudebat, tam fœdam illi alimentorum suorum mercedem redditam, ut in cuius manibus pueritiam egerat, huic iuuenis, & victor, pro beneficis funera remitteret. Reputabat deinde quantum in exercitu suo, quantum apud gentes deuictas fabularum, atque inuidia, quantum apud ceteros amicos metum, & odium suifecerit, quàm amarum & triste reddiderit conuiuium suum: non armatus in acie, quàm in conuiuium sedens terribilior. Tunc Parmenion, & Philotas, tunc Aminthas consobrinus, tunc nouerca fratresque interfecti, tunc Attalus, Eurilochus, Pausanias, alijque Macedonia extincti principes occurrebant. Ob hæc illi quatriduo perscuerata invidia est, donec exercitus uniuersi precibus exoratus est, precantis, ne in mortem unius doleat, ut uniuersos perdat, quos in ultimam deductos Barbariem inter infestas, & irritatas gentes, bello destituat. Multum profuere & Callisthenus philosophi preces, condiscipulatu apud Aristotelem familiaris illi, & tunc ab ipso rege ad prodenda memorie acta eius accitus. Reuocato igitur ad bellum animo, Chorasmos & Dracas in deditionem accepit. Deinde quod primò ex Persico superbia regie more distulerat, ut omnia pariter inuidiosiora essent, non saluari, sed adorari se iubet. Acerrimus inter recusantes Callisthenes fuit. Quæ res & illi, & multis principibus Macedonum exitio fuit: siquidem sub specie insidiarum omnes interfecti. Retentus tamen est Macedonibus mos salutandi regis, explosa adoratione. Post hæc Indiam petit, ut Oceano, ultimòque Oriente finiret imperium, Cui gloriæ, ut etià exercitus ornab

Quem Me-
rū incolæ ap-
pellant. Curt.
lib. 7.

menta conuenirent, phaleras equorū, & arma mi-
litum argēto inducit, exercitūque suū, ab ar-
genteis clypeis, Argyraspidas appellauit. Cū ad
Nysam urbem venisset, oppidanus non repugnan-
tibus, fiducia religionis Liberi patris, à quo condi-
ta urbs erat, parci iussit: latus non militiam tan-
tum, verum etiā vestigia se Dei sequutum. Tunc
ad spectaculum sacri montis duxit exercitum, na-
turalibus bonis, vite, hederæque vestiti, non ali-
ter, quàm si manu cultus, colentiumque industria
exornatus esset. Sed exercitus eius, ubi ad mon-
tem accessit, repentino mentis impetu, in sacros
Dei ululatus instinctus, cum stupore regis, sine
noxa discurrit, ut intelligeret, non tam oppidanis
parcendo, quàm exercitui suo se consuluisse. Inde
montes Dadalos, regnæque Cleophris regina pe-
tit. Quæ, cū se dedidisset, eius concubitu redem-
ptum regnum ab Alexandro recipit: illecebris con-
secuta, quod armis non poterat: filiūque ab eo
genitum, Alexandrum nominauit, qui postea re-
gno Indorum potitus est. Cleophris regina, propter
prostratam pudicitiam, scortum regium exinde
appellata est ab Indis. Peragrata India, cū ad
saxum mira magnitudinis & asperitatis, in quod
multi populi confugerant, peruenisset, cognoscit
Herculem ab expugnatione eiusdem saxi terra-
motu prohibitum. Captus itaque cupidine, Her-
culis acta superare, cum summo labore ac pericu-
lo potitus saxo, eius omnes loci gentes in deditio-
nem accipit. Vnus ex regibus Indorum fuit Po-
rus nomine, viribus corporis, & animi magnitu-
dine pariter insignis, qui bellum iam pridem, au-
dita Alexandri opinione, in aduentum eius para-
bat. Commisso itaque prelio, exercitum suum in-
uadere Macedonas iubet, sibi regem eorum pri-
uatum

Statura enim
fuit quatuor
cubicitorum &
palmi, autor
Plin.

natum hostem deposcit. Nec Alexander meram
 pugna fecit: sed prima cōgressione vulnerato equo,
 cum princeps in terram cecidisset, concursu satellitum
 seruatus est. Porus multis vulneribus obrutus
 capitur. Qui victum se adeo doluit, ut cum
 veniam ab hoste inuenisset, neque cibum sumere
 voluerit, neque vulnera curari passus sit, agrēque
 sit ab eo obtentum, ut vellet viuere. Quem Ale-
 xander ob honorum virtutis, incolumen in regnum
 remisit. Duas igitur vrbes condidit: vnam Ni-
 caeam, alteram ex nomine equi Bucephalam vo-
 cauit. Inde Adrestas, * Stabenos, Passidias, Gan-
 garitas, casis eorum exercitibus, expugnat. Cum
 ad Eufites venisset, ubi eum cum CC. millibus
 hostium equitum operiebantur, omnis exercitus
 non minus victoriarum numero, quam laboribus
 fessus, lacrymis eum deprecatur, ut finem tandem
 belli faceret, aliquādo patrie, redditusque memi-
 nisset: respiceret militum annos, quibus vix etas
 ad reditum sufficeret: ostendere alius caniciem,
 alius vulnera, alius etate cōsumpta corpora, alius
 cicatricibus exhausta. Solos se esse qui duorum re-
 gum Philippi Alexandrique cōtinuam militiam
 pertulerint. Tandem orare, ut reliquias saltē suae
 paterni sepulcris reddat, quorum non studijs defi-
 citur, sed annis. Ac si non militibus vel ipse sibi
 parcat, ne fortunam suam nimis onerando fatiget.
 Motus his tam iustis precibus, velut in finem vi-
 ctoriae, castra solito magnificentiora fieri iussit,
 quorum molitionibus & hostis terreretur: & po-
 sterioris admiratio sui relinqueretur. Nullum opus
 milites latius fecere. Itaque casis hostibus, cum
 gratulatione in eadem reuerterunt. Inde Ale-
 xander ad amnem Acesinem pergit: per hunc ad
 Oceanum deuenitur. Ibi Gessonas Asybosque,

* Bucepha-
 leam Stra-
 thenos.

quos Hercules condidit, in deditiōe accepit. Hinc
 * Sarbacas ad Ambros & * Sycambros nauigat. Quae gentes
 cū armatis l. x. x. x. millibus peditum & l. x.
 Apud Mallos millibus equitum excipiunt. Cū praelio victor
 hanc pugnam esset, ad urbem eorū exercitum ducit. Quam de-
 factā Plutar- fertam à defensoribus, cū de muro, quem pri-
 chus scribit, mus ceperat, animaduertisset, in urbe planitiem
 qui sunt In- sine ullo sui ellipse desiliūt. Itaque cum eum hostes
 dorum pugna cissimi. solum conspexissent, clamore edito, undique con-
 currunt, si possint in uno capite urbis bella finire.
 & ultionem tot gentibus dare. Nec minus Ale-
 xander constanter restitit, & vnus aduersus tot
 millia praeliatur. Incredibile dictū est, ut eum non
 multitudo hostium, non magna telorum vis, non
 tantus laceffentium clamor terruerit, solus tot
 millia caderet ac fugaret. Vbi verò se obrui mul-
 titudine vidit, trunco se, qui prope murum stabat,
 applicuit: cuius auxilio tutus, cū diu agmen
 sustinisset, tandē cognito periculo, eius amici ad
 eum desiliunt. Ex quibus multi cisi: praeliumque
 tandiu anceps fuit, quo ad omnis exercitus, muris
 deiectus, in auxilium veniret. In eo praelio sagitta
 * dextra sub * mamma traiectus, cum sanguinis fluxu defi-
 ceret, genu posito tandiu praeliatus est, donec eum
 Sagitta fuit à quo vulneratus fuerat, occideret. Curatio vulne-
 duo rum cu- ris grauior ipso vulnere fuit. Itaque ex magna
 bitorum Q. desperatione tandem saluti redditus, Polyperchon-
 Curt. ta cum exercitu Babyloniam mittit, ipse cū lectis-
 sima manu naues conscendit, & Oceani littora
 peragrat. Cum venisset ad urbem Ambigeri re-
 gis, oppidani inuictum ferro audiētes, sagittas ve-
 neno armant: atque ita gemino mortis vulnere
 hostem à muris summoentes, plurimos interfi-
 ciunt. Cum inter multos letaliter vulneratus esset
 Ptolemaus, moriturusque iam videretur, per qui-

etem regi monstrata in remedia veneni, herba est: Sanguine is
 qua in potu accepta, statim periculo est liberatus, regi coniun-
 maiorque pars exercitus hoc remedio seruata. Ex-
 pugnata deinde vrbe, reuersus in naues, Oceano
 libamenta dedit, prosperum in patriam reditum
 precatus, ac veluti curru circa metam acto: positus
 imperij terminis, qua sinus aut terrarum solitudi-
 nes prodire passus sunt, aut mare navigabile fuit, Meminit Ci-
 secundo astu ostio fluminis Indi inuehitur. Ibi in-
 monumenta rerum a se gestarum, urbem Barcem
 condidit, arasque statuit, relicto ex numero amico-
 rum, littoralibus Indis praefecto, Inde iter terrestre
 facturum, cum arida loca medij itineris dicerentur,
 puteas opportunis locis fieri praecipit. Quibus in-
 genti dulci aqua inuenta, Babyloniam redit. Ibi
 multae deuictae gentes, praefectos suos accusauerunt:
 quos sine respectu amicitiae Alexander in conspe-
 ctu legatarum necari iussit. Post hac Darij regis
 filiam, Statyram in matrimonium recepit: sed opti-
 matibus Macedonum lectas ex omnibus gentibus
 nobilissimas virgines tradidit, ut communi facto
 crimen regis leuaretur. Tunc ad concionem exer-
 citum vocat, & promittit se as alienum omnium
 propria impensa soluturum, ut praedam pramiisque
 integre domum ferant. Insignis hac munificentia
 non summa tantum, verumetiam titulo muneris
 fuit, nec a debitoribus magis, quam a creditoribus
 gratius accepta: quoniam utrisque exactio pari-
 ter ac solutio difficilis erat. XXXIII. millia ta-
 lentorum in hos sumptus expensa. Dimissus vete-
 ranis, exercitum ex iunioribus supplet. Sed reten-
 ti veteranorum discessum agrè ferentes, missio-
 nem & ipsi flagitabant, nec annos, sed stipendia
 sua numerari iubebant: pariter in militia lectos,
 pariter sacramento solui aequum censentes: nec iam
 precibus,

Sanguine is
 regi coniun-
 auserat. Cur.

Meminit Ci-
 cero. li. de Di-
 uinatione.

Suis nuptiae
 celebrantur.
 Plutar.

Vide Plut.

precibus sed conuitio agebant, iubentes eum solum cum patre suo Hammone finire bella, ut milites suos fastidiat. Contra ille nunc castigare milites, nunc lenibus verbis monere, ne gloriosam militiam seditionibus infuscarent. Ad postremum cum nihil proficeret verbis, ad corripiendos seditionis auctores, è tribunali in concionem armatam incruentus ipse desiliit, & nemine prohibente. X I I I. correptos manu sua ipse ad supplicia duxit. tantam vel illi moriendi patriam metus regis, vel hinc exigendi supplicia constantiam, disciplina militaris dabat. Unde separatim auxilia Persarum in concionem alloquitur. Laudat perpetuam illorum tum in se, tum in pristinos reges fidem: sua in illos beneficia memorat: ut nunquam quasi victos, sed veluti victorie socios habuerit: Denique se in illorum, non illos in gentis sue morem transisse, affinitatibus connubiorum victos victoribus commiscuisse. Nunc quoque ait, custodiam corporis sui non Macedonibus tantum se, verum etiam illis crediturum. Atque ita mille ex his iuvenes in numerum satellitum legit: auxiliorum quoque portionem armatam in disciplinam Macedonum exercitus suomisceat. Quam rem agrè Macedones tulerunt, iactantes hostes suos in officium suum à rege subactos. Tunc uniuersi flentes, regem adeunt, orant, ut supplicijs suis potius saturaret se, quam contumelijs. Qua modestia obtinuerunt, ut XI. millia militum veteranorum exautoraret. Sed ex amicis dimissi senes Polyperchon, Clytus, Gorgias, Polydamas, Antigonas. Dimissis his. Craterus preponitur, iussus præesse Macedonibus in Antipatri locum: Antipatriusque cum supplemento tyronum, in locum eius vocat: stipendia reuertentibus, veluti militatibus, data. Dum hæc aguntur.

aguntur, unus ex amicis eius Ephastion decedit, dotibus primò forma pueritiæque, mox obsequijs regi percharus. Quem contra decus regium Alexander diu luxit, tumulùmque ei XII. millia talentum fecit, eumque post mortem coli ut deum iussit. Ab ultimis littoribus Oceani Babyloniam reuertenti nuntiantur legationes Cartaginensium, cæterarumque Africa ciuitatũ, sed & Hispaniarũ, Siciliæ, Gallia, Sardinia, nonnullas quoque ex Italia eius aduentum Babylonie opperiri. Ad eò uniuersum terrarum orbem nominis eius terror inuaserat, ut eunctæ gentes, veluti destinato sibi regi adularentur. Hac igitur ex causa Babyloniam festinanti, velut conuentum terrarum orbis acturo, quidam ex Magis prædixit, ne urbem introiret, testatus hunc locum ei fatalem fore. Ob hoc omiſſa Babyloniam in ^{*}Byrsiam urbem ^{*}Borsippam trans Euphratem, desertam olim, concessit. Ibi ab Anaxarcho philosopho cõpulsus est, rursum Magorum prædicta contemnere, ut falsa, ut incerta: etsi fati consentent, ignota mortalibus: ac si nature debeantur, immutabilia. Reuersus igitur Babyloniam, multis diebus otio deditu, intermissum olim conuiuium solenniter instituit, totusque in lætitiã fusus, cum diei noctem coniunxisset peruigilem, iam è conuiuio medicus Thessalus instaurata comestitione, & ipsum & sodales eius inuitat. Accepto poculo, media portione repente veluti telo Alexander confixus ingemuit. elatusque è conuiuio semianimis, tanto dolore cruciatus est, ut ferrum in remedia posceret, tactumque hominum velut vulnere indolesceret. Amici causam morbi, intemperiem ebrietatis disseminauerunt. Re autem vera insidia fuerunt, quarum infamiam successorum potentia oppressit.

Per eum re-
sponsa Barba-
ris dabantur.

^{*}Borsippam

Ferunt hoc
venenum, ge-
lidissimam
aquam fuisse
ex Nonacria
petra sudan-
tem. Plutar.
Cuius fontẽ
appellat. Cur.
Stygos by-
dor.

Autor

Autor insidiarum Antipater fuit, qui charissimos amicos eius interfectos videret, Alexandrum
 * Lyncestem generum suum* Lyncystarum occisum, se magnis rebus in Græcia gestis, non tam gratum apud regem, quam inuidiosum esse, à matre quoque eius Olympiade varijs se criminationibus vexatum. Huc accedebāt ante paucos dies, supplicia in præfectos deuictarum nationum crudeliter habita: Ex quibus rebus se quoque à Macedonia non ad societatem militiæ, sed ad pœnam euocatum arbitrabatur. Igitur ad occupandum regem, Cassandrum filium dato veneno subornat, qui cum fratribus Philippo & Iolla ministrare regi solebat: cuius veneni tanta vis fuit, ut non ære, non ferro, non testa contineretur, nec aliter ferri, nisi in ungula equi potuerit: præmonito filio, ne alijs quàm Thessallo, & fratribus crederet. Hac igitur ex causa, apud Thessalum paratum, repetitumque conuiuium est. Philippus & Iollas prægustare potum regis soliti, in aqua frigida venenum habuerunt, quam prægustatam iam potioni supermiserunt. Quarto die Alexander indubitatam mortem sentiens, agnoscere se factum domus maiorum suorum ait: Nam plerosque Aeacidarum intra trigesimum annum defunctos. Tumultuantes deinde milites, insidijs perire regem suspicantes, ipse sedauit: eosque omnes cum prolatius in editissimum urbis locum esset, ad conspectum suum admisit, esculandamque dextram suam flentibus porrexit. Cum lacrymarent omnes, ipse non sine lacrymis tantum, verum etiam sine ullo tristioris mentis argumento fuit, ut quosdam impatientius dolentes consolatus sit. Quibusdam mandata ad parentes eorum dedit: adeo sicut in hostem, ita & in mortem inuictus animus fuit. Dimissis militibus,

amicos circumstantes percunctatur, videanturne similem sibi reperturi regem? Tacentibus cunctis, tunc ipse, ut hoc nesciat, ita illud scire, vaticinariusque se, ac penè oculus videre dixit; quantum sit in hoc certamine sanguinis fusura Macedonia, quantisque cadibus, quo cruore, mortuo sibi parentatura. Ad postremum, corpus suum in Hammonis templo condi iubet. Cum deficere eum amici viderent querunt quem imperij faciat heredem. Respondit, DIGNISSIMUM. Tanta illi magnitudo animi fuit, ut cum Herculem filium, cum fratrem Arideum, & cum Roxanem uxorem pregnantem relinqueret, oblitus necessitudinem, dignissimum nuncuparet heredem. Prorsus quasi nefas esset, viro forti alium, quam virum fortem succedere, aut tanti regni opes alijs, quam probatis relinquere. Hac voce veluti bellicum inter amicos cecinisset, aut malum discordia misisset, ita omnes in emulationem consurgunt, & ambitione vulgi tacitum fauorem militum querunt. Sexto die præclusa voce, exemplum digito anulum Perdicæ tradidit: qua res gliscentem amicorum dissensionem sedauit. Nam etsi non voce nuncupatus heres, indicio tamen electus esse videbatur. Decessit Alexander, mensem unum, annos tres & triginta natus, vir supra humanam potentiam, magnitudine animi præditus. Qua nocte eum mater Olympias concepit, visa per quietem est cum ingenti serpente volutare: nec Dei decepta somnis est. Nam profectò maius humana mortalitate opus utero tulit: quam cum Acacidarum gens ab ultima seculorum memoria, & regnum patris, fratris, mariti, ac deinceps maiorum omnium illustrauerit: nullius tamen nomine, quam filij, clarior fuit. Prodigia magnitudinis eius in ipso

ipso ortu nonnulla apparuerunt. Nam ea die qua natus est, duæ aquilæ tota die præpetes supra culmen domus patris eius sederunt, omen duplicis imperij Europa, Asiæque præferentes: eadẽque die nuntium pater eius duarum victoriarum accepit, alter: us belli Illyrici, alterius certaminis Olympiaci, in quod quadrigarum currus miserat: quod omen uniuersarum terrarum victorias infanti portendebat. Puer acerrimis literarum studijs eruditus fuit. Exacta pueritia per quinquennium sub Aristotele, doctore inclyto omnium philosophorum, creuit. Accepto deinde imperio, regem se terrarum omnium ac mûdi appellari iussit: tantamque fiduciam suis militibus fecit, ut illo præsentem nullius hostis arma nec inermes timuerint. Itaque cum nullo hostium unquam congressus est, quem non vicerit: nullam urbem obsedit, quam non expugnauerit: nullam gentem adiit, quam non calcauerit. Victus denique est ad postremum non virtute hostili, sed insidijs suorum, & fraude civili.

Iustini Lib. XIII.

Ⓞrosus lib. 3.

EXTINGUO in ipso ætatis, ac victoriarum flore Alexandro Magno, triste apud omnes, totamque Babyloniam silentium fuit. Sed nec deuietæ gentes fidem nuntio habuere, quod ut inuictum regem, sic immortalem eum crediderant: recordantes, quoties præsentem morti ereptus esset, quam sæpe ferro amisso, repente se non sospitem tantum suis, verum etiam victorem obtulisset. Ut verò mortis eius fides adfuit, omnes barbara gentes paulo antè ab eo deuietæ, non ut hostem eum, sed ut parentem luxerunt. Mater quoque Darij regis, quam amisso filio, &

filio, à fastigio tantæ maiestatis in captiuitatem
 redactam, indulgentia victoris in eam diem vite vide Q. Cur-
 non pœnituerat, audita morte Alexandri mortem tium.

sibi ipsa consciuit: non quòd hostem filio præferret,
 sed quòd pietatem filij in eo, quem ut hostem ti-
 muerat, experta esset. Contra Macedones versa
 vice, non ut ciuem, ac tantæ maiestatis regem, ve-
 rum ut hostem amisissent, gaudebant, seueritatem
 nimiam, & asidua belli pericula execrantes. Huc
 accedebat, quòd principes regnum & imperia, vul-
 gus militum thesauros, & grande pondus auri, ve-
 lut inopinatam prædam, spectabant: illi successio-
 nem regni, hi opum, ac diuitiarum hereditatē co-
 gitantes. Erant enim in thesauris C. millia talen-
 tum, & in annuo vectigali tributo CCC. millia.
 Sed nec amici Alexandri frustra regnum expe-
 ctabant. Nam eius virtutis erant, ac venerationis,
 ut singulos reges putares. Quippe ea forma pul-
 chritudo, & proceritas corporis, & virium ac sa-
 pientie magnitudo in omnibus fuit, ut qui eos igno-
 raret, non ex una gente, sed ex toto terrarum orbe
 electos iudicaret: neq; enim unquam antea Macedo-
 nia, vel ulla gens tam clarorum virorum pro-
 uentu floruit: quos primum Philippus, mox Ale-
 xander tanta cura legerat, ut non tam ad societa-
 tem belli, quàm in successionem regni, electi viderentur.
 Quis igitur miretur, talibus ministris, or-
 bem terrarum victum, cum exercitus Macedo-
 num à tot, non ducibus, sed regibus regeretur? qui
 nunquam sibi reperissent pares, si non inter se con-
 currissent. Multosq; Macedonia pro uno, Alexan-
 dros habuisset, nisi fortuna eos ex emulatione vir-
 tutis in perniciem mutuam armasset. Cæterum oc-
 ciso Alexandro, non ut leti, ita & securi fuere, o-
 mnibus in unum locum competentibus; nec minus

Ne mirum: ta-
 les enim ple-
 rûque sunt ci-
 ues, quales
 principes ex-
 titerint. Cic.

milites inter se timebant, quorum & libertas solutior, & fauor incertius erat. Inter ipsos vero aequalitas discordiam augebat, nemine tantum ceteros excedente, ut ei aliquis summiteretur. Armati itaque in regiam coeunt, ad formandum rerum presentium statum. Perdicca censet, Roxanes expectari partum, qua exacto mense octauo, matura iam ex Alexandro erat, & si puerum peperisset, hunc dari successorem patri. Meleager negat differenda in partus dubios consilia, nec esse expectandum dum reges sibi nascerentur, cum iam genitis uti liceret: seu si puer illis placeat, esse Pergami filium Alexandri natum ex Arsine, nomine Herculem: seu mallet iuuenem esse, esse in castris fratrem Alexandri Arideum comitem, & cunctis non suo tantum, verum patris Philippi nomine acceptissimum. Ceterum Roxanem esse originis Persicae, nec esse fas, ut Macedonibus ex sanguine eorum, quorum regna deleuerint, reges constituantur: quod nec ipsum Alexandrum voluisse dicit. Denique morientem nullam de eo mentionem fecisse. Ptolemaeus recusat regem Arideum non propter maternas modo sordes, quod ex Larissaeo scorto nasceretur, sed etiam propter inualentiam maiorem, quam * patiebatur, ne ille nomen regis, alius imperium teneret: & melius esse ex his legi, qui pro virtute regi suo proximi fuerint, qui prouincias regant, quibus bella mandentur, quam sub persona regis, indignorum subijciantur imperio. Vicit Perdicca sententia ex consensu vniuersorum. Placuit itaque Roxanes expectari partum: & si puer natus fuisset, tutores Leonatum & Perdiccam, Crateron & Antipatrum constituunt, confestimque in tutorum obsequia iurant. Cum equites quoque idem fecissent, pedites indi-

Hercules Alexander ex Ar-
 sine filius.

* res pat-

gnati nullas sibi consiliorum partes relictas, Ari-
deum Alexandri fratrem regem appellant, satel-
litésque illi ex tribu sua legunt, & nomine Phi-
lippi patris vocari eubent. *Infesti hi Per-
dicca fuerat.* Qua cum nuntiata e-
quitibus essent, legatos ad mitigandum eorum ani-
mos, duos ex proceribus Attalum & Meleagrum
mittunt, qui potentiam ex vulgi adulatione qua-
rentes, ommissa legatione, militibus consentiunt. Sta-
tim & seditio crevit, ubi caput & consilium habe-
re coepit. Tunc ad delendum equitatum cuncti ar-
mati in regiam irrumpunt: quo cognito equites
trepidi ab urbe discedunt, castrisq; positus, & ipsi
pedites terreri coeperunt. Sed nec procerum inter
se odia cessabant. Attalus ad interficiendum Per-
diccam ducem alterius partis mittit: ad quem ar-
matum, & ultro prouocantem, cum accedere
percussores ausi non fuissent, tanta constantia Per-
dicca fuit, ut ultro ad pedites veniret, & in con-
cionem euocatos edoceret, quod facinus moliren-
tur: respicerent contra quos arma sumpserant: non
illos Persas, sed Macedonas: non hostes, sed ciues
esse: plerosque etiam cognatos eorum, certè & com-
militones eorundem castrorum, & periculorum
socios, edituros deinde egregium hostibus suis spe-
ctaculum, ut quorum armis victos se doleant, eo-
rum mutuis cadibus gaudeant, parentaturósque
sanguine suo manibus hostium à se interfecto-
rum. Hac cum pro singulari facundia sua Per-
dicca perorasset, adeò mouit pedites, ut probato
consilio eius, dux ab omnibus legeretur. Tum
etiam equites in concordiam reuocati, in Ari-
deum regem consentiunt. Seruata est portio re-
gni Alexandri filio, si natus esset. Hoc agebant,
posito in medio corpore Alexandri, ut maiestas
eius testis decretorum esset. His itaque compositis,
Macedonia

Infesti hi Per-
dicca fuerat.
Curt.

Perdicca con-
stantia.

Macedonia & Gracia Antipater preponitur. Re-
 De his vide *gia pecunia custodia Cratero traditur. Castrorum*
 Curt. *exercitus, & rerum cura Meleagro, & Perdicca assignatur: iubeturque Aridens corpus Alexandri in Hammonis templum deducere. Tunc Perdicca in sensus seditionis autoribus, repente ignaro collega, lustrationem castrorum propter mortem regis in posterum edicit. Postquam armatum exercitum in campo constituit, consentientibus uniuersis, euocatos duntaxat de singulis manipulis seditiosos, supplicio tradi occulte iubet. Reuersus deinde, inter principes prouincias diuidit, simul ut remoueret amulos, & munus imperij beneficij sui faceret. Primo Ptolemao Aegyptus, & Africa, Arabiæque pars sorte venit, quem ex gregario milite Alexander uirtutis causa promeruerat: cui ad tradendum prouinciam Cleomenes, qui Alexandriam edificauerat, datur. Confinem huic prouincia Syriam Laomedon Mitylenæus, Ciliciam Philotas cum filio, & Illyrios recipiunt. Media maiori Acropatos, minori Alceta frater Perdiccæ preponitur. Susiana gens Syno, Phrygia maior Antigono, Philippi filio assignatur. Lyciam & Pamphyliam Learchus, Carriam Cassander, Lydiam Menander sortuntur. Leonato minor Phrygia euenit. Thracia, & regiones Pontici maris Lysimacho. Cappadocia cum Paphlagonia Eumeni datur. Summus castrorum: tribunatus Seleuco Antiochi filio cedit. Stipulatoribus regis, satellitibusque, Cassander filius Antipatri præficitur. In Bactriana ulteriore, & India regionibus, priores præfecti detenti. Sed res inter amnes duos, Hydaspem & Indum, Taxiles habebat. In colonias in Indijs conditas, Phythou Agenoris filius mittitur. Parapomenos fi-*

CCC. fere
 supplicio sunt
 affecti. Curt.

nes *Caucasi montis Axiarches* accepit. *Dracas* & *Argæos Stator*. *Bactrianos Amyntas* sortitur. *Sogidianos Scythæus*, *Nicanor Parthos*, *Philippus Hyrcanus*, *Phratabernes Armenios*, *Neoptolemus Persas*, *Peucestes Babylonios*, *Arthous Pelasgos*, *Archesilaus Mesopotamiam* adepti sunt. Hæc diuisio, cum veluti fatale munus singulis contigisset, ita magna incrementorum materia plurimus fuit. Siquidem non magno post tempore quasi regna, non præfecturas, diuisissent, sic reges ex præfectu facti, magnas opes non sibi tantum parauerunt, verum & posteris reliquerunt. Dum hæc in Oriente aguntur, in *Græcia Athenienses*, & *Aetoli* bellum, quod iam uiuo *Alexandro* mouerant, summis viribus instruebant. Causa belli erant, quod reuersus ab *India Alexander*, epistolas in *Græciam* scripserat, quibus omnium ciuitatum exules, præter cædis damnatos, restituebantur. Quæ recitata præsentem uniuersa *Græcia*, in mercatu *Olympiaco*, magnos motus fecerant, quod plurimi non legibus pulsæ patria, sed per factionem principum fuerant, uerentibus iisdem principibus, ne reuocati, potentiores in republica fierent. Palam igitur iam tunc multæ ciuitates, libertatem bello vindicandam fremebant. Principes tamen omnium *Athenienses*, & *Aetoli* fuere. Quod cum nunciatum esset *Alexandro*, mille naues longas socijs * imperij præceperat, quibus in occidente bellum gereret, excursurusque cum valida manu fuerat ad *Athenas* delendas. Igitur *Athenienses*, contracto XXX. millia militum exercitu, & CC. nauibus, bellum cum *Antipatro*, cui *Græcia* sorte euenerat gerunt: eumq; detrectantem prælium, & *Heracleæ* urbis mœnibus tuentem se, obsidione cinxerunt.

* impetrari

opes parabat. Quippe & Aegyptios insigni moderatione in fauorem sui sollicitauerat, & reges finitimos beneficijs, obsequijsq; deuinxerat: terminos quoque imperij, acquisita Cyrene urbe, ampliauerat: factusq; iam tantus erat, ut non tam timeret hostes, quã timendus ipse hostibus esset. Cyrene autem condita fuit ab Aristeo, cui nomen Battos propter linguae obligationem fuit. Huius pater Cyrenus, rex Theramenis insulae, cum ad oraculum Delphos, propter dedecus adolescentis filij nondum loquentis, deum deprecaturus venisset, responsum accepit, quo iuebatur filius eius Battus Africam petere, & urbem Cyrenen condere, usum linguae ibi accepturus. Cum responsum ludibrio simile videretur, propter similitudinem Theramenis insulae, ex qua coloni ad urbem condendam in Africam tam longinqua regionis, proficisci iuebantur, res omissa est. interiecto deinde tempore, velut contumaces, ex pestilentia Deo parere compelluntur: quorum tam insignis paucitas fuit, ut vix unam nauem complerent. Cum venissent in Africam, pulsus accolis, montem Cyram, & propter amœnitatem loci, & propter fontis ubertatem occupauerunt: ibi Battus dux eorum, linguae nodus solutus, loqui primum cepit: quae res animos eorum, ex promissu dei iam parte percepta, in reliquam spem condendae urbis accendit. Positis igitur castris, opinionem veteris fabulae accipiunt, Cyrenen eximia pulchritudinis virginem, à Thessalia monte Pelio ab Apolline raptam, perlatamque in eiusdem montis iuga, cuius collem occupauerat, à deo repletam, quattuor pueros peperisse: Nomium, Aristeam, Eutoicum, Ageum, missos à patre Hypseo rege Thessaliae, qui perquirerent virginem, loci amœnitate captos

Battus antea
mutus linguae
modis solutus
loquitur.

captos in iisdem terris cum virgine resedisse. Ex his pueri tres adultos in Thessaliam reuersos, aucta regna cepisse. Aristeum in Arcadia late regnasse, eumque primum & apum, & mellis usum, & lactis, & coaguli hominibus tradidisse, solstitiisque ortus siderum primum inuenisse. Quibus auditis, Battus virginis nomine ex responsis agnito, urbem Cyrenem condidit. Igitur Ptolemæus huius auctus viribus, bellum in aduentum Perdicca parabat. Sed Perdicca plus odium arrogantiae, quam vires hostium nocebant: quem exosi etiam socij, ad Antipatrum gregatim confugebant. Neoptolemus quoque in auxilium Eumeni relictus non solum transfigere, verum etiam prodere partium exercitum voluit. Quam rem cum praesensisset Eumenes, cum proditore decernere praelio necesse habuit: victusque Neoptolemus, ad Antipatrum & Polyperchonta profugit: hisque persuadet, ut continuatis mansionibus, lato ex victoria & securo, fuga sua Eumeni superueniant. Sed res Eumenem non latuit. Itaque insidia in infidiatorem versa: & qui securum aggressuros se putabant, securis itinere, & peruigilia noctis fatigatis occursum est. In eo praelio Polyperchon occiditur: Neoptolemus quoque cum Eumene congressus, diu mutuis vulneribus acceptis, colluctatus est: & in summa victus, occumbit. Victor igitur duobus prelijs continuit Eumenes, afflictas partes transactione sociorum paululum sustentauit. Ad postremum, tamen Perdicca occiso, ab exercitu hostium cum Phythone, & Illyrio: & Alceta fratre Perdicca, rex appellatur: bellumque aduersus eos Antigonæ decernitur.

Aristeus apud, lactis coaguli, mellisque usum primus tradidit.

* Quid si letigatur transactionibus?

Occisus est & Ptolemæo. Orosius.

Iustini Lib. XIII.

EVMENES ut Perdiccam occisum, se
 ut hostem à Macedombus iudicatum,
 bellumq; Antigono decretum cognouit,
 ultro ea militibus suis induxit, ne fama
 aut rem in maius extolleret, aut militum animos
 rerum nouitate terreret: simul ut, an contra se a-
 nimati essent, cognosceret, sumpturus consilium
 ex motu uniuersorum, constanter tum praefatus
 * discedendi est, si cui hac terrori essent, habere eum* dicèdi po-
 restatem. Qua uoce aded cunctos in studium par-
 tium suarum induxit, ut ultro illum omnes horta-
 rentur, rescissurosq; se ferro decreta Macedonum
 affirmarent. Tunc exercitu in Aetoliam promotò,
 pecunias ciuitatibus imperat: recusantes dare, ho-
 stiliter diripit. Inde Sardis profectus est ad Cleopa-
 tram, sororem Alexandri magni, ut eius uoce cen-
 turiones, principalesq; confirmarentur, existimatu-
 rus ibi maiestatem regiam uerti, unde soror Ale-
 xandri stare. Tanta ueneratio magnitudinis A-
 lexandri erat, ut etiam per uestigia mulierum, fa-
 uor sacrati eius nomini quareretur. Cum reuer-
 sus in castra esset, epistola totis castris abiecta in-
 ueniuntur: quibus is, qui Eumenis caput ad Anti-
 gonum detulissent, magna premia definiebantur.

Eumenis cal-
 lidum factum.

Eumenis cognitis, Eumenes uocatis ad concionem militi-
 bus, primò gratias agit, q; nemo inuentus sit, qui
 spem cruenti premij fidei sacramento anteponeret:
 tamen deinde callidè subnectit, consuetas à se has
 epistolas, ad experiendos suorum animos esse. Cate-
 rùm salutem suam in omnium potestate esse, nec
 Antigonum, nec quenquam ducum sic uelle win-
 cere, ut ille in se exemplum pessimum statuat. Hoc
 factò, & in presenti labantium animos deter-
 ruit,

vuit, & in futurum providet, ut si quid simile accidisset, non se ab hoste corrumpi, sed à duce tentari milites arbitrarentur. Omnes igitur operam suam certatim ad custodiam salutis eius offerunt. Interim Antigonus cum exercitu superuenit, castrisque positus postera die in aciem procedit. Nec Eumenes moram praelio fecit: qui victus, in munitum quoddam castellum confugit: ubi cum vidcret se fortunam obsidionis subiturum, maiorem exercitus partem dimisit, ne aut consensu multitudinis hosti tradcretur, aut obsidio ipsa multitudine grauaretur. Legatos deinde ad Antipatrum, qui ^{*solus.} solum par Antigoni viribus videbatur, supplices mittit: à quo cum auxilia Eumemi missa Antigonus didicisset, ab obsidione recessit. Erat quidem solutus ad tempus metu mortis Eumenes. Sed nec salutis dimisso exercitu magna spes erat. Omnia igitur circumspectanti optimum visum est, ad Alexandri magni Argyraspidas inuictum exercitum, & tot victoriarum presulgentem gloria, decurrere. Sed Argyraspides post Alexandrum omnes duces fastidiebant, sordidam militiam sub alijs, post tanti regis memoriam existimantes. Itaque Eumenes blandimentis agere, singulos suppliciter alloqui, nunc commilitones suos, nunc patronos appellans, periculorum, & operum Orientalium socios, nunc refugia salutis suae, & unica praesidia commemorans, solos esse quorum virtute Oriens sit domitus, solos qui militiam Liberi patris, qui Hercules monumeta superauerint, per hos Alexandrum magnum factum, per hos diutinos honores, & immortalem gloriam consecutum: orat ut non tam ducem se, quam commilitonem recipiant, unumque ex corpore suo esse velint. Receptus hac lege, paulatim imperium

primū monendo singulos, mox quæ perperam facta erant blandè corrigendo, usurpat: nihil in castris sine illo agi, nihil administrari sine solertia eius poterat. Ad postremum quum Antigonum venire cum exercitu esset nunciatum, compellit eos in aciem descendere. Ibi dum ducis imperia contemnant, hostium virtute superantur. In eo praelio non gloriam tantum tot bellorum, verum etiam cum coniugibus & liberis præmia longæ militiæ parata, perdiderunt. Sed & Eumenes, qui autor claudis erat, nec aliam spem salutis reliquam habebat, victos hortabatur: nam & virtute eos superiores fuisse affirmabat. Quippe ab hū quinque millia hostium cæsa, & si in bello perstent, ultro hostes pacem petituros. Damna, quibus se putent victos, duo millia mulierum & paucos infantes, & seruitia esse, quæ melius vincendo possint reparare, quàm deserendo victoriam. Porro Argyraspides neque fugam, se tentaturos dicunt, post damna matrimoniorum, & post coniuges amissas, neque bellum gesturos contra liberos suos: ultròque eum conuicijs agitant, quòd se post tot annos emeritorum stipendiorum, redeuntes domum cum præmijs tot bellorum, ab ipsa missione rursus in nouam militiam immersaque bella reuocauerit, & à laribus quodammodo suis, & ab ipso limite patriæ abductos, inanibus promissis deceperit: nunc quoque amissis omnibus felici militiæ quæstibus ne victos quidem in misera & inopè senecta quiescere sinat. Ignarus deinde ducibus, cōfestim ad Antigonum legatos mittunt, petentes ut sua reddi iubeat. Is redditurum se pollicetur, si Eumenem sibi tradant. Quibus cognitis, Eumenes cum paucis fugere tentauit: sed retractus, desperatis rebus, cum concursus multitudinis factus esset, pe

esset, petit ut postremum sibi alloqui exercitum liceret. Iussus ab universis dicere, facto silentio, laxatisque vinculis, prolatam, sicut erat catenatus, manum ostendit: Cernite milites, inquit, habitum atque ornamenta ducis vestri, qua non hostium quisquam impesuit. Nam hoc etiam solatio foret, Vos me ex victore victum, vos me ex Imperatore captivum fecistis: quater intra hunc annum in mea verba iureiurando obstricti estis, & ista mitto. (NEQUE ENIM MISEROS CONVITIA DECENT) unum oro: si propositorum Antigoni in meo capite summa consistit, inter vos me velitis mori: Nam neque illius interest, quem admodum, aut ubi cadam: & ego fiero ignominia mortis liberatus. Hoc si imperto, solvo vos iureiurando, quo toties vos sacramento mihi devovistis. Aut si ipse pudet roganti vim adhibere, ferrum huc date, & permittite, quod vos facturos pro Imperatore iurastis, Imperatorem pro vobis sine religione iurifurandi facere. Cum non obtineret, preces in iram vertit. At vos, ait, devota capita respiciant dei periuriorum vindices, talesque vobis exitus dent, quales vos ducibus vestris dedistis. Nempe vos idem paulo ante & Perdica sanguine estis aspersi, & in Antipatrum eadem moliti: Ipsum denique Alexandrum, si fas fuisset eum mortali manu cadere, interepturi, quod maximum erat, seditionibus agitastis. Ultima nunc ego perfidorum victima, has vobis diras atque inferias dico, ut inopes extorresq; omne ævum in hoc castrensi exilio agatis, devorentque vos arma vestra, quibus plures vestros, quam hostium duces, absumpsistis. Plenus deinde iræ, custodes suos precedere ad Antigoni castra precepit. Sequitur exercitus prodito Imperatore suo, & ipse ca

Eumenis Oratio.

Vide Plutar.

ipse captiuus, triumphumque de seipso ad victor-
 rus sui castra ducit: omnia auspicia regis Ale-
 xandri, & tot bellorum palmas laureasque una
 secum victori tradentes: et ne quid deesset pompe,
 elephanti quoque, & auxilia Orientalia subse-
 quuntur. Tanto pulchriora hac Antigono, quam
 Alexandro tot victoria fuerunt: ut cum ille Orien-
 tem vicerit, hic eos à quibus Oriens victus, supe-
 rauerit. Igitur Antigonus domitores illos orbis,
 exercitui suo diuidit, redditus qua in victoria ce-
 perat, Eumenem verò verecundia prioris ami-
 citia, in conspectum suum venire prohibitum, assi-
 gnari custodibus praecepit. Interea Eurydice
 uxor Aridei regis, ut Polyperchonta à Grecia
 redire in Macedoniam cognouit, & ab eo accersita
 Olympiada, muliebri emulatione percussa,
 abutens valetudine viri, cuius officia sibi vendi-
 cabat, scribit regis nomine Polyperchonti, Cassandri
 exercitum tradat, in quem regni administratio-
 nem rex transtulerit. Eadem & in Asiam An-
 tigono per epistolas nunciat: quo beneficio deuin-
 ctus Cassander, nihil non ex arbitrio muliebris
 audacia gessit. Deinde profectus in Graciam, mul-
 tis ciuitatibus bellum inferit: quarum excidio, ve-
 luti vicino incendio territi Spartani, urbem quam
 semper armis, non muris defenderant, tum con-
 tra responsa fatorum & veterum maiorum glo-
 riam, armis diffisi, murorum praesidio includunt.
 Tantum eos degenerauisse à maioribus, ut cum
 multis seculis murus urbis ciuium virtus fuerit,
 tunc ciues saluos se fore non existimauerint, nisi
 intra muros laterent. Dum haec aguntur, Cas-
 sandrum à Grecia turbatus Macedoniae status
 donum reuocauit. Nanque Olympias, mater Ale-
 xandri Magni regis, cum ab Epiro in Mace-
 doniam,

Spartani ar-
 mis diffisi vr-
 bem muro
 cingunt.

doniam prosequente Acacida rege Molossorum, veniret, prohiberique finibus ab Eurydice & Arideo rege capisset, seu memoria mariti, seu magnitudine filij, & indignitate rei moti Macedones, ad Olympiada transiere, cuius iussu & Eurydice, & rex occiditur, sex annis post Alexandrum positus regno. Sed nec Olypias diu regnavit. Nam cum principum passim cades, muliebri magis quam regio more fecisset, fauorem suum in odium vertit. Itaque audito Cassandri aduentu, diffusa Macedonibus, cum nuru Roxane, & nepote Hercule, in ^{* aliàs Pictuam} urbem concessit. Proficiscenti ^{ethium. & ita legit Oro-} Deidamia, Acacida regis filia, & Thessalonice ^{sus.} priuigna, & ipsa clara Philippi patris nomine, multæque alia principum matronæ, speciosus magis quam utilis grex, fiere comites. Hæc cum nunciata Cassandro essent, statim citato cursu Pictuam venit, & urbem obsidione cinxit. Cum fame, ferroque urgeretur, Olympias longæ obsidionis tædio, pacta salute, victori se tradidit. Sed cum Cassander ad eoracionem vocato populo, sciscitatus quid de Olympiade fieri vellent, subornat parentes interfectorum, qui sumpta lugubri veste, crudelitatem mulieris accusarent: à quibus accensi Macedones, sine respectu pristina maiestatis, occidendam decernunt: immemores prorsus, quod per filium eius virumque, non solum vitam ipsi inter finitimos tutam habuissent, verum etiam tãtas opes imperiumque orbis quasissent. Sed Olympias ubi obstinatos venire ad se armatos vidit, veste regali, duabus ancillis innixa, ultro obviam procedit. Qua ut sa, percussores attoniti fortuna maiestatis prioris, & tot in eam memoriæ occurrentibus regum suorum nominibus, substiterunt, donec à Cassandro missi sunt, qui eam confoderent, non refugien-

Mors Olympiadis.

Quos paulo post interfecit agēte Hercule an. 14.

tem gladium, nec vulnera, aut muliebriter vociferantem: sed virorum more fortium, pro gloria veteris profapia, morti succumbentem, ut Alexandrum posses etiam moriente matre conspiciere. Insuper expirans, capillis & veste crura contexisse fertur, ne quid posset in corpore eius indecorum videri. Post hæc Cassander Thessalnicem, regis Aridei siltam, uxorem ducit: filium Alexandri cum matre, in arcem Amphipolitanam custodiendos mittit.

Iustini Lib. XV,

PERDICCA, & fratre eius Alceta, Eumene ac Polyperchonte, caterisque ducibus diversa partis occisis, frutum certamen inter successores Alexandri Magni videbatur, cum repente inter ipsos victores nata discordia. Quippe postulātibus Ptolemæo, & Cassandro, & Lysimacho, ut pecunia in preda capta, prouinciæque diuiderentur, Antigonus ne gavit se in eius belli prædam socios admissurum, in cuius periculum solus descenderat. Et ut honestum aduersus socios bellum suscipere videretur, diuulgat se Olympiadis mortem, à Cassandro interfecta, ulcisci velle, & Alexandri regis sui filium cum matre, obsidione Amphipolitana liberare. His cognitis, Ptolemæus & Cassander, inita cum Lysimacho & Seleuco societate, bellum terrarum, marique enixè instruebant. Tenebat Ptolemæus Aegyptum cum Africa parte maiore, & Cypro, & Phœnice. Cassandro parebat Macedonia cum Græcia. Asiam & partem Orientis occupauerat Antigonus, cuius filius Demetrius, prima belli congressione, à Ptolemæo, apud Calamam vincitur. In quo pralio maior Ptolemæi moderatio-

Ptolemæi vi-
toris moderatio.

nis gloria, quàm ipsius victoria fuit. Siquidem & amicos Demetrii non solum cum suis rebus dimisit, verum etiam additis insuper muneribus, honoravit, & ipsius Demetrii priuatum omne instrumentum, ac familiam reddidit, adiecto honore verborum: non se propter prædam, sed propter dignitatem misisse bellum: indignatum quòd Antigonus deus & is diuerso factionis ducibus, solus victoriae communis præmia corripuisset: Dum hæc aguntur, Cassander ab Apollonia rediens, incidit in Abderitas, qui propter ranarum mariùmque multitudinem, relicto patriæ solo, seles querebant: veritus ne Macedoniam occuparent: facta pactio-
ne, in societatem eos recepit: agròsque ipsi in ultimis Macedoniae finibus assignat. Deinde, ne Hercules Alexandri filius, qui ferè annos quatuordecim excefferat, fauore paterni nominis in regnum Macedoniae vocaretur, occidi eum tacitè cum matre Arsine iubet, corporaque eorum terra obrui, ne cædes sepultura proderetur: & quasi parum facinoris in ipso primum rege, mox in matre eius Olympiade, ac filio admisisset, alterum quoque filium cum matre Roxane, pari fraude interficit, quasi regnum Macedoniae, quod affectabat, aliter consequi, quàm scelere non possit. Interea Ptolemaus cum Demetrio nauali prælio iteratò congreditur, & amissa classe, hostique concessa victoria, in Aegyptum refugit. Demetrius filium Ptolemai Leuiticum, & fratrem Menelaum, amicosque eius cum priuati instrumenti ministerio prouocatus, pari antea munere Aegyptum remittit: & ut apparet eos non odij, sed dignitatis gloria accensos, donis, muneribusque inter ipsa bella contendebant. Tanto honestius tunc bella gerebantur, quantum nunc amicitia coluntur. Hac victoria elatus,

Vide Plin.
lib. 10. cap. 65.

Arsines mors.

Roxanes
mors.

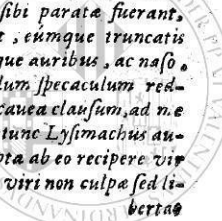
Antigonus, regem se cum Demetrio filio appellari à populo iubet. Ptolamæus quoque ne minoris apud suos authoritatis haberetur, rex ab exercitu cognominatur. Quibus auditis, Cassander & Lysimachus, & ipsi regiam sibi maiestatem vindicauerunt: huius honoris ornamentis tandiu omnes abstinerunt, quandiu filij regis sui superesse potuerunt. Tanta in illis verecundia fuit, ut cum spes regias haberent: regum tamen nominibus æquo animo caruerint, quoad Alexandro iustus heres fuit. Sed Ptolamæus & Cassander, ceterique factionis alterius duces, cum carpi se singulos ab Antigono viderent, dum priuatum singulorum, non commune vniuersorum bellum ducunt, nec auxilium ferre alter alteri volūt, quasi victoria vnius, non omnium foret, per epistolas se inuicem confirmantes, tempus, locum cœundi, bellumque communibus viribus instruunt. Cui cum Cassander interesse propter finitimam bellum non posset, Lysimachum cum ingentibus copijs, in auxilium socijs mittit. Erat hic Lysimachus illustri quidem Macedonia loco natus, sed virtutis experimentis omnino nobilitate clarior, quæ tanta in illo fuit, ut animi magnitudine, philosophia ipsa viriumque gloria, omnes, per quos oriens domitus est, vicerit: Quippe cum Alexander Magnus Callisthenem philosophum, propter salutationis Persicæ interpellatum morem, insidiarum, quæ sibi paratæ fuerant, consciuum fuisse * ratus esset, eumque truncatis crudeliter membrorum abscisisque auribus, ac naso, labijsque deforme ac miserandum spectaculum reddidisset, insuper cum cane in cauea clausum, ad nerum ceterorum circumferret: tunc Lysimachus auidi Callisthenem, & præcepta ab eo recipere virtutis solitus, miseratus tanti viri non culpæ sed libertas

Lysimachus.

Callisthenis mors.

*iratus finxisset.

Aliter Plut. mortem Callisthenis scribit in Alexandro.

bertatis poenas pendentis, venenum ei in remedium
 calamitatum dedit. Quod adeo agrè Alexander
 tulit: ut eum obijci ferocissimo leoni iuberet. Sed
 cum ad conspectum eius concitus leo impetum fe-
 cisset, manum manipulo inuolutam Lysimachus
 in os leonis immerfit, arreptaque linguam feram
 exanimavit. Quod cum nunciatum regi esset, ad-
 miratio in satisfactionem cessit, charioremque eum
 propter constantiam tantæ virtutis habuit. Ly-
 simachus quoque magno animo regis veluti pa-
 rentis tulit contumeliam. Denique omni ex ani-
 mo huius facti memoria exturbata, postea in In-
 dia insectanti regi quosdam palantes hostes,
 cum, a satellitum turba equi sui celeritate, deser-
 tus esset, solus ei, per immensas arenarum moles,
 cursus comes fuit. Quod idem antea Philippus, fra-
 ter eius, cum facere voluisset, inter manus regis ex-
 pirauerat. Sed Lysimachum desiliens equo Alexan-
 der, hastæ cuspidem ita in fronte vulneravit, ut san-
 guis aliter claudi non posset, quam diadema sibi
 demptum rex, alligandi vulneris causa, capiti eius
 imponeret. Quod auspiciū primum regalis ma-
 iestatis Lysimacho fuit. Et post mortem Alexandri,
 cum inter successores Alexandri prouinciae diuide-
 rentur, ferocissima gentes, quasi omnium fortissimo
 assignatae sunt: adeo etiam, consensu uniuersorum,
 palmam virtutis inter ceteros tulit. Priusquam
 bellum inter Ptolemaum, sociosque eius, aduersus
 Antigonum committeretur, repente ex Asia ma-
 iore digressus Seleucus, nouus Antigono hostis ac-
 cesserat. Huius quoque & virtus clara, & ori-
 go admirabilis fuit. Siquidem mater eius Lao-
 dice, cum nupta esset Anthocho, claro inter
 Philippi duces viro, visa est sibi per quietem, ex
 concubitu Apollinis concepisse, gravidamque

Thraces & Pæ-
 ticos intelli-
 git.

Seleucus.

factam, munus concubitus, annulum à Deo accepisse, in cuius gemma, anchora sculpta esset. Iussaque id donum filio, quē peperisset, dare. Admirabile fecit hunc visum & anulus, qui postera die

* *Sculptura* eiusdem * *scriptura* in lecto inuentus est, & figura anchora, quæ in femore Seleuci nata, cum ipso paruulo fuit. Quamobrē Laodice anulum Seleuco eunti cum Alexandro Magno ad Persicam militiam, edocto de origine sua, dedit. Vbi post mortem Alexandri, occupato regno Orientis, urbem condidit, ibique gemine originis memoriam consecrauit. Nam & urbem ex Antiochi patris nomine, Antiochiam vocauit, & campos vicinos urbi, Apollini dicauit. Originis eius argumentū etiam posteris mansit. Siquidem filij, nepotesque eius anchoram in femore, veluti notam generis naturalē habuere. Multa in Oriente post diuisionem inter socios regni Macedonici bella gessit, Principio Babyloniam cepit: inde auctis ex victoria viribus, Bactrianos expugnat. Transitum deinde in Indiam fecit, quæ post mortē Alexandri, veluti à ceruicibus iugo seruitutis excusso, præfectos eius

Sandrocottus occiderat. Autor libertatis Sandrocottus fuerat: sed titulum libertatis post victoriam in seruitutem verterat. Siquidem occupato regno, populum quem ab externa dominatione vindicauerat, ipse seruitio premebat. Fuit hic quidem humili genere natus, sed ad regni potestatem maiestate numinus impulsus: quippe cum procacitate sua Alexandrum regem offendisset, interfici à rege iussus, salutem pedum celeritate quasierat. Ex qua fatigatione, cum somno captus iaceret, leo ingentis forme ad dormientem accessit, sudorēque profluentem lingua ei terpsit, expergescētumque blandē reliquit. Hoc prodigio primum ad spem regni impulsus,

Antiochia
quando con-
dita.

pulsus, contractis latronibus, Indos ad nouitatem regni sollicitauit. Molienti deinde bellum aduersus praefectos Alexandri, elephanti^s *ferus infini^{tus} *fero^{us} magnitudinis ultro se obtulit, & veluti domita mansuetudine, cum tergo excepit, duxque belli, & praeliator insignis fuit. Sic acquisito regno, Sandrocottus ea tempestate, qua Seleucus futurae magnitudinis fundamenta iaciebat, Indiam possidebat: cum quo facta pactione Seleucus, compositisque in Oriente rebus, in bellum Antigoni descendit. Adunatus igitur omnium sociorum copijs, praelium committitur: in eo Antigonus occiditur: Demetrius filius eius in fugam vertitur: sed socij profugato hostili bello, denuo in semetipsum arma vertunt: & cum de praeda non conueniunt, iterum in duas factiones deducuntur. Seleucus Demetrio, Ptolemaeus Lysimacho iungitur: Cassandro defuncto Philippus filius succedit: sic, quasi ex integro noua Macedonia bella nascuntur.

Vide Plutar.
in vita Demetrii.

Iustini Lib. XVI.

Post Cassandri regis, filijque eius Philippi continuas mortes, Thessalonice regina, uxor Cassandri, non magno post tempore, ab Antipatro filio cum vitam etiam per uera materna deprecaretur, occiditur. Causa parricidij fuit, quod post mortem mariti, in diuisione inter fratres regni, propesior fuisse Alexandro uidebatur. Quod facinus eo grauius omnibus uisum est, quod nullum maternas fraudis uestigium fuit. **QUANQUAM IN PARRICIDIO NULLA SATIS IUSTA CAUSA AD SCELERIS PATROCINIA PRAETEXI POTEST.** Ob haec igitur Alexander in ultionem maternas necis, gesturus cum

Antipater matrem occidit.

Pyrrhum auxilio fuisse Alexandro scribit Plut.

Vno quippe die antea-
rens Alexan-
dram Plut.
* praoccu-
passe

fratre bellum, auxilium à Demetrio petit: nec Demetrius, spe inuadendi Macedonici regni, moram fecit. Eius aduentum verens Lysimachus, persuadet genero suo Antipatro, ut malit cum fratre in gratiam reuerti, quam paternum hostem in Macedonia admitti. Inchoatam igitur inter fratres reconciliationem cum praesensisset Demetrius, per insidias Alexandrum interficit: occupatque Macedonia regno, caedem apud exercitum excusaturus, in concionem vocat. Ibi priorem se petitum ab Alexandro allegat, nec fecisse se, sed occupasse insidias. Regem autem se Macedonia vel aratis experimentis, vel causis iustiore esse. Patrem enim suum & Philippo regi, & Alexandro magno socium in omni militia fuisse: Liberatorum deinde Alexandri ministrum, & ad persequendos defectores ducem extitisse. Contra Antipatrum auum horum adolescentum, amariorem semper ministrum regni, quam ipsos reges fuisse. Cassandrum verò patrem extinctorem regiae domus, non faminus, non pueris pepercisse: nec cessasse quoad omnem stirpem regiae sobolis deleret. Horum scelerum ultionem quia nequisset ab ipso Cassandro exigere, ad liberos eius translata. Quamobrem etiam Philippum, Alexandrumque (si quis manium sensus est) non interfectores suos, ac stirpis suae, sed ultores eorum, Macedonia regnum tenere malle. Per hac mitigato populo, rex Macedonia appellatur. Lysimachus quoque, cum bello Doricetis regis Thracum premeretur, ne eotis: legit Plut. dem tempore & aduersus Demetrium dimicare necesse haberet, tradita ei altera parte Macedonia, quae Antipatro eius genero obuenerat, pacem cum eo fecit. Igitur Demetrius, totis Macedonia viribus instructus, cum Asiam occupare statuis-

set, iteratò Ptolemæus, Seleucus, & Lysimachus experti priore certamine, quantæ vires concordia essent, pacta societate, adiunctisque exercitibus, bellum aduersus Demetrium transferunt in Europam. His comitem se, & belli socium iungit Pyrrhus rex Epiri, sperans non difficiliter Demetrium Macedoniam amittere posse, quàm acquisierat. Nec spes frustra fuit: Quippe exercitu eius corrupto, ipsòque in fugam acto, regnum Macedonia occupauit. Dum hæc aguntur, Lysimachus generum suum Antipatrum, regnum Macedonia ademptum sibi, soceri fraude, querentem interficit: filiamque suam Eurydicen, querelarum sociam, in custodiam tradit: atque ita uniuersa Cassandri domus Alexandro magno, seu necis ipsius, seu stirpi extinctæ, pœnas partim cade, partim supplicio luit. Demetrius quoque à tot exercitibus circumuentus, cum posset honestè mori, turpiter se dedere Seleuco maluit. Finito bello, Ptolemæus cum magna rerum gestarum gloria moritur. Is contra ius gentium, minimo natu ex filijs, ante infirmitatem, regnũ tradiderat, eiusque rei populo rationem reddiderat, cuius non minor fauor in accipiendo, quàm patris in tradendo regnum fuerat. Inter cetera patris & filij mutue pietatis exempla etiam ea res amorem parem populi iuueni conciliauerat: quòd pater regno ei publicè tradito, priuatim officium regi inter satellites fecerat, omnique regno pulchrius regis esse patrem dixerat. Sed inter Lysimachum, & Pyrrhum regem, socios paulò antè aduersus Demetrium, ASSIDVVM INTER PARES DISCORDIA MALVM. bellum mouerat. Victor Lysimachus, pulso Pyrrho Macedoniam occupauerat. Inde Thracia, ac deinceps Heraclea

Fugit Cassandriam.

bellum intulerat. cuius urbis & initia & exitus mirabiles fuere. Quippe Bæorijs pestilentia laborantibus, oraculum Delphis responderat, coloniã in Ponti regione sacram Herculi conderent. Cùm propter metum longa & periculosa navigationis, mortem in patriam omnibus præoptantibus, res omissa esset, bellum his Phocenses intulerunt. Quorum cùm aduersa prælia paterentur, iterato ad oraculum decurrunt. Respo sum, idem belli, quod pestilentie, remedium fore. Igitur conscripta colonorum manu, in Metapontum delati, urbem Heracleam cõdiderunt. Et quoniam fatorum auspicijs in eas sedes delati erant, breui post tempore magnas opes parauere. Multa deinde huius urbis aduersus finitimos bella, multa etiam domestica diffusionis mala fuere. Inter cetera magnifica, vel præcipuè illud memorabile fuit: Cùm rerum potirentur Athenienses, victisque Persis, Græcia & Asia tributum in tutelam classis descripsissent, omnibus cupidè ad præsidium salutis sue conferentibus, soli Heraclienses ob amicitiam regum Persicorum, collationem abnuerant. Missus itaque ab Atheniensibus Malachus cū exercitu ad extorquendum, quod negabatur, dum relictis in littore nauibus, agros Heracliensium populatur, classem cum maiore parte exercitus, naufragio repentinæ tempestatis amisit. Itaque cùm neque mari possent, amissis nauibus, neque terra auderent cum parua manu, inter tot ferocissimas gentes reuerti, Heraclienses honestiorem beneficij, quàm ultionis occasionem rati, instructos comæatibus, auxiliisque dimittunt, bene agrorum suorum * populatio- rum * postulationem impensam existimantes, finem impen- quos hostes habuerant, amicos reddidissent. Passi sam exist. sunt inter plurima mala, etiam tyrannidè: siquidem

dem cum plebs etiam nouas tabulas, & diuisionem agrorum diuinitum impotenter flagitarent, diu re in senatu tractata, cum exitus rei non inuenirentur, ad postremum aduersus plebem nimio otio lasciuientem, auxilia à Timotheo Atheniensium duce, mox ab Epaminonda Thebanorum petiuerunt. Vtrisque negantibus, ad Clearchum quem ipsi Clearchus in exilium egerant, decurrunt: tanta calamitatum necessitas fuit, ut cui patriam interdixerant, eum ad tutelam patrie vocarent. Sed Clearchus exilio facinorosior redditus, & dissensionem populi occasionem inuadenda tyrannidis existimans, primò tacitè cum Mithridate, ciuium suorum hoste, colloquitur, & inita societate paciscitur, ut reuocatus in patriam, prodita ei vrbe, prefectus eius constitueretur. Postea autem insidias, quas ciuibus parauerat, in ipsum Mithridatem verterat. Namque cum velut arbiter ciuiliſ discordiæ, de exilio reuersus esset, statuto tempore, quo urbem Mithridati traderet, ipsum cum amicis suis cepit, captumque accepta ingenti pecunia, dimisit. Atque ut in illo subitum se ex socio fecit hostem, sic ex defensore senatoriæ causæ repente patronus plebis euasit: & aduersus autores potentia suæ à quibus reuocatus in patriam, per quos in arce collocatus fuerat, non solum plebem accendit, verum etiam nefandissima quaque tyrannica crudelitatis exercuit. Igitur populo ad concionem vocato, neque se affuturum amplius grassanti in populum senatui, * ait non intercessurum, contra affuturum etiam, si in pristina senitia perseueret, intercessurum & si pares se crudelitati senatorum arbitrarentur, etiam si intercessurum cum militibus suis, neque ciuilibus discordijs interfuturum. Sin verò diffidant viribus proprijs, vindicem se ciuium non defuturum. Proinde consulant

* alias: ait, intercessurum etiam si in prist.

Non ergo in
scitè admō-
net Comicus,
Ita fugiamus
ne præter cau-
sam.

* potissimo

* grauiores

Consulant sibi ipsi, iubeant abire, si malint, vel so-
cium cause popularis remanere. His verbis soli-
citata plebs summum ad eum imperium defert:
& dum senatus potentia irascitur, in seruitutem
se tyrannica dominationis cum coniugibus & libe-
ris tradit. Igitur Clearchus LX. senatores com-
prensos (nam ceteri in fugam dilapsi erant) in
vincula compingit. Latari plebs, quod à duce * po-
tissimum senatorum, senatus deleteretur, versaque
vice, auxilium eorum in exitium conuersum esset,
Quibus dum mortem passim omnibus minatur,
cariora eorum pretia facit: si quidem Clearchus
magna pecunia (quasi minus populi occultè eos
subtracturus) accepta, spoliatos fortunis, vita
quique spoliavit. Cognito deinde, quod bellum sibi
ab ijs, qui profugerant, misericordia in auxilium
solicitaris ciuitatibus, pararetur, seruos eorū ma-
numittit. Et ne quid in afflictis honestissimis do-
mibus deesset, uxores eorum, filiasque nubere ser-
uis suis, proposita recusantibus morte, compellit, ut
eos sibi fidiore, & dominis infestiores redderet. Sed
matronis tam lugubres nuptiæ, * maiores repētinis
funeribus fuere. Itaque multa se ante nuptias,
multa in ipsis nuptijs, occisis prius nouis maritis,
interficiunt, & se tam funestis calamitatibus vir-
tute ingenui pudoris, eripiunt. Prelium deinde
committitur: quo victor tyrannus captiuos sena-
tores in triumphi modum per ora ciuium trahit.
Reuersus in urbē, alios vincit, torquet alios, alios
occidit: nullus locus urbis à crudelitate tyranni
vacat. Accedit seuitiæ insolentia, crudelitati ar-
rogantia. Interdum enim ex successu continue fe-
licitatis obliuiscitur se hominem. Interdum Iouis
filium se dicit. Eunte per publicum, aurea aquila
velut argumentum generis, præferbatur: veste
purpu

purpurea, & cothurnis regum tragicorum, & laurea corona utebatur. filium quoque suum Ceraunon vocat ut Deos non mendacio tantum, verum etiam nominibus illudat. Hæc illum facere, duo nobilissimi iuvenes Chion & Leonides indignantes, patriam liberaturi, in necem tyranni conspiciunt. Erant hi discipuli Platonis philosophi, qui virtutem, ad quam quotidie preceptis magistri erudiebantur, patriæ exhibere cupientes, quinquaginta cognatos, veluti clientes, in insidijs locant. Ipsi more iurgantium, ad tyrannum veluti ad regem in arcem contendunt: qui iure familiaritatis admissi, dum alterum priorem dicentem intentus audit tyrannus, ab altero occupatur. Sed ipsi, socijs tardius auxilium ferentibus, a satellitibus obruntur. Quare factum est, ut tyrannus quidem occideretur, sed patria non liberaretur. Nam frater Clearchi Satyrus eadem via tyrannidem inuadit, multisque annis per gradus successionis, Heraclienses sub regno tyrannorum fuisse.

Chion.
Leonides.

Iustini Lib. XVII.

Per idem ferme tempus in Helleſponti & Chersonesi regionibus, terramotus fuit maximus: tantum urbs Lysimachia, ante duos & viginti annos à Lysimacho condita, euersa est: Quod portentum dira Lysimacho, stirpique eius, ac ruinam regni, cum clade veteratarum regionum portendebat. Nec ostentis fides defuit: Nam breui post tempore, Agathoclem filium suum, quem in successionem regni ordinauerat, per quem multa bella prosperè gesserat, non solum patrium, verum etiam humanum ultra morem perosus, ministra Arsyrice nouerca, veneno interfecit. Hæc illi prima mali labes, hoc ini-

sium impendentis ruina fuit. Nam parricidium
 principum sequuta cadesunt, luentium supplicia,
 quod occisum iuuenem dolebant. Itaque & hi, qui
 exercitiis præerant, certatim ad Seleucum desi-
 ciebant, eumque prouum iam ex emulatione glo-
 riæ bellum Lysimacha inferre, compellunt. Ulti-
 mum hoc certamē commilitonum Alexādri fuit,
 & velut ad exemplum fortuna par reseruatam.
 Lysimachus quatuor & LXX. annos natus erat:
 Seleucus septem & LXX. Sed in hac atate
 utriusque animi iuueniles erant, imperijque cupi-
 ditatem insatiabilem gerebant. Quippe cū orbem
 terrarum duo soli tenerent, angustijs sibi met in-
 clusi videbantur, vitæque finem non annorū spa-
 tio, sed imperij terminis metiebantur. In eo bello
 Lysimachus amissus antea varijs casibus XV. li-
 beris, non instrenuè moriens, postremus domus suæ
 ruina cumulus accessit. Lætus tanta victoria Se-
 leucus, & quod maius victoria putabat, solum se
 de cohorte Alexandri mansisse, victoremque vi-
 ctorum extitisse, non humanum opus esse, sed diui-
 num munus gloriatur, ignarus prorsus, non mul-
 tō post, fragilitatis humana seipsum exemplum fu-
 turum. Quippe post menses admodum septem à
 Ptolemao, cuius sororem Lysimachus in matri-
 monio habuerat, per insidias circumuentus occi-
 ditur: regnūque Macedonia, quod Lysimacha
 eripuerat, cum vita pariter amittit. Igitur Pro-
 lemeus cū & in gratiam memoria magni Pro-
 lemei patris, & in fauorem ultionis Lysimachi
 ambitiosus apud populares esset, primò Lysima-
 chi filios conciliare sibi statuit, nuptiasque Arsi-
 noës sororis suæ matris eorum peti: puerorum ado-
 ptione promissa, ut cū in locum eorum succes-
 sisset, nihil illi moliri, vel verecundia matris, vel
 appellatione

Lysimachi
mors.

appellatione patris auderent. Fratris quoque regis
 Aegypti cōserdiam per epistolas dēprecatur, pro-
 fessus deponere se offensam erepti parenti regni,
 neque amplius à fratre quasiturum, quod hone-
 stius à paterno hoste perceperit. Omnique arte
 adulatur Eumeni, & Antigono Demetriū filij,
 Antiocho filio Seleuci, cum quibus bellum habi-
 turus erat, ne tertius sibi hostis accederet. Sed nec
 Pyrrhus rex Epiri omissus ingens momentum fu-
 turus, utri parti socius accessisset, qui & ipse spo-
 liare singulos cupiens, omnibus se partibus* ven- * vendita-
 dicabat. Itaque Tarentinis aduersus Romanos bat-
 laturus auxilium, ab Antigono naues ad exerci-
 tum deportandum mutuo petiit, ab Antiocho pec-
 uniam, qui opibus quā militibus instructior
 erat: à Ptolemæo Macedonum militum auxilia.
 Sed Ptolemæus, cui nulla dilationis ex infirmi-
 tate virium venia esset, quinque millia peditum,
 equitum IIII. millia, elephantos quinquaginta,
 non amplius, quā in biennij usum dedit. Ob hac
 Pyrrhus, filia Ptolemæi in matrimonium accepta,
 vindicem cum regni reliquit. Sed quoniam ad
 Epiri mentionem ventum est, de origine regni
 eius pauca narranda sunt. Molossorum primum
 in ea regione regnum fuit: Post Pyrrhus Achillis
 filius, amisso per absentiam Troianis temporibus
 paterno regno, in his locis consedit, qui Pyrrhida
 primò postea Epiro:æ dicti sunt. Sed Pyrrhus
 cum in templum Dodonæi Iouis ad consulendum
 venisset, ibi Anasam neptem Herculis rapuit, ex
 cuius matrimonio octo liberos sustulit. Ex his non-
 nullas virgines nuptum finitimus regibus tradit,
 opesque affinitatum auxilio magnas parauit:
 atque ita Heleno filio Priami regis, ob indu-
 striam singularē vaticinandi, regnū Chaonum, &

Proditione
Macharei sa-
cerdotis. Eu-
seb.

Andromachen Hectoris, quam & ipse matrimo-
nio suo in diuisione Trojana praeda acceperat,
uxorem reddidit: breuique post tempore, Delphis
insidijs Orestis, filij Agamemnonis, inter altaria
Dei interijt. Successor huic Pilades filius fuit. Per
ordinem deinde regnum ad Arymbam descen-
dit: cui quoniam pupillus & uincus ex gente no-
bili superesset, intentiore omnium cura seruandi
eius, educandique, publicè tutores constituuntur.
Athenas quoque erudiendi gratia missus, quanto
doctior maioribus suis, tanto & gratioꝝ populo
fuit. Primus itaque & leges, & senatum, an-
nuosque magistratus, & Reip. formam compo-
suit: & ut à Pyrrho sedes, sic vita cultior populo
ab Arymba statuta. Huius filius Neoptolemus
fuit: ex quo nata est Olympias, mater Alexandri
magni, & Alexander, qui post eum regnum Epi-
ri tenuit, & in Italia bello gesto, in Brutijs in-
terijt. Post eius mortem, frater Acacides regno
succesit, qui assiduis aduersus Macedonas bello-
rum certaminibus populum fatigando, offensam
ciuium contraxit, ac propterea in exilium actus,
Pyrrhum filium bimum, admodum paruulum in
regno reliquit: qui & ipse cum à populo propter
odium patris ad necem quæreretur, furtim subtra-
ctus in Illyrios defertur: traditusque est Beroæ,
Glauci regis uxori, nutriendus, qua & ipsa gene-
ris Acacidarum erat. Ibi cum seu misericordia
fortune eius, seu infantilibus blandimentis indu-
ctus rex, aduersum Cassandrum Macedonia re-
gem, qui eum belli comminatione deposcebat, diu
protexit, addito in auxilium etiam adoptionis of-
ficio. Quibus rebus moti, Epirota, odio in miseri-
cordiam uerso, annorum XI. eum in regnum re-
uocauerunt, datis tutoribus, qui regnum usque ad
adultam

Glauciam re-
gem Illyrio-
rum Plut. ap-
pellat.

Ad genua e-
nim deuolu-
tum puerum
mox uestem
regis apprehendisse, scri-
bit Plutare.

*adultam eius. et atem tuerentur. Adolefcens dein-
de multa bella gessit: tantusq; rerum successu ha-
beri coeptus est, ut Tarentinos solus aduersus Ro-
manos tueri posse videretur.*

Iustini Lib. XVIII.

IGITUR Pyrrhus rex Epiri, cum iterata
Tarentinorum legatione, additis Samnitum
& Lucanorum precibus, & ipsis auxilio ad-
uersus Romanos indigentibus, fatigaretur non
tam supplicum precibus, quam spe inuadendi Ita-
lie imperij inductus, venturum se cum exercitu
pollicetur. In quam rem inclinatum semel animum,
præcipitem agere coeperant exempla maiorum: ne
aut inferior patruo suo Alexandro videretur, quo
defensore ydem Tarentini aduersus Brutios usi
fuerant: aut minores animos magno Alexandro
habuisse, qui tam longa à domo militia Orientem
subegit. Igitur relicto custode regni filio Ptole-
mao, annos X V. nato, exercitum in portu Tarenti-
nis exponit, duobus paruulis filijs, Alexandro &
Heleno, in solatia longinqua secum expeditionis
adductis. Cuius audito aduentu, Consul Romanus
Valerius Leuinus festinans, ut prius cum eo con-
grederetur, quam auxilia sociorum conuenirent,
exercitum in aciem deducit: Nec rex, tametsi nu-
mero militum inferior esset, certamini moram se-
cit. Sed Romanos viuentes iam, inusitata antea
elephantorum forma stupere primo, mox cedere
prælio coegit, victorē: que iam noua Macedonum
monstra repente vicerunt. Nec hostibus incruen-
ta victoria fuit: Nam & ipse Pyrrhus grauitè
vulneratus est, & magna pars militum eius ca-
sa, maioremque gloriam eius victoria, quam le-
tissam habuit. Huius pugnae euentum multæ ciui-

Samnitum &
Lucanorum.
Plutarc.

Nam elephan-
tos Italia pri-
mū vidit Pyr-
rhi bello. Plu-
lib. 3. cap. 6.

Vide Plus

tates secuta, Pyrrho se tradūt. Inter ceteros etiam Locri, prodito praesidio Romano, ad Pyrrhum deficiunt. Ex ea prada Pyrrhus C. C. captiuos milites Romam gratis remisit, ut cognita virtute eius, Romani cognoscerent etiam liberalitatem. Interiectis deinde diebus, cum sociorum exercitus superuenisset, iterato praelium cum Romanis facit, in quo par fortuna priori bello fuit. Interea Mago, dux Carthaginensium, in auxilium Romanorum, cum CXX. nauibus missus, senatum adiit, agrētulisse Carthaginenses affirmans, quod bellum in Italia à peregrino rege paterentur. Ob quam causam missum se, ut quoniam externo hoste oppugnarentur, externis auxilijs iuuarentur. Gratia à senatu Carthaginensibus acta, auxiliisque remissa. Sed Mago Punico ingenio, post paucos dies, tacitus, quasi pacificator Carthaginensium, Pyrrhum adiit, speculaturus consilia eius de Sicilia, quò cum accersiri fama erat. Nam Romanis eadem causa mittendi auxilijs Carthaginensibus fuerat, ut Romano bello, ne in Siciliam Pyrrhus transire posset, in Italia detineretur. Dum hac aguntur, legatus à senatu Romano Fabricius Lucinus missus, pacem cum Pyrrho composuit. Ad quam confirmandam, Cyneas Romanam cum ingentibus à Pyrrho donis missus, neminem, cuius domus muneribus pateret, inuenit.

Tam vltorum
quàm mulierum
vlti vsui apta.
Val. Max.

* Qui & senex & cæcus
in Senatum
delatuserat.
Cic. in l. Ant.

Huic continentia Romanorum simile exemplum
iisdem ferme temporibus fuit. Nam missa à senatu
in Aegyptum legatione, cum ingentia sibi à
Ptolemao rege missa munera spreuissent, inter
his diebus ad cœnam inuitatis, aurea corona missa
sunt, quas illi honoris causa receptas, postera
die status regis imposuerunt. Igitur Cyneas cum
turbatam cum Romanis, pacem * ab Appio

C. Iulio

Claudio renunciaſſet, interrogatus à Pyrrho, qualis Roma eſſet, reſpondit, REG M VRBEM SIBI VISAM. Poſt hæc legati Siculorum ſuperueniunt, tradentes Pyrrho totius inſula imperium, quæ aſiduis Carthaginiensium bellis vexabatur. Itaque relicto Locruſ Alexandro filio, firmatūq; ciuitatibus valido præſidio, in Siciliam exercitum traiecit. Et quoniam ad Carthaginiensium mentionem ventum eſt, de origine eorum pauca dicenda ſunt, repetitis Tyrriorum paulò altius rebus, quorum caſus etiam dolendi fuerant. Tyrriorum gens condita à Phœnicibus fuit, qui terramotū vexati, relicto patriæ ſolo, Aſſyrium ſtagnum primò, mox mari proximum littus incoluerunt, condita ibi urbe, quam à piſcium ubertate, Sidona appellauerunt. Nam piſcem Phœnices ſidon vocant. Poſt multos deinde annos à rege Aſcaloniorum expugnati, nauibus impulſi, Tyrion urbem ante annum Troiane cladis condiderunt: ibi Perſarum bellis diu, varièque fatigati, victores quidem fuere: ſed attritis viribus, à ſeruis ſuis multitudiſe abundantibus, indigna ſupplicia perpeſſi ſunt: qui conſpiratione facta, omnem liberum populum cum dominis interficiunt, atque ita potiti urbe, lares dominorum occupant, Rempublicam inuadunt, coniuges ducunt, & quod ipſi non erant, liberos procreant. Vnus ex tot millibus ſeruorum fuit, qui miti ingenio, ſenis domini, paruulique filij eius fortuna moueretur: dominòſque non truci feritate trucidauit, ſed pia miſericordia, ac humanitate reſpexit. Itaque cum velut occiſos alienaſſet, ſeruisque de ſtatu Reip. deliberantibus placuiſſet regem ex ſuo corpore creari, eumq; potiſſimū quaſi acceptiſſimum dñs, qui ſolem orientem primus vidiffet, rem ad

Sidon quæde
condita.

Tyrus quæde
condita.

Seruorū apud
Tyrios conſpi
ratio.

Stratonem (hoc enim nomen ei erat) dominum occultè latentem detulit. Ab eo informatus, cum medio noctis omnes in unum campum processissent, ceteris in Orientem spectantibus, solus Occidentis regionem intuebatur. Id primum alijs videri furor, in Occidente solis ortum querere. Vbi verò dies aduentare cœpit, editissimūq; culminibus urbis Oriens splendero, & spectantibus alijs, ut ipsum solem aspicerent, hic primus omnibus fulgorem solis summo fastigio ciuitatis ostendit. Non seruilis ingenij ratio visa, requirentibusque autorem, de domino confitetur. Tunc intellectum est, quantum ingenua seruilibus ingenia præstarent, MALITIA QVE SERVOS, NON SAPIENTIA VINCERE. Igitur venia seni filioq; data est, & velut numine quodam reseruos arbitantes, regem Stratonem creauerunt. Post suiis mortem regnum ad filium, ac deinde ad nepotes transit. Celebre hoc seruorum facinus, metuedumque exemplum toto orbe terrarum fuit. Itaq; Alexander magnus, cum interiecto tempore in Oriente bellum gereret, velut vltor publica securitatis, expugnata eorum urbe, omnes qui pralio supersuerant, ob memoriam veteris cadis, crucibus affixit: genus tantum Stratonis inuolatum seruauit, regnumque stirpi eius restituit, ingenuis & innoxys incolis insula attributis, ut extirpato seruili germine, genus urbis ex integro conderetur.

Tyrriorum ori
go.

Hoc igitur modo Tyrj Alexandri auspicijs conditi. PARSIMONIA ET LABORE QVAERENDI cito conualuere. Ante cladem dominorum, cum & opibus, & multitudine abundarent, missa in Aphricam iuuentute, Vticam condidere: cum interim rex Tyro decedit, filio Pygmalione, & Elissa filia, insignis formæ virgine hæreda

Elissa. quæ &
Dido.

heredibus institutis. Sed populus Pygmalioni admodum puero regnum tradidit. Elissa quoque Sychæo auunculo suo, sacerdoti Herculis, qui honos secundus à rege erat, nupsit. Huic magna, sed dissimulata opes erant, aurumque metu regis non tetis, sed terra crediderat: quam rem etsi homines ignorabant, fama tamen loquebatur. Qua incensus Pygmalion, oblitus iuris humani, auunculum suum, eundemque generum suum, sine respectu pietatis occidit. Elissa diu fratrem propter scelus auersata, ad postremum dissimulato odio, mitigationeque interim vultu, fugam tacite molitur: assumptisque quibusdam principibus in societatem, quibus par odium in regem esse, eandemque fugiendi cupiditatem arbitrabatur. Tunc fratrem dolo aggreditur, fingit se ad eum migrare velle, ne amplius ei mariti domus, cupida obliuioni grauem luctus imaginem renouaret, neue ultra amara admonitio oculis eius occurrat. Non inuitus Pygmalion verba sororis audiuit, existimans cum ea & aurum Sychæi ad se venturum. Sed Elissa ministros migrationis a rege missos, nauibus cum opibus suis prima vespere imponit, prouectaque in altum, compellit eos onera arena pro pecunia inuolucris inuoluta, in mare deicere. Tunc deflens ipsa lugubrique voce * Sicharbam exorat, ut libens opes suas recipiat, quas reliquerat, habeatque inferias, quas habuerat causam mortis. Tunc ipsos ministros aggreditur: sibi quidem ait optatam olim mortem, sed illis acerbos cruciatus, & dira supplicia imminere, qui * Sicharbæ opes, quarum spe parricidium rex fecerit, auaritie tyranni subtraxerint. Hoc metu omnibus iniecto, comites fuga accepit. Iunguntur & senatorum in ea nocte preparata agmina, atque ita sacris Herculis, cu-

*Acerbis potius
parricidii
Pygmalioni
Dati de lo
malionis &
Elisa.*

Oculi enim
dolorem au-
gent.

* Sicharbæ

* Sichæi

*Sicharus ius sacerdos * Sicharbas fuerat, repetitis exilio se-
 des querunt: Primus illu appulsus terra, Cyprus
 insula fuit, ubi sacerdos Iouis, cum coninge & li-
 beru, dei monitu comitem se Elissa, sociumque for-
 tuna offert, pactus sibi posterisque perpetuum ho-
 norem sacerdotij. Conditio pro manifesto omine ac-
 cepta. Mos erat Cyprus, virgines ante nuptias sta-
 tutis diebus dotalem pecuniam quasituras, in qua-
 stum ad litus maris mittere, pro reliqua pudici-
 tia libamenta Veneri soluturas. Harum igitur
 ex numero LXX. admodum virgines, rapi, &
 nauibus imponi Elissa iubet, ut & iuuentus ma-
 trimonia, & urbs sobolem habere possit. Dum hac
 aguntur, Pygmalion cognita sororis fuga, cum
 impio bello fugientem persequi pararet, agrè pre-
 cibus matris & deorum minis victus, quieuit: cui
 cum inspirati vates canerent, non impune latu-
 rum, si incrementa urbis toto orbe auspiciatissi-
 ma interpellasset, & hoc modo spatium respiran-
 di fugientibus datum. Itaque Elissa delata in
 Africa situm, incolas loci eius, aduentu peregrini-
 norum, mutuarumque rerum commercio gau-
 dentes, in amicitiam sollicitat: deinde empto loco,
 qui corio bouis tegi possit, in quo fessos longa na-
 uigatione socios, quoad proficisceretur, reficere
 posset, corium in tenuissimas partes secari iubet,
 atque ita maius loci spatium, quam petierat, oc-
 cupat: unde postea ei loco Byrsa nomen fuit.
 Confluentibus deinde vicinu locorum, qui spe lu-
 cri multa hospitibus venalia inferebant: sedes-
 que ibi statuentibus, ex frequentia hominum ve-
 luti instar ciuitatis effectum est. Vticensium quo-
 que legati, dona ut consanguineis attulerunt: hor-
 tati que sunt, ut urbem conderent, ubi sedes sorti-
 ti essent. Sed & Afros destinandi aduenas amor
 cepit.

Mercatiq; fo-
 lum de nomi-
 ne Byfan, &
 Taurino qua-
 tu possent cir-
 cundare tergo.
 Virg. I. Aen.

cepit. Itaque consentientibus omnibus, Carthago conditur, statuto annuo vectigali pro solo urbis. In primis fundamentis caput bubulum inuentum est: quod auspiciis quidem fructuosa terra, sed laboriosa, perpetuoq; seruis urbis fuit: propter quod in alium locum urbs translata. Ibi quoque caput equi repertum, bellicosum, potentemque populum futurum significans, urbi auspiciatam sedem dedit. Tunc ad opinionem nouae urbis concurrentibus gentibus, breui & populus, & ciuitas magna facta est. Cum successu rerum starentes Carthaginenses opes essent, rex Mauritanorum Hiabas decem Pœnorum principibus ad se accersitis, Eissa nuptias sub belli denuntiatione petit: quod legati reginae referre metuentes, Punico cum ea ingenio egerunt, nuntiantes regem aliquem poscere, qui cultiores mores, victusque eum, Africosque perdoceat: sed quenquam inueniri non posse, qui ad Barbaros & ferarum more viuentes, transire a consanguineis velit. Tunc à regina castigati, si pro salute patriae asperiores vitam recusarent, cui etiam ipsa vita, si res exigat, debeatur, regis mandata aperuere, dicentes, quae præcipiat alijs, ipsi facienda esse, si velit urbi consultum esse. Hoc dolo capta diu *Sicharba viri nomine, cum multis lacrymis & lamentatione flebili inuocato, ad postremum ituram se quò sua & urbis fata vocarent, respondit. In hoc trium mensium sumpto spatio, pyra in ultima parte urbis extructa, velut placatura viri manes, inferiasq; ante nuptias missura, multas hostias cedit, & sumpto gladio pyram conscendit. Atque ita ad populum respiciens, ituram se ad virum, sicut præceperant, dixit, vitamque gladio finiuit. Quàdiu Carthago inuisa fuit, pro Dea culta est. Condita est urbs hac LXXII.

Getulorū regē facit Virg. Hiabam.

*Sichar

De origine editoribus, an-

no conditio- annis antè, quam Roma, cuius virtus sicut bello
nis variat ab clara fuit, ita domi status varijs discordiarum ca-
tores. Vide A- sibus agitatús est. Cùm inter cetera mala, etiam
puleiũ & Eu- peste laborarent, cruenta sacrorum religione, &
feb. scelere, pro remedio vsi sunt. Quippe homines vt
victimas immolabant, & impuberes (que atas
etiam hostium misericordiam prouocat) aris ad-
mouebant, pacem deorum sanguine eorum expo-
scentes, pro quorum vita dñj rogari maximè so-
lent. Itaque * aduersis tanto scelere numinibus,
cùm in Sicilia diu infeliciter dimicassent, transla-
to in Sardiniam bello, amissa maiore exercitus
parte, graui pralio victi sunt. Propter quod du-
cem suum * Machaum, cuius auspicijs & Sicilia
partem domuerant, & aduersus Afros magnas
res gesserant cum parte exercitus, qua superfue-
rat, exulare iusserunt. Quam rem agrè ferentes
milites, legatos Carthaginem mittunt, qui redi-
tum primò, veniámque infelicis militiae petant:
denuncient, quòd si precibus nequeant, armis se
consecuturos. Cùm preces & mina legatorum spre-
ta essent, interiectis diebus conscensis nauibus, ar-
mati ad urbem veniunt: ibi deos, hominésque te-
stati, non se expugnatum, sed recuperatum pa-
triam venire, ostensurosque ciuibus suis, non vir-
tutem sibi priore bello, sed fortunam defuisse. Pro-
hibitis com meatibus, obseßaque urbe, in summam
desperationem Carthaginenses adduxerunt. In-
tereà Cartalo Machai ducis exulis filius, cùm præ-
ter castra patris à Tyro, quò decima Herculi
ferre, ex preda Siciliensi, quam pater eius ceperat,
à Carthaginensibus missus fuerat, reuertetetur,
* patre accersitúsque à * patria esset, publica se prius re-
ligionis officia executurum, quam priuatae pieta-
tis, respondit. Quam rem etsi agre ferret pater, non
tamen

tamen vim afferre religioni ausus est. Interiectis deinde diebus, Cartago petito commeatu à populo, cum reuersus ad patrem esset, ornatúsque purpura, & insulis sacerdotij, omnium se oculis ingereret, tum in secretum pater abducto ait: Ausus ne es nefandissimum caput, ista purpura & auro ornatus, in conspectum tot miserorum ciuium venire? & mæsta ac lugentia castra circumfluentibus quietæ felicitatis insignibus, velut exultabundus intrare? Nusquàmne te alijs iactare potuisti? Nul lus locus aptior, quàm sordes patris, & exilij infelicis ærumna fuerunt? Quid, quòd paulò antè vocatus, non dico patrem, ducem certè ciuium tuorum superbè spreuisti? Et quid porro tu in purpura ista coronisque aliud, quàm victoriarum mearum titulos geris? Quoniam igitur tu in patre nihil nisi exulis nomen agnoscis: ego quoque Imperatorem me magis, quàm patrem indicabo, statuamque in te exemplum, ne quis posthac infelicibus miserjs patris illudat. Atque ita eum ornatum suo in altissimam crucem in cõspectu urbis affigi iussit. Post paucos deinde dies Carthaginem capit, euocatoque populo ad concionem, exilij iniuriam queritur, belli necessitatem excusat, contemptumque victoriarum suarum. Punitis autoribus miserorum ciuium, iniuriosi exilij omnibus se veniam dare dicit. Atque ita decem senatoribus interfectis, urbem legibus suis reddidit. Nec multo post tempore affectati regni accusatus, duplicis & in filio & in patria parricidij pœnas dedit. Huic Mago imperator successit, cuius industria, & opes Carthaginensium, & imperij fines, & bellica gloriæ laudes creuerunt.

A&a sunt hæc ferè tempore Cyri regis, & ros.

Iustini Lib. XIX.

Selsum is
Mago interse
cerat, ob rem
malè gestam
contra Syra-
cusanos : ob
quam rem in
crucem subla-
tum est cor-
pus mortui à
Cartag Plut.
in vita Timo-
eonis.

* Cui cogno-
mētum fuit
Barcha.

MAGO Carthaginensium Impera-
tor, cum primus omnium ordinata
disciplina militari, imperium Pœ-
norum condidisset, virèsq; ciuitatis
non minus bellandi arte, quam virtute firmasset,
defungitur, relictis duobus filijs Hasdrubale &
Hamilcare: qui per vestigia paterna virtutis de-
currentes, sicuti generi, ita & magnitudini patris
successerunt. Is duobus Sardinia bellum illatum:
aduersus Afros quoque, vectigal pro solo urbis
multorum annorum repetentes, dimicatum: sed
Afrorum sicut causa iustior, ita & fortuna supe-
rior fuit, bellumq; cum his solutione pecuniæ, non
armis finitum. In Sardinia quoq; Hasdrubal gra-
uiter vulneratus, imperio* Hamilcari fratri tra-
dito interijt, cuius mortem, tum luctus ciuitatis,
tum & dictatura undecim, & triumphus quatuor
insignem fecere: hastibus quoq; creuere animi, ve-
luti cum duce Pœnorum vires concidissent. Itaque
Siciliae populis propter assiduas Carthaginensium
iniurias, ad Leonidã fratrem regis Spartanorum
concurrentibus, graue bellum natũ: in quo & diu,
& varia victoria praliatum fuit. Dum hæc agun-
tur, legati à Dario Persarum rege Carthaginem
veniunt, afferentes edictũ, quo Pœni humanas ho-
stias immolare, & canina carne vesci prohibeban-
tur: mortuorum corpora cremare potius, quam ter-
ra obruere à rege iubeantur: petentes simul auxi-
lia aduersus Græcos, quibus illaturus bellum Da-
rius erat. Sed Carthaginensēs auxilia negantes
propter assidua finitimorum bella, ceteris, ne per o-
mnia contumaces viderentur, cupide paruere. In-
terea Hamilcar bello Siciliensi interficitur, relictis
tribus

tribus filijs Amilcone, Hannone, Gisgone. Hasdrubali quoque par numerus filiorum fuit, Annibal, & Hasdrubal, & Sappho. Per hos res Carthaginensium ea tempestate regebatur. Itaque & Mauris bellum illatum, & aduersus Numidas pugnatum, & Afri compulsi stipendium urbis condita Carthaginensibus remittere. Dein cum familia tanta imperatorum grauis libera ciuitati esset, omniaque agerent simul & iudicaret: ceterum ex numero senatorum iudices deliguntur, qui reuersis a bello ducibus, rationem rerum gestarum exigerent, ut hoc metu ita in bello imperia cogitarent, ut domi iustitiam legesque respicerent. In Sicilia in locum Hamilcaris, imperator Amilco succedit, qui cum nauali terrestrique bello secunda praelia fecisset, repente pestilentis sideris vis exercitum amisit. Quae res cum nunciata Carthagini esset, maesta ciuitas fuit: omnia ululatus, non secus ac si ipsa urbs capta esset, personabant: clausa priuata domus, clausa deorum templa, intermissa omnia sacra, omnia priuata officia damnata, cuncti deinde ad portam congregantur, egredientesque paucos est nauibus, qui cladi supersuerant, de suis percontantur. Vt vero dubia antea spe, & suspensio metu, incerta orbitatis expectatione casus suorum miseris illuxit, tunc toto littore plangentium gemitus, tunc infelicium matrum ululatus, & querela flebiles audiebantur. Inter haec procedit inops est nauis imperator Amilco, sordida, seruilisque tunica discinctus: ad cuius conspectum plangentium agmina iunguntur. Ipse quoque manus ad caelum tendens, nunc sortem suam, nunc publicam fortunam deflet, nunc deos accusat, qui tanta belli decora & tot ornamenta victoriarum, quae ipsi dederant, abstulerint: qui captis tot urbibus, totiesque hostibus terrestri nau-

Miror quod uenerit in mentem Iuliano, cur Annibal filium Hasdrubalis dicat: cum secus habeant omnes historiae.

* agitarent

lique pralio victis, exercitum victorem non bello, sed peste deleuerint: deferre se tamen ciuibus suis non modica solatia, quod malis eorum hostes gaudere, non gloriari possent. Quippe neque eos qui mortui sunt, a se occisos, neque eos qui reuersi sunt, a se fatigatos possint dicere. Prædam quam relictis a se castris abstulerint, non esse talem, quam velut spolum victi hostis ostentent: sed quam possessione vacua, fortuitis dominorum mortibus, sicuti caduca occupauerint. Quod ad hostes pertinet, victores se recessisse: quod ad pestem pertinet, victos: nihil tamen se grauius ferre, quam quod inter fortissimos viros mori non potuerit: seruatúsque fit non ad vitæ iucunditatem, sed ad ludibrium calamitatis, quanquam ubi miseræ copiarum reliquias Carthaginem reduxerit, se quoque sequenturum commilitenes suos: ostensurúmque patriæ, non ideo se in eam diem vixisse, quoniam velit viuere: sed ne hos quibus nefanda lues pepercerat, intra hostium exercitus relictos morte sua proderet, Tali vociferatione per urbem ingressus, ut ad limina domus sue venit, prosequutam multitudinem velut postremo alloquio dimisit, obseratisque foribus, ac nemine ad sese, ne filijs quidem admissis, mortem sibi consciuit.

Iustini Lib. XX.

Dionysius, ex Sicilia pulsus Carthaginiensibus, occupatoque totius insulae imperio, graue ocium regno suo periculosamque desidiâ tantî exercitus ratus, copias in Italiam traiecit, simul ut militum vires continuo labore acuerentur & regni fines proferrentur Prima illi militia aduersus Græcos, qui pro

qui proxima Italici maris littora tenebant, fuit: quibus deuietus, finitimos quosque aggreditur, omnesque Græci nominis Italiam possidentes, hostes sibi destinat: quæ gætes non partem, sed uniuersam ferme Italiam ea tempestate occupauerant: Denique multæ urbes adhuc post tantam vetustatem, vestigia Græci moris ostentant. Nanque Tuscorum populi, qui oram inferi maris possident, à Lydia venerunt: & Venetos, quos incolas superi maris videmus, capta & expugnata Troia, Antenore duce, misit: Adria quoque Illyrico mari proxima, quæ & Adriatico mari nomen dedit. Græca urbs est & Harpos, quam Diomedes exciso Ilio, naufragio in ea loca delatus, condidit. Sed & Pisa in Liguribus Græcos autores habent: & in Tuscis, Tarquini à Theffalis & Spinambris: Perusini quoque originem ab Achaïs ducunt. Quid Cere urbem dicam? Quid Latinos populos, qui ab Aenea conditi videntur? Item Falisci, Iapigij, Nolani, Abellani, nonne Chalcidiensium coloni sunt? Quid tractus omnis Campania? Quid Brutij, Sabinique? Quid Samnites? Quid Tarentini? quos Lacedæmone profectos, Spuriusque vocatos accepimus? Thurinorum urbem condidisse Philocteten ferunt, ibique adhuc monumentum eius visitur: & Hercules sagittæ in Apollinis templo quæ fatum Troia fuere. Metapontini quoque in templo Mineruæ ferramæta, quibus Epeus, à quo conditi sunt, equum Troianum fabricauit, ostentant: propter quod omnis illa pars Italia maior Græcia appellatur. Sed principio originum Metapontini cum Sybaritanis & Crotoniensibus pellere ceteros Græcos Italia statuerunt. Cum primum urbem Syrim cepissent, in expugnatione eius quinquaginta iuuenes amplexos Mineruæ simulacrum sacerdotemque

De origine
Venetorum
vide Liuium I.
Dec lib. 1. fin
tim in initio.

Thurinorum
origo.

témq; dea velatum ornamentis inter ipsa altaria
 trucidauerunt. Ob hoc cum peste & seditionibus
 vexarentur, priores Crotonienses Delphicum ora-
 culum adierunt. Responsum his est, finem mali
 fore, si violatum Mineræ numen, & interfecto-
 rum manes placassent. Itaque cum statuas iuue-
 nibus iusta magnitudinis, & in primis Mineræ
 fabricare cœpissent, Metapontini cognito oraculo
 deorum, occupandam, & manium pacem, & dea
 rati iuuenibus modica & lapidea simulacra po-
 nunt, & deam panificijs placant. Atque ita pe-
 stis utrobique sedata est, cum alteri magnificen-
 tia, alteri velocitate certassent. Recuperata sani-
 tate, non diu Crotonienses quievere. Itaque indi-
 gnantes in oppugnatione Syris auxilium con-
 tra se à Locrensibus latum, bellum his intulerunt.
 Quo metu territi Locrenses, ad Spartanos decur-
 runt, auxilium supplices deprecantur. Illi longin-
 qua militia grauati, auxilium à Castore & Pol-
 luce petere eos iubent. Neque legati sociæ urbis re-
 sponsum spreuerunt: profectique in proximum tem-
 plum, facto sacrificio, auxilium deorum implorant,
 litatis hostijs, obtentoque, ut rebantur, quod pete-
 bant, haud secus lati, quam si deos ipsos secum ad-
 uecturi essent, puluinaria ijs in nauis componunt,
 faustisque projectionibus, solatia suis pro auxilijs
 deportant. Is cognitis Crotonienses & ipsi lega-
 tos ad oraculum Delphos mittunt, victoria fa-
 cultatem, bellique prosperos euentus deprecantes:
 Responsum, prius votis hostes, quam armis vin-
 cendos. Cum vouissent Apollini decimas prædæ,
 Locrenses & voto hostium, & responso dei cogni-
 to, nouas vouerunt: tacitamque eam rem habuere,
 ne votis vincerentur. Itaque cum in aciem proces-
 sissent, & Crotoniensium centum viginti millia
 armat

armatorum constitissent, Locrenses paucitatem suam circumspectantes (nam sola quindecim milia militum habebant) omiſſa spe victoriam, in deſtinatam mortem conſpirant, tantuſque ardor ex deſperatione ſingulos cepit ut victores ſe putarent, ſi non inulti morerentur. Sed dum mori honeſte quærent, feliciter vicerunt. Nec alia cauſa victoriæ fuit, quàm quòd deſperauerunt. Pugnantiſſimis Locris, aquila ab acie nunquam receſſit, eoſque tandè circumuolauit, quoad uincerent. In cornibus quoque duo iuuenes diuerſo à cæteris armorum habitu eximia magnitudine, & albis equis, & coccineis paludamentis, pugnare viſi ſunt, nec ultra apparuerunt, quàm pugnatum eſt. Hanc admirationem auxit incredibilis fame velocitas. Nam eadem die, qua in Italia pugnatum eſt, & Corintho, & Athenis, & Lacedæmone nunciata eſt victoria. Poſt hæc, Crotonienſibus nulla virtutis exercitatio, nulla armorum cura fuit. Oderant enim quæ infeliciter ſumpſerant, mutaſſentque vitam luxuria, ni Pythagoras philoſophus fuiſſet. Hic Sami Demarato locuplete negotiatore natus, magnuſque ſapientia incrementis firmatus, Aegyptum primò, mox Babyloniam ad perdiſcendos ſiderum motus, originèque mundi ſpectandam profectus, ſummam ſcientiam conſecutus erat. Inde reſſus, Cretam & Lacedæmonia ad cognoſcèdas Minou & Lycurgi inclitas ea tẽpeſtate leges, cõtenderat. Quibus omnibus inſtructus, Crotonam venit, populũque in luxuriam lapſum, auctoritate ſua ad uſum frugalitatis reuocauit. Laudabat quoridie virtutẽ, & uitia luxuriæ contemnebat, cauſque ciuitatum hæc peſte perditarum enumerabat, tantũque ſtudium ad frugalitatem multitudinis prouocauit, uſque

Deſperatio enim magnũ ad honeſtè moriendum incitamentũ eſt. Q. Curt.

Vide Cice. lib. 2. de Orat. & Liuium 1. ab Vrbe cõd.

Pythagoras:

Luxuriatos,
id est, Luxu-
ria corruptos.

aliquos ex his luxuriatos in optimam frugem conuerfos fuisse incredibile videretur, Matronarum quoque separatam à viris doctrinam, & puerorum à parentibus frequenter habuit. Docebat nunc has pudicitiam, & obsequia in viros, nunc illos modestiam, & literarum studium. Inter hæc velut GENITRICEM VIRIVTVM FRUGALITATEM omnibus ingerebat, consecutusque assiduitate disputationum erat, ut matrona auratas vestes, ceteraque dignitatis sue ornamenta, velut instrumenta luxuria deponerent, eaque omnia delata in Iunonis adem ipsi dea consecrarent, præferens, VERA ORNAMENTA MATRONARVM PVDICITIAM, NON VESTES ESSE. In iuuentute quoque quantum profectum sit, victi sceminarum contumaces animi manifestabāt. Sed CCC. ex iuuenibus cum sodalatiū iure sacramento quodam nexi, separatam à ciuibus ceteris vitam exercerent, quasi cœtum clandestina coniurationis haberent, ciuitatem in se conuerterunt, quos eos, cum in unam domum cōuenissent, cremare voluit. In quo tumultu L. X. ferme homines periere, ceteri in exilium profecti. Pythagoras autem cum annos XX. Crotona egisset, Metapontum migravit, ibique decepit: cuius tanta admiratio fuit, ut ex domo eius templum facerent, eumque pro Deo colerent. Igitur Dionysius tyrannus, quem supra à Sicilia exercitum in Italiã traiecisse, bellumq; Græcis intulisse memorauimus, expugnatis Locris, Crotonienses, vix vires longo ocio ex prioris belli clade resumētes, aggreditur. Qui fortius cum paucis tanto exercitus eius, quàm antea cum tot millibus Locrensiū paucitati restiterunt. Tantum virtutis paupertas aduersus insolentes diuitias habet.

Velinedia, vel interfectus à Syracusanis, dum agrum fabaceum circuit. Laert.

tantòque inſperata interdum ſperata victoria certior eſt. Sed Dionyſium gerentem bellum, legati Gallorum qui paucos ante meſes Romam in- Gallos Seno- cenderunt, ſocietate amicitiamque petentes, adeunt, nes intelli- gentemque ſuam inter hoſtes eius poſitam eſſe, ma git, gnòque uſui ei futurum vel in acie bellanti, vel de tergo intentus in prælium hoſtibus, affirmant. Grata legatio Dionyſio fuit. Ita pacta ſocietate, & auxilijs Gallorum auctus, bellum velut ex integro reſtaurat. Iis autem Gallis cauſa in Italiam veniendi, ſedèsque nouas quaerendi, inſteſtina diſcordia, & aſidua domi diſſentiones fuere: quarum taedio, cum in Italiam veniſſent, ſedibus Tuſcos expulerunt, & Mediolanum, Comum, Brixiam, Veronam, Bergomum, Tridentum, Vicentiam, condiderunt. Tuſci quoque, duce Rhetor, auitis ſedibus amiſſis, Alpes occupauere, & nomine ducis gètem Rhetorum condiderunt. Sed Dionyſium in Siciliam aduentus Carthaginiensium reuocauit: qui recuperato exercitu, bellum quod lue deſeruerant, auctis viribus repetebant. Dux belli Hanno Carthaginiensis erat, cuius inimicus Suniator potentiſſimus ea tempeſtate Pœnorum, cum odio eiuſ, Græcis literis Dionyſio aduentum exercitus, & ſegni- tiem ducis familiariter prænuntiaſſet, comprehenſis epiſtolis proditionis damnatur: factò ſenatuſconſulto ne quis poſtea Carthaginiensis aut literis Græcis, aut Græco ſermoni ſtuderet, ne aut loqui cum hoſte, aut ſcribere ſine interprete poſſet. Nec multò poſt Dionyſius, quem paulò antè non Sicilia, non Italia capiebat, aſiduis belli certaminibus victus, fractuſque, ad poſtremum inſidijs ſuorum interfecit.

In Italijs CC. ante annos nauigauerunt Celtæ quàm vrbs incenſa. Liuius lib. 5. ab vrbe còd.

Vixit ad mſenam ſenectutem. & filio regnam per manus tradidit. Lactan lib. 2. exceſſit enim annum L. X. Prob.

Iustini Lib. XXI.

EXtincto in Sicilia Dionysio tyranno, in locum eius milites maximum natu ex filijs eius, nomine Dionysium, suffecerunt & maturam etatem eius secuti, & quod firmitus futurum esse regnum, si penes unum remansisset, quam si portionibus inter plures filios divideretur, arbitrabantur. Sed Dionysius inter initia regni, auunculos fratrum suorum, velut amulos imperij sui, hortatoresque puerorum ad diuisionem regni tollere gestiebat. Quare paulisper dissimulatum animum prius ad fauorem popularium conciliandum intendit, excusatius facturus, quod statuerat, si probatus ante omnibus foret. Igitur nœrorum tria millia è carcere dimittit, tributa populo per triennium remittit, & quibuscunque delinquentis potest, animos omnium sollicitat. Tunc ad definitum facinus conuersus, nœ cognatos tantum fratrum, sed etiã ipsos fratres interficit: ut quibus consortium regni debebat, ne spiritus quidem consortij relinquerentur, tyrannidem in suos prius quam in externos auspicatus. Sublatis deinde emulis, in segnitiam lapsus, saginam corporis ex nimia luxuria, oculorumque valetudinem contraxit, adeo ut non solem non puluerẽ, non denique splendorem ferre lucis visus posset. Propter quã dum concerni se putat, seuitia grassatur, nec ut pater carcerem nexis, sed cadibus ciuitatem replet: ob quã non contemptior omnibus quam inuisior fuit. Itaque cum bellum aduersus eum Syracusani decreuissent, diu dubitauit, an imperium deponeret, an bello resisteret: sed à militibus pradam urbisque direptionem sperantibus, descendere in praelium cogitur. Victus, cum iterato non felicius fortunans

Qui in tempo-
raria seuitu-
te detineban-
tur.

De decore si-
lii mortuus
pater pœnas
repperdit Val-
Max.

tentasset, legatos ad Syracusanos mittit, spondens
 se depositurum tyrannidem, si mitterent ad eum
 cum quibus de pace conueniret. In quam rem mis-
 sos primores, in carcere retinet: atque ita incautis
 omnibus, nec quicquam hostile metuentibus, exer-
 citum ad delendam ciuitatem mittit. Fit igitur
 in ipsa urbe anceps praelium in quò oppidanis
 multitudine superantibus, Dionysius pellitur, qui
 cum obsidionem arcis timeret, cum omni regio ap-
 paratu in Italiam profugit tacitus. Exul à Lo-
 crensibus socijs acceptus, veluti iure regnaret, ar-
 cem occupat, solitamque sibi seuitiam exercet. Con-
 iuges principum ad stuprum rapi iubebat, virgi-
 nes ante nuptias abducebat, stupratasque procijs
 reddebat. Locupletissimos quosque aut ciuitate pel-
 lebat, aut occidi imperabat, bonamque eorum inua-
 debat. Dein cum rapina occasio deesset, uniuersam
 ciuitatem callido commento circūuenit. Cum Rhe-
 ginorum tyranni Leophronis bello Locreses preme-
 rentur, uouerant, si uictores forent, ut die festo Ve-
 neris uirgines suas prostituerent. Quo uoto inter-
 misso cum aduersa bella cum Lucanis gererent, in con-
 cionem eos Dionysius uocat: hortatur, ut uxores
 filiasque suas in templum Veneris, quam possint or-
 natissimas mittant: ex quibus sorte centum ductæ,
 uoto publico fungantur, religionisque gratia, uno stent
 in lupinari mense, omnibus ante iuratis uiris, ne
 quis ullam attaminet. Quæ res ne uirginibus, uo-
 to ciuitatem soluentibus, fraudi esset, decretum fa-
 cerent, ne qua uirgo nubere, priusquam illa ma-
 ritis traderentur. Probato consilio, quo & supersti-
 tioni, & pudicitia uirginum cōsulabatur, certatim
 omnes femina impensius exornatæ, in tēplum Ve-
 neris conueniunt: quas omnes Dionysius immis-
 sis militibus spoliat, ornamentaque matronarum in
 prædæm

Tyranni ma-
res.

Vide quibus
uotis dæmo-
nes, pro diis
culti delecta-
ti fuerint.

pradam suam vertit. Quarundam viros ditiores
 interficit, quasdam ad prodendas virorum pecu-
 nias torquet. Cùm his artibus per annos sex regnas-
 set, conspiratione Locrorum ciuitate pulsus, in Sici-
 liam redit. Ibi Syracusas securis omnibus, post lon-
 *proditiōe. gam intercapedinem pacis, per * conditionem re-
 cepit. Dum hæc in Sicilia geruntur, interim in
 Africa princeps Carthaginensium Hanno opes
 suas, quibus Reipub. superabat vires, ad occu-
 pandam dominationem intendit, regnumque in-
 uadere, interfecto senatu, conatus est. Cui sceleri
 solennem nuptiarum diem filia sua legit, ut reli-
 gione votorum nefanda committeret, & nefanda
 commenta facilius tegerentur. Itaque plebi epu-
 las in publicis porticibus, senatui in domo sua pa-
 rat, ut poculis veneno infectis, secretius senatum,
 & sine arbitris interficeret, orbamque Rempub.
 facilius inuaderet. Qua re magistratibus per-
 ministros prodita, scelus declinatum, non vindica-
 tum est, ne in viro tam potenti plus negotij face-
 ret res cognita, quam cogitata. Contenti itaque co-
 hibuisse decreto, modum nuptiarum sumptibus sta-
 tuunt, idque obseruari non ab vno, sed ab vniuer-
 sis iubent, ne persona designata, sed vitia correpta
 esse viderentur. Hoc consilio præuentus, iterum
 seruitia concitat, statutaque rursus cadium die,
 cùm denuo se proditum videret, timens iudicium,
 in unitum quoddam castellum cum viginti mil-
 libus seruorum armatis occupat. Ibi dum Afros,
 regesque Mauritanorum concitat, capitur, vir-
 gilique casus, effosis oculis, & manibus cruribusque
 fractis, velut à singulis membris pœnæ exigeren-
 tur, in cōspectu populi occiditur, corpus verberibus
 lacerum in cruce figitur. Filij quoque cognatique
 omnes, etiam innoxij supplisio traduntur, ne quis

quam aut ad imitandum facinus, aut ad mortem ulciscendam, ex tam nefaria domo superesset. Interea Dionysius Syracusis receptus, cum grauior crudeltorque in dies ciuitati esset, iterata conspiratione obsidetur. Tunc deposito imperio, arcem Syracusanis cum exercitu tradidit, receptoque priuato instrumento, Corinthum in exilium proficiscitur. Ibi humilima quaque tutissima existimans, in sordidissimum uitae genus descendit: non contentus in publico vagari, sed potare: nec conspici in popinis, lupanaribusque, sed totis diebus desiderare: cum perditissimo quoque de minimis rebus discepare, pannosusque & squallidus incedere, risum libentius praebere, quam captare, in macello perstare, quae emere non poterat, OCY-
 LIS DEVORARE: apud adiles aduersus lenones iurgari: omniaque ita facere, ut contemnendus magis, quam metuendus videretur. Nouissimè se ludimagistrum professus, pueros in trinito docebat. ut aut à timētibz semper in publico videretur, aut à non timentibus facilius contemneretur. Nam licet tyrannicus vitys semper abundaret, tamen simulatio hac vitiorum non natura erat: magisque haec arte, quam amisso regali pudore faciebat, expertus quam inuisa tyrannorum forent etiam sine opibus nomina. Laborabat itaque inuidiam praeteritorum contemptu praesentium demere, neque honesta, sed tuta consilia circumspiciebat. Inter has tamen dissimulationum artes, ter insimulatus est affectata tyrannidis: nec aliter, quam dum contemnitur, liberatus est. Inter haec Carthaginenses tanto successu rerum Alexandri magni exterriti, verentes ne Persico regno & Africam vellet adiungere, mittunt ad speculandos eius ani-

Ludum Corinthiathi aperuit Dionysius Cic. lib. 9. Epist.

Et euerfa.
Orosius.

mos Hamilcarem, cognomento Rhodanum, virum solertia facundiaque præter ceteros insignem. Augebant enim metum & Tirus urbs, autor originis sua, capta, & Alexandria amula Carthagini, in terminis Africa & Aegypti condita, & felicitas regis, apud quem nec cupiditas, nec fortuna ullo modo terminabantur. Igitur Amilcar per Parmenionem aditu regis obtento, presugisse se ad regem expulsam patria fingit, militemque se expeditionis offert. Atque ita consilijs eius exploratis in tabellis ligneis, desuper cera vacua inducta, ciuibus suis omnia perscribebat. Sed Carthaginienses post mortem regis reuersum in patriam, quasi urbem regi vendicasset, non ingrato tantum, verum etiam & crudeli animo necauerunt.

Iustini Lib. XXII.

AGathocles Sicilia tyrannus, qui magnitudini prioris Dionysij successit, ad regni maiestatem ex humili & sordido genere peruenit. Quippe in Sicilia patre sigulo natus, non honestiorẽ pueritiam, quam principia originis habuit. Siquidem forma, & corporis pulchritudine egregius, diu vitam stupri patientia exhibuit. Annos deinde pubertatis egressus libidinem à viris ad fœminas transtulit. Post hæc apud utrumque sexum famosus, vitam latrocinij mutauit intericcto tempore, cum Syracusas concessisset, accitusque in ciuitatem inter incolas esset, diu sine fide fuit: quoniã nec in fortunis quod amitteret, nec in verecũdia quod inquinaret, habere videretur. In summa, gregariã militiam sortitus, nõ minus tunc seditiosa, quam antea turpi vita, in omne facinus promptissimus erat. Nam & manu strenue

strenuus, & in concionibus persacundus habebatur. Breui itaque centurio, ac deinceps tribunus militum factus est. Primo bello aduersus Aetneos magna experimenta sui Syracusanis dedit. Sequenti Campanorum tantam de se spem omnibus fecit, ut in locum demortui ducis Damascenis sufficeretur. Cuius uxorem adulterio cognitam, post mortem viri in matrimonium recepit. Nec contentus quod ex inope repente diues factus esset, piraticam aduersus patriam exercuit. Saluti ei fuit, quod socij capti tortique, de illo negauerunt. Bis occupare imperium Syracusarum voluit, bis in exilium actus est. A Murgantinis apud quos exulabat, odio Syracusanorum, primo praetor, mox dux creatur. In eo bello & urbem Leontinorum capit, & urbem Syracusas obsidere coepit: ad cuius auxilium Amilcar dux Pœnorum impetratus, depositis hostilibus odijs, praesidia militum mittit. Ita uno & eodem tempore Syracusa & ab hoste ciuili amore defensa, & à ciue hostili odio impugnata sunt. Sed Agathocles, cum videret fortius defendi urbem quam oppugnari, precibus per internuntium Amilcarem exorat, ut inter se & Syracusanos pacis arbitria suscipiat, pecuniaria in ipsam officia sua repromittens. Qua spe impletus Amilcar, societatem cum eo metu potentiae eius iungit, ut quantum virium Agathocli aduersus Syracusanos dedisset, tantum ipse ad incrementa domesticae potentiae recuperaret. Igitur non pax tantum Agathocli conciliatur, verum etiam praetor Syracusis constituitur. Tunc Amilcari expositis ignibus cercis, tactisque, in obsequia Pœnorum iurat. Deinde acceptis ab eo quinque millibus Afrorum, potentissimos quosque ex principibus interficit, atque ita veluti Rcipub.

statum formaturus populum in theatrum ad concionem vocari iubet, contracto in gymnasio senatu, quasi quaedam prius ordinaturus: sic compositis rebus, immixtis militibus populum obsidet, senatum trucidat: cuius peracta caede, ex plebe locupletissimos & promptissimos quosque interficit. Ita gestis, militem legit, exercitumque conscribit: quo instructus, finitimas ciuitates nihil hostile metuentes, ex improviso aggreditur. Pœnorum quoque socios permittente Amilcare, sedè iniurijs vexat propter quod querelas Carthaginem socij non tam de Agathocle, quàm de Amilcare detulerunt: hunc ut dominum & tyrannum, illum ut proditorem arguentes: à quo infestissimo hosti, fortunæ sociorum, interposita pactione, donata sint: cui ab initio Syracuse in pignus societatis sint tradita, vrbs semper Pœnis infesta, & de imperio Siciliae Carthaginis amula: nunc insuper ciuitates sociorum eidem pacis titulo tradita sint. Denuntiare igitur se, hæc breui ad ipsos redundaturâ, ac propediem sensuros, quantum malum non Sicilia magis, quàm ipsi Africa attulerint. His querelis senatus in Amilcarem accenditur. Sed quoniam in imperio esset, tacita de eo suffragia tulerunt, & sententias prius quàm recitarentur, in urnam coniectas obsignari iusserunt, donec alter Amilcar Gisgonis filius, à Sicilia reuerteretur. Sed hæc callida commenta Pœnorum, & sententias inauditas, mors Amilcaris

* propter præuenit, liberatusque est fati munere, quem* per iniuriam ciues inauditam damnauerant. Qua res Agathocli aduersus Pœnos occasionem mouendi belli dedit. Prima igitur illi cum Amilcare Gisgonis filio, prælij congressio fuit: à quo victus maiori mole recuperaturus bellum, Syracusas concessit.

cessit. Sed secundi certaminis eadem fortuna, quæ & prioris, fuit. Cum igitur victores Pœni Syracusas obsidione cinxissent, Agathoclésque se nec viribus parem, neque ad obsidionem ferendam instructum videret, super hac à socijs crudelitate eius offensus, desertus esset, statuit bellum in Africam transferre, mira prorsus audacia, ut quibus in solo Urbis suæ par non erat, eorum Urbi bellum inferret, & qui sua tueri non poterat, impugneret aliena, victusque victoribus insultaret. Huius consilij non minus admirabile silentium, quam commentum fuit, populo hoc solum professus, inuenisse se victoriæ viam: Animos illi tantum in breuem obsidionis patientiam firmarent, vel si cui status presentis fortunæ displiceret, dare se ei discedendi liberam potestatem. Cum mille sexcenti discessissent, ceteros ad obsidionis necessitatem frumento & stipendio instruit: quinquaginta tantum secum talenta ad presentem usum aufert, cetera ex hoste melius quam ex socijs paraturus. Omnes deinde seruos militaris ætatis libertate donatos, sacramento adegit, eosque & maiorem partem ferme militum nauibus imponit, ratus exæquata utriusque ordinis conditione, mutuam inter eos virtutis emulationem futuram: ceteros omnes ad tutelam patriæ relinquit. Septimo igitur imperij anno, comitibus duobus adultis filijs, Archagato & Heraclida, nullo militum sciente quò ueheretur, cursum in Africam dirigit. Cum omnes aut in Italiam pradatum se, aut in Sardiniam ituros crederent: tum primò exposito in Africæ littore exercitu, consilium suum omnibus aperit. Quo in loco Syracusa posita sint, ostendit: quibus aliud nullum auxilium superesset, quam ut hostibus faciant, quæ ipsi paterentur.

zur. Quippe aliter domi, aliter foris bella tractari. Domi ea sola auxilia esse, quae patriae vires subministrant foris hostem etiam suis viribus vinci, deficientibus socijs, & odio diuturni imperij, externa auxilia circumspectantibus. Huc accedere, quod urbes, castellaque Africae non muris cinctae, non in montibus posita sint, sed in planis campis, sine ullis munimentis iaceant: quas omnes metu excidij facile ad belli societatem perducere posse. Maius igitur Carthaginensibus ex ipsa Africa, quam ex Sicilia exarsurum bellum, coituraeque auxilia omnium aduersus unam urbem, nomine quam optibus amplioem, & quas non attulerit vires, inde sumpturum. Nec in repentino Paenorum metu modicum momentum victoria fore, qui tanta audacia hostium percussi trepidaturi sint. Accessura & villarum incendia, castellorum, urbiumque contumacium direptionem, tum ipsius Carthaginis obsidionem. Quibus omnibus non sibi tantam in alios, sed & alijs in se sentient patere bella. His non solum Paenos vinci, sed & Siciliam liberari posse. Nec enim moraturos in eius obsidione hostes, cum sua urgeantur. Nusquam igitur alibi facilius bellum, sed nec praedam uberius inueniri posse. Nam capta Carthagine, omnem Africam, Siciliamque, premium victorum fore. Gloriam certe tam honesta militia, tantam in omne aevum futuram, *ut terminari nullo tempore oblivionis possidum erat, sit: ut dicatur eos solos mortalium esse, qui bella, ut determinari nullo tempore oblivio possit.

quae domi ferre non poterant, ad hostes transfulerint, ultroque victores insecuti sint, & obsessores urbis suae obsederint. Omnibus igitur forti ac lato animo bellum ineundum, quo nullum aliud possit aut premium victoribus uberius, aut victu momentum illustrius dari. His quidem adhortationibus

tionibus animi militum erigebantur. Sed terrebat eos portentis visio, quod nauigantibus eis sol defecerat. Cuius rei rationem non minore cura rex, quam belli reddebat, affirmas, si prius quam proficiscerentur factum esset, credi aduersum profecturos, prodigium esse: nunc quia egressu acciderit, illis ad quos eatur, portendere. Porro defectus naturalium siderum semper presentem rerum statum mutare, certumque esse florentibus Carthaginensium opibus aduersisque rebus suis commutationem significari. Sic consolatus militibus, uniuersas naues consentiente exercitu incendi iuber, ut omnes scirent auxilio fugam^{*} ablato, aut vincendum^{*} ademptum aut moriendum esse. Deinde cum omnia, quacunque ingrederentur, prosterneret, villas castellaque incenderent, obuius his fuit cum XXX. millibus Pœnorum Hanno dux: & prelio commisso, duo de Siculis, tria millia de Pœnis cum ipso duce cecidere. Hac victoria & Siculorum animi eriguntur, & Pœnorum franguntur. Agathocles victis hostibus, vrbes castellaque expugnat, pradas ingentes agit, hostium multa millia trucidat. Castra deinde quinto lapide à Carthagine statuit, ut dâna^{*} clarissimarum rerum, vastitatemque agrorum, & incendia villarum, de muris ipsius vrbis specularentur. Interea ingens tota Africa deleti Pœnorum exercitus fama, occupatarumque urbium diuulgatur. Stupor itaque omnes & admiratio incessit, unde tanto imperio tam subitum bellum presertim ab hoste iam victo. Admiratio deinde paulatim in contemptum Pœnorum vertitur. Nec multo post non Africa tantum, verum etiam vrbes nobilissima nouitatem sequuta, ad Agathoclem defecere, frumentoque & stipendio victorem^{*} adiuuere. His Pœnorum malis etiam deletus in Sicilia cum Imperatore exercitus

Duos tantum
è suis amicit
Agath. Orof.

*charissimarum

*extruxerunt

Andronē ap-
pellat Oro-
sius.

exercitus, velut quidā arumnarum cumulus ac-
cessit. Nam post profectiōem à Sicilia Agatho-
clus, in obsidione Syracusarum Pœni segniores red-
diti, ab Antandro fratre regis Agathoclis occasio-
ne casti nuntiabantur. Itaque cūm domi, forisque
eadem fortuna Carthaginensium esset, iam non
tributaria tantūm ab his urbes, verum etiam so-
cī reges desiciebant, AMICITIARVM IV-
RA NON FIDE, SED SVCESSV
PONDERANTES. Erat inter ceteros rex
Cyrenarum Ophellas, qui sp̄s improba, regnum to-
tius Africa amplexus, societatem cum Agatho-
cle per legatos iunxerat, pactūsque cum eo fue-
rat, ut Sicilia illi, sibi Africa imperium victis
Carthaginensibus, cederet. Itaque cūm ad belli
societatem cum ingenti exercitu ipse venisset,
Agathocles blando alloquio, & humili adulatio-
ne, cūm sapius simul cœnassent, quia filius eius ab
Ophella adoptatus esset, incautum eum interfecit:
occupatōque exercitu eius, iteratō Carthaginien-
* cientes ses omnibus viribus bellum * struentes, magno
vtriusque exercitus sanguine graui pralio su-
perat. Hoc certaminis discrimine tanta despera-
tio illata Pœnis est, ut nisi in exercitu Agatho-
clis orta seditio esset, trāsiturus ad eum Bomilcar,
dux Pœnorum, cum exercitu fuerit. Ob quam no-
xam in medio foro à Pœnis patibulo suffixus est:
ut idem locus monimētum suppliciorum eius es-
set, qui ornamētum antē fuerat honorum. Sed Bo-
milcar magno animo crudelitatem civium tulit,
adeō ut de summa cruce, veluti de tribunali, in
Pœnorum scelera cōcionaretur, obiectans illis nunc
Hannonem falsa afflictati regni inuidia circum-
uentum, nunc Gisgonis innocentis exilium, nunc in
Amilcarem patrum suū tacita suffragia, quōd
Agatho

Agathoclem socium illis facere, quam hostem maluerint. Hac cum in maxima populi concione vociferatus esset, expirauit. Interea Agathocles profligatus in Africa rebus, tradito Archagato filio exercitu, in Siciliam recurrit, nihil actum in Africa existimans, si amplius Syracusæ obsiderentur. Nam post occisum Amilcarem, Gisgonis filium, nouus eo a Pœni missus exercitus fuerat. Statim igitur primo aduentu eius, omnes Sicilia urbes auditu rebus, quas in Africa gesserat, certatim se ei tradunt: atque ita pulsus è Sicilia Pœnis, totius insula imperium occupauit. In Africam deinde reuersus seditione militum excipitur. Nam stipendiorum solutio in aduentum patris dilata à filio fuerat. Igitur ad concionem uocatos, blandis uerbis permulsi, stipendia illis non à se flagitanda esse, sed ab hoste quarenda, communem uictoriam, communem prædam futuram. Paululum modo annitteretur, dum belli reliquia peragantur, cum sciant Carthaginem captam spes omnium expleturam. Sedato militari tumultu, interiectis diebus, ad castra hostium exercitum ducit: ibi inconsultius prælium committendo, maiorem partem exercitus perdidit. Cum itaque in castra fugisset, uersamque in se inuidiam temere commissi belli uideret, pristinamque offensam non depersi stipendij metueret, concubia nocte solus à castris cum Archagatho filio profugit. Quod ubi milites cognouere, haud secus quam si ab hoste capti essent, trepidauere: Bis se à rege suo in medijs hostibus relictos esse, proclamantes, salutemque suam desertam ab eo esse, quorum ne sepultura quidem relinquenda fuerat. Cum persequi regem uellent, à Numidis excepti, in castra reuertuntur: comprehenso tamen Archagatho,

qui

*Antea pa
tris

qui à patre noctis errore discesserat. Agathocles autem nauibus, quibus fuerat à Sicilia regressus, cum custodibus earundem Syracusas desertur. Exemplum flagitiij singulare, Rex exercitus sui desertor, filioramque pater proditor. Interim in Africa post fugam regis, milites pactione cum hostibus facta, interfectus Agathoclis filijs, Carthaginiensibus se tradidere. Archagathus cum occideretur ab Archefilao amico Antipatri, rogauit eum quidnam liberis eius facturum Agathocles putet, per quem ipse liberis careat? Tunc respondit, satis habere se, quod superstites eos esse Agathoclis liberis sciat. Post hæc Pœni ad persequendas belli reliquias, duces in Siciliam miserunt, cum quibus Agathocles pacem æquis conditionibus fecit.

Iustini Lib. XXIII.

Agathocles rex Siciliae, pacificatus cum Carthaginiensibus, partem ciuitatum à se fiducia virium disidētium, armis subegit. Deinde quasi angustis insulae terminis clauderetur, cuius imperij partem primis incrementis ne sperauerat quidem, in Italiam transcendit, exemplum Dionysij secutus, qui multas ciuitates Italiae subegerat. Primi igitur hostes illi Brutij fuere, qui & fortissimi & opulentissimi videbantur, simul & ad iniurias vicinorum prompti. Nam multas ciuitates Graeci nominis Italia expulerant: autores quoque suos Lucanos bello vicerat, & pacem cum his æquis legibus fecerant. Tanta feritas animorum erat, ut nec origini suæ parcerent. Nāque Lucani ijdem legibus liberos suos, quibus & Spartani, instituerere soliti erant. Quippe ab initio pubertatis, in syluis inter pastores

pastores habebantur, sine ministerio seruili, sine veste quam induerent, vel cui incubarent: ut à primis annis duritiæ, parsimoniæque sine ullo usus urbis, assuescerent. Cibus his prada venatica, potus mellis, & lactis, & fontium liquor erat: Sic ad labores bellicos indurabantur. Horum igitur ex numero quinquaginta primò ex agris finitimorum prædari soliti, confluyente deinde multitudine, sollicitati prada cum plures facti essent, infestas regiones reddebant. Itaque fatigatus querelis sociorum Dionysius Siciliae tyrannus, sexcentos Afros ad compefcendos eos miserat, quorum castellum præditum sibi per Brutiam mulierem expugnarunt, ibique ciuitatem, concurrentibus ad opinionem nouæ urbis pastoribus statuerunt: Brutiosque se ex nomine mulieris vocauerunt. Primum illis cum Lucanis, originis suis autoribus, bellum fuit. Qui victoria erecti, cum pacè æquo iure fecissent, ceteros finitimos armis subegerunt: tantasque opes in breui consecuti sunt, ut perniciosi etiam regibus haberentur. Denique Alexander rex Epiri, quum in auxilium Græcarum ciuitatum cum magno exercitu in Italiam venisset, cum omnibus copijs ab his deletus est. Quare feritas eorum successu felicitatis incensa, diu terribilis finitimis fuit, ad postremum imploratus Agathocles, spe ampliandi regni, à Sicilia in Italiam traiecit. Principio aduentus opinione eius concussus, legatos ad eum societatem amicitiamque petentes miserunt. Quos Agathocles ad cœnam inuitatos, ne exercitum traieci viderent, in posterum statuta his die, conscensis natis frustratus est: sed fraudis haud letus euentus fuit. Siquidem reuerti eum in Siciliam, interceptis paucis diebus, vis morbi coëgit: quo toto corpore comprehensus, per omnes nervos articulosque

Brutij vadè
dicti.

humore pestifero grassante, velut intestino singulorum membrorum bello impugnabatur. Ex qua desperatione bellum inter filium nepotemque ortum, eius regnum iam quasi mortui vendicantibus, occiso filio, regnum nepos occupavit. Igitur Agathocles, cum morbi cura, & aegritudo graviores essent, & inter se alterum alterius malo cresceret, desperatus rebus, uxorem suam Theogenam, genitosque ex ea duos parvulos, cum omni pecunia, & familia, regalique instrumento, quo prae-ter illum nemo regum ditior fuit, nauibus impositos Aegyptum, unde uxorem acceperat, remittit, timens ne praedonem regni sui hostem paterentur. Quamquam uxor diu, ne ab agro diuelleretur, deprecata est, ne discessus suus adiungi nepotis parricidio posset, & tam cruentè haec deseruisse virum, quam ille impugnasse avum videretur:

Matrimonium.

NVBENDO SE NON PROSPERAE TANTVM, SED OMNIS FORTVNAE INISSE SOCIETATEM: nec inuitam periculo spiritus sui empturam, ut extremos viri spiritus exciperet, & exequiarum officium, in quod, profecta se, nemo sit successurus, obsequio debite pietatis impleret. Discedentes parvuli flebili ululatu amplexi patrem tenebant. Ex altera parte uxor maritum non amplius visura, osculis fatigabat. Nec minus senis lacryma miserabiles erant. Flebant enim morientem patrem, ille exules liberos: Hi discessu suo solitudinem patris senis, aegri, ille in spem regni susceptos relinqui in egestate lugebat. Inter haec regia omnis assistentium fletibus tam crudelis dissidij impleta, resonabat. Tandem lacrymis finem necessitas profectiois imposuit, & mors regis proficiscentes filios secuta est. Dum haec aguntur, Carthaginenses cognitis

gnitis quæ in Sicilia agebantur, occasionem totius insula occupanda datam sibi existimantes, magnis viribus eò traiciunt, multasque ciuitates subiungunt. Eo tempore & Pyrrhus aduersus Romanos bellum gerebat, qui imploratus à Siculis in auxilium, sicuti dictum est, cum Syracusas venisset, multasque ciuitates subegisset, rex Sicilia, sicut Epiri appellabatur. Quarum rerum felicitate latatus, Heleno filio Siciliam velut auitum (nam susceptus ex filia Agathoclis regis erat) Alexandro autem Italia regnum destinat. Post hac multa secunda prelia cum Carthaginensibus facit. Interiecto deinde tempore, legati ab Italicis socijs venire, nuntiantes Romanis resisti non posse, deditionemque futuram, nisi subueniat. Anxius tam ambiguo periculo, incertusque quid ageret, vel quibus primum subueniret, in utrumque pronus consultabat. Quippe instantibus his Carthaginensibus, inde Romanis, periculosum videbatur, exercitum in Italiam non traicere, periculosius à Sicilia deducere: ne aut illi non lata ope, aut hi deserti amitterentur. In hoc astu periculorum, tutissimus portus consiliorum visus est, omnibus viribus * decernere in Sicilia, & profligatis Carthaginensibus, victorem exercitum * transponere in Italiam. Itaque conferto prelio, cum superior fuisset, quoniam tamen à Sicilia abiret, pro victo fugere visus est: ac propterea socij ab eo defecerunt: & imperium Sicilia tam citò amisit, quam facile quasierat. Sed nec in Italia meliore felicitate usus, in Epirum reuertitur. Admirabilis utriusque rei casus in exemplum fuit. Nam sicut antè secunda fortuna, rebus supra vota fluentibus, Italia Siciliaque imperium, & tot de Romanis victorias attraxerat: ita nunc aduersa, velut in ostentationem fragili-

A. Tarentinis
& Samnitib.
Plutare.

* decernere

* transponere

Parti ad Carthaginem, partim ad Marmertinos. Plutare.

Hiero

Ob id Pallas
delectatur no-
stra, ut Plut.
in Demosth.

tatis humana destruens quae cumulauerat, Sici-
liensi ruina naufragium maris, & foedam aduer-
sus Romanos pugnam, turpemq; ab Italia disces-
sum adiecit. Post profectioem à Sicilia Pyrrhi
magistratus Hiero creatur, cuius tanta modera-
tio fuit, ut consentiente omnium ciuitatum fauore,
dux aduersus Carthaginenses primum, mox rex
crearetur. Huius futurae maiestatis ipsa infantili
educatio quasi praenuncia fuit. Quippe genitus
erat patre Hieroclyto, nobili viro, cuius origo à
Gelo, antiquo Siciliae tyranno, manabat: sed ma-
ternum illi genus sordidum, atque admodum pu-
dibundum fuit. Nam ex ancilla natus, ac propte-
rea à patre, velut debonestamentum generis, ex-
positus fuerat. Sed paruulum, & humanae opis in-
digentem apes, congesto circa iacentem melle, mul-
tis diebus aluere. Ob quam rem responso aruspici-
cum admonitus pater, qui regnum infanti porten-
di caneant, paruulum recolligit, omnique studio
ad spem maiestatis, quae promittebatur, instituit.
Eidem in ludo inter coequales discenti, lupus ta-
bulam, in turba puerorum repente conspectus, eri-
puit. Adolescenti quoque prima bella ineunti a-
quila in clypeo, noctua in hasta consedit. Quod o-
stentum & in consilio cautum, & manu promptum,
regemq; futurum significabat. Denique aduersus
prouocatores saepe pugnavit, semperque victoriam
reportauit. A Pyrrho rege multis militaribus
donis donatus est. Pulchritudo ei corporis insignis,
vires quoque in homine admirabiles fuere. In al-
loquio blandus, in negotio iustus, in imperio mode-
ratus erat, prorsus ut nihil ei regium deesse vide-
retur, praeter regnum.

Iustini

Iustini Lib. XXIII.

DUm hac in Sicilia geruntur, interim in Græcia dissidentibus inter se bello Ptolemæo, Ceraunico, Antiocho, & Antigono regibus: omnes ferme Græcia ciuitates, ducibus Spartanis velut occasione data, ad spem libertatis erecta, missu inuicem legatis, per quos in societatis fœdera alligarentur, in bellum prorumpunt: & ne cum Antigono, sub cuius bello imperio erant, bellum cepisse viderentur, socios eius Aetolos aggrediuntur, causas belli prætendentes, quod consensu Græciæ sacratum Apollini Cyraum campum per vim occupassent. Huic bello ducem eligunt Aran, qui adunato exercitu, vrbes satâque in his campis posita, depopulatur: quæ auferri non poterant, incendit. Quod cum è montibus conspicati Aetolorum pastores essent, congregati admodum quingenti, sparsos hostes, ignorantes quanta manus esset, quoniam cõspectum illis metus & incendiorum fumus abstulerat, consectantur, trucidatisq; admodum nouem millibus, prædones in fugam verterunt. Reparantibus deinde Spartanis bellum, auxilium multe ciuitates negauerunt, existimantes, dominationem eos Græcia, non libertatem querere. Interea inter reges bellum finitur: Nam ptolemæus pulso Antigono cum regnum totius Macedonia occupasset, pacem cum Antiocho facit, affinitatemq; cum Pyrrho, data ei in matrimonium filia sua, iungit. Exinde externo metu deposito, impium & facinorosum animum ad domestica scelera conuertit, insidiasq; Arsinoë sorori suæ instruit, quibus & filios eius vita, & ipsam Cassandria vrõis possessione priuaret. Primus ei dolus fuit, simulato amore sororis matrimonium petere,

Campus is est
Phocidis. Pl.
lib. 3.

Aliter enim ad sororis filios, quorum regnum occupauerat, quam concordia fraude peruenire non poterat. Sed nota scelerata Ptolemæi voluntas sorori erat. Itaque non credendi, mandat velle se cum filijs eius regni consortium iungere: cum quibus non ideo se armis contendisse, quoniam eripere his regnum, sed quod id facere sui muneris vellet. In hoc mitteret arbitrium iurifurandi: quo præsentem apud deos patrios, quibus vellet obsecrationibus se obligaret. Incerta Arsinoë quid ageret: si mitteret, decipi periurio: si non mitteret, prouocare rabiem fraternæ crudelitatis timebat. Itaque plus liberis, quam sibi timens, quos matrimonio suo protecturam se arbitrabatur, mittit ex amicis suis Dionem: quo perducto in sanctissimum Iouis templum, veterrima Mæcedonum religionis, Ptolemæus sumptis in manus altaribus, contingens ipsa simulacra, & puluinaria deorum, inauditis, ultimisque execrationibus adiurat, se syncera fide matrimonium sororis petere: nuncupaturumque se eam reginam, neq; in contumeliam eius se aliam uxorem, aliòsue, quam filios eius se liberos habiturum. Arsinoë postquam & spe impleta est, & metu soluta, ipsa cum fratre colloquitur: cuius vultus, & blandientes oculi, cum fidem non minorem, quam iurandum promitterent, reclamante Ptolemæo filio fraudem subesse, in matrimonium fratris consensit. Nuptiæ magno apparatu, lætitiæque omnium celebrantur. Ad concionem quoque vocato exercitu, capiti sororis diadema imponit, reginamque eam appellat. Quo nomine in lætitiâ effusa Arsinoë, quia quod morte Lysimachi prioris mariti amiserat, recepisset, ultro virum in urbem suam Cassandriam inuiat, cuius urbis cupiditate fraus struebatur. Prægressa igitur virum, diem festum

Solebant sacrificantes aras apprehendere. Vnde & Varro dicit, antiquitus aras dictas. Vide Macrobi.

festum urbi in aduentum eius indicit, domos, tem-
 pla, ceteraque omnia exornari iubet, aras ubique,
 hostiāsque disponi, filios quoque suos, Lysimachum
 sedecim annos natum, Philippum triennio mino-
 rem, utrunque forma insignem, coronatos occurre-
 re iubet. Quos Ptolemaus, ad celandam fraudem,
 cupidè & ultra modum veræ affectionis ample-
 xus, osculo diu fatigat. Vbi ad portam ventum
 est, occupari arcem iubet, pueros interfici. Qui cum
 ad matrem confugissent, in gremio eius, inter ipsa
 oscula trucidantur. Proclamante Arsinoë, quod
 tantum nefas aut nubendo, aut post nuptias con-
 traxisset, pro filijs sese saepe percussoribus obtulit. Fre-
 quenter corpore suo puerorum corpora amplexata
 protexit, vulneraque excipere, quæ liberis ^{*intentaban-}
 debantur, voluit. Ad postremum spoliata etiam ^{tur}
 funeribus filiorum, scissa veste, & crinibus spar-
 sis, cum duobus seruulis ex urbe protracta, Samo-
 thraciam in exilium abijt, eò miserior, quod meri-
 cum filijs ei non licuit. Sed nec Ptolemao inulta
 scelera fuerunt. Quippe djs immortalibus tot per-
 iuria, & tam cruenta parricidia vindicantibus,
 breui post à Gallis spoliatus regno, captusque, vi-
 tam ferro, ut meruerat, amisit. Namq; Galli abun-
 danti multitudine, cum eos non caperent terra,
 qua genuerant, trecenta millia hominum ad sedes
 nouas querendas, velut peregrinatum miserunt.
 Ex his portio in Italia consedit, quæ & urbem
 Romam captam incendit, & portio Illyricos sinus,
 ducibus auibus (nam augurandi studio Galli præ-
 ter ceteros callent) per strages Barbarorum pe-
 netrauit, & in Pannonia consedit. gens aspera, au-
 dax, bellicosa, quæ prima post Herculem, cui ea
 res virtutis admirationem & immortalitatis fi-
 dem dedit, Alpium inuicta iuga, & frigore intra-

De transitu
 Gallorum in
 Italiam vide
 Liviū Deca-
 I. lib. 5.

Etabilia loca transcendit: ibi domitis Pannonijs per multos annos cum finitimis varia bella gesserunt. Hortante deinde successu, diuisis agminibus, alij Greciam, alij Macedoniam, omnia ferro proterentes, petiuere: Tantusq; terror Gallici nominis erat, ut etiam reges non lacesciti, vltro pacem ingenti pecunia mercarentur. Solus rex Macedonia Ptolemaeus, aduentum Gallorum intrepidus audiuit: inq; cum paucis & incompositis, quasi bella non difficilius, quam scelera patrarentur, parricidiorum furijs agitatatus, occurrit. Dardanorum quoque legationem, viginti millia armatorum in auxilium offerentem, spreuit: addita insuper contumelia, actum de Macedonia dicens, si cum totum Orientem soli domuerint, nunc in vindictam cinium Dardanis egeant. Milites se habere filios eorum, qui sub Alexandro rege stipendia toto orbe terrarum victores fecerint. Qua ubi Dardano regi nunciata sunt, inclytum illud Macedoniae regnum breui immaturi iuuenis temeritate casurum dixit. Igitur Galli, duce Belgio, ad tentandos Macedonum animos, legatos ad Ptolemaeum mittunt, offerentes pacem, si emere velit. sed Ptolamaeus inter suos, belli metu pacem Gallos petere gloriatus est: nec minus ferociter se legatu, quam inter amicos saltauit: aliter se pacem daturum negando, nisi principes suos obsides dederint, & arma tradiderint: non enim fidem se nisi inermibus habiturum. Renunciata legatione, risere Galli, undique acclamantes, breui sensurum, sibi an illi consulentes pacem obtulerint. Interiectis diebus praelium conferitur: victi Macedones caduntur: Ptolemaeus multis vulnerebus saucius capitur: caput eius amputatur: & lancea fixum tota acie ad terrorem hostium circumfertur, Paucos

Ptolemæus
 saucius capi-
 tur.

Paucos ex Macedonibus fuga seruauit : ceteri
 aut capti , aut occisi. Hac cum nunciata per om-
 nem Macedoniam essent , porta urbium claudun-
 tur, luctu omnia replentur, nunc orbitatem amis-
 sorum filiorum dolebant, nunc excidia urbium me-
 tuebant, nunc Alexandri , Philippiq; regum suo-
 rum nomina , sicuti numina , in auxilium uoca-
 bant: sub illis se non solum tutos, uerum etiam ui-
 ctos orbis terrarum extitisse : ut tuerentur pa-
 triam suam , quam gloria rerum gestarum caelo
 proximam reddidissent: ut opem afflictis ferrent,
 quos furor et temeritas Ptolemai regis perdidit,
 orabant. Desperantibus omnibus, non uotis agen-
 dum, Sothenes unus de Macedonū principibus ra-
 tus, contracta iuuentute, & Gallos exultantes ui-
 ctoria compescuit, & Macedoniam ab hostili de-
 populatione defendit. Ob quae uirtutis beneficia,
 multis nobilibus regnum Macedoniae affectanti-
 bus, ignobilis ipse praepositur, & cum rex ab exer-
 citu appellatus esset, ipse non in regis, sed in ducis
 nomen iurare milites coegit. Interea Brennus, quo
 duce portio Gallorum in Graciam se effuderat,
 audita uictoria suorum, qui Belgio duce Mace-
 dones uicerant, indignatus parta uictoria * opti-
 mam praedam, & Orientis spolijs onustam, tam
 facile relictam esse, adunatus C. L. millibus pedi-
 tum, & X. V. millibus equitum, in Macedoniam
 irrumpit. Cum agros uillaeq; popularentur, occur-
 rit ei cum instructo exercitu Macedonum Sothe-
 nes: sed pauci a pluribus, trepidi a ualentibus fa-
 cile uincuntur. Itaq; cum uicti se Macedones in-
 tra muros urbium condidissent, uictor Brennus,
 nemine prohibete, totius Macedoniae agros depra-
 datur. Inde quasi spolia sorderent, animum ad deo-
 rum immortalium templa conuertit, scurriliter
 iocat us.

Sothenes.

Sothenis mo-
destia.

*optimam

Brenni uictori-
is insolentia.

Templi Apol-
linis apud
Delphos sit?

Echo

Topographia

iocatus, locupletes deos largiri hominibus oportere. Statim igitur Delphos iter vertit, pradam religioni, aurum offensa deorum immortalium praefrens: quos nullis opibus egere, ut qui eas largiri hominibus soleant, affirmabat. Templum autem Apollinis Delphis positum est in monte Parnaso, in rupe undique impendente: ibi civitatem frequentia hominum facit. Qui ad affirmationem maiestatis undique concurrentes, in eo saxo confedere: atque ita templum civitatemque, non muri, sed praecipitia, nec manufacta, sed naturalia praesidia defendunt, prorsus ut incertum sit, utrum munimentum loci, an maiestas dei plus hic admirationis habeat. Media saxi rupes in formam theatri recessit. Quamobrem hominum clamor, & si quando accidit tubarum sonus, personantibus & resonantibus inter se rupibus, & multiplex audiri, ampliorque quam editur, resonare solet. Qua res maiorem maiestatis terrorem ignavis rei, & admirationem stupentibus plerumque affert. In hoc rupis anfractu, media ferme montis altitudine, planities exigua est, atque in ea profundum terra foramen, quod in oracula patet: ex quo frigidus spiritus, in quodam velut vento in sublime expulsus, mentes vatum in recordiam vertit, impletosque deo, responsa consulentibus dare cogit. Multa igitur ibi & opulenta regum populorumque visuntur munera, quaeque magnificentia sui reddentium vota gratam voluntatem, & deorum responsa manifestant. Igitur Brennus cum in conspectu haberet templum, diu deliberavit, an confestim rem aggredieretur, an vero se suis via militibus, noctis spatium ad resumendas vires daret. Euridanus & Thessalonus duces, qui se ad praedae societatem iunxerant, amputari moras iubent, dum imparati hostes, &

recens

recens aduentus sui, terrori esset: interiecta nocte et animos hostibus forsitan & auxilia accessura, & vias quae tunc pateant, obstructum iri. Sed Gallorum vulgus ex longa inopia, ubi primum vino, ceterisque com meatibus referta rura inuenit, non minus abundantia, quam victoria latum, per agros se sparserat, desertuq; signis ad occupanda omnia pro victoribus vagabantur. Quae res dilationem Delphi dedit. Prima nanque opinione aduentus Gallorum prohibiti agrestes Graecis oculis feruntur, messes, vinaque villis efferre: cuius rei salutare praecipuum non prius intellectum est, quam vini, ceterarumque copiarum abundantia, velut mora Gallis obiecta, auxilia finitimorum conuenire. Prius itaque urbem suam Delphi, aucti viribus sociorum permuniuere, quam Galli vino velut praedae incubantes, ad signa reuocarentur. Habebat Brennus lecta ex omni exercitu peditum sexaginta quinque millia, Delphorum sociorumque non nisi* quatuordecim millia militum erant, quorum contemptu Brennus ad acuedos suorum animos praedae ubertate omnibus ostendebat, statu asque cum quadrigis, quarum ingens copia procul visebatur, solido auro suas esse: plusque in pondere, quam in specie habere praedae affirmabat. Hac asseueratione & animaduersione incitati Galli, simul & hesterno mero saucij, sine respectu periculorum in bellum ruebant. Contra Delphi plus in deo, quam in viribus spem ponentes, cum contemptu hostium resistebant, scandentesq; Gallos e summo montis vertice, partim saxo, partim armis obruebant. In hoc partium certamine, repente uniuersorum templorum antistites, simul et ipsi vates, sparsis crinibus, cum insignibus atq; infulis, pauidi, uercordesue, in primam pugnantium aciem procurruerunt,

Brenni exercitus quantus.

* Alij quatuor millia.

aduenisse Deum clamant, eumque se vidisse desili-
entem in templum per culminus aperta fastigia.
Dum omnes opem dei suppliciter implorant, iu-
uenem supra humanum modum insignis pulchri-
tudinis, comitesque ei duas armatas virgines, ex
propinquis duabus Diana Mineruæque adibus
occurrisse: nec oculis tantum hæc se perspexisse, sed
audisse etiam stridorem arcus, ac strepitum ar-
morum. Proinde nec cunctarentur dÿs antesigna-
nis hostem cadere, & victoria deorum socios se ad-
iungere, summis obsecrationibus monebant. Qui-
bus vocibus incensi, omnes certatim in prælium
profiliunt. Præsentiam dei & ipsi statim sensere.

Gallorū fra-
sus exercitus.

Brennus mor-
tem sibi con-
sciscit.

Nam & terramotu portio montis abrupta, Gal-
lorum stravit exercitum: & confertissimi cunei
non sine vulneribus hostium dissipati ruebant. In-
secuta deinde tempestas est, qua grandine & ful-
gare saucios ex vulneribus absumpsit. Dux ipse
Brennus cum dolorem vulnerum ferre non posset,
pugione vitam sinuit. Alter ex ducibus, punitis
belli autoribus, cum decem millibus saucierum ci-
tato agmine à Gracia excedit. Sed nec fortuna
fugientibus commodior fuit. Siquidem pauidis nul-
la sub tectis acta nox, nullus sine labore & pericu-
lo dies: assidui imbres & gelu, nix concreta, & fū-
mes, & lassitudo, & super hæc MAXIMUM
PERVIGILIAE MALVM, miseræ infe-
licis belli reliquias obterebant. Gentes quoque na-
tionésque per quas iter habebant, palantes velut
prædam scētabantur. Quo pacto euenit, ut nemo
ex tanto exercitu, qui paulò antè fiducia virium
etiam deos contemnebat, velut ad memoriam tan-
tæ cladis superesset.

Iustini

Iustini Lib. XXV.

INter duos reges, Antigonum & Antiochum, statuta pace, cum in Macedoniam Antigonus reuertetur, nouus eidem repente hostis exortus est. Quippe Galli, qui à Brenno duce, cum in Graciam proficiscerentur ad terminos gentis tuendos relictis fuerant, ne soli desides viderentur, peditum* quindecim milia, equitum tria milia armauerant, fugatisque Getarum, Triballorumque copijs, Macedonia imminentes, legatos ad regem miserunt, qui pacem ei venalem offerrent, simul & regis castra specularentur. Quos Antigonus pro regali munificentia ingenti apparatus epularum ad cœnam inuitauit. Sed Galli expositum grande auri argenti que pondus admirantes, atque præda ubertate sollicitati, infestiores, quam venerant, reuertuntur: Quibus & elephantes ad terrorē, velut inusitatas Barbaris formas, rex ostēdi iusserat, naues onustas copijs demonstrari: ignarus, quod quibus ostentatione virium metum se injicere existimabat, eorū animos ut ad optimam prædam sollicitabat. Itaque legati ad suos reuersi, omnia in maius extollētes, opes pariter & negligentiam regis ostendunt, referta auro & argento castra esse, & neq; vallo fossaue munita: & quasi satius munimētis in diuitijs haberent, ita eos omnia officia militaria intermississe prorsus quasi ferri auxilio non indigerent, quoniam abundarent auro. Hac relatione auida gentis animi satis ad prædā incitantur. Accedebat tum exemplum Belgij, qui non magno antè tempore Macedonum exercitum cum rege trucidauerat. Itaque consentientibus omnibus, nocte castra regis aggrediuntur, qui præsentiens tantā tēpestatem, signum pridie dederat, ut

* duodecim
omnib

omnibus rebus ablati, in proximam syluam taci-
 ti se occultarent. Neque aliter seruata castra,
 quam quod deserta sunt. Siquidem Galli ubi
 omnia vacantia, nec sine defensoribus modo, ve-
 rusmetiam sine custodibus vident, non fugam ho-
 stium, sed dolum arbitantes, diu intrare portas
 timuerunt. Ad postremum integris & intactis mu-
 nimentis, seruantes potius quam diripientes, ca-
 stra occupauerunt. Tunc ablati quae inuenerant,
 ad litus conuertuntur. Ibi dum naues incautus
 diripiunt, à remigibus & ab exercitus patre, quae
 eò cum coniugibus & liberis confugerant, nihil ta-
 le metuens trucidatur: tantaque caedes Gallorum
 fuit, ut Antigono pacem huius victoria opinio,
 non à Gallis tantum, verumetiam à finitimorum
 feritate praestiterit. Quamquam Gallorum ea tem-
 pestate tanta fecunditate iuuentus fuit, ut Asia
 omnem velut examine aliquo impleant: Denique
 neque reges Orientis sine mercenario Gallorum
 exercitu vlla bella gesserint, neque pulsi regno ad
 alios quam ad Gallos confugerint. Tantis terror
 Gallici nominis siue armorum inuicta felicitas
 erat, ut aliter neque maiestatem suam tutam, ne-
 que amissam recuperare se posse sine Gallica vir-
 tute arbitrarentur. Itaque in auxilium à Bithy-
 niae rege inuocati, regnum cum eo pacta victoria
 diuiserunt, eamque regionem Gallograciam cogno-
 minauerunt. Dum haec in Asia geruntur, interim
 in Sicilia Pyrrhus à Pœnis nauali praelio victus,
 ab Antigono Macedoniae rege supplementum mi-
 litum per legatos petit: denuntians ne mittat, redi-
 re se in regnum necesse habere: incrementa rerum quae
 de Romanis voluerit, de ipso quaesiturum. Quod
 ubi negatum legati retulerunt, dissimulatis causis,
 repentinam fingit profectiorem. Socios interim pa-
 rare

Mixti Galli
 & Graeci Gal-
 lograeci appel-
 laurur. L. Julius
 3. quartæ Dec.

Dum Sicilia
 excederet &
 in Italia pro-
 peraret, Plu-
 tarc.

rare bellum iubet, & arcis Tarentina custodiam Heleno filio, & amico Miloni tradidit. Reuersus in Epirum statim fines Macedonia inuadit, cui Antigonus cum exercitu occurrit, victusque prelio in fugam vertitur. Atque ita Pyrrhus Macedonia in deditioem accepit, & veluti dāna amisit Siciliā Italiāq; acquisito Macedonia regno perisset, relictum Tarenti filium & amicum accersit. Antigonus autem cum paucis equitibus, fugae comitibus, repente fortuna ornamentis destitutus, amissi regni speculaturus euentus, Thessalonicam se recepit, ut inde cum conductā Gallorum mercenaria manu bellum repararet. Rursus à Ptolemao Pyrrhi filio funditus victus cum septem comitibus fugiens, non recuperandi regni spem ad salutis latebras, ac fugae solitudines captat. Igitur Pyrrhus in tanto fastigio regni collocatus, iam nec eo ad quod votis perueniendū fuerat, contentus, Graecia, Asiaq; regna meditatatur, neque illi maior ex imperio, quam ex bello voluptas erat: nec quisquam Pyrrhum, quā tulisset imperum, sustinere valuit. Sed ut ad deuincenda regna inuictus habebatur, ita deuictus acquisitisque celeriter carebat: tāto melius studebat acquirere imperia, quā retinere. Itaque cum copias Cherroneso transposuisset, legationibus Atheniensium, & Achiuorum, Messeniorumque excipitur. Sed & Graeci omnes admiratione nominis eius, simul & rerum aduersus Romanos, Paeniosque gestarum gloria attoniti, aduentum eius expectabāt. Primum illi bellum aduersus Spartanos fuit, ubi maiore mulierū, quā virorum virtute excipitur. Tunc Ptolemeum filium, & exercitus partem robustissimam amisit. Quippe oppugnanti urbem, ad tutelam patriae tanta multitudo feminarum concurrat, ut non fore

Collatus ob id est ab Antigono, indocto & multo & felicitate edat, ista tamen ne fiat vii. Plutar.

non fore

non fortius victus, quam verecundius recederet.
 Porro Ptolemaum filium eius adeo strenuum, &
 manu fortem fuisse tradunt, ut urbem Corcyram
 solus cum sexaginta ceperit. Item praelio navali
 triremem ex scapha cum septem insiluerit, captam
 que tenuerit. In oppugnatione quoque Spartanorum
 usque in mediam urbem cum equo procure-
 rit, ibique concursu multitudinis interfectus sit. Cu-
 ius corpus ut relatū, *patrem dixisse Pyrrhum fe-
 xisse. runt, aliquantō tardius eum, quam timuerit ipse,
 * conatur velut temeritas eius meruerit, occisum esse. Repul-
 sus à Spartanis Pyrrhus Argos petit: ibi dum
 Antigonū in urbe clausum expugnare* cogitat,
 inter confertissimos violentissimè dimicans, saxo de
 muris iactato occiditur. Caput eius Antigono re-
 fertur qui victoria mitius usus, filium eius Hele-
 num cum Epiro sibi deditum, in regnum dimisit,
 eique insepulti patris ossa in patriam referēda tra-
 didit. Satis constans inter omnes autores fama est,
 nullum nec eius, nec superioris atatis regem compa-
 randum Pyrrho fuisse, raroque non inter reges tan-
 tum, verum etiam inter illustres viros, aut vita
 sanctioris, aut iustitia probatoris visum fuisse. Sci-
 entia certè rei militaris in illo viro tantā fuisse, ut
 cum Lysimacho, Demetrio, Antigono, tantis regi-
 bus bella gesserit, inuictus semper extiterit, Illyrio-
 rum quoque, Siculorum, Romanorumque, & Car-
 thaginiensium bellis nunquam inferior, plerunque
 etiam victor extiterit: qui patriam certè suam an-
 gustam, ignobilēque fama rerum gestarum, &
 claritate nominis sui toto orbe illustrē reddiderit.

Iustini

*patri est di-
 xisse.

* conatur
 A fœmina
 i&u regulæ oc-
 cifum Argis
 scribit Plut.

Dabat Anni-
 bal primas in
 omni genere
 virtutis Pyr-
 rho. Plut.

Iustini Lib. XXVI.

Post mortem Pyrrhi non in Macedonia tantum, verumetiam in Asia, Graciâque magni bellorum motus fuerunt. Nam & Peloponnesij per proditorem Antigono traditi, & variante hominum partim dolore, partim gaudio, prout singula ciuitates aut auxiliũ de Pyrrho sperauerãt, aut metus sustinuerãt: ita aut cum Antigono societatem iungebant, aut mutuis inter se odijs in bellum ruebant. Inter hunc turbatarũ prouinciarum motũ, Epirorum quoque, vrbs ab Aristotimo principe per tyrãnidem occupatur: à quo cum multi ex primoribus occisi, plures in exilium acti essent, Aetolis per legatos postulanti- bus, ut cõiuges liberõsque exulum redderet, primò negauit: postea quasi pœniteret, proficiscendi ad suos omnibus matronis potestatem dedit, diemque profectiõnis statuit. Ille quasi in perpetuum cum uiris exulatura, pretiosissima quaque auferetes, cum ad portam quasi uno agmine profectura conuenissent, omnibus rebus expoliata, in carcere recluduntur, occisis prius in gremijs matrum paruulis liberis, virginibũsque ad stuprum direptis. Hanc tam seuam dominationem stupentibus omnibus, princeps eorum Helematus, senex, & liberis orbis, ut qui nec atatis, nec pignorum respectum timeret, cõuocatos domi fidiõsimos amicorum, in vindictam patriæ hortatur. Cunctantibus priuato periculo publicum finire, & deliberandi spatium postulanti- bus, accersitis seruis iubet obserari fores, tyrannõque nuntiari, mitteret, qui coniuratos apud se comprehenderet, obiectans singulis, se, quia liberanda patriæ autor esse non possit, deserta ultorem futurum. Tunc illi accipiti periculo circumuenti, hõne-

Helemati in
liberanda pa-
tria factum
callidum.

stio^rem viam eligentes, coniurant in tyranni necem: atque ita Aristotimus quinto postquam urbem occupauerat mense opprimitur. Interea Antigonus cum multiplici bello & Ptolemei regis, & Spartanorum premeretur, nouusque illi hostis Gallogracia exercitus affluxisset, in speciem castrorum parua manu aduersus ceteros relicta, aduersus Gallos totis viribus proficiscitur. Quibus cognitis, Galli cum & ipsi se praelio pararent, in auspicia pugnae hostias cedunt: quarum extis cum magna cades, interitusque omnium prediceretur: non in timorem, sed in furorem versi, sperantesque Deorum minas expiari cade suorum posse, coniuges & liberos suos trucidant, auspicia belli à parricidio incipientes. Tanta rabies feros animos inuaserat, ut non parcerent etati, cui etiam hostes pepercissent: bellumque internecinum & natalitium cum liberis, liberorumque matribus gererent, pro quibus bella suscipi solent. Itaque quasi scelere vitam, victoriámque redemissent, sicut erat cruenti ex recenti suorum cade, in praelium non meliore euentu, quam omine proficiscuntur. Si quidem pugnantes, prius parricidiorum furia, quam hostes circumuenere, obuersantibusque ante oculos manibus interemptorum, omnes occisione caesi. Tanta strages fuit, ut Dijs pariter cum hominibus consensisse in excidium parridarum viderentur. Post huius pugnae euentum, Ptolemæus & Spartani, victorem hostium exercitum declinantes, in tutiora se recipiunt. Antigonus quoque ubi eorum discessum videt, recenti adhuc ex priori victoria militum ardore, bellum Atheniensibus infert. In quo cum occupatus esset, interim Alexander rex Epiri vlcisci mortem patris Pyrrhi cupiens, fines Macedoniae depopulatur. Aduersus qu

Gallorū crudelitas.

Antigonus bellum Atheniensibus infert.

sus quem cum reuersus à Græcia Antigonus es-
set, transiione militum destitutus, regnum Ma-
cedonia cum exercitu amittit. Huius filius De-
metrius puer admodum, absente patre reparato
exercitu, non solum amissam Macedoniam rece-
pit, verum etiam Epiri regno Alexandrum spo-
liat. Tanta vel mobilitas militum, vel fortuna
varietas erat, ut vicissim reges nunc exules,
nunc reges viderentur. Igitur Alexander cum
exul ad Arcadas confugisset, non minore Epi-
rotarum desiderio, quam socisrum auxilio, in
regnum restituitur. Per idem tempus rex Cyre-
*narum * Agys decedit: qui ante infirmitatem,*
Beronicem unicam filiam, ad finienda cum Pto-
lameo fratre certamina, filio eius desponderat. Sed
post mortem Antigoni regis, mater virginis Ar-
sinœ, ut inuita se contractum matrimonium
solueret, misit qui ad nuptias virginis, regnum-
que Cyrenarum Demetrium fratrem regis An-
tigoni à Macedonia accerserent: qui & ipse ex
filia Ptolemæi procreatus erat. Sed nec Deme-
trius moram fecit. Itaque cum secundante ven-
to caleriter Cyrenas aduolasset, fiducia pulchritu-
dinis, qua nimis placere socru cœperat, statim
à principio superbus, regia familia, militibusque
impotens erat, studiũque placendi à virgine in
matrem contulerat. Qua res spectata, primò
virgini, deinde popularibus, militibusque inuisa
fuit. Itaque versis omnium animis in Ptolemæi fi-
lium insidia Demetrio comparantur: qui cum in-
lectum socrus concessisset, percussores immittun-
tur. Sed Arsinœ audita voce filie, ad fores stantis
& precipientis, ut matri parcerent, adulterum
paulisper corpore suo protexit. Quo interfecto,
Beronicæ & stuprum matris, salua pietate, ult-
is.

Fortunæ va-
rix ludus.

* Agas

est, & in matrimonio sortiēdo iudicium patris sequuta.

Iustini Lib. XXVII.

Seleucus regni auspicia à parricidio incipit.

Mortuo Syria rege Antiocho, cum in locum eius filius Seleucus successisset, hortante matre Laodice, qua inhibere debuerat, auspicia regni à parricidio cœpit. Quippe Beronicem nouercam suam, sororem Ptolemæi regis Aegypti, cum paruulo fratre ex ea suscepto interficit. Quo facinore perpetrato, & infamiam maculam subijt, & Ptolemæi bello se implicuit. Porrò Beronice cum ad se interficiendam missos didicisset, paternam Daphnam se claudit. Vbi cum obsideri eam cum paruulo filio nunciatum ciuitatibus Asia esset, recordatione paternam maiorumque dignitatis eius, & casum tam indigna fortuna miserantes, auxilia ei omnes misere. Frater quoque Ptolemæus periculo sororis excitus, relicto regno, cum omnibus viribus aduolat. Sed Beronice ante aduentum auxiliorum, cum vi expugnari non posset, dolo circumuenta trucidatur. Indigna res omnibus visa. Itaque cum uniuersa ciuitates, quæ defecerant, ingentem classem comparassent, repente exemplo crudelitatis exterrita simul & in ultionem eius, quam defensuri erant, Ptolemæus se tradunt: qui nisi in Aegyptum domestica seditione reuocatus esset, totum regnum Seleuci occupasset. Tantum illi vel odium parricidiale scelus, vel huic fauorem indignè interemptæ mors sororis attulerat. Post discessum Ptolemæi, Seleucus cum aduersus ciuitates, quæ defecerant, ingentem classem comparasset, repente veluti Dijs ipsis parricidium vindicantibus, orta tempestate classem nau

Beronice occiditur.

sem naufragio amittit: nec quicquā illi ex tāto ap-
 paratu, prater nudū corpus, & spiritū, & paucos
 naufragij comites residuos fortuna fecit. Misera
 quidē res, sed optāda Seleuco fuit. Siquidē ciuita-
 tes, quae odio eius ad Ptolemaeum defecerāt, velut
 Dīs arbitrus satisfactū sibi esset, repētina animorū
 mutatione in naufragij misericordiam versa im-
 perio se eius restituerūt. Laetus igitur malis suis &
 Ptolemaeo infert: sed quasi ad ludibriū tantū for-
 tuna natus esset, nec propter aliud opes regni rece-
 pisset, quā ut amitteret, victus praelio, non multo
 quā post naufragij comitator, trepidus in An-
 tiochiam cōfugit. Inde ad Antiochum fratrem lite-
 ras fecit, quibus auxilium eius implorat, oblata ei
 Asia, inter fines Tauri montis, in premium lata
 opis. Antiochus autem cum esset annos XIII
 natus, supra aetatem regni avidus, occasionem non
 tam pio animo, quā offerebatur, arripuit. Sed la-
 tronis more totum fratri eripere cupiens, puer sceleratam,
 virilemque sumit audaciā. Vnde Hierax est
 cognominatus, quia nō hominis, sed accipitris ritu,
 in alienis eripiēdis vitam sectaretur. Interea Ptole-
 meus cum audisset regem Antiochū in auxilium
 Seleuco venire, ne cum duobus uno tempore dimi-
 caret, in annos X. cum Seleuco pacem facit: sed pax
 ab hoste data, interpellatur à fratre: qui cōducto
 Gallorum mercenario exercitu, pro auxilio bellū,
 pro fratre hostē se imploratus exhibuit. In eo pra-
 elio virtute Gallorū victor quidē Antiochus fuit:
 sed Galli arbitrātes Seleucum in praelio cecidisse,
 in ipsum Antiochū arma vertūt, liberius depopu-
 laturi Asiā si omnē stirpē regiā extinxissent. Quod
 ubi sensit Antiochus, velut à praedonibus, auro se
 redimit, societatemque cum mercenarijs suis iun-
 git. In

Damno ditior
 factus,

Antiochus
 cur Hierax
 dicitur.

Eumenes Bithiniæ rex.

* Humiliorum.

Antiochusitarum victus.

Antiochus elabitur.

git. Interea, rex Bithynia Eumenes, sparsis consumptisque fratribus bello intestina discordia, quasi vacantem Asia possessionem inuasurus, victorem Antiochum, Gallosque aggreditur: nec difficile saucios adhuc ex superiore congressione integer ipse viribus superat. Ea namque tempestate omnia bella in exitium Asia gerebantur; uti quisque fortior fuisset, Asiam velut prædam occupabat. Seleucus & Antiochus fratres bellum propter Asiam gerebant. Ptolemaeus rex Aegypti, sub specie sororiae ultionis, Asia inhiabat. Hinc Bithynius Eumenes, inde Galli* (humilior semper mercenaria manus), Asiam depopulabantur, cum interea nemo defensor Asia inter rot prædones inueniebatur. Victo Antiocho, cum Eumenes maiorem partem Asia occupasset, ne tunc quidem fratres perditio premio, propter quod bellum gerebant, concordare potuerunt. sed omisso externo hoste, in mutuum exitium bellum reparant. In eo Antiochus denuò victus, multorum dierum fuga fatigatus, tandem ad socerum suum Artamenem, regem Cappadocia, prouehitur: A quo cum primum benignè susceptus esset, interiectis diebus, cognito quod sibi insidia pararentur, salutem fuga quasiuit. Igitur cum profugo nusquam locus tutus esset, ad Ptolemaum hostem, cuius fidem tutiorem quam fratris existimabat, decurrit: memor vel qua facturus fratri esset, vel qua meruisset à fratre. Sed Ptolemeus non tam amicus ei deditus, quam hostis factus seruari eum arctissima custodia iubet. Hinc quoque Antiochus opera cuiusdam meretricis adiutus, quam familiaris cognouerat, deceptis custodibus elabatur, fugiensque à latronibus interficitur. Seleucus quoque ipsdem ferme diebus, amisso regno, equo præcipitatus finitur.

fnitur: sic fratres quasi germanis casibus, exules
ambo, post regna, scelerum suorum pœnas luerunt.

Iustini Lib. XXVIII.

Olympias Pyrrhi Epirota regis filia,
amisso marito, eodémque germano
fratre Alexandro, cum tutelam filio-
rum ex eo susceptorum Pyrrhi &
Ptolemæi, regniq̄ue administrationem in se rece-
pisset, Aetolis partem Acarnania, quam in por-
tionem belli mater pupillorum acceperat, eripere
volētibus, ad regem Macedonia Demetrium de-
currit: eiq̄ue habenti uxorem Antiochi regis Sy-
ria sororem, filiam suam * Phthiam in matrimo-
nium tradidit: ut auxilium quod misericordia nō
poterat, iure cognationis obtineret. Fiunt igitur
nuptiæ, quibus & noui matrimonij gratia acqui-
ritur, & veteris offensa contrahitur. Nam prior
uxor velut matrimonio pulsa, sponte sua ad fra-
trem Antiochum discedit, eumque in mariti bel-
lum impellit. Acarnanes quoque diffisi Epirotis,
aduersus Aetolos auxilium Romanorum implo-
rantes, obtinuerunt à Romano senatu, ut legati
mitterentur, qui denuntiaret Aetolis, praesidia ab
urbibus Acarnaniae deducerent: paterenturque
esse liberos, qui soli quondam aduersus Troianos,
autores originis suæ auxilia Græcis non miserunt.
Sed Aetoli legationem Romanorum superbe au-
dierunt. Pœnos illis & Gallos, à quibus tot bellis
vexati, toties occisione sint casi, exprobrantes, di-
centésque, Prius illis portas aduersus Carthagi-
nienses aperendas, quas clausit motus Punici
belli, quam in Græciam arma transferenda. Me-
minisse deinde iubent, quibus minentur: aduer-
sus Gallos urbem suam eos tueri non potuisse, ea

* pater

* Phthiam

Acarnanes fo-
li Græcis au-
xilia nō mi-
sere.

ptámque non ferro defendisse, sed auro redemisse. Quam gentem se aliquanto maiori manu Græciam ingressam, non solum nullis externis viribus sed ne domesticis quidem tectis adiutos, uniuersam delesse, sedémque sepulchris eorum prabuisset, quam illi viribus, imperioque suo proposuerant. Contra Italiam, trepidis ex recenti urbis suæ incendio Romanis, uniuersam ferme à Gallis occupatam. Prius igitur illis Gallos Italia pellendos, quam minentur Aetolis: priusque sua defendenda, quam aliena defendi appetenda. Quos autem homines Romanos esse? nempe pastores, qui latrocinio iustis dominis ademptum solum teneant: qui uxores cum propter originis dehonestamenta nec inuenirent, vi publica rapuerint: qui denique urbem suam parricidio condiderint, murorumque fundamenta sanguine asperserint. Aetolos autem principes Græciae & semper fuisse: & sicut dignitate, ita & virtute ceteris præstitisse, solos denique esse, qui Macedonas imperio terrarum florētes semper contempserint, qui Philippum regem non timuerint, qui Alexandri magni post Persas Indosque deuictos, cum omnes nomen eius horrent, edicta spreuerint. Monere igitur se Romanos, contemti sint fortuna presentis, nec prouocent arma, quibus & Gallos casos, & Macedonas contemprios videant. Sic dimissa legatione Romanorum, ne fortius loquuti, quam fecisse viderentur, fines Epiri regni Acarnaniae depopulantur. Iam Olympias filius regna tradiderat, & in locum Pyrrhi fratris defuncti, Ptolemæus successerat: qui cum hostibus instructo exercitu obuius processisset, infirmitate correptus, in itinere decedit. Olympias quoque non magno post tempore, gemino funerum vulnere afflictæ, * agrum spiritum trahens, non diu

Sabinas intel-
ligit Liuius I.
ab urbe cōd.

Fraterno pri-
mi maduerūt
sanguine mu-
ri. Lucanus.

* ἀγρὸν

filij

*filys superuixit. Cùm ex gente regia sola Nereis
 virgo cum Laodomia sorore superessent, Nereis
 nubit Geloni Sicilia regis filio: Laodomia autem
 cùm in aram Dianæ confugisset, concursu populi
 interficitur. Quod facinus dÿ immortales assiduè
 cladibus gentis, & propè interitu totius populi
 vindicauerunt. Nam sterilitatem famémque pas-
 si, & intestina discordia vexati, externis ad pos-
 sremum bellis penè consumpti sunt: Meloque
 Laodomia percussor in furorem versus, nunc ferro,
 nunc saxo, in summa, dentibus laceratis visceri-
 bus, XII. die interÿt. His in Epiro gestis, inte-
 rim in Macedonia Demetrius rex, relicto filio
 Philippo paruulo admodum, decedit. Cui Anti-
 gonus tutor datus, accepta in matrimonium ma-
 tre pupilli, regem se constituere laborat. Interie-
 cto deinde tēpore, cùm seditione minaci Macedo-
 num clausus in regia teneretur, in publicum sine
 satellitibus procedit, proiectoque in vulgus diade-
 mate ac purpura, dare hæc eos alteri iubet, qui
 aut imperare illis sciat, aut cui parere ipsi sciant:
 se adhuc inuidiosum illud regnum, non voluptati-
 bus, sed laboribus ac periculis sentire: commemo-
 rat deinde beneficia sua, vt defectionem sociorum
 vindicauerit, vt Vardanos Thessalósque exultan-
 tes morte Demetriÿ regis cōpescuerit, vt denique
 dignitatem Macedonum non solum defenderit,
 verumetiam auxerit. Quorum si illos pœniteat
 deponere imperium, & reddere illis munus suum,
 ipsi regem quarant, cui imperēs. Cùm populus pu-
 dore motus, recipere eum regnum iuberet, tandiu
 recusauit, donec seditionis autores supplicio trade-
 rentur. Post hæc bellum Spartanus infert, qui so-
 li Philippi Alexandri que bellis, & imperium
 Macedonum, & omnibus metuenda arma con-*

tempserunt. Inter duas nobilissimas gentes bellum summis utrinque viribus fuit. Quum hi pro veteri Macedonum gloria, illi non solum pro illibata libertate, sed etiam pro salute certarent. Victi Lacedaemonij, non ipsi tantum, sed etiam coniuges, liberique, magno animo fortunam tulere. Nemo quippe in acie salutem pepercit, nulla amissum conjugem fleuit: filiorum mortem senes laudabant, patribus in acie casus filij gratulabantur: suam vicem omnes dolebant, quod non ipsi pro patriae libertate cecidissent. Parentes omnes domibus sollicitos excipiebant, vulneratos curabant, lapsos regendum luficiebant. Inter haec nullus in urbe strepitus, nullaxos aut lurrepidatio: magis omnes publicam, quam privatam fortunam lugebant. Inter haec Cleomenes rex post multas hostium cedes, toto corpore, suo pariter & hostium cruore madens, superuenit: Ingressusque urbem, non humi consedit, non cibum aut potum poposcit, non denique armorum onus deposuit: sed acclius parieti, cum quatuor millia sola ex pugna superfuisse conspexisset, hortatur, ut se ad meliora Reipublicae tempora reseruarët. Tum cum coniuge & liberis Aegyptum ad Ptolemaeum profiscitur: à quo honorificè susceptus, diu in summa dignitate regis vixit. Postremo post Ptolemai mortem, à filio eius cum omni familia interficitur. Antigonus autem, casus occasione Spartanis fortunam tantae urbis miseratus, à direptione milites prohibuit, veniamque his qui super fuerant dedit, praefatus bellum se cum Cleomene, non cum Spartanis habuisse: cuius fuga omnis ira eius finita sit, nec minori sibi gloria fore, si ab eo servuata Lacedaemonia sit, quam si capta* proderetur. Parcere igitur se solo urbis ac rebus, quoniam homines quibus parceret, non superfuissent.

Nec

Nec multo post ipse decedit, regnumque Philippo annos XIII. nato tradidit.

Iustini Lib. XXIX.

Eisdem ferme temporibus propè uniuersi orbis imperia, noua regum successione mutata sunt. Nam in Macedonia Philippus mortuo Antigono tutore, eodèq; vitrico, quatuordecim annorum regnum suscepit, & in Asia interfecto Seleuco, impubes adhuc rex Antiochus constitutus est. Cappadocia regnum quoque Arisarathi puero admodum patre ipsè tradiderat: Aegyptum patre ac matre interfectis, occupauerat Ptolemaus, cui ex facinorosi crimine, cognomen Philopater, ex contrario fuit. Sed Spartani in locum Cleomenis succerunt Lycurgum. Et ne qua temporibus mutatio deesset, apud Carthaginem aetate adhuc immatura dux Annibal constituitur, non penuria seniorum, sed odio Romanorum, quo imbutum eum à pueritia sciebant: Fatale non tam Romanis, quam ipsi Africa malum. His regibus pueris, licet nulli senioris aetatis rectores erant, tamen in suorum, quibusque maiorum vestigia intentis magna indoles virtutis emicuit. Solus Ptolemaus scelestus fuit in occupando regno, ita & segnis in administrando fuit. Philippum Dardani, caterique finitimi populi, quibus velut immortale odium cum Macedonum regibus erat, contemptu aetatis assidue lacebans: Contra ille summotis hostibus, non contentus sua defendisse, etiam Aetolis bellum inferre gestiebat, Quae agitantem illum Demetrius rex Illyriorum, nuper à Paulo Romano consule victus, supplicibus precibus aggreditur, iniuriam Romanorum querens, qui non contenti Ita-

Philopater
ironiam di-
ctus.

*populi

Leuinus de
his omnibus
triumphauit.
Florus.

Duce Flami-
nio.

Tertiū id ful-
men Anniba-
lis fuit. Flor.

lia terminis, imperium spe improba totius orbis
amplexi, bellum cum omnibus regibus gerant: sic
illos Sicilia, sic Sardinia, Hispaniaque, sic deinde
totius Africa imperium affectantes, bellum cum
Pœnis & Annibale suscepisse, sibi quoque non
aliam ob causam, quam quod Italia finitimus
videbatur, bellum illatum: quasi nefas esset, ali-
quem regem iuxta imperij eorum terminos esse:
sed & ipsi cauendum esse exemplum, cuius quan-
tò propius nobiliusque sit regnum, tantò sit Ro-
manos acriores hostes habiturus. Super hoc cede-
re se illi regno, quod Romani occupauerint, pro-
fiteretur: gratias habiturus, si in possessionem impe-
rij sui socium potius, quam hostem videret. Hu-
iusmodi oratione impulit Philippum, ut omisis
Aetolis, bellum Romanis inferret, minus negotij
existimantem, quod iam victos ab Annibale
apud Thrasimenum lacum audierat. Itaque ne
multis bellis eodem tēpore grauaretur, pacem cum
Aetolis facit, non quasi aliò bellum translaturus,
sed ut Græcia quieti cōsulturus, quam nunquam
in maiori periculo fuisse affirmabat. Siquidem con-
surgentibus ab Occidente nouis Pœnorum & Ro-
manorum imperijs, quibus una hæc à Græcia &
Asia sit morè, dum inter se bello discrimen im-
perij faciunt, cæterum statim victoribus transi-
tum in Orientem fore. Videre se itaque ait con-
surgentem in Italia nubem illā, trucis & cruenti
belli: videre tonantem ac fulminantem ab Occa-
su procellam, quam in quascunque terrarū par-
tes victoriæ tempestas detulerit, magna cruoris
imbre omnia sædaturam. Frequēter Græciam in-
genteis motus passam, nunc Persarum, nunc Gallo-
rum, nunc Macedonum bellis: sed omnia illa lu-
dum fuisse existimaturos, si ea qua nunc in Ita-
lia

lia concurrat manus, extra terram illam se effu-
 derit. Cernere se quam cruenta & sanguinaria
 inter se bella utriusque populi & viribus copiarum,
 & ducum artibus gerant: qua rabies solo finiri par-
 tis alterius interitu, sine ruina finitimorum non pos-
 sit. Feros igitur animos victorum minus quidem
 Macedoniam, quam Gracia timendos: quia & re-
 motior, & in vindictam sui robustior sit: scire ta-
 men se eos qui tantis viribus concurrant, non con-
 tentos hoc sine victoria fore: metuendumque sibi
 quoque certamen eorum, qui superiores extiterint.
 Hoc prae-textu finito cum Aetolis bello, nihil aliud
 quam Pœnorum Romanorumque bella respiciens,
 singulorum vires perpendebat. Sed nec Romani,
 quibus Pœni & Annibal in ceruicibus erant, so-
 luti metu Macedonico videbantur: nam terrebant
 eos & vetus Macedonum virtus, & deuicti Orien-
 tis gloria, & Philippus studio Alexandri emu-
 lationis incensus, quem promptum ad bella, indu-
 striumque cognouerant. Igitur Philippus cum ite-
 rato praelio victos à Pœnis Romanos didicisset,
 aperte hostem se his professus, naues quibus in Ita-
 liam exercitum traiceret, fabricare cepit. Lega-
 tum deinde ad Annibalē iungende societatis gra-
 tia cum epistolis mittit: qui comprehensus, & ad
 senatum* productus, incolumis dimissus est, non in
 honorem regis, sed ne dubius adhuc, indubitatus
 hostis redderetur. Postea verò cum Romanis nun-
 ciatum esset in Italiam Philippum copias traiectu-
 rum,* Leuinum prætorem cum instructis nauibus ad
 prohibendum transitum mittunt. Qui cum in Graciā
 venisset, promissus multis impulit Aetolos bellum
 aduersus Philippum suscipere. Philippus quoque
 Aetolos in Romanorum bella sollicitat. Interea &
 Dardani Macedonia fines vastare ceperunt: abdu-
 ctisque

Apud Cīnaa.

* perductus

* Valerium

Pergamorum
rege.

Etisque XX. millibus captiuorum, Philippū à Romano bello ad tuendum regnū reuocauerūt. Dum hac aguntur, Leuinus prætor, inita cū Attalo rege societate, Graciā populatur. Quibus cladibus percussa ciuitates, auxilium petentes, Philippum legationibus fatigant, necnon & Illyriorum reges lateri eius hærentes, assiduis precibus promissa exigebant. Super hæc vastati Macedones, ultionem flagitabant. Quibus tot tantisque obsessus rebus, cui rei primò occurreret, ambigebat: omnibus tamen propediem auxilia se missurum pollicetur, non quia facere possët, quæ promittebat, sed ut spe impletos, in societatis iure retineret. Prima tamē illi expeditio aduersus Dardanos fuit: qui absentiam eius aucupantes, maiore belli mole Macedonia imminebāt. Cum Romanis quoque pacem facit, contentus interim bellum Macedonicum distulisse: Philopœmeni Achaorum duci, quem Romanos, sociorumque animos sollicitare didicerat, insidias prædedit. Quibus ille cognitis, uitatisque, discedere ab eo Achaos autoritate sua coëgit.

Iustini Lib. XXX.

PHilippo in Macedonia magnis rebus intento, Ptolemæi in Aegypto diuersi mores erant. Nam regno parricidio obtento, & ad necem utriusque parentis cede etiam fratris adiuncta, veluti rebus feliciter gestis luxuria sese tradiderat, regisque mores omnis sequuta regio erat. Itaque non amici tantū, præfectique, verumetiā omnis exercitus depositus militiae studijs, ocio ac desidia corrupti marcebant. Quibus rebus cognitis, Antiochus rex Syria, veteri inter se regnorum odio stimulante, repentino bello multas vrbes eius oppressit, ipsamq; Aegyptum

ptum aggreditur. Trepidat igitur Ptolemaeus, & per legationes quousque vires parat, rogat morari Antiochum. Magno deinde in Graecia exercitu conducto, secundum praelium facit: spolia seque regno Antiochum, si fortunam virtute iuisset. Contentus recuperatione urbium, quas amiserat, factaque pace, avidè materiam quietis arripuit: revolutusque in luxuriam, occisa Eurydice uxore, eademque sorore sua, Agathoclea meretricis illecebris capitur. Atque ita omni magnitudine nominis, ac maiestatis oblitus noctes in stupris, dies in conuiujs consumit. Adduntur INSTRUMENTA LVXVRIAE, TIMPANA ET TRIPVDIA: nec iam spectator rex, sed magister nequitiae, neruorum oblectamenta modulatur. Hac primò labentis regiae tacita pestis, & occulta mala fuere. Deinde crescente licentia, iam nec parietibus regiae domus contineri meretricis audacia potest: quam proteruiorem, sociata cum Agathocle fratre ambitiosa pulchritudinis scorto, quotidiana regis supra faciebant. Accedebat & mater Euanthe, qua gemina sobolis illecebris deusitum regè tenebat. Itaque non contenta rege, iam etiam regnum possident, iam in publico visuntur, iam salutantur, iam comitantur. Agathocles regis lateri iunctus, ciuitatem regebat: tribunarius, praefecturas, & ducatus mulieres ordinabant: nec quisquam in regno suo minus, quam ipse rex poterat, cum interim relicto quinquenni ex Eurydice sorore filio, moritur: sed mors eius, dum pecuniam regiam mulieres rapiunt, & imperium inita cum perditissimis societate occupare conantur, diu occultata fuit: Re tamen cognita, concursu multitudinis Agathocles occiditur, & mulieres in ultionem Eurydices patibulis suffiguntur. Morte re-

gi, supplicio meretricum velut expiata regni infamia, legatos Alexandrini ad Romanos miserunt, orantes, ut tutelam pupilli susciperent, tuerenturque regnum Aegypti, quod iam Philippum & Antiochum, facta inter se pactione, diuisisse dicebant. Grata legatio Romanis fuit, causam belli querentibus aduersus Philippum, qui insidiarius eis temporibus Punico belli fuerat. Huc accedebat, quod Pœnis & Annibale superato, nullius magis arma metuebant, reputantibus quantum morum Pyrrhus parua manu Macedonum in Italia fecisset, quantasque res Macedones in Oriente gessissent. Mittuntur igitur legati, qui Antiocho & Philippo, ut à regno Aegypti abstineant, nuncient. Mittitur & M. Lepidus in Aegyptum, qui tutorio nomine regnum pupilli administraret. Dum hæc aguntur, interim legati Attali regis Pergami, & Rhodiorum iniurias Philippi regis querentes, Romam venerunt: Quæ res omnem cunctationem Macedonici belli senatui exemit. Statim prætexi ferendi auxiliij socijs, bellum aduersus Philippum decernitur, legionisque cum consule in Macedoniam mittuntur. Nec multo post tempore, tota Græcia fiducia Romanorum, aduersus Philippum, spe pristinae libertatis erecta, bellum ei intulit: atque ita cum rex undique urgeretur, pacem petere compellitur. Deinde cum expeditæ conditiones pacis à Romanis essent, repetere sua Attalus, & Rhodij, & Achai, & Aetoli cœpere. Contra Philippus adduci se posse, ut Romanis pareat, concedebat. Ceterum indignum esse, Græcos à Philippo & Alexandro maioribus suis victos, & sub iugum Macedonici imperij subactos, velut victores leges pacis sibi dicere, quibus prius sit ratio seruitutis reddenda, quam libertas non vendi

vendicanda. Ad postremum tamen eo petente, in-
 ducia duorum mensium sunt data, ut pax que in
 Macedonia non conueniebat, Roma à Senatu pe-
 teretur. Eodem anno inter insulas Theramenem
 & Therasiam medio utriusque ripa & maris
 spatio, terramotus fuit. In quo cum admiratione
 nauigantium, repente ex profundo cum calidis
 aquis insula emerfit. In Asia verò eodem die mo-
 tus terre Rhodum multasque alias ciuitates gra-
 ui ruinarum mole concussit: quasdam solidas ab-
 sorbuit. Quo prodigio territis omnibus, uates ceci-
 nere, Oriens Romanorum imperium, vetus Gre-
 corum ac Macedonum voraturum Interim à se-
 natu repudiata pace, Philippus in societatem bel-
 li * Nabym tyrannum sollicitat. Atque ita cum * Alij le-
 in aciem exercitum instructis è diuerso hostibus gunt Ona-
 produxisset, hortari suos cœpit, referendo Persas, bin: fuit is
 Bactros, Indosque, & omnem Asiam Orientis si- Tyranus La-
 ne à Macedonibus perdomitam, tantòque fortius cedemonio -
 hoc bellum quam illa sustinendum, quanto sit li- rum. Plus.
 bertas imperio clarior. Sed & Flaminius Roma-
 norum consul, relatione rerum recentissime gesta-
 rum, suos stimulabat in prælium, ostendendo hinc
 Carthaginem cum Sicilia, inde Italiam & Hi-
 spaniam Romana virtute perdomitas: nec An-
 nibalem Alexandro quidem Magno postponen-
 dum, quo Italia pulso, Africam ipsam tertiam
 partem mundi superauerint. Sed nec Macedo-
 nas veteri fama, sed presentibus viribus * existi- * estiman-
 mandos: quia non cum Alexandro magno, quem dos
 inuictum audierant, nec cum exercitu eius, qui to-
 tum Orientem deuicerat, bellum gerant: sed cum
 Philippo puero immature ætatis, qui regni termi- * Alij, ita
 nos aduersus finitimos agrè defendat: & cum his ut pridem
 Macedonibus, qui non * ita pridem prædæ Darda- fuerunt

nis fuerunt. Illos maiorum decora, Romanos se suorumque militum commemorare, Non enim alio exercitu Annibalem & Panos, & totum ferme Occidentem, sed his ipsis, quos in acie habebat, militibus subactos. His adhortationibus utrinque concitati milites, praelio concurrunt, alteri Orientis, alteri Occidentis imperio gloriantes, ferentesque in bellum alij maiorum suorum antiquam & obsoletam gloriam, alij virentem recetibus experimentis virtutis florem. Sed Macedonas Romana fortuna vicit. Fractus itaque bello Philippus, pace a Flaminio consule petita nomē quidem

* Gracia
Aetiorum
Thoas dux
impulit Antiochum.

* Ad Apolloniam nocturno praelio. Flor.

regnum retinuit: sed omnibus Thracia urbibus, velut regni membris extra terminos antiqua possessionis amissis, solā Macedoniam retinuit. Offensum tamen Aetoli quod non ex arbitrio eorum, Macedonia quoque adempta regi, & data sibi in praemium belli esset, legatos ad Antiochum mittunt, qui cum adulatione magnitudinis, in Romana bella, spe societatis uniuersae Gracia impellerent.

Iustini Lib. XXXI.

Mortuo Ptolemaeo Philopatre rege Aegypti, contemptaque paruuli filij eius aetate, qui in spem etiam regni relictus, praeda domesticis erat. Antiochus rex Syria occupare Aegyptum statuit. Itaque Phoenicem, ceterasque Syriae quidem, sed iuris Aegypti ciuitates cum inuassisset, legatos ad eum senatus mittit, qui denuntiarent ei, abstineret a regno pupilli, postremis patris precibus fidei sua traditi. Quibus spretis, interuolto tempore alia legatio superuenit, quae ommissa pupilli persona, ciuitates iure belli factas populi Romani integrum restitui iubebat. Abnuenti, bellum denunciat:

nunciatur: quod ille facile susceptum, infeliciter
 g. sit. Eodem tempore & Nabys tyrannus mul-
 tas Græciæ ciuitates occupauerat. Igitur senatus,
 ne eodem tempore duplici bello Romanæ vires de-
 tinerentur, scripsit Flamino, si ei videatur, sicut
 Macedoniam a Philippo, ita Græciam a Na-
 byde liberaret. Ob quam causam imperium ei pro-
 rogatum est. Terribile quippe Antiochi bellum
 Annibalis nomen faciebat, quem æmuli eius oc-
 cultis mandatis, cum Antiocho inissi societatem
 apud Romanos criminabantur: negantes eum æ-
 quo animo, sub legibus viuere assuetum, imperio,
 & immoderata licentia militare, semperque tæ-
 dio quietis Urbane nouas belli causas circumspe-
 re: quæ etsi falsa nunciata fuissent, apud timentes
 tamen pro veris habebantur. Denique senatus
 metu percussus, ad specularandos actus Annibalis,
 legatum in Africam Seruilium mittit, eique ta-
 citis mandatis præcipit, ut si posset, eum per æmu-
 los eius interficeret, metusque inuisi nominis, tan-
 dem populum Romanum liberaret. Sed res Anni-
 balem non diu latuit, virum ad prospicienda ca-
 uendâque pericula periculum, nec minus in secundis
 aduersa, quàm in aduersis secunda cogitantem.
 Igitur cum tota die in oculus principum, legati que
 Romani in foro Carthaginiensium obuersatus in
 supremum fuisset, appropinquante vespere, quum
 conscendit, & rus urbanum, quod prope litus
 maris habebat, ignarus seruis, usque ad portam
 diuertentem opperiri, contendit. Habebat ibi na-
 ues cum remigibus occulto si in litore abscondi-
 tas. Erat etiam grandis pecunia in eo agro præ-
 parata, ut cum res ex-gisset, nec facultas fugam,
 nec inopia mirraretur. Lecta igitur seruorum iu-
 uentute, quorum copiam Italicoꝝ captiuorum

Præto-
rem ha-
bet Livi⁹ Dec.
4. lib. 3.

numerus augebat, nauem conscendit, cursumque ad Antiochum dirigit. Postera die ciuitas principem suum, ac tum temporis consulem, in foro expectabat. Quem ut profectum nunciatum est, non aliter quam si urbs capta esset, omnes trepidante, exitiosamque sibi fugam eius ominati sunt. Legatus vero Romanus quasi bellum iam illatum Italia ab Annibale esset, tacitus Romam reuertitur, trepidumque nuncium refert. Interim Flaminus in Græcia, iuncta cum quibusdam ciuitatibus societate, Nabydem tyrannum duobus continuis prælijs subegit: & grauiter fractum velut exanguem in regno reliquit. Sed libertate Græcia restituta, reductus ab urbibus præsidjs, cum Romanus exercitus in Italiam reportatus esset, velut vacua rursus possessione sollicitatus, multas ciuitates repentino bello inuasit. Quibus rebus exterriti Achai, ne vicinum malum etiam ad se serperet, bellum aduersus Nabydem decernunt, ducemque præto-rem suum Philopœmenem, insignis industria virum, constituunt, cuius in eo bello tanta virtus enituit, ut opinione omnium compararetur Flaminio Romano Imperatori. Eodem tempore Annibal cum ad Antiochum peruenisset, velut deorum munus excipitur: tantusque eius aduentu ardor animi regis accessit, ut non tam de bello, quam de prælijs victoria cogitaret. Sed Annibal, cui nota Romana virtus erat, negabat opprimi Romanos nisi in Italia posse. Ad hoc sibi centum naues, & decem millia pedum, & mille equites poscebat: promittens hac manu non minus bellum, quam gesserit, Italia restauraturum: & in Asiam regi sedenti, aut victoriam de Romanis, aut æquas pacis conditiones relaturum. Quippe & Hispanis bello flagran-

* Alij, ani-
mis accessit

eius aduentu ardor * animi regis accessit, ut non tam de bello, quam de prælijs victoria cogitaret. Sed Annibal, cui nota Romana virtus erat, negabat opprimi Romanos nisi in Italia posse. Ad hoc sibi centum naues, & decem millia pedum, & mille equites poscebat: promittens hac manu non minus bellum, quam gesserit, Italia restauraturum: & in Asiam regi sedenti, aut victoriam de Romanis, aut æquas pacis conditiones relaturum. Quippe & Hispanis bello flagran-

ribus.

tibus, ducem tantum deesse: & Italiam notio-
 rem sibi nunc, quam pridem fuisse: sed nec Carthagi-
 nem quieturam, sociamque se ei sine mora præ-
 bituram. Cum regi consilia placuissent, mittitur
 Carthaginem unus ex comitibus Annibalis, qui
 in bellum cupidos hortetur, Annibalēque cum
 copijs afferturum nuntiet: nihil dicat partibus, nisi
 animos Carthaginensium deesse: Asiam & vires
 belli, & sumptum præbituram. Hæc cum relata
 Carthaginem essent, nuntius ipse ab inimico An-
 nibalis comprehenditur: & perductus in senatum,
 cum interrogaretur, ad quem missus esset, Puni-
 co ingenio respondit se ad uniuersum senatū mis-
 sum: Nec enim hoc opus singulorum, sed uniuersu-
 forum esse. Dum multis diebus deliberant, an eum
 Romam ad purgandam publicam conscientiam
 mittant, tacitus conscensa naue ad Annibalē
 reuertitur: quo cognito, Carthaginenses statim
 Romam legatum deferunt. Romani quoque ad
 Antiochum legatos misere, qui sub specie legatio-
 nis, & regis apparatus specularentur, & Anni-
 balem aut Romanis mirarentur, aut assiduo collo-
 quio suspectum inuisumque regi facerent. Itaque le-
 gati cum Ephesi conuenissent ad Antiochum, man-
 data ei senatus tradunt. Dum responsum expe-
 ctant, omnibus diebus assidui cum Annibale fue-
 runt: dicentes, timide eum à patria recessisse, cum
 pacem Romani non tam cum Republica, quam
 cum eo factam summa fide custodiant: nec bella
 eum Romanorum magis odio, quam patriæ amo-
 re gessisse, cui ab optimo quoque etiam spiritus ipse
 debeatur. Has enim publicas inter populos, non pri-
 uatas inter duces bellandi causas esse, inde res ge-
 stas eius laudare, quorum sermone letus, sapiens,
 cupidusque cum legatis colloquitur, ignarus quod

Hannonē in-
 telligit, qui
 inimicus Bar-
 chine factio-
 ni erat. Plu-
 tar. in Annibale.

pro familiaritate Romana odium sibi apud re-
 gem crearet. Quippe Antiochus tam assiduo col-
 loquio, reconciliatam cum Romanis gratiam exi-
 stimans, nihil ad eum sicut solebat referre, exper-
 temque totius consilij, veluti hostem proditorcmq;
 suum, odisse cepit. Quae res tantum apparatus
 belli, cessante imperatoria arte, corrupit. Senatus
 mandata fuerant, ut contentus terminis Asia ef-
 set, ne ipsis ingrediendi Asiam necessitatem im-
 poneret. Quibus spreto, non accipiendum bellum
 statuit, sed inferendum. Dicitur quum frequen-
 ter de bello consilium habuisset, remoto Anniba-
 le, tandem eum vocari iussisse, non ut ex sententia
 eius aliquid ageret, sed ne per omnia eum spre-
 visse videretur: omnibusque perrogatis, postre-
 mum interrogasse. Quo ille animaduerso, intelli-
 gere se professus est, non quia egeat consilio, sed ad
 supplendum numerum sententiarum se vocatum:
 tamen & odio Romanorum, & amore regis, apud
 quem solum tutum sibi exilium relictum sit, se
 viam gerendi belli edisserendum. Veniam deinde
 libertatis deprecatus est: nihil se aut consiliorum,
 aut ceptorum probare ait: nec sedem belli Grae-
 ciam sibi placere, cum Italia uberior materia sit:
 Quippe Romanos vinci non nisi armis suis posse:
 nec Italiam aliter, quam Italicis viribus subigi:
 Siquidem diuersum ceteris mortalibus esse illud
 & belli genus, & hominum. Alijs bellis plurimum
 momenti habere, priorem aliquam cepisse occasio-
 nem loci, temporisque, agros diripuisse, urbes ali-
 quas expugnasse: cum Romano seu occupaueris
 prior aliqua, seu viceris, tum etiam cum victo &
 iacente luctandum est. Quamobrem si quis eos in
 Italia laceaserit, suis eos opibus, suis viribus, suis
 * vinci armis posse * vincere, sicut ipse fecerit. Sin vero
 quis

quis illis Italia velut fonte virium cesserit: * pro * perinde
 inde falli, ac si quis amnes non ab ipsis fontium pri-
 mordijs deriuare, sed concretis iam aquarum mo-
 libus auertere vel exiccare velit. Hoc & secretò
 se censuisse, vtròque ministerium consilij sui ob-
 tulisse: & nunc presentibus amicis ideo repetisse,
 vt scirent omnes rationem cum Romano gerendi
 belli, eòque foris inuidios, domi fragiles esse: Prius
 nanque eos vrbe quàm imperio, prius Italia
 quàm provincijs exui posse: Quippe & à Gallis ca-
 ptos, & à se propè deletos esse: neque se unquam
 victum prius, quàm terris eorum cesserit. Ruer-
 so Carthaginem, statim cum loco fortunam belli
 mutatam. Huic sententiæ obtractatores amici re-
 gis erant: non utilitatem rei cogitantes, sed veren-
 tes ne probato consilio eius, primum apud regem
 locum gratiæ occuparet. At Antiocho non tam
 consilium, quàm autor displicebat, ne gloria vi-
 ctoria Annibalis, non sua esset. Omnia igitur va-
 rrys assentationum adulationibus corrumpaban-
 tur: nihil consilio vel ratione agebatur. Rex ipse
 per hyemem in luxuriam lapsus, nouis quotidie nu-
 ptijs deditus erat. Contra Attilius Romanus con-
 sul, qui ad hoc bellum missus erat, copias, arma,
 ceteraque bello necessaria, summa industria pa-
 rabat, ciuitates socias confirmabat, dubias illicie-
 bat: nec alius exitus belli, quàm apparatus virius
 que partis fuit. Itaque prima belli congressione,
 cum cedentes suos rex cerneret, non laborantibus
 auxilium tulit, sed fugientibus se ducem præbuit,
 castraq; ditia victoribus reliquit. Deinde cum in
 Asiam præda Romanis occupatis fugiendo perue-
 nisset, pænitere neglecti consilij cœpit, reuocatòque
 in amicitiam Annibale, omnia ex sententiâ eius
 agere velle dicit. Interim nuntiatur ei Liuium

- * *Menenium* * *Neuium Romanum* ducem cum octoginta rostratis nauibus in bellum nauale a senatu missum, aduentare: quæ res illi restituenda fortuna spem dedit. Itaque priusquam sociæ ciuitates ad hostes deficerent, decernere nauali prælio statuit, sperans cladem in Græcia acceptam, noua posse victoria aboleri. Annibali igitur tradita classe prælium committitur: sed nec Asiæ milites Romanis, neque naues eorum pares rostratis nauibus fiere: minor tamen clades ducis solertia fuit. Romam nondum opinio victoriæ venerat, & idcirco in Consulibus creandis suspensa ciuitas erat. Sed aduersus Annibalem ducem quis melior quam Africanus frater crearetur, cum vincere Pænos opus Scipionum sit? Creatur igitur Consul * *Publius Scipio*, eiq; datur legatus frater Africanus ut intelligeret Antiochus, non maiorem fiduciam se in Annibale victo, quam Romanos in victore Scipione habere. Traiicientibus in Asiam Scipionibus exercitum, iam utrobique profligatum bellum nuntiatum est, victumque Antiochum terrestri, Annibalem nauali bello inuenerunt. Primo igitur aduentu eorum, legatos pacem petentes ad eos Antiochus mittit, peculiare donum Africano ferentes ipsius filium, quem rex paruo nauigio traicientem ceperat. Sed Africanus priuata beneficia à rebus publicis segregata dixit, aliq; esse patris officia, alia patria iura, quæ non liberis tantum, verum etiam vitæ ipsi præponantur: proinde gratum se munus accipere, priuatiq; impendio munificentia regis responsurum. Quod ad bellum pacemque pertineat, nihil neque gratia dari, neq; de
- * *decidi* iure patriæ * *decidi* posse, respondit. Nam neque de redimendo filio unquam tractauit, nec senatum de eo agere permisi, sed ut dignum maiestate eius erat.

Aegrotabat
in pater Eleg.
Pitar.

erat, armis se recepturum filium dixerat. Post hæc leges pacis dicuntur, ut Asia Romanis cederet, contentus Syria regno esset, nauis uniuersas, captiuos, & transfugas traderet, sumptumque omnem belli Romanis restitueret. Quæ cum iniuncta Antiocho essent, nondum ita victum se esse respondit, ut spoliari se regno pateretur, bellique ea irritamenta, non pacis blandimenta esse. Igitur dum ab utroque bellum pararetur, & ingressi Asiam Romani Ilion venissent, mutua gratulatio Iliensium ac Romanorum fuit: Iliensibus Aeneam, ceterosque duces à se profectos, Romanis se ab his procreatos referentibus. Tantaque lætitia omnium fuit, quanta esse post longum tempus inter parentes & liberos solet. Iuuabat Ilienses, nepotes suos, Occidente & Africa domita, Asiam ut autum regnum vindicare, optabilem Troia ruinam fuisse dicentes, ut tam feliciter renascereur: Contra Romanos, auitos lares, & incunabula maiorum, templaque ac Deorum simulacra, inexplebile desiderium videndi tenebat. Profectis ab Illo Romanis, Eumeues rex cum auxilijs Romanis occurrit: nec multo post prælium est cum Antiocho commissum. Cum in dexteriore cornu pulsa legio Romana, maiore dedecore, quam periculo ad castra fugeret, M. Aemilius * tribunus militum ad tutelam castrorum relictus, armare se milites suos, & extra vallum progredi iubet, strictusq; gladijs fugientibus minari, morituros dicens, nisi in prælium reuertantur, infestioraque sua, quam hostium castra inuenturos. Attonita tanto periculo legio, comitantibus commilitonibus, qui fugere eos prohibuerant, in prælium reuertitur, magna que cade edita, initium victoriae fuit. Casa hostium quinquaginta millia, capta X I. millia. Antioche

Sunt & aliz
cōditiones a-
pud Plut non
paulò durio-
res.

* Aljtrigin
ta millibus
relictus.

Conditiones pacis cū Antiocho vide apud Lium Dec. 4. lib. 3. *tioko pacem petenti, nihil ad superiores conditiones additum, Africano predicante, NEQVE ROMANIS, SI VINCANTVR, ANIMOS MINVI: NEQVE SI VINCANT, SECVNDIS REBVS INSOLESCERE. Captas igitur ciuitates*

* *gloriam inter socios diuisere, numeris Romani aptiorem*
 * *Videtur le *Asiam, quàm possessiones *voluntarias iudicand-*
gendum vios: Quippe victoria gloriam Romano nomini
lētas, aut vo vendicandam, opum luxuriam socijs relinquen-
luptarias. dam.

Iustini Lib. XXXII.

A Etoli qui Antiochum in bella Romana impulerant, victo eodem, soli aduersus Romanos & viribus impares, & omni auxilio destituti, remanserant: Nec multo post victi libertatem, quam illibatam aduersus dominationem Atheniensium & Spartanorum, inter tot Græciæ ciuitates soli retinuerant, amiserunt. Quæ conditio tantò illis amarior, quantò serior fuit, reputantibus tempora illa, quibus tantis Persarum opibus, domesticis viribus restiterant: quibus Gallorum violentiam, Asiæ, Italiæq; terribilem Delphico bello fregerant. Quæ sola gloriosa recordatio maius desiderium libertatis augebat. Dum hac aguntur, medio tempore inter Messenios & Achaos de principatu primò contentio, mox bellum ortum est. In eo nobilis Achaorum

Ad præoccupandam coronam prefectus. Lium. Dec. 4. lib. 9.

Philopæmenes imperator capitur: non quia pugnando vitæ parceret, sed dum suos in prælium reuocat, in transitu fossa equo præcipitatus, à multitudine hostium oppressus est. Quem iacentem Messenij seu metu virtutis, vel verecundia dignitatu, interficere ausi non fuerunt. Itaq; velut in il-

lo omne bellum confecissent, captiuum per vniuersam ciuitatem, in modum triumphi circumduxerunt, effuso obuiam populo, ac si suus, non hostium imperator aduentaret: nec victorem Achæi auidius viderent, quam victum hostes viderunt. Igitur eundem in theatrum duci iusserunt, ut omnes contuerentur, quem potuisse capi incredibile singulis videbatur. Deinde in carcerem deducto, verecundia magnitudinis eius, venenum ei dederunt: quod ille latius ac si vicisset accepit, quasito prius an * Licorias præfectus Achæorum, quem secundum à se esse scientia rei militaris sciebat, incolomis effugisset. Quem ut accepit euasisse, non in totum dicens consultum malè Achæis, expirauit. Nec multo post, reparato bello, Messinij vincuntur, pœnasq; interfecti Philopœmenis pependerunt. Inter ea in Syria rex Antiochus cum graui tributo pacis à Romanis premeretur, & victus eneratusque esset, seu inopia pecuniæ compulsus, seu auaritia sollicitatus, qua sperabat se sub specie tributaria necessitatis excusatus sacrilegia commissurum, adhibito exercitu, nocte replem * Dindymæ Iouis aggreditur. Qua re prodita, concursu incolarum, cum omni militia interficitur. Roma cum multe Græciæ ciuitates questum de iniurijs Philippi Regis Macedonum venissent, & disceptatio in senatu inter Demetrium Philippi filium, quem pater ad satisfaciendum senatus miserat, & legatos ciuitatum esset, turba querelarum confusus adolescens, repente obtinuit. Tunc senatus verecundia eius motus, qua priuatim etiam antea, cum obses Romæ esset, charus omnibus fuerat, causam illi donauit: atque ita modestia sua Demetrius veniam patri, non iure defensionis, sed patrosinio pudoris obtinuit, quod ipsi decreto senatus si-

* Lycortas le
Plut.
& Linius

Nam quicunque fuerant
autores occidendi Philo-
pœmenis, ipsi sibi ultro mor-
tem conscie-
runt. Plut.

* Dodonæi

Nonnihil va-
riat Linius
Dec. 4. lib. 9.

gnificatum est, ut appareret non tam absolutum
 Regem, quam donatum filio patrem. Quae res
 Demetrio non gratiam legationis, sed odium ob-
 trectationis comparavit. Nam apud fratrem Per-
 seum amulatio illi invidiam contraxit, & apud
 patrem nota absolutionis causa, offensa fuit, indi-
 gnante Philippo, plus momenti apud senatum
 personam filij, quam auctoritatem patris, ac di-
 gnitatem regia maiestatis habuisse. Igitur Per-
 seus perspecta patris aegritudine, quotidie absen-
 tem Demetrium apud eum criminari, & pri-
 mo inuisum, post etiam suspectum reddere, nunc
 amicitiam Romanorum, nunc proditionem ei pa-
 tris obiectare. Ad postremum insidias sibi ab eo
 paratas confingit, ad cuius rei probationem im-
 mittit indices, testes subornat, & facinus quod
 * admittit obijcit, * confirmat. Quibus rebus patre com-
 pulso ad parricidium, sive etiam omnem regiam
 facit. Occiso Demetrio, sublatoque amulo non
 negligentior tantum Perseus in patrem, verum
 etiam & contumacior erat: nec heredem regni,
 sed regem se gerebat. His rebus offensus Phi-
 lippus, impatientius in dies mortem Demetrii do-
 lebat, tunc & insidijs se circumventum suspicari,
 testes indicisque torquere. Atque ita cognita frau-
 de, non minus scelere Persei, quam innoxia De-
 metrii morte cruciabatur, peregrisque ultionem
 nisi morte praeventus esset. Nam brevis post tem-
 pore, morbo ex aegritudine animi contracto, deces-
 sit, relicto magno belli apparatu aduersus Ro-
 manos: quo postea Perseus usus est. Nam &
 Gallos Scordiscos ad belli societatem perpule-
 rat: fecissetque Romanis graue bellum, nisi de-
 cessisset. Nanque Galli bello aduersus Delphos
 infelicitate gesto, in quo maiorem vim numinis
 quam

quàm hostium senserant, amisso Brenno duce, pars in Asiam, pars in Thraciam extorres fugerant. Inde per eadem vestigia quã venerant, antiquam patriam repetiunt. Ex his pars quadam in conflente Danubij & Sai confedit, Scordiscosque se appellari voluit. Tect-sagi autem cum in antiquam patriam Tolosam venissent, comprehensique prestifera lue essent, non prius sanitatem recuperavere, quàm aruspicum responsis moniti, aurum argentumque bello sacrilegisque quasitum, in Tolosensem lacum mergerent: Quod omne magno post tempore Capiro Romanus consul abstulit. Fuere auri pondo centum decem millia, argenti pondo quinquies decies centum millia. Quod sacrilegium causa excidij * Capioni, exercituique eius postea fuit. Romanos quoque Cymbrici belli tumultus, velut ultor sacra pecunia insequutus est. Ex gente Tect-sagorum non mediocri populus prædæ dulcedine Illyricum repetiuit, spoliatisque Istris, in Pannonia confedit. Istriorum gentem fama est originem à Colchis ducere, & ipsis ab Acæa rege ad Argonautas, raptorumque filia persequendos: qui ut à Ponto intraverunt Istrum, alveo Sai fluminis penitus inuelti, vestigia Argonautarum insequentes, naues suas humeris per iuga montium usque ad litus Adriatici maris transtulerunt. Cognito quòd Argonautæ idem propter longitudinem naus priores fecissent, quos ut aduectos Colchi non reperiant, siue metu regis, siue tædio longæ navigationis, iuxta Aquileiam confedere. Istrisque ex vocabulo anti-

Citatur hic locus ab Eras. in proverbio Aurum Tolosanum. vide Chil.

* Seruilius

Istrorū origo.

nem se

* Bithynia

Huius rei ve-
tustiores an-
nales nō me-
minerūt. Plu-

nem segnitiae capturi somnum, capita loco pedum
ponere iussu regis rogebantur, ministeriaque uxori-
bus, quae ipsis antea fieri solebant, facere. Neque
haec autē mutata sunt, quam ignominiam bello
acceptam virtute deleverunt. Igitur Perseus cum
* imperio Philippi patris successisset, omnes has
gentes adversus Romanos in societatem belli soli-
citabat. Interim inter Prusiam regem, ad quem
Annibal post pacem Antiocho a Romanis da-
tam, profugerat, & Eumene bellum ortum est,
quod Prusias Annibalis fiducia rupto foedere,
prior intulit. Namque Annibal, cum ab Antiocho
Romani inter ceteras conditiones pacis deditio-
nem eius deposcerent, admonitus, a rege in fugam
versus, Cretam deseruit: ubi cum diu quietam
vitam egisset, invidiosumque se propter nimias opes
videret, amphoras plumbo repletas in templo Dia-
nae, quasi fortuna sua praesidia deposuit: atque ita
nihil de illo sollicita civitate, quoniam velut pi-
gnus opes eius tenebat, ad Prusiam contendit, au-
ro suo in status, quas secum portabat infuso, ne
conspicuae opes vitae suae nocerent. Deinde cum
Prusias terrestri bello ab Eumene victus esset,
praeliumque in mare transtulisset, Annibal novo
commento autor victoriae fuit. Nam omne serpen-
tinum genus in fictiles lagenas conjici iussit, me-
dioque praelio in naues hostium mittit. Id primum
Ponticus ridiculum visum, fictilibus dimicare, qui
ferro nequeant. Sed ubi serpentibus repleti naues
caepere, anceps periculo circumventi, hosti victo-
riam cessere. Qua ubi Roma nunciata sunt, missi
a senatu sunt legati, qui utrumque regem in pacem
cogerent, Annibalemque deposcerent. Sed Annibal
re cognita, sumpto veneno, legatione morte prae-
venit. Insignis hic annus trium toto orbe maximorum
Imper

Imperatorum fuit moribus, Annibalis, Philo-
pæmenis, & Scipionis Africani. Ex quibus constat
Annibalem, nec cum Italia cum Romano tonan-
tem imperio contremuit, nec cum reuersus Cartha-
ginem summum imperium tenuit, aut cubantem
cœnasse, aut plus sextario vini indulgisse, pudici-
tiâque eum tantam inter tot captiuas habuisse,
ut in Africa natum quis negaret. Moderationis
certè eius fuit, ut cum diuersarum gentium exer-
citus rexerit, neque infidijs suorum militum sit
petitus unquam, neque fraude proditus, quum
vtrunque hostes saepe tentassent.

Mortuus est
Annibal LXXI
ætatis suæ an-
no.

Iustini Lib. XXXIII.

MInore quidem rerum motu Romani
Macedonicum, quàm Punicum bel-
lum gesserunt: sed tanto clarius, quã-
tio nobilitate Macedones Pœnos an-
tecesserunt. Nam cum gloria Orientis domiti, tum
auxilijs omnium regum iuuabantur. Itaque Ro-
mani & legiones plures numero conscripserunt, &
auxilia à Masinissa rege Numidarũ, ceterisque
socijs omnibus acciuerunt: & Eumeni regi Bithy-
niæ denuntiati, ut bellũ summis viribus iuaret.
Perseo præter Macedonicum exercitũ inuicta opi-
nionis, decennij belli sumptus à patre paratus, in
thesauris, & in horreis erat: quibus rebus inflatus,
& oblitus fortune paternæ, veterem Alexandri
gloriam considerare suos iubebat. Prima congreg-
tio equitum fuit, qua victor Perseus suspensam
omnium expectationem in fauorem sui traxit: mi-
sit tamen legatos ad consulem, qui pacem pete-
rent, quam patri suo Romani etiam victo dedis-
sent, impensas belli lege victi suscepturus. Sed con-
sul Sulpitius non minus graues, quàm victo le-
ges dæ

O & ingentos
triticij odios
habuisse, Plu-
scribit.

Aemilio Pau-
lo bellū Ma-
cedonicum
decernitur.

Lunę eclipsis.

M. Ctonis
virtus mira-
bilis.

Euseb. X L.
habet.

ges dixit. Dum hæc aguntur, metu tam periculo-
si belli, Romani Aemilium Paulum consulem
creant, sique extra ordinem Macedonicum bellum
decernunt: qui cum ad exercitum venisset, non ma-
gnam moram pugne fecit. Pridie quam confere-
tur bellum, luna nocte defecit: triste id ostentum
Perseos omnibus presagentibus, siueque Mace-
donici regni portendi vaticinantibus. In ea pu-
gna M. Cato, Catonis oratoris filius, dum inter
confertissimos hostes insigniter dimicat, equo
delapsus, pedestre praelium aggreditur. Nam ca-
denteru manipulus hostium cum horrido clamo-
re, velut iacentem obtruncaturus circumsteterat:
at ille citus corpore collecto, magnas strages edi-
dit. Quum ad unum opprimendum undecunque
hostes conuolarent, dum procerum quendam pe-
tit gladius ei è manu elapsus, in mediam cohortem
hostium decidit: ad quem recuperan-
dum umbone se protegens, inspectante utro-
que exercitu, inter hostium mucrones se immerfit,
recollectoque gladio, multis vulneribus exceptis,
ad socios cum clamore omnium reuertitur. Huius
audaciam ceteri imitati, victoriã peperere. Per-
seus Rex fuga cum decem millibus talentum Sa-
mothraciam defertur: quem Cneus Octavius ad
persequendū missus à consule, cū duobus filijs Ale-
xandro & Philippo, cepit, captumque ad consulem du-
xit. Macedonia à Carano, qui primus in ea regna-
uit, usque ad Perseum triginta reges habuit. Quo-
rum sub regno fuit quidē annis noningentis & vigin-
ti tribus: sed rerum non nisi centum nonaginta duo-
bus annis potita. Ita cum in ditionem Romano-
rum cessisset, magistratibus per singulas ciuitates
constitutis, libera facta est: legesque, quibus adhuc
utitur, à Paulo accepit: Aetolorum vniuersarum
urbium

urbium senatus, cum coniugibus & liberis, qui dubia fide fuerant, Romam missus, ibique ne in patria aliquid nouaret, diu detentus: agréque per multos annos legationibus ciuitatum senatu, fatigato in patriam quisque suam remissus est.

Iustini Lib. XXXIIII.

Poenis ac Macedonibus subactis. Aetolorumque viribus principum captiuitate debilitatis, soli adhuc ex Graecia uniuersa Achai nimis potentes tunc temporis Romanis videbantur, non propter singularium ciuitatum nimias opes, sed propter conspirationem uniuersarum. Namque, Achai licet per ciuitates veluti per membra diuisi sint, unum tamen corpus & unum imperium habent singularumque urbium pericula mutuis* periculis propulsant. Quare tibus igitur Romanis causas belli, tempestiue fortuna querelas Spartanorum obtulit, quorum agros Achai propter mutuum odium populabantur. Spartanis a senatu responsum est, legatos se ad inspiciendas res sociorum, & ad iniuriam demendam in Graeciam missuros: sed legatis occulte mandata data sunt, ut corpus Achaorum dissolueret singularumque urbes proprii iurus facerent, quo facilius ad obsequia cogerentur: & si quae urbes contumaces essent, frangerentur. Igitur legati omnium ciuitatum principibus euocatis Corinthum, decretum senatus recitant: quid consilii habeant, aperiant, Expedire omnibus dicunt, ut singulae ciuitates leges suas & iura sua habeant. Quod ubi omnibus innotuit, velut in furorem versi, uniuersum peregrinum populum trucidant: legatos quoque ipsos Romanorum violassent, nisi audito tumultu, trepidi fugissent. Hac ubi Roma nuntia sunt, statim senatus Mummio consili bel

* viribus

Vide Florum;

Sub Ithmi
faucibus præ
lium commis
sum erat.

* hosti

* segnitia

Alexandriam
tum obside
bat Antio-
chus. Cic. in 8.
Anton.

li bellum Achaicum decernit: qui extēplo exerci-
tu deportato, & omnibus strenuè prouisus, pugnan-
di copiam hostibus fecit. Sed Achai, velut ni-
hil negotij Romano bello suscepissent, ita apud
eos neglecta omnia & soluta fuere. Itaque præ-
dam, non prælium cogitantes, & vehicula ad spo-
lia hostium repertanda duxerunt, & coniuges li-
berosque suos ad spectanda certamina in montibus
posuerunt. Sed prælio commisso, ante oculos suorum
casti, lugubre his spectaculum sui, & grauem lu-
ctus memoriam reliquerunt. Coniuges quoque &
liberi eorum de spectatoribus captiui facti, præ-
da* hostium fuere. Vix ipsa Corinthus diruitur,
populus omnis sub corona venditur, ut hoc exem-
plo ceteris ciuitatibus metus nouarum rerum
imponeretur. Dum hæc aguntur, rex Syriæ An-
tiochus Ptolemæo, maioris sororis suæ filio, re-
gi Aegypti bellum infert, segni admodum, &
quotidiana luxuria ita marcido, ut non solum
regiæ maiestatis officia intermitteret, verum etiam
se ipsi hominis nimia * segnitia careret. Pulsus
igitur regno, ad fratrem minorem Ptolemæum
Alexandriam confugit, participatōque cum eo
regno, Romam legatos ad senatum mittunt, au-
xilia petunt, fidem societatis implorant. Mouē-
re senatum preces fratrum. Mittitur igitur le-
gatus P. Popilius ad Antiochum, qui abstinere
eum Aegypto, aut si iam incessisset, excedere
iuberet. Cum in Aegypto eum inuenisset, osculum
que ei rex obtulisset (quam coluerat inter ceteros P.
Popilium Antiochus, cum Romæ obses esset) tunc
Popilius facessere interim priuatam amicitiam
iuberet, cum mandata patriæ intercedant, prolatō-
que senatus decreto, & tradito, cum cunctari re-
gem videret, consultationemque ad amicos re-
ferre:

ferre: ibi Popilius virga, quam in manu gerebat, amplo circulo inclusum, ut amicos caperet, consulere iubet: nec prius inde exire, quam responsum senatus daret, aut pacem, aut bellum cum Romanis habiturum. Adeoque hæc asperitas animum regis fregit, ut pariturum se senatus responderet. Reuersus in regnum Antiochus, decedit relictò paruulo admodum filio: cui cum tutores dati à populo essent, patruus eius Demetrius, qui obses Romæ erat, cognita morte Antiochi fratris, senatum adiit, obsidemque se viuo fratre venisse: quo mortuo cuius obses sit, se ignorare. Dimitti igitur se ad regnum petendum æquum esse, quod sicuti iure gentium maiori fratri cesserit, ita nunc sibi, qui pupillum ætate antecedit, deberi. Cum se non dimitti animaduerneret, à senatu tacito iudicio tutius apud pupillum, quam apud eum regnum futurum arbitrante, specie venandi ab urbe profectus, Hostia tacitus cum fugæ comitibus nauem conscendit. Delatus in Syriam secundo fauore omnium excipitur, regnumque ei, occiso pupillo, à tutoribus traditur. Eodem tempore ferme Prusias rex Bithyniæ, consilium capit interficiendi Nicomedis filij, dum consulere studet minoribus filijs, quos ex nouerca eius susceperat, & Romæ habebat. Sed res adolescenti ab his, qui facinus susceperant, proditur: hortatique sunt, ut crudelitate patris prouocatus, occupet insidias, & in autorem retorqueat scelus, nec difficilis persuasio fuit. Igitur cum accitus in patris regnum venisset, statim rex appellatur. Prusias regno spoliatus à filio, priuatusque redditur, & à seruis deseritur: cum in latebris ageret, non minori scelere, quam filium occidi iusserat, à filio interficitur.

Antiochus
moritur.

Hostiam Tyberinam intelligit.

Iustini Lib. XXXV.

Demetrius occupato Syria regno, nouitate sua odium periculosum ratus, ampliare fines regni statuit, etiam opes augere finitimorum bellis. Itaque Ariarathi regi Cappadocia propter fastidias sororis nuptias infestus, fratrem eius Holofernem, per iniuriam regno pulsum, supplicem recepit: datumque sibi honestum belli titulum gratulatus, cum restituere in regnum statuit. Sed Holofernes ingrato animo inita cum Antiochensibus pactione, offensus tunc a Demetrio, pellere ipsorum regno, a quo restituebatur consilium accepit: Quo cognito, Demetrius quidem uita eius, ne Ariarathes metu fraterni belli liberaretur, pepercit: ipsum autem comprehensum uinctum Seleucia custoriri iubet. Nec Antiochenses indicio territi, a defectione destiterunt. Itaque adiuuantibus & Ptolemao rege Aegypti, & Attalo rege Asiae, & Ariarathe rege Cappadociae, bello a Demetrio lacepsitu, subornant Prompulum quendam sortis extrema iuuenem, qui Syriam uelut parerum regnum armis repeteret: & ne quid contumeliae deesset, nomen ei Alexandri inditur, genitrisque ab Antiocho rege dicitur. Tantum odium Demetrii apud omnes erat, ut emulo eius non vires regiae tantum, verum etiam generis nobilitas consensu omnium tribueretur. Igitur Alexander admirabili varietate rerum, pristinarum sordium oblitus totius ferme Orientis viribus succinctus, bellum Demetrio infert, victumque uita pariter ac regno spoliatur: quanquam Demetrio nec animus in propulsando bello defuit. Nam & primo praelio hostem fugauit, & regibus bellum restituentibus, multa millia cecidit in acie. Ad postremum

Demetrius
uita & regno
spoliatur.

*Armemum tamen inuictō animo inter confertissimos
 hostes fortissimè dimicans, cecidit. Initio belli De-
 metrius duos filios apud hospitem suum Gnidium,
 cum magno auri pondere demandauerat, ut & à
 belli periculis eximerentur, & si ita fors tulisset,
 ultioni paternæ seruariantur. Ex his maior Deme-
 trius annes pubertatis egressus, audita Alexandri
 luxuria quem insperatæ opes, & aliena felicitatis
 ornamenta, velut captiuum inter scortorum gre-
 ges desidem in regia tenebant, auxiliantibus Cre-
 tensibus securum, ac nihil hostile metuentem, ag-
 greditur. Antiochenses quoque veterem patris of-
 fensam noui meritis correcturi, se ei tradunt: sed &
 milites paterni fauore iuuenis accensi, prioris sacra-
 menti religionem noui regis superbiæ præferentes,
 signa ad Demetrium transferunt: atque ita Ale-
 xander non minori impetu fortuna desertus, quàm
 elatus, primo prælio victus interficitur: deditque
 pœnas & Demetrio, quem occiderat, & Antiocho,
 cuius mentitus originem fuerat.*

Iustini Lib. XXXVI.

Recuperato paterno regno Demetrius &
*ipse rerum successu corruptus vitijs ado-
 lescentiæ in segnitiam labitur: tan-
 tumque contemptum apud omnes iner-
 tiæ, quantum odium ex superbia pater habue-
 rat, contraxit. Itaque cum ab imperio eius pas-
 sissimæ ciuitates deficerent, ad abolendam segnitiam
 maculam, bellum Parthi inferre statuit: cuius ad-
 uentum non inuicti Orientis populi videre, &
 propter Arsacide regis Parthorum crudelita-
 tem, & quòd veteri Macedonum imperio, noui po-
 puli assueri, superbiam indignè ferebant. Itaque
 cum & Persarum, & Elimeorum, Bactriano-
 rum*

Captus Demetrius ludibrio exponitur.

rimque auxilijs iuuaretur, multus præijs Parthos fudit. Ad postremum tamen pacis simulatione deceptus, capitur: traductusque per ora ciuitatum, populis qui descuerant, in ludibrium fauoris ostenditur. Missus deinde in Hircaniam, benigne & iuxta cultum pristinae fortunæ habetur. Dum hæc aguntur, interim in Syria Tripho, qui se tutorem Antiocho Demetrijs priuigno substitui à populo laborauerat, occiso pupillo regnum Syria inuadit. Quo diu potitus, tandem exolescente fauore recentis imperij, ab Antiocho puero admodum, Demetrijs fratre, qui in Asia educabatur, bello vincitur, rursusque regnum Syria ad sobolem Demetrijs reuertitur. Igitur Antiochus memor quòd etiam pater propter superbiam inuisus, & frater propter segnitiam contemptus fuisset, ne in eadem uita incidere, accepta in matrimonium Cleopatra, uxore fratris, ciuitates quæ initio fraterni imperij dederant, summa industria persequitur, domitasque rursus regni terminus adiecit: Iudeos quoque, qui in Macedonico imperio sub Demetrio potestate se in libertatem vendicauerant, subigit. Quorum uires tanta fuerunt, ut post hunc nullum Macedonum regem rulerint, domitisque imperijs usi, Syriam magnis bellis infestauerint. Fuit namque Iudeis origo Damascena, quæ Syria nobilissima ciuitas est: unde & à Syrijs regibus genus ex regina Semiramide fuit. Nomen urbi a Damasco rege inditum: in cuius honore, Syrijs sepulcrum Aratus uxoris eius pro templo coluere, deamque exinde sanctissima religionis habent. Post damasum Abraham, Moses, Israël, reges fuerunt. Sed Israël, rex decem filiorum proventus maioribus suis clariorem fecit. Itaque populum in decem regna diuisum filijs tradidit, omnia

Iudeorum origo.

dit, omnesque ex nomine Iudæ, qui post diuisionem decesserat, Iudeos appellauit: colique eius memoria ab omnibus iussit. Eius portio omnibus accesserat, minimusque inter fratres atate Ioseph fuit: cuius excellens ingenium ueriti fratres, clam interceptum peregrinis mercatoribus vendiderunt.

A quibus deportatus in Aegyptum, cum magicas ibi artes, solerti ingenio percepisset, breui ipsi regi percharus fuit. Nam & prodigiorum sagacissimus erat, & somniorum primus intelligentiam condidit: nihilque diuini iuris humanique ei incognitum uidebatur: adeo, ut etiam sterilitatem agrorum ante multos annos prouiderit: perussis que omnis Aegyptus fave, nisi monitu eius, rex edicto seruari per multos annos fruges iussisset: tantaque experimenta eius fuerunt, ut non ab homine, sed à deo responsa dari uiderentur.

Filius eius Moses fuit, quem etiam præter paterna scientiæ hereditatem formæ pulchritudine commendabat. Sed quum scabiem Aegypti, & pruriginem paterentur, responsa moniti, eum cum agris, ne pestu ad plures serperet, terminus Aegypti pellunt. Dux igitur exulum factus, sacra Aegyptiorum furto abstulit: qua repetentes armis Aegypti, domum redire tempestantibus compulsi sunt. Itaque Moses Damascena patria antiqua re-

Quam fallatur ex sacrorum Bibliorum libris intelligere licet.

petita, montem * Syneum occupat, in quo septem dierum ieiunio per deserta Arabia cum populo suo fatigatus, cum tandem * uenisset, septimum diem mare gentis SABBATVM appellatum, IN OMNE AEVVM IEIUNIO SACRA-
 * Synax
 * fuisse
 Sabbatum uel de religio-
 sum ludæis.

C:
tri
EX

nicaerent: quod ex causa factum, paulatim in disciplinam religionemque conuertit. Post Mosen etiam eius filius Arua, sacerdos sacris Aegyptijs, rex creatur: semperque exinde hic mos apud Iudaeos fuit, ut eosdem, & reges, & sacerdotes haberent: quorum iustitia religione permixta, incredibile quantum coaluere. Opes genti ex ueltigalibus opobalsami creuere, quod in his tantum regionibus gignitur. Est namque uallis, quae continuis montibus, uelut muro quodam cincta, ad instar hortorum clauditur: spatium loci ducenta millia iugera, nomine Hierico dicitur. In ea ualle sylua est & ubertate, & amantitate insignis. Siquidem palmeto & opobalsamo distinguitur.

* pineis Arbores opobalsami formam similem * piceis arboribus habent, nisi quod sunt humiles magis, & in uinearum morem excoluntur. Haec certo tempore anni balsamum sudant: sed non minor loci eius opacitatis, quam ubertatis admiratio est: Quippe cum toto orbe regionis eius ardentissimus sol sit, ibi tepida aeris naturalis quaedam ac perpetua opacitas inest. In ea regione lacus est, qui propter magnitudinem & aquae immobilitatem, mortuum mare dicitur. Nam neque uentis mouetur, resistente turbinibus bitumine, quo aqua omnis stagnatur: neque nauigationis patiens est, quoniam omnia uita carētia in profundum uerguntur: nec materiam ullam sustinet, nisi quae alumine illinatur. Primus Xerxes rex Persarum Iudaeos domuit: postea cum ipsis Persis in ditionem Alexandri Magni uenere, diuque in potestate Macedonici imperij fuere. A Demetrio cum descisissent, amicitia Romanorum petita, primi faciēt tunc Romanis de alieno largientibus. Per eadem

Machabeor.
l. b. 1.

eadem tēpora, quibus in Syria regni mutatio inter novos reges alternabatur, in Asia rex Attalus florentissimum, & ab Eumene patruo acceptum regnum, cadibus amicorum & cognatorum supplicijs fœdabat, nunc matrem anum, nunc Beronicem sponsam, maleficis eorum necatas confingens. Post hanc scelestam violentiæ rabiem, squallidam vestem sumit, barbâ capillumque in modum recorum summittit: non in publicum prodire, non populo se ostendere, non domi letiora conuiuia intrare, aut aliquod signum sani hominis habere, prorsus ut pœnas pendere manibus interfectorum videretur. Omissa deinde regni administratione, hortos fodiebat, gramina seminabat, & noxia innoxijs permiscebat, eaque omnia veneni succo infecta, velut peculiare munus amicis mittebat. Ab hoc studio æraria artis fabrica se tradidit, ceterisque fingendis, & ære fundendo, procudendoque oblectatur. Matri deinde sepulcrum facere instituit: cui operi intentus, morbum ex solis ardore contraxit, & septima die decessit: huius testamento hæres populus Romanus tunc instituitur. Sed erat ex Eumene Aristonicus, non iusto matrimonii, sed ex pellice Ephesia citharista cuiusdam filia genitus, qui post mortem Attali velut paternum regnum inuasit Asiam. Cùm multa secunda prælia aduersus ciuitates, quæ metu Romanorū se tradere ei nolebāt, fecisset, iustusque rex iam videretur, Asia Licinio Crasso consuli decernitur, qui intentior Attalica præda, quam bello, quum extremo anni tempore inordinata acie prælium conseruisset, victus pœnas inconsultæ auaritiæ sanguine dedit. In huius locum missus Perpenna consul prima congressione Aristonicum superatum in potestatem suam redegit Attali-

Pop. Romanus
Hæres Attali
ali.

Mindū, & Statum & Colophonem intelligit. Florus.

Prætozem Licinium Florus appellat.

Anno 465 vr-
bis conditz.
Plin. lib. 13.
cap. 3.

casque gazas hereditarias populi Romani nauibus impositas, Romam deportauit. Quod agrè ferens successor eius Marcus Aquilus consul ad eripiendum Aristonicum Perpenna: perinde veluti sui potius triumphum murus esse deberet, festinata velocitate contendit. Sed contentionem consulum mors Perpennae diremit. Sic Asia facta Romanorum, cum opibus suis vitia quoque Romam transmisit.

Iustini Lib. XXXVII.

C Apto Aristonico, Massilienses pro Phocensibus conditoribus suis, quorum urbem senatus, & omne nomen, (quod & tunc, & ante Antiochi bello infesta contra populum Romanum arma tulerant) deleri iusserat, legatos Romam misere deprecatum, veniamque his à senatu obtinere. Post hæc regibus, qui aduersus Aristonicum auxilia tulerant, præmia persoluta: Mithridate Pontico Syria minor, filijs Ariarathis regis Cappadociae, qui eodem bello ceciderat, Lycaonia & Cilicia data: feliciorque populus Romanus in socij filios, quam mater in liberos fuit. Quippe hinc paruulis auctum regnum, inde vita adempta. Namque Laodice ex numero sex filiorum, quos virilis sexus ex Ariarathe rege susceperat, timens ne non diuturna regni administratione adultis quibusdam potiretur, quinque parricidiali veneno necauit: unum paruulum sceleri matris cognatorum custodia eripuit, qui post necem Laodices (nam propter crudelitatem eam populus extinxerat) solus regno potitus est. Mithridates quoque repentina morte interceptus, filium, qui et ipse Mithridates dictus est, reliquit. Cuius ea postea magnitudo fuit, ut non

Mithridates.

fuit.

sui tantum temporis, verum etiam superioris a-
 tus omnes reges maiestate superauerit, bellaque
 cum Romanis per XLVI. annos varia victoria
 gesserit. Quem summi imperatores Sylla, Lucul-
 lus, ceterique, in summa, Cneus Pompeius ita vi-
 cerunt, ut maior clariorque resurgeret in resta-
 rando praelio, damnisque suis terribilior reddere-
 tur. Denique ad postremum non vi hostili victus,
 sed voluntaria morte in auito regno senex haren-
 de filio decessit. Huius futuram magnitudinem
 etiam caelestia ostenta praedixerant. Nam & quo
 genitus est anno, & eo quo regnare primum coepit,
 stella cometes per utrunque tempus septuaginta
 diebus ita luxit, ut caelum omne conflagrare vi-
 deretur. Nam & magnitudine sua quartam par-
 tem caeli occupauerat, & fulgore sui solis nitorem
 vicerat: & cum oriretur eccumberetque, quatuor
 spatium horarum consumebat. Puer tunc in in-
 fidias passus est, qui eum fero equo impositum, equi-
 tare iacularique cogebat: qui conatus cum eos fe-
 fellissent, supra aetatem regente equum Mithrida-
 te, veneno eum appetuere. Quod metuens, antido-
 ta sapius bibit, & ita se aduersus insidias exqui-
 sitoribus remedium staguauit, ut ne volens quidem
 senex veneno mori potuerit. Timens deinde ne in-
 mici quod veneno non potuerat, ferro peragerent,
 venandi studium finxit: quapropter quatuor an-
 nos neque urbis, neque ruris tecto usus est: sed per
 sylvas vagatus est, & diuersis montium regionibus
 pernoctabat, ignaris omnibus quibus esset locus:
 assuetus feras cursu aut fugere, aut persequi, cum
 quibusdam etiam viribus congregi. Quibus rebus
 & insidias vitauit, & corpus ad omnem virtutis
 patientiam durauit. Ad regni deinde administra-
 tionem cum accessisset, statim non de regendo, sed

In summâ se-
 ne autem be-
 nebcio anti-
 doti euasit.
 cuius memi-
 nit Plin li 13.
 vide & apud
 Val. Max.

Aperto etiã
 capite f. ille
 perpetuo. Ci-
 cer. Icribit, id
 quod valecu-
 dinis pluri-
 mum inter-
 erar.

de augendo regno cogitauit. Itaque Scythas inuictos antea, qui Zopyriona, Alexandri Magni duces, cum triginta millibus armatorum deleuerant, qui Cyrum Persarum regem cum ducentis millibus armatorum trucidauerant, qui Philip-pum Macedonum regem fugauerant, ingenti felicitate perdomuit. Auctus igitur viribus Pontum quoque, ac deinceps Cappadociam occupauit. Asiam cum quibusdam amicis tacitus à regno profectus, nemine sciente, peruagatus est, omniumque urbiumque situs ac regiones cognouit. Inde Bithyniam transcendit, & quasi iam dominus

* meditatus Asia, opportuna quaque victoria sue * metatus est. Post hac in regnum, cum iam perijisse crederetur, reuersus est, inuento paruulo filio, quem per absentiam eius Laodice soror uxorque enixa fuerat: sed inter gratulationem post longam peregrinationem aduentus sui, & filij geniti, veneno periclitatus est. Siquidem Laodice soror cum perijisse eum crederet, in concubitus amicorum proiecta, quasi admissum facinus maiore scelere tegere posset, venenum aduenienti parauit. Quod cum ex ancilla Mithridates cognouisset, facinus in autores vindicauit. Hyeme deinde imminente, non in conuiuio, sed in campo: non in vacationibus, sed in exercitationibus: nec inter sodales, sed inter equales, aut equo, aut cursu, aut viribus contendebat. Exercitum quoque summi ad parem laboris patientiam quotidiana exercitatione durabat: atque ita inuictus ipse inexpugnabilem exercitum fecerat. Inita deinde cum Nicomede societate, Paphlagoniam inuadit, victamque cum socio diuidit. Quam cum teneri à regibus senatui nuntiatum esset, legatos ad utrumque misit, qui gentem restitui in pristinum statum iuberent. Mithridates

eum se parē iam magnitudini Romanorum crederet, superbo responso, hæreditarium patri suo regnum obuenisse, respondit: mirarique se, quæ et cōtrouersia relata non fuerit, sibi referant. Nec terribus minis, Galatiam quoque occupat. Nicomedes quoniam se tueri iure nō potuerat, iusto regi redditurum respondit. Atque ita filium suum mutato nomine, Philomenem Paphlagonum regum nomine appellat, & quasi stirpi regni reddidisset, regnum falso nomine tenet. Sic ludibrio habuit legatos, Romani reuertuntur.

Iustini Lib. XXXVIII.

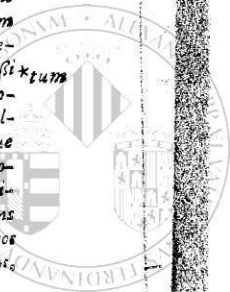
Mithridates parricidia à nece uxoris auspiciatus, sororis alterius Laodices filios, cuius virum Ariarathem regem Cappadociae per Gordium insidijs occiderat, tollendos statuit: nihil actū morte patris existimans, si adolescentes paternum regnum, cuius ille cupiditate flagrabat, occupassent. Igitur dum in his occupationibus versatur, interim Nicomedes rex Bithyniae, vacuam morte regis Cappadociam inuadit. Quod cum nuntiatum Mithridati fuisset, per simulationem pietatis auxilia sorori ad pellendum Cappadocia Nicomedem mittit. Sed iam Laodice per pactiōnem se Nicomedi in matrimonium tradiderat. Quod egrè ferens Mithridates, praesidia Nicomedis Cappadocia expellit, regnumque sororis filio restituit, egregium prorsus factum, nisi subsequuta fraus esset. Siquidem interiectis diebus, simulat se Gordium, quo ministro usus in Ariarathæ interficiendo fuerat, restituere in patriam velle, sperans, si obsisteret adolescens, causas bellæ futuras: aut si permitteret, per eundem filium

Nicomedes
rex Bithyniae.

tolli posse, per quem interfecerat patrem. Quod
 ubi Ariarathes iunior moliri cognouit, indignè
 ferens interfectorem patris per auunculum po-
 tissimè ab exilio reuocari, ingentem exercitum
 contrahit. Igitur cum in aciem eduxisset Mi-
 thridates peditum octoginta millia, equitum de-
 cem millia, currus facatos DC. nec Ariara-
 thi auxiliantibus finitimis regibus, minores copie
 essent, incertum bellum timens, consilia ad insidias
 transfert: sollicitatòque iuvene ad colloquium, cum
 ferrum occultatum interfascias gereret, scrutato-
 ri ab Ariarathe regio more missò, curiosus inuim
 ventrem pertrectanti, ait: caueret, ne aliud telum
 inueniret, quàm quæreretur. Atque ita risu prote-
 ctis insidijs, seuocatum ab amicis velut in secre-
 tum sermonem, spectante utroque exercitu, inter-
 ficat: regnum Cappadocia octo annorum filio im-
 posito Ariarathus nomine, additòque ei rectore
 Gordio, tradit. Sed Cappadoces crudelitate ac li-
 bidine praefatorum vexati, à Mithridate defi-
 ciunt, fratremque regis, & ipsum Ariarathem
 nomine, ab Asia ubi educabatur, reuocant: cum
 quo Mithridates praelium renouat, victumque
 Cappadociae regno expellit. Nec multò post ex
 aegritudine adolescens collecta infirmitate, dece-
 dit. Post huius mortem Nicomedes timens, ne Mi-
 thridates accessione Cappadociae, etiam Bithy-
 niam finitimam inuaderet, subornat puerum exi-
 mia pulchritudinis, quasi Ariarathes tres, nò duos
 filios genuisset, qui à Senatu Romano paternum
 regnum peteret. Vxorem quoque Laodicen Ro-
 mam mittit, ad testimonium trium ex Ariara-
 the susceptorum filiorum: quod ubi Mithrida-
 tes cognouit, & ipse pari impudentia Gordium
 Romam mittit, qui senatui assereret, puerum cui
 Capp

Cappadocia regnum tradiderat, ex eo Ariarathes genitum, qui bello Aristonici auxilia Romanis ferens, occidisset. Sed senatus studia regum intelligens, aliena regna falsis nominibus dare noluit, & Mithridati Cappadociam, & Nicomedi ad solatium eius Paphlagoniam ademit: ac ne cōtumelia regum foret ademptum illis, quod alijs daretur, uterque populus libertati donatus est. Sed Cappadoces munus libertatis abnuentes, negant vivere gentem sine rege posse. Atque ita rex illis à senatu Ariobarzanes constituitur. Erat eo tempore Tigranes rex Armenia, obses à Parthis ante non multum tempus datus, olim ab eisdem in regnum paternum remissus. Hunc Mithridates ad societatem Romanis belli, quod olim meditabatur, pellicere cupiebat. Nihil igitur de offensa Romanorum sentientem, per Gordium impellit, ut Ariobarzanes segni admodum bellum inferat. & ne quis dolus subesse videretur, filiam suam Cleopatram ei in matrimonium tradidit. Primo ergo aduentu Tigranis, Ariobarzanes sublatis rebus suis, Romam contendit: atque ita per Tigranem rursus Cappadocia iuris esse Mithridatis cœpit. Eodem tempore mortuo Nicomede etiam filius eius, & ipse Nicomedes, regno à Mithridate pellitur: qui cum supplex Romam venisset, decernitur in senatu, ut uterque in regnum suum restitueretur: in quod * tamen missi *
 Aquilius Manlius, & Malthinus legati. His cognitis Mithridates societatem cum Tigra-
 ne bellum aduersus Romanos gesturus, iungit: pactique inter se sunt, ut urbes agrique Mithridati, homines verò & quaecunque auferre possent, Tigra-
 xi cederent. Post hæc Mithridates intelligens quantum bellum suscitaret, legatos ad Cymbros
 alios.

Ariobarzanes
 rex creatur.
 Tigranes rex
 Armeniæ.

Mithridates
omnē Orien-
tē armat ad-
uersus Rom.

In Liuiō &
Sallustio qđ
notarit Pom-
peius Trogus.

alios ad Gallogracos, & Sarmatas, Bastarnásque
auxilium petatum mittit. Nam omnes has gen-
tes, cum Romanum meditaretur bellum, varijs
beneficiorum muneribus iam antè illexerat. Ab
Scythia quoque exercitū venire iubet, omnemque
Orientem aduersus Romanos armat. Non igitur
magno labore Aquilium, & Malthinum Asia-
no exercitu instructos vicit: quibus simul cum
Nicomede pūsis, ingenti fauore ciuitatum exci-
pitur: multum ibi auri argentiq̄ue, studio vete-
rum regum, magnūmque belli apparatus inue-
nit: quibus instructus, debita ciuitatibus publica
& priuata remittit, & vacationem quinquennio
concedit. Tunc ad concionem milites vocat, eosque
varijs exhortationibus ad Romana bella, siue
Asiana incitat. Quam orationem dignam duxi,
cuius exemplum breuitati huius operis insererem,
quam obliquam Pompeius Trogus exposuit: quo-
niam in Liuiō & Sallustio reprehendit, quod con-
ciones directas pro sua oratione operi suo inseren-
do historia modum excesserint. Optandum sibi
fuisse ait, ut de eo liceret consulere, bellūmne sit
cum Romano, an pax habenda: quin verò sit in-
sistendum impugnantibus, nec eos quidem dubi-
tare, qui spe victoria careant. Quippe aduersus
latrones, si nequeant pro salute, pro vltione tamen
sua omnes ferrum stringere. Caterūm quia non
id agitur, an liceat quiescere, non tantum animo
hostiliter, sed etiam praelio congressus consulere,
qua ratione ac spe cæpta bella sustineant: esse ta-
men sibi victoria fiduciam, si sit illis animus: Ro-
manosque vinci posse, cognitum non sibi magis,
quam ipsis militibus, qui & in Bithynia Aquilium,
& Malthinum in Cappadocia fuderint.
At si quidem aliena magis exempla, quam sua
experi

experimenta moueant, audire se à Pyrrho rege
 Epiri non amplius quàm quinque millibus Ma-
 cedonum instructo, fidos tribus praelijs Romanos.
 Audire Annibalem sedecim annos Italia victo-
 rem inuoratum: & quin ipsam caperet, urbem
 non Romanorum illi vires obstuisse, sed domesti-
 ce emulationis atque inuidia studium. Audire
 populos Transalpina Gallia Italiam ingressos,
 maximus eam, plurimisque urbibus possidere: &
 latius aliquantò solum finium, quam in Asia,
 qua dicatur imbelli, eosdem Gallos occupasse: nec
 victam solum dici Romam à Gallis, sed etiam
 captam, ita ut unus illis montis tantum cacu-
 men relinqueretur, nec bello hostem, sed pretio re-
 motorum: Gallorum autem nomen, quod semper Ro-
 manos terruit: in partem virium suarum ipse ha-
 beat. Nam hos qui Asiam inclunt, Gallos, ab il-
 lis qui Italiam occupauerant, sedibus tantum di-
 stare: originem quidem ac virtutem, genúsque
 pugne idem habere, tantòque his sagaciora esse
 ingenia quàm illis, quanto longiori ac difficilio-
 ri spatio per Illyricum Thraciamque prodie-
 runt, penè operosius transitus illorum * sedibus,
 quàm ubi confedere possessis. Iam ipsam Italiam
 audire se nunquam, ut Roma condita sit, satis il-
 li pacatam, sed assidue per omnes annos pro liber-
 tate alios, contra quosdam etiam pro iure impe-
 rii, bellis continuus perseverasse: quod à multis ci-
 uitatibus Italiae deletos Romanorum exercitus
 ferro, à quibusdam nouo contumeliae more sub iu-
 gum missos: ac ne veteribus immoremur exemplis,
 hoc ipso tempore vniuersam Italiam bello Mar-
 sico consurrexisse, non iam libertatem, sed consor-
 tium imperii, ciuitatisque poscentem: nec grauius
 vicino Italiae bello, quàm domesticis principum
 factio

Sammites in-
 telligit, à qui-
 bus Ro. sunt
 sub iugum
 missi. Lliuius
 lib. 9. ab urbs
 cond.

factiōibus urbem premi, multoque periculosius
 accessisse Italico ciuile bellum: simul & à Ger-
 mania Cymbros, immensam illam ferorum atque
 immitium populorum, more procella illumem,
 inundasse Italiam: quorum tamen singula bella
 sustinere Romani possent, uniuersis tamē obruan-
 tur, ut ne vacaturos quidem bello suo putent.
 Utendum igitur occasione, & rapienda incremen-
 ta virium, ne si illis occupatis quieuerint, mox ad-
 uersus vacuos, & quietos maius negotium ha-
 beant. Non enim queritur an capienda sunt ar-
 ma, sed virum sua potius occasione, an illorum.
 Nam bellum quidem iam tunc secum ab illis
 geri ceptum, cum sibi pupillo maiorem Phry-
 giam ademerint, quam patri suo premium dati
 aduersus Aristonicum auxiliū concesserant, gen-
 temque quam & proauo suo Mithridati Seleu-
 cus * Callinicus in dotem dedisset. Quid cum Pa-
 phlagonia se decedere iusserunt, non alterum illud
 genus belli fuisse? quae non vi, non armis, sed ado-
 ptione testamenti & regum domesticorum in-
 teritu, hereditaria patri suo obuenerat, cum in-
 ter hanc decretorum amaritudinem parendo, non
 tamen eos mitigaret, quin acerbius se in dies ge-
 rant, non obtinuisse. Quod enim à se non prebi-
 tum illi obsequium? non Phrygiam, Paphlago-
 niamque dimissa? non Cappadocia filium edu-
 ctum, quam iure gentium victor occupauerat?
 Raptam tamen sibi esse victoriam eius ab illis
 quorum nihil est nisi bello quasitum, non regem
 Bithynia Chreston, in quem senatus arma decre-
 uerat, à se in gratiam illorum occisum, tamen ni-
 hilominus imputari sibi, si qua Gordius aut Ti-
 granes faciat, libertatem etiā in consumeliam sui
 à senatu ultro delatā Cappadocia, quam reliquis
 gentibus

* Callima-
 chus

gentibus abstulerunt: deinde populos Cappadocum pro libertate oblata, Gordium regem orantem, ideo tanquam amicus suus esset, non obtinuisse. Nicomedem praecepto illorum bellum sibi intulisse, quia inultus ierit Michridates: ab ipsis ventum obviam, & nunc eam secum bellandi causam illis fore, quod non impune se Nicomedi lacerandum saltatricis filio prabuerit: quippe non delicta regum illos, sed vires ac maiestatem insequi, neque in se uno, sed in alijs quoque omnibus hac semper arte grassatos. Sic & avum suum Pharnacem per cognationum arbitria succedaneum regi Pergameno Eumeni datum: sic rursus Eumenem, cuius clausibus primum in Asiam fuere transfrecti, cuius exercitu magis quam suo, & magnum Antiochum, & Gallos in Asia, & mox in Macedonia regem Persen domuerant, & ipsum pro hoste habitum: eique interdictum Italia, & quod cum ipso deforme sibi putauerant, cum filio eius Aristonico bellum gessisse. Nullius apud eos maiora, quam Masiussa regis Numidarum haberi merita. Huic imputari victum Annibalem, huic captum Syphacem, huic Carthaginem deletam, huic inter duos illos Africanos tertium senatorem urbis referri: tamen cum huius nepote bellum modo in Africa gestum adeo inexpiabile, ut ne victum quidem memoria patris donarent, quin carcerem ac triumphis spectaculum experiretur. Hac illos regibus omnibus legem odiorum dixisse, scilicet quia ipsi tales reges habuerint quorum etiam nominibus erubescant, aut pastores Aboriginum, aut aruspices Sabinorum, aut exules Corinthiorum, aut seruos vernasque Tuscorum: aut quod honoratissimum nomen fuit inter hos superus, atque ut ipsi ferunt, conditores suos, lupae uberibus ali-

Romani ex la-
 &e lupino, lu-
 pinos etiam
 mores haufe-
 runt.

tos: sic omnem illum populum luporum animos ha-
 bere, inexplebiles sanguinis atque imperij, diui-
 tiarumque avidos ac ieiunos. Se autem seu nobili-
 tate illis comparetur, clariorem illa colluue con-
 uenarum esse, qui paternos maiores suos à Cyro
 Darioque conditoribus Persici regni, maternos à
 magno Alexandro, ac Nicanore Seleuco condito-
 ribus imperij Macedonici referat: seu populis eo-
 rum conferat suis, earum se gentium esse, quæ non
 modò Romano imperio sint pares, sed Macedoni-
 co quoque obstiterint. Nullam subiectarum sibi
 gentium expertam peregrina imperia, nullis un-
 quam nisi domesticis regibus paruisse, Cappado-
 ciam velint, an Paphlagoniam recensere, rur-
 sus Pontum an Bithyniam, itémque Armeniam
 maiorem minorémque: quarum gentium nul-
 lam neque Alexander ille, qui totam pacauit
 Asiam, nec quisque successorum eius, aut poste-
 rorum attingisset. Scythiam duos ante se reges non
 pacare, sed tantum intrare ausos Darium & Phi-
 lippum: agrè inde fugam sibi expedisse, unde ipse
 magnam partem aduersus Romanos virium ha-
 beret, multoque se timidius ac diffidentius bella
 Pontica ingressum, cum ipse rudis ac tyro esset.
 Scythæ præter arma, virtutémque animi, loco-
 rum quoque solitudinibus, vel frigoribus instru-
 ctos, per quæ denuntiaretur ingens militia labor
 ac periculum. Inter quas difficultates ne spes qui-
 dem præmij foret, ex hoste vago, nec tantum pe-
 cunie, sed etiam sedis inopi. Nunc se diuersam
 belli conditionem ingredi. Nam neque cælo Asiæ
 esse temperantius aliud, nec solo fertilius, nec vr-
 bium multitudine amœnius, magnamque tem-
 poris partem non ut militiam, sed ut festum diem
 acturos, bello dubium facili magis an uberi, si
 modò

modò aut proximas regni Attalici apes, aut ve-
 teres Lydiæ Ioniæque audierint, quas non expu-
 gnatum eant, sed possessum, tantùmque se expe-
 cter auida Asia, ut etiam vocibus vocet: adeo il-
 lis odium Romanorum incussit rapacitas Procon-
 sulum, exactio publicanorum, calumnia litium. Se-
 quantur se modo fortiter, & colligant, quid se du-
 ce possit efficere tantus exercitus, quem sine curus-
 quam militum auxilio, suamet unius opera vide-
 rint Cappadociam caso rege cepisse, qui solus mor-
 talium Pontum omnem Scythiàmque pacavit,
 quam nemo antè transire tutò, atque adire po-
 tuerit. Nanque iustitiæ atque liberalitatis suæ, ne
 ipsos milites, qui experiãtur, testes effugere: & il-
 la indicia habere, quòd solus regum omnium non
 paterna solùm, verum etiam externa regna ha-
 reditibus propter munificentiam acquisita pos-
 sideat, Colchos, Paphlagoniam, Bosphorum. Sic
 excitatis militibus, post annos vigintitres sumpti
 regni in Romana bella descendit. Tunc in Ae-
 gypto mortuo rege Ptolemæo, ei qui Cyrenis re-
 gnabat, Ptolemæo per legatos regnum, & uxor
 Cleopatra regina soror ipsius defertur. Latet igitur
 hoc solo Ptolemæus, quòd sine certamine fra-
 ternum regnum recepisset, in quod subornari à
 matre Cleopatra, & favore principum, fratris fi-
 lium cognouerat. Ceterùm infestis omnibus, sta-
 tim ubi Alexandriam ingressus est, fautores pue-
 ri trucidari iussit. Ipsum quoque die nuptia-
 rum, quibus matrem eius in matrimonium reci-
 piebat, inter apparatus epularum, & solennia
 religionum, in complexu matris interficit: at-
 que ita thorum sororis, cæde filij eius cruentus a-
 scendit. Post quod non mitior in populares, qui
 eum in regnum vocauerant, fuit. Siquidem pe-
 regrinis

Ptolemæi im-
 manis crude-
 litas.

regrinis militibus licentia cadis data, omnia sanguine quotidie manabant, ipsamque sororem, filia eius virgine per vim stuprata & in matrimonium adscita, repudiat. Quibus rebus territus populus, in diuersa labitur, patriamque metu mortis, exul relinquit. Solus igitur in tanta urbe cum suis relictus Ptolemaeus, cum regem se non hominum, sed vacuarum adium videret, edicto peregrinos sollicitat. Quibus confluentibus, obuius legatis Romanorum Scipioni Africano, & Spurio Mumio, & L. Metello, qui ad inspicienda sociorum regna veniebant, procedit. Sed quam cruentus ciuibus omnibus, tam ridiculus Romanis fuit. Erat enim & vultu deformis, & statura breuis, & sagina ventris non homini, sed belluæ similis: Quam fœditatem nimia subtilitas, & perlucida vestis augebat, prorsus quasi astu inspicienda praberentur, quæ omni studio occultanda pudibundo viro erant. Post discessum deinde legatorum, quorum Africanus dum aspicit urbem, spectaculo Alexandrinis fuit, Ptolemaeus iam etiam populo peregrino inuisus, cum filio quem ex sorore susceperat, & cum uxore matris pellice, metu insidiarum tacitus in exilium profisciscitur, contra quoque mercenariis exercitu bellum sorori pariter ac patriæ infert. Accersitum maximum deinde à Cyrenis filium, ne eum Alexandrini contra se regi crearent, interficit. Tunc populus statuas & imagines eius detrahit. Quod factum studio sororis existimans, filium quem ex ea susceperat, interficit, corpusque in membra diuisum, & in cista impositum, matri die natali eius, inter epulas afferri curat. Quæ res non regina tantum, verum etiam vniuersæ civitati acerba, & luctuosa fuit: tantumque mœrorem festiuissimo conui-

Ptolemæi crudelitas.

nio intulit, ut regia omnis repentino luctu incenderetur. Verso igitur studio principum ab epulis in exequias, membra lacerata populo ostendunt, & quid sperare de rege suo debeant, filij cade demonstrant. Finito luctu orbitatis, Cleopatra cum urgeri se fraterno bello videret, auxilium à Demetrio petit Syriae rege, per legatos eius, cuius ipsius varij & memorabiles casus fuere. Nanque Demetrius, ut supra dictum est, cum bellum Parthis intulisset, & multis congressionibus victor fuisset, repente circumuentus insidijs, amisso exercitu capitur. Cui Arsacides Parthorum rex, * Hyrcaniæ magno & regio animo misso in * Bithyniam, non cultum tantum regium præstitit, sed & filiam in matrimonium dedit, regnumque Syriae, quod per absentiam eius Trypho occupauerat, restitutum promittit. Post huius mortem desperato reditu, non ferens captiuitatem Demetrius, priuatam, etsi opulentam, vitam pertasus, tacitus in regnum fugam meditatur. Hortator illi ac comes Calimander amicus erat, qui post captiuitatem eius à Syria per Arabie deserta, ducibus pecunia comparatis, Parthico habitu Babyloniam peruenerat. Sed fugientem Phrahartes, qui Arsacida successerat, equitum celeritate, per compendiosos tramites occupatum retrahit. Vt est deductus ad regem, Calimandro quidem non tantum venia, verum etiam premium fidei datum: Demetrium autem & grauius castigatum ad coniugem in Hyrcaniam remittit, & arctioribus * custodijs obseruari iubet. Interiecto deinde tempore, cum fidem illi etiam suscepti liberi facerent, eodem amico comite repetita fuga est: sed pari infelicitate prope fines regni sui deprehenditur, ac denno perductus ad regem, ut inuisus à conspectu

*summouetur. Tunc quoque uxori & liberis donatus in Hyrcaniam, pœnalem ciuitatem sibi donatam remittitur, talisq; aureis ad exprobrationem puerilis leuitatis donatur. Sed hanc tam Parthorum mitem in Demetrium clementiam non misericordia gentis, nec respectu cognationis faciebat, sed quod Syria regnum affectabant, usuri Demetrio aduersus Antiochum fratrem, prout res, vel tempus, vel fortuna belli exegisset. His auditis, Antiochus occupandum bellum ratus, exercitum, quem multis finitimorum bellis indurauerat, aduersus Parthos ducit. Sed luxuria non minor apparatus, quam militia fuit. * Quippe VIII. millia armorum sequuta sunt trecenta lixarum: ex quibus coquorum, pistorum, scenicorumque maior numerus fuit: argenti certè aurique tantum, ut etiam gregarij milites caligas auro fingerent, proculcarèntque materiam, cuius amore populi ferro dimittant. Culinarum quoque argentea instrumenta fuere, prorsus quasi ad epulas, non ad bella pergerent. Aduenienti Antiocho multi Orientales reges occurrere, tradentes se, regnàque sua cum ex-
 ecratione superbia Parthica, Nec mora congressioni fuit Antiochus tribus prælijs victor Babyloniam cum occupasset, magnus haberi cœpit. Itaque omnibus ad eum deficientibus populis, nihil Parthis relictum præter patrios fines fuit. Tunc Phrahartes Demetrium in Syriam ad occupandum regnum cum Parthico presidio mittit, ut pacto Antiochus ad sua tuenda à Parthia reuocaretur. Interim quoniam viribus non poterat, insidijs Antiochum ubique tentabat. Propter multitudinem hominum omnem exercitum suum Antiochus per ciuitates in hyberna diuiserat: quæ res exitij causa fuit. Nam cum grauari se copiarum
 præbis*

* Fortè, o-
 ttingèta mil-
 lia armato-
 rum, CCC
 millia lixa-
 rum.

prohibitione & iniurijs militum, ciuitates videntur, ad Parthos deficiunt: & die statuta omnes apud se visum exercitum per insidias, ne inuicem ferre auxilia possent, aggrediuntur. Quæ cum nuntiata Antiocho essent, auxilium proximis laturus, cum ea manu, quæ secum hyemabat, progreditur. In itinere obuium regem Parthorum habuit, aduersus quem fortius, quàm exercitus eius dimicauit. Ad postremum tamen cum virtute hostes vincerent, metu suorum desertus, occiditur: cui Phrahartes exequias regio mœre fecit, filiamque Demetrii, quam secum Antiochus adduxerat, captus amore virginis, uxorem duxit. Pœnitere deinde dimissi Demetrii cœpit: ad quem retrahendum cum turmas equitum festinanter misisset, Demetrium hoc ipsum metuentem iam in regno missi inuenerunt, frustra quæ omnia conati, ad regem suum reuersi sunt.

Antiochus à suis desertus occiditur.

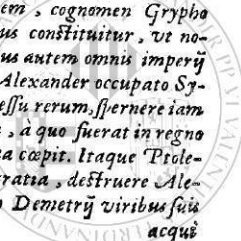
Iustini Lib. XXXIX.

ANtiocho in Parthia cum exercitu delato, frater eius Demetrius obsidione Parthorum liberatus, ac restitutus in regnum, cum omnis Syria in luctu propter amissum exercitum esset, quasi Parthica ipsius ac fratris bella, quibus alter captus, alter occisus erat, prosperè gessisset: ita Aegypto bellum inferre statuit, regnum Aegypti Cleopatra socru pretiis auxiliij aduersus fratrem suum pollicere. Sed dum aliena affectat, ut assulet fieri, propria per defectiorem Syria amisit. Siquidem Antiochenes primi, duce Tryphone, execrantes superbiam regis, quæ conuersatione Parthica crudelitatis intolerabilis facta erat, mox Apamenij, ceteraque ciuitates, exemplis sequuta, per absentiam regis à Demetrio defecere. Pro

lemaus verò rex Aegypti, bello ab eodem petitus, cum cognouisset Cleopatram sororem suam opibus Aegypti nauibus impositis, ad filiam & Demetrium generum in Syriam profugisse, immittit iuuenem quendam Aegyptium, Protarchi negotiatoris filium, qui regnum Syriae armis peteret. Et composita fabula, quasi per adoptionem Antiochi regis receptus in familiam regiam esset, nec Syrys quemlibet regem asperrantibus, ne Demetrii paterentur superbiam, nomen iuueni Alexander imponitur, auxiliæque ab Aegypto ingentia mittuntur. Interea corpus Antiochi interfecti à rege Parthorum in loculo argenteo ad sepulturam in Syriam remissum peruenit: quod cum ingenti studio ciuitatum & regis Alexandri, ad firmandam fabula fidem, excipitur: quæ res illi magnum fauorem popularium conciliauit, omnibus non fictas in eo, sed veras lacrymas existimantibus. Demetrius autem victus ab Alexandro, cum undique circumstantibus malis premeretur, ad postremum etiam ab uxore filisque deseritur. Relictus igitur cum paucis seruulis, cum Tyrum religionem templi se defensurus petisset, nauis egrediens, præfecti iussu interficitur. Alter ex filiis Seleucus, quoniam sine matris autoritate diadema sumpsisset, ab eadem interficitur. Alter cui propter nasi magnitudinem, cognomen Grypho fuit, rex à matre hætenus constituitur, ut nomen regis penes filium, ius autem omnis imperij penes matrem esset. Sed Alexander occupato Syriae regno, timens ex successu rerum, spernere iam etiam ipsum Ptolemeum, à quo fuerat in regno ornatus, superba insolentia cœpit. Itaque Ptolemeus reconciliata sororis gratia, destruere Alexandri regnum, quod odio Demetrii viribus suis

Demetrius occiditur.

Seleuc^o à matre interficitur.

acquisierat. summis operibus instituit. Mittit ergo in Graciam Grypho auxilia, & filiam Gryphinam Grypho nupturam, ut populos in auxilium nepotis, non societate tantum belli, verum etiam affinitate sua sollicitaret. Nec res frustra fuit. Nam cum omnes Gryphum instructum Aegyptijs viribus viderent, paulatim ab Alexandro deficere capere. Fit deinde inter eos praelium, quo victus Alexander, Antiochiam profugit: ibi inops pecunia, cum stipendia militibus deessent, in templo Iouis solidum ex Auro victoriae signum tolli iubet, faceret iocis sacrilegium circumscribens: Nam victoriam commodatam sibi à Ioue esse dicebat. Interiectis deinde diebus, cum ipsius Iouis aureum simulacrum infiniti ponderis tacite uelli iussisset, deprehensusque in sacrilegio, concursu multitudinis in fugam esset versus, magna vi tempestatis oppressus ac desertus à suis, à latronibus capitur, perductusque ad Gryphum, interficitur. Gryphus porro recuperato patrio regno, externisque periculis liberatus, insidijs matris appetitur. Quae cum cupiditate dominationis proditorum marito Demetrio, & altero filio interfecto, huius quoque victoria inferiorem dignitatem suam victam doleret, venienti ab exercitatione veneni poculum obtulit. Sed Gryphus praedictis antem insidijs, veluti pietate cum matre certaret, bere ipsam iubet: abnuenti, instat. Postremum plato indice eam arguit, solam defensionem scelis superesse affirmans, si bibat, quod filio obtulit. Sic victa regina scelere in se verso, veneno, quod alij parauerat, extinguitur. Parta igitur patri securitate, Gryphus octo annis quietem & iophabuit, & regno suo * praestitit. Natus deinde illi est emulus regni, frater ipsius Cyrice-

nus eadem matre genitus, sed ex Antiocho pa-
 truo susceptus: quem cum veneno tollere nolisset
 ut maturius cum eodem armis de regno conten-
 deret, excitavit. Inter has regni Syria parrici-
 diales discordias, moritur rex Aegypti Ptole-
 maus, regno Aegypti uxori & alteri filio, quem
 illa legisset, relicto, videlicet quasi quietior Ae-
 gypti status, quam Syria regnum esset, quum ma-
 ter altero ex filijs electo, alterum hostem esset ha-
 bitura. Igitur cum prior in minorem filium es-
 set, à populo compellitur maiorem eligere, cui
 prius quam regnum daret, uxorem ademisset, com-
 pulsusque repudiare charissimam sibi sororem
 Cleopatram, minorem sororem Seleucen ducer
 subet, non materno inter filias iudicio, cum alte-
 ri maritum eriperet, alteri daret. Cleopatra ver-
 non tam à viro repudiata, quam à matre dior-
 tio viri dimissa, Cyricæno in Syria nubit: eiqui
 ne nudum nomen uxoris afferret, exercitum Cy-
 pri sollicitatum, velut dotalem, ad maritum dedu-
 cit. Par igitur viribus iam factus Cyricænus, pr-
 lium committit, ac victus in fugam conuertitur
 Antiochiàmque venit. Tunc Antiochiam Gry-
 phus, in qua erat Cyricæni uxor Cleopatra, obsi-
 dere cœpit: qua capta Gryphina uxor Gryphi ni-
 hil antiquius quam sororem Cleopatram requi-
 iussit, non ut captiva opem ferret, sed ne effuge
 captivitatis mala posset, qua sui emulatione
 hoc potissimum regnum inuasisset, hostique fors
 nubendo hostem se eius effecerit. Tum peregrin-
 exercitus in certamina fratrum adductos, tunc
 pudiatam à fratre & contra matris voluntatem
 extra Aegyptum nuptam accusat. Contra Gry-
 phus orare, ne tam scædum facinus facere cogere,
 à nullo unquam maiorum suorum inter eos cœ-

fica, tot externa bella * post victoriam in fœmi- * victum hō
 nas seuitum, quas sexus ipse & periculis bellorum, stem
 & seuitis victorum eximat: in hac verò præter
 commune bellantium * nefas, accedere necessitudi- * fas
 nem sanguinis: Quippe ipsius quæ tam cruentè se-
 niat, sororem equidem germanam esse, suam ve-
 rò consobrinam: liberorum deinde communium
 materteram. Huius tot necessitatibus sanguinis adij-
 cit superstitionem templi, quò abdita profugerit,
 tantòque religiosius colendos deos sibi, quò magis
 his propitijs ac fauentibus vicisset: tum neque oc-
 cisa illa, se virium quicquam Cyricæno demptu-
 rum, nec seruaturum reddita. Sed quantò Gry-
 phus abnuuit, tantò soror muliebri pertinacia ac-
 cenditur, rata non misericordia hæc verba, sed
 amoris esse. Itaque vocatis ipsa militibus, mittit
 qui sororem confoderent. Quis ut in templum in-
 trauerunt, cum euellere eam non possent, manus
 arplexantes deæ simulacrum præciderunt. Tunc
 Cleopatra execratione parricidarum mandata
 violatis numinibus, in vltionem sui decedit. Nec
 multo post repetita prælii congressione, victor Cy-
 ricænus uxorem Gryphi Gryphinam, quæ paulò
 antè sororem interfecerat, capit, eiusq; supplicio
 uxoris manibus parentauit. At in Aegypto Cleo-
 patra cum grauaretur socio regni, filio Ptolemæo,
 populum in eum incitat, abductaque ei Seleuce
 uxore, eò indignius quòd ex Seleuce iam duos fi-
 lios habebat, exulare cogit. Accersito minori filio
 Alexandro, & rege in locum fratris constituto:
 nec filium regno expulisse contenta, bello Cypri
 exulantem persequitur. Unde pulso, interfecit du-
 cem exercitus sui, quòd viuum eum è manibus
 * dimisisset: quanquam Ptolemæus verecundia
 materni belli, non viribus minor ab insula recef-
 sisset.

* emisisset.

fisset. Igitur Alexander territus hac matris crudelitate, & ipse eam reliquit, PERICVLOSO REGNO SECVRAM AC TVTAM VITAM ANTEPONENS. Cleopatra verò timeas ne maior filius Ptolemæus ab Cyrenæno ad recuperandam Aegyptum auxilijs iuaretur, ingentia Grypho auxilia, & Seleucem uxorem nupturam hosti prioris mariti, mittit. Alexandrūque filium per legatos in regnum reuocat: cui cum occultis insidijs exitium machinaretur occupata ab eodem interficitur, spiritūque non fato, sed parricidio dedit: Digna prorsus hac mortis infamia, quæ etiam matrem thoro expulit, & duas filias viduas alterno fratrum matrimonio fecit: & filio alteri in exilium acto, bellum intulit: alteri erepto regno exitium per insidias machinata est. Sed nec Alexandro cædes tam nefanda inulta fuit. Nam ubi primum comperitum est, per scelus filij matrem interfectam, concursu populi in exilium agitur, reuocatoque Ptolemæo regnum redditur, qui neque cum matre bellum gerere voluisset, nec a fratre armis repetere, quod prior possedisset. Dum hæc aguntur, frater eius ex pellice susceptus, cui pater Cyrenarum regnum testamento reliquerat, hærede populo Romano instituto, decessit. Iam enim fortuna Romana porrigere se ad Orientalia regna (nō contenta Italia terminis) jœperat. Itaq; & ea pars Libya prouincia facta est: postea Creta Ciliciâq; piratico bello perdomita, in formam prouincia rediguntur. Quo facto, & Syria & Aegypti regna vicinitate Romana arctata: & quæ incrementa de finitimis bellis querere solebant, adæpto vagandi arbitrio, vires suas in perniciem suâ conuerterunt: adeo, ut asiduis prælys consumpti in contemptum finitimorū vener

venerint, prædæque Arabum, genti imbelli ante fuerint. Quorū rex Hierotimus, fiducia sexcentorum filiorum, quos ex pellicibus susceperat, diuisis exercitibus nunc Aegyptum, nunc Syriam instabat, magnūque nomen Arabum, viribus finitimorum exanguibus fecerat.

Sexcenti filii
Hierotimi regis.

Iustini Lib. XL.

M Vtus fratrum odys, & mox filiorum inimicitijs parentum succedentibus, cum inexpiabili bello reges, & regnum Syria consumptum esset, ad externa populis auxilia concurrit, peregrinosque sibi reges circumspicere cepit. Itaque cum pars Mithridatē Ponticum, pars Ptolemaeum ab Aegypto arcessendum censeret, * occurreretque quod Mithridates implicitus bello Romano esset, Ptolemaus quoque hostis Syria semper fuisset, omnes in Tigranem regem Armenia consenserunt, instructū præter domesticas vires, Parthica societate & Mithridatis affinitate. Igitur accitus in regnū Syria, per XVIIII. annos tranquillissimo regno potitus est, neq; bello alium laceffere, neq; laceffitus inferre alij bellū necesse habuit. Sed sicut ad hostibus tuta Syria fuit, ita terra motu vastata est, quo contum se ptuaginta hominum millia, & multæ urbes perierunt. Quod prodigiū mutationē rerū portedere auspices responderunt. Igitur Tigrane à Lucullo victo, rex Syria Antiochus, Cyriceni filius, ab eodē Lucullo appellatur. Sed quod Lucullus dederat, postea ademit Pōpeius, qui poscenti regnū respōdit, ne volenti quidē Syria, nedū recusanti daturū se regē, qui XVIIII. annos, quibus Tigrānes Syriam tenuit, in augulo Cilicia latuerit: victo autē eodem Tigrane à Romanis, alieni operū premia postulat. Igi

* accideret
quo

Terræ motus
maximus.

let. Igitur ut habenti regnum non ademerit, ita
 Anno ab vr- quoad cesserit Tigrani, non daturum, quod tueri ne
 be cond. D. sciat, ne rursus Syriam Iudeorum & Arabum la
 CCXCIX. trocinijs infestam reddat. Atque ita Syriam in
 Coss. Tullio trocinijs infestam reddat. Atque ita Syriam in
 Cicerone C. provincia formam redigit, paulatimque Oriens
 Antonio. Oro Romanorum, discordia consanguineorum regum,
 sius. factus est.

Iustini Lib. XLI.

PArthi, penes quos, velut diuisione orbis cũ
 Romanis facta, nunc Orientis imperium
 est, Scytharum exules fuerunt. Hoc etiam
 ipsorum vocabulo manifestatur. Nã Scy
 Parthi exules. thico sermone Parthi exules dicuntur. Hi & Assy-
 riorũ & Medorũ temporibus, inter Orientales po-
 pulos obscurissimi fuere. Postea quoq; cũ imperiũ
 Orientis à Medis ad Persas translatum est, velu-
 ti vulgus sine nomine, præda victorũ fuere. Postre-
 mò Macedonibus triumphato Oriente seruiuerunt,
 ut cuius mirum videatur, ad tantã eos felicitatẽ
 per virtutẽ prouectos, ut imperet gẽtibus sub qua-
 rum imperium veluti seruile vulgus fuere. A Ro-
 manis quoq; trinis bellis per maximos duces floren-
 tissimis temporibus laceßiti, soli ex omnibus genti-
 bus non solum pares, verum etiam victores fuere.
 Quinquã plus gloria sit, inter Assyria & Medi-
 ca, Persicãq; memorata olim regna opulentissimũ
 mille vrbũ Bactrianũ imperiũ emergere potuis-
 se, quã longinqua bella vicisse, Præterea cũ
 grauib; Scythicis, & vicinalibus bellis assiduis
 vexati, variisque periculis certaminibus urge-
 rentur, ñ domesticis seditionibus Scythia pulsã,
 solitudines inter Hyrcaniam, & Dacas, & A-
 reos & Spartanos, & Maianos furtim occupaue-
 re fines. Deinde non intercedentibus primò fini-
 simis,

timis, postea etiam prohibentibus, in tantum pro-
 tulere, ut non immensa tantum iam, ac profunda
 camporum, verumetiam prærupta collium, mon-
 tiúmque ardua occupauerint. Ex quo fit, ut Par-
 thia pleraque finium aut æstus, aut frigoris ma-
 gnitudo possideat, quippe cum montes nix, & cam-
 pos æstus infestet. Administratio gentis post de-
 fectionem Macedonici imperij, sub regibus fuit.
 Proximus maiestati regum populorum ordo est:
 ex hoc duces in bello, ex hoc rectores in pace ha-
 bentur. Sermo his inter Scythicum Medúmque
 medius, ex utroque mixtus: vestis olim sui moris:
 posteaquam accessere opes, ut Medus perlucida,
 ac fluida: armorum patrius ac Scythius mos: exer-
 citum non ut alia gentes liberorum, sed maio-
 rem partem seruorum habent. Quorum vulgus,
 nulli manumittendi potestate permissa, ac per
 hoc omnibus seruis nascentibus, in dies crescit.
 hos pari cura ac liberos suos habent, & equitare
 & sagittare magna industria docent. Locupletis-
 simus ut quisque est, ita plures in bello equites re-
 gi suo præbet. Denique Antonio bellum Parthis
 inferenti, cum quinquaginta millia equitum oc-
 currerent, soli * CCCC L liberi fuere. Cominus in
 acie præliari nesciunt, ob se ipsasque expugnare vr-
 bes. Pugnant autem procurrentibus equis, aut ter-
 ga dantibus saepe etiam fugam simulant, ut incau-
 tiores aduersus vulnera insequentes habeant. Si-
 gnum his in prælio non tuba, sed tympano datur,
 nec pugnare diu possunt. Caterum intolerandi so-
 rent, si quantus his impetus est, vis tanta & perse-
 uerantia esset. Plerumque in ipso ardore certami-
 nis prælia deserunt, ac paulo post pugnam ex fuga
 repetunt, ut cum maximè vicisse te putes, tunc
 tibi descremen subeundum sit. Munimentum ipsis
 equisq

* CCC
 Parthorú pu-
 gnandi ratio.

equisque, lorica plumata sunt, qua utrinque toto corpore tegunt. Auri argentique nullus nisi in armis usus. Vxoribus dulcedine varia libidinis singuli plures habent: nec ulla delicta adulterijs grauius vindicant. Quamobrem sceminis non conuiuia tantum virorum, verumetiam conspectum interdiciunt. Carne non nisi venatibus qua fita vescuntur. Equus omni tempore vectantur: illis bella, illis conuiuia, illis publica ac priuata officia obcunt: super illos ire, consistere, mercari, colloqui. Hoc denique discrimen inter seruos liberosque esse, quod serui pedibus, liberi non nisi equis incedunt. Sepultura vulgò aut auium, aut canis laniatu est. Nuda demum ossa terra obruuntur. In superstitionibus ad curam deorum precipua omnibus veneratio est. Ingenia genti tumida, seditiosa, fraudulenta, procacia. Quippe violentiam viris, mansuetudinem mulieribus assignant: semper aut in externos, aut in domesticos motus inquieti, natura taciti: ad faciendum, quam ad dicendum promptiores: proinde secunda aduersaque silentiotegunt. Principibus metu, non pudore parent: In libidinem proiecti, in cibum parcifides dictis promissisque, nulla, nisi quatenus expedit. Post mortem Alexandri Magni, cum inter successores eius Orientis regna dividerentur, nullo Macedonum dignante Parthorum imperium, Satagenori externo socio traditur. Hi postea seductis Macedonibus, in bellum ciuile cum ceteris superioris Asiae populis Eumenum sequenti sunt, quo victo, ad Antigonum transiere. Post hunc à Nicanore Seleuco, ac mox ab Antiocho & successoribus eius possessi: à cuius pronepote Seleuco primum defecere. Primo Punico bello L. Manilio Pisone, Attilio Regulo consulibus, huius defestionis

Etionis impunitatem illis duorum fratrum regum,
 Seleuci & Antiochi discordia dedit: qui dum si-
 bi inuicem eripere regnum volunt: persequi defe-
 ctos omiserunt. Eodem tempore etiam Theodo-
 tus mille urbium Bactrianorum praefectus, defe-
 cit, regemque se appellari iussit: quod exemplum
 sequuti totius Orientis populi à Macedonibus de-
 fecere. Erat eo tempore Arsaces vir, sicut incer-
 ta originis, ita virtutis experta. Hic solutus la-
 trocinis & rapto viuere, accepta opinione Seleu-
 cum à Gallis in Asia victum, solutus regis nie-
 tu, cum praedonum manu Parthos ingressus,
 praefectum eorum Andragoram oppressit, subla-
 toque eo, imperium gentis inuasit. Non magno
 deinde post tempore, Hyrcanorum quoque regnum
 occupauit, atque ita duarum ciuitatum imperio
 praeditus, grandem exercitum parat, metu Seleu-
 ci & Theodoti Bactrianorum regis. Sed citò mor-
 te Theodoti, metu liberatur, cum filio eius & ipso
 Theodoto foedus ac pacem fecit nec multò post
 cum Seleuco rege ad defectores persequendos ve-
 niente, congressus, victor fuit: quem diem Parthi
 exinde solennem, velut initium libertatis, obseruat.
 Reuocato deinde Seleuco, nouis motibus in Asiam
 dato laxamento, regnum Parthicum format, mili-
 tem legit, castralla munit, ciuitates firmat, urbem
 quoque nomine *Claram, in monte Thaborreno co-
 dit: Cuius loci ea conditio est, ut neque munitius
 quicquam esse, neque amoenius possit: Ita enim &
 praeiunctis rupibus undique cingitur, ut tutela lo-
 ci nullis defensoribus egeat, & soli circumiacentis
 tanta ubertas est, ut proprijs opibus expleatur:
 iam fontium ac sylvarum ea copia est, ut & aqua-
 rum abundantia erigatur, & venationum vo-
 luptatibus exornetur. Sic Arsaces quaesito si-
 mul,

Theodotus

Arsaces

* Daran

Elegans topographia.

Arfaces om-
nes reges Par-
thorum dicti.

mul, constitutoque regno, non minus memorabilis Parthus, quam Persis Cyrus, Macedonibus Alexander, Romanis Remulus, matura senectute de-
cedit. Cuius memoria hunc honorem Parthi tri-
buerunt, ut omnes exinde reges suos Arfacis nomi-
ne nuncupent. Huius filius & successor regni, Ar-
faces & ipse nomine, adversus Antiochum Se-
leuci filium, centum millibus peditum, & x x.
millibus equitum instructus, mira virtute pu-
gnavit: ad postremum in societatem eius assump-
tus est. Tertius Parthus rex Pampacius fuit, sed
& ipse Arfaces dictus: nam (sicut supra dictum
est) omnes reges suos hoc nomine sicuti, Romani
Caesares, Augustosque cognominaverunt. Hic
actis in regno x i. annis decessit, relictis duobus
filijs, Mithridate & Pharnace: quorum maior
Pharnaces more gentis, haeres regni, Mardos va-
lidam gentem bello domuit, nec multo post decessit,
multis filijs relictis: quibus praesertim, fratri potissi-
mum Mithridati, insignis virtutis viro, reliquit
imperium, plus regno quam patrio deberi nomini
ratus, potiusque patriam, quam liberis consulendum.
Eodem ferme tempore, sicuti in Parthus Mithri-
dates, ita in Bactris Eucratides, magni uterque
viri regna ineunt. Sed Parthorum fortuna felicior,
ad summum hoc duce imperij fastigium eos perdu-
xit. Bactriani autem per varia bella iactati, non
regnum tantum, verum etiam libertatem amise-
runt: siquidem Sogdianorum & Dranganitano-
rum, Indorumque bellis fatigati, ad postremum
ab invalidioribus Parthus, velut exangues, oppres-
si sunt. Multa tamen Eucratides bella, magna
virtute gessit: quibus attritus, cum obsidione De-
metrij regis Indorum pateretur, cum ccc. * mi-
lilibus l. v. millia hostium assiduis eruptionibus
vicit.

* millibus

vicit. Quinto itaque mense liberatus, Indiam in potestatem redegit. Unde cum se reciperet, à filio quem socium regni fecerat, in itinere interficitur: qui non dissimulato parricidio, velut hostem, non patrem interfecisset, & per sanguinem eius currum egit, & corpus abijci insepulcrum iussit. Dum hæc apud Bactros geruntur, interim inter Parthos & Medos bellum oritur: cum variis utriusque populi casus fuisset, ad postremum victoria penes Parthos fuit. His viribus auctus Mithridates, Mediæ Bachasum in regno præponit, ipse in Hyrcaniam proficiscitur. Vnde reuersus, bellum cum Elimeorum rege gessit: quo victo, hanc quoque gentem regno adiecit, imperiumque Parthorum à monte Caucaaso, multis populis in ditionem redactis, usque ad flumen Euphratem protulit. Atque ita aduersa valetudine arreptus, non minor Arsaace proauo gloriosa senectute decepsit.

Nulla fides re
gni sociis om
nisque potestas
Impatiens cõ
sortis erit. Lu
canus.

Iustini Lib. XLII.

Post necem Mithridatis, Parthorum regis, Phrahartes filius eius rex constituitur, qui cum inferre bellum, in ultionem tentati ab Antiocho Partici regni Syria statuisset, Scitharum motibus ad sua defendenda reuocatur. Namque Scythæ in auxilium Parthorum aduersus Antiochum, Syria regem, mercede sollicitati, quum confecto iam bello superuenissent, & calumnia tardius lati auxilij mercede fraudarentur, dolentes tantum ijs itineris frustra emensum, quum vel stipendium pro vexatione, vel alium hostem dari sibi poscerent, superbo responsõ offensi, fines Parthorum vastare cœperunt. Igitur Phrahartes cum aduersus Scythas proficisceretur, ad tutelam regni reliquit.

quit Hymerum quendam, pueritia sibi flore conciliatum, qui tyrannica crudelitate oblitus, & vita praterita, & vicarij officij. Babylonis, multasque alias ciuitates importune vexauit. Ipse autem Phrahartes exercitum Græcorum, quem bello Antiochi captum crudeliter superbèque tractauerat, in bellum secum ducit: immemor prorsus, quod hostiles eorum animos nec captiuitas minuerat, & insuper iniuriarum indignitas exacerbauerat. Itaque cum inclinatum Parthorum aciem vidissent, arma ad hostes transtulerunt, & diu captiuitatis ultionem exercitus Parthici, & ipsius Phrahartis regis cruenta cade exequuti sunt. In huius locum Arthabanus, patruus eius, rex substituitur, Scythia autem contenti victoria, populata Parthia, in patriam reuertuntur. Sed Arthabanus bello Colchatarijs illato, in brachio vulneratus, statim decedit. Huic Mithridates filius succedit, cui res gesta Magnum cognomen dedere. Quippe claritatem parentum, emulatione virtutis accensus, animi magnitudine supergreditur. Multa igitur bella cum finitimis magna virtute gessit, multosque populos Parthico regno addidit. Sed & cum Scythis prosperè aliquoties dimicauit, vltiorque iniuria parentum fuit. ad postremum Artoadisti Armeniorum regi, bellum intulit. Sed quoniam ad Armeniam transitum facimus, origo eius paulo alius repetenda est. Neque enim silentio prateriri tantum regnum fas est, quum fines eius post Parthiam omnium regnorum magnitudinem superent. Siquidem Armenia a Cappadocia usque undecies ceniena millia ad mare Caspium patet, sed in latitudinem millia passuum septingenta porrigitur. Conditam est autem ab Armenio, Iasonis Thessa

Mithridates
cognomento
Magnus vnde
sic dictus.

Armenia de
scriptio.

Thessali comite: quem cum perditum propter insignem periculosamque regno suo virtutem Pelias rex cuperet, denuntiata militia, in Cholcos eum abire iubet, pellémque arietis memorabilem gētibus reportare: sperās interitum viri, aut ex periculo tam longæ nauigationis, aut ex bellotā profundæ barbariæ. Igitur Iason diuulgata opinione tam gloriose expeditionis, cum ad eum certatim principes iuuentutis totius ferme orbis concurrerent, exercitum fortissimorum virorum, qui Argonautæ cognominati sunt, comparauit. Quem quum magnis rebus gestis incolumem reduxisset, rursus à Pelie filijs Thessalia pulsus magna vi cum ingenti multitudine, quæ ad famam virtutis eius ex omnibus gentibus quotidie constuebat, comite Medea uxore, quam repudiatam miseratio ne exiliū rursus receperat, & Medeo priuigno ab Aegæo rege Atheniensium genito, Colchos repetiuit, socerūque etiam regno pulsum restituit. Magna deinde bella cum finitimo gessit, captasque ciuitates partim regno soceri, ad abolendam superioris militiæ iniuriam, qua & filiam eius Medeam abduxerat, & filium Aetæ Aegialium interfecerat, adiunxit: partim populus quos secum adduxerat, assignauit. Primus humanorum post Herculem & Liberum qui reges Orientis fuisse traduntur, eam cœli plagam domuisse dicitur. Populus quibusdam Phrygium & Ansisraticum aurigas Castoris & Pollucis duces assignauit: cum Albanis fœdus percussit, qui Herculem ex Italia ab Albano monte, cum Geryone extincto, armenta eius per Italiam duceret, secuti dicuntur: qui que memores Italica originis, exercitum Cn. Pompeij bello Mithridatico fratres salutauere. Itaque Iasoni totus ferme Oriens, ut conditori diuines

Vellus aureū.

Argo autæ.

Medea.

 Albanorum origo.

honores, templaque constituit, quae Parmenion, dux Alexandri magni, post multos annos dirui iussit, ne cuiusquam nomen in Oriente venerabilius quam Alexandri esset. Post mortem Iasonis Medus, amulus virtutis eius, in honorem matris Medea, Medeam urbem condidit, regnumque ex nomine suo Medorum constituit, sub cuius maiestate * Orientis postea imperium fuit. Albanis vicine Amazones sunt, quarum reginam Thalestrem concubitum Alexandri petisse, multi auctores prodidere. Armenius quoque & ipse Thesalus, unus de numero ducum Iasonis, recollecta multitudine, quae amisso Iasone rege passim vagabatur, Armeniam condidit, à cuius montibus Tigris fluvius modicus primo incrementis nascitur: interiecto deinde aliquanto spatio sub terras mergitur, atque ita post X X V. millium passuum grande iam flumen in regione Sophone emergit, ac sic in paludes Euphratis recipitur. Igitur Mithridates rex Parthorum, post bellum Armenia, propter crudelitatem à senatu Parthico regno pellitur.

Medi unde di
& ai.

* omne po-
stea

Tigris à cele-
ritate inceptit
vocari: ita
enim Medi
sagittam ap-
pellant. Plin.
lib. 6.

* Hyrodes à
Plut. appel-
latur.

Vide Florum.

* Hyrodes à Frater eius * Horodes cum regnum vacans occupasset, Babyloniam, quò Mithridates confugerat, diu obsidet, & fame coactos in deditiorem oppidanos compellit. Mithridates autem fiducia cognitionis ultro se in potestatem Horodis tradit. Sed Horodes plus hostem, quam fratrem cogitans, in conspectu suo trucidari eum iussit: & post hæc, bella cum Romanis gessit, Crasumque imperatorem cum filio, & omni exercitu Romano deleuit. Huius filius Pacorus missus ad prosequendas Romani belli reliquias, magnis rebus in Syria gessit, in Parthiam patri suspectus reuocatur, quo absente, exercitus Parthorum relictus in Syria, à Caspio Questore Crassi cum omnibus duci-

bus trucidatur. His itaque gestis, non magno post
 tempore Romanis inter Casarem Pompeiumque
 civile bellum erit, in quo Parthi Pompeiana-
 rum partium fuerunt, & propter amicitiam cum
 Pompeio bello Mithridatico iunctam, & propter
 Crassi necem, cuius filium in partibus Casaris esse
 audierant, quem ultorem patris victore Casare
 futurum non dubitabant. Itaque vitis paribus
 Pompeianis Cassio & Bruto, auxilia aduersus
 Augustum & Antonium miserunt: & post belli fi-
 nem rursus Pacoro duce, cum Labieno inita so-
 cietate, Syriam & Asiam vastauere: castraque
 Ventidij, qui post Cassium absente Pacoro exer-
 citum Parthicum fuderat, magna mole aggre-
 diuntur: sed ille simulato timore, diu se continuit,
 & insultare Parthos aliquantisper passus est.
 Ad postremum in securos latosque partem legio-
 num emisit, quarum impetu fusi Parthi, in diuer-
 sa abiere. Pacorus autem cum fugientes suos ab-
 duxisset secum legiones Romanas putaret, castra
 Ventidij, veluti sine defensoribus, aggreditur.
 Tunc Ventidius reliqua parte legionum emissa,
 vniuersam Parthorum manum cum rege ipso
 Pacoro interfecit: nec ullo bello Parthi unquam
 maius vulnus acceperunt. Hac cum nuntiata in
 Parthia essent, Horodes pater Pacori, qui pau-
 lo ante vastatam Syriam occupatam Asiam, a
 Parthis audierat, victoremque Pacorum Roma-
 norum gloriabatur, repente filij morte & exerci-
 tus clade audita, ex dolore ad furorem vertitur.
 Multis diebus non alloqui quengquam, non cibum
 sumere, non vocem mutare, ita ut mutus factus vi-
 deretur. Post multos deinde dies, ubi dolor vocem
 laxauerat, nihil aliud quam Pacorum vocabat:
 Pacorus illi videri, Pacorus audiri videbatur: cum

Parthorum cla-
 des insignis.

illo loqui, cum illo consistere: interdum quasi amissum flebiliter dolebat. Post longum deinde luctum, alia sollicitudo miserandum senem inuadit, quem ex numero XXX. filiorum in locum Pacori regem constituat. Multa pellices, ex quibus generata tanta iuuentus erat, pro suis quaque sollicita, animum senis obsidebant. Sed fatum Parthia fecit, in qua iam quasi solenne est reges parricidas haberi, ut sceleratissimus omnium, & ipse Phrahartes nomine, Rex statueretur. Itaque statim quasi nollet mori naturaliter, patrem interfecit, fratres quoque XXX. trucidat. Sed nec in filiis cessant parricidia. Nam cum infestos sibi optimates propter assidua scelera videret, nec esset qui nominatim rex posset creari, adultum filium interfici iubet. Huic Antonius propter auxilium aduersus se, & Casarem latum, bellum cum sedecim validissimis legionibus intulit: sed grauius multis praeliis vexatus, a Parthia refugit: qua victoria insolentior Phrahartes redditus, cum multa crudeliter consuleret, in exilium a populo suo pellitur. Itaque cum magno tempore finitimas ciuitates, & ad postremum Scythas precibus fatigasset, Scytharum maximo auxilio in regnum restituitur. Hoc absente, regem Parthi Tyridatem quendam constituerant: qui audito Scytharum aduentu, magna amicorum manu ad Casarem, in Hispaniam bellum tunc temporis gerentem, profugit, obsidem Casari minimum filium Phrahartis ferens, quem negligenter custoditum rapuerat. Quo cognito, Phrahartes legatos statim ad Casarem mittit: seruum suum Tyridatem, & filium remitti sibi postulat. Casar & legatione Phrahartis audita, & Tyridatis postulatus cognitis (nam & ipse restitui in regnum desiderabat, iuris Romano-

* nec esset
qui nomina-
ri rex posset
adult.

Contra Sex.
Pompeij Ma-
gni filium.

rum futuram Parthiam affirpās, si eius regnum muneris eorum fuisset) neque Tyridatem dediturum se Parthus dixit, neque aduersus Parthos Tyridati auxilia daturum: Ne tamen à Cesare nihil per omnia obtentum videretur, Phraharti filium sine pretio remisit, & Tyridati, quoad manere apud Romanos vellet, opulentum sumptum præberi iussit. Post hæc finito Hispano bello, cum in Syriam ad componendum Orientis statum peruenisset, metum Phraharti iniunxit, ne bellum Parthiæ vellet inferre. Itaque tota Parthia capriui ex Cassiano, siue Antonij exercitu recollecti, signaque cum his militaria Augusto remissa. Sed & filij nepotisque Phraharti obsides Augusto dati: plusque Cesar magnitudine nominis sui fecit, quam armis alius imperator facere potuisset.

Iustini Lib. XLIII.

PArthicus, Orientalibusque, ac totius prope modum orbis rebus expeditis, ad initia Romanæ urbis Trogus, velut post longam peregrinationem domum reuertitur: ingrati civis officium existimans, si cum omnium gentium res gestas illustrauerit, de sola tantum patria taceat. Breuiter igitur initia Romani imperij perstringit, ut nec modum propositi operis excedat, nec utique originem urbis, quæ est caput totius orbis, silentio prætermittat. Italiæ cultores primi Aborigines fuere: quorum rex Saturnus tanta iustitia fuisse dicitur, ut neque seruiet sub illo quisquam, neque quicquam priuata rei habuerit: sed omnia communia & indiuisa omnibus fuerint, veluti unum cunctis patrimonium esset. Ob cuius exempli memoriam cautum est, ut Saturnalibus exequato omnium iure, passim in con-

Idco ararium Romæ volebant esse in templo Saturni.

Faunus in
Arcadia tem-
pla Lyceus ha-
bet. Ouid.

uiujs ferui cum dominis recumbant. Itaque Ita-
lia regis nomine, Saturnia appellata est: & mons
quem inhabitabat, Saturnus, in quo nunc veluti
à Ioue, pulso sedibus suis Saturno, Capitolium est.
Post hunc tertio loco regnasse Faunum ferunt,
sub quo Euander ab Arcadia urbe Pallanteo, in
Italiam cum mediocri turba popularium venit,
cui Faunus & agros & montem, quem ille postea
Palatinum appellauit, benignè assignauit. In hu-
ius radicibus templum Lyceo, quem Græci Pana,
Romani Luperum appellant, constituit: ipsum
Dei simulacrum nudum caprina pelle amictum
est, quo habitu nunc Romæ Lupercalibus decur-
ritur. Fauno fuit uxor nomine Fatua, quæ assidue
diuino spiritu impleta, velut per furorem futura
premonerat. Vnde adhuc qui inspirari solent, fa-
tuari dicuntur. Ex filia Fauni & Hercule, qui
eodem tempore extincto Geryone, armenta victo-
riæ præmia per Italiam ducebat, stupro conceptus
Latinus procreatur. Quo tenente regnum Aeneas
ab Ilio, Troia à Græcis expugnata, in Italiam
venit: statimque prælio exceptus, cum in aciem
exercitum eduxisset, & ad colloquium vocatus,
tantam admirationem sui Latino præbuit, ut in
societatem regni reciperetur: & Lauinia in ma-
trimonium data, ei gener ascisceretur. Post hæc
commune utriusque bellum aduersus Turnum
Rutilorum regem, propter fraudatas Lauiniæ nu-
ptias fuit, in quo & Turnus & Latinus interie-
runt. Igitur cum Aeneas iure victoria utroque
populo potiretur, urbem ex nomine uxoris Laui-
niæ condidit. Bellum deinde aduersus Mezentiū
regem Hetruscorum, gessit: in quo cum ipse occi-
disset, in locum eius Ascanius filius successit: qui
Lauinio relicto, longam Albam condidit, quæ tre-
centis

Lauinium.

centis annis caput regni fuit. Post multos dein-
 de urbis huius reges, ad postremum Numitor &
 Amulius regno potiti sunt. Sed Amulius cum
 aetate potiore Numitorem oppressisset filiã eius
 Rheam in perpetuam virginitatem, ne quis vin-
 dex regni sextus virilis ex genere Numitoris ori-
 retur, * demersit: addita iniuria specie honoris, ut * demisit
 non damnata, sed sacerdos electa videretur. Igi-
 tur clausa in luco Marti sacro, duos pueros incer-
 tum stupro, an ex Marte conceptos, enixa est. Quo
 cognito, Amulius multiplicato metu prouentu duo-
 rum, pueros exponi iubet, & puellam vinculis one-
 rat, ex quorum iniuria decessit. Sed Fortuna ori-
 gini Romana prospiciens, pueros lupæ alendos ob-
 tulit: quæ omiſſis catulis, distenta vbera exinanire
 cupiens, nutricem se infantibus prauit; cum
 sapius ad paruulos veluti ad catulos reuertere-
 tur, rem Faustulus pastor animaduertit, subtra-
 hōsque feræ inter greges pecorum agresti vita
 nutriuit. Martios pueros fuisse, siue quod in luco
 Martis enixi sunt, siue quod à lupa, quæ in tute-
 la Martis est, nutriti, velut manifestis argumen-
 tis creditum est. Nomina pueris, alteri Remo, alte-
 ri Romulo fuisse. Adulti inter pastores de virtute
 quotidiana certamina & vires & pernicita-
 tem auxere. Igitur cum latrones à rapina peco-
 rum industriè frequentèrque summonerent, Re-
 mus ab iisdem latronibus captus, & veluti ipse
 esset, quod in alijs prohibebat, regi offertur: crimi-
 ni datur, quasi greges Numitoris infestare solitus
 esset. Tunc à rege in vltionem Numitori tradi-
 tur. Sed Numitor adolescentia iuuenis permotus,
 & in suspicionem expositi nepotis adductus, cum
 eum nunc lineamentorum filie similitudo, nunc aetas
 expositionis temporibus congruens, anxium tene-
 ret,

Quia deus,
 autor culpæ
 honestior e-
 rat. Linius.

Romam quis
extruxerit. va-
riè scribunt
autores. vide
Solinum.

Hastæ deo-
rum simula-
cris cur addâ-
tur.

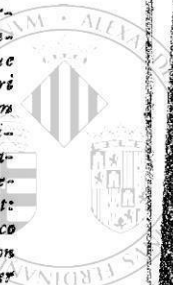
Malsilia.

ret, repentè Faustulus cum Romulo superuenit:
à quo origine cognita puerorum, facta conspira-
tione, & adolèscentes in vitionem maternæ necis,
& Numitor in vindictam erepti regni arma-
tur. Occiso Amulio, regnum Numitori restitui-
tur, & ibi urbs Romana ab adolèscensibus con-
ditur. Tunc & senatus centum seniorum, qui pa-
tres dicti sunt, constituitur: tunc & vicinis con-
nubia pastorum dedignantibus, virgines Sabine
rapiuntur, frutimisque populi armis subiectis,
primum Italiae, mox orbis imperium quaesitum.
Per ea adhuc tempora reges HASTAS PRO
DIADEMATE HABEBANT, quas Græ-
ci οὐκ ἴσφα dixere. Nam & ab origine rerum pro
Dijs immortalibus veteres hastas coluere: ob cu-
ius religionis memoriam, adhuc Deorum simula-
cris haste adduntur. Temporibus Tarquinij regis,
ex Asia Phocensium inuenus, ostio Tyberis inue-
nta, amicitiam cum Romanis iunxit: inde in ulti-
mos Gallie sinus nauibus profecta, Malsiliam in-
ter Ligures, & feras gentes Gallorum condidit,
magnasque res, siue dum armis se aduersus Gal-
licam feritatem tuentur, siue dum ultro laceffunt,
à quibus fuerant antè laceffiti, gesserunt. Nanque
Phocenses ex ignauitate ac macie terræ coacti,
studiosius mare quàm terras exercuerunt, piscan-
do, mercando: plerunque etiam latrocinio maris
(quod illis temporibus gloria habebatur) vitam
tolerabant. Itaque in ultimam Oceani oram pro-
cedere ausi, in sinum Gallicum ostio Rhodani am-
nis deuenere. Cuius loci amœnitate capti, reuersi
domum, referentes quæ viderat, plures sollicitaue-
re. Duces classi Furius & Peranus fuere. Itaque
ad regem Segoregiorum, Senanum nomine, in cu-
ius finibus urbem condere gestiebant, amicitiam
perent

petentes conueniunt. Fortè eo die rex occupatus in
 apparatu nuptiarum Gypsi filia erat, quam mo-
 re gentis electo inter epulas genero, nuptum tra-
 dere illi parabat. Itaque cum ad nuptias inuita-
 ti omnes* processissent, rogantur & Græci hospites
 ad conuiuium. Introducta deinde virgo, cum
 suberetur à patre aquam porrigere ei quem vi-
 rum eligeret, tunc omiſſis omnibus ad Græcos con-
 uersa, aquam Perano porrigit: qui factus ex hos-
 pite gener, locum condende urbis à socero accepit.
 Condita igitur Maſilia est prope ostia Rhodani
 amnis, in remoto sinu, veluti in angulo maris. Sed
 Ligures incrementis urbis inuidentes, Græcos asti-
 duis bellis fatigabant. Qui pericula propulsando
 intantum enituerunt, ut victis hostibus in* Ca-
 pertinis agris multas colonias constituerent. Ab
 his igitur Galli & usum vitæ cultioris, deposita
 & mansuefacta barbaria, & agrorum cultus, &
 urbes mœnibus cingere didicerunt. Tunc & legi-
 bus, non armis viuere: tunc & vitem putare, tunc
 oliuam serere consueuerunt. Adeoque magnus &
 hominibus & rebus, impositus est nitor, ut non
 Græcia in Galliam emigrasse, sed Gallia in Græ-
 ciam translata videretur. Mortuo rege Senano
 Segoregiorum, à quo locus acceptus condende ur-
 bis fuerat, cum regno filius eius successisset Com-
 manus, affirmante regulo quodam, quandoque
 Maſiliam exitio finitimis populis futuram, oppri-
 mendamque in ipso ortu, ne mox validior ipsam
 obrueret subnectit & illam fabulam: Canem ali-
 quando partu grauidam locum à pastore preca-
 rio petiſſe, in quo pareret: quo obtento, iterarò pe-
 tiſſe, ut sibi educare eodem loco catulos liceret:
 ad postremum adultis catulis, fultam domestico
 presidio, proprietatem loci sibi vendicasse. Non
 aliter

* processent

* captiuis

aliter Massilienses, qui nunc inquilini videantur, quandoque dominos regionum futuros. His incitatus rex, insidias Massiliensibus extruit. Ita solenni Floraliorum die, multos fortes ac strenuos viros hospitij iure misit in urbem, plures * Scirpis latentes, frondibusque supertectos induci vehiculis iubet, & ipse cum exercitu in proximis montibus delitescit, ut quum nocte à predictis aperte porte forent, tēpestivè ad insidias adessent, urbemque somno ac vino sepultam armati invaderent. Sed has insidias mulier quaedam regis cognata prodidit, quæ adulterari cum Græco adolescente solita, in amplexu iuvenis miserata formam eius, insidias aperit, periculúmque declinare iubet. Ille renstatim ad magistratus desert, atque ita patefactis insidijs, Ligures comprehenduntur, latentésque de scirpis proerantur. Quibus omnibus interfectis, insidiarum regi insidiæ tenduntur. Cæsa sunt cum ipso rege hostium septem millia. Exinde Massilienses festis diebus portas claudere, vigilias agere, stationem in muris observare, peregrinos recognoscere, curas habere, ac veluti bellum habeant, sic urbem pacis temporibus custodire: ad eò illic bene instituta non temporum necessitate, sed rectè faciendi consuetudine servantur. Post hæc illis magna cum Liguribus, magna cum Gallis fuisse bella: quæ res & urbis gloriam auxit, & virtutem Græcorum multiplicata victoria, celebrem inter finitimos reddidit. Carthaginiensium quoque exercitus, cum bellum captis piscatorum navibus ortum esset, sepe fuderunt, pacemque victis dederunt: cum Hispanis amicitiam iunxerunt, cum Romanis propè ab initio cõditæ urbis fœdus summa fide custodierunt, auxilijsque in omnibus bellis industriè socios iuverunt. quæ res illis & vi-

Inde etiã est quòd cum te lo nemini licuit intrare urbem. Val. Max.

rium fiduciam auxit, & pacem ab hostibus praestitit. Cum igitur Massilia fama rerum gestarum, & abundantia opum, & virium gloria vi-
 rente floreret, repente finitimi populi ad nomen Massiliensium delendum, veluti ad commune extinguendum incendium concurrunt. Dux consensus omnium Caramandus regulus eligitur, qui cum magno exercitu lectissimorum virorum urbem hostium obsideret, per quietem specie torus mulieris, quae se deam dicebat, exterritas, ultro pacem cum Massiliensibus fecit: petitoque ut intrare urbem, & deos eorum adorare liceret, cum in arcem Mineruae venisset, conspecto in porticibus simulacro deae, quam per quietem viderat, repente exclamat, illam esse, quae se nocte exterruisset, illam, quae recedere ab obsidione iussisset. Gratulatusque Massiliensibus, quod animaduerteter eos ad curam deorum immortalium pertinere, torque aureo donata dea, in perpetuum amicitiam cum Massiliensibus iunxit. Parta pace, & securitate fundata, reuertentes a Delphis Massiliensium legati, quod missi munera Apollini tulerant, audiuerant urbem Romanam a Gallis captam incensamque. Quam rem nuntiatam domi publico funere Massilienses prosequuti sunt: aurumque & argentum publicum & priuatum contulerunt, ad explendum pondus Gallis, a quibus redemptam pacem cognouerant. Ob quod meritum & immunitas illis decreta, & locus spectaculorum in senatu datus, & foedus aequo iure percussum. In postremo libro, Trogus maiores suos a Voscis originem ducere, auum suum Trogum Pompeium Sertoriano bello ciuitatem Cn. Pompeio * percepisse dicit: patrum Mithridatico bello turmas equitum sub eodem Pompeio duxisse, patrem quoque

* percepisse

Anuli cura, quoque sub Caio Cæsare militasse, epistolarumque
 quæ hodie per Cancellarios, ut vulgò appellamus, est.
 & legationum, simul & anuli curam habuisse.

Iustini Lib. XLIIII.

Græci, Plin.

Hispania sicuti Europæ terminos claudit, ita & huius operis finis futura est. Hæc veteres ab Ibero amne primum Iberiam, postea ab Hispalo Hispaniam cognominauerunt. Hæc inter Africam & Galliam posita, Oceani freti, & Pyrenæis montibus clauditur. Sicut minor utraque terra, ita utraque fertilior. Nam neque ut Africa violento sole torretur, neque ut Gallia æsiduis ventis fatigatur: sed media inter utranque, hinc temperato calore, inde felicibus & tempestiuis imbribus, in omnia frugum genera sæcunda est, ad eò ut non ipsis tantum incolis, verum etiam Italia, Urbique Romæ cunctarum rerum abundantiam

* suppetat * sufficiat. Hinc enim non frumenti tantum copia magna est, verum etiam vini, mellis, oleique: nec ferri solum materia præcipua est, sed & equorum pernices greges: nec summa tantum terræ laudanda bona, verum & abstruserum metallorum felices diuitiæ. Iam lini, spartique vis ingens, minij certè nulla feracior terra. In hac cursus amnium non torrentes, rapidique ut noceant, sed lenes, & vineis campisque irrigui, æstuariisque Oceani affatim piscosi. Plerique etiam diuites auro, quod in paludibus vehunt. Vno tantum Pyrenæi montis dorso adheret Gallia, reliquis partibus undique in orbem mari cingitur. Forma terre propè quadrata, nisi quòd arcuantibus freti littoribus in Pyrenæum cogit. Porrò Pyrenæi montis spatium sexcenta millia passuum efficit. Salubritas cæli

Quacunque
 ambitur ma-
 ri Plin. lib.
 vi.

per omnem Hispaniam, aequalisque aëris spiritus, nulla paludum graui nebula inficitur. Huc accedunt marina aura undique, aësidui flatu, quibus omnem prouinciam penetrantibus, euentilato terrestri spiritu, præcipua omnibus sanitas redditur. Corpora hominum ad inediam, laborumque, animi ad mortem parati. Dura omnibus & stricta parsimonia, bellum quàm ocium malunt. Si extraneus deest, domi hostem quærent. Sæpe tormentis pro silentio rerum creditarum immortalui: adeò illis fortior taciturnitatis cura, quàm uitæ celebratur. Eadem etiam bello Punico serui illius patientia, qui ultus dominum inter tormenta risu exultauit, serenæque lætitiæ crudelitatem torquentium vicit. Velocitas genti pernix, inquietus animus, plurimis militares equi, & arma sanguine ipsorum chariora. Nullus, nisi festis diebus, epularum apparatus. Aqua calida lauari post secundum bellum Punicum à Romanis didicere. In tanta seculorum serie nullus illis dux magnus, præter Viriatus fuit, qui annos decem Romanos varia victoria fatigauit: (adeò ferus propiora, quàm hominibus ingenia sunt) quem ipsum non iudicio populi electum, sed ut cauendi scientem, declinandorumque periculorum peritum, sequuti sunt. Cuius ea virtus, continentiaque fuit, ut cum Consulares exercitus frequenter vicerit, tantis rebus gestis non armorum, non vestis cultum, non denique victum mutauerit: sed in eo habitu, quo primum bellare cœpit, perseverauerit, ut quiuis gregarius miles ipso imperatore, etiam opulentior, videretur. In Lusitanis iuxta fluiuium Tagum, equas Veneto concipere multi autores prodiderunt: quæ fabule ex equarum sæcunditate, & gregum multitudine natae sunt, qui tanti in Gallecia & Lusita-

Interfecto Afrudrabale. Val. Max.

Virlatus.

Flante fauonio.

Gallecia.

nia, ac tam pernices visuntur, ut non immeritò
 Meminit Hor. *ipso vento concepti videantur. Galleci autem Grae*
 lib. 1. Carm. *cum sibi originem asserunt, Siquidem post suens*
 Od. 7. *Troiani belli, Teuerum morte Aiacei fratris in-*
uisum patri Telamoni, quum non reciperetur in
regnum, Cyprum concessisse, atque ibi urbem no-
mine antiquae patriae Salaminam condidisse, Inde
 Circa Baticā *accepta opinione paterna mortis, patriam repetisse.*
Sed quum ab Eurysace Aiacei filio, accessu
prohiberetur, Hispania littoribus appulsum, loca,
ubi nunc est Carthago noua, occupasse, inde Gal-
leciam transisse, positisque sedibus genti nomen
dedisse. Galleciae autem portio, Amphilocho dicuntur.
Regis cum aris & plumbi uberrima, tum
miro, quod etiam vicino flumini nomen dedit.
Auro quoque ditissima, adeò ut etiam aratro
frequenter glebas aureas excindant. In huius gen-
tis finibus sacer mons est, quem ferro violari ne-
fas habetur. Sed si quando fulgure terra profcis-
sa est (quae in his locis asidua res est) detectum
aurum velut dei munus colligere permittitur.
Ecce minae res domesticae, agrorumque culturas
administrant, ipsi armis & rapinis seruiunt. pra-
cipua his quidem ferri materia, sed aqua ipso fer-
ro violentior. Quippe temperamento eius ferrum
acrius redditur; nec vllum apud eos telum pro-
batur, quod non aut Bilbili fluuio, aut Chalybe
tingatur. Vnde etiam Chalybes flauij huius fini-
timi appellati, ferroque caeteris praestare dicuntur.
 Gargaris. *Saltus verò Tarthesiorum, in quibus Titanas*
bellum aduersus deos gessisse proditur, incoluere
Curetes; quorum rex vetustissimus Gargoris, mel-
lis colligendi usum primus inuenit. Huic cum ex
filia stupro nepos prouenisset, pudore flagitij va-
rijs generibus extingui paruulum voluit, sed per
 omnes

omnes casus fortuna quadam seruat, ad postremum ad regnum tot periculorum admiratione peruenit. Primum omnium cum eum exponi iussisset: & post dies ad corpus expositi requirendum misisset, inuentus est vario ferarum lacte nutritus. Deinde relatum domum, tramite angusto, per quem armenta commeari consueuerant, proijci iubet: crudelis proorsus qui proculcari nepotem, quam simplici morte interfici maluit. Ibi quoque cum inuolatus esset, nec alimentis egeret, canibus primo ieiunis, & multorum dierum abstinentia cruciatis, mox etiam subus obijci iubet. Itaque cum non solum non nocerent, verumetiam quarundam uberibus aleretur, ad ultimum in Oceanum abijci iussit. Tum plane manifesto quodam numine inter furentes astus, ac reciprocantes undas, velut naue, non fluctu ueheretur, leni salo in littore exponitur: nec multo post, cerua affuit, que ubera paruulo offerret. Inde denique conuersatione nutricis eximia pucro pernicitas fuit: interque ceruorum greges diu montes saltusque haud inferior velocitate peragrauit. Ad postremum laqueo captus, regi datus dono est. Tunc ad lineamentorum similitudinem, & ex notis corporis, que iniuste paruulo fuerant, nepos agnitus. Admiratione deinde tot casuum periculorumque, ab eodem successor regni destinatur. Nomen illi impositum Habidis: qui ut regnum accepit, tanta magnitudinis fuit, ut non frustra deorum maiestate periculus ereptus videretur. Quippe barbarum populum legibus iunxit: & boues primo aratro domari, frumenta que sulco serere docuit, & ex agrasti cibo melioribus vesci, odio eorum que ipse passus fuerat, homines coegit. Huius casus fabulosi viderentur, nisi &

Habidis.

Geryon tricolor
por vnde.

*regere.

Romanorum conditores lupa nutriti, & Cyrus rex
Persarum cane alitus proderetur. Ab hoc & mi-
nisteria seruilia populo interdicta, & plebs in se-
ptem vrbes diuisa. Mortuo Habide regnum per
multa secula à successoribus eius retentum est. In
alia parte Hispania, & quæ ex insulis constat, re-
gnum penes Geryonem fuit. In hac pabuli tanta
lætitia est, vt nisi abstinentia interpellata sagina
fuerit, pecora rumpantur. Inde denique armenta
Geryonis, quæ illis temporibus sola opes habeban-
tur, tanta fama fuere, vt Herculem ex Asia præ-
da magnitudine illexerint. Porro Geryonem ip-
sum non triplicis natura, vt fabulis proditur, fuis-
se ferunt: sed tres fratres tanta concordia existisse,
vt vno animo omnes regi viderentur. nec bellum
Herculi sua sponte intulisse: sed quum armenta
sua rapti vidissent, amissa bello repetisse. Post re-
gna deinde Hispania primi Carthaginenses im-
perium prouinciæ occupauere. Nam cum Gadita-
ni à Tyro, vnde & Carthaginensium origo est,
sacra Herculis per quietem iusti in Hispaniam
transstulissent, urbemque ibi condidissent, inuiden-
tibus incrementis nouæ urbis, finitimis Hispaniæ
populis, ac propterea Gaditanos bello laceffenti-
bus, auxilium consanguineis Carthaginenses mi-
serunt. Ibi felici expeditione & Gaditanos ab iniu-
ria vindicauerunt, & maiorem partem prouin-
ciæ imperio suo adiecerunt. Postea quoque hor-
tantibus primæ expeditionis auspicijs, Amilcarem
imperatorem cum magna manu ad occupandam
prouinciã miserunt: qui magnis rebus gestis,
dum fortunam inconsultus sequitur, in insidias de-
ductus, occiditur. In hunc locum gener ipsius
Hasdrubal mittitur, qui & ipse à seruo Hispani
insidiam, ulciscente domini iniustam necem, in-
terfect.

perfectus est. Maior utroque Annibal imperator
 Amilcaris filius succedit. Sicquidem res gestas u-
 rriusque supergressus, uniuersam Hispaniam do-
 muit. inde Romanis illato bello, Italiam per an-
 nos sedecim varijs cladibus fatigauit: cum inter-
 eà Romani, missi in Hispaniam Scipionibus, pri-
 mō Pœnos prouincia expulerunt. Postea cum ipsis
 Hispanis grauia bella gesserunt: nec prius perdo-
 mitæ prouinciæ iugum Hispaniæ accipere potue-
 runt, quàm Caesar Augustus perdomito orbe,
 victricia ad eos arma transtulit, popu-
 lumque barbarum ac ferum, legi-
 bus ad cultiorem uitæ usum
 traductum, in for-
 mam prouinciæ
 redegit.

*

FINIS.

* 3

Vita

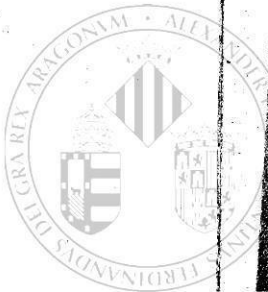
VITAE ET MORVM
C. Iulij Cæsaris Dictatoris
perpetui Epitome ex Io. Ba-
ptista Egnatio Veneto.

Aius Iulius Caesar L. Cæsaris, & Aurelia filius natus fuit Romæ C. Mario & L. Valerio Flacco Coss. ad 4. Idus Quintileis: qui mēsis post eius mortem lege Antonia Iulius est: ea causa dictus: educatus apud Aureliam matrem C. Cotta filiam, & Iuliam amitam C. Marj conjugem: unde illi patricio amor plebsie factionis, & odium Scyllæ. Primus hic perpetuam dictaturam inuasit.

st. Debellata enim intra decennium Gallia, tenta tunc primum Britannia, & Germanis in sylvas ac paludes suas compulsis, in Italiam descendit: eaq; solita celeritate recepta, Hispanijsque pacatis, Pompeiū Magnum Pharsalico praelio sedit. Cūque de omnibus hostibus triumphasset, tandem amicissimorum coniuratione tribus ac viginti vulneribus confossus, perijt, etatis anno sexto & quinquagesimo. Dictatura vero inita anno 111. Vir pacis bellique artibus & in primis clementia longè clarissimus: si libertatis assertor, quàm inuasor esse maluisset. Hæc Egnatius. Nihil in hoc Cesare defuit, quod & viro summo adesse oportuisset: in eo consilium, eloquentia, vigor, constantia, militaris disciplina, omniumque altissimarū artium studium, & quod ad gratiam conciliandam plurimum valet, mira quedam liberalitas: quibus ille gradibus ex humili fortuna ad summum rerum humanarum peruenit fastigium.

Cæsaris interitus, viginti tribus vulneribus in eum illatis.

DE VITA ET MORIBUS
Imperatorum Romanorum,
excerpta ex libris Sex.
Aurelij Victoris, à Cæsare
Augusto vsque ad Theodosium
Imperatorem.

D. Cæsar Octavianus Augustus.

ANNO Urbis condita DCCXXII.
ab exactis vero regibus CCCCLXXX^q.
mos Roma repetitus, uni
prorsus parendi, pro rege Imperatori,
vel

vel sanctiori nomine Augusto, appellato. *Octavianus* igitur patre *Octavio* Senatore genitus, ma-
 ternum genus ab *Aenea* per *Iuliam* familiam sor-
 titus, adoptione verò *C. Caesaris* maioris avuncu-
 li *C. Caesar* dictus, deinde ob victoriam *Augustus*
 cognominatus est. Iste in imperio positus, Tribu-
 nitiam potestatem per se exercuit. Regionem
Aegypti inundatione *Nili* accessu difficilem, in-
 uiamq; paludibus, in prouincia formam redegit.
 Quã ut annonã urbis copiosam efficeret, fossas in-
 curia vetustatis limo clausas, labore militum pa-
 tesfecit. Huius tempore ex *Aegypto* urbi annua
 ducenties centena millia frumenti inferebantur.
 Iste *Cantabros* & *Aquitanos*, *Rhetos*, *Vindelicos*,
Dalmatas, numero prouinciarum populi Ro-
 mani coniunxit: *Sueuos*, *Cattosq;* deleuit, *Sicam-*
bros in *Galliam* transtulit, *Pannonios* stipendia-
 rijs adiecit, *Getharum* populos, *Bastarnasq;* laces-
 sitos bellis ad concordiam compulit. Huic *Perse*
 obsides obtulerunt, creandiq; regis arbitrium per-
 miserunt. Ad hæc *Indi*, *Scytha*, *Garamantes*, *Ae-*
thiopes, legatos cum donis miserunt. Adeo denique
 turbas, bella, simultates execratus est, ut nisi iustus
 ac causis nunquam genti cuiquam bellum indixe-
 rit. *Lactantiq;* esse ingenij, & leuissimi dicebat ar-
 dore triumphandi, & ob lauream coronam, id est,
 folia in fructuosa, in discrimen per incertos euentus
 certaminum, securitatem ciuium precipitare,
 Neque imperatori bono quicquam minus, quam
 temeritatem congruere. Satis celeriter fieri, quic-
quid commodè gereretur. Armaque, nisi maioris
emolumenti causa, nequaquam mouenda esse, ne
compendio tenui, iactura graui petita victoria,
similis sit hamo aureo piscantibus, cuius abrupti
amissisque detrimentum nulla captura lucro pen-

nam *Octa-*
ui argétariū,
patrem adfi-
pulatorē Cic.
dicit fuisse,
quorum vter-
que precariū
quæstum fece-
rit.

Ob id horreū
 Pop. Romani
 appellant.

Vnde sub eo
 tertio Ianus
 clausus est an-
 no ab vrbe cō-
 dita 751. quo
 nat' est Chri-
 stus Iesus.

Quintili Va-
re, redde le-
giones.

sari potest. Huius tempore trans Rhenum vastatus est Romanus exercitus, atque Tribuni & Praetor casus. Quod intantum accidisse perdoluit, ut cerebri valido incurso parietem pulsaret, veste capilloque, ac reliquis lugentium indicijs deformis. Auunculi quoque inuentum vehementer arguebat, qui milites com. militones nouo blandoque more appellans, dum affectat charior fieri, auctoritatem principis emolluerat. Denique erga ciues clementissimè versatus est. In amicos fidus exiit: quorum praecipui erant ob taciturnitatem Meccenas, ob patientiam laboris modestiamque Agrippa. Diligebat praeterea Vergilium: rarus quidem ad accipiendas amicitias, ad retinendas constantissimus. Liberalibus studijs, praesertim eloquentiae intantum incumbens, ut nullus ne in procinctu quidem laboretur dies, quin legeret, scriberet, declamaret. Leges alias nouas, alias correctas protulit suo nomine. Auxit, ornauitque Romam aedificijs multis, isto glorians dicto, **VRBEM LATERTIAM REPERI, RELINQVO MARMOREAM.** Fuit mitis, gratus, ciuili animi & lepidi, corpore toto pulcher, sed oculis magis: quorum aciem clarissimorum siderum modo vibrans, libenter accipiebat cedi ab intendentibus tanquam solis radijs aspectu suo. A cuius facie dum quidam miles se auerteret, & interrogaretur ab eo, cur ita faceret, respondit, Quia flumen oculorum tuorum ferre non possum. Nec tamen vir tantus vitijs caruit: fuit enim paululum impatiens, leniter iracundus, occultè inuidus, palam factiosus. Porro autem dominandi supra quam astitimari potest cupidissimus: studiosus aica lator. Cùmque esset cibi ac vini multi, aliquatenus uero somni abstinens, seruiebat tamen

men libidini vsque ad probrum, vulgaris fama.
 Num inter duodecim catamitos, totidemque
 puellas accubare solitus erat. Abiecta quoque vxo
 re Scribonia, amore aliena coniugis possessus, Li-
 uiam quasi marito cōcedente sibi coniunxerunt: cuius
 Liua iam erant filij Tiberius & Drusus. Cū-
 que esset luxuria seruiens, erat tamen eiusdem vi-
 cij seuerissimus vltor: more hominum, qui in vl-
ciscendis vitis, quibus ipsi vehementer indulgēt,
acres sunt. Nam & poetam Ouidium, qui & Na-
 so, pro eo quod tres libellos amatorie artis conscri-
 psit, exilio damnauit. Quodque est lati animi, vel
 amœni, oblectabatur omni genere spectaculorum,
 præcipuè ferarum incognita specie, & infinito
 numero. Annos septem & septuaginta ingressus,
 Nole morbo interijt: quanquam alij scribant, do-
 lo Liua extinctum, metuentis, ne quia priuigna
 filium Agrippam, quem odio nouerca in insu-
 lam relegauerat, reduci compererat, eo summam
 rerum adepti, pœnas daret. Igitur mortuum, seu
 necatum, multis nouisque honoribus senatus cen-
 suit decorandum. Nam præter id quod antea pa-
 trem patriæ dixerat, templa tam Romæ, quam
 per urbes celeberrimas ei consecrauit, cunctis vul-
 gō iactantibus, Vtinam aut non nasceretur, aut
non moreretur. Alterum enim pessimi incepti, exi-
 tus præclari alterum. Nam & in adipiscendo prin-
 cipatu, oppressor libertatis est habitus: & in geren-
 do ciues sic amauit, ut tridui frumento in horreis
 quondam viso, statuisset veneno mori, si è prouin-
 cijs classes interea non venirent. Quibus aduectis,
 felicitati eius salus patria est attributa. Impera-
 uit annis quinquaginta, & VI. & XII. cū Anto-
 nio. X I. vero & quatuor solus. Qui certè nūquam
 aut reipublicæ ad se potētiam traxisset, aut cadius
 ea pots

Ouidius rele-
 gatus in To-
 mum.

ea potiretur, nisi magnis natura & studiorum be-
nis abundasset.

Claudius Tiberius.

Nerones In-
gua Sabina
fortes appel-
lat Tranq.

Claudius Tiberius Liviae filius, Caesaris
Octaviani priuignus, imperavit annis
vigintiquatuor. Iste qui Claudius Nero
dicebatur, eleganter à iocularibus Cal-
dius Tiberius Mero, ob vinolentiam nominatus
est. Satis prudens in armis, satique fortunatus ante
sumptum imperium sub Augusto fuit ut non im-
meritò Reipublica dominatus ei comitteretur. Ine-
rat ei scientia literarum eloquio clarior, sed inge-
nio pessimo, truci, auaro, insidioso, simulās ea se vel-
le, quae nollet: His quasi infensus, quibus consultum
cupiebat: his vero quos oderat, quasi beneuolus ap-
parens,

arens. Repētinis reſponſionibus aut conſilijs me-
 or, quàm meditati. Denique delatum à patri-
 us principatum, quod quidem aſtu perfecerat, ſi-
 tē abnuere, quid ſinguli dicerent, vel ſentirent,
 atrociter explorans: qua res bonos quoſque peſſum
 dedit. Aēſtimantes enim ex animo cum longa ora-
 tione imperialis moleſtia magnitudinem declina-
 re, cum ſententias ad eius voluntatem promunt, in-
 ceſſere exitia poſtrema. Iſte Cappadocae in pro-
 vinciam, remota Archelao rege eorum, redegit:
 Getulorum latrocinia repreſſit, Maraboduū Sue-
 uorum regem, callidē circumuenit. Cū immani
 furore inſontes, noxios, ſuos pariter externōſque pu-
 niret, reſolutis militia artibus, Armenia per Par-
 thos, Mœſia à Dacis, Pannonia à Sarma-
 tis, Gallia à finitimis gentibus direpta
 ſunt. Iſte poſt LXXVIII. an-
 num & menſem IIII. in-
 ſidijs Caligula ex-
 tinctus eſt.

*

D. C.

ac pauidus, libertorum & coniugis imperijs subiectus fuit. Huius tempore Scribonianus Camillus intra Dalmatias imperator creatus, continuo occiditur. Mauri prouincijs à Cesare pulsi, caesa Musalamorum manus est, à qua Claudia Roma introducta. Huius uxor Messalina primo clam, mox passim quasi iure, adulterijs utebatur: ex quo facti plures metu abstinentes, extincti sunt. Dehinc atrocius accensa, nobiliores quasque nuptas & uirgines, scortorum modo secum propeferat, coactique mares ut adessent. Quòd si quis talia horruerat, adfecto crimine, in ipsum omnemque familiam seuebatur, ut magis uideretur sub imperatore uirò, quam imperatori nupta esse: ita liberti eius potestatem summam adepti, stupris, exilio, cade, proscriptionibus omnia fœdabant. Ex quibus Felicem legionibus Iudæ præfecit: Possidio eunuchò, post triumphum Britannicum, inter militarium fortissimos, arma insignia tanquam participi uictoriæ dono dedit: Poybum inter consules medium incedere fecit. Hos omnes anteibat Narcissus ab epistolis, dominum se gerens ipsius domini: Pallas prætorijs ornamentis sublimatus, adeò diues ut causante eo inopiam fisci, lepidissimè famoso elogio uulgatum sit, Abundè ei pecuniam fore, si à duobus libertis in societatem reciperetur. Huius temporibus uisus est apud Aegyptum phœnix, quam ferunt uolucrem ann. D. ex Arabia memoratos locos aduolare: atque in Egæo mari repente insula emerfit. Hic Agrippinans, Germanici fratris sui filiam, uxorem duxit, quæ filio imperium procurans, primo priuignos insidijs multisformibus, dehinc ipsum coniugem ueneno interemit. Vixit annis sexagintaquatuor, cuius finis, ut quondam in Tarquinio Prisco,

Huius Felicis
mentio fit in
A&A, Apof.

Hoc falsum
esse Plin. scri-
bit lib. 10

*diu occultatū, dū arte muliebri corrupti custodes a Moguntiz si-
grū simulāt, Nero priuignus imperij iura suscepit.* tum putant,

Domitius Nero.

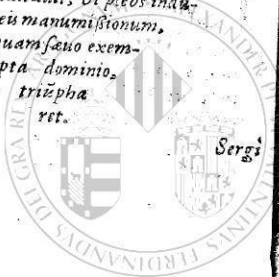

Domitius Nero, patre Domitio Aeno-
arbo genitus, matre Agrippina, im-
peravit annis tredecim. Iste quin-
quennio tolerabilis visus. Inde quidam
prodidere Traianum solitum dicere, procul dista-
re cunctos principes a Neronis quinquennio. Hic
in urbe amphitheatrum & lauacra construxit.
Pontum in ius prouincia Polemonii Reguli per-
missu redegit, a quo Polemoniacus pontus appel-
latus est, idēque Cottias Alpes, Cottio rege mor-
tuo, Eo nanque dedecore reliquum vitæ egit, ut pu-
deat memorare huiusmodi quinquam. Eo progres-
sus

sus est, ut neque sua, neque aliorum pudicitia par-
 cens, ad extremum amictus nubentium virginum
 specie, palam conuocato senatu dote dicta, cunctis
 festa de more frequentatibus, nuberet. Pelle tectis
 fere, utriusque sexus genitalia vultu contrectabat
 matrem etiam stupro contaminauit, quamque per
 modum interemit. Octauiam & Sabinam cogna-
 mento Poppeam, in matrimonium duxit, viri ca-
 rum trucidatis. Tunc Galba in Hispania procul
 & C. Iulius imperium corripuere. Vbi aduentum
 Nero Galbam didicit, Senatusque sententia con-
 stitutum, ut more maiorum collo in furcam conie-
 cto, virgis ad necem cederetur, desertus undique
 noctis medio egressus urbem, sequentibus Phaone
 Epaphrodito, Neophitogo, & Spadone Sporo, quem
 quondam Nero excelsum formare in mulierem te-
 tauerat, semet ictu gladij transiit, adiuuante tre-
 pidantem manum impuro, de quo diximus, eunu-
 cho Sporo: quum sane prius nullo reperto, a quo fe-
 rirretur, exclamaret, Itane nec amicum habeo, nec
 inimicum? dedecorose vixi, turpius peream. Pe-
 rijt anno etatis XXXII. Hunc Persa infantum
 dilexerunt, ut legatos mitterent, orantes copiam
 construendi monumenti. Ceterum adeo cun-

Pileis sumere.

cta prouincia, omnisque Roma interi-
 tu eius exultauit, ut plebs indu-
 ta pileis manumissionum,
 taquam seuo exem-
 pta dominio,
 triumpharet.

Sergius Galba.

Galba nobili Sulpitorum genere proge-
 nitus, imperavit menses septem, diesque
 totidem. Iste in adolescentibus infamis, ad
 vescendum intemperans fuit, trium ami-
 corum consilio, id est, Iunij, Cornelij, & Calij cun-
 cta disponens: adeo, ut inter Palatinas ades, pari-
 ter & vulgò pedagogi dicerentur. Hic ante sum-
 ptam dominationem, multas provincias egregiè ad-
 ministravit, militem severissimè tractans, ita ut
 ingresso eo castra vulgaretur statim, Disce mili-
 tare miles, Galba est, nō Gerulicus. Cum LXXIII.
 ætatis annum ageret, dux factiōnis Orbani accen-
 sas legiones, lorica tectus, lenire contenderet, ad
 cum Curtium casus est.

Otho Syluius.

Vide Tranq.

Syluius Otho splendidis ortus maioribus
 ex oppido Ferentino, imperauit menses
 quatuor. Vita omni turpis, maximè ado-
 lescentia. Hic à Vitellio primum apud
 Placentiam, dehinc apud Bebriacum victus,
 semet gladio transfixit, anno ætatis
 XXXVII. adeo amabilis mili-
 tibus proprijs, ut plerique
 corpore eius viso, suis
 manibus inte-
 rierint.

Aulus

Aulus Vitellius.

Vitellius ortus familia nobili, patre Lucio Vitellio tertio consule, imperavit menses VIII. Iste mente crudelis auarusque cum profusione fuit. Huius tempore, Vespasianus in Oriente principatum abripuit: à cuius militibus certamine sub muris urbis habitus, superatus, & palatio, quo se abiderat Vitellius, victus à tergo manibus productus, circumducitur ad spectaculum vulgi. Ac ne homo impudens, in extremis saltem malorum quæ gesserat, rubore facië demitteret, subiecto in mentum gladio, seminudus, vultu cæno, simo, & cæteris turpioribus dictu purgamenti vultum eius incessentibus, per scalas Gemonias trahitur, ubi Sabinum Vespasiani fratrem necari permiserat.

Inde uinc-
trahens in Ti-
berim. Tran-
quil.

numeris ictibus confessus interijt. Vixit annis
 quinquaginta septem. Hi omnes quos paucis atti-
 gi, precipue Casarum gens, adeo literis culti, at-
 que eloquentia fure, ut ni cunctis vitijs, absque
 Augusto, nimij forent, profecto traxissent immo-
 dica flagitia.

Vespasianus.

Vespasianus imperavit annis decem.
 Huius inter cetera bona illud singu-
 lare fuit: inimicitias obliuisci, adeo ut
 Vitellij hostis sui filiam locupletissi-
 me dotatam, splendissimo coniungeret viro. Fere-
 bat patienter amicorum motus, contumelijs eorum,
 ut erat facetissimus, dictis iocularibus respondens.
 Namque Licinium Mutianum, quo adiutore ad
 imber

imperium peruenerat, fiducia meritorum insolentem flectebat, adhibito aliquo utriusque familiari, id unum dicens, *Nosti me virum esse. Sed quid mirum in amicis, cum etiā causidicorum obliqua dicta, & philosophorum contumaciā contemneret?* Iste ex anguem diu, fessūque terrarū orbem breuis refecit. Namque primum satellites tyrannidis, nisi qui forte atrocius longē processerant, flectere potius maluit, quam excruciatos delere, prudentissimè rariis, nefaria ministeria à pluribus metu curari. Præterea legibus equissimis monendo, quodque vehementius est, vitæ specie vitiorū plura aboleuerat. Infirmus tamen, uti quidam præuè putant, aduersus pecuniam: cum satis constet, avaritiæ inopia, & clade urbium, nouas eū, usque postea habitas vectigalium pensiones exquisiuisse. Hic Romam deformem incendijs veteribus, ac ruinis, permissa, si domini deessent, uolentibus adificandi copia, Capitolium, adem Pacis, Claudijque monumenta reparauit. multaque noua instituit per omnes terras, quæ ius Romanum est, renouata urbes cultu egregio: via operibus maximis munitæ sunt. Tunc cauari montes per Flaminiam sunt pro no transgressuri, quæ uulgariter *Pertusa* petra uocatur, Mille gentes composita, cum ducentas agerrimè reperisset, extinctis sauitia tyrannorum plerisque, Rex Parthorum *Vologeses*, metu solo in pace Coactus est: Syria seu *Palestina*, nec non *Cilicia*, *Tracheta*, & *Comagene*, quam hodie *Augustophratensem* nominamus, prouincijs accessere: *Ludai* quoque additi sunt. Hic monentibus amicis, ut caueret à *Metio Pompeiano*, de quo sermo percrebuerat, regnaturum, Consul è fecit, alludens tali cauillo, Quandoque memor erit tanti beneficij. Institutū uerò uniforme omni imperio tenuit. *Vigi-*

Optimū hoc
ad abolendam
inuidiam.

lare de nocte, publicisque actibus absolutis charos
 admittere, dum salutatur calceamenta sumens,
 & regium vestitum. Post autem negotijs qua-
 cunque aduenissent, auditis, exerceri vestitione,
 deinde requiescere. postremo ubi lauisset, remis-
 sione animo conuiuium curabat. Plura dicere stu-
 dium coegit imperatoris boni, quem ab Augusti
 morte post annos V I. & L. Romana Respublica
 exanguis sauitia tyrannorum, quasi fato quodam,
 ne penitus rueret, adsecuta est. Itaque annu agens
 vita absque vno septuagesimum, serijs ioca, qui-
 bus delectabatur, admiscens, interijt. Quippe
 primo cum crinitum sidus apparuisset:

Illud, inquit, ad regem Persarum
 pertinet, cui capillus effusior. De-
 inde ventris ingluvie fessus,
 & assurgens, Stantem, ait,
 imperatorem ex-
 cedere terris
 decet.

*

Titus.

Titus.

Titus vocabulo patris etiam Vespasianus dictus, matre liberta Domicilla nomine genitus, imperavit annos duos, & menses XI. diésque viginti. Iste à puero praclaris studijs probitatis, militia, literarum instantissimè deditus, quò contenderet, animi & corporis muneribus ostendit. Hic ubi patria curam suscepit, incredibile est, quantum quos imitabatur antecierit, praecipuè clementia, liberalitate, honorificentia, ac pecunia còtempitio: quae eò amplius grata fuere, quòd ex nonnullis à privato adhuc privatis asperior, luxuriàque & auaritia amans credebatur fore. Nãque praefecturam praetorianam patre imperante adeptus, suspectum quenque & oppositum sibi, immisissus qui per thea-

tra & Castra inuidi: sa iactantes ad poenā peſce-
rent, queſi criminuſ conuictos oppreſſit. In quibꝫ
Cecinnapi Conſularem adhibuit cœna, vix dum
triſtino egreſſum, ob ſuſpicionem ſtuprata Bere-
nicuſ uxoruſ ſua, iugulari uſſit. Iurgia autem ſub
patre venundata, & opinarum cupidam: unde Ne-
ronem cuncti vocātes opinantēſque ſummam re-
rum naclum, grauiter acceperant. Sed hac in me-

Delicia hu-
mani gene-
ris.

lius conuerſa, adeo ei immortalē gloriam con-
tulere, ut delicia atque amor humani generis ap-
pellaretur. Denique ut ſubiſt pondus regium, Be-
renicē nuptias ſuas ſpirantem, regredi domum,
& eneruatorum greges abire præcipit: quo factō,
quaſi ſignum protulit mutata intemperātia. De-
hinc cum donata, conſeſſa ve à prioribus principi-
bus firmare inſequentes ſolercat: ſimul ut impe-
rium cepit, talia poſſidentibus edicto ſponte cauit,
vel conſeſſit. Quadam etiam die, recordāſ veſpe-
ri, mihi ſe cuiquam præſtiſſe, venerando cœ-

Titi vox cœ-
leſtis.

leſtique dicto. Amici, ait, PERDIDIMVS
DIEM, quia erat magnifica liberalitatuſ. Cle-
mentiam verò uſque eo perduxit, ut ampliſſimi
ordinis duo, cum aduerſus eum conſuraſſent, neque
abuere cogitarum ſciens quirent, monueri pri-
mò, poſt deductos in ſpectaculum ſe utrinque aſi-
dere iuſſerit: petuòque ex induſtria Mirmillonū,
quorum pugna viſebantur, gladio, quaſi ad ex-
plorandam aciem, vni atque alteri commiſerit:
quibus percuſiſ, & conſtantiam mirantibus dice-

Poteſtatē fa-
cto dari.

ret, Videtur ne POTESTATES FATO
DARI, fruſtraque tentori facinus potrandi ſpe,
vel amittendi metu? Fratrem quoque Domitia-
niam parantem inſidii, miſerūmque animoſ ſoli-
citantem, flens ſapienter obteſtatuſ eſt, ne parricidio
adſequi cuperet, quod & ſe volente eſſet obuentu-

rum ei, etiam haberet, cum sit particeps potesta-
 us. Huius tempore mons Vesuvius in Campania
 ardere cepit, incendiūque Roma sine nocturna
 requie per triduum fuit: lues quoque, quanta vix
 unquam antea fuit. Quibus tamen malis nonnul-
 lis vexatis, pecunia propria subuenit cunctis re-
 mediorum generibus: nunc agrotantes per semet-
 ipsum reficiens, nunc consolans suorum mortibus
 afflictos. Vixit annos quadraginta unum, & in
 eodem, quo pater apud Sabinos, agro, febre in-
 terijt. Huic mors credi vix potest, quan-
 tum luctus urbi, prouincijsque intule-
 rit, adeo, ut eum delicias publi-
 cas, sicut diximus, appellan-
 tes, quasi perpetuò custo-
 de orbatum terra-
 rum orbem de-
 flerent.

*

Dome

Domitianus.

Domitianus & Domicilla liberta filius, germanus Titi, imperavit annis x v. Iste primo clementiam simulans, neque adeo iners, domi bellique tolerantior videbatur: idcircoque Catos Germanosque devicit, ius exquisitè dixit. Romæ multa ædificia vel cœpta, vel à fundamentis construxit: bibliothecas incendio consumptas, petitis undique, præsertim Alexædria exemplis, reparavit. Sagittarum tam doctus fuit, ut inter patentes digitos extentæ manus viri procul positi spicula transfuerent. Dehinc atrox cadibus, bonorum supplicia agere cœpit, ac more Caligulæ dominum sese. Deumque dici cœgit, signisque ridiculè remotis omnibus, muscarum agmina persequeretur. furès libidi

libidine, cuius scædum exercitiur: Græcorum lingua κλινοπαλιον vocabat. Hinc percunctanti quidam, quisquàmne in palatio esset, responsum est, Ne musca quidem. Huius eius scuitys, ac maxime iniuria verborum, qua se scortum vocari dolebat, accensus Antonius, curans Germaniam superiorem, imperium corripuit. Quo per Normanium Appium acie strato, Domitianus longè deterior in omne hominum genus, etiam in suos ferarum more grassabatur. Igitur metu crudelitatis, & conscientie suæ coniurauere plerique, impulsoribus Parthenio procurante cubiculum, & Stephano: & tum ob fraudem interceptæ pecunie, supplicium suspectante Clodiano, adscita etiam in consilio tyranni uxore Domitia, ob amorem Paridis histriionis à principe cruciatus formidante, Domitianum multis vulneribus confodiunt, post annum v. & xl. vite. At Senatus gladiatoris more finis efferrè, radendumque nomen decreuit. Huius tempore seculares ludi celebrati sunt.

Cocceius Nerua.

H Actenus Roma, seu per Italiam orti imperium rexere, hinc aduenæ: unde compertum est, urbem Romam externorum virtute creuisse. Quid enim Nerua prudentius, aut moderatius? quid Traiano diuinius? quid præstâtius Adriano? Cocceius Nerua oppido Narniensi genitus, imperauit menses xlii. dies x. Iste cum imperiũ suscepisset, mox rumore orto, viuere atque affore Domitianum, perinde trepidauit, ut colore mutato, verbis amissis, vix consisteret: sed à Parthenio confirmatus, recepta fiducia ad solenne delinimentum conuersus est.

sus est. Qui cum in curia à senatu gratanter ex-
 ceptus esset, solus ex omnibus Arrius Antoninus,
 vir acer, eique amicusissimus, conditionem imperan-
 tium prudenter exprimens, amplexus eum, gratu-
 lari se ait Senatui & populo, prouincijsque, ipsi
 autem nequaquam: cui satius fuerat males sem-
 per principes eludere, quàm tanti oneris vim su-
 stinentem, non molestijs modo & periculis subijci,
 sed fama etiã inimicorum pariter & amicorum,
 qui cum se mereri omnia presumunt, si quicquam
 non extorserint, atrociores sunt ipsis quoque hosti-
 bus. Iste quicquid antea pœna nomine tributis ac-
 cesserat, indulgit: afflictas ciuitates releuauit: puell-
 las, puerosque natos parentibus egestosis, sumptu
 publico per Italia oppida ali iussit. Hic ne accessu
 maleuolorum terreretur, Iunij Maurij constan-
 tis viri dicto ita admonetur. Qui conuiuio fami-
 liari adhibitus, cum Veientonem consulari hono-
 re functum quidem, apud Domitianum tamen
 multos occultis criminationibus persecutum, adesse
 uidisset, inter colloquia mentione Catuli facta, ca-
 lumniatoris præcipui, dicente Nerua. Quid nunc
 faceres, si Domitiano superuixisset? Nobiscum, in-
 quit Mauritus, cenaret. Hic iurgiorum discepta-
 tor & scientissimus & frequens fuit. Calphurnium
 Crassum, promissus ingentibus animos militum per-
 tentantem, detectum, confessumque, Tarentum cura
 uxore remouit, patribus lenitatem eius increpan-
 tibus. Cumque interfectores Domitiani ad exit-
 tum posserentur, tantum est consternatus, ut neque
 vomitum, neque impetum ventris ualuerit dis-
 ferre. Et tamen vehementer obstitit, dictitans
 aequius esse mori, quàm autoritatem imperij sa-
 dare, proditijs potiora sumenda auaribus. Sed mi-
 lites neglecto principe, requisitos Petronium uno
 ictu,

Mauricū Pli-
 nius appel-
 lat.

tu, Parthenium verò, demptis prius genitalibus,
 & in os coniectis, iugulauere: redēpto magnis sum-
 pibus* Gasperio, qui scelere tam truci insolēti-
 Neruam compulit referre apud populum gratias
 militibus, quia pessimos, nefandōsque omnium mor-
 talium peremissent. Hic Traianum in liberi lo-
 cum, inq; partem imperij adoptauit: cum quo tri-
 bus vixit mensibus. Qui dum suggerente ira, no-
 ste voce quam maxima contra quendam, Regu-
 lum nomine, inclamaret, sudore correptus est. Eo
 die quo interijt, solis defectio facta est.

* Aeliario

Opinor esse
 M. Regulum
 quem Pl. iu-
 nior omnium
 bipedum ne-
 quissimū vo-
 cat.

Vlpus Traianus.

Vlpus Traianus ex urbe Tudertina,
 Vlpus ab auo dictus, Traianus à
 Traio paterni generis autore, vel de
 nomine Traiani patris sic appellatus,
 imperauit annis viginti. Iste talem se Reipub.
 praeiuit, qualē vix agrēque exprimere valuerunt
 summorum scriptorum miranda ingenia. Hic im-
 perium apud Agrippinam, nobilē Galliae coloniam, Agrippina,
 suscepit, habens diligentiam in re mutari, in civili-
 bus lenitatem, in subleuandis ciuitatibus largitio-
 nem. Cūque duo sint, quae ab egregijs principi-
 bus expetuntur, SANCTITAS DOMINI
 ARMIS FORTITUDO, VTROBIQUE
 PRVDENTIA, tantus erat in eo maximarū
 rerum modus, vt quasi tēperamento quodā vir-
 tutis misuisse videretur, nisi quia cibo vinōque
 paululum deditus erat: liberatus in amicos, & tan-
 quam vita conditione par societatibus perfrui.
 Hic ob honorem* Surae, studio cuius imperium ab-
 ripuerat, lauacra cōdidit. De quo superuacaneum
 videtur cuncta velle nominatim promere, cū satis
 sit ex cultum atque emendatum dixisse. Fuit enim
 patiens

* Licinij,

patiens laboris, studiosus optimi cuiusque, ac belliosus, magisque simpliciora ingenia, aut eruditissimi, quamvis ipse parca esset scientia, moderatèque eloquens, diligebat. Iustitia verò, ac iuris humani diuinique tam repertor noui, quam inueterati custos. Quae omnia eò maiora visebantur, quoniam per multos atque atroces tyrannos perditò atque prostrato statu Romano, in remedium tantorum malorum diuinitus credebatur opportunè datus, usque eò, ut adueniens imperium eius pleraque mirifica denuntiauerint: In quibus praecipuum cornicem è fastigio Capitoli Atticis sermonibus effata, καλὸς ἔστω. Huius exusti corporis cineres relati Romam, humatque Traiani foro sub eius columna, & imago superposita, sicuti triumphantes solent, in urbem inuenta senatu praecunte, & exercitu. Eo tempore multò perniciosius, quam sub Nerua Tyberis inundauit, magna clade adiungit, & terra motus grauis per prouincias multas, atroxque pestilentia, famèsque, & incendia facta sunt. Quibus omnibus Traianus per exquisita remedia plurimum opitulatus est: statuens ne domorum altitudo L X. superaret pedes: ob ruinas faciles, & sumptus si quando talia contingerent, exitiosos. Vnde merito PATER PATRIAE dictus est. Vixit annis L XIII.

Tyberis exundat.

Lex aedificatoria.

Traianus pater patriae dicitur.

Aelius Adrianus.

A

Elius Adrianus stirpis Italicae, Aelio Adriano Traiani principis consobri-
no Adriæ orto genitus: quia id oppidum agri Piceni, etiam mari Adriatico nomen dedit. Imperauit annis duodecim. Hic Graecis literis impensus eruditus, à plerisque Graecis

Adriaticum mare unde.

culus appellatus est. Atheniensium studia, more sç,
auxit, poetico non sermone tantum, sed & ceteris
disciplinis canendi, psallendi, medendiq; scientia,
musicis, geometria, pictor, fictor, amulatorq;, ex ere
vel marmore proximè Polycletos, & Euphrano-
*ras. Proinde omnino ad ista * effectus, ut elegan- * effectus*
tius nunquam, rarè quicquam humana res exper-
te videantur, memor suprâ quàm cuiquam credi-
bile est locos, negotia, milites, absentes quoque nomi-
nibus recensere, rem immensi laboris. Quippe qui
provincias omnes pedibus circumierit, agmen co-
mitantium prauertens, cum oppida uniuersa resti-
tueret, auget ordinibus. Nanque ad specimen le-
gionum militarium fabros, perpendicularatores, ar-
chitectos, genusque cunctum extruendorum mœ-
nium, seu decorandorum in cohortes centuriauerat.
Variis, multiplex, multiformis ad vitia atq; vir-
tutes, quasi arbiter genitus, impetum mentis quod-
dam artificio regens: ingenium inuidum, triste, la-
scium, & ad ostentationem sui insolens callidè te-
gebat. Continentiam, facilitatem, & clementiam
simulans, contraq; dissimulans ardorem gloria quo
flagrabat, acerrimus ad laceffendum pariter, &
respondendum serijs, ioco, maledictis: referre car-
men carmini, dictum dicto: prorsus ut meditarum
crederes aduersus omnia. Huius uxor Sabina, dum
propè seruilibus iniurijs afficitur, ad mortem ve-
luntariam compulsa: que palam iactabat, quàm
immane ingenium pertulisset: & elaborassi, ne ex
eo humani generis perniciès grauidaretur. Hic
morbo subtercutaneo, què diu placidè pertulerat,
victus, dolore ardens, impatiensque plures è sena-
tu extinxit: A regibus multis pace occultis mune-
ribus impetrata, iactabat palam, plus se ocio ade-
ptum, quam armis ceteros. Officia sanè publica &
Palatina,

Vno tempore
 scripsit, dicta
 ut, audiuit, &
 cum amicis fa-
 bulatus est.
 Sparta.

Palatina, nec non militia, in eam formam statuit, quae paucis per Constantinum immutatis hodie perseverant. Vixit annos * LXXII. dehinc miserabili exitu consumptus est, cruciatu membrorum ferè omnium confectus, in tantum, ut sese interficiendum ministrorum fidiſſimis precans offerret: ac ne in semetipsum sauiret, custodia chariſſimorum seruaretur.

Antoninus Pius.

Antoninus Fulvius, seu Boionius dictus, postea etiam Pius cognominatus est, imperavit annis XXIII. Iste ab Adriano in filium adoptatus, cuius gener fuerat, tanta bonitatis in principatu fuit, ut haud dubie sine exemplo vixerit: quamvis eum Num. contulerit aetas sua, cum orbem terræ nullo bello per annos XXIII. autoritate sola rexerit: ad cõtremmentibus eum atq; amantibus cunctis regibus, nationibusq; & populis, ut parentem, seu patronum magis, quam dominum, imperatorem verè putarent, omnesque uno ore in cœlestium morem propitium optantes, de controversijs inter se iudicem poscerent, Quin etiam Indi, Bactri, Hyrcani legatos misere, iustitia tanti Imperatoris comperita, quam ornabat vultu sereno & pulchro, procerus membra, decenter validus. Priusquam salutandus prodiret, degustans panis aliquantulum, ne frigescente circum precordia per ieiunium sanguine, viribus exesis interciperetur, eoque actum publicorum laboribus minimè sufficeret: quae incredibili diligentia ad speciem optimi patrisfamilias exequabatur, appetentia gloria carens & ostentatione, adeo mansuetus, ut instantibus patribus, ad eos qui contra eum coniurauerant persequendos, compresser

comprefferit quæstionem: præfatus, necesse non esse
 sceleris in semetipsum cupidus pertinacius inda-
 gari, ne si plures reperirentur, quantis odio esset, in-
 telligeretur. Igitur cum esset annorum LXXII.
 apud Lorios villa propria, milibus passuum XII,
 ab urbe, febre paucorum dierum post tres atq; vi-
 ginti annos imperij consumptus est: ob cuius hono-
 rem templa, sacerdotes, atque infinita alia decreta
 sunt. Vsq; eò autem mitis fuit, ut cum ob inopia
 frumentaria suspicionem lapidibus à plebe Roma-
 na perstringeretur, maluerit ratione exposita pla-
 care, quam ulcisci seditionem.

Satius enim
 putauit vnũ
 ciuem serua-
 re quàm mil-
 le hostes per-
 dere. Spart.

M. Antoninus.

Marcus autem Antoninus impera-
 uit annis XVIII. Iste virtutum o-
 mnium, cælestiq; ingenij extitit, a-
 rumnisq; publicis quasi defensor obte-
 ctus est. Etenim nisi ad illa tempora natus esset,
 profectò quasi vno lapsu ruisent omnia status Ro-
 mani. Quippe ab armis quies nunquam erat: pèrg;
 omnem Orientem, Illyricum, Italiam, Galliamq;
 bella seruebant, terramotus non sine interitu ciui-
 tatum, inundationes fluminũ, lues crebre, locustar-
 um species, agris infesta: prorsus ut propè nihil,
 quo summis angoribus atteri mortales solent, dici,
 seu cogitari queat, quod non illo imperãte sanierit.
 Credo diuinitus attributum, ut dum mundi lex,
 seu natura aliunde quid hominibus incognitum
 gignit, rectorum consilijs tâquam medicina reme-
 dijs leniatur. Is propinquum suum Lucium An-
 ninum Verum, ad imperij partem nouo beneuolen-
 tie genere adsciuit. Qui Verus inter Alibi atq;
 Concordiam iter facies, istu sanguinis, quem mor-
 bum Greci ἀντιγονίζω vocant, undecimo imperij

huc Galb. de R.
 et Severo nũ
 cupant fuisse t.
 die, sed multa
 noui gortu At
 nina uocasse
 Severo ubi su
 toul impy.

anno extinctus est : carminum, maximè tragicorū,
studiosus, ingenij asperi atque lascivi.

M. Antoninus.

Cognomento
Philosophus
dicitur.

Post cuius obitum M. Antoninus Remp.
solus tenuit, à principio vite tranquillis-
simus, adeò ut ab infantia vultum nec ex
gaudio, nec ex mœrore mutauerit: philo-
sophia studens, literarumque Grecarum peritissimus.
Hic permisit viris clarioribus, ut conuiuia
eodem cultu, quo ipse, & ministris similibus exhiberent,
Hic cum arario exhausto, largitiones quas
militibus impenderet, non haberet, neque indicere
prouincialibus, aut senatui aliquid vellet instru-
mentorum regij cultus, facta in foro Traiani se-
ditione, distraxit vasa aurea, pocula crystallina &
murrhina, uxoriã ac suã sericã & aureã
vestem, multa ornamenta gemmarum: ac per
duos continuos menses venditio habita est, mul-
tũq; auri redactum. Post victoriã tamen em-
ptoribus pretia restituit, qui reddere comparata
voluerunt. Molestus nulli fuit, qui maluit semel
empta retinere. Huius tempore Cassius tyranni-
dem arripiens, extinctus est. Ipse anno vite LIX.
apud Bendobonã morbo consumptus est. De eius
nuncio Romã peruecto, confusa luctu publico vr-
be, Senatus in curia veste tetra indutus, lacry-
mans cõuenit: & quod de Romulo agrè cre-
ditum est, omnes pari sensu præsumpse-
runt, Marcum cœlo receptum es-
se: ob cuius honorem tem-
pla, columna, mul-
tãque alia de-
creta sunt.

Commodus.

Aurelius Commodus M. Antonini filius, Antoninus & ipse dictus, imperavit annis. XIII. Hic qualis futurus esset, in ipso primordio ostendit. Nam cum in supremis moneretur à patre, attritos iam Barbaros, ne permitteret vires recipere, respondit, Ab incolum, quamvis paulatim negotia perfici posse, à mortuo nihil. Senior omnibus libidine atq; avaritia, crudelitate, nulli fidus: magis in eos atrox, quos amplissimis honoribus, donisq; ingentibus extulerat. In tantum deprauatus, ut gladiatoris armis sepius in amphitheatro dimicauerit. Huic Martia generis libertini, forma tamen, meretricijsq; artibus pollens, quum animum eius penitus deuinxisset, egresso è balneo, veneni poculum obtulit. Ad extremum ab immisso validissimo palæstrita, compressis faucibus expiravit, anno vitæ tricesimo secundoq;.

Hofis deorū,
parricida Se-
natus. Lapid.

Helvius Pertinax.

Helvius Pertinax imperavit dies LXXXV. Iste coactus imperavit, repugnansq; suscipiens, tale cognomen sortitus est. Origine gentis sordida, præfecturam urbi agens, imperator effectus, scelere Iuliani multis vulneribus obruncatur, annos natus VII. atque LX. Huius caput tota urbe circumiectum est. Hoc exitu obijt vir ad humanæ conuersationis exemplum per laboris genera vniuersa absumptus, prouectus eò, ut FORTVNAE vocaretur PILA. Nam libertino genitus patre apud Ligures, in agro squalido Lolij Gentiani, cuius in præfectura quoque clientem se esse libentissimè fatebatur. Fuit doctus literarū, quæ à gram-

Sexagenario
maior ad im-
perium acces-
sit.

Helvius fortu-
næ pila voca-
tus.

maticis traduntur, blandus magis, quam beneficus: unde cum Græco nomine χριστολόγος appellauerit. Nunquam iniuria accepta ad ulciscendū ductus: amabat simplicitatem, communem se affatu, conuiuio, incessu præbebat. Huic mortuo diuī nomen decretum est: ob cuius laudem ingeminatis ad

Splendidis,
elogium.

usque defectum applausibus clamatum est. PERTINACE IMPERANTE SECURI VIXIMVS, NEMINEM TIMVIMVS, PATRI PIO, PATRI SENATVS, PATRI OMNIVM EONORVM.

Didius Iulianus.

Didius Iulianus ortu Mediolanēsis, imperauit mensibus V II. vir nobilis, surripitissimus, factiosus, præceps, regni audax. Hoc tempore Niger Pescenninus apud Antiochiam, in Pannonia Sabaria Septimius Seuerus creantur Augusti: ab hoc Seuero Iulianus in abditas palatij balneas ductus, extenta damnatorum modo ceruice, decollatur, caput eius in Rostris ponitur.

Septimius Seuerus.

*Prisceniniū

Heroum filii
noia.

Septimius Seuerus imperauit annis XVIII. Hic *Pescenninum interemit, hominem omnium turpitudinum. Sub eo etiam Albinus, qui in Gallia se Casarem fecerat, apud Lugdunum occiditur. Hic Seuerus filios suos successores suos reliquit, Bassianū & Getam. Hic in Britannia vallum per XXXII. passuum millia à mari ad mare deduxit. Fuit bellicosissimus omnium qui ante eum fuerunt. Acer ingenio: ad omnia quæ intendisset in finem perseuerans. Beneuolentia quo inclinasset mirabili ac perpetua: ad

quarendi

quærendum diligens, ad largiendum liberalis: in
 amicos inimicosq; pariter vehemens. Quippe qui
 Lateranum Chilonem, Amilinum Bassum, cate-
 rosq; alios ditaret: adibus quoque memoratu di-
 gnis, quarum præcipuas videmus, Parthorum qua-
 dicuntur ac Laterani. Hic nulli in dominatu suo
 permisit honores venundari: Latinis literis suffi-
 cienter instructus, Punica eloquentia prompter:
 quippe genitus apud Leptim prouincia Africa. Is
 dum membrorum omnium, maxime pedum dolo-
 rem pati nequireret, veneni vice, quod ei negabatur
 cibum grauis ac plurimæ carnis avidus inuasit:
 quem cum conficere non posset, cruditatem passus,
 expirauit. Vixit annos L X X.

Astrum quid-
 dā sonans vi-
 que ad senten-
 tiatē. Spart.

Antoninus Caracalla.

Aurelius Antoninus Bassianus Cara-
 calla, Seueri filius, Lugduni genitus,
 imperauit solus annis V I. Hic Bassia-
 nus ex aui materni nomine dictus est.
 At cum è Gallia vestem plurimam deuexisset,
 talarisq; caracallas fecisset, coëgissetq; plebem ad
 se salutandum indutam talibus introire, de nomi-
 ne huiusce vestis Caracalla cognominatus est. Hic
 fratrem suum Getam peremit. Ob quam causam
 furore pœnas dedit Dirarum insectatione, qua non
 immeritò **V L T R I C E S** vocantur: à quo post
 furore conualuit. Hic corpore Alexandri Mace-
 donis conspecto, Magnum atque Alexandrum se
 iussit appellari, adsentantium fallacijs eo per-
 ductus, uti truci fronte, & ad laeuum humerum
 conuersa ceruice, quod in ore Alexandri nota-
 uerat, incedens, fidem vultus similimi persua-
 deret sibi. Fuit impatiens libidinis, quippe qui
 nouercam suam * duxit uxorem. Cum Carris iter
 faceret,

Diræ vltices.

* Iuliam

* *Ad vesicā faceret, apud Edessam secedens* ad officia natura
levandam. lia, a milite, qui quasi ad custodiam sequebatur
interfectus est. Vixit annis ferè triginta. Corpus
eius Romam relatum est.*

Opilius Macrinus, & Diadumenus.

Macrinus cum Diadumeno filio ab
exercitu imperatores creati, impera-
uerunt menses X IIII. ab eodem ex-
ercitu obruncantur, pro eo, quia
Macrinus militarem luxuriam, stipendiâq; pro-
fusiora comprimeret.

Aurelius Heliogabalus.

Varius, quod
vario semine
natus.

Avrelus Antoninus Varius, idem He-
liogabalus dictus, Caracalla ex Semea
consobrino occultè stuprata filius, impe-
rauit biennio & mensibus V III. Hu-
ius matris Semea auus Bassianus nomine fuerat,

* Iouis * Solis sacerdos. Is cum Romam ingenti militum
& senatus expectatione venisset, probris se omni-
bus contaminavit. Cupiditatem stupri, quam ad-
sequi natura defectu nondum poterat, in se conuer-
tens, muliebri nomine Bassianam se pro Bassiano
iusserat appellari. Vestalem virginem quasi ma-
trimonio iungens suo, abscisusq; genitalibus, matris
se Magnæ sacravit. Hic Macellum, qui post Ale-
xander est dictus, consobrinum suum Casarem fe-
cit. Ipse tumultu militari interfectus est. Huius
corpus per urbis vias more canini cadaveris à mi-
lite tractum est, militari cauillo appellantium,

Per pontem
Aemilium cū
matre Sceni-
de.

INDOMITAE ET RABIDAE LIBI-
DINIS CATVLAM. Neuisimè cum angu-
stum foramen cloaca corpus minimè reciperet, vs-
que ad Tiberim deductum, adiecto pondere, ne un-
quam

quam emergeret, in fluvium proiectum est. Vixit annis XVI. atque ex rebus quæ acciderant, Tyberinus Traictuusq; appellatus est.

Seuerus Alexander.

Seuerus Alexander imperavit annis XIII. Hic bonis Reipublicæ fuit arumnosus. Sub hoc imperante Taurinus Augustus effectus est. Ob timorem ipse se Euphrati fluvio abiicit. Tunc etiam Maximinus regnum arripuit, pluribus de exercitu corruptis. Alexander vero cum deserui semet à stipatoribus vidisset, matrem sibi causam fuisse mortis exclamans, accurrenti percussori, obvoluto capite, ceruices suas valide compressas præbuit, anno vitæ * X X V I. Huius * X X I X Mater Mamaea eò filium coegerat, ut illa ipsa quamuis permodica, si mēsa prandioq; superessent, Conuiuio reponerentur.

Iulius Maximinus.

Iulius Maximinus Thrax è militaribus, imperavit annis III. Is dum persequitur pecuniosos, infantes pariter, noxiosq; apud Aquileiam seditione militum discerptus est, unà cum filio, conclamantibus cunctis militari ioco, EX PESSIMO GENERE NE CATVLVM HABENDVM. Huius imperio duo Gordiani pater & filius principatū arripientes, vnus post unum interiere. Parietiam tenore Pupianus & Balbinus regnum inuadentes, perempti sunt.

Gordianus.

Gordianus nepos Gordiani ex filia, ortus Romæ clarissimo patre, imperavit annis V I. Apud Ctesiphontem, a Philippo præf. præto. accensis in seditionem militibus,

* *Alj XXII litibus, occiditur, anno vite * X X. Corpus eius prope fines Romani, Persiciq; imperij positum nomine loco dedit, SEPVLCRVM GORDIANI*

Philippus.

M Arcus Iulius Philippus imperavit annis v. Verona ab exercitu interfectus est, medio capite supra ordines dentium praefixo. Filius autem eius Gallus Iulius Saturninus, quem Potentia sciauerat, Roma occiditur, agens vite annos X I I. adeo seueri & tristi animi, ut iam tum a quinquenni aetate, nullo prorsus cuiusquam commento ad ridendum solui potuerit, patremq; ludis secularibus petulantius cachinnantem, quamquam adhuc tener, vultu notauerit auersato. Is Philippus humilimo ortus loco fuit, patre nobilissimo latronum ductore.

Milefimo ab urbe condita anno.

Decius.

D ecius è Pannonia Bubalia natus, imperavit menses X X X. Hic Decium filium suum Casarem fecit: vir artibus cunctis, virtutibusq; instructus, placidus, & communis domi, in armis promptissimus. In solo barbarico inter confusas turbas gurgite paludis summersus est, ita, ut nec cadaver eius potuerit inueniri. Filius vero eius bello extinctus est. Vixit annis quinquaginta. Huius temporibus, Valens Luciniantes imperator effectus.

Virius Gallus.

* Volusiano

V irius Gallus cum * Volusione filio imperauerunt annis I I. Horum temporibus Hostilianus Perpenna a Senatu Imperator creatus, nec multo post

post pestilentia consumptus est Sub his etiam
 Emilianus in Mœsia imperator effectus est:
 contra quem ambo profecti, apud Interamnem
 ab exercitu suo caduntur, anno etatis pater
 VII. circiter & X L. creati in insula Menyn-
 ge, quæ nunc Girba dicitur: Aemilianus verò
 mensē IIII. dominatus, apud Spoletum siue Pon-
 tem, quem ab eius cade Sanguinarium accepisse no-
 men ferūt, inter Oriculum, Narniamque, & Spo-
 letum, & urbem Romam regione media positum.
 Fuit autem genere Maurus, pugax, nec tamen
 præceps. Vixit annis III. minus L.

Licinius Valerianus.

Licinius Valerianus cognomēto Colobius,
 imperavit annis XV. parentibus ortus
 splendidissimis, stolidus tamen & multū
 iners, neque ad usum aliquem publicum
 officio, consilio, seu gestis accommodatus, Hic si-
 lium suum Galienum Augustum fecit, Galieni-
 que filium Cornelium Valerianum Cæsarem. His
 imperantibus, Religianus in Mœsia, Cassius La-
 bienus Poëthumus in Gallia, Galieni filio inter-
 fecto, imperatores effecti sunt. Pari modo Aelianus
 apud Moguntiam, cum in Aegypto Aemilianus,
 apud Macedonas Valens, Mediolani Aureolus do-
 minatum inuasere. Valerianus verò in Mesopo-
 tamia bellum gerens, à Sapore, Persarum rege su-
 peratus, mox etiam captus est: apud Parthos
 ignobili seruitute consenuit. Nā quan-
 diu vixit, rex eiusdem provincie,
 incuruato eo, pedem cervi-
 cibus eius imponens,
 equum ascende-
 re solitus
 erat.

Galien

Galienus.

I XX. an. ma-
ior mortuus.

GAlienus quidem in locum Cornelij filij sui, Salonianum alterum filium subrogavit, amori diverso pellicum deditus, Salonina coniugis & concubina, quam per pactionem concessa parte superioris Pannonia, a patre Marcom annorum rege, matrimonij specie susceperat, Pipam nomine. Novissimè aduersus Aureolum profectus est. Quem cum apud Pötem, qui ex eius nomine Aureolus appellatur, obtentü, detrusümque Mediolanum obsedit, eiusdem Aureoli commento a suis interijt. Regnavit annis XV. cum patre V II. & solus V I II. vixit annis L.

Claudius.

* ab

Claudius imperavit annis II. Hunc plerique putant Gordiano satum, dum * alij Liscensa muliere matura institueretur ad uxorem. Hinc Claudius Galieni morientis sententia imperator designatus, ad quem Ticini positum per Gallonium Basilium indumenta regia direxerat: extinctoque a suis Aureolo, receptis regionibus, aduersum * autem Alemänorum haud procul a lacu Benaci dimicans, tantam multitudinem fudit, ut agrè pars dimidia superfuisset. His diebus Victorinus regnū cepit, Claudius verò, cum ex fatalibus libris, quos inspicere preceperat, cognouisset, sententia in senatu dicenda, primi mortis remediū desiderari, Pomponio Basso, qui tunc erat, se offerente, ipse vitam suam, haud passus responsa frustrari, dono Reipub. dedit, praefatus neminem tanti ordinis, primas habere ipsum Imperatorem. Ea res sic erat cunctis grata, ut non diu vocabulum modò, sed ex auro statuam prope ipsum

Primus Gothorum arma impetumque repressit.

psum iouis simulacrum, atque in curia imaginem auream proceres sacrauerint.

Quintilius.

Hic successit frater eius Quintilius XVII. dies. Is paucis diebus imperium tenens, interemptus est.

Aurelianus.

Aurelianus genitus patre mediocri: & ut quidam ferunt, Aurelij clarissimi Senatoris colono, inter Daciam & Macedoniam: imperavit annis v. Iste haud dissimilis fuit Magno Alexandro, seu Casari Dictatori. Nam Romanam urbem triennio ab iniuriosis receptavit, cum Alexander annis XIII. per victorias ingentes ad Indiam peruenerit, & C. Caesar decennio subiecerit Gallos, aduersum ciues quadrienno congressus. Iste in Italia tribus praelijs victor fuit, apud Placētiam, iuxta amnem Metaurū, ac fanum Fortuna, postremò Ticinensibus in cāpis. Huius tempore apud Dalmatas Septimius Imperator effectus, mox à suis obruncatur. Hoc tempore in urbe Roma monetarij rebellarūt, quos Aurelianus victor ultima crudelitate compescuit. Iste primus apud Romanos diadema capiti innexuit: gēmisque, & aurata omni veste, quod adhuc ferè incognitum Romanis moribus videbatur, usus est. Hic muris validioribus & laxioribus urbem sepsit. Porcina carnis usum populo instituit. Hic Tetricum, qui imperator ab exercitu in Gallijs effectus fuerat, correctorem Lucaniae prouexit, aspergens hominem, eleganti ioco, Sublimius habendum regere aliquam Italiae partem, quam iram Alpes regnare. Qui simè fraude serui sui, qui ad

Aurelianus
primus diadema
capiti innexuit.

qui ad quosdam militares viros amicos ipsius, no-
mina pertulit adnotata, falso manum eius imita-
tus, tanquam Aurelianus ipsos pararet occidere
ab isdem interfectus est in itinere medio, quod in-
ter Constantinopolim & Heracleam est. Fuit sa-
uus & sanguinarius, & trux omni tempore, etiam
filij sororis interfector. Hoc tempore v 11. mensibus
interregni species euenit.

Tacitus.

Tacitus post hunc suscepit imperium,
vir egregie moratus, qui ducentesi-
mo imperij die apud Tarsum febre mor-
ritur.

Florianus.

Taciti frater.

Hic successit Florianus. Sed cum ma-
gna pars exercitus equitantium Pro-
bum militia peritum legisset, Florianus
dierum l. x. quasi per ludum im-
perio vsus, incisis a semetipso venis, effuso sanguine
consumptus est,

Probus.

Ob preclaris-
simam vocem
occiditur: no-
fore opus mi-
litibus, cum
hostes dees-
sent.

* vites

* Almani

Vopis. legit.

Probus genitus patre agresti, hortorum
studioso, Dalmatio sanguine, imperauit
annis v 1. Iste Saturninum in Oriente,
Proculum, & Bonosum Agrippina im-
peratores effectos oppressit. * Vinas Gallos & Pan-
nonios habere permisit. Opere militari * Almam
* Almani montem apud Syrmium, & Aureum apud Me-
siam superiorem vinas conseruit. Hic Syrmio in
turri ferrata occiditur.

Carus

Carus.

Carus Narbone natus, imperavit annis
 XI. Iste confestim Carinum, & Nume-
 rianum Caesares fecit. Hic apud Cresi-
 phonta ictu fulminis interijt. Numeria-
 nus quoque filius eius cum oculorum dolore corre-
 ptus in lecticula veheretur, impulsore Apro, qui
 socer eius erat, per insidias occisus est. Cum dolo oc-
 cultaretur ipsius mors, quousque Aper inuadere
 possit imperium, factore cadaveris, scelus est prodi-
 rum. Hinc Sabinus Iulianum inuadens imperium,
 à Carino in campis Veronēsis occiditur. His Ca-
 rinus omnibus se sceleribus inquinavit, plurimos in-
 noxios fctis criminibus occidit: matrimonia nobi-
 lium corrumpit: condiscipulis quoq; qui taxauerūt
 eū in auditorio verbi fatigatione, perniciosus fuit.
 Ad extremum trucidatur eius præcipuè Tribuni
 dextera, cuius dicebatur coniugem polluisse.

Capitale ferè
 fuit ultra Cte
 siphontem pro
 gredi.

Diocletianus.

Diocletianus Dalmata, Amilini sena-
 toris libertinus, matre pariter atque
 oppido nomine Dioclea, quorum voca-
 bulis, donec imperium sumeret, Diocles
 appellatus. Vbi orbis Romani potentiā cepit, Gra-
 ium nomen in Romanū morē conuertit. Imperavit
 annis XXV. Is Maximianum Augustum effecit,
 Constantium & Galerium Maximianum cogno-
 mento Armentarium, Caesares creauit, tradens
 Constantio Theodoram Herculij Maximiani pri-
 uignā abiecta uxore priori. Hoc tēpore Carausio
 in Gallijs Achillens apud Aegyptiū, Iulianus in
 Italia imperatores effecti, diuerso exitu periere. E
 quibus Iulianus actō per costas pugione, in ignem
 abie

abiecit se. Diocletianus verò apud Nicomediam sponte imperiales fasces relinquens, in proprijs agris consenuit. Qui dum ab Herculio atque Galerio accipiendum imperium rogaretur, tanquam pestem aliquam detestans, in hunc modum respondit: *Vtinam Salone possetis visere* * *oleta nostris manibus instituta, profectò nunquam istud tentandum iudicaretis.* Vixit annis **LXVIII.** ex quibus com-

Alii LXXVIII
an. vixisse scri-
bunt.

muni habitu propriè nouem egit. Morte consumptus est, ut satis patuit, per formidinem voluntariam. Quippe cum à Constantino atque Licinio vocatus ad festa nuptiarum, per senectam, quo minus interesse valeret, excusauisset, rescriptis minacibus acceptis quibus increpabatur Maxentio fauisse, ac Maximino fauere, suspectans necem dedecorofam, venenum dicitur hausisse. His diebus Constantius Constantini pater, atque Armentarius, Cesarei Augusti appellantur. Creati Cesaribus Seueri per Italiam, Maximini Galerij sororis filio per Orientem, eodémque tempore Constantinus Cesar efficitur, Maxentius Imperator in villa **V. milibus** ab vrbe discreta itinere Lauciano, dehinc Licinius Augustus efficitur, parique modo Alexander apud Carthaginem imperator fit. similique modo Valens Imperator creatur, quorum exitus iste fuit: Seuerus ab Herculio Maximiano

Roma intra tabernas extinguitur, su-
nusque eius Galieni sepulchro
infertur: quod ab vrbe
abest per Appiam
millibus **IX.**

*

Galeri

Galerius Maximianus.

Galerius Maximianus consumptis genitalibus defecit. Maximianus Herculeius à Constantino apud Massiliam obsessus, deinde captus, pœnas mortis genere: postremo fractis laqueo ceruicibus. Alexander à Constantini exercitu iugulatur. Maxentius dum aduersus Constantinum congregitur paulo superius à ponte Miluio, in pontem nauigij compositum, ab latere ingredi festinans, lapsu equi in profundum demersus est, voratimque limo pondere thoracis corpus vix repertum. Maximianus apud Tarsum morte simplici perijt, Valens à Licinio morte mulctatur. Fuerunt autem morum huiusmodi. Aurelius Maximianus, cognomento Herculeius, ferus natura, ardens libidine, consilijs stolidus, ortu agrestis Pannonioque. Nam etiam nunc haud longè Syrmio eminent locus palatio ibidem constructo, ubi parentes exercebant opera mercenaria. Aetate interijt sexagenarius, annorum XX. imperator. Genuit ex Eutropia Cyra muliere Maxentium, & Faustam coniugem Constantini: cuius patri Constantio tradiderat Theodoram priuignam. Sed Maxentium suppositum fuerunt arte muliebri tenere mariti animum laborantis auspicio gratissimi cœpti à puero. Is Maximianus charus* nulli unquam fuit, nec patri aut socero quidem Galerio.

Maxentii
mors.

* nunquam
illi.

Galerius Armentarius.

Galerius autem fuit, licet inculta agrestique iustitia, satis laudabilis, pulcher corpore, eximius & felix bellator, ortus parētibus agrarijs, pastor armentorum,

unde ei cognomen *Armentarius* fuit. Ortus *Dacia Ripensi*, ibique sepultus est: quem locum *Romulia* num etiam vocabulo *Romula* matris appellarat. Is insolenter affirmare ausus est, matrem more *Olympiadis Alexandri Magni* creatricis, compressam *dracone* semet concepisse.

Galerius maximinus.

* *Dara*

Eboraci de-
cessit.

Galerius Maximinus sorore *Armentarij* progenitus, veroque nomine ante imperium * *Daza* dictus, *Cesar* quadriennio. dehinc per *Orientem* *Augustus* triennio fuit: ortu quidem atque instituto pastoralis, verum sapientissimi cuiusque, ac literatorum cultor: ingenio quiesco, vix audior. Quo ebrius, quadam corrupta mente aspera iubebat: qui cum pigeret factum, differri qua praecepisset, in tempus sobrium ac matutinum statuit.

Alexander.

Alexander fuit *Phryx* origine, ingenio rimidus, inferior aduersus laborem vitio senecta atatis. Huius omnibus assumptis, imperij iura penes *Constantinum* & *Licinium* deuenere.

Constantinus.

Constantinus Constantij imperatoris & *Helena* filius, imperavit annis triginta. Hic dum iuuenulus a *Galerio* in *Vrbe* *Roma* religionis specie obses teneretur, fugam arripiens, atque ad frustrandos insequentes publica iumenta quaque iter egerat, interfecit: & ad patrem in *Britanniam* peruenit, & forte hisdem diebus ibidem *Constantinum* parentem fata ultima perurgebant. Quo mortuo, cuncti qui aderant adstantibus, sed praecipue *Eroco*

*Eroco Alemānorum rege auxiliū gratia Constan-
tium comitato, imperium capit. Hic sororem suam
Constantiam Licinio Mediolanum accito coniun-
git, filiumque suum Crispum nomine ex Minerui-
na concubina susceptum, idem Constantium, ūs-
dem diebus natum, oppido Arelatensi, Licinium-
que Liciniū filium, mensiam ferè viginti, Casares
efficit. Verum enim vero* UT IMPERIA

DIFFICILE CONCORDIAM CV-
STODIUNT. disidium inter Licinium Con-
stantinumque exoritur, primūque apud Ciba-
las iuxta paludem Hiulcam nomine, Constantino
nocte castra Liciniū irrumpente, Licinius fugam
petijt, Byzantiūque fuga volucris pervenit: ibi
Martinianum officiorum magistrum Casarem
creat. Dehinc Constantinus acie potior, apud Bi-
thyniam adegit Licinium, pacta salute indumen-
tum regium offerre per uxorem: inde Thessaloni-
cam missum, paulo post eum Martinianūque
iugulari iubet. Hic Licinius annum dominatio-
nis ferè post X I I I I. vitæ proximè L X occiditur,
avaritiæ cupiditæ omnium pessimus, neque alienus
à luxu venereo, asper admodum, haud medi-
ocriter impatiens: infestus literis, quas per insci-
tiam immodicam, virus ac pestem publicam no-
minabat, præcipuè forensam industriam. Agrari-
bus planè ac rusticantibus, quia ab eo genere or-
tus altusque erat, satis utilis, ac militiæ custos,
ad veterum instituta severissimus: SPADO

TINEAS & fori
NVM ET AVLICORVM OMNIVM ces aulicos
VEHEMENS DOMITOR, TINEAS vocabat.
SORICES QVE. PALATII APPEL-
LANS. At Constantinus obtento totius Roma-
ni imperij mira bellorū felicitate regimine, Fau-
sta coniuge, ut putant, suggerente. Crispum filium

Herba parietaria.

Nicomedia obiit. Eutro.

necari iubet. Dehinc uxorem suam Faustam in balneas ardentis coniectam interemit: cum eum mater Helena ardore nimio nepetis increparet. Fuit verò ultra quàm estimari potest, laudis avidus. Hic Traianum HERBAM PARIETARIAM ob titulos multos adibus inscriptos, appellare solitus erat. Hic pontem in Danubio construxit: habitum regium gemmis, & caput exornans perpetuo diademate. Commodissimus tamen rebus multis fuit: calumnias sedare legibus severissimis, nutrire artes bonas præcipuè studia literarum, legere ipse, scribere, meditari, audire legationes, & querimonias prouinciarum. Cùmque liberis filioque fratris Delmatio Caesaribus confirmatis, III. & LX. annis vixisset, ex quibus dimidius, ita ut XII. solus imperaret, morbo consumptus est, irrisor potius quàm blandus. Unde prouerbio vulgari, Tracalla, decem annos præstantissimus, duodecim sequentibus latro, decem nouissimis pupillus ob profusiones immodicas nominatus. Corpus sepultum in Byzantio, Constantinopoli dicta: quo mortuo, Delmatius militum ut necatur. Ita ad tres orbis Romani dominatio redacta est, Constantino, & Constantio, ac Constante, filijs Constantini. Hi singuli has partes regendas habuerunt. Constantinus iunior cuncta trans Alpes: Constantius à freto Propontidis, Asiam atque Orientem: Constans Illyricum, Italiàmque, & Africam, Dalmatiã, Thraciam, Macedoniàmque, & Acha-

iam.

Annibal

*Annibalianus, Constans, &
Constantius.

* Constanti
nus.

Annibalianus Delmatij Caesaris con-
sanguineus, Armeniam nationesque
circum socias. Interim ob Italiae Afri-
cæque ius dissentire statim Constanti-
us & Constans cœperunt. Constantius latroni-
cij specie, dum incautus, fœdæque temulentus in
aliena irruit, obtruncatus est, proiectusque in flu- Ad Aquileiã.
uium, cui nomen Alsa est, non longè ab Aquileia.
Constans verò venandi cupidine, dum per sylvas
saltusque erraret, conspirauere aliquanti milita-
res in eius necem, autoribus Chrestio & Marcel-
lino, simulque Magnentio: qui ubi patrandi ne-
gotij dies placuit, Marcellinus natalè filij simu-
lans, pleròsque ad cœnam rogat. Itaque in mul-
tam noctem cõiuuiò celebrato, Magnentius quasi
ad ventris secreta secedès, habitum venerabilem
capit. Ea re cognita, Cõstans fugere conatus, apud
Halenam oppidum Peireneo proximum, à Gaiso-
ne cum lectissimis misso, interficitur anno XIII
Augustæ dominationis: nam Cæsar triennio fue-
rat, xvi septimo vicesimòque. Hic fuit debilis pe-
dibus, manibusque articulorum dolore. Fortuna-
tus cœli temperie fructuum prouëtum, nulla à Bar-
baris formidine: quæ profectò maiora fuerint, se
prouinciarum rectores non pretio, sed iudicio pro-
uexisset. Huius morte cognita, Vetrano magister
militum, imperium in Pannonia apud Mursiam
corripuit: quem Constantius non post multos dies
regno exiit, grandæuo ætate non vitam modo, sed
etiam voluptuarium otium cõcedens, Fuit autem
propè ad stultitiam simplicissimus.

Vixit annis
X L. regnauit
autè X X I I I.

Constantius.

Constantius Gallum fratrem patruelē, Casarem pronuntiat, sororem Constantinam illi coniungens: Magnentius quoque Decentium cōsanguineum suū trans Alpes Casarem creauit. His diebus Roma Nepotianus Eutrophia Constantini sororis filius, hortantibus perdita Augusti nomen rapit: quem octauo die vicesimōque Magnentius oppressit. Hoc tempore Constantius cū Magnentio apud Murciam dimicans vicit: in quo bello penē nunquam amplius Romana cōsumpta sunt vires, totiusque imperij fortuna pessundata. Dehinc cum se Magnentius in Italiam recepisset, apud Thicanum plures fudit, incautus, & ut in victoria solet, audacius persequentes. Nec multō post apud Lugdunum coangustatus, gladio occultē prouiso, ictū pulsi parietis iuuans, transfosso latere, ut erat vasti corporis, vulnere naribusque, & ore cruorem effundens, mense imperij XLII. atatis verò L. expirauit: ortus parentibus, qui Galliam inhabitant: legendi studio promptus, sermonis acer, animi tumidi, & immodicē timidus: artifex tamen ad occultandam audaciae specie formidinem. Eius morte audita, Decentius laqueo fasciæ ad collum posito, vitam finiuit. Hoc tempore Gallus Casar à Constantio occiditur, Imperauit annis IIII.

Siluanus.

Siluanus imperator effectus, die imperij vigesimo octauo perimitur. Fuit ingenio blandissimus, quanquam barbaro patre genitus: tamen institutione Romana satis cultus & patiens.

Constantius.

Constantius Claudium Iulianum fratrem Galli, honore Caesaris adsumit, annis natum ferè tres atque viginti. Iste in campis Argëtoracensibus apud Gallias cum paucis militibus infinitas hostiũ copias deleuit. Stabãt acerui montiũ similes, fluebat cruor fluminum modo, captus rex nobilis Nodomarius, fusi omnes optimates, redditus limes Romana possessionis: ac postmodum cum Alemannis dimicans, potentissimum eorum regem Badomarium cepit. Hic a militibus Gallicanis Augustus pronuntiatur. Hic Constantius urgere legationibus, in statum noménque pristinum reuerti.

Iulianus.

Iulianus mandatis mollioribus, refert se sub nomine Celsi imperij multò efficuosius pariturum. Hinc Constantius magis magisque ardens dolore: atque, ut erat talium impatiens, in radicibus Tauri montis apud Mopsocrenem febrì acerrima, quam indignatio nimia vigilijs augebat, interijt, anno aui 1111. & XL. imperij 1X. atque XXX. verum Augustus 1111. X Xq. octo solus, cum fratribus atque Magnentio XV. X V. Caesar. Felix bellis ciuilibus, externis lacrymabilis, mirus artifex in sagittis: à cibo vinoque & somno multum intemperans, patiens laboris, facundiæ cupidus: quam cum adsequi tarditate ingenij nõ possit, alijs inuidebat. Spadonum aulicerum, que amori deditus, & vxorum: quibus cõtentus, nulla libidine transuersa, aut iniusta polluebatur. Sed ex coniugibus, quas plurimas sortitus est, præcipuè Eusebiam dilexit: de-

Vxores qua-
les sint.

Fiscum liene
dixit Traia-
nus.

Scripte hic
in Christia-
nos.

coram quidem, verum per Amantias, & Gorgo-
nias, & alia importuna ministeria vexantem fa-
mam viri, contra quam feminis modestioribus
mos est, quarum saepe precepta maritos iuuant.
Nanque, ut ceteras omittam, Pompeia Plotina
incredibile dictu est quanto auxerit gloriam Tra-
iani, cuius procuratores cum prouincias calumnijs
agitarent, adeo ut unus ex ijs diceretur locuple-
tium quenque ita conuenire, Quae habes ad men-
sam? Vnde habes? tertiu, Pone quae habes: illa con-
iugem corripuit, atque increpans quod laudis sua
esset incuriosus, talem reddidit, ut postea exactio-
nes improbens & detestans, FISCUM LIENEM
VOCARET, quod eo crescente artus
reliqui tabescant. Igitur Iulianus redacta ad
vnum se orbis Romani curatione, gloria nimis cu-
pidus in Persas proficiscitur. Illic a transfuga
quodam in insidias deductus, cum eum hinc inde
Parthi urgeret, e castris iam positus, arrepto tan-
tum clypeo procurrit. Cumque inconsulto ardore
nititur ordines ad praelium componere, ab uno ex
hostibus, & quidem surgente, conto percutitur: re-
latuque in tabernaculum: rursusque ad hortan-
dos suos egressus, paulatim sanguine vacuatus,
circa noctis ferè medium defecit: praefatus, consulto
sefe de imperio nihil mandare, ne uti solet, in mul-
titudine disceptantibus studijs amicorum, ex in-
uidia rei pra discordia exercitus periculum para-
ret. Fuerat in eo literarum ac negotiorum ingens
scientia: eo inuauerat philosophos & Graecorum
sapientissimos: vsu promptior corporis, quam va-
lidus quidem, sed breuis fuit. Hac minuebat qua-
rundam rerum neglectus modus. Cupido laudis
immodica, cultus numinum superstitiosus, audax
plus quam imperatorem decet: Cui salus propria
cum

cum semper ad securitatem omnium, tum maxime in bello conseruanda est. Ita illum cupido gloria flagrantior peruicerat, ut neque terramotu, neque plerisque presagys, quibus uetabatur petere Persidem, adductus sit sine ponere ardori, ac ne noctu quidem uisus ingens globus caelo labante diem belli cautum praestiterit.

Iouinianus.

Iouinianus genitus patre Varroniano, insula agri Singidonensis, prouinciae Pannoniae, imperauit menses VIII Cuius patri cum liberos crebros amitteret, praeceptum somnio est, eum qui iam instante uxoris partu edendus foret, diceret Iouinianum. Hic fuit insignis corpore, latus ingenio, literarum studiosus. Hic dum a Perside hyeme aspera mediaque Constantinopolim accelerans, cruditate stomachi, tectorio noui operis grauatus esset, repente interijt annos gerens proximè XL.

An. M. C. I. X.
ab vrbe con-
dita.

Valentinianus.

Valentinianus imperauit annis XII. minus diebus C. Huius pater Gratianus mediocri stirpe ortus, apud Cibalas Funarius appellatus est, eò quòd uenalitium funem portanti, quinque milites nequirent extorquere: eo merito adscitus in militiam usque ad praefectura praetoriana potentiam conscendit. Ob cuius apud milites commendationem, Valentiano imperium resistenti aggeritur. Hic Valentem consanguineum suum sibi socium in imperio adsciuit, ac demum Gatianum filium, necdum plenè puberem, hortatu socrus & uxoris Augustum creauit. Hic Valentinianus fuit vultus
y s decens,

decens, solers ingenio, animo grauis, sermone cultis-
 simus. Quamquam enim ad loquendum parcus, se-
 uerus, uehemens, infestus tamē vitijs, maximēque
 auaritia: cuius puniter ipse fuit acer: & in ijs que
 memoratus sum, Adriano proximus: Genera ve-
 rustissimorum meminisse, noua arma meditari,
 fingere terra seu limo simulacra, prudenter uti lo-
 cis, temporibus, sermonibus, atque, ut breuiter con-
 * si infidis cludam, * semper criminibus queis sese quasi fidi-
 hominibus. simis prudentissimisque dederat, careret: aut pro-
 Ita legit. batis eruditisque monitoribus uti licuisset, perfe-
 Eutrop. Itus haud dubiè princeps enituisset. Huius tem-
 pore Firmus apud Mauritaniam regnum inua-
 dens extinguitur Valentinianus apud Bergen-
 tionem legationi Quadorum respondens: anno aui
 v. & l. impetu sanguinis uoce amissa, sensu inte-
 ger expirauit. Quod quidem intemperantia cibi
 ac saturitate, qua artus diffuderat, accidisse plu-
 res detulere. Itaque eo mortuo, Valentinianus ad-
 huc quadriennis, autore Equitio ac Merobaude
 propinquo, ubi cum matre fuerat allatus, creatus
 est imperator.

Valens.

Valens unā cum Valentiniano ger-
 mano suo, de quo diximus, regnauit
 annos x. menses v. Hic Valens cum
 Gothis lacrymabili bello commisso,
 sagittis saucius in casam deportatur uilissimam:
 ubi superuenientibus Gothis, ignique supposito,
 incendio concrematus est: in quo prebonda hac fue-
 re. Fuit possessoribus consultor bonus, mutare iudi-
 cia uerus, in amicos fidus, irasci sine noxa ac peri-
 culo cuiusquam, sanè valde timidus. Huius tem-
 poribus Procopius tyrannus cadens extinguitur.

Gratianus.

Gratianus genitus Syrmij, imperavit An. ab vrbe cum patre Valentiniano annis V I I I. cond. M. C X. diebus L X X X V. cum patruo & fratre I I I. cum eodem fratre ac Theodosio I I I I. & cum his omnibus accedente Arcadio menses V I. Hic apud Argentarium oppidum Gallie, X X X. Alemannorum millia in bello extinxit. Hic cum animaduertisset Thraciam Daciamque tanquam genitales terras possidentibus Gothis Triballisque, atque omni pernicie atrocioribus Hunnis & Alaxis, extremum periculum instare nomini Romano, accitum ab Hispania Theodosium, cunctis fauentibus, agenti annum a tricesimo tertium, imperium committit. Fuit autem Gratianus literis haud mediocriter institutus, carmen facere, ornate loqui, explicare controuersias rhetorum more. Nihil aliud die noctuque agere, quam spiculis meditari, summamque voluptatis, diuinamque artis credere, ferire perire sibi destinata: cibi que, vini, ac libidinis victor. Cunctisque fuisset plenus bonis, si ad cognoscendam Reipub. gerendam scientiam animum intendisset: a qua prope alienus, non modo voluntate, sed etiam exercitio fuit. Nam dum exercitium negligeret, & paucos ex Alanis, quos ingenti auro ad se transtulerat, aut ferret veteri ac Romano militi, adeoque Barbarorum conitatu, & prope amicitia capitur, ut nonnunquam eodem habitu iter faceret, odia contra se militum excitauit. Hoc tempore cum Maximus apud Britanniam tyrannidem arripisset, & in Galliam transmisset, ab insensu Gratiano legionibus exceptus, Gratianum fugauit, nec mora extinxit, qui vixit annis X X V I I I.

Floruit hoc tempore D. Hieronymus & Martinus.

Theod

Theodosius.

Theodosius genitus patre Honorio, matre Thermantia genere Hispanus, originem à Traiano principe trahens, à Gratiano Augusto apud Syrmium imperator effectus, regnavit annis XXVII. Huic ferunt nomen summo parentes monitos sacrauisse, ut Latine intelligimus, à Deo datum. De hoc etiam oraculo in Asia divulgatum est, eum Valenti successurum, cuius nomen è Δ, & ε ο, atque δ Græcis literis initiaretur. Qua cognitione principij deceptus Theodorus, cum sibi imperium præsumeret, scelestæ cupidinis supplicia percepit. Fuit autem Theodosius propagator Reipublicæ atque defensor eximius. Nam Hunnos & Gotthos, qui eam sub Valente defatigassent, diversis prælijs vicit: cum Persis quoque petitis pacem pepigit, Maximum autem tyrannum, qui Gratianum interfecerat, & sibi Gallias vindicabat, apud Aquileiam extinxit: Victorem quoque eius filium intra infantia annos à Maximo patre Augustum factum necavit, Eugenium quoque tyrannum, atque Arbogastem superavit, deletis eorum decem milibus pugnatorum. Hic etenim Eugenius confusus viribus Arbogastis, postquam apud Viennâ Valentinianum extinxerat, regnum inuasit, sed mox simul cum vita imperium perdidit. Fuit autem Theodosius moribus & corpore Traiano similis, quantum scripta veterum, & pictura edocent: sic eminens status, membra eadem, par cesaries, os absque eo quod illi aliquantum vellendo steriles gena, neque tam ingentes oculi erant, nescio an & tanta gratia, tantusque flos in facie, seu tanta dignitas in incessu. Mens verò prorsus similis, adèd

ut nihil

ut nihil dici queat, quod non ex libris in istum
 videatur transferri. Clemens animus, misericors,
 communis, solo habitu differre se ceteris putans: in
 omnes homines honorificus, verum effusus in bo-
 nos: simplicia ingenia æquè diligere, erudita mi-
 rari, sed innoxia: largiri magno animo magna:
 amare ciues vel priuato contubernio cognitos,
 eosque honoribus, pecunia, beneficijs ceteris mune-
 rari, præsertim quorum erga se velut patrè aspe-
 ro casu officia probauerat. Illa tamè quibus Tra-
 ianus aspersus est, violentiam scilicet & cupidi-
 nem triumphandi, vsque eò detestatus est, ut bel-
 la non mouerit, sed inuenerit, prohibueritque lege
 ministeria lasciuia, psaltriaque comestationibus
 adhiberi: tantum pudori tribuens & continentia,
 ut consobrinarum nuptias vetuerit tanquam reo-
 rum. Literis, si nimum perfectos contemplemur,
 mediocriter doctus, sagax planè, multumque di-
 ligens ad noscenda morum gesta: è quibus non de-
 sinebat execrari veterum facta superba, crudelia,
 libertati infesta quæ legerat, ac Cinnam, Mariù,
 Syllamque, atque uniuersos dominantium, præci-
 pue tamen perfidos & ingratos. Irasci sanè rebus
 indignis, sed flecti citò, unde modica dilatione
 emolliabatur. Aliquando seuera præcepta habuit
 de Liuiò, vel quod Augustus à philosophiæ docto-
 re didicerat, qui cum vidisset eum faciliè commo-
 ueri, ne asperum aliquid statueret, monuit, ut ubi
 irasci cœpisset, quatuor atque viginti Grecas li-
 teras memoria recenseret, ut illa concitatio, quæ
 momenti est, mente aliò traducta, parui temporis
 interiectu languesceret. Melior haud dubiè, quod
 est clara virtutis, post auctam annis potèntiam re-
 galem, multoque maximè post ciuilem victoriam.
 Nam & annonæ curam sollicitius attendere, &

Præcepta ex
Liuiò.

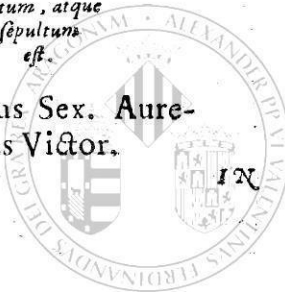
Intra aulam

auri argentique graue pondus sublatis atque expensi à tyranno, multus è suo restituere, cum benigni principes, & quidem vix fundos solerent nudos, ac deformata prædia concedere. Iam illa minutiora, & ut dicitur, intra aulam: quæ quidem quia occulta sunt, magis natura hominum curiosæ oculos aurisque ad se trahunt. Patrum colere tãquam genitorem, fratris mortui, sororisque liberos habere pro suis, cognatos affinesque parentis animo complecti: elegans lætisque conuiuium dare, non tamen sumptuosum: miscere colloquia personis, studia dignitatibus, sermone cum gravitate iucundo, blandus pater, cõcors maritus. Exercebatur neque ad illecebras, neque ad lassitudinem: ambulationibus magnis, cum esset ocium, reficiebat animum. Ad vescendi continentiam va-

Floruit & D.
Ambrosius.

letudinem regebat. Sicque in pace rebus humanis annum agens quinquagesimum, apud Mediolanũ excessit: utranque Rempublicam utrique, id est, Arcadio & Honorio quietã relinquens. Corpus eius eodem anno Constantinopolim translatum, atque sepultum est.

Haftenus Sex. Aurelius Victor.

IN RELIQUORUM Imperatorum vitam & mores Epitome. Arcadius.

Arcadius Constantinopoli, Honoris
Romae, diuiso imperio, post patris Theo-
dosij mortē imperat. Hosce enim viues
adhuc pater imperij consortes ferasat:
& mores, quoniam nondū per aetate imperis ma-
turi esse videbantur, testamento imperij admini-
stratores sanxit, qui liberorum aetatem adultam
supplentes regni curam gererent. Rufinum Arca-
dio adiungit, Honorio Sciliconem, Gildonem verò
Africa praesse voluit. Rufinus primus veterum
fidem & sacrosanctum fideicommissi ius violans,
clam missis muneribus, Alarico Gothorum regi
contra Arcadium arma sumere suadet, ut sibi
Orientis istac via pararet imperium. Re perspe-
cta à milicibus auctor tam scelerati consilij Rusi-
nus occiditur. Caianus Rufini sceleris imitator, au-
xilio Gothorum fretus, bellum civile mouet: naua-
li praeuio inter Hellepontum & Chersonesum vi-
ctus, dum fugit obruncatur. Caput eius pilo suffi-
xum Constantinopolim deportatur. Arcadius cum
regnasset annis paulò minus tredecim vitam cum
morte commutat, relicto filio Theodosio, quem, dum
viueret, Caesarem fecerat. Hic socordus ingenij
princeps, nec quidquam omnino paterna, aut aequae
virtutis referens, Eudoxiae uxori addictus, cum
alia multa improbe fecit, tum Chrysostrorum an-
tistitem Constantinop. sanctitatis & eruditionis
egregiae virum, uxori plus aequo inferens, in exi-
lium misit.

Rufinus Arca-
dii tutor oc-
ciditur.

Caianus ob-
truncatur.

Eudoxia Ar-
cadii vxor
Chrystro-
mus in exiliū
mittitur.

Honorius.

Honorius Theodosij filius, patri rebus gerendis dissimili, Romae eodem anno, quo Arcadius Constantinopoli imperat. Gildo Africa regnum adeptus,

* Macezilii
Gildo fratris
filios necat.

Strangulatur.

Stilico, una
cum filio oc-
ciditur.

Talmud Ju-
dzorum.

Mascerelis * fratris filios necat. Is in Italiam fugiens, acceptis ab Honorio quinque hominum milibus, fraternas copias delet, ipsiusque Gildonis in fuga comprehensi, milites quibus mandatum erat, velo gulam perfregere. Honorius Stiliconi pernicioso tutoris quod vocatis clam ab eo Vandalis in Galliam, rerum summam voluisset ad Eucherium filium transferre, simul & aduersus Alaricum apud Rauennam infeliciter pugnasse sua causa comperisset) successorem pariter & interfectorem misit. Itaque Roma in foro Pacis una cum Eucherio filio, & alijs coniurationis conscijs trucidatur. Maximus, Iouium & Sebastianum de successione in Gallia tumultuantes per Heraclium praefectum e medio sustulit. Postremo Constantinum, qui Gratiano tyranno successit, barbarum hominem Britanniam occupantem, Apud Arelatensem urbem opera & studio Constantij Comitis superauit. Huic, quoniam eum virum & domi & militiae fidum expertus fuerat, Placidiam sororem olim Ataulpho Gotthorum regi nuptam matrimonio iunxit. ex qua Valentinianus iunior (qui post Theodosium iuniorem, Arcadium filium, imperauit) natus est. Decessit Romae cum annos duos supra triginta imperasset. Hoc tempore Talmud Iudaeorum a duobus Rabbinijs (Platina autore) componitur. & Franci traiccto Rheno magnam Galliae partem occupant. Iudaei cum Christianis Alexandriae confidunt.

Theodosius.

Theodosius iunior, Arcady filius cum in Oriente imperaret, audita Honorij patri morte, Valentiniano, Constantij & Placidæ filio, imperij insignia donat: & cum matre Romam mittit. Aduentus in urbem satis opportunus fuit: Nam Ioannem, factione Castini Imperatorem factum & Africam sibi vendicantem, nouus princeps oppressit. Gensericus Vandalorum rex accersitus a Bonifacio, qui de Africa tenenda desperauerat, post multorum cadem Carthaginem occupat. Ad Aquilonem Bleda & Atila fratres, Hunnorum reges Illyricum & Thraciam, Thermopylas usque depredantur. Omnia hæc Theodosius maxima gloria tutatus est. Constantinopoli morbo absumptus est, cum Imperasset annos duos & triginta. Hoc principe Venetia felicitibus auspicijs in aquis edificari cœpere. Nestorius cum sua hæresi, quæ ab autore Nestorea postea dicta est, cum Pelagianis, synodo Ephesyna damnatur.

Venetia in aquis ædificatur.
Nestoria hæresis damnatur.

Valentinianus.

Valentinianus iunior, tertius huius nominis imperator inito, occidentis imperio, pacem illico cum Genserico Vandalorum rege, certis spatijs Africa inter se diuisa. Non multo post Atilam Hunnorum regem ex Pannonia Romam properantem Aëtij patricij ductu (quem postea ob affectata dominationis suspicionem occidi iussit) in campis Catalaunicis nobili clade repressit. Burgundionum regem afflixit. Magnam temporis partem Rauenna vixit, quam mœnibus restituit.

Ingratitudo erga bonos & viros fortes.

eiúsque praesuli Ioanni vsu pally concessit. Optimus ac clementiss princeps tandem à Maximo, ciue potenti ssimo potiunda eius vxoris gratia, vt ait Procopius, occiditur imperij anno trigesimo. Hoc tempore Gensericus Hipponem obsedit: mense

D. Augustinus.

III. obsidionis D. Augustinus D. Hieronimi discipulus in illa ipsa vrbe, cuiuserat episcopus, obiit annos natus LXXVI. nec vrbs sua ruinam vidit.

Martianus.

Martianus in Oriente Theodosio iuniori, cuius sororem duxerat in matrimonium, successit: quo tempore Valentinianus Italia imperabat.

Hic quanquam senex & humilis genere esset: excellerebat tamen rebus gestis & arte militari. Prima stipendia in Lydia fecit. Orientis imperium per nouem fere annos dilapsum, reparauit. Cum Vandalis & Parthis foedus percussit, Arila minas compescuit, pacem quo ad eius fieri potuit, coluit:

Martiani dictum celebre.

illud saepe vsurpans, **DVM IN PACE ESSE POSSVMVS, ARMA NON INDVAMVS.** Is Tatianum Iuliumque fratres, qui olim superuolantis aquila eius caput auspiciis retexerant, viaticoque iuuerant: statim vt Caesar dictus est, hunc Constantinopoli, illum Illyrico praefecit. Hoc principe Chalcedonenfis IIII. synodus celebrata est aduersus Dioscorum & Eutychem Leonis Rom. pontificis iussu. Pulcheria Arcadij filia in eligendo Casare princeps ei fauit, diademaque capiti eius imposuit. Vixit in imperio annos sex cum pace & probitatis opinione.

Chalcedonenfis synodus. Pulcheria Arcadii Caesaris filia.

Leo I.

Leo primus è gente Græcânica Suffragijs ac factione Asparus patricij post Martianum Imperator salutatur. Aspar enim ita cum Leone conuenerat, ut factus Imperator Ardaburium eius filium adoptaret: quod Leo præstitit. Populus, ubi hac nouit, Ardaburium unà cum patre interemit. Nonnulli à Leone, velut insidiarum in se autores, interfectos dicunt. Suppetias Anthemio Imperatori Ro. ad expellendos Vandalos tulit. Basilicum patricium aduersus Genfericum misit, qui eum propulsauit, cum iterum in Italiam irrumperere tentaret. Cum Ostrogotthis (qui Illyrium vastabant) eisque Pannoniam, acceptis obsidibus, incolendam concessit. Postremo Leonem sororis suæ ac Zenonis, qui postea regnauit, filium successorem reliquit. Pacis hic studiosus princeps semper illud in ore promptum habebat, **QVEM AD MODVM SOL** Leonis, pacis studiosi, dictū celebre.

CVNCTIS, QVÆ ILLUSTRAT, NONNIHIL IMPERTIT CALORIS: SIC PRINCEPS DEBET EOS SVA DIGNARI MISERICORDIA, QVOS CONTVETVR. Tenuit imperium annos sedecim. Byzantium hoc Imperante magna ex parte conflagrauit, & Italia perpetuo in motu fuit.

Leo II.

Leo Secundus, qui & iunior puer ab auro relictus, cum paucos menses imperasset, Zenoni patri, aut saltem vitrico manibus suis diadema imposuit, patrêmque suo loco deinceps imperare voluit.

Zeno.

Basilicus re-
legatur.

Basilicus in-
edia consumi-
tur.

Constantino
polis incēdio
flagrans rei li-
terarie iactu-
ram maximā
adfert.

Zeno Isauricus natione, genere obscu-
rus, facie deformis Constantinopoli post
Leonem iuniorem imperat, non ut Au-
gustus, sed ut tyrannus. Basilicum
Patricium imperium inuadere conantem unā cū
filio in Cappadociam relegat. Theodoricum Ostre-
gotthorum regem magnopere dilexit: eique statuā
dicauit, ac Italiam aduersus Odoacrum misit,
Consulem prius à se factum. Odoacrem in Italia
regis nomen sibi vendicantem praelio vicit Theo-
doricus. Pulsus Zeno à Basilico factione Ariad-
nae uxoris, in Isauriam concessit, nec multo post
reuersus Basilicum Lemni relegatum unā cum
filio fame mari coegit. Sunt qui adhuc viuum in-
clusum ab uxore sepulchro tradant, frustra que
resipiscentem & operam quiritatē obuisse: cum im-
perasset annos XIII. vel, ut quidam volunt,
XVII. Hoc principe maximam passa est res li-
teraria iacturam: nam incēdium adeo graue fuit,
ut prater maximam Constantinopolitanae urbis
partem igne absumptam, centum & viginti mil-
lia librorum combusta sunt: inter quae Homeri
poëma intestino draconis CXX. pedum aureis li-
teris descriptum. Nicena synodus prima appro-
batur.

Fla. Valerius Anastasius.

Fla. Valerius Anastasius dixopos, à di-
scoloribus oculorum pupillis, quarum
dextra nigricans: sinistra carnea, fuit à
Graecis cognominatus, magno Principum
consensu post Zenonem ex humili loco ad imperij
fastigium euectus, donatiuum militibus dedit.

Legat

Legatos Iudaeorum cum muneribus venientes, placidissime audiuit, Clodoveo francorum regi munero, patriciatu, & Consulatus titulum & insignia decrevit: quod Gothos in Gallia superasset, Burdegalamque oppidum recepisset. A mari ad Selymbriam longum murum duxit, ne incursiones Mæsiarum, Bulgarorum & Scytharum officerent. Plures per orbem tyrannos supplicio extremo affecit. Athenodori caput Isauricus miles veruto affixum ante portas Tharsi tulit, quod ibi aruit. Longinus tanquam fera dilaniatus est. Vitalianus Thrax in Oriente seditionem mouens pecunia placatus est. Hunni excursiones aliquot fecere. Geta Macedoniam, Epirum, Thessaliam diriperunt. quibus pro captiuis redimendis cum aurum misisset Anastasius, nec sufficeret hostium votis, Barbari illi coram captiuos trucidarunt. Anastasius inter bonos principes referri potuit, qui pacem emerit, nisi Eutychniana heresi, Ariadne uxoris suasu, adhesisset. unde sibi graue odium conflat. Post octogesimum & Octauum vita annum, Imperij vigesimi septimi fulmine ictus, periit, grauius ulceriscente numine pietate toties ab impuro principe lesam, quanquam Marcellinus senio longo confectum subita morte corruisse tradit.

Clodoveus
francorum
rex Gothos
superat.

Eutychniana
heresis.

Vltonis ex-
plum.

Iustinus Thrax.

Iustinus Thrax, utroque parente ignobilis, à teneris annis suum custos, deinde boni, post lignarij cuiusdam minister. natus annos sedecim militare capit, proptus manu & doctus hostem ferire gregarius miles factus. Hinc per omnes dignitatum honores ascendens ad praetorij praefecturam euectus consul designatus est. Mortuo Anastasio, ad eum Eunuchus quidam diues, superioris Augusti liberius venit.

Iustinus Imperator magnam vim dans ei pecuniarum, ut militum suffragiis Theocritianus Imperator designaretur. Verum Iustinus, comodi sui non immemor, Imperium ea pecunia sibi ipsi emit. Amantianum & Theocritianum insidias sibi molientes e medio sustulit. Anno imperii nono, Cal. April. Iustinianum sororis suae filium adoptauit, consortem imperii fecit: quarto post mense decessit. Imperauit annis nouem. Mensibus duobus. Orthodoxus fuisse traditur, Arianos siquidem expulit. Germanum praesulem Capuanum missum ab Ormisda Pont. Ro. pro orthodoxis restituendis ab Anastasio pulsus, humaniter excepit & exaudivit. Chalcedonense consilium publico edicto venerari voluit, Dirrhachium & Corinthum ciuitates, terra motu collapsas, magnis sumptibus restituit.

Dyrachiū & Corinthus ciuitates restituit.

Iustinianus.

Iustinianus Iustini ex sorore filius, cum annum quartum & quadragesimum ageret, imperare coepit, quod per annos undequadragesima administrans, veterem Romani imperii gloriam mirum in modum ampliauit. Maximus certe princeps nisi auaritia & delirij Eutychiani reus fuisset: & Belisario duci clarissimo, cuius opera res multo praclarissimas confecerat, ex leui admodum suspitione, citra culpam oculos effodi iussisset, & prostigasset. Tā graui oppressus fortuna Belisarius a praetereuntibus victum quaerere coactus est. Serici usus e Persis ad Gracos hoc tempore transijt, iam pridem desinus. Iustinianus tandem affectus morbo, Iustinum ex filia nepotem Casarem fecit, nec multo post ingrauescente morbo, non sanus mente, decessit: cum edictum, auctore Eutropio lib. XVI. ubique a pietate alio-

Belisarius dux clarissimus a praetereuntibus quaerere coactus est.

Serici usus a Persis ad Gracos transit.

num promulgasset. *Sophiæ templum ingens Iustiniiani iussu Constantinopoli edificatur. Hoc tempore fames ingens adeò in Italia inualuit, ut membra humana ederent indigenæ. Syluerius Papa, Theodora uxoris Iustiniiani fraude, falsis testibus conuictus à Belisario in exiliũ mittitur, ubi etiam obiit.*

Sophiæ templum.
Fames grauis
fima.
Syluerius Pa-
pa relegatur.

Iustinus minor.

Iustinus minor Iustiniiani ex filia nepos, Iustini emulus, ac perinde ut filius in regia semper enutritus facili admodum ingenio & ad promerendam ex liberalitate hominũ gratiã nato, à Iustiniiano Imperator declaratus est. Cum Persis fœdus pepigit, tributo, quod Romani annum his penderent, sublato. Longobardi Germanica gens Narsesis suasu, quem Imperator falso delatum proscripserat, in Italiam irrumpunt, quam ab Albuino rege ad Desideriũ CCCIIII. annis in principatus diuisam tenuere. Scripsit enim Sophia Iustini uxor ad Narsesem, ut ad pensa muliebria rediret: cunuchus enim erat Narses, Responderat utique Sophia Narses, se talem texturum telam, quam ipsa discutere & diuellere nequiret. Iustinus ex liberali auarissimus euasit: simul & fidei Christianæ contemptor maximus, & Pelagianæ hæreseos assertor acerrimus. Longinum cum nouo exarchatus magistratu in Narses, quem reuocauerat, locum misit. Exarchatus sedes quondam fuit Rauenna, qui magistratus cœpit anno mudi III. M. D. XXXIII. à Christo nato D. LXXI. ab hoc Iustino minore primũ excogitatus, ut Imperat. quodãmodo vicarius in Italia foret, eãq; fuit autoritate, ut Põtifex Romæ creatus, ab eo cõfirmaretur. Durauit annis hic magistratus

Narses Dux
proscriptus.

Iustinus fidei
Christianæ cõ-
temptor.

Exarchatu
quid.

C L X I I I I. Iustinus graui pedum dolore obijt anno imperij undecimo. Hoc principe Armeni Christiani efficiuntur. Monothelitarum hæresis. *obijt anno imperij undecimo. Hoc principe Armeni Christianam amplectuntur. Monothelita cum sua hæresi emergunt. Contra hos synodus Constantinop. C. L. episcopis celebratur, in qua Græcis sacerdotibus uxores permissa, Latinis nequaquam.*

Tiberius.

Tiberii in captiuos humanitas.

Tiberius secundus, contrarijs Iustino moribus, & ab eodem adoptatus, peculium ab eo coactum longa auaritia, Sophia tradente simul & omnes Narsetus ducis clariss. thesauros in Italia puteo, monstrante quodam sene repositos, egentibus dedit. In Oriente Persas saepe profligatos intra suos fines compulit, recepta Mesopotamia. Persarum captiuos omnes honestè vestitos in patriam remisit. Longobardos rupto cum Imperatore fœdere, urbem Ro. graui obfisione prementes multitudo decidentium imbrum à mœnibus repulit. Secuta est imbres longa siccitas, & inde caritate annonæ laboratum est. Tiberij felicitas multi nominis fuisset, si res in Occidente ut in Oriente successisset. Mauricium generum adoptauit eique imperium administrandum tradidit, Præsentibus Ioanne Patriarcha (qui coronam impesuit) & Senatu. Vixit cum summa pietatis & liberalitatis opinione. Imperauit annos septem.

Mauricius.

Mauricius genere capadox, successor Tiberij socii, præfuit imperio annos viginti. Rebus gerendis in initio felix fuit. Armenos & Persas per legatos

gatos fudit, Mœsia Scythas repulit, in Italia Longobardos repressit. Deinde auspicijs Theodosij filij sui & Germani soceri victos Hunnos Pannonisque exutos ad solitudines fugauit. Constantinopolitanū Patriarcham ὀνομαμένον, id est vniuersalis ecclesie præfulem vocitauit. Ex humili notario ob diligentiam à Iustino præfectus vigilum factus, mox Tiberij gener, postremò Augustus, multis victorijs illustris Remp. feliciter administrauit. Postremò ob insatiabile pecunia studium, militibus, qui Sarmatico limiti præpositi erant, loco sterili ac difficili & gelu horrido, infensus: quòd nulla aut rara stipèdia persolueret à Phoca centurione limitis Scythici, cuius insidias, somnio etiam admonitus, præcauebat, imperio & vita priuatur. Magna vir patientiæ & fortitudinis exemplum. Cum enim in conspectu suo uxor & filij interficerentur, forti animo perferens tantam calamitatem, exclamauit, **IUSTVS ES DOMINE ET RECTA IUDICIA TVA.** Turcicum nomen tunc primum in Asia auditum est. & Angli cum Gotthis ad fidem versi sunt Christianam.

Mauricius ex notario Augustus factus.

Patientiæ & fortitudinis exemplum.

Angli & Gotthi ad fidem conuertuntur.

Phocas.

PHocas Scythici limitis præfectus ab exercitu scelerato, cuius dux erat, Imperator lectus est, qui penè Mauricij oblitus, nec tanta cæde edoctus, auarissimè tributa exigenda mandauit, tenacius priore aurum seruans, secreto cum suis aulicis, Persico more, omnia disponens. & hi legatos audiebant, iudicia exercebant, magistratus dabant: quo in eo, qui imperat, miserius & deterius nihil est. Grati illi erant, qui inexplibili rapacitate populos vexabant. Stipendia mi

Miserissimi & detestabile.

dia militibus debita parcissimè exolvebat. Hic Ro. Pontificem primarium omnium declarauit, sollicitatus à Bonifacio tertio. Huius desidia & ignauia Romanorum vires adeò fracta & debilitate erant per luxū & libidinem, ut imperium Ro. solo nomine constaret, eoque ventum est, ut aut nomen imperij deleteretur aut Phocas occumberet. Erat acceptus Imperatori Priscus Patricius gener Heracleonæ. Huius filius Heraclius proprætor Africam administrabat: hi tres de Imperatore occidendo coniurationem ineunt. Heracleonæ, quia magister militiæ erat, in Thracia velut defensurus regionem & propulsaturus Barbaros exercitum cogit. Heraclius Constantinopolim ex Africa venit, ne pater defectionis suspicionem faceret. Conueniunt statuto tempore: fit de industria tumultus: dum milites Prætoriani accurrunt, coniurati Principem impurissimum abtruncant, imperij anno XIII.

Vltionis ex-
plum.

Heraclius.

Heraclius, Heracleonæ filius Africæ proprætor, occiso Phoca, à militibus Cæsar declaratus, acclamante populo Augustus consalutatur: Hic uno eodè- que die & diadema à Sergio Patriarcha accepit, Fabiam Eudoxiam duxit uxorem, simul & sacratissima corona & nuptiarum pōpa celebrata est, & Ierosolymam, Syriam & Aegyptium restituit imperio, & Persis victis & Cosiroa eorū rege à proprio filio interempto, quod fratri natu minori regnū tradidisset, lignum salutiferae crucis reduxit, illudque primum Constantinopolim, deinde Romanam transtulit. Durauit autem hoc bellum Heraclij aduersus Persas annos sex cōtinuos. Post hac

Cosiroa Per-
sarū rex à pro-
prio filio oc-
ciditur.

Hera

Heraclius cura Reip. alijs tradita, otio & quieti sese tradidit. Iudæos, etiam inuitos, ad Baptismum compulit, Mæthæos studijs operam dedit, aruspicijs & præstigijs demonum fidem adhibuit & in Monothelitarum hæresim prolapsus, Martinam fratris filiam in matrimonium ducit, data lege, ut omnibus idem liceret. Imperauit annis XXXI. Ferunt hydropisi occubuisse. Alij scribunt nouo claudis genere, testium folliculo sursum verso, simul cum virili membro, & semper tento: adeo ut quoties meieret, nisi tabula umbilico admota prohibente, vultum lotio sparsisset. existimant ob illicitas nuptias id accidisse.

Nouo morbi genere obit Heracl.

Heraclius iunior.

Heraclius, qui & Constantinus iunior dictus est. Heraclij filius vera pietatis cultor patri succedens dolis nouercae Martine, qua filio imperium astruebat, quarto regni mense veneno necatur.

Hæracleonas.

Hæracleonas Heraclij filius cum matre biennio in Oriente imperauit post sublatum Constantinum. Senatus populûsque Constantinopolitanus cognitoscelere in matrem & filium consurgens, hunc naribus abscissis, ne decor aut gratia ad commiserationem populos flecteret, illam lingua, ne oratione, qua multum valebat, commoueret, in exilium relegarunt, unâ cum Patriarcha, à quo adiuti erant in perpetrando scelere.

Vltionis exemplum.

Constans

Constantinus.

Martinus Pa-
pa in exilio
obit.

Quidquid or-
namentorum,
antiquiq; o-
peris,igno-
rante Romæ
fuit expilat
Constantinus.

Constantinus, qui & Constantinus III. pul-
sis Heracleona & Martina à Senatu,
sine militibus, quod raro accidit, Im-
perator declaratur. Hic auita impie-
tatis hæres & Monothelitarum dogma sectatus,
Martinum I. Pont. per Olimpium exarchum com-
prehendi iussit, & in exilio mori coëgit: quod Pau-
lum Patriarcham in synodo præfulatu deiecerit,
ac Cyri Alexandrini, Sergij & Pyrrhi cõdemna-
tionem probauerit. A Saracenis victus aufugit.
Posthac ab ijsdem impetratis inducijs, ut Italiam
a Longobardorum tyrannide liberaret, filio Con-
stantino domi relicto, Tarentum classe appulit. in-
dèque Luceria capta ac diruta, Beneuentum ob-
sidet. Obsidione relicta Capuam versus contendit,
ubi obuium habuit Mitolam eius urbis Ducem
armatum, à quo susus fugatusque Romam profi-
ciscitur. Cui Vitalianus pōtifex obuiam ad V I I.
lapidem processit. Romæ quidquid erat pulchri
præciosissime ex veterum monumentis expilat, ablatis
inter cætera Panthei tegulis aneis. Post dies duo-
decim in Siciliam abiit: ubi cum auare, & crude-
liter exigeret tributum à suis necatur, cum in
principatu vixisset annos X X V I I.

Constantinus.

Constantinus IIII. Constantis natu-
maximus filius imperium Byzantij pa-
tre absente administrans, ut mortè pa-
tris audiuit in Siciliam statim aduolat
& Mezentium (ut alij volunt) Miſſurum tyran-
num paternæ cedis autorem interficit. Bellum in
Saracenos annis septem terra marique gessit: quo-
rum unico congressu triginta millia fudit: eorumq;
vires

vires adeo debilitavit ut coacti sint pacis conditiones ab Imperatore petere, quæ concessæ sunt illis hac lege, ut quotannis tributa penderent Casari Bulgari Thraciam & Pannoniam inuadunt & Imperatoris permissu partem eius possident. Sextam synodum Constantinopoli celebravit, contra Monothelitas, Agathone Pont. impulsore, ubi utraque conuenit ecclesia. Fratribus pueris, ne ad imperium aspirarent, nares amputauit. Rex Persarum cum uxore Casarea & multis suorum milibus Constantinopoli (autore Plat.) baptizantur. Tandem morbo correptus, vel (ut nonnulli scribunt) è palatio precipitatus, obiit anno imperij x v i i. Pogonatus appellatus est, quod imberbus in Siciliam profectus, barbatus redisset: τὸ ἄβαρυ enim barbam appellant. Fames maxima hoc tempore Galliam inuadit: cui ut succurrat rex Clodoueus, Thesauros & opes, quibus adem D. Dionysij Pater Dagobertus ornarat, aufert.

Constantinus
cur Pogonat⁹
dictus.
Fames in Gal
lia.

Iustinus III.

Iustinus III. Quem nonnulli Iustinianum vocant, Constantini III. filius & successor, ultimus ex stirpe Heraclij, sedecim annorum adolescens, vir certè varius & impius, imperium adeptus à fide aberravit, patri synodum aliam synodo infirmam, quam cum Sergius Pont. Rominimè ratam haberet, uti comprehenderetur iussit: Ob hoc missi Zacharia Protoſpatario, qui reclamante Pop. Romano, re infecta rediit. Quam ob rem pœnas ob hac aliâque scelera dedit. Nam postquã x. annis imperio præfussit, à suis ducibus Leontio & Tyberio Absimaro & Callinico Patriarcha truncatus naso & auribus, imperio exutus in Chersonesum relegatus est, iterum regnatus.

Childericus rus. *Childericus Frācorum rex* I. circa hac tem-
 11. Frācorum *pora cum uxore vterum ferente, à Rodiks (quem*
 rex occiditur. *palo alligatum flagris cedi iusserat) occiditur.*

Leontius.

Frisii fidē re-
 cipiunt.

Leontius, vel Leo II. Imperator factus
 praest rebus pessimè an. 111. tandem &
 ipse mutilatus naso ob Absimaro duce
 in carcerem detruditur. Frisij hoc tem-
 pore, Rabodo eorum duce superato, in Christianis-
 mum à Pipino aula Gallicae magistro equitum,
 inducuntur.

Tiberius III.

Callinic⁹ Pa-
 triarcha Con-
 stant. relega-
 tur.

Saraceni Afri-
 cam & maxi-
 mā Hispaniæ
 partem occu-
 pant.

Tiberius III. cognomento Absimares à
 militibus Imperator designatus, Phi-
 lippicum, cuius viribus fretus rerum
 potiebatur, in Ponto relegat: quod eum
 suspectum haberet, ob aquila augurium, quæ Phi-
 lippico dormienti caput obumbrasse visa fuerat.
 Praesuit imperio annis septem. Post quod tempus
 Iustinus (de quo supra) IIII. opera Bulgarorum
 ab exilio reuocatus, Constantinopolim cum ingenti
 exercitu reuertitur & denuo cum filio imperat
 annis VI. & captos Leontium & Tiberium, specta-
 te populo interfici iubet: & Callnicum Patriar-
 cham exoculatum Romam relegat. Mox voca-
 tum ad se Constantinum Pont. summum, huius no-
 minis primum, & honore & pietate summa exci-
 pit: humi proiectus pedes ei osculando & Romani
 dogmatis decreta per synodum probando, veniam
 petijt prateritorum. Ad ultimum à Philippico
 aduersario, quem relegatum in Ponto, ipso debor-
 tante Pontifice, bello oppugnabat, superatus, unā
 cum Tiberio filio interficitur. Circa hac tempora
 Saraceni Africam & maximam partem Hispaniæ vi-

nia vi occupant, quam ad DCC.an.tenuere.

Philippicus.

Philippicus Bardesanes, occiso Iustino & eius filio in acie, imperium adeptus, edito sanxit ut Sanctorum statua & imagines è templis raderentur. Sextæ synodi decreta, altera synodo infirmare contendit, gratificaturus monacho, qui imperaturum illum prædixerat: id prædictionis præmium petenti. Quapropter cum eloquentiæ multum huic inesset sapientiæ parum, opesque imperij iam pridem congestas dissiparet: pateretur etiã Bulgaros Thraciam populari, à Constantino Pont. Ro. sacris ut schismaticus interdictus, ab Anastasio Athenis præfecto suo, priuatur oculis & in ordinem redigitur, anno Uno & mensibus sex vix expletis.

Sanctorū iua
gines è tem-
plis tollitur.

Anastafius II.

Anastafius I. cognomento Artemius, ab exercitu Imperator salutatus Romanorum pōtificum decreta probauit, sacrosanctaque habuit. Hic cum optimè, quæ ad veram pietatem attinent, instituisset, ex Pontificum assensu, classem ingentem aduersus Arabas in Alexandriam emisit. Verùm classiaris quibusdam contumacius agentibus, qui illum oderant, domum reuersi, Theodosium ignobilem aliqui virum imperio præficiunt, qui capta Constantinopoli Anastasium regno exutum monasterio inclusit, cum annum unum, menses tres imperasset.

Theodosius

Theodosius III.

Theodosius tertius Adramitenus coactus à militibus imperium adipiscitur. Is quanguam obscurus genere, pius tamen animo & fide orthodoxus, Sanctorum imagines à Philippico disiectas, templis restituit: ad Niceam graui praelio Artemium vicit. Imperiũ deseruit cum videret se inuadi à Leone, qui ab exercitu Imperator dictus fuerat, & dis-fideret regnum se posse retinere, pertasus etiã belli ciuilibus quod contra Leonem gessit cœnobium ingreditur, ubi satis diu ac felix in ea peregit, cum annos duos imperasset.

Leo III.

LEO III. Isaurus siue Conon sceleratus, obscurissimi generis (quippe qui apud Isauros natus sedentariam exercuerat) post Theodosium unã cum filio imperat.

Iconomachus
cur dictus.

Iconomachus appellatus est, hoc est, imaginum expugnator: propterea quod imagines ac sanctorum statuas è templis auferri & incendi iussit, concilio Byzantij celebrato: ut gratificaretur duobus Iudeis qui illum imperaturum prædixerant. Constantinopolitanum pōtificem, Germanum nomine, aduersantem sede extrusit. Stephanum pont. Romanum minime consentientem comprehendit ac necari iussit. Hoc principe Constantinopolis octo annorum spacio obsidionem passa est à Saracenis, qui propter famis & pestilentie magnitudinem, summa calamitate pressi, discedere coacti sunt. Præterea naues eorum igne peculiari arte facto sub aquis incensa conflagrauerunt. Inde Siciliam Sergij opera rebellatens ad officium retraxit. Circa finem

ea finem imperij, quod quartum & vigesimum Leoni sacris
 duravit annum, graui terramotu Bithynia Thra- interdicitur.
 ciaque concussa, muriq; Byzantijs magna ex parte
 collapsi. Gregorius pont. 111. Syrus Leoni imagi-
 nes Sanctorum templis restituere nolenti sacris in-
 terdicit, & neglecto eo Carolum Martellum Frã-
 cia regem contra longobardos, qui iam pacem cum
 Romanis, reiecto Imperatore, inierat, in Italiã vo-
 cat. Saraceni Aquitaniã occupauere: at à Frãcis
 puls, supra CCC L X X III millia interfecti sunt.

Constantinus V.

Constantinus v. Leonis Isauri filius O- Constant. ima
 rientis præst. Patris retinuit impieta- ginũ euerfor.
 tem, de imaginibus abolendis graue edi-
 ctum promulgando. Magicis artibus
 ad insaniam usq; deditus, nullo scelere abstinuit:
 non Christianus, non Græcus, non Hebraeus: sed o-
 mnis impietatis mancipium. Constantinopolitanos
 antistites duos grauiter excruciatos capite ple-
 ctit. Bulgaricum variante fortuna bellum terra
 marique gerit. Artabasdum primæ nobilitatis ho-
 minem, Imperatorem ab Orthodoxis creatum, ocu-
 lorum usu cum liberis priuat. Signum futura in
 eò impietatis, iam inde ab initio, dum è sacro puer
 fonte leuaretur, præ se tulit, sacris lymphis ventris
 solutione commaculatis: cuius rei gratia cogno-
 mentum Copronymi meruit. Perijt Elephantia
 morbo ann. imperij XXXV. Hoc tempore Pipinus
 Francorum rex, Aristulpho Longobardo deuictò,
 Raunennatem exarchatum (repugnante Coprony-
 mo Imperatore) dono dat Ro pontifici: Parlamen-
 tum in Francia instituit. Turca gens Scythica, ex
 Hyperberæis montibus procedentes, Alanos, Col-
 chos & Armenios inuadunt.

Copronymus
 cur dictus.

Parlameti in-
 Ritutio.

Leo IIII.

LEO IIII. Paterni sceleris atque imperij haeres, unam omnino in Syria expeditionem fecit. unde leui certamine repulsus domum redijt pauloque post impium spiritum nepharius exhalauit, anno imperij quinto, relicto Constantino filio, quem ex Irene uxore Atheniensi proba & speciosa suscepit.

Constantinus VI.

CONSTANTINUS VI. Leonis IIII. filius, cum Irene matre imperat an. decem. Quo tempore apud Niceam synodo celebrata cum Romano Pont. de imaginibus restituendis & de spiritus processione conuenit. Expulsa tandem à filio mater, quae omnia magna prudentia administrabat: post paulò à ciuibus Costantini flagitia non ferētibus, reuocata ab exilio in pristinum statum restituitur, annos treis sola imperio praesuit, ac Constantino filio in carcerem coniecto, oculos eruit, ubi breui tempore extinctus est. Ea ferè tempestate inuenta est lamina aenea supra mortuum hominem his verbis, CHRISTVS NASCETVR DE VIRGINE, CREDO IN EVM. TEMPORE CONSTANTINI ET IRENES OSOL ITERVM ME VIDEBIS. Expulsa demum à Nicephoro, Patricio successore ipsius, in Lesbum insulam, reliquum vitae egit. Mulier una rebus omnino administrandis nata. Constantinus cum matre X. annos praesuit, solus V.

Irene in filiū
crudelitas.

Irene in Les-
bū relegatur.

Nicephor

Nicephorus.

Nicephorus Patricius Irene in Lesbū relegata, occupatōque Orientali imperio, pacem illico cum Carolo magno ab Irene constitutam seruauit: ut videlicet Apuliam Calabriamq; cum Sicilia sibi haberet, reliqua Italia illi concessa. Cum Venetis item pepigit ut nullius subessent imperio, legibūque proprijs vterentur: Admiratum Saraceno- rum qui cum trecentis millibus venerat, pactio- ne annui tributi ab se reputit. Venetos sociali classe aduersus Gallos iuuit. Apolloniam immissa classe partim viribus, partim fraude captam diripuit. Stauracium filium imperij consortem fecit. Cum Bulgari in superiori Mœsia congressus, occubuit, an. imperij IX.

Stauracius.

Stauracius Nicephori filius in Bulgaro- rum bello vulneratus, patre interfecto sta- tim Constantinopolim reuersus imperium in- it. A Saracenis rupto fœdere, quod pa- ter inierat, multa accepit incommoda. Denique à Michaële Curoplate, qui Procopiam sororem eius in uxorem duxerat, imperio deturbatur & monasterio includitur. Paucis diebus post patrem in- perauit.

Stauraci⁹ in q. nasterio inclu- ditur.

Michaël.

Michaël Curoplates, cognomēto Ran- cabē, gener Nicephori supradicti, sororius Stauracij, inito statim im- perio, cum Carolo conuenit, ut Caro- lus Occidentem, sibi verò Orientem retineret. Ve- netorum quoque tunc urbs ea conditione Græcis

partibus cessit, ut immunitate prius à Carolo Francorum rege concessa, quam ad eam diem retinuerant, uterentur. Hic cum aliquandiu aduersus Bulgaros bellum gessisset superior, tandem apud Hadrianopolim fusus fugatusque, amissis copijs domum se recepit: ubi mox coniuratione Leonis Armeniaci captus, & in insulam Prothem in exilium missus, ibidem in cœnobio quodam monachum egit, bienniũ postquam imperauerat. Huius fortunæ vicibus ab alijs, ad alios transferuntur imperia, & opes, gloria, voluptas & quicquid est commodorum & incommodorum.

Leo.

Leo Armeniacus Pardi Patricij filius, qui exercitui praeerat Orientis, quod rerum ponderi sufficere videretur, à populo Imperator electus, Crumnum Bulgarorum regem Hadrianopoli potitum & in Constantinopolim arma vertentem, eruptione facta, circa urbis mœnia interficit: quæ res aliquandiu Orientis statum pacavit. Parta de Bulgaris insigni victoria, cum ab armis quies esset, ad eadem multorum conuersus, Diuorum imagines penitus deleri iubet: nec praesagys, aut somnys maternis cladem imminentem euadere potuit. Nam à Michaële Thraulo, quem in custodia detinebat, noctu per insidias, dum sacris operatur, multis vulneribus confoditur post annos imperij VII. & menses V. Vxor in monasterium detruditur, filij in exilium pelluntur. Vir fuit omnium crudelissimus, quo sanè vitio res multas bene & praeclare gestas obscurauit.

Michaël

Michaël Thraulus.

Michaël Thraulus, id est, Balbus: nam lingua fuerat Balbutienti, præterea è phrygia superiore non humili solum loco, sed etiam sordido oriundus, atque Iudeorum regionis illius secta contaminatus, interfecto Leone à quo ad maximos honores euectus fuerat, & filijs in exiliū missis, imperium inuadit. Thomam qui exercitui Orientis præerat, rebellantem tandem oppressit, defectionisque socios cum ipso Thoma sustulit. Saracenos Cretam inuadentes vicit. Auersus clericis ac monachis omnibus ventris profluvio extinguitur, anno imperij nono. *Vetus oraculum innotuit, TVM REM ROMANAM RVITVRAM CVM ET BALBUS ET AVARISSIMVS PRINCEPS IMPERARET.*

Oraculum vetus.

Carolus.

Carolus Pipini Francorum regis filius, huius nominis primus, primus item Christianissimus vocatus, à Leone pōt. Romano primus Imperator ob egregia in Christianum nomen merita factus est. Sub regni initia Aquitanico bello liberatus, deinde Italiam ingressus Longobardos Francus, capto eorum rege Desyderio, subigit. Saxones sæpius rebellantes, tricennali bello vicit: & quod initio semper fecerat, vera pietate imbuuit, Saracenos ex Hispania propellit. Sclavos, Danos & Boemos in ditionem suam redigit. Italiam iterum ingressus Beneuentanorum, qui in Ro. pontificem bellum parabant, tumultus compefcuit. Leonem Pont. à Romanis expulsum ac eius auxilium implorantem restituit.

Academix
Parisiensium in-
stitutio.

Hunnicum bellum confecit. Vnde illi post ingentia facinora magni cognomen datum. Vndiq; sic par-
ta pace in Gallias redit, filioq; Ludouico imperij
consorte declarato morbus & senio confectus, mori-
tur Aquisgrani v. Cal. Feb. anno etatis LXXI.
imperij Ro. XIII. Salutis D. CCCXV. Tria pu-
blica gymnasia instituit ad propagandam & con-
seruandam doctrinam Christiana religionis, ut-
pote Bononiae, Lutecia Parisiorum in Gallijs &
Papia, viris vndiq; doctissimis accersitis. In Ger-
mania multa monasteria erexit in usum iuuentu-
ru instituenae scholarum loco. Sinodos quinq; pro-
statu ecclesiastico celebravit. A multis ut calitum
vnus, colitur.

Ludouicus Pius.

Ludouicus Caroli Mag. filius à pietatis
religionisque studio Pius cognominatus,
audita patris morte, Aquisgranum ve-
nit, ubi legatione Leonis Graeci Impera-
toris audita, fœdus cum eo renouat. Dacicum bel-
lum ex sententia conficit. Bernardum Pipini ne-
potem Italia regem, imperium affectantem securi
percutit: eius fautoribus, inter quos multi presules
fiere diuersis in locis exilio mulctatis. Britones &
Bulgaros pacis turbatores compressit. Stephanum
IIII pontificem Galliam petentem, magnificè ex-
cepit: à quo mox vnctus & imperiali diademate
insignitus est apud Aurelianos Michaëlis Impe-
ratoris Constant. legatos de imaginibus referentes
ad Rom. pontificem reuocit. Quatuor suscepit libe-
ros. Lotharium Italiae in Bernardi locum successit.
Pipinum Aquitania Ludouicum Bavariae, Ca-
rolum Caluum ex Iudith uxore, Francia Burgun-
diaque reges constituit, à quibus tamen postea
multa

multa incommoda passus Sueffione ad Medardum in carcere detentus est pijsimus pater ab ingratis filijs. At post annum pristina restitutus dignitari, omnia ciuiler tulit, & cum ijs clementer egit. Decessit Moguntia anno imperij XXVII. cum vixisset an. i. XIIII. Paschali Pont. Rom. ius eligendorum presulum remisit, sanxitque ut ecclesiarum ministri a gemmis cultioreque vestitu temperarent.

A filijs in carcerem detruditur.

Theophilus.

Theophilus Michaelis Balbi filius, post patrem, cum quo septem annis imperauit, Constantinspoli presicitur imperio. Hic erga subditos equum se ac iustum prestittit. Diuorum imagines execratus, non paucos qui eas colerent, ad mortem usque cedi iussit. Cum Saracenis, Asiae prouincias vastantibus bis congressus bis victus est, castrisque exutus. Quintetiam Amorium, unde illi genus, ab ijs obsessum & proditione captum diripitur: Tandem cum rebus XII. an. presuisset dysenteria morbo perijt superstite filio Michaelaële. Bonus alioqui habitus est princeps.

Imagines rarduntur.

Michael.

Michael Theophili filius sub matris Theodora ac principum virorum tutela, qua pro eo imperium Constantinopolitanum administravit, adhuc infans patri succedit. Legatos, ut primum imperij, regimen affecutus est, cessitque ei mater. Romam misit Nicolaum I. Pont. Romanum & Apostolorum Basilicas salutatum, cum ingentis ponderis aureo calice. Hic quoquam patri simi-

Imaginum re-
stitutio.

lior, per summam ignauiam & prodigalitatem
rem aflixit: irruentibus multis bellis à cursu equo-
rum, in quem omne studium collocarat, auocari, nō
potuit. Matrem, quòd Diuorum imagines execra-
retur, monasterio inclusit. Basilium Macedonem
Barda interfecto, dum ludis Circensibus cum ma-
xima insania indulget, consortem imperij sibi ad-
scuit, à quo mox occisus est an. imperij XII.
quorum treis cum matre egerat. Bulgari Scythi-
cum genus, cum Theodora rebus adhuc praesset,
pietatem nostram populariter amplexi sunt.

Lotharius.

Grave inter
fratres dissi-
dium.

Lotharius maior natu ex filijs Ludouici
Pij, dimicatione inter fratres suborta,
sibi imperium assumpsit. Carolo Gallia,
Ludouico Germania obuēnit, qua fra-
trum concordia non diu mansit. Nam infestis ar-
mis die Pascha cōcurrere apud Fontanicū Altis-
fiodorensis agri vicum, quo consiliū tanta cades
utrinque est facta, ut à victo non longè disimi-
lis victor esse putaretur: superior tamen Caroli
exercitus stetit. Post commissam tantam cadem
pax Sergij II. Pont. Rom. opera, ijs conditioni-
bus facta est, ut Lotharius imperij titulo cū Ita-
lia & Narbonensi Gallia frueretur. Ludouicus
Germaniā haberet. Carolus Franciā ad Oceanum
praesset, additāque est Lothario Austrasia, quae
nunc Lotharingia est: quam à suo nomine sic ap-
pellatam quidam volunt. Reliquit tres liberos
Ludouicum Carolum & Lotharium. Cometa non
pauci hoc anno ante dissensionem & bellum hoc
fratrum visi sunt. Post haec cum imperio annos
XV. praessisset, relictā Ludouico filio, nato maio-
re rerum cura, quem quinquennio ante imperij
confort

cōsortem legerat, sese imperio abdicans pœnitudine rerum (ut opinantur) aduersarum ductus, monasticam vitam in Prumia monasterio secutus est.

Ludouicus. II.

Ludouicus secundus Lotharij filius, Italia rex, patre viuente Romam profectus à Sergio Pont. coronatur. Saracenos magno impetu Italiam ingressos, in agro Beneuentano superat, Reuersus ex Italia in Germaniam post patris mortem, cum Carolo Francorum rege ob Auſtrasiæ regnum, quod Lotharij fuerat, & id sibi totum vendicarat Carolus, discordi animo vixit. Sed mox cōpositis rebus Mediolani moritur, cum imperasset annos X X I. fupersitibus liberis Carolo & Ludouico, qui Francis Germanisque præsiere. Amantissimus ante alios Nicolai primi fuit, cuius creationi Roma interfuit, deque communi consilio cuncta administrabant.

Basilus.

Basilus Macedo, qui Michaëlem occidit, eo tempore Orientis imperio præest, quo Ludouicus I I. Occidentis. Adepto imperio profusissimas Michaëlis largitiones ita reuocauit, ut dimidium earum, que accepissent, arario inferret. Annuente Adriano I I. Pont. Synodū Conſtātinopoli pro Bulgaris factū Christianis celebrauit, ubi post longam contentionem decretum ut illi pontificis Ro. auctoritatem sequerentur. Per Nicephorum Phocam Saraceno: ex Ancona Dalmatiæque fugauit. Erat vir fugi uictitabat ex ruris ueſtigali: Decedens imperij.

Bulgari fidem recipiunt.

an. XX. duobus filijs reliquit imperium Leon^{is}
& Alexandro.

Leo.

Leo Basilici Macedonis filius, dum Bulgaria, qui à Turcis oppugnabantur, auxilio venit, malè rem per Simonem legatum gerit. Cum Saracenis itè Lesbium occupantibus confligit. Philosophus fuit, omnium literarum, Astrologia in primis studiosus, quae etiam filium Cōstantinum imperatorem prae-dixit. Decedens fratri Alexandro reliquit imperium, filium paruum Constantinum ei commendans, quem paulò antè per Euthymum patriarchiam diademate redimiuerat. Duas habuit uxores Theophaniam, cuius nomini templum dicauit, alteram Zoen. Construxit D. Lazaro templum aliud, eò corpore ipsius translato. Hic ut vigilum, sine custodiarum urbis fidem experiretur, noctu solus è regia mutato habitu atque uestitu sese proripuit: à primis custodibus numerata pecunia se liberat: ab alijs verò pugnis flagrisque casus, in carcerem detruditur. Hos muneribus donat, il-

Dalmatae cū los bonis exutos expellit. Hoc tempore Dalmatae Sclauis Christianismū amplectuntur. facta regni diuisione, unà cum Sclauis Christianismū am-
plectuntur. norum fidem amplectuntur.

Carolus Caluus.

Carolus Caluus Ludouici Pij minor natu filius, Francorum rex, humanus princeps: at supramodum ambitiosus, anse acceptum imperium cū Britonibus & Normannis incerto & ancipiti Marte, dimicauit. Mox Romam accersitus à Leone IIII. Pont. Rom. Saracenos urbe expulit. Audita post aliquos

aliquot annos Ludouici nepotis morte Italiam petijt & à Ioanne VIII. Pont. Imperator declaratus imperiali diadenate insignitus est. In Gallias inde rediens, in itinere uxoris fratrem Italiae praeficit. Breui post Italiam repetens armatos contra se Imperatoris Ludouici nepotis filios offendit, cum quibus conflixit apud Veronam. Victus & in fugam prostrigatus Mantuam se recipit: ubi curis confectus non sine veneni suspitione dati à Sedechia medico Iudaeo dicitur absumptus, anno imperij VI.

Ludouicus Balbus.

Ludouicus Balbus huius nominis tertius, Galliae rex (quem alij Caroli Calui, alij Ludouici Germanorum regis filium volunt. Constantior tamen fama est, Calui fuisse) à Ioanne Pont. VIII. & Romanorum carceribus elapso & apud Gallos agente, unctus & coronatus, praeter multorum Italiae principum voluntatem, coacto Tricasibus consilio Imperator declaratur. Imperium valetudinarius princeps vix biennium obtinuit. Obijt Compèdij quo die Christus passus est: duobus relictis liberis Carolo Simplice Francorum rege & Carolomano Arnulphi patre. Hoc tempore Normanni, qui bellis assiduis Francos vexauerant apud Carnutes memorabili praelio vincuntur à Richardo Burgundiae Duce & Roberto Comite Parisiensi, qui postea regnum Francorum administravit.

Carolus Crassus.

Carolus à corporis habitudine Crassus dictus, Ludouici II. Germanorum regis filius, à Ioanne VIII. Pont. Rom. imperij corona insignitus (quod vix

vlli pontificū contigit intra quatuor annos trium Imperatrum coronatione esse insignem) Pannos multis praelijs afflixit, & Robertū Normannorum Ducem ex sacro fonte leuauit, data illi in uxorem filia cum parte Galliarum. Sed mox cum nec imperio utilis, nec mentis compos esset, ei viuo surrogatur Arnulphus Carolomani filius, Balbi nepos. Sic post decennium ex quo imperare cœpit, moritur, & Angea monasterio sepelitur. laudatur in hoc principe religionis studium & in literatos beneuolentia, quos ad scribendum adhortari solebat.

Arnulphus.

Arnulphus Carolomani filius, Caroli Crassi nepos, cui curator datus fuerat (nouo & inusitato modo, nempe nepos patruo) ab optimatibus Imperator delectus, Normannos iterum tumultuantes ingenti clade pacatos reddidit. Mox in rapinas conuersus, prada dulcedine captus, templa spoliat & post XII. imperij annum iusta numinis ira tantam impietatem ulciscēte, pediculari morbo, phthiriasim vocant, tandem à vita excessit. Sub hoc imperij maiestas defecit ad Germanos, quæ per centum annos fermè apud Francos steterat.

Ludouicus.

Ludouicus Arnulphi filius à francis & Germanis patri in titulo imperij successus regnauit an. VI. Coronam accepisse nusquam legitur. Hungaros mortuo patre Germaniam maximo impetu inuadentes ad Lycum fluiuium vicit prostrauitque. Paulò post ab iisdem vicissim victus est.

Berengarius

Berengarius.

Berengarius forjūlij princeps, Longobardus ingenio & re bellica potens, ab Italis aſiduis Barbarorum incurſionibus vexatus, & antiquum ius, veteremque imperij gloriam amittere nolentibus Arnulphi ſucceſſor dicitur. Ludouicum Arnulphi filium apud veronam vicit, captūque luminibus priuauit. Pannonios pecunia Italia expulit. Guidonem ſpoletanum Ducem interemit. Praefuit rebus an. quatuor.

Berengarius. II.

Berengarius ſecundus priori ſuccedens, poſt tertium aut quartum annum à Rudolpho Burgundo rege pellitur.

Alexander.

Alexander viginti annos natus, nec Baſilio patri, nec Leoni fratri ſimilis imperio Conſtantinop. praeficitur, vir luxu & ignauia perditus, rebus imperio pernecceſſarijs omiſſis, tantum venationi, equis, canibus, ſupelleſtilique laute vacabat, perdiſſimū quēque ac proſtigatiſimū ad honores prouehabat. Exinctus eſt ſanguine è naribus & pudendis ob crapulam erumpente, dimiſſo fratris filio Conſtantino imperij ſucceſſore, poſtquam imperaſſet annum vnum & menſem.

Conſtantineus.

Conſtantineus Leonis Baſilij filius ſeptennis à patre ſub matris & quorundam nobilium tutela relictus (quorum opera, Andronicus Ducas tyrannidis inuaſor

inuasor oppressus est) post Alexandrum patruum
 Constantinopoli imperat. Hic Romano vitrico
 exilium pulso, Christophoroque filio eius cum ro-
 ta Lecapenorum gente extincto, rem imperij pe-
 annos vndequadraginta solus satis prudenter ad-
 ministrat, Beneuento Longobardis extorto, & ty-
 rannis quibusdam oppressis, Turcarumque princi-
 bus Christiana pietate imbutis. Hic à literis opti-
 misque disciplinis non alienus, quas penè extin-
 ctas ab interitu vindicauit, librum Romano filio
 relinquit: in quo totius imperij summam, sociorum
 foedera, hostium vires, rationes & consilia expli-
 cuit: quem Veneti in Bibliotheca, ut thesaurum,
 adseruant. Nam & multa de eorum rebus dis-
 seruit.

Cunradus.

Cunradus Ludouici, Arnulphi filij ex
 fratre nepos, ultimus ex nobilissima
 Caroli magni progenie, Germaniae rex,
 Caesar designatur: nec tamen à Ponti-
 fice coronatur. Hic Ungaros, quos instigarat Be-
 rengarius (qui Imperatoris sibi nomen in Italia
 usurpabat) ut iterum Germaniam depopularen-
 tur, superauit, Othonis Saxoniae Ducis praesidio,
 cuius filius Henricus à Cunrado morituro Im-
 perator declaratur imperij an. v. l. l.

Henricus.

Henricus Othonis Saxonum ducis filius,
 Aucuparius dictus, defuncto Cunra-
 do Germanorum imperio praeficitur.
 Cum imperium à Caroli magni po-
 steritate ad Saxones translatum est. Is Ungaros
 vicit, Sclauos subegit, Dalmatas tributarios fe-
 cit.

cit, Boëmos imperij legibus subiecit, Brandeburgum cepit, Vandalis subactis ad mare usque (hi Christianam religionem tunc amplexi sunt) toti Germania summam tranquillitatem peperit, Lotharingiam recepit. Othonem filium, morti proximus, imperij successorem instituit, cum imperasset annos octodecim. Regnandi libido his temporibus perniciosissimas aluit factiones annis ferme L. X. ab Arnulphi interitu ad Othonem primum.

Otho.

Otho Henrici Aucupis filius, natura & ingenij dotibus excellens, primorum Germania consensu regni successor electus Aquisgrani ab episcopo Moguntinensi coronatus, ab Agapito Pont. multisque proceribus Romanis Berengarij III. Albertique filij tyrannidem exosis, in Italiam accersitus cum quinquaginta armatorum millibus venit: Berengarium imperio & Albertum Italia regno deturbat, donata tamen eis ex liberalitate parte Gallie Cisalpinae trans Padum. Inde abiens Ludovicum Francorum regem factione suorum in carcerem coniectum libertati regniq; administrationi restituit. Ioannem Pont. multorum criminum officio deiecit, suffecto Leone: Boeslaum Boemia regem ob interfectum fratrem, regno depellit, Vngarosque Italiam devastantes aliquot praelijs afflixit, quo conflictu tres reguli à Germanis capti inuito Imperatore laqueo vitam finierunt. Berengarius Albertusque filius praelio victi, hic Constantinopolim, ille in Austriam relegati, vitam in squalore finierunt. Sicque finis fuit vel Imperatoribus, vel regibus, vel tyrannis Roma, Constantin

Constantinopoli & Italia oriundis. Quibus confectis Romã profectus à populo Imperator & Augustus salutatus à Pont. R. a. primus Germanorũ principum inunctus imperij corona insignitur. Tandem moritur cũ imperasset annos X X X V I. Hic primus Imperator Pont. iuramentum præstitit, cuius forma extat 63. distinct. can. tibi domino Ioanni.

Romanus.

Romanus Lecapenus obscuro genere natus, non obstante sanctissimo iuramento, quod præstiterat, quo minus imperium sibi & Christophoro filio vindicaret, Constantinum generum imperio deturbare & in ordinem redigere conatus, cum Bulgaricũ bellum infeliciter gessisset, & sextum ac vigesimum annum imperio præfuisset, à Stephano filio captus imperio exiit & insula includitur. Mox & eius filij à Constantino comprehensi (cum idem in Constantinum quod in patrem molirentur, in fonteam quam fecerant incidunt) alter in Proconesum, in Lesbum alter relegatur.

Romanus iunior.

Romanus Constantini filius, iunior appellatus, senioris ex filia nepos, luxu ac ocio perditus, vir omnium ignauissimus post patrem imperio suff. Etus, imperij curam cuidam Iosepho Bringa præfecto tradidit. Ingeniosus alioqui ac solers, ubi animum adplicaret. Saracenos Creta expulit, Turcas Asiã vastantes Nicephori Phocæ ductu vicit. Matrem Helenam absè abiecit. Sorores vestitu regio exultas, regia eiecit, illa ob dolorem, quastum fecerunt

meret

meretricium: ipse ludis ac crapula deditus imperij anno decimotertio veneno extinctus est.

Nicephorus Phocas.

Nicephorus Phocas post Romanū Iuniorē imperium adeptus, classē in Saracenos Siciliam occupantes instruit: ipse in eosdem Asiam deprædantes exercitum ducit. In Sicilia res per duces alta haud bene cecit: ipse Ciliciam & magnam Asiæ partem letis auspicijs recepit: mox Antiochiam noctu aggressus, pulsus Saracenis imperio subdidit. Bellorum prætextu, cum nouis tributis & exactionibus populum & ecclesias expilaret, numismata adulteraret, ac pondus imminueret, odiosus omnibus à Ioanne Zimisce noctu dormiēs in cubili occiditur: intrōmittente etiam sicarios, Theophania Nicephori uxore Imperauit an. x. (vel ut Egnatius scribit) annos sex, mēses totidē.

Ioannes Zimisce.

Ioannes Zimisce Nicephoro Phoca interfecto, imperium assequutus, omnes Nicephori necessarios è medio sustulit & damnatos ab eodem exilio, reuocauit. Basilium & Cōstantinum fratres Romani Iunioris supradicti filios Cæsares fecit & imperij consortes adsciuit. Sphendolanum Roxolanorum regem, qui Bulgariam ferè omnem occupauerat, cum exercitu toto uecidit, tropheaque in templum Constantinopolim retulit & in numinis Christi Seruatoris imaginem percussit, cū hac inscriptione, IESVS CHRISTVS REX REGVM. Quod postea Greci seruauerunt. Veneno sublatus anno imperij sexto.

Otho I I.

 Tho secundus Othonis primi ex Adela-
 landa filius re in Saracenos Gra-
 cōsque bene & feliciter gesta, à patre
 consors imperij adscitus, à Ioanne
 XIII. Pont. Rom. inuētus coronatúsque, Hen-
 ricum Bauariae ducem rebellem armis donauit &
 aduersus Lotharium Francorum regem, qui Lo-
 tharingiam sibi vendicabat, Franciam ingressus
 Laudunēsiū Suesionūque agris fœdis popula-
 tionibus vastatis, Parisiorum quoque suburbia
 incendit. At dum reuertitur in Germaniam dum
 vado Aronem fluuium traicit, graui incom-
 modo à Francis afficitur, plerisque suorum mili-
 tum aque vorticibus absorptis, pluribus ab in-
 sequenti hostium multitudine interfectis. Mox au-
 dita fama Saracenos Calabriam repetijisse aduo-
 lat: at infeliciter congressus ad Basentellum vin-
 citur, occisis penè ad internettonem legionibus,
 ac scapha conscensa à piratis interceptus in Si-
 ciliamque perductus, sed ibi agnitus, sese promiss-
 sa Siculis ingenti pecunia liberari, Romamque
 perducere obtinuit, & de piratis à Siculis sumptum
 est supplicium. Beneuentanos, Romæ conscripto
 exercitu, quòd signa deseruissent, imparatos, &
 nihil tale timentes adortus urbem cepit, spoliauit
 incendit. Beneuento urbe deleta Romam re-
 uersus moritur, cum imperasset solus
 post patrem an. X. Ferūt veneno
 ab Italis sublatum propter
 seueritatē duriozem,
 qua in imperio
 vsus est.

Constantinus.

Constantinus & Basilius fratres Roma
ni Ianioris filij, rem post Ioannem te-
nuere. an. LIII. Othonis. II. tempo-
re. Basilius in primis annos quinquaginta
solus potitus, Bardam Sclerũ unum è Du-
cibus rebellantem, in potestatem redactum, oculis
priuauit. Bulgaros deinde quotidie tumultuantes,
magnis ac pluribus prælijs tãdem superauit, unã
cum Samuele eorum Duce, ac quindecim millibus
ex eis captis oculos effodit, uno incolumi relicto
qui ceteros ad Samuelem eorum Ducem præiret.
Ob id Samuel non multo post animi dolore conse-
ctus periit. Ampliatis imperij terminis Basilius
post LXXII. vitæ annum decedens, cum impe-
rasset LII. an. Constantinum fratrem imperij
successorem reliquit.

Constantinus.

Constantinus triennio tantum post fra-
trem imperauit, vir omnino ignauissi-
mus, imperij totius cura alijs deman-
data. Decepsit septuagenarius, relictis
filiabus Eudochia, Theodora & Zoe quam Roma-
no Argyropylo patricio, qui sibi successit, matri-
monio locauit. Circa hæc tempora Henricus Bur-
gundia dux cum liberos nullos haberet, Ducat-
um suum regi Gallorum moriens testamẽto legat.

Romanus Argyropylus.

Romanus Argyropylus, Constantini ge-
ner, imperij hæres, multa in melius mu-
tauit, summa liberalitate in omnes
usus. Verum cum Saranica Asia ex-

peditio parum ex sententia cessisse, repente mutatus, totum se ignavia, ac auaritia iradidit: nec in lro post Zca salacissima ac steris i suis & Michaelis Paphlagonis adulteri, dolo inira Balneus aquis immersus obiit, cum annos quinque & dimidium imperasset.

Otho III.

*Tho tertius, Saxonie Dux, Othonis filius à principibus Germanus Imperator Roma dictus, à Gregorio V. Pont. Max. consanguineo suo (Bruno antea vocabatur) quem ille Pont. crearat, diadema imperiale accipit. Sed cum Saxoniam peteret Imperator, Gregorius Pont. à Ioanne Pont. adulterino vrbe pellitur. Otho irarum plenus, maximis copijs accinctus, Italiam ingressus Romam vi capit. Crescentium cōsulem, disidij authorem, captum, oculis erutis & auribus truncis retrorsum a sino impositum & spectaculi loco per vr-
bem circumuectum interfecit: Ioannem Pont. exoculat: Gregorium V. consanguineum suum pristina restituit dignitati: qui sanctionem tulit, quæ in hunc vsque diem seruat, in hac verba, IMPERATORVM NULLVS HAEREDITARIAM DIGNITATEM VENDICATO. PRINCIPES SEX, SACRI ORDINIS TRES, PROPHANI TOIDEM EVM DELIGNO: HI DISCORDES SI FVERINT BOEMIAE REGEM COAPTANTO. Hic cum imperasset annis X. X. Romæ moritur, non sine veneni suspitione. Vxorẽ habuit Mariam filiam regis Aragonum, feminam, vtdicunt, intemperantem. Mirabilia mundi vocatus*

Crescentius exoculatus interficitur.

Ioãnes Pont. adulterinus exoculatur.

Gregorij V. de imperat. eligedis sanctio.

rus est, ob ingenij promptitudinem & singularem
 prudentiam. Hu temporibus Senonum vrbs ob Co-
 misis Regis, aucti scelus regis Francorum patri-
 monio adijcitur.

Henricus. II.

Henricus huius nominis secundus, Bava-
 rus, dictus Claudus, Othonis primi vel
 filius, vel ex filia nepos (nam id ambi-
 gatur) à Germanis electoribus, secun-
 dum Gregorij V. Pont. Rom. formulam, Impera-
 tor electus anno incarnationis tertio supra mil-
 lesimum, suum in Italiam aduentum per annos
 duodecim distulit. Multa cū Gallis, plurima cum
 Metensibus bella gessit. Accepta Roma à Bene-
 dicto V I I I. imperiali corona, in Capuam mouit,
 Saracenos Italia expulit: Troiam in Apulia fini-
 bus, ubi olim Hannibalis castra fuere, à Gracis
 adificatam, obsedit & per deditionē recepit. Hunc
 Henricum Historiographi multis efferunt laudi-
 bus, quod optimus Christianissimusque princeps
 cum Sinegunda uxore virginitatem, vel certe
 diutnam castitatē seruauerit: Hungarōsque de-
 bellatos suasionibus & precum instātia ad fidem
 Christianam pertraxerit, data sorore Stephano
 Hungarorum regi in matrimonium. Cum in im-
 perio piē ac sanctissimē an. V I I I. vixisset, mor-
 tuus, Vrambergē sepelitur: Conrado Franco

Troia vrbs in
 Apulia.

Henrici casti-
 tas.

Hungari fidē
 recipiunt

I I. legitimo electorū suffragio Casare
 declarato prius. Ob vite inno-
 centiam & insignia mira-
 cula post mortem in
 diuorum cata-
 logo adscri-
 ptus est.

Conradus II.

Conradus Francus huius nominis secundus, post trium annorum interregnum, legitime tandem Principum Germanorum suffragio eligitur, virtute ac militari disciplina ad tantum fastigium euectus: cum sub imperij initium videret passim omnia turbari, effecit ut in imperij consortium filius suus eligeretur: ne se in Italiam profecto sine capite certo imperij subditi inter se tumultuarentur in Germania. Mediolanum comparato exercitu diu obsedit: cumque supremum exitium urbi minaretur, deterritus oraculo obsidionem soluit. Itaque motis à Mediolano castris Romam profectus, aurea corona à Ioanne. XII. & imperij titulis ornatus est. in Sclauos ac Pannonas, qui rebellantem Italiam adiuuerant feliciter pugnavit. Basilicam Spirensis magnis sumptibus extruxit in qua cum uxore sua Gisella, seu Gista ex qua Henricum I. suscepit, cum in humanis esse desijt conditus est: imperij anno XV. Hoc principe conciliū Triburgi ad Moguntiam habitum est. Et Burgundia tunc diuisa est in Ducatum scilicet, & Comitatum ut Ducatus ad regiam Gallicam: Comitatus vero ad imperij ditionem pertineret.

Spirensis basilicæ extructio.

Burgundia diuisio.

Michaël Paphlago.

Michaël Paphlago Zoës adulter, quique eius virum Romanum Argropyrum à medio sustulerat, ab eadem Zoë imperio praeficitur Constantinopolitano. Mancipium fuit Barbarum, nec re ulla nisi forma commendatum, mente etiã commotum, labensque ad singula momenta, spuma insuper

insuper oris fœda. Quis non effrenem in quinquagenaria fœmina libidinem excretetur? aut fortuna ludum in hoc principe non admiretur? Ascuit sibi primum illa omnem imperij potestatem, Michaële velut ministro usa. Sed non diu duravit hac observantia: nam Michaël imperij habenas sibi retinuit, nec malè rexit. Tricennales inducias cum Aegypto rege percussit, Edessam obsidione liberauit: Domi in suos facilis, Zoë propter expertam libidinem parum equus fuit. Tandem intercutis morbo cum laborare cœpisset, Michaële Calaphatem heredem imperij esse voluit, cum imperasset annos ferè septem.

Zoës effrenata libido.

Michaël Calaphates.

Michaël Calaphates ignobilissimus, à Zoë adoptatus, cuius parentes apud Paphlagones pice naues oblinirent, unde & cognomen adeptus, consilijs dolosus, rei cuiuslibet simulator ac dissimulator, invidus, iracundus & ad quamlibet auram mobilis, eius Zoë pedibus aduolutus sanctè iurat titulo tenus se imperaturum, potestatem totam penes eam mansuram. Huius blandicijs ad Constantinopolitanum imperium euectus, auarè perfidè ac crudeliter rem susceptam administrat. Ingratissimus enim in omnes, patrum tanta maiestatis primum eiecit, reliquos deinde consanguineos sustulit, inde Zoëm, fingens sibi ab ea structas insidias ac venenum positum, à quibus innocens erat, relegauit: ipse interim genio indulget. Id indignissimè ferens plebs, Zoëm ab exilio reuocatam, Imperatricem creant, Michaëlem fugientem capiunt, exoculant unà cum fratre Constantio, quæ

Michaël captus exoculatur.

familiaris Græcis pœna est. Menses quatuor & totidem dies rerum potitus est.

Henricus. III.

Henricus tertius Conradi Franci filius dictus niger cum imperij coronam accepisset, Principū confesū Vldaricum Boemia regem bello fatigatum tributum annuum sibi pēdere coëgit. Petrū Hungarorum regem à suis expulsū, regno restituit: apud Capuam Saracenos vicit. Caterum pertasus eorum qua Roma agerentur, Romam contendens abdicatis adulterinis pontificibus aliquot, Syndegerum Bambergēsem episcopum Pontificia sedi Rom. prefecit, quem Clementem I. dixere, à quo Augusti Imperatoris que titulis presente synodo ornatus est. & ut caueret in posterum pontificum securitati, iureiurando Romanos adexit, ut à pontificum electionibus abstinere. Deinde Capuā nouo presidio aduersus Saracenos firmavit. Henricum in Germaniam regressus filium quinque annos natum Casarē eligi & Aquisgrani coronari curauit. Obijt imperij anno XVII. Vxorem habuit Agnetam Guilielmi Aquitania principis filiam. Hoc principe species secta Manichæorum resurgit in Gostar, qua omnis animalis esum execrabatur.

Manicheorū
heresis.

Zoë.

Zoë restituta & ab exilio reuocata, gratias populo agit, eiusque consensu imperio præst Constantinop. adscita Theodora sorore, ac tertio viro Constantino Monomacho ab exilio reuocato, iungitur.

tur, quem Imperatorem pronunciat mensibus tribus vix exactis.

Constant. Monomach.

Constantinus Monomachus imperatorij firmatis ornatur, princeps ignavus & luxu totus diffluens concubinam egregia aliisque forma iusta uxoris loco habuit, quam effretim deperijt. Duo gravissima bella civilia sustinuit, alterum à Maniace Georgio, alterum a Leone Tornicio, illata: & multa externa. Turcarum arma per Asiam tunc latius euagata sunt: victi tamen sunt Roxolani & Patzinacæ, Scythicum genus hominum. Hinc prima labes, hinc reliquæ quæ consecutæ sunt clades ortu habuere, res pessimæ ob huius principis ignaviam ire cedere. Demum ipse coniuxque una pestilentia eodem ferè tempore interiire. Imperavit an. XII. Liberatis in pauperes ac templa fuit. Cenobium instituit ubi senes alterentur: vexabatur podagra.

Theodora.

Theodora Zoæ soror, Senatu non consentiente, biennio rexit Imperium, ab Eunuchis amicis paternis, qui potètes erant confirmata, cum Nicephorum quendam, qui Bulgaria præerat, Imperatorem Senatus elegeret. Hac Imperatrice tanta domi forisque quietes & otium fuit, tanta rerum omnium ubertas, ut faminei imperij neminem pœniteret. Verum ingrauescente cum ætate morbo, Eunuchorum illecebris adducta, Michaelem iam senio confectum Imperij ac curæ participem fecit.

Michaël senior.

Michaël senior, vir genere & opibus clarus & ad imperandum minus idoneus, etate cum praeuatae, post Theodoram ab eisdem Eunuchis imperio praeficitur, hac conditione, ut titulo tenus Imperator esset: illi uero administrarent. Cumque Reipub. inutilis videretur, à Patriarcha Senatūque deiectus, in ordinem factione Conueni, cum uix annum rerum potitus esset redactus est. Priuatus factus non multo post factus ac natura concessit.

Henricus III.

Henricus quartus quem tertium Egnatius facit, superioris filius, impietati ac omni scelere deditus: insuper à Gregorio VII. (qui Hildebrandus dictus erat) cui infestus erat, hostis ecclesiae appellatur & sacris interdicatur. Quare commotus, exercitu conscripto, cum Clemente, quem pontificem in Germania creauerat, Romam petens, Basilicam D. Petri & Pauli euerit, Gregorium Pont. obsedit. Agnetem matrem foeminam prudentissimam, eius facta improbanem à rerum administratione amouit. Rodolphum Imperatorem à Principibus, Gregorij Pont. hortatu, creatum, multis praelys uicit. Expeditionem Hierosolymitanam Christianorum principum tunc primum incipientem, impedire conatus est. A filio Henrico, quem Imperatorem delegerat, captus & Leodij custoditus, pedore carceris post annum XLVIII. Imperij miseram animam efflauit. Rodolpho misit Hildebrandus coronam cum hac inscriptione,

Hildebrandus
Henrico saceris interdic-
cit.

Agnes Henrici
mater.

Petra dedit Petro, Petrus diadema Rodulpho. Quo significare voluit à Christo imperium collatum esse Pontifici, & ab hoc vicissim principibus conferri.

Henricus V.

Henricus quintus quarti filius, post patrem quem bello & armis uisectatus fuerat, imperij fasces suscipiens, animum patris, maximè in Pontifices retinet: nèpe Paschalis pontifex hunc ab Vrbe ingressu prohibere voluit, sed tanta iniuria ferox adolefcentis animus impatiens, Pontificem in potestatem rededit, & ab eo coronam extorsit, tunc inhumaniter satis in clerum Romanum seuitum est. Quæ cum postea, quasi per vim facta, in concilio renocasset Pontifex, Henrici furorem rursus ad repetendam urbem excitauit, ubi iterum, Pontifice absente, à præfule Bacharense diademate redimitur. Tertio postea in Italiam traiciens, Gelasium II. Vrbe pellit. His gestis, Germaniam repetijt, ubi moritur, nullis relictis liberis, anno imperij XV. Spire sepelitur inter maiores.

Gelasius secū
dus vrbe pel-
litur.

Isaacius Conuenus.

Isaacius Conuenus gente nobili ortus, in obeundis negotijs expeditus, foris, pace belloque clarus, infractus, moribusque arrogantioribus, post Michaëlem imperio præficitur, adiuuante Patriarcha, quem postea ingratus & accepti beneficij immemor cum suis relegauit. Inter venandum lateris marmo correptus, cum de salute desperat, cuculam induit, ac imperio se abdicat. Accusatus quòd in Michaëlem tyrannide usus esset, sese Reipub. causa id fecisse, dixit. Bien-

Isaacius im-
perio se ab-
dicat.

nia & tribus mensibus imperio praesuit Constantinopolitano.

Constantinus Ducas.

Constantinus Ducas Senatus populique conse su Isaacij successor declaratus, conſpirationem sub initia grauem excepit, quam non sine discrimine vitæ comprefſit. Tres ex Eudochia liberos ſuſcipit, totidemque ſæminas. Pietatem coluit, æquitatem obſeruaui, Reip. prudenter ſatus praesuit: ſed auaritia ſupramodum deditus ſuorū ſibi odiū conciliauit, hoſtibus imperij res undique vexantibus ludibrio ſuit. Ad externa mala Conſtantinop. clades acceſſit, nempe grauis terræmotus quo templa adeſq; multa corruere. Exceſſit anno ætatis ſexageſimo, imperij **XI**. Vel ut alijs placet, **VI**.

Terræ motus
grauis.

Eudochia.

Eudochia Conſtantini Duca uxor unâ cum filijs, nondum imperio maturis, marito ſuccedit. Poterat fortaffe, res domeſtica muliebri prudentia non incommodè adminiſtrari, ſi foris ceſſaſſent bella: ſed imminentiſ ſibus undique Barbaris & imperij multas regiones vaſtantibus, fortiſſimam principem, qui tantis periculis occurreret, hoſtiumq; impetus compeſceret, & Remp. prudentia ſua ac fortitudine tueretur, à Senatu populoque deligere coacta, Romanum cognomine Diogenem, poſt meſes imperij ſeptē, filijs non improbantibus, virum ſibi adiunxit.

Romanus Diogenes.

Romanus Diogenes suscepto imperio, cum victoria contra Turcas esset potius, ac Remp. metu liberasset: à Senatu quòd Imperij Iure pupillos priuare uideretur, captus, oculisque priuatus in insulam relegatur. ubi ab Eudochia uxore sepelitur, post imperij annos tres, menses octo. Huius pater Patricius ordinibus præfuit, & ob seditionem in Sardiniam ad exulandum missus.

Imperator & Priuatus deportatur.

Michaël.

Michaël Constantini Duca filius, à fame, quæ sub eo inualuit, Parapinaceus cognominatus, imperio surrogatus, ad administrandum minime aptus, duobus Eunuchis rerum cura tradita, studijs tantum literarum & versibus factitadu uacabat. Quare præfecti, Turcis undecunque imminentibus, uelut coacti, Nicephorum Botoniatem, qui originem à Nicephoro Phoca imperatore ducebat, imperatorem sibi delegerunt: quem, in principis ignaui inuidiam, facile ciues Constantinop. admisere, Michaële prius, cum uxore & filio in monasterium detruso ac in monachum recepto Imperauit annos sex.

Parapinaceus.

Nicephorus.

Nicephorus in Michaëlis locum cooptatus Constantinum, Constantini Duca filium, imperium sibi assertere contendentem, captum torundit, ac in sacerdotem inunxit. Verum haud multo post Nicephorus ab Alexio Comæno mililibus acceptior, deceptus, imperio deiecitur, urbe à milibus, ipso die

Gofridus
lonius,

die pacha direpta, & in cœnobium conyicitur, ubi aliquandiu vixit: imperij anno tertio. His temporibus Gofridus Bilionius Lotaringia Dux expeditionem in Iudæam aduersus Saracenos sumpsit, quem illustrissimi ac præstantissimi è Gallia principes comitati sunt, diuenditis vel oppigneratis bonis suis.

Alexius Conuenus.

Alexius Conuenus Nicephori successor veluti ex professo Lat. ni n. minus hostis præter bellum, quod cum Roberto Viscardo infeliciter gessit, Venetis etiam armis adiutus, Gallorum memorabilem illam expeditionem, quam suspectam semper ab initio duxerat, perturbare conatus est. Ceterum non succedente consilio, his conditionibus commeatu, & alijs necessarijs rebus adiuturum se Gallos recepit, si quacunque cepissent ex hoste, sibi restituerent: ex ducibus nostris certè plurimum Boamundo Normanno deferre visus est. Inde ad pacis artes conuersus orphanotropheion erexit & musæum: in altero pueros puellâsque parentibus orbos alendos, in altero erudiendos instituit, sumptusque his ex regio vectigali dat. Ad supplicia minimè præceptis moribus moderatus. Tandem morbo fatigatus post VII. & XXX. imperij annum, menses quatuor cum dimidio, moriens, Ioanni filio, reluctante in primis matre, imperium reliquit.

Caloioannes.

Caloioannes Alexij Conueni filius, mortuo patre imperium adeptus, consanguineos suos dignitatibus ornat, in Isaacium fratrem propensissimus, quem incredibili charitate dilexit. Gallis & Venetis infestus

festus fuit. Victorias multas ac præclaras in Oriente contra Turcas, Persasq; assequutus, ad extremum cum esset in venatione, ac telo à seipso intoxicato quod in aprum tendebat digitum dextra sauciasset, moritur, post quintum & vigesimum imperij annum. Manuëlem fratrem natu minorem imperij heredem dixit, cum Isaacium minus aptum sentiret: non contēendus omnino princeps.

Lotarius II.

Lotarius secundus, quem nonnulli Ludorum vocant, Saxonum Dux, ab electoribus Imperator creatus, cum Conrado (qui post imperavit) disidium de Imperio maximum habuit: quod tamen D. Bernardi opera sedatum est. Aduersum Boemos expeditionem tentauit, at res inconsultè ccepta, plurimos ex suis amisit, & pax utrinque desiderata, utrinque etiam accepta est. Bis in Italiam profectus est, primum ad compescendos motus contra Innocentium secundum (à quo coronatus est) propter noui pontificis electionem, Romæ coortos: deinde contra Rogerium Campaniam & Apuliam iniuste possidentem, quem Italia expulit. His rebus compositis, peste in itinere correptus obiit, cum imperasset annos undecim.

Conradus III.

Conradus III genere Sueuus, Bauaria rex, Henrici III nepos ex filia, imperium consensu principum nactus, expeditionem omnium grauissimam tentauit: Asiaticam scilicet, contra Saracenos, quam prius tamen parauerant Ludouicus iunior, Ludouici Crassi filius, Gallorum, & Richardus Anglorum reges. Traiecto nanque Bosphoro Thracio

immaturè

immaturè, obsidionem Iconij soluere coacti sunt: réque infecta maximo regum dedecore discessum, fraude & perfidia Emanuelus Constantinopolitani Imp. ut in Emanuele dicitur. Conradus ad suos in Germaniam reuersus inglorius nondum Imperij diademate suscepto vitam curâ morte commutat, anno imperij X V.

Emanuël.

EManuël, siue Manuël Caloioannis frater, vel, ut alij volunt, filius, vir sceleratus & Reip. Christianae perniciosus, Constantinop. Imperator, Conradi, ad expeditionem Ierosolymitanam proficiscentis, militibus fame laborantibus, commeatu eos se iuuare simulans, gypsum contusum farina immistum per summam scelus dedit. Simili fraude impius ille Ludouicum Francorum regem decipit sic breui magna militum nostrorum vis consumpta est, & ex tanta militum nuper multitudine vix decimus euasit. In Venetos Stephanum Pannoniae regem exci-
tauit: eorumque legatum Dandalum liberius loquutum, contra ius gentium utroque lumine priuauit: negotiatores, quos simulata pace euocarat, sed: fragus ille comprehendit, quare armis Venetum pressus (promissa bonorum restitutione) aquis pensionibus impetrat. Praelium cum Turcis suestissimum gessit, in quo penè captus est. Domum cum Astrologia peritissimus haberetur, sponderetque sibi multos adhuc vitae & imperij annos, post imperij an. X X V I I I. monasticam secutus vitam morbo perijt.

Alexius

Alexius.

Alexius admodum puer patri Manuëli successit. Andronicum Callidum & impium tutorem testamento sibi à patre relictum, infestissimum habuit. Is enim Latinis, qui puero fauebant, pulsus, Alexium cognatum quindecim annos natum, cum treis à patris morte rerum potitus esset, libidine regnandi excacatus, clam miserè excruciatum necat, capitèque truncato reliquum cadauer culeo insutum in mare proicit.

Fridericus.

Fridericus cognomento Aenobarbus, à colore ruse Barbae, natione Sueuus, patre Friderico, qui frater Conradi regis fuit, in Italiam trauciens Mediolanum, Derthonam, Cremonam, pluràq; alia loca, quòd ab eo desciiissent, solo equauit. Romam ingressus ab Hadriano III Pont. clausis Vaticani portis diadmate insignitur. Romanorum impetum eò per vim irruentium euitare non potuit. Mox reuertens omnia populatus, post aliquot annos iterum Romam contendit, Alexandrum Vrbe fugat, Vaticanum simul cum D. Petri Basilica occupat. Infeliciter tandem Mediolanenses, quos Veneti tutabantur, aggressus, vix fuga elapsus est. Inita concordia & simultate omni deposita, Syriaca intentus expeditioni, in amnis transitu mersus obÿsse dicitur anno imperij.

XXXVII.

Henricus

Henricus VI.

Henricus VI. Friderici filius, Asper à moribus dictus, viuente patre Romanorum Rex designatus consensu Germanorum Principum, Aquisgrani coronatur. dein mortuo patre à Clemente IIII. Pont. data illi Constantia virgine Deo dicata, & viro matura, Rogerij Normanni filia in uxorem Imperator inauguratur, ea conditione, ut in eius gratiam Tancredum spurium Sicilia regno pelleret, quod ad se Pontifex pertinere contendebat. Igitur Henricus comparato exercitu, breui Tancredum expugnat, Neapolim per vim capit, ac diripit: duas Tancredi filias inuuptas interficit. Sunt tamen qui scribant pestem Imperatorem ab incepto auertisse, & Tancredo mortuo potitum regno fuisse. Post hac Messana egrotans moritur, postquam imperasset an. V IIII. relicto Friderico filio ex Constantia.

Andronicus.

Andronicus Comnenus occiso Alexio cognato, imperium adeptus, (ut tyrannidem stabiliret) proceres omnes quorum suspectam virtutem habebat, breui interficit. Omnibus ob insitam seuitiam inuisus, cum undiq; à Guilielmo Siculo premeretur, tandem ab Isaacio Angelo preter suam omniumque opinionem, praelio victus, imperio deijcitur, captusque ac per urbem cameio sedens, circumuectus manu abscissa, caput aliorum resse, diademati loco praecinctus, oculoque effosso, turba vulgig, tumultu lacer, perijt. Biennio rebus praesuit.

Isaacio

Isaacius Angelus.

Isaacius Angelus, Conuenorum stirpe è medio sublata, post Andronicum, præter omnium spem, summa rerum potitus, classẽ ad recipiendam Cyprum frustra comparauit. Bellum cum Mysis infeliciter gessit. Fridericũ Aenobarbum Rom. Imperat. in Syriam properantem magnificè excepit. Ab Alexio fratre natu minore, quem à Turcis captum magno redemerat, per summum scelus imperio oculisque priuatur & in carcerem conyicitur. Eadem impietate Alexiuz nepotem suum an. X I I. agentem uoluit perdere. Tandem post longam captiuitatem à filio Alexio carcere eductus imperioque restitutus, morbo aëris, ut creditum est, insolentia contracto obiit, an. imperij X V I.

Philippus.

Philippus Friderici Barbarossæ filius, Henrici V I. frater à Germanorum procerum parte maiore Imperator eligitur. At Innocentius I I I. Othonem Saxonia Ducem, cuius maiores Pontificiam dignitatem olim tutati sunt, ab aliquot principibus electum, confirmat, inungit, coronaque imperiali exornat. Qua discordia ad arma ventum est. Othoni anglorum, Philippo Gallorum rex ex professo suppetias tulit. Praualuit tamen Philippus profligatoque sapius Othone rerum tandem potitur. Deinde postquam Philippus annos nouem imperasset, à Comite Palatino Othone de Vuittelspach (aiunt fatale id sibi accidisse) miserè Bambergæ occiditur eo die quo à medico ei vena incisa fuerat. Huius Othonis de Vuittel genus celebre & clarum fecerat Fridericus primus huius Philippi pater.

Otho.

Otho Saxonum Dux, quem in Philip-
pi odium Imperatorem legerat Inno-
centius Pont. Philippo mortuo, a Ger-
manis primatibus ad tollendam di-
scordiam facile sufficitur, coronaturque Roma cō-
festim omnium consensu ab eodem Innocentio Pon.
Cum verò & Pontificia ditionis quadam opera
caperet, & Friderici minoris regnum Sicilia in-
uaderet, sacris interdicitur, imperioque deijcitur:
Fridericusque, illi ex professo hostis, aduertente
Innocentio Imperator creatur & adiuuantibus
Italis infectatur. Victus in Germaniam profici-
scitur, ut res componeret, Francorum regi Phi-
lippo I I. bellum indicit: nec sine manifesta vi nu-
minis & Gallorum virtute memorabili clade af-
fectus & in pugna Bononiensi victus, in patriam
inglorius se recepit: ubi paulò post mortem obiit,
cum ant. tantum I I I I. imperasset.

Alexius Angelus.

Alexius Angelus fraticida princeps
planè impius fratre natu maiore, impe-
rio oculisque (ut diximus) priuato, impe-
rium occupat Alexiam Isaacij fi-
lium nepotem suum perdere conatur. Sed non mul-
tò post grauis ultio adfuit. Restitutus enim Bi-
zantio per obsidionem expugnato nepos, patrem
è vinculis eductum, adhuc viuentem imperio re-
stituit. Ipso autem Alexio fraticida nocte concu-
bia suã dilapso, nepos Alexius post patris Isaacij
subitam mortem Imperator dictus est, Gallorum
& Venetorumque armis praevalentibus.

Alexius

Alexius Iunior.

Alexius iunior (qua dictum est ope.) imperio Orientali restitutus, fœdus cum Gallis & Venetis, sancierat hac conditione, ut Patriarcha Constantinopolitanus Ro. pontifici, tanquam maiori, subesset. & damna Francus Venetisque à Manuele illata compensaret. Qui cum rerum, quas promiserat, satageret, à Murziphlo quodâ ignobili, quem tamen ad summum dignitatis gradum euexerat, puer admodum mense. post restitutionem vix exacto, necatur. sed Murziphlus imperio occupato & urbe Byzantio amissa, in Peloponneso à Francis Venetisque captus & Constantinopolim retractus, per summam ignominiam & cruciatus miserè periit, Excellens Francorum Venetorumque virtus imperium, quod tot annos factiosissima & turbulentissima Græcorum natio possederat, Latino nomini facile asseruit.

Balduinus Flandrus.

Balduinus Flandriæ Comes, capta urbe post Murziphli tyranni fugam xv. virum suffragio (quibus ex procerum consilio creandi Imperatoris deligendiq; Patriarchæ potestas irrefragabilis esset attributa) Imperator Constantinopolitanus eligitur. Veneti Thomam Maurocenum (quando ita conuentum fuerat, ut si ex Francu designaretur Imperator, Veneti Patriarcham designarent) patriarcham designant. Qui statim Romam profectus ab Innocentio III. liberiore quam petatum fuerat animo in Constantinopolitanum Patriarcham confirmatur, quod ea ecclesia verè tunc Romano Pontificatus subijceretur. Mox reuersus celeberrimo gen

zium conuentu Balduinum confirmatum auctoritate Apostolica corona donat: qui vix anno circumactō, cum, præter Adrianopolim omnia recepisset, moriens Henricū fratrem successorē habuit.

Henricus.

Henricus audita Balduini fratris morte, Adrianopolitanam obsidionem soluens, Constantinopolim reuertitur. Imperator declaratus pacē cum Valachis firmat, filia Ducis in uxorem ducta. Inde in Thessaliam profectus Guilielmum Bonifacij filium Thesalia regem declarat. Mox ordinatis cunctis & dispositis intempestiua morte decedens, Iolantam filiam Petro Altisiodorensi nuptam heredem reliquit, post imperij annum undecimum vel ut alij scribunt XII.

Fridericus II.

Fridericus II. patre Henrico VI. ex Constantia, Præstantissima muliere, annorum non magis quàm prudentiæ plena, matre genitus, auo suo Barbarossæ haud dissimilis, tum ambitione rei militaris, tum prudentiâ & consilio, quibus omnia pericula vicit: Othone V. defuncto in Rcm. regem electus, Roma ab Honorio III. imperiali diademate insignitur. Mortua Constantia matre, tres Romanos in seclatur pontifices: Honorium scilicet III. Gregorium IX. & Innocentium III. Italiam omnem in factiones (quæ tunc primum in Hethruria per Guelph & Gibel duces Teutonicos cœpere) Guelphorum & Gibellinorum scidit. Quæ nomina utique Italia perniciosissima, duos Pontifices ad mortem vsque exercere. Mediolanenses, quod Pontifici fauerent, pralio vincit: Petrum Teupolum eorum, ducem captū, crude

crudeliter necat. A Pontifice Innocentio IIII, imperio abdicatur, diris persequitur, Hēricus Thuringia Lanthgravius (ea est apud Germanos dignitas) Imperator dicitur. Quae omnia haud magni aestimans, regnum Siciliae occupat. Vbi morbo correptus, Manfredi filij nothi dolo necatur, cum annos duos & triginta imperio praeuisset. Hic Bononiense gymnasium, quia ciues imperatis non statim paruissent, Patavium transtulit: ex Florentia etiam Guelphos eiecit. Vxorē habuit filiam regis Hierosolymitani, ex qua titulus regni perpetuo apud posteros Siciliae reges manet. Circa haec tempora Robertus D. Ludouici regis Francorum frater, Lutetiae Sorbonam instituit.

Petrus Altisiodorensis.

Petrus Altisiodorensis uxorio iure innixus (quando mascula proles nulla supererat) ab Honorio pontifice ad Laurentij sanum Romae imperij insignia accipit. Inde rediens, cum Dyrrhachium in Venetorum gratiam frustra tetasset à Theodoro Lascare, qui se Adrianopolitanum ac Graecorum Imperatorem dicebat, simulata pace, praeter iusiurandi religionem ac fidem, in Thessaliam comiter euocatus medio conuiuiō obtruncatur, imperij anno quinto.

Robertus.

Robertus patri Petro Altisiodorensi succedens, ac sese optimè gerens, ad paterna captiuitatis nuncium, Byzantium aduolat. Hic sponsam unius ex suis purpuratis proceris Burgundi, conscia matre rapit. Quod agrè ferens Burgundus, cum domesticis in regiam irrupit, nares puella abscedit, matrem qua noui matrimonij conciliatrix erat, proximum in

mare demersit. Quam iniuriam Vlturus Robertus Romam contendit. Inde remersus, in Achaia morbo decessit, anno imperij septimo.

Balduinus II.

Balduinus secundus patri Roberto sufficitur, qui quod iniur esset, in regendo Imperio adiutorem habuit Ioannem Brennum socerum, regem Hierosolymitanum. Quo extincto Balduinus solus imperium gessit, atque tandem amisit. Nam praevalentibus Graecorum armis, oppignerato Venetis filio & crucis Dominica parte, atque etiam omnibus templorum donarijs, ingentem exercitum ad Bosphori fauces obijt: sed bello perseverante, ac Michaële Palaeologo instante, in fines suos redire coactus est, sequens ceteris in fugam vertere. ex quo Graeci statum pristinum recuperarunt. ita dum externam vim formidat, domestica opprimitur.

Alexius.

Alexius cognomento Angelus, vel, ut alijs placet, Murziphlus aliquot annos imperium tenuit: prolem masculam ex uxore nullam habuit: sed filiam tantum nomine Irenem. Hic Balduino successit.

Ioannes Diplobatazius.

Ioannes Diplobatazius Irenem Alexij filiam uxorem accepit: eique traditum imperium est: filiumque habuit nomine Theodorum.

Theod

Theodorus.

Theodorus tres ex uxore filias suscepit, qui à Gallis bello laceſſus ac fugatus eas Nicenam ſeruandas tradidit: ſea non ſine multo precibus: nam ei portas clauſerant. Interim collecta multitudine Adrianopolim cepit, & nam ex ſiliatus regi Paconum, alteram Andronico Lascari Deſpoto uxorem dedit: quo mortuo eam Ioannes Bataza uxorem accepit.

Ioannes Bataza.

Ioannes Bataza apud Zacynthum imperij tērum extra patriam tenuit annis XXXIII. Huic filius fuit Theodorus Lascaris dictus, quem pater moriens Michaeli Palæologo viro in armis strenuo commendauit Sed ille puerum cum interfeciſſet, ſibi & poſteris per ſummum: ſcelus Imperium vendicauit.

Michaël Palæologus.

Michaël Palæologus ex Viterbio originem ducens, capto Byzantio, occiſoque (ut diximus) Theodoro, Imperium arripit Hic inter cætera Guilielmum quendam Gallicum Achaia & Bithynia principem regno ſpoliat, fuit Veneti inimicus à quibus imperio deiectus fuiſſet, niſi Genuenſes obſtiſſent. Accepti verò beneficij non immemor, illis Peram ciuitatem conceſſit. Inde Lugdunum venit, ut concilio, quod Gregorius decimus indixerat, intereſſet. Unde tantam ſua gentis contraxit inuidiam, ut vita deſuncto iuſta non perſoluerint, imò verò ſepultura locum negauerint, quòd videlicet à patrio ritu deſciuiſſet Hic annos quadraginta & amplius rebus praſuit.

Rudolphus.

Rudolphus Habsburgensis seu Habsburgensis à Friderici morte anno duodeuagesimo (tot enim interregni spatium fuit) Alphonso Castella posthabito Imperator eligitur. Lausana à Pontifice confirmatus, Githocarum Bohemia regem pralio victum occidit. Pseudofridericum, qui se in Suenis erexerat, Nouesij cõbussit: Hebruria oppida præfecti virtute vi expugnauit. Ceterum in Italiam non est profectus, neque coronam imperialem Romæ de more maiorum accepit, solitus Æsopi fabulam recitare de vulpecula, quæ leonis agrotantis legato respondit: Optare se ut leo conualescat, idque oraturam superos: Ceterum minimè visuram leonem, terreri enim se vestigijs, omnibus leonis aniro aduersis, & nullis auersis. Idque indicium esse, multum quidem animalium introisse, sed exisse nullum. Ad eundem modum apud se reputabat Rudolphus, maiores suos saepe magnis copijs ingresses Italiam, sed malè acceptos plerumque redysse. Hic redacta sub diuionem Austria, Albertum filium suum in ea ducem instituit, à quo originem trahunt Austriaci principes ad Carolum quintum vsque, & Ferdinandum eius fratrem. Obijt. X V I I I. imperij anno, quo imperante Albertus cognomento Magnus floruit.

Horat. in primo epist.

Adolphus.

Adolphus Comes de Nassau imperij titulus donatus, primum in Columbariensis mouit. Inde dum in Albertum Rudolphi Caesaris filium, Austria ducem, bellum parat, à Proceribus Germanie eius sortis ac ambitionem pertasis, imperio destituitur, in

cuius locum cooptatur Albertus. Sed cum cedere imperio nollet Adolphus, armatis copijs contra eum projectus est Albertus & infestis signis virinque pugnatum prope Vormaciam quo in conflictu perijt Adolphus, anno imperij V I I I.

Andronicus senior.

Andronicus Paleologus senior patri Michaeli successit, & ad Græcicam sectam reuertit. Hic ex Vngarica uxore filium habuit Michaelen dictum à nomine aui.

Michaël.

Michael Andronici senioris filius imperio proficitur Constantinopolitano: nec illius præclara memorantur gesta. genuit hic Andronicum iuniorem.

Andronicus iunior.

Andronicus iunior vir impietatis maxima patri successit, Andronicum auum Genuesium auxilio fretus deturbauit, ac omne imperij ius in se transtulit. Sed tandem à Venetis Andronicus ille senior auus iunioris, restitutus est imperio. Vnde inter Genueses & Venetos inimicitia fieri maxima. Sed Seniore mortuo, anno postquam imperare cœperat X V I I I. solus imperauit Andronicus iunior, qui aduersus Romani nominis hostes multa præclare gessit. Tandem undequingagesimo ætatis anno moritur, febre, capitisque dolore intra quadriennium confectus, anno imperij circiter X V I. Reliquit autem filios Caloioannē & Manuelē, quos Ioanni Catacunzeno, tanquam tutori, cōmendauit.

Alber

Albertus.

Albertus Rudolphi Caesaris filius Austriae dux, de iure & occiso Adolpho, principum suffragis, & Bonifacii VIII. pontificis assensu (cum id obstinatissime antea in Philippi Pulchri Gallorum regis odiu, negasset) imperij corona donatur, ea conditione ut Gallorum sibi regnum vendicaret. At Philippus data filia in uxorem Alberti Caesaris filio, effecit ne quid in se tentaret Albertus. Tandem a Ioanne fratris filio prope Rhenum interficitur post decimum imperij annum.

Henricus VII.

Henricus VII. Lucelburgensis comes, Caesare sic interfecto, Romanorum Imperator declaratus, Comitem Vuirtembergensem, quod Imperatori parere nollet, iugumque detrectaret, fortunis omnibus exiit. Huic Clemens V. pont. ratum ea conditione fecit imperium, ut Italiam primo tempore peteret, quae varijs tum agitabatur tumultibus. Per Taurinos igitur saltus in Italiam penetrans, Longobardiam capit, Turrianam factionem opprimit, & Mediolani ferrea insignitur corona. Inde Romanam profectus, post diadema acceptum ab Ursinis expulsus, cum Florentinis, qui iam de salute desperabant, graui obsidione premeret, veneno in Eucharistia dato, opera monachi cuiusdam praedicatorij e medio sublatus est.

Ludouicus.

Ludouicus Rudolphi Imperatoris ex filia nepos, & Fridericus Austriae dux discordia principum Impp. electi, ambo VII. annis vario Marte decertarunt. Tandem

Bavarus Austria duce capto & occiso, solus rerum potitur, seque Imperatorem, cura pontificis assensum, appellat. Qua iniuria offensus tres ex ordine pontifices, nempe Ioannes XXIII. Benedictus XII. & Clemens VI. illi sacris interdicit. Verum horum pontificum fulmina & decreta contemnens Italiani mox petit, Mediolani primò ferream accipit coronam, inde Romæ à Stephano aureo diademate insignitus Petrum Corbarium minoritam, pontificem creat, quem Nicolaum appellari voluit: & prefectos in oppidis iuris Pontificij alios dedit, Pontificem emularus, qui & ipse Gallia Cisalpina multos auctoritate sua regulos prefecerat. Tandem imperij anno XXXIII. obiit.

Carolus IIII.

Carolus IIII. Bohemus, Ioannis Lucemburgensis, Bohemia regis, filius, post Edoardum Anglum & Guntherum montis nigri regulum Casares electos, & altero post alterum vita functo, Casar designatur. Hic Ebrardum Vuirtembergensem comitem ingenti exercitu oppressit atque depopulatus est. Pragam cum magnificentia operum, imperij interim maiestate neglecta, tum literarum studio excoluit. Romæ Innocentij VI. iussu aureo diademate à duobus cardinalibus, hac turpissima pactione redimitur, ut acceptis insignibus confestim Italia abscederet. Maximam laudem meruit ob auream bullam conditam, in qua multa, quæ ad publicam pacem pertinent, comode complexus est. Obiit imperij anno XXXIII. Venceslao filio prius Casare declarato.

Ioann

Ioannes Catacunzenus.

Ioānes Catacūzenus tutor Caloioānis & Manuelis Caloioannē generū sibi elegit, filia in uxore tradita. deinde exorta discordia, generū expulit, seq; Imperatorē fecit. Sed tandem Catacunzenus in exilium mittitur, monasticam vitam sequitur, & Caloioanni restituitur imperium.

Caloioannes.

Caloioannes à Catacunzeno iniuria accepta in Tenedum venit, cui Genueses auxilium tulerunt, ut iuri hereditario imperij dignitatem & amplitudinem recuperaret. Hic ab alijs non Caloioannes, sed Ioannes dicitur, quem affirmant Turcarum favore & auxilio usum: eisque in Europa primum locum inhabitandum tradidisse. Moriens filio Manueli reliquit imperium. Manuel praedicti Ioannis filius post patrem imperium adeptus, septem genuit liberos, Ioannem, Michaëlem, Theodorum, Demetrium & Constantinum. nec de eo quicquam aliud memorabile proditur.

Venceflaus.

Venceflaus Caroli IIII. filius patri auoque dissimilis omnino, per ignavia & socordiam imperij res afflicxit, afflixissetque diutius, nisi à Sigismundo fratre captus, max etiam Germanorum procerum consensu, abrogato illi imperio, Robertus Bavarus illi surrogatus esset. Hic Galeatium, qui magnam Italia partem suo dominio adiecit, ex Comite Mediolanensibus primus Ducem dedit, quae dignitas ad nepotes transfijt. Apud fratrem in car-

cere obit *Venceslaus* anno imperij vigesimo secundo.

Robertus.

Robertus, qui & *Rupertus*, *Bauaria* Dux, in locum *Venceslai* defuncti successus statim post initum imperium à *Florentinis* ad *Ioannis Galeatii* comprimentam potentiam accersitur. Cum quo ad *Benacum* congregiens, facile repellitur: Vnde mox ad *Venesos Tridentinosque* deflectens, humanis ab his excipitur: inde incassum *Florētinis* adiutoribus ne *Italia* excederet, in *Germaniam* retro abiit paci religionique vacaturus, annos imperii x. vita functus, *Florentinos* in magno reliquit discrimine.

Ioannes.

Ioannes, patre *Manuele* mortuo imperat. quæ concordie pacisque studiosus, *Italiam* petiit, ac *Florentiæ* consilio cum *Eugenio* 1111. pontifice. mox domum reuersus non diu superuixit. *Iosippo* etiam *Patriarcha Florentis* defuncto.

Sigismundus.

Sigismundus *Caroli* 111. filius, *Venceslai* frater, puer adhuc uxorem duxit *Mariam* filiam regis *Pannonia*. Capto fratre *Venceslao* *Bohemiae* regnū hereditarium assequitur. Vnde *Roberto* vita functo omnium votis *Imperator* designatur. Triennio magnam *Europa* partem pacis studio peragravit, quo schisma pontificum tolleret. *Germanos* principes quod *Latinas* odissent literas saepe accusauit. Sua gentis inuidiam sibi confluxit. & à *Turcis* ac *Bohemis* saepe bello laceratus est. Cuiusque sine virili prole de-

cessisset Albertum Austriae ducem filia maritum
haeredem reliquit anno imperij XXVI. & in
Alba regali Vngariae sepelitur.

Albertus Austriae Dux.

Albertus Austriae Dux, Sigismundi ge-
ner biennio feliciter imperauit. Mora-
uos ac Sarmatas intra suos fines qui-
escere compulit. Bohemiae factiones
penitus attriuit. Amurathā Turcam, qui Vngaria-
m inuaserat, vicit, fugauitque, Sinderonia urbe
in deditiōnem accepta, inde in Graeciam conten-
dens Thessalonicam expugnauit Tandem Au-
striam repetens apud Longamuillam dysenteria
morbo decessit, Laodislaus filio superstitite.

Constantinus Manuelis Fil.

Constantinus Manuelus minor natu fi-
lius, mortuo sine liberis fratre Ioanne,
imperio donatus est. qui immanissimis
ac nefarijs Turcis Constantinopolim ca-
ptam & expugnatam urbem diripientibus, ipse
ad portam ciuitatis trepidus se recipiens, fugien-
tium trepidatione oppressus, cum tota gente, ac ci-
uitate sublatuſ est. Incidit haec clades in annum sa-
lutaris MCCCC. LIII. IIII. Cal. Iunias,
cū Nicolaus v. pontifex Romanae praesſet Ec-
clesia, & Fridericus III Germanis imperaret.

Fridericus. III.

Fridericus III. Austriae Dux pacis ac
otij studiosissimus fuit. Austriales seditio-
nem mouentes facile compescuit. Heleono-
ram Lusitaniae regis sororem uxorem du-
xit. qui cum in Indiam transcendisset, ad Nico-
laum v. Pont. profecturus, illi & uxori corona im-
peri;

perij imposita est, anno imperij XII. Salutis vero
M. CCCC. LII. Mortuus est autem anno im-
perij LIII. Maximiliano filio Casare prius
declarato.

Maximilianus.

Maximilianus Romanorum rex vi-
uente patre factus, magnis copijs
Burgundiam ingressus, Mariam
Caroli ducis iam defuncti filiam &
heredem in matrimonium una cum regno acce-
pit: deinde principatum adeptus, extincto sine hæ-
rede Matthia rege, Pannoniam, quam suo iure si-
bi vëdicabat, cum exercitu inuadit, ac Albarega
li per vim recepta, paulò post inde ab hostibus re-
pulsus sese domum in Germaniã recepit: ubi suos
deinde aduersos habuit: Heluetios primùm, cum
quibus bella gessit: Postea Rauricos qui nunc Ba-
silienses sunt, qui imperij iugum omnino excusse-
runt: quos sequuti populi vicini multum ei de an-
tiqua nominis maiestate ademerunt. Diadema de
more maiorum non recepit, nec Apostolorum basi-
licas aut Pontificem salutauit. Philippum Archi-
ducem Austria ex Maria uxore suscepit, qui regi
regnòque simul Hispania gener ascitus est. Filiam
Margaritam Carolo VII. Francorum regi pa-
ctam, deinde abdicatam Philiberto Sabaudia du-
ci in uxorem dedit. Galeacij vicecomitis fi-
liam extincta prius coniuge duxit.

Tandem die Ianuarij XII. in
Austria moritur anno

Imperij XXXIII.

etatis. LX.

Carolus V.

Carolus V. Maximiliani Caesaris nepos, Philippi Archiducis Austriae filius, Hispania rex, Princeps Austriae à principibus electoribus Francfordiae Imperator declaratur anno M. D. X I X. Postea Bononia à Clemente VII. Pont. coronatur anno M. D. X X I X. De cuius rebus gestis verba facere supersedeo, partim quòd omnibus perspicuae sint, partim quòd expectandam vitae & imperij illius catastrophem & euentum censeo.

FINIS.

INDEX EORVM,

quæ in hoc libro scitu digna
videbantur.

A

<i>Abderita ob ranarum muriūmq; multitudinem solum patrium relinquere coguntur.</i>	139
<i>Aborigenes primi Italiae cultores</i>	273
<i>Abraham rex Damasci</i>	236
<i>Abimarus imperator Constant. qui & Tiberius.</i>	358
III.	
<i>Academia Parisiorum institutio.</i>	363
<i>Acesines fluvius.</i>	115
<i>Acarmani solis Græcis non misere auxilia contra Troianos.</i>	205
<i>Achai cum Nabide belligerantur.</i>	218
<i>Acheorum inter se conspiratio, fides, potentia. ibi. de principatu primò contra Messenios conten- tio.</i>	224
<i>Adolphus Comes de Nassau Casar.</i>	402
<i>Adonia festa.</i>	55
<i>Adriani memoria.</i>	313
<i>Adriaticum mare unde dicitur.</i>	312
<i>Adulteria gravissimè apud Parthos puniuntur.</i>	
246	
<i>Aeacidæ rex Molossorum.</i>	137
<i>Aeacidarum maxima pars intra trigesimum an- num mortua.</i>	120
<i>Aeacidarum gens originem habet ab Hercule. 95</i>	
<i>Ageades unde dicti.</i>	73
<i>Ageus pater Theset rex Atheniensium.</i>	31
<i>Aegyptus magna impensa regum munita.</i>	24
<i>Aegyptus horreum Populi Romani.</i>	289
<i>Aegyptij superstitioni.</i>	19
D	
<i>Aegyptio</i>	

- Aegyptiorum & Scytharum de generis vetustate contentio.* 23
- Aegypti feracitas. 23. commoditates, quod ad temperiem aëris pertinet.* ibidem
- Aelius Adrianus Imperator 312 uno tempore scripsit, dictavit, audiuit, & cum amicis fabulatus est 312. Eiusdem miserabilis exitus.* 314
- Aemilio Paulo Macedonicum bellum decernitur.* 230
- Aemilius leges Macedonibus dedit.* 230. 231
- Aeneas ab Illo, Troia à Græcis expugnata, in Italiam venit. 274. Lauinium urbem ex nomine uxoris Lauiniæ condidit.* ibid.
- Aeneas pugnans contra Mezentium Hetruscorum regem occubuit.* 274
- Aeolus Sicilia regnum occupavit.* 52
- Aerarium Romæ in templo Saturni.* 273
- Aetna montis incendium.* 51
- Actoli libertatem, quam soli illibatam semper retinuerant, amittunt.* 224
- Afri Carthaginensibus stipendium urbis conditæ remittunt.* 163
- Africani egregia vox. 222. eiusdem moderatio in recepto filio.* ibid. & 223
- Agathocles Syracusarum imperium bis occupare voluit, bis in exilium actus est.* 175
- Agathocles Sicilia tyrannus ex humili & sordido genere ad regni maiestatem peruenit.* 174
- Agathocles nauibus incensis, quibus fuerat à Sicilia regressus, spem fugæ sustulit. 182. moritur.* 184
- Agésilæus claudus altero pede.* 66
- Agis Lacedæmoniorum rex.* 107
- Albanorum origo.* 269
- Albertus Austria dux Casar.* 408

- Albertus Imperat. Rudolphi filius.* 404
Alcibiades sponte Elidē in exilium proficiscitur.
55. Cameleon à Plutarcho cur appellatur. 56.
ad reatum vocatur. 53. *uxorem Agidis regis*
adulterio cognouit. 56
Alcibiadis forma & mores. 56. *mors.* 62.
Alcibiades denuo ab exilio in exilium proficisci-
tur. 60. *ab exilio reuocatur.* 53
Alexander ab Atheniensibus duces & oratores
petit. 96. *Persis seruitutis iugum imponit.* 105.
Statyram Darij regis filiam Susis in matri-
monium recipit. 117. *Praefectos suos occidi iubet*
ibid. ut Deus adorari vult. 102. 103. & 114. *Io-*
nis Hammonis se filium mentitur. 102. *Persis*
custodiam sui corporis committit. 118. *annostri-*
ginta & tres natus, obit. 131
Alexander Caesar Phrix origine. 330
Alexander Basilij Macedonis filius Imperator
Const. 372
Alexander Basilij Maced. filius Imperator Con-
stant. 371
Alexander Magnus in omnibus patre maior. 90.
Paternæ cadis autor fuit. 89. *Inedia mori vult.*
112. 113. Vinosus & iracundus. 90. 98
Alexander rex Epiri Antigonum regno exiit.
201. occiditur. 108
Alexander Magnus vulneratur. 100. 116. *in luxu-*
riam prolabitur. 110. *ex Cyno flumine morbum*
contrahit. 99
Alexandri corpus ad Hammonem delatum. 126
Alexandria ab Alexandro super amnem Tana-
im extructa. 112
Alexandria in Aegypto condita ab Alexandro.
103
Alexius Imperator Constant. 393

<i>Alexius Angelus fratricida impius Imperat. Orientalis.</i>	396
<i>Alexius Iunior Imperator.</i>	397
<i>Alexius Muſiphilus Imp. Conſt.</i>	400
<i>Amazones durauerunt uſque ad etatem Ale- xandri Magni.</i>	29
<i>Amazones unde dicta. 27. earundem origo. ibi. & 28</i>	
<i>Amazones omnes intereunt.</i>	29
<i>Amazones generatas ſe Marte predicant.</i>	27
<i>Amilco Hamilcari in regno Sicilia ſuccedit. 163. ſibi ipſi mortem conſciſcit.</i>	164
<i>Amphitriton rex Athenas Mineruæ primus con- ſecrauit & nomen ciuitati dedit.</i>	30
<i>Amulius oppreſſo Numitore fratre, regnum occu- pat.</i>	276
<i>Anaxarchus Philoſophus in comitatu Alexan- dri magni.</i>	119
<i>Anaſtaſius, I. cognomento Artemius Imperat. Orientalis.</i>	359
<i>Anaxilai Sicilia tyranni iuſtitia.</i>	53
<i>Andronicus Conuenus Imp. Conſtant.</i>	394
<i>Andronicus Paleologus Imp. Conſt.</i>	403
<i>Andronicus iunior Imp.</i>	404
<i>Anglorum ad fidem conuerſio.</i>	353
<i>Annibal veneno ſumpto interijt.</i>	228
<i>Annibal etate adhuc immatura Carthaginien- ſium dux conſtituitur.</i>	210
<i>Annibal ad Antiochum Syria regem conſugit.</i>	217
<i>Annibal ſedecim annos victor Italia immortalus.</i>	247
<i>Annibal per ſerpentes victoriam conſequitur.</i>	228
<i>Annibali parsimonia & continentia.</i>	229
<i>Annibal</i>	

<i>Annibalis factum ad abolendam inuidiam ni- miliarum diuitiarum.</i>	228
<i>Annibalianus Caesar.</i>	333
<i>Antigonus occiditur à Sandracotto.</i>	143
<i>Antigonus proyicit in vulgus diadema, & pur- puram proyicit, darique alteri iubet. 207. Athe- niensibus bellum infert. 200. cur Hierax dictus.</i>	203
<i>Antigoni bellum cum Perdicca.</i>	129
<i>Antiochus deceptis custodibus elabitur, fugiensq; à latronibus occiditur.</i>	204
<i>Antiochus à Romanis vincitur. 224. Annibali inuifus. 220. donat Africano filium.</i>	222
<i>Antiochia quando & à quo condita.</i>	142
<i>Antipater Theffalonicem matrem cur occidit.</i>	143
<i>Antoninus Philofophus.</i>	315
<i>Antoninus Pius Caesar.</i>	314
<i>Apollinis templum Delphicum diripit Xerxes. 38. eiusdem apud Delphos fitus.</i>	192
<i>Apollo se ulcificatur contra Brennum Gallorum Senonum ducem.</i>	194
<i>Apologus de cane.</i>	277
<i>Appius Claudius turbauit pacem cum Pyrrho</i>	154. 155
<i>Apes Hieronem multis diebus aluere.</i>	187
<i>Aquila in auſpicys quid ſignificet.</i>	167. 186
<i>Aquitaniam Saraceni occupant.</i>	361
<i>Arabes imbelles.</i>	267
<i>Aratio inuenta ab Athenienſibus.</i>	30
<i>Arbaſtus. Medis prepoſitus, Sardanapalo inter- fecto, imperium ab Aſyrys ad Medos tranſu- lit.</i>	13
<i>Arbatomius rex Sidonie ab Alexandro conſti- tuitur ex infimo fortune gradu.</i>	101

<i>Arcadius Caesar D. Chrysostomum antiſtitentem</i>	
<i>Conſtantinopolitanum relegat.</i>	343
<i>Archidamus Lacedamoniorum dux vulneratur.</i>	
70	
<i>Argonautæ qui.</i>	269
<i>Argonautarum nauigatio.</i>	227
<i>Argyraſpides victi ab Antigono.</i>	134
<i>Argyraſpides ab argenteis clypeis exercitum ſuum</i> <i>appellauit.</i>	114
<i>Aridaus Philippi filius poſt Alexandrum Ma-</i> <i>cedonibus regnat.</i>	90. & 125
<i>Ariſtides Athenienſium dux.</i>	42
<i>Ariſteus apum, lactis coaguli, mellisq; uſum pri-</i> <i>mus inuenit.</i>	131
<i>Ariſtotimi Epirorum tyranni ſauitia.</i>	199
<i>Ariſtonicus, citariſta cuiuſdam filius, vincitur</i> <i>primo congressu à Perpenna Conſule Ro. 239.</i> <i>240. poſt Attali mortem, uelut paternum re-</i> <i>gnum, Aſiam inuadit.</i>	239
<i>Ariſtoteles Alexandri præceptor.</i>	122
<i>Arma Lydis adempta.</i>	17
<i>Armenia magnitudo atque deſcriptio.</i>	268
<i>Armeny ſidem Chriſtianam amplectuntur.</i>	352
<i>Armenius Iasonis comes.</i>	268
<i>Arnulphus Imperator.</i>	372
<i>Aſcanius patri Aenea ſucceſſit. 274. Albam lon-</i> <i>gam condidit</i>	ibid.
<i>Aſaces omnes reges Parthorum dicti.</i>	266
<i>Aſacides in uictum Ptolémaum clemens.</i>	253
<i>Aſinoë Samothraciam in exilium abit.</i>	129
<i>Artabanus Xerxem occidit: qui & ab Xerxe</i> <i>puero occiſus eſt.</i>	43
<i>Artamenus rex Cappadocia.</i>	204
<i>Artaxerxes rex perſarum centum & quindecim</i> <i>filios habuit.</i>	91
<i>Artemiſia</i>	

<i>Artemisia Halicarnassi regina.</i>	39
<i>Arybas Epirotis leges conscripsit.</i>	151
<i>Asia multorum bellorum causa.</i>	204
<i>Asia redacta in potestatem Pop. Romani.</i>	240
<i>Asia Scythis per 1500. annos vectigalis.</i>	26
<i>Asia fertilitas.</i>	259
<i>Assyrj, qui postea Syrj dicti sunt quandiu tenuerunt imperium.</i>	15
<i>Astyages ex rege fit praefectus Hyrcanorum.</i>	16
<i>Astyages rex Medorum.</i>	13
<i>Astyagis scelus nefandissimum.</i>	15
<i>Athena incensa a Persis, a Lacedaemonijs diruta.</i>	69
<i>Athena, oculus Graeciae.</i>	61
<i>Athena patria communis eloquentiae.</i>	63
<i>Athenienses ab omnibus odio habiti.</i>	49
<i>Athenienses a Peloponnesibus victi.</i>	ibid.
<i>Athenienses bellum cum Antipatro gerunt.</i>	129
<i>Athemenses, vini, olei, & lanificij usum docuerunt. arare quoque & serere frumenta, glande vescentibus, monstrauerunt.</i>	30
<i>Athemenses & Megareses de Salamina contendunt maximis cladibus.</i>	32
<i>Atheniensium similtas cum Dorensibus. 31. nobilis origo. 30. miserrima conditio. 60. 61. administratio Reip. annuis magistratibus permessa. 31</i>	
<i>Athis Cranai regis filia Athenis nomen dedit. 30</i>	
<i>Attalus mortuus morbo, quem ex solis ardore contraxit. 239. Populum Romanum heredem instituit.</i>	ibid.
<i>Attali parricidia & varia studia.</i>	ibid.
<i>Attilio Consuli Ro. decretum bellum contra Antiochum.</i>	221
<i>Augustinus Hipponen. episcopus.</i>	346
<i>Augustus Caesar unde.</i>	289

<i>Augustus libidinosus.</i>	290. 291.	<i>Ovidium poetam relegavit in Tomum.</i>	291.	<i>in adipiscendo principatu oppressor libertatis habitus est.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Augusti egregia dicta.</i>			290		
<i>Augustus interijt Nela.</i>					291
<i>Aulus Vitellius Imperator.</i>					301
<i>Aurelianus Casar aurata omni veste & gemmis usus est, primusque diadema apud Ro. capiti innexuit, saevus & sanguinarius sororisque filij interfector.</i>					325
<i>Aurelius Commodus Casar.</i>					317
<i>Auri contemptus apud Parthos.</i>					264
<i>Auri contemptus apud Scythas.</i>					26
<i>Aureo hamo piscari.</i>					26. & 189
<i>Aurum omnium scelerum materia.</i>					45
<i>Aurum Tholosanum unde in proverbiu abierit.</i>					227

B

<i>Babylon urbs condita à Semyrasiide.</i>					12
<i>Bactriani, varijs bellis iactati, libertatem & omnia Amittunt.</i>					266
<i>Baldunus primus Flandriae Comes Imp. Cōst.</i>					397
<i>Basilica Spirensis extractio.</i>					382
<i>Basilicus Patricius in exilio inedia consumitur.</i>					348
<i>Bercen urbem condidit Alexander</i>					117
<i>Batti qui appellantur.</i>					130
<i>Battus, Aristei filius, antea mutus linguae nodis soluitur.</i>					130
<i>Basilus Macedo Imperator Constant.</i>					369
<i>Basilus & Constantinus fratres Imperatores Constant.</i>					379
<i>Belisarius Iustiniiani Casaris dux clariss. à prate reuntibus victum querere coactus.</i>					350
<i>Belgius Gallorum dux.</i>					190
					Beren

<i>Berengarius, Foroiulienſis dux, Imperator ab Ita-</i>	
<i>lis creatur.</i>	373
<i>Berengarius I I. Caſar. 373. Rudolpho Burgun-</i>	
<i>do regno pellitur.</i>	ibid.
<i>Bergomum à Gallis conditum.</i>	169
<i>Beronice ſtuprum ulta.</i>	169
<i>Bessus, Darij interfectör, in perfidia ultionem, da-</i>	
<i>tur ab Alexandro Darij fratri excrucian-</i>	
<i>du.</i>	111. 112
<i>Tiberius Mero cur Tiberius dictus</i>	292
<i>Bilbili fluuio tingunt Hiſpani ferrum</i>	282
<i>Bomilcar Pœnorum dux cruci ſuffixus 180. eius</i>	
<i>dẽ in cruciatu magnanimitas & cõſtantia ibi.</i>	
<i>Bœmi imperij legibus ſubijciuntur.</i>	373
<i>Brenni Gallorum Senonum ducis, victoris inſolen-</i>	
<i>tia.</i>	193
<i>Brennus inuadit Delphicum Apollinis templum.</i>	
<i>ibidem.</i>	
<i>Brennus infeliciter pugnam contra Delphos, vl-</i>	
<i>ciſcente numen ſuum Apolline, in ſe manus</i>	
<i>vertit.</i>	194
<i>Brixia à Gallis condita.</i>	169
<i>Bruno Saxo, qui poſt adeptum Papatum Grego-</i>	
<i>rius v. dictus eſt, Germanis principibus poteſta-</i>	
<i>tem eligendi Imperato. dat.</i>	380
<i>Brundifium Attali condiderunt.</i>	108
<i>Brutj Alexandrum regem Epiri cum omnibus</i>	
<i>copijs deleuerunt 183. unde ſic dicti.</i>	ibidem
<i>Bucephala, ſiue Bucaphalea vrbs India ab Ale-</i>	
<i>xandri equo nomen accepit.</i>	115
<i>Bulgari Scythicum genus, Chriſtianam fidem</i>	
<i>amplectuntur.</i>	368
<i>Burgundia in Ducatum & Comitatum diuidi-</i>	
<i>tur.</i>	382
<i>Byrsa vrbs à Bouis corio.</i>	158

- Byzantium (urbs nobilis & maritima, quæ deinde Constantinopolis dicta est) à quo conditum. 84
- C
- Caianus Rufini sceleris æmulus occiditur. 343
- Capio Rom. Consul aurum Tolosanum abstulit. 227
- Caligula unde dictus 295. à militibus confossus, interijt. 295
- Calimandri fides in Demetrium. 253
- Callinicus Patriarcha Constantinopolitanus oculis priuatus Romam in exilium mittitur. 358
- Callisthenes philosophus miserabili supplicio ab Alexandro afficitur. 140
- Callisthenes philosophus in exercitu Alexandri fuit ad prodendas res gestas memoria. 113
- Callisthenes interfectus, quòd adorare Alexandrum noluerit. ibid.
- Caloioannes Alexij conueni filius Imp. Constant. 390
- Caloioannes Imperator Cõstant. (quem alij Ioannem dicunt) Turcis primum locum in Europa inhabitandum tradidit. 406
- Cambyses Persarum & Medorum rex, Aegyptiorum superstitionibus offensus, Apis, caterorumque deorum ædes dirui iubet. 19
- Cambyses ex obscura gente natus. 14
- Cambysis exercitus apud templum Iouis Hammonis tempestatibus & arenarum malibus oppressus est. ibid.
- Candaules Lydorum rex. 18
- Canina carne vesci Carthaginensibus prohiberunt. 162
- Cappadoces uicti à Perdicca, occisis coniugibus & liberis, domos quisque suas cum omnibus copijs incenderunt 128. eorundem uirilis interitus ibid.

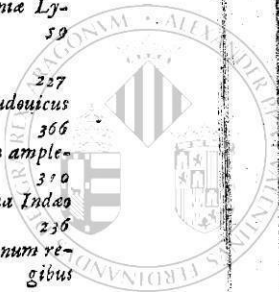
- tus* *ibid.*
Caput bubulum inuentum in fundamento Cartha-
ginis. 159
Caput Cyri in utrem humano sanguine repletum,
cum crudelitatis exprobratione conijcitur. 19
Caracala Caesar quare dictus, fratrem Getam pe-
remittit, obquam causam furore poenas dedit Di-
rarum insectatione. 319
Caranus, primus Macedonia rex, Edyffam vr-
berem, quam postea Aegeam vocauit, capris
ducibus occupat. 73
Carnutes memorabili praelio funduntur à Richar-
do Burgundionum duce. 371
Carolus Martellus Francia rex à Gregorio III.
Pont. Romano in Italiam contra Longobardos
vocatur. 361
Carolus Magnus Caesar Saracenos Hispania ex-
pulit 365. Gymnasia tria ad propagandam
Christiana religionis doctrinam instituit 366.
Scholarum loco monasteria in usum exercen-
da iuuentutis erexit. *ibid.*
Carolus Caluus Francorum rex, Saracenos Vrbe
Roma expulit 370. à Ioanne VIII. Pont. Rom.
Imperator declaratus, coronatur. 371
Carolomanus Ludouici Balbi, Caesaris filius. 371
Carolus Crassus Caesar. 371
Carolus v. Impe. 410
Cartalus, patris Machai iussu cruci suffigitur.
161
Carthago vrbs LXXII. annis condita est antè,
quam Roma. 159. & 160
Carthaginenses homines vt victimas immola-
bant, & impuberes aris admovebant. 160
Carthaginenses aduersus Pyrrhum Epirotarum
regem Romanis auxilia mittunt. 154

<i>Carthaginienſes cur ſuos literis Græcis aut Græco ſermoni ſtudere ſenatusconſulto prohibuere.</i>	169
<i>Carthaginienſes cum Siculis belligerantur.</i>	52
<i>Carus Cæſar.</i>	327
<i>Caffander Alexandrum cum matre Arſine inter ſicit.</i>	139
<i>Caffandri domus penitus deleta.</i>	145
<i>Cæſter & Pollux Locrenſibus adſuere.</i>	166
<i>Cauſa bellorum Athenienſium & Lacedæmoniorum.</i>	41. 42
<i>Cecropem Athenienſium regem cur biſformem antiq̄uitas ſinxit.</i>	30
<i>Cereris myſteria Initiorum ſacra.</i>	55
<i>Chalcedonenſis ſynodus.</i>	348
<i>Charybdis.</i>	51
<i>Chreſtus Bithyniæ rex ab Antiocho occiſus.</i>	348
<i>Childericus Francorum rex, cum uxore uterum ſerente, occiditur.</i>	358
<i>Chion & Leonides nobiliſſimi inuenes, patriam liberaturi, in Clearchi tyrranni necem conſpirant.</i>	149
<i>Chreſtologi.</i>	318
<i>Chryſoſtomus antiſtes Conſtantinopolitanus ſanctitatis & eruditionis vir ab Arcadio in exilium mittitur.</i>	343
<i>Cimon Athenienſis filius Milciadis, vicit Xerxem nauali & terreſtri prælio.</i>	43
<i>Cimonis pietas erga patrem Miltiadem.</i>	ibid.
<i>Cimone duce apud Marathonem pugnatum eſt. ibidem.</i>	
<i>Ciuile bellum inter Cæſarem & Pompeium.</i>	275
<i>Ciuitas non in ædificijs ſed in ciuibus poſita eſt.</i>	38
<i>Claudius Tiberius Cæſar.</i>	292
<i>Claudius Cæſar.</i>	324
<i>Clearchus exul Heraclienſium.</i>	147
<i>Clear</i>	

<i>Clearchi in Heracliensis seuitia</i>	<i>ibid.</i>
<i>Cleomenes Spartanus sponte exulat. 208. à Ptolomæi filio cum omni familia interficitur.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Cleopatra filia Philippi Alexandro regi Epiræ nubit.</i>	88
<i>Cleophis regina concubitu Alexandri redimit regnum.</i>	114
<i>Clodoueus Francorum rex Gotthos in Gallia superat.</i>	348
<i>Clytus ab Alexandro in conuiuio interfectus.</i>	112
<i>Cocceius Nerua Imperator 309. Traianum in partem imperij adoptauit 311. eo die, quo interijt, solis defectio facta est</i>	<i>ibid.</i>
<i>Codomanus præficitur Armenijs.</i>	92
<i>Codrus ultimus rex Atheniensium.</i>	31
<i>Codri summa pietas in patriam.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Comaris Magus.</i>	20
<i>Commodus Casar hostis deorum, parricida senatus dictus.</i>	317
<i>Comum à Gallis conditum.</i>	169
<i>Compensatio mercium, Lycurgi institutum</i>	43
<i>Conon Artaxerxem Persarum regem adorare noluit.</i>	87
<i>Conon Cypro exulat.</i>	66
<i>Constans Casar</i>	333
<i>Constantinus Iunior Horaclij filius.</i>	355
<i>Constans qui & Constantinus III. Casar, Romanam expilat.</i>	356
<i>Constantinus Casar.</i>	330
<i>Constantinus.</i>	333
<i>Constantinus Imper. Orientis ult.</i>	408
<i>Constantinus IIII. Casar 356. Pogonatus cur dicitur.</i>	357
<i>Constantini. v. graue de Sanctorum imaginibus ablatendis edictum tulit 361. Omnis impietatis marcipium</i>	

- cipium fuit. ibid. Copronymus cur dictus. ibid.*
Constantinus VI. Sanctorum imagines templis
restituit. 362. à matre, quam regno expulerat,
oculis priuatur, & in carcerem conyctur
ibidem.
- Constantinus Leonis Basilici filius Constanti-*
nop. Imperator. 372. Romano vitrico pulso im-
perium per annos undequadrageinta. prudenter
administrat. 373
- Constantinus & Basilius fratres Imper. Gracie*
379. quindecim hominum millia oculis priuauit
ibidem.
- Constantinus Monomachus Imperator Oriëtis 385.*
liberalis in pauperes ac templa fuit *ibid.*
- Constantinus Ducas Imper. Constant. 388*
- Constantinopolis incendio flagrans centum & vi-*
ginti millia librorum consumpsit. 348
- Conuiuari publicè soliti Lacedæmonij. 45*
- Coreyra capta à Ptolomao. 190*
- Corinthus à Mummiò Consule Ro. diruitur. 232*
- Corinthus ciuitas terræmotu collapsa magnis sum-*
ptibus restituitur. 350
- Cranaus rex Atheniensium. 36*
- Crescentius Consul Rom. exoculatus interficitur.*
38
- Crassus Imperator cum filio & omni exercitu ab*
Herode interficitur. 270
- Crassus Consul, Attalica præda, quam bello inten-*
tior infeliciter pugnat contra Aristonicum 239
- Critias & Hippolochus tyranni sauisissimi in bello*
cadunt. 63
- Cræsus Lydorum rex à Cyro capitur 17. eidem*
vita, & patrimonij partes, & vrbs Berce
conceduntur. ibid.
- Ctesiphontem transgredi capitale fuit ferè Roma*
nis 177

<i>nis Imperatoribus.</i>	337
<i>Culinarum argentea instrumenta.</i>	254
<i>Cunradus Casar, Germania rex. Arnulphi Casaris filius ex fratre nepos.</i>	374
<i>Cunrardus Francus Imperator I. 302 Spirenses Basilicam extruxit.</i>	ibid.
<i>Cunradus I. I. Casar Sueuus genere:</i>	391
<i>Cyclopus olim patria fuit Sicilia.</i>	52
<i>Cyneas legatus Pyrrhi.</i>	154
<i>Cynegyri virtus mirabilis.</i>	34
<i>Cypriae virgines dotem vulgato corpore querebant.</i>	158
<i>Cyrene condita ab Aristæo.</i>	130
<i>Cyricænus Gryphinam Gryphi uxorem uxoris manibus parentat.</i>	259
<i>Cyrus natus datur Harpago occidendus</i>	14
<i>Cyrus regnavit annis X X X.</i>	19
<i>Cyrus Scythis bellum infert.</i>	18
<i>Cyrus Medis bellum infert.</i>	16
<i>Cyrus nutritus à cane.</i>	14
<i>Cyrus à cohorte regia oppressus interficitur.</i>	65
<i>Cyrus cum omni exercitu à Scythis interficitur.</i>	25
<i>Cyrus compedibus aureis à fratre vincitur.</i>	64
<i>Cyrus à patre Dario Persarum rege Ionia Lydiaque proficitur.</i>	59
D	
<i>Daci Getharum soboles.</i>	227
<i>Dadicum bellum ex sententia confecit Ludouicus Pius.</i>	366
<i>Dalmatæ cum Sclavis Christi religionem amplectuntur.</i>	310
<i>Damascus Syriae ciuitas nobilissima à qua Indarum origo.</i>	236
<i>Dardanis immortale odium cum Macedonum regibus</i>	

<i>gibus erat.</i>	209
<i>Darū regis Persarum diligentia in ordinanda acie.</i>	100
<i>Darū mater, uxor, & filia duæ captæ.</i>	100
<i>Darū filij certant de imperio.</i>	34
<i>Darū forma, virtusque imperio digna.</i>	21
<i>Darū cognatio iuncta cum pristinis regibus fuit.</i>	22
<i>Darius contra Lanthinum Scytham.</i>	29
<i>Darius contra Athenienses.</i>	30. 55
<i>Darius à suis compedibus aureis vinc̄tus.</i>	106
<i>Darius filia matrimonium & regni portionem Alexandro offert.</i>	203
<i>Darius in apparatu belli decidit. 34. multis vulnerebus à suis confossus, moritur.</i>	107
<i>Darius equi beneficio rex creatur.</i>	21
<i>Darius turpi fuga submotus à Scythia.</i>	26
<i>Darius Asiam & Macedoniam domuit. 30. Ionas nauali prælio superat.</i>	ibid.
<i>Darius magna clade ab Alexandro fusus.</i>	108
<i>Decius Cæsar.</i>	322
<i>Deidamia Aeacide filia, clara Philippi patris nomine.</i>	172
<i>Delphici templi descriptio.</i>	192
<i>Delphicum oraculum à Phocensibus occupatum spoliatumque.</i>	79
<i>Delus pro arario.</i>	48
<i>Damarati regis Lacedæmoniorum solertissimum factum.</i>	35
<i>Demetrius rex decedit relicto filio Philippo parvulo admodum.</i>	207
<i>Demetrius dedit se Seleuco.</i>	145
<i>Demetrius Antigoni regnum ab Alexandro occupatum recuperat.</i>	201
<i>Demetrius contra Parthos dimicans captus, ludibrio</i>	

<i>dibrio exponitur.</i>	236
<i>Demetrius pudore obtinuit, quod iure defensionis nunquam potuisset.</i>	225
<i>Demetrius filius à patre occiditur.</i>	236
<i>Demophoon Thesei filius.</i>	31
<i>Demosthenes ab exilio reuocatur. 128. seipsum interficit.</i>	55
<i>Demosthenes magno auri pondere à Persis corruptus.</i>	94
<i>Demosthenes in exilium Megaras actus ob crimen accepti ab Harpalo auri.</i>	128
<i>Desperatio magnum ad honestè moriendum incitamentum est.</i>	167
<i>Deucalion quare reparasse hominum genus vulgò sit creditus.</i>	30
<i>Diadumenus Cæsar.</i>	310
<i>Didius Iulianus Cæsar.</i>	318
<i>Dido, quandiu Carthago inuicta fuit, pro dea culta est.</i>	159
<i>Dido seipsam interficit.</i>	ibid.
<i>Dij ultores parricidij.</i>	202
<i>Diluuium tempore Amphitryonis Atheniensium regis.</i>	30
<i>Dindimeus Iuppiter spoliatus ab Antiocho.</i>	225
<i>Diocletianus Cæsar apud Nicomediam imperiales fasces relinquens in proprijs agris conuenit.</i>	328
<i>Diocles Pististrati filius interficitur.</i>	33
<i>Dionysius Syracusanorum tyrannus Corinthi Ludum aperuit.</i>	173
<i>Dionysius suorum insidijs interficitur.</i>	169
<i>Dionysius Siciliam occupat.</i>	165
<i>Dionysij perfidia.</i>	171
<i>Dionysius exul.</i>	173
<i>Dionysij parricidia.</i>	169

- Dira ultrices quare. 319
 Dissentio inter Cyrū & Artaxerxem filios Da-
 rī de regno. 64
 Domitianus Cæsar. 308. Bibliothecas incendio con-
 sumptas, reparauit. ibi. Dominum sese, Deūmq;
 appellari coëgit. ibi.
 Domitiani funus, gladiatoris more efferrī, Sena-
 tus, radendūque eiusdem nomen decre-
 uit. 309
 Domitius Nero Cæsar matrem stupro contami-
 nat. 298. seipsum gladij ictu transegit. ibid.
 Dyrachium & Corinthus ciuitates terra motu
 maximis sumptibus restituit Iustinus Cæ-
 sar. 350

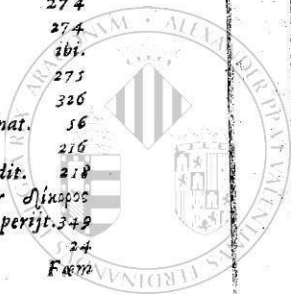
E

- Elissa quæ & Dido Carthaginensium regina. 156
 Emanuel Caloioannes Imp. Orientis Reip. Chri-
 stiane perniciosus. 392
 Epaminondas Thebanorum dux grauiter vulne-
 ratur. 71. eiusdem magna eruditio. ibid.
 Epaminonda inuito honores ingesti. 71
 Epaminonda mors Reip. vires labefactauit. 71
 Epaminonda paupertas. 72
 Epeus equum Troianum fabricauit. 165
 Ephesus ab Amazonibus condita est. 27
 Ephestion, per quem responsa Barbaris dabantur,
 Alexandro charissimus decedit. 119
 Epigoni. 111
 Epiri origo. 151
 Epirota qui Pyrrhida antè à Pyrrho Achilles fi-
 lio dicebantur. ibi.
 Equæ in Lusitania iuxta fluum Tagum ven-
 to concipiunt. 281
 Equi velocitas pernix, inquietus animus in Hispa-
 nia. 281

<i>Erithreus Thessalia rex, quo tempore frumenti satio, apud Eleusin reperta est.</i>	31.
<i>Euagoræ ducis Lacedæmoniorum insolentia post victoriam de Atheniensibus.</i>	60
<i>Euander ab Arcadia urbe Pallanteo, in Italiã, cum mediocri popularium turba, venit.</i>	274
<i>Eucherius Stiliconi Vandali filius Romæ, Arcady Cæsaris iussu, cum patre interficitur.</i>	344
<i>Eudochia Constantini Duca uxor, mortuo marito imperat. Constan.</i>	288
<i>Eucratides à filio, quem regni socium fecerat, in itinere interficitur.</i>	267
<i>Eumenes victus ab Antigono.</i>	133
<i>Eumenis callidum factum.</i>	132
<i>Europus in Europa regnum tenuit.</i>	73
<i>Euridices parricidium.</i>	76
<i>Eurimedon dux Atheniensium.</i>	54
<i>Exarcatus quid. 351. quando cœpit.</i>	ibi.

F

<i>Fabricius Lucinus missus à Ro. pacem cum Pyrrho fecit.</i>	354
<i>Fama omnia in maius extollit.</i>	40
<i>Fama velocitas.</i>	41
<i>Fames ingens in Italia. 151. in Gallia.</i>	357
<i>Fatua, uxor Fauni.</i>	274
<i>Fatuari qui dicantur.</i>	274
<i>Faunus rex Italia.</i>	ibi.
<i>Faustulus regius pastor.</i>	275
<i>Florianus Cæsar.</i>	326
<i>Favor hominum eò quo se fortuna, inclinat.</i>	56
<i>Flaminius Macedones vicit.</i>	216
<i>Flaminius Nabidem duobus prælijs fudit.</i>	218
<i>Flavius Valerius Anastasius Cæsar Sinoxos dictus. 348. fulmine ob impietate ictus, periit.</i>	349
<i>Flumina Scythica quò defluant.</i>	24

<i>Fœmina apud Parthos aspectus virorum interdicitur.</i>	264
<i>Fortuna varius ludus.</i>	201
<i>Fortissimi cuiusdam in tormentis factum.</i>	33
<i>Fridericus cognomento Aenobarbus. Caesar. 393. in annis transitu aquis obruitur.</i>	ibi.
<i>Fridericus I I. Caesar. 398. Diris à pontifice Ro. persequitur.</i>	399
<i>Fridericus I I I. Austria dux Caesar.</i>	408
<i>Frisij fidem recipiunt.</i>	358
<i>Frugalitas parens virtutum.</i>	168
<i>Furtū grauiſimū scelus habetur apud Scythas.</i>	25
G	
<i>Galerius maximianus Caesar.</i>	323
<i>Galerius Armentarius Caesar.</i>	ibid.
<i>Galerius Maximinus Caesar.</i>	330
<i>Galienus Caesar.</i>	324
<i>Galleci Græcam sibi originem asserunt.</i>	283
<i>Gallia semper mercenarios milites suppeditauit.</i>	197
<i>Gallus Caesar.</i>	322
<i>Galli vnde mansuetiorem cultum didicerint.</i>	273
<i>Galli incæperunt habere vineas.</i>	325
<i>Galli vincunt Macedonas.</i>	191
<i>Galli augurandi studio præter ceteros callent.</i>	189
<i>Galli quomodo Romam peruenerint.</i>	ibi.
<i>Galli ab Antigono fusi.</i>	200
<i>Galli Antigonum fugant.</i>	193
<i>Gallorum crudelitas.</i>	200
<i>Gallorum nefaria parricidia.</i>	200
<i>Gallorum mira fœcunditas.</i>	196
<i>Galogracia vnde dicta.</i>	ibi.
<i>Gargoris sauitia in nepotem.</i>	283
<i>Gargoris mellis vsum inuenit.</i>	282
<i>Gelasius I I. Pont. Rom. vrbe pellitur.</i>	387

Geryon quamobrem tricorpor dictus.	284
Gildo Africa prefectus fratris filios necat.	344
Gladium emittere ignominiosum.	230
Gobrya forte factum.	20.31
Gofredus Bilionius Lotharingia dux.	390
Gordianus Caesar.	321
Gordius nodus ab Alexandro solutus.	99
Gordij nodi origo & causa.	98
Gordium urbs inter Phrygias.	98
Græcia loquax in laudibus suis.	34
Græcorum auaritia unde primum.	41
Gratianus Caesar.	339
Gryphus propter nasum.	256
Gryphina filia Ptolemæi.	257
Guelphorum & Gibellinorum factiones.	398
Gyges cur Candaulem Lydorum regem occidit.	18
Gylippus dux Lacedæmoniorum.	54.55

H

Habis primus docuit boues aratro iungere, & sub- co frumenta serere.	283
Hamilcar cognomēto Rhodanus vir faciēdia infi- gnis nefariè occisus est à Carthaginiēsis.	174
Halmilcar interficitur bello Siciliensi.	162
Hanno Pœnus miserè affectus supplicio.	180
Hanno ob Carthaginiensium imperium affecta- rum virgis casus, oculis effossis occiditur.	172
Harpagus consiliorum Cyri regis participans.	14
Harpos urbs à Diomede condita.	168
Hastæ quamobrem dentur dÿs.	276
Hastæ pro diademate regibus.	ibid.
Helenus Priami filius.	151
Heliogabalus Caesar.	320
Helionati in liberāda patria factum callidū.	199
Helvius Pertinax Caesar.	317
Heraclea urbs à Bœotijs condita.	146

<i>Heraclea regnum tyrannorum.</i>	149
<i>Hercules Alexandri ex Arsine filius.</i>	124
<i>Hercules XII. stipendia Euryſteo debebat.</i>	27
<i>Hercules de Amazonibus triumphat.</i>	28
<i>Hercules & Liber primi reges Orientis.</i>	269
<i>Herculis ſagittæ in Apollinis templo fatum Troie.</i>	265
<i>Herculeæ audaciæ.</i>	9
<i>Hercylides dux.</i>	65
<i>Hercymon rex Aegypti.</i>	66
<i>Heroum filij noxa.</i>	318
<i>Hiarbas rex Mauritaniæ.</i>	159
<i>Henricus Othonis Saxonum ducis filius Caſar, Aucuparius dictus.</i>	374
<i>Henricus II. Bauarus, dictus Claudus Caſar.</i>	381.
<i>eiuſdem caſtitas & vita ſanctimonia.</i>	ibi.
<i>Henricus III. Conradi Franci filius, dictus Niger, Caſar.</i>	384
<i>Henricus IIII. Caſar à Gregorio VII. Pontifice Rom. hoſtis eccleſiæ iudicatur, eique ſacris interdicitur. 386. D. Petri & Pauli baſilicas euertit. ibid. Leodij padore carceris animam efflauit.</i>	ibi.
<i>Henricus V. quarti filius Caſar. 387. patrem captum, in vincula coniecit ubi obiit.</i>	385
<i>Henricus VI. Caſar Friderici Aenobarbi filius, Aſper à moribus dictus.</i>	394
<i>Henricus Conſtantinopolitanus Imperator.</i>	398
<i>Henricus VII. Lucelburgenſis Comes Caſar, ab Vrſinis vrbe pellitur. 404. Veneno in Euchariftia dato ſublatus eſt.</i>	ibi.
<i>Heraclius Africa præfectus à militibus Caſar declaratur. 354. Lignum ſalutiſeræ Crucis primum Conſtantinopolim, deinde Romã tranſtulit. ibi. Nouo morbi genere occidit.</i>	355
<i>Hera</i>	

<i>Heraclius, qui & Constantinus iunior Caesar Heraclij filius nouerca dolus perijt.</i>	355
<i>Heracleonas Heraclij & Martina filius Caesar, naribus à Senatu populòque Constantinopolitano priuatur.</i>	355
<i>Hierax Antiochi cognomen.</i>	293
<i>Hierotimus sexcentos habuit filios.</i>	267
<i>Hiericonis descriptio.</i>	238
<i>Hiero rex Sicilia ex sordido loco ad regiam peruenit dignitatem.</i>	186
<i>Hiero ab apibus alitus.</i>	ibid.
<i>Hildebrandus pontifex Romanus, qui Gregorius VII, dictus est, Henrico IIII. sacris interdicat.</i>	386
<i>Hippias Atheniensium tyrannus occiditur.</i>	34
<i>Hippias alter Pisistrati filius regno pulsus, in exilium agitur.</i>	33
<i>Hippolite Amazonum regina à Theseo ducitur in uxorem.</i>	29
<i>Hispania descriptio 280. unde dicta.</i>	ibid.
<i>Hispanorum mores & ingenia.</i>	287
<i>Homines quò plus habent, eò maiora cupiunt.</i>	65
<i>Hominum aduersus deos nulla sunt vires.</i>	38
<i>Hominum immolatorum abrogatus mos.</i>	162
<i>Honorius Theodosij filius Caesar.</i>	344
<i>Hungari religionem & pietatem Christianam amplectuntur.</i>	381

I

<i>Iason in Oriente pro Deo habitus.</i>	269. 270
<i>Iasonis nauigatio pro vellere aureo.</i>	260
<i>Iberia dicta Hispania ab Ibero amne.</i>	280
<i>Iconomachus id est, imaginum expugnator, cur Leo III. dictus est.</i>	360
<i>Impuberum sanguine pacem deorum exposcebant</i>	

<i>Carthaginenses.</i>	160
<i>India nemo bellum præter Semiramidem & Alexandrum Magnum intulit.</i>	12
<i>Inter pares semper discordia.</i>	147
<i>Invidia superatur magnitudine rerum gestarum.</i>	12
<i>Ioannes batava Imperator Orien.</i>	401
<i>Ioannes Pontifex Ro. adulterinus exoculatur.</i>	379
<i>Ioannes Catacunzenus Imperator Constan.</i>	404
<i>Ioannes Diplobatasius Imperator Græcus.</i>	401
<i>Ioannes Manuelis filius Imper. Const.</i>	407
<i>Ioannes Zimisces Nicephoro Phoca interfecto, imperium assequitur Constantinop.</i>	377
<i>Iones victi navali prælio à Dario.</i>	30
<i>Ioseph Aegyptum à fame asseruit.</i>	237
<i>Ioseph venditus à fratribus.</i>	ibidem
<i>Ioseph magus egegius.</i>	ibid.
<i>Ioseph intelligentiam somniorum inuenit.</i>	ibidem.
<i>Iouinianus Casar.</i>	337
<i>Iphicrates Atheniensis.</i>	69
<i>Irene cum filio Constantino v. i. imperat. 362. à filio regno pellitur. 362. à ciuibus restituta filio oculos eruit.</i>	362
<i>Isaacius conuenus Constant. Imperator.</i>	387
<i>Isaacius Angelus Imperator Orientis.</i>	395
<i>Israel X. filios habuit.</i>	236
<i>Istriorum origo. 227. unde appellati.</i>	161
<i>Italia Saturnia dicta.</i>	274
<i>Italia fons Romanarum virium.</i>	221
<i>Iudei eosdem reges & sacerdotes habent.</i>	238
<i>Iudei quare cum reliquis non communicent.</i>	237. 238
<i>Iudeorum potentia & origo.</i>	236. 237
<i>Iulius Casar Dictator. 286. in Senatu occiditur.</i>	287
<i>Iustinus</i>	

- Iustinus* *Casar* *Calcedonense concilium edicto* *ve-*
nerari iussit. 350. *Imperium sibi emit.* 349
Iustinianus *Iustini ex sorore filius* *Casar* 350. *So-*
phie templum Constantinopoli condidit 351.
non sanus mente decebit. 350
Iustinus minor *Casar* *Iustiniani ex filia nepos,*
Christiane fidei contemptor maximus 351
Iustinus, quem nonnulli Iustinianum vocant, Ca-
sar ultimus ex stirpe Heraclij. 357. *à suis*
ducibus *Leontio & Tiberio naso & auribus pri-*
uatus in Chersonesum relegatur. *ibid.*

L

- Lacedemonij vincuntur ab Atheniensibus.* 50. 58
Lacedemonij victi à Conone. 68
Lacedemoniorum Respublica qualis. 44
Lamachus occiditur à Gylippo. 54
Lampedo regina Amazonum. 27
Lanthgravius dignitas apud Germanos. 399
Lamponius dux Lacedemoniorum. 53
Laodice quinque filios parricidio tollit. 249
Laodomie interitus. 207
Latini ab Aenea duce conditi. 165
Lavinia uxor Aeneae. 274
Lanthinus Scytharum rex. 29
Lauinium urbs ab Aenea condita. 274
Leo primus *Casar.* 347. *eiusdem dictum cele-*
bre. *ibid.*
Leo II. Casar. 348
Leo III. Isaurus Imperator sedentariam exer-
cuit. 350. *Iconomachus cur dictus.* *ibid.* *Ste-*
phanum Pontificem Rom. comprehendi ac ne-
cari iussit. ibi. huic sacri à Sergio Pont. Ro.
interdicitur. 361
Leo IIII. Casar. 362
Leo Armeniacus Casar, Diuorum imagines pe-
nituit

<i>nitus deleri iubet.</i>	364
<i>Leo Basilici Macedonis filius Imperator Constantinopolitanus.</i>	370
<i>Leontius Caesar mutilatus naso ab Absimaro in carcerem detruditur.</i>	358
<i>Leonides & Chion in Clearchi tyranni necē conspirant.</i>	149
<i>Leonida fortitudo & mors.</i>	36
<i>Legumlatores quid prestare debeant.</i>	44
<i>Leonatus ab Atheniensibus interficitur.</i>	128
<i>Leosthenes dux Atheniensium occisus.</i>	128
LEX OBLIVIONIS lata ab Atheniensibus.	64
<i>Lex edificatoria à Traiano.</i>	312
<i>Libertas Græciæ concidit, Occidentis regnis exurgentibus.</i>	210
<i>Lichorius præfectus Achaorum.</i>	225
<i>Literaria rei iactura maxima.</i>	348
<i>Litera templum habuerunt Athenis.</i>	36
<i>Liuius notatus à Trogo.</i>	246
<i>Longinus Exarchatus officio primus fungitur.</i>	351
<i>Lotharingia à Lotario primo, Ludouici Pij filio, nomen accepit.</i>	368
<i>Lotharius, Ludouici Pij natu maior filius Caesar.</i>	368
<i>Lotharius II. qui & Luderus, Saxonum dux Caesar, peste obiit.</i>	391
<i>Ludouicus Caroli magni filius, Pius cognominatus Caesar. 366. à filijs in carcerem detrusus. 357. Pascali Pont. Ro. ius eligendorum præsumtum remisit.</i>	ibid.
<i>Ludouicus II. Caesar.</i>	369
<i>Ludouicus Balbus III. Caesar Gallia rex.</i>	371
<i>Ludouicus Arnulphi filius Imperator.</i>	372
<i>Ludouicus Rudolphi Caesaris ex filia nepos Imperat</i>	

<i>perator. 404. ei sacris interdicitur. 405. Corbarrum minoritam, Pontificem creat, quem Nicolaum appellari voluit.</i>	405
<i>Ludum Corinthi aperuit Dionysius Siciliæ tyrannus.</i>	173
<i>Lucani autores Brutiorum.</i>	183
<i>Lucanorum mores.</i>	ibid.
<i>Lunæ eclipsis.</i>	230
<i>Lupercus, qui & Pan & Lycaus.</i>	274
<i>Lycurgus Spartanorum dux.</i>	209
<i>Lycurgus in exilio volens moritur.</i>	46
<i>Lycurgi leges.</i>	44. 45
<i>Lycurgi moderatio in respuendo regno.</i>	44
<i>Lydis arma adempta.</i>	17
<i>Lysander dux Lacedæmoniorum.</i>	59
<i>Lysander æmulus Agesilai.</i>	68
<i>Lysias Syracusanus orator.</i>	63
<i>Lysimachus Agathoclem filium veneno interfecit.</i>	150
<i>Lysimachus qualis.</i>	140
<i>Lysimachus Antipatrum generum suum interficit.</i>	145
<i>Lysimachus obiectus est fero leoni.</i>	141
<i>Lysimachia à Lysimacho condita, eversa.</i>	150

M

<i>Macedonia redacta in ditionem populi Romani.</i>	230
<i>Macedonia nomina.</i>	73
<i>Macedonum x x x. reges fuere.</i>	230
<i>Macheus dux Carthaginiensis in exilium actus</i>	
160	
<i>Macheus Cartalum filium cruci suffixit.</i>	161
<i>Macheus parricidij pœnas soluit.</i>	ibid.
<i>Mago Carthaginensium imperator.</i>	162
<i>Magi interficiuntur.</i>	20
<i>Magna</i>	

<i>Magna Græcia quæ.</i>	165
<i>Manuel Caloisannes Imperator Reip. Christiana perniciosus.</i>	392
<i>Manuel Imperator Orientis.</i>	406
<i>Manicheorum hæresis resurgit.</i>	384
<i>Marathonij campi.</i>	33
<i>Mare mortuum, eiusque natura.</i>	238
<i>Martianus Cæsar. 346. eiusdem celebre dictum. ibid.</i>	
<i>Martina Heracleonæ Heraclij, Imperat. filij ma- ter lingua, qua plurimum valebat, priua- tur.</i>	355
<i>Martianus I. Pont. Ro. in exilium mittitur.</i>	356
<i>Mauritius genere Cappadox ex notario Augu- stus.</i>	362. 363
<i>M. Antonius Cæsar.</i>	315
<i>M. Lepidus missus tutor in Aegyptum.</i>	224
<i>M. Regulus.</i>	311
<i>M. Catonis summa fortitudo.</i>	230
<i>Mardonius vincitur.</i>	41
<i>Marpesia regina Amazonum.</i>	27
<i>Masilia condita à Phocensibus.</i>	276
<i>Masilienses aurum conferunt ad explendum pon- dus Gallis.</i>	279
<i>Masiliensium instituta.</i>	278
<i>Mater Darij se interfecit.</i>	122. 123
<i>Matronarum ornamenta, pudicitiam, non vestes esse.</i>	168
<i>Matthæas rex Scytharum.</i>	84. 85
<i>Maxentij Cæsaris mors.</i>	329
<i>Maximilianus Friderici III. Cæsaris filius, Im- perator.</i>	409
<i>Maximinus Cæsar.</i>	321
<i>Medea urbs à Medea uxore Iasonis.</i>	270
<i>Mediolanum à Gallis conditum.</i>	169
<i>Messenij</i>	

<i>Messenj per insidias expugnantur.</i>	42
<i>Messenj de principatu contra Achaos contendunt.</i>	224
<i>Medi regnauerunt C C C L. annis.</i>	17
<i>Medorum regnum à Medo constitutum.</i>	370
<i>Menias Thebanorum princeps.</i>	63
<i>Meretrices regia in Aegypto omnia moderabantur.</i>	213
<i>Metallorum felix Hispania.</i>	280
<i>Michaël Curoplates, cognomento Rancabe, Imperator.</i>	363
<i>Michaël Trawlus Imperator clericis & monachis auersus.</i>	368
<i>Michaël Teophili Balbi filius Imperator. 367. matrem, quòd Diuorum imagines execraretur, monasterio inclusit.</i>	368
<i>Michaël Paphlago Zoës adulter Imperator Orientis.</i>	382
<i>Michaël Calaphates ignobilissimus à Zoa adoptatus Imperat. Constantin. 383. exoculatur. ibid.</i>	
<i>Michaël senior Imperator. 386. à Patriarcha, Senatùque Cõstant. imperio deiectus, in ordinè redigitur.</i>	ibid.
<i>Michaël Constantini Duca filius Parapinaceus dictus Imperator Constantinop. in monasterium cum uxore & filio detruditur.</i>	389
<i>Michaël Paleologus Imperator.</i>	401
<i>Michaël Andronici senioris filius Imperator Orientis.</i>	403
<i>Midas rex ab Orpheo sacris initiatus.</i>	99
<i>Milciades dux.</i>	33
<i>Minium prouenit uberrinè in Hispania.</i>	282
<i>Minthia Amazonum regina, cum omni Amazonum nomine intercidit.</i>	29

<i>Miseros non decent conuitia.</i>	135
<i>Mithridates Scythas perdomuit, antea cōtra sum- mos imperatores inuictos. 243. magnus cogno- mento unde dictus.</i>	268
<i>Mithridates fraude capitur à Clearcho.</i>	147
<i>Mithridates gessit diu bella cum Romanis.</i>	241
<i>Mithridates magnus, Parthicus. 268. unde sic di- ctus.</i>	ibid.
<i>Mithridatis parricidia.</i>	243
<i>Monothelitarum haresis.</i>	362
<i>Mons Palatinus.</i>	274
<i>Morbi nouum genus.</i>	355
<i>Morum vitia sub umbra eloquentiæ latent.</i>	56
<i>Moses filius Ioseph, pulcherrimus fuit.</i>	238
<i>Moses montem Syneum occupat.</i>	ibid.
<i>Multa filenda in matrimonio.</i>	18
<i>Mumius feliciter pugnat contra Achaos. 232.</i>	233
<i>Mycitho seruo committitur filius Anaxilai re- gis.</i>	53

N

<i>Nabis tyrannus Lacedæmoniorum.</i>	215
<i>Narsetes dux Iustiniani Caesaris clarissimus pro- scriptus.</i>	352
<i>Natura ad locorum patientiam animalia crea- uit.</i>	23
<i>Neoptolemus ab Eumene occiditur.</i>	231
<i>Nestoriana haresis damnatur.</i>	345
<i>Niceas Atheniensis capitur à Lacedæmonibus.</i>	55
<i>Nicena synodus.</i>	348
<i>Nicomedes rex Bithinia.</i>	243
<i>Nicephorus Patricius Imperator Constant.</i>	363
<i>Nicephorus Phocas Imperator Constant.</i>	376
<i>Nicephorus Imperator.</i>	489
<i>Ninus filius muliebri ingenio.</i>	12

<i>Ninus primus intulit bellum finitimis.</i>	11
<i>Ninus totum Orientem vicit.</i>	11
<i>Nisa Bacchus cultus.</i>	114
<i>Noctua in auspicijs quid portendat.</i>	186
<i>Numitor ab Amulio interfectus.</i>	276

O

<i>Ochus rex Persarum.</i>	92
<i>Olor Dacorum rex.</i>	227
<i>Octavius Perseum cum duobus filijs cepit.</i>	230
<i>Olympias uxor Philippi cadis conscia. 89. à Philippo propter stupri suspicionem expulsa.</i>	88
<i>Olympias repudiata à Philippo.</i>	201
<i>Olympias filia Neoptolemi.</i>	152
<i>Olympias à Cassandro interfecta.</i>	137
<i>Olympiadis fortitudo in mortem.</i>	ibid.
<i>Olynthus à Mardonio expugnatur. 40. à Philippo excinditur.</i>	81
<i>Ophellas rex Cirenarum.</i>	180
<i>Opilius Macrinus Cæs.</i>	320
<i>Opobalsamum Iudeos ditauit.</i>	238
<i>Oraculum vetus.</i>	365
<i>Oropastes.</i>	20
<i>Otanes.</i>	20
<i>Oty rationem Cato reddendam censet.</i>	10
<i>Otho I. Cæsar, primus Ro. pontificibus iuramentum præstitit. 376. Primus inunctus, imperij corona insignitur.</i>	ibid.
<i>Otho II. primi ex Adelanda filius Cæsar Germanus.</i>	378
<i>Otho III. Saxonie dux Germanus Cæsar. 380. Mirabilia mundi dictus est.</i>	ibid.
<i>Otho IIII. Saxonũ dux Cæsar diris Pontificijs infectatus, imperio deijcitur.</i>	396
<i>Otho Syluius.</i>	300
<i>Orthya filia Marphesia virgo.</i>	27

<i>Ouidius relegatus ab Augusto.</i>	291
P	
<i>Pacorus Parthorum rex interficitur.</i>	271
<i>Pampacius tertius rex Parthorum.</i>	266
<i>Parapinaccus Michaël Constantini Duca filius cur cognominatus.</i>	389
<i>Parisorum academia institutio.</i>	366
<i>Parricidij nulla iusta causa esse potest.</i>	143
<i>Parlamenti institutio.</i>	361
<i>Parmenion & Philothas ab Alexandro inter- fecti.</i>	111
<i>Parnasus mons.</i>	192
<i>Parsimonia & labore crescunt res.</i>	156
<i>Parthiæ incommodum cœlum.</i>	263
<i>Parthenij unde sic dicti.</i>	46
<i>Parthi Pompeianarum partium fuerunt.</i>	271
<i>Parthi singuli multas uxores habent.</i>	264
<i>Parthi simulantes fugam pugnant.</i>	263
<i>Parthorum bella cum Romanis.</i>	264.270
<i>Parthorum reges esse parricidas solenne est.</i>	272
<i>Parthorum cultus corporis. 263. pugnandi ratio. ibi. insignis clades.</i>	264
<i>Parthorum reges ab Andragora.</i>	111
<i>Parthorum origo & nomen. 263. sepultura aut a- uium aut canum lanuatus est.</i>	264
<i>Patriæ, & penatum co. spectus vires ministrat.</i>	71
<i>Pausanias affectat regnum.</i>	42
<i>Pausanias damnatur.</i>	ibid.
<i>Pausanias Philippum interfecit.</i>	88.89
<i>Pelagiana heresis damnatur.</i>	345
<i>Penaxogeras filius Sigili missus in auxilium A- mazombus.</i>	28
<i>Penthesilea apud Troiam.</i>	28.29
<i>Perdicca antri magnitudo.</i>	125
<i>Pericles agros suos dono Reipublicæ dat.</i>	49
	<i>Pericle.</i>

<i>Pericles dux Atheniensium.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Persæ reges suos adorant.</i>	67
<i>Persæ unum Deum habent Solemque eidem equos sacratos ferunt.</i>	21
<i>Persæ victi Milciada Atheniensi duce.</i>	33
<i>Persarum mulierum fortitudo.</i>	16
<i>Persarum reges occulantur.</i>	20
<i>Persarum regni finis sub Codomano.</i>	266
<i>Persepelis.</i>	15
<i>Pertinax, Cæsar fortune pila.</i>	317
<i>Perusini ab Achæis.</i>	165
<i>Petrus Altißiodorensis Imp. Orientis.</i>	309
<i>Phalanthi erga suos amor.</i>	47
<i>Philippicus Bardesanes Cæsar edicto sanxit ut Sanctorum statuae & imagines è templis rade- rentur.</i>	358
<i>Philippus Friderici Barbarossæ filius Cæsar.</i>	395
<i>Philippus Macedo Olympiada uxorem ducit.</i>	77
<i>Philippus medicus Alexandri.</i>	99
<i>Philippus regnavit annis XXV.</i>	90
<i>Philippus Macedo iunxit se Annibali.</i>	211
<i>Philippus Demetrii pater morbo ex ægitudine animi contracto, decessit.</i>	226
<i>Philippus Cæsar.</i>	322
<i>Philippi scelera.</i>	79.83
<i>Philippi bellum contra Olynthios.</i>	81
<i>Philomelus Thebanos vincit.</i>	79
<i>Philopater Ptolemæus dictus per ironiam.</i>	209
<i>Philopœmenes Acheorum dux à Messenijs captus per urbem circumducitur in modum triumphi.</i>	224.225
<i>Phocas Scythici limitis præfectus Imperator de- claratur.</i>	353
<i>Phocenses templam Apollinis occupant, ac pœnas sunt violatae religionis.</i>	79

<i>Phoenix visus in Aegypto.</i>	396
<i>Phrabartis parricidia, & congressus cum Antonio, patrem occidit & fratres triginta.</i>	272
<i>Pietas Helemati in patriam.</i>	199
<i>Pileum sumere quid sit.</i>	298
<i>Pipinus Francorum rex Rauennatem exarchatum dono dat Ro pontifici.</i>	361
<i>Pise in Liguribus & in Thuscis unde.</i>	165
<i>Pisistratus regnat Athenis annis X X X I I I I.</i>	
33	
<i>Pisistrati solertia in opprimendis hostibus.</i>	32.
<i>idem tyrannidem occupat.</i>	ibid.
<i>Placidia Arcady & Honorij Cesarū soror.</i>	344
<i>Plinos regius iuuenis.</i>	26
<i>Pœni canina carne vescebantur.</i>	163
<i>Pogonatus Constantinus I I I. cur cognominatus.</i>	
357	
<i>Polypercon occiditur.</i>	132
<i>Pons in Danubio constructus à Constantino.</i>	332
<i>Popilius Antiochum virga circumscripsit.</i>	233
<i>Populus Romanus heres fuit institutus ab Attalo.</i>	240
<i>Porus rex Indorum.</i>	114
P O T E S T A S F A T O D A T V R.	317
<i>Principum scelera cur iuuat nosse.</i>	294
<i>Priuate beneficia à publicis sunt segregata.</i>	222
<i>Probus Cesar interfectus à militibus.</i>	326
<i>Prompalus ex sordibus rex.</i>	334
<i>Prusias Nicomedis filium studet interficere, sed prauentus interficitur à filio.</i>	233
<i>Ptolemaeus cum magna rerum gestarum gloria moritur.</i>	145
<i>Ptolemaeus ab Alexandro prouectus liberalissimè.</i>	126
<i>Ptolemaeus Pyrrhi filius funditus vincit Antigono.</i>	1179.

num.	197
<i>Ptolemaeus interficitur à Spartanis.</i>	198
<i>Ptolemaeus obfus & stultus.</i>	232
<i>Ptolemaeus Eurydicen uxorem interficit.</i>	213
<i>Ptolemaeus victus & obruncatus à Gallis.</i>	190
<i>Ptolemai moderatio erga Demetrium.</i>	138.139
<i>Ptolemai Aegyptij mollitia.</i>	213
<i>Ptolemai seuitia, & parricidia.</i>	251.252
<i>Pugnantibus qualis animus esse debeat.</i>	218
<i>Pulcheria Arcadij Caesaris filia.</i>	346
<i>Pygmalion auunculum, iuris humani oblitus Sichaeum occidit.</i>	157
<i>Pyrenaeus mons.</i>	280
<i>Pyrrhus Tarentinis contra Romanos auxilium tulit.</i>	151
<i>Pyrrhus insidijs Orestis Agamemnonis filij interceptus.</i>	152
<i>Pyrrhus Macedonia regnum occupat.</i>	145
<i>Pyrrhus victus à Lysimacho.</i>	ibid.
<i>Pyrrhus Epirotarum rex primus, elephantos in Italiam adduxit. 154. auxilio Alexandro fuit.</i>	143.144.
<i>Pyrrhus rex Sicilia appellatur.</i>	155
<i>Pyrrhus Antigonum oppugnans, Argis saxo è muro iaetato occiditur.</i>	138
<i>Pyrrhi liberalitas in remittendis captiuis.</i>	154
<i>Pythagoras Philosophus Samius ubi disciplinas suas hausert.</i>	167
<i>Pythagoras Crotonienses à luxuria reuocauit ibi.</i>	168
<i>Pythagoras Metaponti decepsit.</i>	ibid.
<i>Pythagorae domus pro templo.</i>	
Q	
<i>Quintilius Caesar.</i>	
R	
<i>Reges quales olim. 11. pro diademate hastas habebant</i>	

bant.	176
Regum arbitria pro legibus erant.	ibid.
Remus à latronib. capitur.	275
Religionés quantum possint.	99
Rhea virgo Vestalis efficitur. 275. duos pueros, nempe Romulum & Remum enixa est.	ibid.
Rheginum unde appel.	51
Rhetia à Rheto duce Tuscorum.	169
Robertus Petri Altißiodorensis filius Imperat. Constant	399
Robertus, qui & Rupertus Imper.	407
Roma caput totius orbis.	274
Roma à Gallis Senonibus capta.	169
Roma condita à Romulo.	276
Roma, urbs regum visa Cynea	155
Romani respuerunt munera Pyrrhi.	ibid.
Romani Carthaginier. sum auxilio noluerunt con- tra Pyrrhum uti.	154
Rom lacte lupino lupinos mores hausserunt.	250
Romani non nisi suis armis vinci possunt.	220
Romani Annibalem insidijs volebant tolli.	227
Romani orti ab Iliensibus.	223
Romanis datur tutela Alexandri regis Aegypti.	214
Romanus Lecapenus Imper.	376
Romanus Constantini filius.	ibid.
Romanus Diogenes Imp. Constant. in Sardiniam ad exulandum missus.	389
Romulus & Remus à lupa.	275
Romulus & Remus Marte geniti.	ibid.
Roxane à Cassandro interfecta cum filio.	139
Roxane uxor Alexandri magni.	124
Rudolphus Habsburgensis Cesar Germanus.	402
Rufinus Arcadij Casaris tutor impius occiditur.	

S

<i>Sabbatum unde Iudæis tam religiosum.</i>	237
<i>Sacrificantes aut iurantes aras tenent.</i>	288
<i>Sallustius notatus à Trogo.</i>	246
<i>Salamina ubi condita.</i>	282
<i>Sandrocottus ex humili genere ad maiestatem regni oracula impulsus.</i>	142
<i>Sanctorum imagines ac statua è templis raduntur. 359. 360. 364. restituntur.</i>	ibid.
<i>Saraceni Aquitaniam occupant. 361. à Franci pulsi caduntur.</i>	ibid.
<i>Sardanapalus ultimus rex Assyriorum.</i>	13
<i>Sardanapali mors virilu.</i>	ibid.
<i>Saturnalia quomodo Roma acta.</i>	274
<i>Saryrus tyrannidem inuadit Heracleæ.</i>	149
<i>Scipio Africanus eo anno mortuus, quo Annibal & Philopœmenes.</i>	228. 229
<i>Scipiones vincere Pœnos assueti.</i>	222
<i>Scholpytus regius iuuenis.</i>	27
<i>Scordisci quidam Galli apud Danubium appellantur.</i>	227
<i>Scylla & Charybdis.</i>	51
<i>Scythæ ebrietate vincuntur. 19. nullum scelus apud Scythas furto grauius.</i>	25
<i>Scythæ Bactrianum & Parthicum regnum condiderunt.</i>	25. 26
<i>Scythæ seruis verbera intentant, quos vincere armis non poterant.</i>	29
<i>Schyta Asiam perdomitam vectigalem fecerunt.</i>	26
<i>Scythæ Parthorum fines populantur.</i>	267
<i>Scytharum gens antiquiss. 23. aduersus seruos praelium. 29. cum Aegyptijs de generis vetustate contentio: 23. cultiores mores quam Græcorum. 25. victus.</i>	ibid.

<i>Scythia editior alijs terris.</i>	24
<i>Seleucus ad ludibrium fortuna natus. 263. regni</i> <i>auspicia à parricidio incipit. 203. damno ditior</i> <i>factus.</i>	20
<i>Seleucus à matre interficitur.</i>	256
<i>Seleucus à Ptolemæo interficitur.</i>	150
<i>Seleucus Antiochi filius.</i>	142
<i>Seleucus equo præcipitatus interijt.</i>	204. 205
<i>Seleuci filij & nepotes, ancoram in femore, veluti</i> <i>notam generis naturalem, habuere.</i>	142
<i>Seleuci gesta.</i>	ibid.
<i>Semiramis sexum mentita. 12. a filio occiditur.</i> <i>ibidem</i>	
<i>Senibus maximus honor Lacedamone.</i>	45
<i>Senonum urbs Francorum regis patrimonio adij-</i> <i>citur.</i>	381.
<i>Septentrionalis regio aptissima ad viuendum.</i>	24
<i>Septimius Seuerus Cesar. 318. honores in domina</i> <i>tu suo nulli permisit uenundari.</i>	319
<i>Sepultura Parthorum laniatus auium aut ca-</i> <i>num est.</i>	264
<i>Sergius Galba Cesar.</i>	299
<i>Serici usus à Persis ad Græcos transit.</i>	350
<i>Serui cuiusdam patientia.</i>	281
<i>Serui apud Parthos militant.</i>	263
<i>Seruorum Tyriorum facinus: qui & ab Alexandro</i> <i>suspensi.</i>	155. 156
<i>Seruile bellum in Scythia.</i>	30
<i>Seruilius Rom. legatus.</i>	217
<i>Seruitus nulla sub Saturno.</i>	273. 274
<i>Sesostris rex Aegyptius Scythis primus bellum in-</i> <i>tulit missis prius legatus qui hostibus parendi</i> <i>legem dicerent</i>	26
<i>Seuerus Alexander Cesar.</i>	322
<i>Sexus muliebris iniurijs belli caret.</i>	259
<i>Sicilia</i>	

<i>Sicania olim Sicilia.</i>	52
<i>Sicilia sulphure & bitumine abundat.</i>	50.51
<i>Siciliae descriptio.</i>	ibid.
<i>Sidon à piscium ubertate, 155. quando condita.</i>	
<i>ibidem</i>	
<i>Signum deditiois apud Græcos quale.</i>	70
<i>Sigillus rex Scytharum.</i>	28
<i>Sigismundus Casar Caroli IIII. filius.</i>	407
<i>Siluanus Casar.</i>	334
<i>Smerdem fratrem Cambyfes interficit.</i>	19
<i>Solis & stellarum defectio quid portendat.</i>	179
<i>Solon, simulans dementiam, Athenienses ad susci-</i>	
<i>piendum bellum hortatur.</i>	32
<i>Solon vir iustus leges Atticas conscribit.</i>	31
<i>Somnium Astyagi regis Medorum.</i>	13
<i>Sophiæ templi adificatio.</i>	351
<i>Sophocles dux Atheniensium scriptor tragœdia-</i>	
<i>rum.</i>	49
<i>Sophia Iustini minoris vxor.</i>	351
<i>Sortis humanæ varietas in Xerxe.</i>	41
<i>Sothenes Macedones ab hostili Gallorum depopu-</i>	
<i>latione defendit.</i>	190
<i>Spaco nutrix Cyri.</i>	14
<i>Spartani Alexandri Magni arma contempserunt</i>	
<i>207. contra factorum responsa armis diffisi vr-</i>	
<i>bem muro cingunt.</i>	136
<i>Spartanorum mulierum fortitudo.</i>	197
<i>Spartanorum vrbs sine muro antè, cœpta est mu-</i>	
<i>ro circumdari.</i>	156
<i>Stauratius Imperator imperio deturbatus, mona-</i>	
<i>sterio includitur.</i>	363
<i>Spirensis Basilicæ extructio.</i>	382
<i>Stilico, Honorij Casaris tutor perniciosus, Roma</i>	
<i>cum filio occiditur.</i>	345
<i>Strato rex Tyrriorum.</i>	156

<i>Sulpitius consul contra Perseum pugnauit.</i>	230
<i>Sybares seruus proficitur à Cyro Persis.</i>	17
<i>Syluerius Papa relegatur.</i>	351
<i>Syracusarum bellum cum Catanensibus.</i>	53
<i>Syria à Pompeio in prouincia formam redacta est.</i>	262
<i>Syrj reges orturi à Semiramide Nini I. uxore habent.</i>	236
T	
<i>Tacitus Casar.</i>	326
<i>Talmud ludæorum quando & à quibus compositum.</i>	345
<i>Tanais rex Scythia.</i>	II
<i>Tarentini à Lacedæmonibus profecti Spurij vocati.</i>	165
<i>Tectosagi omne aurum in lacum Tolosensem conuiciunt.</i>	227
<i>Tectosagi in Pannonia confedere.</i>	ibid.
<i>Templi Apollinis apud Delphos situs.</i>	192
<i>Terræmotus maximus in Hellesponto.</i>	149
<i>Terræmotus inter insulas Theramenem & Therasiam.</i>	215
<i>Terræmotu in Syria centum septuaginta millia hominum & multa urbes perierunt.</i>	261
<i>Terræmotu Dyrrachium & Corinthus ciuitates corruere.</i>	338
<i>Terræmotu Constant. templa adésque multa corruere.</i>	318
<i>Thalestris Amazonum regina concubitu Alexandri regis per dies quatuordecim ad sobolem ex eo generandam fruitur.</i>	29. 109. 276
<i>Thebis dij geniti.</i>	95. 96
<i>Themiscyrei campi.</i>	26
<i>Themistoclis victoria de Xerxe.</i>	39
<i>Themistoclis indoles 34. prudens calliditas.</i>	40
<i>Theod</i>	

<i>Theodosius Caesar.</i>	340
<i>Theodora Zoë soror Imperatrix Const.</i>	385
<i>Theodorus Imperator Const.</i>	401
<i>Theodosius iunior Arcadij filius Caesar.</i>	345
<i>Theodosius Adramitenus Anastasium Imperato- rem regno exutum monasterio includit.</i>	359
<i>Theodosius I I. obscurus genere, pius tamen & fide orthodoxus Imperator electus a militibus Sanctorum imagines templis restituit.</i>	360
<i>Theophilus Constant. Imperator.</i>	367
<i>Theodatus rex appellatus.</i>	265
<i>Theramenus ad omnium terrorem interficitur.</i>	63
<i>Thescus rex Atheniensium.</i>	31
<i>Thessalus medicus venenum Alexandro dedit.</i>	
119	
<i>Thomyris Scytharum regina. 18. Cyri regis caput amputatum in utrem conjeci iubet.</i>	19
<i>Thrasibulus feliciter contra tyrannos pugna- vit.</i>	63
<i>Thuscii pulsi sedibus à Gallis.</i>	169
<i>Thurincrum origo.</i>	195
<i>Tiberius I I. Caesar à Ioanne Patriarcha Con- stant primus coronam accepit. 352. eiusdem hu- manitas in Persarum captiuos.</i>	ibi.
<i>Tiberius I I I. cognomento Absimares Impera- tor Callinicum Patriarcham Constant. oculis privatum, Romam relegat.</i>	358
<i>Tigranes rex Armenia.</i>	275
<i>Tigranes à Lucullo victus.</i>	261
<i>Tigris fluvius Armenia à celeritate sic dictus.</i>	
270	
<i>Tineæ & sorices aulici qui dicti sint à Constan- tino.</i>	331
<i>Titanes ubi bellum contra deos gesserint.</i>	283
<i>Titus Vespasiansus Caesar.</i>	305
<i>Traia</i>	

<i>Traianus HERBA PARIETARIA dictus</i>	
<i>ob multos titulos, à Constantino.</i>	32
<i>Traianus Caesar Pater patriæ dictus.</i>	30
<i>Tridentum a Gallis conditum.</i>	16
<i>Trinacria olim dicta Sicilia.</i>	5
<i>Triptolemus sationem frumenti apud Eleusin in-</i>	
<i>uenit.</i>	3
<i>Trogus & Græcæ totius mundi historias conscri-</i>	
<i>psit.</i>	1
<i>Trogi quatuor & quadraginta libri.</i>	9. 1
<i>Trogi eloquentia.</i>	2
<i>Trogi maiores qui fuerunt.</i>	275
<i>Troia urbs in Apulia.</i>	381
<i>Turnus Rutulorum rex interijt.</i>	274
<i>Tyberus exundatio.</i>	312
<i>Tympanum signum pugne apud Parthos.</i>	264
<i>Tympana & tripudia, instrumenta luxuria</i>	213
<i>Tyranni mores.</i>	171
<i>Tyranni Athenienses profecti Eleusin in exilium.</i>	
	63
<i>Tyranni Athenienses interfecti</i>	64
<i>Tyrus urbs ante cladem Troianam condita.</i>	155
<i>Tyrj capiuntur ab Alexandro cum urbe.</i>	102
<i>Tyrj Uticam urbem in Africa condunt.</i>	156
<i>Tyriorum origo à Phœnicibus.</i>	155
<i>Tyssafernes Lydiæ præfectus.</i>	55
<i>Tyrtæus poeta carminibus Lacedæmonios ad bel-</i>	
<i>lum accendit.</i>	48
<i>Tyrtæus claudus fuit.</i>	ibidem
	V
<i>Valentinianus iunior III. Cesar 345. Raue-</i>	
<i>nensi præfule usum pallij concessit ibi. &</i>	346
<i>Valerianus Cesar cognomento Colobius.</i>	323
<i>Valerius Leuinus cum Pyrrho congressus.</i>	153
<i>Valerius Anastasius.</i>	348
	Valerij

I N D E X.

<i>Xerxes primus Iudeos demuit.</i>	233
<i>Xerxis exercitus toti orbi grauis. 36. eiusdem timiditas & fuga turpissima.</i>	39
Z	
<i>Zeno viuus sepulchro ab uxore includitur.</i>	348
<i>Zopyri factum memorabile.</i>	22
<i>Zopyrion bellum Scythis intulit.</i>	109
<i>Zoroastres Bactrianorum rex primus artem ma- gicam inuenisse, & mundi principia syderum- que motus diligentissimè spectasse dicitur.</i>	12
<i>Zoe imperatricis Constantinopolitane libido ef- frenata. 373. exilium. ibid. reuocatio. 384. eiusdem mors.</i>	385

F I N I S.

Letto

LECTORI.

QUANQVAM in Monarchijs & an-
 norum ratione constituenda vehemēter va-
 riant autores. tamen vt historie series at-
 que ordo facilius à pueris posset percipi,
 adnotauimus partim ex Eusebio, partim ex
 Beroso & Metasthene ea tantum, quæ ad
 planiorem paulò, & explicatiorem Iustini
 lectiōnem conducere videbantur.

Prima Monarchia Assyriorum, in qua reges fuerunt.

NINVS Iouis Beli filius regnavit primus annis.	52
Semiramis Nini uxor 2.	annis 42
Zames Nineas Semiramidis filius 3.	annis 38
Arius 4.	annis 30
Aralus 5.	annis 40
Baleus Zerxes 6.	annis 30
Armatruus 7.	annis 38
Belochus Baal sacerdos 8.	annis 35
Baleus 9.	annis 52
Altadas 10.	annis 32
Mamirus 11.	annis 30
Mancalus 12.	annis 30
Sierus, seu Pherus 13.	annis 20
Mamelus 14.	annis 30
Sparetus 15.	annis 40
Ascatades 16.	annis 40
Amyntas 17.	annis 45
Belochus 18.	annis 25
Belloparees 19.	annis 30
	Lamp

<i>Lamprides</i> 20.	<i>annis</i> 32.
<i>Sofares</i> 21.	<i>annis</i> 20.
<i>Lampares</i> 22.	<i>annis</i> 30.
<i>Panyas</i> 23.	<i>annis</i> 45.
<i>Sofarmus</i> 24.	<i>annis</i> 19.
<i>Mitreus</i> 25.	<i>annis</i> 27.
<i>Tautanes</i> 26.	<i>annis</i> 32.
<i>Tauteus</i> 27.	<i>annis</i> 40.
<i>Tineus</i> 28.	<i>annis</i> 30.
<i>Dercillus</i> 29.	<i>annis</i> 40.
<i>Eupalus</i> 30.	<i>annis</i> 38.
<i>Laosthenes</i> 31.	<i>annis</i> 45.
<i>Pyriciades</i> 32.	<i>annis</i> 30.
<i>Ophrateus</i> 33.	<i>annis</i> 20.
<i>Ophratanes</i> 34.	<i>annis</i> 50.
<i>Ocrasapes</i> 35.	<i>annis</i> 42.
<i>Sardanapalus</i> 36. & <i>postremus</i>	<i>annis</i> 20.

Duravit hoc Assyriorum imperium annis M. CC. XXXIX.

Secundæ Monarchiæ, Medorum reges.

<i>Arbaces</i> 1.	<i>annis</i> 28.
<i>Mandanes</i> 2.	<i>annis</i> 50.
<i>Sofarmon</i> 3.	<i>annis</i> 30.
<i>Articarmines</i> 4.	<i>annis</i> 50.
<i>Arbianes</i> 5.	<i>annis</i> 22.
<i>Arceus</i> 6.	<i>annis</i> 40.
<i>Artines</i> 7.	<i>annis</i> 22.
<i>Astibares</i> 8.	<i>annis</i> 20.
<i>Astyages</i> 9.	<i>annis</i> 30.

Stetit

Stetit Medorum regnum annis
ccc. minus viii.

Tertia monarchia Persarum, ha-
buit reges xiiii.

<i>Cyrus primus imperavit.</i>	annis 30
<i>Cambyses 2.</i>	annis 7. mensibus 5
<i>Patizutes, & Smerdis, fratres Magi.</i>	3. mensibus 7
<i>Darius 4.</i>	annis 36
<i>Xerxes 5.</i>	annis 20
<i>Artabanus praefectus, qui Xerxem occidit,</i>	mensibus 7
<i>Artaxerxes Longimanus 7.</i>	annis 40
<i>Xerxes 8.</i>	mensibus 2
<i>Sogdianus 9.</i>	mensibus 8
<i>Darius notus 10.</i>	annis 19
<i>Artaxerxes Mnemon 11.</i>	annis 40
<i>Artaxerxes Ochus 12.</i>	annis 26
<i>Artes 13.</i>	annis 4
<i>Darius Arsani filius, quem Iustinus Condo-</i>	
<i>manum dicit appellatum, annis sex impe-</i>	
<i>rat.</i>	

Duravit Persarū Imperium an-
nis ccxxx. & mensibus v.

Quarta Monarchia Alexandri,
seu Macedonum.

Est autem rerum summa potitus Alexander annis XII. Post quem inter principes regna sunt diuisa.

Macedonum.

Arideus	annis 7
Cassander	annis 18
Antipater & Alexander	annis 4
Demetrius	annis 6
Pyrrhus	mensibus 6
Lysimachus	annis 5
Proteusus Κέραιος	anno 1
Meleagrus	mensibus 2
Antipater	anno 1
Sosthenes	annis 2
Antigonus Gonatus	36
Demetrius	annis 10
Antigonus	annis 15
Philippus	annis 42
Perscus vltimus Macedonum rex	annis 10

Summa annorum Macedonici regni CLIII. anni, menses VIII.

Asia.

Antigonus	annis 18
Demetrius Πολιορκητής	annis 17

Syria.

Seleucus Nicator	annis 32
	Syria

Syriæ & Afiæ.

<i>Antiochus Soter.</i>	annis 43
<i>Antiochus Theos.</i>	annis 15
<i>Seleucus Gallinicus.</i>	20
<i>Seleucus Ceraunus.</i>	annis 3
<i>Antiochus magnus.</i>	36
<i>Seleucus Philopator.</i>	12
<i>Antiochus Epiphanes.</i>	11
<i>Antiochus Eupator.</i>	2
<i>Demetrius Soter.</i>	annis 22
<i>Alexander.</i>	annis 10
<i>Demetrius.</i>	annis 3
<i>Antiochus Sedetes.</i>	annis 9
<i>Demetrius iterum.</i>	annis 4
<i>Antiochus Gryphus.</i>	21
<i>Antiochus Cyricæus.</i>	18
<i>Philippus.</i>	annis 2

Duravit Syriæ regnum annis

CCLXXXIX.

Aegypti.

<i>Ptolemæus Lagi filius.</i>	40
<i>Ptolemæus Philadelphus.</i>	annis 58
<i>Ptolemæus Euergetes.</i>	26
<i>Ptolemæus Philopator.</i>	17
<i>Ptolemæus Epiphanes.</i>	annis 24
<i>Ptolemæus Euergetes.</i>	20
<i>Ptolemæus Phiscon, siue Soter.</i>	annis 17
<i>Ptolemæus Alexander.</i>	10
<i>Ptolemæus Latirus.</i>	8

Ptolemaeus Dionysius.

Cleopatra.

30

annis 22

Stetit Aegypti regnū post Ale-
xandrū annis C C L X X V I I I.

Alexandri Monarchia durauit
annos C C C.

F I N I S.

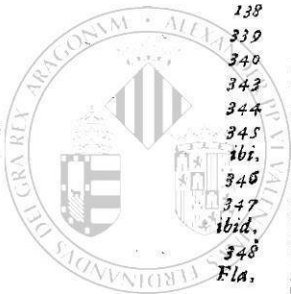

CATALOGVS CAE- sarum vsque ad Carolum hu- ius nominis quintum.

<i>C. Iulius Caesar.</i>	286
<i>Ostavianus Augustus.</i>	288
<i>Claudius Tiberius Caesar.</i>	292
<i>C. Caesar Caligula.</i>	294
<i>Claudius.</i>	295
<i>Domitius Nero.</i>	297
<i>Sergius Galba.</i>	299
<i>Sylvius Otho.</i>	300
<i>Aulus Vitellius.</i>	301
<i>Vespasianus.</i>	302
<i>Titus.</i>	305
<i>Domitianus.</i>	308
<i>Cocceius Nerva.</i>	309
<i>Vlpus Traianus.</i>	311
<i>Aelius Adrianus.</i>	312
<i>Antoninus Pius.</i>	314
<i>M. Antoninus.</i>	315
<i>M. Antoninus, cognomento Philosophus.</i>	316
<i>Aurelius Commodus.</i>	317
<i>Helvius Pertinax.</i>	317
<i>Didius Iulianus.</i>	318
<i>Septimius Seuerus.</i>	ibid.
<i>Bassianus Caracala.</i>	319
<i>Opilius Macrinus.</i>	320
<i>Seuerus Alexander.</i>	321
<i>Iulius Maximinus.</i>	ibid.
<i>Gordianus.</i>	ibid.
<i>Philippus.</i>	322
<i>Decius.</i>	ibid.
<i>Virius Gallus.</i>	ibid.

<i>Licinius Valerianus.</i>	303
<i>Galienus.</i>	324
<i>Claudius.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Quintilius.</i>	325
<i>Aurelianus.</i>	<i>ibi.</i>
<i>Tacitus.</i>	326
<i>Florianus.</i>	<i>ibi.</i>
<i>Probus.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Carus.</i>	327
<i>Diocletianus.</i>	<i>ibi.</i>
<i>Galerius Maximianus.</i>	329
<i>Galerius Armentarius.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Galerius Maximinus.</i>	330
<i>Alexander.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Constantinus.</i>	<i>ibi.</i>
<i>Annibalianus.</i>	333
<i>Constans.</i>	<i>ibi.</i>
<i>Constantinus.</i>	<i>ibi.</i>
<i>Constantinus.</i>	334
<i>Siluanus.</i>	<i>ibi.</i>
<i>Constantius.</i>	335
<i>Julianus.</i>	<i>ibi.</i>
<i>Iovinianus.</i>	337
<i>Valentinianus.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Valens.</i>	138
<i>Gratianus.</i>	339
<i>Theodosius.</i>	340
<i>Arcadius.</i>	343
<i>Honorius.</i>	344
<i>Theodosius Junior.</i>	345
<i>Valentinianus II.</i>	<i>ibi.</i>
<i>Martianus.</i>	346
<i>Leo primus.</i>	347
<i>Leo II.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Zeno Isauricus.</i>	348
	<i>Fla.</i>

<i>Fla. Valerius Anastasius.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Iustinus.</i>	349
<i>Iustinianus.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Iustinus minor.</i>	351
<i>Tiberius II.</i>	352
<i>Mauritius.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Phocas.</i>	353
<i>Heracius.</i>	354
<i>Heracius, qui & Constantinus iunior.</i>	355
<i>Heracleonas.</i>	<i>ibi.</i>
<i>Constans, qui & Constantinus III.</i>	356
<i>Constantinus IIII.</i>	<i>ibi.</i>
<i>Iustirus III. qui à nonnullis Iustinianus II.</i> <i>dicitur.</i>	357
<i>Leontius, siue Leo II.</i>	358
<i>Tiberius III.</i>	358
<i>Philippicus Bardesanes.</i>	359
<i>Anastasius II.</i>	<i>ibi.</i>
<i>Theodosius III. Adramitenus.</i>	360
<i>Leo III. Isaurus.</i>	<i>ibi.</i>
<i>Constantinus V.</i>	361
<i>Leo IIII.</i>	362
<i>Constantinus VI.</i>	362

Constantinopolitani Imperatores.

<i>Nicephorus.</i>	363
<i>Stauratius.</i>	<i>ibi.</i>
<i>Michaël Curoplates.</i>	<i>ibi.</i>
<i>Michaël Traulus.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Theophilus.</i>	368
<i>Michaël.</i>	<i>ibi.</i>
<i>Basilus Macedo.</i>	369
	Leo

Leo Basilici Maced. filius.	370
Alexander.	373
Constantinus Leonis Basilici filius.	ibi.
Romanus Lecapenus.	376
Romanus iunior.	ibid.
Nicephorus.	377
Ioannes Zimisces.	ibid.
Basilus.	379
Constantinus Basilij frater.	ibi.
Romanus Argyropilus.	380
Michael Paphlago.	382
Michael Calaphates.	ibi
Zoë.	384
Constantinus Monomachus.	385
Theodora Zoë soror.	ibid.
Michael senior.	376
Isaacius Conuenus.	387
Constantinus Ducas.	388
Eudochia.	ibid.
Romanus Diogenes.	389
Michael Constantini Duca filius.	389
Nicephorus.	ibi.
Alexius Conuenus.	390
Caloioannes.	ibid.
Manuel, siue Emanuel.	392
Alexius Manuelus filius.	393
Antonius Conuenus.	394
Isaacius Angelus.	395
Alexius Angelus.	396
Alexius iunior.	397
Baldwinus Flandrie Comes.	397
Henricus Balduni frater.	398
Petrus Altisiodorensis.	399
Robertus.	ibi.
Baldwinus II.	400

<i>Alexius Angelus.</i>	<i>ibi.</i>
<i>Ioannes diplobatazius.</i>	401
<i>Theodorus.</i>	<i>ibi.</i>
<i>Ioannes Bataza.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Michaël Paleologus.</i>	<i>ibi.</i>
<i>Andronicus Paleologus.</i>	403
<i>Andronicus iunior.</i>	<i>ibi.</i>
<i>Ioannes Catacunzenus.</i>	406
<i>Caloioannes.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Ioannes.</i>	407
<i>Constantinus Vltimus Orientis Imperator.</i>	408

Imperatores ab Italis electi.

<i>Berengarius Foriulſij princeps.</i>	373
<i>Berengarius II.</i>	<i>ibi.</i>

Germani Cæsares.

<i>Carolus Magnus.</i>	365
<i>Ludouicus Pius.</i>	366
<i>Lotharius I.</i>	368
<i>Ludouicus II.</i>	369
<i>Carolus Caluus Gallus.</i>	<i>ibi.</i>
<i>Ludouicus Balbus Gallie rex.</i>	371
<i>Carolus III. Crassus.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Arnulphus.</i>	372
<i>Ludouicus III.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Conradus I.</i>	374
<i>Henricus.</i>	<i>ibi.</i>
<i>Otho I.</i>	375
<i>Otho II.</i>	378
<i>Otho III.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Henricus I r.</i>	381
<i>Conradus II.</i>	383

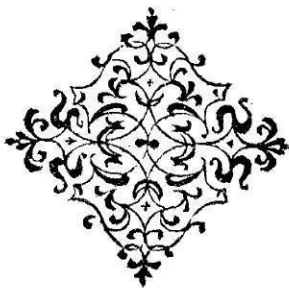
C A T A L O G V S.

<i>Henricus III.</i>	384
<i>Henricus I III.</i>	386
<i>Henricus V.</i>	387
<i>Lotharius II.</i>	391
<i>Conradus III.</i>	<i>ibi.</i>
<i>Henricus VI.</i>	394
<i>Philippus.</i>	395
<i>Otho IIII.</i>	396
<i>Fridericus II.</i>	398
<i>Rudolphus.</i>	402
<i>Adolphus.</i>	<i>ibi.</i>
<i>Albertus.</i>	414
<i>Henricus VII.</i>	<i>ibid.</i>
<i>Ludouicus IIII.</i>	<i>ibi.</i>
<i>Carolus IIII.</i>	405
<i>Venceflaus.</i>	405
<i>Robertus, seu Rupertus.</i>	407
<i>Sigismundus.</i>	<i>ibi.</i>
<i>Albertus.</i>	408
<i>Fridericus.</i>	408
<i>Maximilianus.</i>	409
<i>Carolus V.</i>	409

F I N I S.

L V G D V N I,
Excudebat Symphor.
Barbierus.

